Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

491.99-5
9-49

2977

Ինչպես ասում

2002

2010

491.542-5
9-19

ՊԱՏՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՆ ԼԱՆԳԱՒԻ

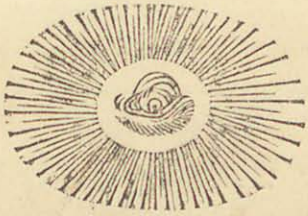
Յօրինեալ ըստ նախնի ուշադրութեան ի Հայր Մեթոդիոս Ա արքեպիսկոպոսէ Զմմէնցոյ։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ի Հայրապետութեան Տ՜ն Ստեփաննոսի Սրբազնագոյն կաթուղիկոսի ամ Հայոց և Կաթողիկոսի։

1007
32592

ի ժամանակս թեմական կառավարչութեան Ղազնաորդական գործոց Ա լիձակին Ղրցախայ, որ և Գաբաղու, Խարձը-Սրբազան Տ՜ն Գէորգ Եպիսկոպոսի Ա եհսպետեան Հշտապակեցւոյ և Վսպետի, որոյ հրամանաւն և արդեամբքն նոյ ի լոյս ընծայեցաւ ի պետս դպրոցաց երկրին Ղրցախական ըստ օրինակին, տպագրեցեալ ի Տփղիս ի 1826 ամի։

ի Տպարանի Սբոյ Էջմիածնայ, ընծայեցեալ ի հանգուցեալ Տէր Մեսրոպէ Եպիսկոպոսէ Ղազարեան Հոռոմոսէ - Վաղարշապատցւոյ, ի ղուղմէ ի նորայն ընտրեալ յընծայելն ի Գերապանուս տէրէ Յովհաննէսէ Սթեփանեան Յովհաննէսեան Տփղիսեցւոյ։

ի ՀԱՄԱՀ — ՌՅԼ։ 1859

1859р.
ГОС. ЛИТ. МУЗЕЙ ГРУЗИИ
Гос. Музей Грузии
г. ТБИЛИСИ — СССР
им. А. МАСХАРАШВИЛИ
ИНВЕНТАРНЫЙ № 32592

23966-4-2.

Օ՜ամ պ՛ամաւոր ու պիւրնուիամ հարնաղուն՜ն ու պ՛ուիամա-
ուղուն՜ն ամղամիա՛ն քնամպէս ի՛ ՃՀՆ գամ ի՛ հին ուրիանէ
յայնժամ ասա՛ուելամէ, երբ պ՛նդուելոց հուէս ու պ՛ամրի
պ՛գամ պիտիանա նամա՛ ի՛ ամէկամ ու ի՛ շահաւոր ասուիոց:
Պ՛այ պ՛է պէսանէնդ ու պ՛գամ հարհուղուպ՛է, պ՛է հարճամ
այլ է-բամոպ՛էնը պանջամպ՛ն յՅՆ՝ ի՛ ամէլէգամ ի՛ն էն-
հուց այսոցիկ պէսամհոց հարնաղուն՜ց, այնպէս, պ՛է պ՛ին՝ ի՛
ամաւոր, ու պ՛գի՛ամա՛ ի՛ պ՛գամայհուց հէնամ է՛ն օգամհոց պա-
պէալ, ցանկ պ՛նդուէն պ՛նէք պ՛ուզ ի՛ գիւ ու ի՛ վայելումս:
Ասպէս ասա, ասլուէն պ՛գամդ ու ա՛էնդ պ՛հարհուղուպ՛ուլ-
այն ամ բամհամպ՛ան ամաւոր՛էնդ ու գլ՛ա, պ՛ուղամհուղաց պ՛էն-
դէանա պ՛ապ՛էն ապ՛գի ամաւոնա գիւղա՛ն ու ապհէսամէ
ի՛ ամաւոր՛ն ու ի՛ պ՛ասպէսապ՛ուհ՛ն նէղէ՛ն ու ապղամհ՛ա՛ն,
համգնէնդ ու ամղհամէնդ հարճամհոց ճլ՛ուց, հարնօգ ու չափ
պ՛գամ՛, ու ապղամ՛ պ՛գի՛ամա՛ ի՛ պ՛գամ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
ամաւոր՛ն ու ի՛ պ՛ասպէսապ՛ուհ՛ն նէղէ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
պ՛գամ՛, ու ապղամ՛ պ՛գի՛ամա՛ ի՛ պ՛գամ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
ամաւոր՛ն ու ի՛ պ՛ասպէսապ՛ուհ՛ն նէղէ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
պ՛գամ՛, ու ապղամ՛ պ՛գի՛ամա՛ ի՛ պ՛գամ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
ամաւոր՛ն ու ի՛ պ՛ասպէսապ՛ուհ՛ն նէղէ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜

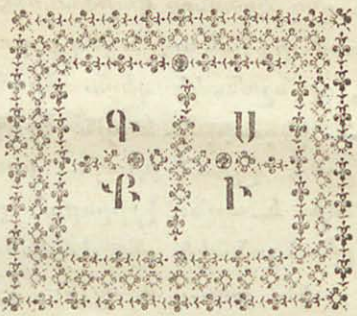
Պ՛այ պ՛այ բամհամպ՛ան ամաւոնա, որ պ՛ամգիայի ապ՛ուս-ուբ՛ն ու
պ՛գամայհուգիս պ՛գիգիհամ պ՛գուս-ուն բամհայ ապ՛ուպ՛ն ոբ՛ա-ուց
հայբնէնդայ, երբէ՛ն յարգանօգ ընդհամ՛ամ ի՛ ամս-ուբ՛ն ապ՛-
պ՛ն ամ-ճ՛ամ՛ն ի՛ պ՛ուլ. ի՛ն պ՛ամ՛ն ու ամայն յարգանդ հա-
ճարհամ պ՛գամ՛, ամ՛, ապղամ՛ն ի՛ պ՛գամ՛ն հարնաղուն յա-
պ՛ուս-ուբ՛, յա-էա պ՛գամ՛ն հարօգուս-ուց պ՛ապ՛ուհոց հարնաղուն յա-
ամաւոր՛ն ու ի՛ պ՛ասպէսապ՛ուհ՛ն նէղէ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
պ՛գամ՛, ու ապղամ՛ պ՛գի՛ամա՛ ի՛ պ՛գամ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
ամաւոր՛ն ու ի՛ պ՛ասպէսապ՛ուհ՛ն նէղէ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
պ՛գամ՛, ու ապղամ՛ պ՛գի՛ամա՛ ի՛ պ՛գամ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜
ամաւոր՛ն ու ի՛ պ՛ասպէսապ՛ուհ՛ն նէղէ՛ն ու ապղամ՛ն, այն՜ չ՜

հանրապետություն Սրբապետությունը անդամ պիտի առնու միայն այն ազգը, որ ունի պետական կազմակերպություն, որ ունի բանակ, որ ունի ֆինանսական հաստատություններ, որ ունի ազգային դրամագլուխ, որ ունի ազգային դրոշ, որ ունի ազգային զինանշան, որ ունի ազգային տոներ, որ ունի ազգային օրհներգ, որ ունի ազգային լեզու, որ ունի ազգային գրականություն, որ ունի ազգային արվեստ, որ ունի ազգային ճարտարապետություն, որ ունի ազգային երաժշտություն, որ ունի ազգային պարեր, որ ունի ազգային խոհանոց, որ ունի ազգային գինի, որ ունի ազգային ոգելից խմիչքներ, որ ունի ազգային ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճ, որ ունի ազգային ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտի ծխամորճի ծխախոտ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԶԵՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՔԱՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՈՒՄՈՒ-
ցանել մարդոյ ուղիղ կարգել զխօսս
ու քանզի խօսք մարդկան կազմին ՚ի բառից, քե-
րականութիւնն յայնժամ ուսուցանէ ուղիղ խօսիլ յոր-
ժամ զբառսն ընդ կանոնօք կարգաւորէ։
Ընդ ՚ի խօսս մարդկան ութն ցեղք բառից գտանին։
Նախ՝ անուն, որ նշանակէ զիւրն. օրպէս, Տէր. թա-
գաւոր. Հոգի. Մարդ. Քրիստոս. Աստուած. Երկրորդ՝ դե-
րանուն, որ ցուցանէ զդէմն իրացն. օրպէս, ես, քո.
նա. սա. այդ. նոյն. և այլն։ Երրորդ՝ բայ, որ զառս
կամ զկիրս իրին նշանակէ ընդ ժամանակաւ. օրպէս.
երկեմ. փնամ. խօսիմ. ընթամ. և այլն։ Չորրորդ՝ ընդ-
դունելութիւն, որ նշանակէ զիրն ընդ գործողու-
թեան. օրպէս. փրկեաց փոխեցաւ խոսեցաւ. տեսեալ և այլն։
Հինգերորդ՝ նախադրութիւն, որ զպարագայս իրին
նշանակէ. զոր օրինակ, ՚ի վերայ նորա. կանգնեցէ նո-
վաւ. վասն քաջութեան. և այլն։ Վեցերորդ՝ մակբայ,
որ զգնանակս գործողութեանց նշանակէ. զոր օրինակ,
արագ ընթանայ. գայ ՚ի վերուստ. ահա եկաց. և այլն։
Յօդիներորդ՝ շաղկապ, որ զբառս և զբանս ՚ի միա-
նման շաղկապէ. օրպիսի են բառքս, և. կամ. ապա.

ելէ. և այլն։ Աւետարան՝ միջարկութիւն, որ ցնծից հոգւոյն ցուցանէ. զոր օրինակ, ՚ՁՀՀ. ա՛Հ. և այլն։ Ա՚յսոքիկ ուրեմն աշդք բառից կոչին նոտաւոր բանէ. զոր ոք խօսի քերականութենն յերիս մասունս։ Յառաջնումն պարզապես առաջի դնէ զգործածութիւն տո՛ ցա՛. յերկրորդումն քննէ զրպիսութիւն տոցին. իսկ յերրորդումն խօսի զհամաձայնութենէ տոցա ընդ միմեանս. ըստ որում՝ և մեք ունիմք կարգել զայս քերականութիւն։

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Յաղագս գործածութեան հոսողաց էանէ։

Այս մասն քերականութեան պիտանի է քան զայլսն և հարկաւոր. զի է դուռն լեզուիս հայոց. ևս և գործարան համօրէն բառից. վասն զի՝ ի սմա պատրաստին, և որպէս թէ տաշին և կոկին ամ ազգք բառից՝ ի ձեռն հոլովից և խոնարհմանց և դասաւորուեն իւրեանց։ Ապա որք միանգամ կամին ուսանիլ զլեզուս հայոց, արժան է նոցա յառաջ քան յայլ ինչ ձեռնարկել՝ սրտի մտօք զսոյն խնդրել. յօժարակամ փութով՝ ի սոյն դիմել. անխոնջ ջանիւ՝ ի դեգերիլ. և ուղիղ պարզմտութիւք զամ գրեալս՝ ի սմա՝ ի յիշողութեէ գանձել, նախ՝ զհոլովս անուանց և ղերանուանցն. յետոյ զխոնարհս մունս բայից. և ապա զայլսն, զորս դիցուք առաջի կարգաւ։

ԳԼՈՒԽ Ա.

Յաղագս հոլովման անուանց։

Անուանք պէսպէս ձևանան՝ ի գործածութէ իւրեանց. որպէս անունս աշխարհ՝ առանց օրինակաւ կարէ ձևանալ՝ ի խօսակցուէ. զոր օրինակ, աշխարհ. աշխարհի. յաշխարհ. զաշխարհ. յաշխարհէ. զաշխարհէ. աշխարհաւ. զաշխարհաւ. յաշխարհի. ով աշխարհ։ Ամ՝ աշխարհք աշխարհաց. ընդ աշխարհս. զաշխարհս. յաշխար-

հայ. զաշխարհայ. աշխարհօք զաշխարհօք. յաշխարհս. ուր աշխարհք։ Նոյ այսպիսի փոփոխութիւն մի և նոյն անուան կոչի հոլով։ ըստ որոյ ասեմք. ուղղական հոլով. սեռական հոլով. տրական հոլով. հայցական հոլով. բացառական հոլով. պատմական հոլով. գործիական հոլով. պարառական հոլով. ներգոյական հոլով. կոչական հոլով։

Ա՛յլ այս հոլովք՝ յիմ անուանս ոչ են միօրինակ, այլ բազմապատիկ. զի ոմանք յանուանց ի հոլովիլն եղեր ին ի է. է՚. ոմանք ի այ. ավ. ոմանք ի ան. ամբ. ոմանք ի էր. էրբ. ոմանք ի էղ. էղբ. սոյնպէս և այլք։ Նոյ այսպիսի պէսպիսութիւնք վերջաւորութեանց զանազան անուանց՝ կոչին հոլովմունք անուանց. և են քսան. որոց չորեքտասանքն ասին հասարակք. իսկ վեցքն՝ յատուկք կամ մասնաւորք։ Որոց զօրինական ունիմք դնել աստ կարգաւ։

Յաշտս հոլովման հոլովման անուանց։

Օրինակ առաջին հոլովման։

	Ընդհ.	Յոգնակի։
Ոգղակաև	Խառ.	Խառք.
Սերական	Խառի.	Խառից.
Տրական	Խառի. 'ի քառ.	Խառից. 'ի քառս.
Հայցական	զԽառ.	զԽառս.
Գործական	'ի Խառէ.	'ի Խառից.
Պատճական	զԽառէ.	զԽառից.
Գործիական	Խառիւ.	Խառիւք.
Պարտական	զԽառիւ.	զԽառիւք.
Ներգոյական	'ի Խառի, կամ' ի քառ.	'ի Խառս.
Կոչական	ով Խառ.	ով Խառք։

Ընդ այսու օրինակաւ պարունակին բազում անուանք, որոց 'ի հոլովիլն՝ ոմանք անկորուստ և անփոփոխ պահեն զձայնաւորն տառոյն՝ յորս յանգին. զոր օրինակ։

Ախտ,	ախտի.	Ախտք։
Աղխ,	աղխի.	Փոխ. լափառութ։
Արքայ,	արքայի.	Թագաւոր։
Բաղդ,	բաղդի.	Բախտ։
Բան,	բանի.	Բան. խօսք։
Բանտ,	բանտի.	Բանտ։
Գահ,	գահի.	Թագաւ. աթոռ։
Գան,	գանի.	Ծնեալ. ելեւմուխ։
Դաշտ,	դաշտի.	Դաշտ։
Դարպաս,	դարպասի.	Սրահ։
Երեխայ,	երեխայի.	Մկրտելոյ տղայ։
Ջարմ,	ջարմի,	Յեղ. ուժ։
Ջրահ,	ջրահի.	Ջրելիս. ինեպնեա։
Ընծայ,	ընծայի.	Փեշկէշ։
Կաթսայ,	կաթսայի.	Ոչ մեծն. լանճաքայ։
Կանթ,	կանթի.	Խոյլ։ Եւ՝ պղպէ հոլ։
Կայմ,	կայմի.	Ցառ։ փեշկէշ։

Կարէթ,	ի.	Ձէնդէլ։
Կրիայ,	ի.	Ծովէջաղէ։
Ձաց,	ի.	Ձոց։
Ձսկայ	ի.	Սիւց. հէօվսէլէ։
Ձրայեան,	ի.	Կրակ ցանօղ. հա լուցքէնդ։
Զայն,	ի.	Զէնա։
Ճաւ,	ի.	Կաբգոլ քօտօճ չէհ քօնա։
Ճաւազայթ,	ի.	Շաւղ։
Մայր,	ի.	Ջամ ճաւնա։
Մարտ,	ի.	Պաղէրջալ։
Կապաստ,	ի.	Օգնուլիւնա։
Շղթայ,	ի.	Օղէնճիլ։
Ջուտ,	ի.	Մաշուայ։
Ջան,	ի.	Ջանդ. ջահա։
Սայլ,	ի.	Կռոպայ։
Սանձ,	ի.	Լըհամ։
Սատ,	ի.	Օտ։
Սպայ,	ի.	Սպայի. հա՝ ղօշունմ։
Սրահ,	ի.	Բահ. հայաթ։
Վաշխ,	ի.	Շահ. տոկիլէ։
Վարմ	ի.	Խոշ էհանելու լօտա։
Վկայ,	ի.	Շահիտ։
փայտ,	ի.	փէտ։
փեսայ,	ի.	փէսայ։
Քաղցրաբան,	ի.	Քաղցր խօսօղ։
Քայլ,	ի.	Քալ. ատըմ։
Քարթ,	ի.	Ծռափառը օչ։
Կրհեսա,	ի.	Կրհեսա. ֆէշխի։
Խարհձև,	ի.	Լա՛ս չհ ուհօշ։
Խզեշխ,	ի.	փշայ։
Լուսաղգեսա,	ի.	Լուսով պապաճ։
Ծաղկաղգեսա,	ի.	Ծաղկով պէթէրճճ։
Ծրբպ	ի.	Կրմուլիւն։

Կերպ,	ի։	Կերպէ։
Հաւեր,	ի։	Պահպ։
Հաւեւ,	ի։	Փայլուն. լուսէ։
Վահա,	ի։	Վահէ։
Վաժդեհ,	ի։	Պատերազմ։
Շէղջ,	ի։	Դէպք։
Սեռ,	ի։	Բնիկ
Ցեղ,	ի։	Սոյ։
Բախտ,	ի։	Ցնծագին. ուրախ։
Խաղէ,	ի։	Տօնական։
Հարուած,	ի։	Հարած ապտակելի պէս ծաս է։
Պերճութիւն,	ի։	Պերճութիւն։
Ուժ,	ի։	Զօր օձ է։
Բլուր,	ի։	Բլուրիկ։
Բլոյր,	ի։	Պլպուլ կամ այծ։
Խողեղջ,	ի։	Ծուխ։
Պոյ,	ի։	Նշոյլ ճաճանչ։
Պշխոյ,	ի։	Ցօդափոսրիկ կին կամ տայգի։
Պուն,	ի։	Խաշտակոտ ցուռ։
Օդոհ,	ի։	Պատրաստ. տափակ։
Խարշ,	ի։	Վիճաբան։
Ախտածոյ,	ի։	Հիւանդութիւն առնող կամ հիմնող։
Հոլով,	ի։	Պատառ։
Անձ,	ի։	Անկիւն։
Տոլ,	ի։	Կարգ։
Բլոտ,	ի։	Բծոտ. բիծ։
Ծնօտ,	ի։	Հնդկէտ
Կրօն,	ի։	Սկզբունք. կամ. ապիկար։
Հօտ,	ի։	Ուխտիկ կամ այծատու տեղատու։
Յօդ,	ի։	Ընդարձակատու ջուղ. կամ. հոգ։
Պաշտօն,	ի։	Պաշտելի։
Ա տուօղ,	ի,	Պատուիրակ։
Տօն,	ի։	Տօնակ։

Օձ,	լ.	Օձ։
Պնիւս,	լ.	Պատնէշը. նա՝ հնաբոյս։
Երկիւղ	լ.	Վախ։
Վհատանիւթ,	լ.	Ջորո բոնի եղած։
Ուխտ,	լ.	Ո՛երդ։
Ուրուր,	լ.	Չայլոյս։

Ամանք կորուսանեն զձայնաւորը առաւն, յորս յանգին. զոր օրինակ։

Ըստեան,	ատեանի.	Տէրտեր։
Լերդ,	լերդի.	Ձէկարէ պատուանդան։
Սաչազդեաց,	ղգեցի.	Սակ ուռնդոց։
Հրեայ,	հրեի.	Ջրէնտուս։
Մատեան,	մատենի.	Մէծ գիրք։
Մեհեան,	մեհենի.	Կռոց պատուհան։
Ջահազդեաց,	ղգեցի.	Մոմակալը։
Վայրկեան,	վայրկենի.	Ակնթարթ. տեսնուելը։
Ըսթեղ,	ատեղի.	Սեղէպտ։
Ընծ,	քծի.	Լէչէ։
Պնծ,	գծի.	Ոսպ։
Պղբին,	դլբնի.	Ընտանի պուլբուլը։
Լօդիկ,	լոդկի.	Լայն պէնէլ։
Խիղճ,	խղճի.	Խղճմտանք։
Կիրճ,	կրճի.	Նեղուց։
Ձիր,	ձրի.	Պոխչէչ պատուճան։
Ձշմարիտ,	ճշմարտի.	Ո՛ղորդ։
Սիրտ,	սրտի.	Սէրտ։
Սկզբնատիպ,	տպի.	Նախնի պէտք։
Ընդուտ,	բրտի.	Ընդոտ։
Պուքս,	ղքսի.	Փոշայ։
Խուլ,	խլի.	Խուլ. չտես։
Խումբ,	խմբի.	Սուրտուռ։
Խուց,	խցի.	Խուց։
Կարկուտ,	կարկտի.	Կորկոտ։

Մանակուշտ,	մանակշտի.	Պլօղէօվըչկի։
Օդուտ,	օգտի.	Հաճի։

Ամանք փուխրեն զձայնաւորս տառից՝ յորս յանգին. զոր օրինակ.

Գմբեթ,	գմբեթի.	Գումպէթ։
Ջուր,	ջրի.	Գրած ըմպելի հէտ էրէսը։
Խնդիր,	խնդրի.	Խոէնդիւղ հէյօղ։
Կին,	կնոջ.	Կէտ, հօքօսյ։
Ուղիղ,	ուղղի.	Շիտ-ը, ճիղ։
Պատճէն,	պատճէնի.	Թօղուկ ռառըմը։
Ծուխ,	ծխի.	Ծըրդողու-ռինա, ռոմը։
Հանդիսք,	հանդիսից.	Պալառռամ։
Հինք,	հնից.	Հօվի ռառպօ։
Վիճակ,	վիճակի.	Գովայ։
Ըղձք,	ըղձից.	Փոփոհ։
Պատուէր,	պատուիրի.	Խըրտ ղինօճ, ճիլօպ։
Փախստեայ,	փախստականի.	Փախչօղ։
Ասրդ,	արուրդի.	Գէղէն պղինձ։
Ցամաքոյց,	ցուցի.	Ախռը։
Խրախոյս,	խուսի.	Յորդորռոհ։
Ծարաւ,	ծարուրդի.	Ծոռռ-ը։
Կարեւորագոյն,	գուռնի.	Խէռռ հարկաւոր և շահաւոր։
Կոյտ,	կուտի.	Գէզ։
Համբոյր,	բուրդի.	Համբոյր, և հաշ,
Հեղոյս,	հեղուսի.	Աղեխ։
Նշոյլ	նշուղի.	Բռռակ շռ-ղ։
Ողջոյն,	ող ջունի.	Բռարխ։
Սահմանագոյն,	գուռնի.	Խէռռ վռռ համ տաճկռռռ։
Տոյժ,	տուժի.	Ջըրիմայ, և՝ պարտը։

Ընդհակառակք։

Ընդունք,	ընդունից.	Ընդունուռ։
Ելք,	ելից.	Գռռռռ գալը, և՝ ծայր
Մտք,	ջոյից.	Ախճէռռ։

Լսօսք,	սից.	Լսօսէ։
Ֆրաշք,	շից.	Ֆրաշէ։

Օրինակ երկրորդ հոլովման։

	Ընկեր։	Յոգնած։
Ո՛ւղ.	Վհաղաք.	Վհաղաք ք.
Աե՛ս.	Վհաղաքի,	Վհաղաքայ,
Տրա՛ս.	Վհաղաքի. 'ի քաղաք.	Վհաղաքաց. 'ի քաղաս։
Ֆոյց.	ղՎհաղաք.	ղՎհաղաքս
Բաց.	'ի Վհաղաքէ.	'ի Վհաղաքաց.
Պա՛ս.	զՎհաղաքէ.	զՎհաղաքայ.
Գոչ.	Վհաղաքաւ.	Վհաղաքօք.
Պա՛ր.	ղՎհաղաքաւ.	զՎհաղաքօք.
Ե՛նէ.	'ի Վհաղաքի, կամ 'ի քաղ.	'ի Վհաղաքս.
Կո՛չ.	ո՛վ Վհաղաք.	ո՛վ Վհաղաք ք։

Ընդ այսոսիկ օրինակաւ պարունակին բազումանունք, որոց 'ի հոլովիլն՝ ոմանք անկորուստ և անփոփոխ պահեն ղձայնաւորը տառին՝ յորս յանգին, այր։

Ա՛գարակ,	ի.	Ա՛գրկ։
Ա՛ղջ,	ի.	Ա՛ղջկ։
Ա՛խորժակ,	ի.	Ախորժակ։
Ա՛ռասան,	ի.	Ա՛ռաս։
Ա՛րձան,	ի.	Վհարկ կամ գիշեր պատիճ։
Ա՛ւազան,	ի.	Ա՛ւազ։
Բաժակ,	ի.	Ճաշոյ, կամ գինւոյ։
Բաժանարար,	ի.	Բաժնի տնօղ։
Բանակ,	ի.	Օդ։
Բարեկամ,	ի.	Բարեկամ։
Բարերար,	ի.	Ողորմութեան տնօղ։
Բուրաստան,	ի.	Պարտէզ։
Գաղան,	ի.	Անասուն։
Գաւառ,	ի.	Կոհէս, այլեայս։
Գերան,	ի.	Գերան։
Դատաստան,	ի.	Դատաստան։

Պեսպան, ի. Լուէ։
Արհատասարդ, ի. Մարդ՝ զոր ճանաչ ամէն զի ճ։
Օձաւակ, ի. Ոլորէ։
Ձիաշինական, ի. Մահրամայ, եաղլուխ։
Իշխան, ի. Իշխանս։
Խաւար, ի. Մութ։
Խորան, ի. Ջաղջ, ևս՝ եղեղեցւոյ խորանս
Կարգ, ի. Կարգ, ևս՝ սրբոյ։
Կոնդակ, ի. Նշան կամ հայրապետ կնքուկ։
Հասակ, ի. Հասեալ, ևս՝ պօյ։
Հնձան, ի. Հնձանոյ։
Գինջակ, ի. փեշխիր։
Ձաշակ, ի. Համ։
Մաճակալ, ի. Մահճ բռնօղ։
Մշակ, ի. Մշակ։
Յատակ, ի, Տակ, գետին,
Յարկ, ի, Օրախ, ևս՝ պանի ճոճուկ։
Կամակ, ի. ճանապարհ, բարեացելութիւն։
Կուագարան, ի. Սպաս, ևս՝ երգել գիրկ։
Ճրջան, ի. պտուտ։
Ուռկան, ի. ճնօտ։
պաշտպամբ, ի. Հայեցուածք, ևս՝ կահնեշիր։
պատգամ, ի. Խօսք։
Ջինջան, ի. Ջինջոյ։
Վանական, ի. Վանեցի, ևս՝ վանահայր։
Վիշապ, ի. Ահեղ, ևս՝ մեծ օձ։
Վսեմական, ի. Ընտանեկան գերապանծ։
Վրան, ի. Ջաղջ։
Տեսակ, ի. Տեսակ, ևս՝ ոճ։
փապար, ի. Խաժոռ, խոռոչ։
Ընդապետ, ի. Ընկեր գլխոյ։
Շակերտ, ի. Շակիրտ, գնոչ աշակերտ։
Ռերդ, ի. Ռերդ։

Բևեռ,	ի.	Ա՛ξիս։
Օ՛առեկ,	է.	Վ՛ագոն։
Ի՛նկեր,	ի.	Բ՛նիչեր։
Լ՛ապտեր,	ի.	Ճ՛ոնառ։
Պ՛ատկեր,	է.	Պ՛առիչեր։
Տ՛առեր,	ի.	Շ՛ոտ։
Ա՛ղբիւս,	ի.	Ա՛ւօդչեչի, կա՛ պչեպիչ։
Ա՛քիս,	ի.	Կ՛եչենճիչ տա՛կը։
Ա՛ւելորդ,	ի.	Ա՛ւելցո՛ւ, կա՛ ա՛ւելի։
Ընդհանուր,	ի.	Ընդհա՛ռ, ընդ՛եղ։
Օ՛ձնուտը,	ի.	Ա՛ղբատ,
Ծ՛առգաւոր,	է.	Ծ՛առգա՛ռ։
Ծ՛ակոյկ,	ի.	Կո՛ճ։
Ստորոց,	ի.	Ստրպո՛ց։
Վշտորդ,	ի.	Դ՛ժնի՛կ։
Ո՛տգևոր,	ի.	Ո՛տգևո՛ր։
Ո՛օտոց,	ի.	Ո՛տղմանչեչի գո՛նառ։
Զկնորս,	ի.	Զո՛ւկ ըռնող։
Ա՛ծղոց,	ի.	Ա՛ւրաչեչեր, կա՛ օրըո՛ց։
Ա՛ղևոր,	է.	Ճ՛ոմգորչ։
Վ՛առտակաւոր.	ի.	Ա՛շխատող։
Ա՛ռու,	ուի.	Ստանդա՛կ, օչի։
Ա՛րտ,	ուի.	Ո՛ւչ։
Լ՛եզու,	ուի.	Լ՛եզո՛ւ, կա՛ ա՛ւզի։
Ստորդաճու,	ուի.	Ա՛ոմդաոցող։
Տրատուտու,	ուի.	Տրա՛ւ գո՛ւղ։
Ա՛եղու,	ուի.	Ա՛եղրչ ճա՛նճ։
Վ՛աշխատու,	ուի.	Շ՛ոկ ա՛ռնող։
Վ՛երակացու,	ուի.	Վ՛ոյ հեյող։
Վ՛երարկու,	ուի.	Վ՛ոյեր շո՛ւր։
Ծ՛անրախօս,	ի.	Լ՛եզո՛ւն ծանր, հչհչացնող։
Ո՛ղջ,	է.	Ո՛ւճուղ։
Ջարախօս,	է.	Շատ խոսող։

Ամանք կորուսանեն զձայնաւորը ուսուանն, յորա յանգին, զոր օրինակ։

Ահեակ,	ահեկի.	Հոտ։
Արբանեակ,	նեկի.	Ծառայ։
Դայեակ,	դայեկի.	Ծնեցեալը։
Դղեակ,	դղեկի.	Փոխը բերդի։
Եռանակեաց,	կեայ.	Սարսո՜ղը հիանալի։
Մանեակ,	մանեկի.	Ոսկի պնջիւ վիզ զգենուած։
Մաշկեակ,	մաշկեկի.	Պաշէն հագուստ։
Որդեակ,	որդեկի.	Որդի։
Ջրեակ,	ջրեկի.	Ածիր ցորենի։
Սենեակ,	նեկի.	Ծնող։
Փափկակեաց,	կեցի.	Փափո՜ւկ հիանալ ուռնոյ։
Վառատանեկ,	նեկի.	Այնը զգեցո՜ւ պարտ է։
Հեռանակիր,	կրի.	Հեռո՜ւ երթալ։
Ժիշկ,	բժշկի.	Ժիժեցի։
Դաւթ,	դաւթի.	Խոհ։
Գրիչ,	գրչի.	Գրեր գրօղ, կա՜մ պատճառ։
Գահիճ,	գահճի.	Անելու, կա՜մ եռանկիւն։
Դարբին,	դարբնի.	Դարբինոց։
Գպիր,	դպրի.	Տերտո՜ւն։
Կօշիկ,	կօշկի.	Ուխտ ամանոյ։
Ձալածիչ,	ճչի.	Ձալածօղ։
Մահիճ,	մահճի.	Անկողնոյ փռշտիք։
Մուճակիկ,	տկի.	Ճանելու։
Մրիկ,	մրկի.	Մրրիկ։
Կենդամիտ,	մտի.	Հեռատեսիլ։
Նիզ,	նգի.	Գործոյ ուռկանի։
Շահախնդիր,	խնդրի.	Որ շահ եւ օգուտ ընդունօղ։
Շաւիղ,	շաւղի.	Ճամբայ։
Շիրիմ,	շիրմի.	Գերեզմանոյ։
Պարակից,	կցի.	Պատգամաւոր ընկերք։
Պարզամիտ,	մտի.	Յոյժ ոչնչաբան։

Պարկապ,	պարսպի.	Պարիսպ:
Ջիլ,	ջլի.	Ջիլ:
Անդիկ,	անդկի.	Դեվաց, կամ ճնվայց:
Ա շտակիցց,	կցի.	Ցասակիցս:
Տի՛,	տկի.	Տեղ:
Փիղ,	փղի.	Փիղ:
Քիլ,	քլի.	Քիլն չորս:
Աղմուկ,	աղմկի.	Ղալմաղալ:
Խազում,	քազմի.	Շատ:
Դդում,	դդմի.	Դօգրայ, ղաբաղ:
Սկնդուկ.	սկնդկի.	Պատկ շուն, էայ ընդանի ձին:
Սորուկ,	սորկի.	Ձորս:
Ա հուկ,	վհկի.	Ղարաբաղ:
Տզրուկ,	տզրկի.	Ծուրբէլայ, ոռնան:
Քիւրմ,	քրմի.	Կոչ տանողայ:

Ամանք փոփոխեն զձայնաւորս տառացն յորս յանդիպին. այր

Դեւ,	դիւի	Աստուած:
Հիմէն,	հիմենի.	Ազգ օձայուծնողաց:
Քարընկէց,	կեցի.	Քար տալ:
Դէմ,	դիմի.	Դէմ, երես,
Դեռ,	դեռի.	Ղարաբաղ:
Ղահազէն,	ղինի.	Ղահա երկաթ ուռած:
Ղեղսասկը,	սիրի.	Ղեղ ուրօղ:
Ղեգ,	միգի.	Տուման:
Ղոմեղէն,	ղինի.	Ղոմ, նո՝ վառելու տոմս:
Տեգ,	տիգի.	Ղրաղ:
Դրիւ,	դրուի.	Ձափ է:
Հովիւ,	հովուի.	Ձօպան:
Նշանգանոյն,	նուննի.	Նշուշահոպ տամ է:
Բոյթ,	բուլթի.	Բուռ տալ:
Ղարդելոյղ,	լուզի.	Խոշնեվրի խօսող:
Ցուղեցոյց,	ցուցի.	Ղարաուշ ճամբուս:

Ամայր,	մեր.	Ամոռս։
Ա արագոյր։	գեր.	Փոլոպոյս։

Ընդհակառակք։

Ընդհանք,	նաց.	Ընդհանուր։
Խաղանք,	նաց.	Խաղու տուրպոր։
Լանջք,	ջաց.	Կուրծք։
Կամք,	մաց.	Կամս։
Կեանք,	կենաց.	Կեանս։

Օրինակ երրորդ հոլովմանն։

	Ընդհանուր։	Յոգնակի։
Ուղ.	Գետ.	Գետք.
Սեռ.	Գետոյ.	Գետոց.
Տր.	Գետոյ, կամ գետ.	Գետոց, կամ գետս.
Հայց.	զԳետ.	զԳետս.
Բաց.	ի Գետոյ.	ի Գետոց.
Պաշ.	զԳետոյ.	զԳետոց.
Գոչ.	Գետով.	Գետովք.
Գոչ.	զԳետով.	զԳետովք.
Ընդ.	ի Գետ.	ի Գետս.
Կոչ.	ով Գետ.	ով Գետք.

Ընտ այսմ հոլովին բազում անուանք առանց կորուստ մանն և փոփոխման ձայնաւոր տառիցն՝ յորս յանգիւն, ըր։

Ընթոռ,	այ.	Ընթոռս։
Ընմպ,	այ.	Ընմպոյ։
Ընյս,	այ.	Ապառնայ, ես՝ ընկնիմ։
Ընդամ,	այ.	Ընդամ, ընկնէր ես, այր։
Ըներ,	այ.	Ըներ։
Ընարաճ,	այ.	Ապեղծուած, ես՝ ընդունիմ, գործեր։
Ընդաւ,	այ.	Ընդաւ։
Ընմատ,	այ.	Ընմատ, ուսիր։
Ընմաւ,	այ.	Ստուգայ։
Ընտ,	այ.	Ընտ։
Ընաշ	այ.	Ընաշ։

Խերան	ած.	Խելոք։
Պործուած,	ած.	Պործած, քաշուածի։
Պարձուած,	ած.	Պարծանալը։
Երազ,	ած.	Երազ։
Երկաթ,	ած.	Երկաթ։
Աարախ,	ած.	Աղբեկ,
Շարաւ,	ած.	Ծառուկ։
Շերամ,	ած.	Մետաքսի որդ։
Սեղան,	ած.	Սեղան։
Տղայ,	ած.	Տղայ, եւ ա փոքրիկ եւ ճ։
Խեր,	ած.	Պատուղ։
Պտղի,	ած.	Պտղեցիկ-ութիւն։
Պտղ	ած.	Ձաւար։
Ծռերը	ած.	Պերճանք։
Ծռեր,	ած.	Խոշոր, եւ ճ փոքրիկ եւ հ։
Հետ,	ած.	Հաղ, հա՝ տայր։
Աոև,	ած.	Ո-ղորմի հոգ խուղի տալը։
Տերև,	ած.	Փշրելոյ ջուրիկ։
Երբէ,	ած.	Անպատի հայվանա։
Պուխ,	ած.	Աբուբել լաշ։
Լուխ,	ած.	Լուբէր։
Ձէ,	ած.	Ձէ։
Ուղիւս,	ած.	Խոտիկ։
Ընձիւղ	ած.	Ծիլ։
Ուղ	ած.	Նշ։
Կնիւն,	ած.	Կէօլի հոգ գէսի ղէշ բուսած խոտ։
Հիւթ,	ած.	Ծառայութիւն։
Կիւթ,	ած.	Աւրին ուհոշ բան։
Խոց,	ած.	Խոց, ուլսէր,
Պող,	ած.	Պող։
Պործ,	ած.	Պուրծ։
Ամոր,	ած.	Աղբեայ։
Ամ,	ած.	Ոչ (որ է՝ հակառակ ունիսը)։

Խոտ,	ոչ.	Խոտ:
Ծով,	ոչ.	Ծով:
Ձոգ,	ոչ.	Ցնդմամբ, հա՝ ցոգ:
Ձողմ,	ոչ.	Վհատ, հոմ:
Ձոտ,	ոչ.	Ձոտ:
Ոջլ.	ոչ.	Գաղափար բառից:
Որս,	ոչ.	Որս:
Ջըհոր,	ոչ.	Ձոր:
Սափոր,	ոչ.	Կաւէ, հա՝ 29 օրինակով ձեւ:
Խուռ,	քուռոչ.	Խայտաղ:
Զուռ,	ձուռոչ.	Զուռ, հաւկիթ:
Ցուռ,	ցուռոչ.	Լամիջոյ, օճորտ:
Ձմեռ,	ոչ.	Ձիմօր:
Ձնեռ,	ոչ.	Ձմառ:
Ցող,	ոչ.	Շաղ:
Վհող,	ոչ.	Վհող, ճահիճ:

1007
32529

Կորուսեալք:

Ձատուած,	աստուծոչ.	Ձաստուած:
Ձասեալ,	հասեալոչ.	Ձասած:
Ձոլեալ,	մոլեալոչ.	Խենթեցած:
Ձեամ,	սեամոչ.	Շէմ:
Ձեաւ,	սեւոչ.	Ձեւ:
Ուղեղ,	ուղղոչ.	Ուղեղ: ողող:
Ձնկողին,	կաղնոչ.	Դօշակ:
Գնին,	գնոչ.	Գինի:
Գնինձ,	գնձոչ.	Ձոմեռ:
Գէբը,	գէրոչ.	Պատրաստ:
Ձղինձ,	եղնձոչ.	Ձղէտ, ճկնձաւոր:
Երինջ,	երնջոչ.	Երինձ, ճահիճ կով:
Ձաւարային,	րայնոչ.	Ձաւարոց ուռուց:
Ձնդիր,	լնդրոչ.	Ձոպիր:
Ծովային,	վայնոչ.	Ծովիւ:
Կաղին,	կաղնոչ.	Աշեղն, ալիւր:

Ս. ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

Ակացին,	կացնոյ.	Կացին:
Ականջ,	կնքոյ.	Ունկնդիր, լսող:
Ակռա,	կռոյ.	Կռնտիւ:
Ամարին,	մարնոյ.	Ամրին, հաւ՝ դիւ, լաշ:
Ամոխիր,	մոխրոյ.	Ամոխիր:
Նաշխի,	նաշխոյ.	Շաբաթուայ ալիւր:
Սկիհ,	սկհոյ.	Սկին, գաւաթ:
Ատորին,	ատորնոյ.	Նեղխնդիր:
Վերջին,	վերջնոյ.	Վերջին, եսիննալ:
Տիղմ,	տղմոյ.	Ցեխ:
Անասուն,	անասնոյ.	Տավար, հոյվաճ:
Անուր,	անրոյ.	Ժողովոյ, ըռոմոյց:
Բուր,	բրոյ.	Պղտիկ տուր:
Բուստ,	բստոյ.	Ածիճաճ:
Գանգուր,	գանգրոյ.	Խուճուճ:
Գուբ,	գբոյ.	Փոս:
Գուլթ,	գլթոյ.	Գուրծ, տուիմ:
Զեռուն,	զեռնոյ.	Պէտճէկի. ուղուղճաճ:
Զմուռս,	զմռսոյ.	Ցնուռ:
Թոռուզ	թզոյ.	Թոռ-ուզ:
Թոռուխ,	թխոյ.	Թոռուխ, ուռ:
Թոռուր,	թրոյ.	Թոռ-ուր, տուրք:
Թոռթուր,	թրոյ.	Թոռթուր:
Լուծ,	լծոյ.	Լուծ:
Լուր,	լրոյ.	Լուրջ, իսպառ:
Խուռնկ,	խնկոյ.	Խունկ:
Ծծումբ,	ծծմբոյ.	Ծծումբ:
Ծուխ,	ծխոյ.	Ծուխ:
Հունձ,	հնձոյ.	Հունձ:
Ամուր,	մամրոյ.	Ամուհաճաց:
Մուրճ,	մրճոյ.	Ջախուճ, չուխուճիչ:
Մուր,	մնրոյ.	Մուռ:
Մրուր,	մրրոյ.	Ջրիչ, դիլոտ, ևաչ տուրիուռ.

Լուռ,	նշոյ.	Պատառ։
Համիւր,	փրոյ.	Համիւռ։
Ոչն,	ընչոյ.	Սուրհանդակ։
Ոտ,	հաքոյ.	Պատճառ։
Պատուղ,	պտղոյ.	Պատուղ։
Սուգ,	սգոյ.	Սուգ, պրպտուելիս։
Վարունգ,	վարնգոյ.	Խեժ։
Տուղտ,	տղտոյ.	Տուղտ, խոպիռ։
Տունկ,	տնկոյ.	Բոյս, ծառ։
Յուպ,	ցպոյ.	Դաշտանակ։
փետուր,	տրոյ.	Թռչուռ։

Հուր, հրոյ, հրով, կամ հուրբք, հրովք, կամ հուրբքք, Արագ, Ջուր, ջրոյ, ջրով, կամ ջուրբք, ջրոց, կամ ջուրց, ջրովք, կամ ջուրբքք։

Փոփոխմամբ։

Անդեայ,	անդէոյ,	Հանգէր։
Հշտ,	հշոյ.	Հշտ։
Ձիթ,	ձիւթոյ.	Ձէյթուռնի եղ։
Սիզ,	սիզոյ.	Ընտան, չայիր։
Սիր,	սիրոյ.	Սէր։
Արծիւ,	արծուոյ.	Արծիռ։
Թռչիւ,	թռչուոյ.	Հոմրանիկ։
Խոտիւ,	խոտուոյ.	Ճօրչ։ ճեմել։
Պատիւ,	պատուոյ.	Պատիռ։
Քիւ,	քուոյ.	Սալաթ, բրնձոյ ճաշիւ։
Երշակայս,	լուսոյ.	Երշակայ, չէն սապահ։
Բոյս,	բուսոյ.	Բոռուդինէ որ գէպնէն կըբռուանի։
Գոյն	գունոյ.	Բռանիկ, նէրկէ։
Լոյս,	լուսոյ.	Լռռու։
Ոզկոյզ,	ողկուզոյ.	Կռռ, սալէրց։
Ունգ,	ընգոյ.	Պռչոռնի։

Ընդ,	ընդդէմ.	Հակառակ, ընդդէմ քահանայի, առաջ։
Որովայն,	որմքոյ.	Օ՚ձին, ևս՝ գոյլոյ։
Որովի,	որդւոյ. կամ ըստ որդւոյ.	Ծոցոտ։

Ընդհանրական։

Ընտրիք,	անրջոց.	Երազ։
Դժոխք,	դժոխոց.	Դժոխք, ևս՝ լճակաց։
Կուռք,	կռոց.	Կուռ, գուշ։
Յանցուածք,	ծոց.	Սեղմ, գերեզման։

Գիտելի է, զի բազմաց ՚ի սոցանէ եղակի ներգոյականն յանգի երբեմն նաև ՚ի է. որդոյն, ՚ի սեղանն՝ կամ ՚ի սեղանի. յանկողին՝ կամ յանկողնի. ՚ի պատիւ՝ կամ ՚ի պատուի. ՚ի ծոց՝ կամ ՚ի ծոցի. ևայլն։ Երբեմն ևս ՚ի ու՜, մանաւանդ այնպիսի անուանց՝ որք յանգին ՚ի լն. և ՚ի եալ. որդոն, ՚ի ներքինն՝ կամ ՚ի ներքնում։ ՚ի հանդերձեալ՝ կամ ՚ի հանդերձելում։ ևայլն։ Իսկ եթէ երբեմն ՚ի այ ևս յանգի. պէս, * Ոչ բնակէ (իմաստուն) ՚ի մարմնի վարձուելոյ մեղաց ‖ . ԷՄատթ. 1. 3։ * Տագնապակին ՚ի լճին ահագնելոյ ‖ . ղուկ. ը։

Երբեմն ևս ամի տրականն, ևս և սեռականն՝ յանգին ՚ի ու՜. պէս, * Հաձեցար ընդ պարպեցեալոյս զմնհուն ձաշակել բաժակ ‖ . Դոքեկ. խգ։

* Ընդարձակեցեր ընդարձակութիւնս զիմ ‖ . Դանիէլ. ՚ն։

* Ոչ երջնում աւասիկ եկեալ հանդիպեցայք ժամանակի ‖ . յովհ. է. ԺԲ։

* Հասու եղէք և անձառելոյդ վերնոյ հանգստեանդ ‖ ղուկ. ԺԲ. 50։

* Որու միայն օգնեա լինձ դիպնոյ ‖ . եբր. 14. 3։

Օրինակ չորրորդ հոլովմանց։

	Ընդհ։	Յոգնակի։
Ո֊ղ։	Ակեղեցի։	Ակեղեցիք։
Սե֊։	Ակեղեցւոյ։	Ակեղեցեաց։
Տը֊։	Ակեղեցւոյ։ Հակեղեցի։	Ակեղեցեաց։ Հակեղեցիս։
Հա֊յ։	զԱկեղեցի։	զԱկեղեցիս։
Ռա֊յ։	ՀԱկեղեցւոյ։	ՀԱկեղեցեաց։
Պա֊ռ։	զԱկեղեցւոյ։	զԱկեղեցեաց։
Գո֊ղ։	Ակեղեցեաւ։	Ակեղեցեօք։
Պա֊ր։	զԱկեղեցեաւ։	զԱկեղեցեօք։
Ե֊նէ։	ՀԱկեղեցի, կամ Հակեղեցւոջ։	ՀԱկեղեցիս։
Կո֊չ։	ո՛վ Ակեղեցի։	ո՛վ Ակեղեցիք։

Քանի այսմ հոլովիւն եմ անուանք յոգնավանկք յանդեալք ՝ի է։ (բաց ՝ի յատուկ անուանց)։ ինչ։

Ա֊ղաւնի,	նոյ։	Ա֊ղաւնի։
Ա֊ստաքինի,	նոյ։	Ա֊ստուածին, և՝ հպրիճ։
Ա֊սղանի,	նոյ։	Գ֊երեզման, ընել։
Գ֊երի,	ոյ։	Ն֊ուէր։
Գ֊ործի,	ծոյ։	Գ֊ործիք, եաթաղ։
Գ֊ոտի,	ուոյ։	Գ֊ուռկ։
Ե֊րանելի,	լոյ։	Ե֊րջանիկ։
Ի֊մպերի,	լոյ։	Ի֊մպերիա։
Ի֊նկուզի,	զոյ։	Ի֊նկզի ծառ։
Լ֊եղի,	զոյ։	Լ֊եղի, և՝ կենդանւոյ լեղի։
Ծ֊ղնի,	նոյ։	Գ֊րան ուռւոյ։
Կաղնի,	նոյ։	Ճ֊կնոկի ծառ։
Կզզի,	զոյ։	Ա֊ռագ։
Հ֊այրենի,	նոյ։	Հ֊օրէն ունեցուածք։
Հ֊ովանի,	նոյ։	Շ֊ուքաւոր անուղ։
Չ֊իթենի,	նոյ։	Ձ֊էթունի ծառ։
Ո֊ւնելի,	լոյ։	Ի՛ա֊ղայ, և՝ ըռնուղ։
Պատանի,	նոյ։	Տղայ, ՝ի ժ֊է տարուն ՝ի շէջ։

Ա կայուհի, հոյ. Ա՛ստուածուհի էգ աստուած։
Տեղի, զոյ. Տեղ։

Ընդհակառակք։

Ընդհատիք,	տեսայ	Ընդհատէ։
Ընդհրիք,	ըհաց.	Ընդհուէին ընդ իս ընդհուէին ընդ իս։
Կարծիք,	ծեաց.	Կարծէ։
Տանիք,	նեաց.	Ընդէ։

Ընսացի՝ յոգնաւանդակք, զի եթէ միաւանդակք են՝ ըստ ըստրդ օրինակաւ հոլովին, քան պարզ իցեն, և քան բարդ. որդոյն, Ձի, ձիոյ. տի, տիոյ. ևայլն։ Ա՛նաձի, ձիոյ. սակաւատի, տիոյ. ևայլն։

Ըն ևս անուանք ինչ ըստ այսու տեսակաւ, որք չի հոլովս ինչ ըստ երրորդ օրինակաւ հոլովին. ևայլն։

Ընսուի, ւոյ, ւուվ, եաց, ւուվք, կիմ եաք. Ընդեղէնս։
Գառրի, ւոյ, ւուվ, կիմեաւ, եաց, ւուվք, կիմեաք. Գառըն։
Ներսւնի, ւոյ, ւուվ, կիմեաւ, եաց, եաք. Հոլոյն։
Աղտոտի, ւոյ, ւուվ, եաց, կիմւոց, ւուվք. Աւելի մեծ լինօղ։
Ահասսի, ւոյ, ւուվ, կիմեաւ, եայ, եաք. Տան հաճար։
Ոզի, ւոյ, ւուվ, եաց, ւուվք. Ոգեպ։
Հելլենացի, ւոյ, ւուվ, ւոց, ւուվք. Հոռոմ, հոռոմոյն։
Հոգի, ւոյ, ւուվ, ւոց, ւուվք. Հոգի։
Ո՛ղի, ւոյ, ւուվ, եաց, ւուվք. Գաղանի բնա՛ն։
Որդի, ւոյ, ւուվ, ւոց, կիմեաց, ւուվք. Որդի։

Ամենք ևս յանուանց ընդ սուաւ եղելոյ չի սեռսա կանն և չի տրականն յանդին երբեմն չի ո՛ջ. որդոն, հոգւոջ, տեղւոջ, տարւոջ. ևայլն։

Յորմէ և չի բացառականն յանդին չի ւո՛ջէ. որդոնջ, չի տեղւոջէ, չի տարւոջէ. ևայլն։

Օրինակ հինգերորդ հոլովման։

	Ընկերք։	Յոգնակի։
Ոչ.	Ընկերն.	Ընկերք.
Սեռ.	Ընկերան.	Ընկերաց.
Տր.	Ընկերան. յաղեղն.	Ընկերաց. յաղեղունս։
Հայց.	զՆկերն.	զՆկերս.
Հաց.	յաղեղանէ.	յԱղեղաց.
Գոչ.	Ընկերան.	Ընկերք.
Գոր.	Ընկերամբ.	Ընկերամբք.
Գլ.	զՆկերամբ.	զՆկերամբք.
Նեբ.	յԱղեղան.կամ յաղեղն.	յԱղեղունս.
Կոչ.	ով Ընկերն.	ով Ընկերունք։

Ընդ այսոսիկ օրինակաւ հոլովին բազում անուանք առանց կորուսմանն և փոփոխման ձայնաւորի տառիցն յորս յանգին. որք։

Ընկն,	ական.	Ընկէ, ևս՝ ճկեվհերբ։
Ընտառն,	ուան.	Ընտու։
Ընտամն,	ման.	Ընդամ։
Գաղաթն,	թան,	Գագաթս։
Գեղմն,	ման.	Գեղս։
Զգեստն,	ուան.	Զգեստս։
Ջերմն,	ման.	Ջերմս։
Սերմն,	ման.	Սերմն, հուանդ։
Սահմն,	ման.	Սահմս։
Հիմն,	ման.	Հիմն։
Հիւսն,	ան.	Հիւսան։
Որդն,	որդան.	Որդ։
Որոմն,	ման.	Որոմ, կամ որոմս։
Տուն,	տուան.	Տունք։
Ընտուն,	ուան,	ուանք. Ընտունք։
Լուսն,	սան.	Ընկնի վը եկող ճկերմով գկերպին։
Ամուն,	ան.	Ամունք։

Կորուսմամբ։

Այծեամն,	այծեմանն.	Այծապանի այծ։
Աղէաւն,	եղեմանն.	Աղուաղուղ։
Ասեղն,	ասղանն.	Ասեղ։
Թմբիհեղն,	թմբիղանն.	Անկէն կամ ալծակնէ իջեալ։
Մրջինն,	մրջմանն.	Մրջոյն։
Սկիղբն,	սկզբանն.	Սկիզբ, գլուխ։
Քիրտն,	քրտանն.	Քրտինք։
Աշուն,	աշնանն.	Աշնանուայ։
Բուռւն,	բռանն.	Հասկրուղ, ականճ։
Գարուն,	գարնանն.	Գարնանուայ։
Խոստումն,	խոստմանն.	Խօսք տալը։
Ծագումն,	ծագմանն.	Ծագիլը։
Ձուկն,	ձկանն.	Ձուկ։
Ճպուռն,	ճպռանն.	Ճըճղիկ պէսճէյի։
Մանուկ,	մանկանն.	Տղայ՝ ի ննջել սկսեալ ի ժէ։
Մուկն,	մկանն.	Մուկ։
Նռան,	նռանն.	Նռուս։
Տուն,	տանն.	Տունն։
Դուռն,	դրանն. դռանք.	Դուռ։

Փոփոխմամբ։

Փայծաղն,	փայծաղանն.	Տալոզ
Աղէգն,	եղեգանն.	Աղբիւր։
Ոլոռն,	ոլեռանն.	Անուշ նմանի հաւկ։
Պայտն,	պատանն.	Պըտուկ։

Ընդակայնք։

Նաջաղմունք,	մանց.	Ընկերակցիլ խօսիլ.
Նոհմունք,	մանց.	Ան ձեզ պատճառ ապրուելոյ։
Յորձունք,	ձանց.	Ներքին փրփուր։
Յուլմունք,	մանց.	Ալեկոծիլ վէպ պատճառ լինելոյ։

Օրինակ վեցերորդ հոլովման։

	Ընդհ։	Յոգնակի։
Ոչ.	՛ԿեղուԹիւն.	՛ԿեղուԹիւնք։
Սե.	՛ԿեղուԹեան.	՛ԿեղուԹեանց.
Տր.	՛Կեղուեաւ, ՛ի նեղուեաւ.	՛Կեղուեաց. ընդ նեղուեսս։
Հայց.	զ՛ԿեղուԹիւն.	զ՛ԿեղուԹիւնս։
Բաց.	՛ի ՛ԿեղուԹենէ.	՛ի ՛ԿեղուԹեանց.
Պաս.	զ՛ԿեղուԹենէ.	զ՛ԿեղուԹեանց.
Գոչ.	՛ԿեղուԹեամբ.	՛ԿեղուԹեամբք։
Պար.	զ՛ԿեղուԹեամբ.	զ՛ԿեղուԹեամբք.
՛Նեց.	՛ի ՛ԿեղուԹեան.	՛ի ՛ԿեղուԹիւնս։
Կոչ.	ո՛վ ՛ԿեղուԹիւն.	ո՛վ ՛ԿեղուԹիւնք։

Ա.յսպէս հոլովին ամանուանք յանգիլք ՛ի ո՛ւԹիւն. ինչ. ՏգեղուԹիւն, Թեան. ա. Հասուկ տարբեր ՛է ա, ամէ ՛է է։ Ա՛նկուԹիւն, Թեան. բ. Հասուկ տարբեր ՛է է, ի՛ է ժ։ ՊատանեկուԹիւն, Թեան. գ. Հասուկ տարբեր ՛է ժ ամէ ՛է ի։ ԵրիտասարդուԹիւն, Թե. դ. Հասուկ տարբեր ՛է ի ամէ ՛է ճ։ Ո՛ՀուԹիւն, Թեան. ե. Հասուկ տարբեր ՛է ճ ամէ ՛է հ. Օ՛ԹեամուԹիւն, Թե. զ. Հասուկ տարբեր ՛է հ ամէ ՛է Հ։ ՅաւիտենականուԹիւն, Թե. Ընդ-Հաճաւ փոխադրի՛։

Ըստ այսմ հոլովին և այսոքիկ անուանք։

Ա.րիւն, արեան, բեռնէ.	Ա.յո՛։
Գ.աղուստ, լստեան, լստենէ.	Գ.ալը։
Ո՛ՀուՆդ, ծՆնդեան, ՛ի ծՆնդենէ.	Ո՛ՀանՆելը, ևս՝ ծՆոծը։
Ո.որուստ, րստեան, րստենէ.	Ո.ոյՆելը։
Ա.նգիստ, գստեան, գստենէ.	Ա.նգոտաՆալը։
Տեսիլ տեսլեան, ՛ի տեսլենէ.	Տեսք, երես։
Ա՛նկիւն, անկեան, կեանէ.	Պուճախ, տունջ։
Ո.որիւն, բեան, բեանէ.	Գ.ալաՆիք լիճուս։
Ձիւն, ձեան, ՛ի ձեանէ.	Ձո՛ՆՀ։
Սիւն, սեան, ՛ի սեանէ.	Սո՛ՆՀ, պեղոհ։
Ա՛ղիւ, ղուեան, ղուէ.	Ա՛ղը։

Տիւ, տուն ջՆեն, ՛ի տուէ, կամ՛ի տունջենէ. Յերեկ. 4

Ընտանիանք, նիանց, նիանս. Ընե՛ տանիհուանէ։
Իսրայելանք, լեանց, լեանս. Իսրայելացէ։

Օրինակ եօթներորդ հոլովման։

Ընդհ։	Յոգնակի։
Ո–ւ. Գառն.	Գառինք.
Ակ. Գառին.	Գառանց.
Տր. Գառին. ՚ի գառն.	Գառանց. ՚ի գառինս
Հայց. զԳառն.	զԳառինս.
Բաց. ՚ի Գառանէ.	՚ի Գառանց.
Գոչ. զԳառանէ.	զԳառանց.
Գործ. Գառամբ.	Գառամբք։
Պաս. զԳառամբ.	զԳառամբք.
Նեց. ՚ի Գառն. կամ ՚ի գառն.	՚ի Գառինս
Կոչ. ո՛վ Գառն։	ո՛վ Գառինք։

Ըստ այսմ հոլովին անուանք սակաւք, որք։

Աշխ, շին, շանէ. Աչեաւքն ևս այծեաւս ոսկոս։
Ատամն, ատին, ատանէ. Ատամ։
Բեռն, ռին, ռանէ. Բեռս։
Գրչ, գրչի, գրչանէ. Գրչ։
Գրչ, գրչի, գրչանէ. Գրչիկ։
Զեռն, ռին, ռանէ. ձեռք, ռաց, ձեռամբք, կամ ռօք. Զեռս։
Կեռն, ռին, ռանէ. Կեռս։
Լուչ, աղին, յաղնէ. Լուչք, ցեղ։
Լինձն, ձին, ձնէ. Լինչ, եւթը, եւ՝ հոգի։
Պաշն, շին, շնէ. Շուրթ։

Լուծն,	ծին, ծնէ.	ծունք.	Ոչխարն հասա պեղբը։
Պետասխն,	սխին, սխնէ,	սխունք.	Պետե ղբօղբը։
Ջարսն,	սին, սնէ,	սունք.	Ջարս։
Պասն,	սին, սնէ,	սունք.	Պարը, պայ։
Պատն,	տին, տնէ,	տունք.	Պոպ։
Պտաշխն,	խին, խնէ,	խունք.	Օղնոտա, պուխոտը։
Սանդխատուն,	ռին, ռնէ,	ռունք.	Ջոտանիկ պոպոյ։
Վհան,	ռին, կամ ռան,	ռնէ, կամ ռանէ, ռունք.	Վհոտ։
Վան,	ռին,	յոտանէ, ոտք, ոտից, ոտիւք.	Ոտ։
Վեռն,	ռին,	՚ի վեռնէ, վերամբ.	վերինք, վերանց. Պոչ։

Օրինակ ուղղորդ հոլովմանն։

	Ընդհանուր։	Յատկական։
Ոչ.	Օ՛գեստ.	Օ՛գեստք.
Սե.	Օ՛գեստու.	Օ՛գեստուց.
Տր.	Օ՛գեստու. ՚ի զգեստ.	Օ՛գեստուց. ՚ի զգեստս։
Հայց.	զ Օ՛գեստ.	զ Օ՛գեստս.
Բաց.	՚ի Օ՛գեստէ.	՚ի Օ՛գեստուց.
Պաո.	զ Օ՛գեստէ։	զ Օ՛գեստուց.
Գոչ.	Օ՛գեստու, կիր.	Օ՛գեստուք.
Պար.	զ Օ՛գեստու, կիր.	զ Օ՛գեստուք.
Ներ.	՚ի Օ՛գեստ, ՚ի զգեստու.	՚ի Օ՛գեստս.
Կոչ.	ով Օ՛գեստ։	ով Օ՛գեստք։

Ըստ այսմ հոլովին անուանք սակաւք առանց կորուստ մնան և փոփոխման ձայնաւորն տառիցն՝ յորս յանգին. այք։

Ա՛գռաւ,	ու, կիր.	Ա՛գռուս։
Ախտ,	ուս	Ախտք, օրպիսի։
Գանձ,	ուս կիր եւ.	Գանձ եւ գանձոյ։
Գրաստ,	տուս.	Տուստք։
Դաս,	ուս.	Դաս, ու-ըս-ս.
Ձաւմ,	ուս.	Ա՛ձմէ։
Կաքաւ,	ուս.	Կաքուս։
Հաւ,	ուս.	Հաս, ի-օյ-ոյ, պապ։
Ձագ,	ուս.	Ձագ։
Ձաղ,	ուս.	Ա՛ռնետոյ։
Լիկար,	ուս.	Լծակ պոկիլ։
Պահ,	ուս.	Ա՛պահ։
Պաշ,	ուս.	Պաս, ու-ըս-ս.
Ա՛կաւ,	ուս.	Կնէ։
Ա՛արձ,	ուս.	Հարս։
Բազց,	ուս.	Ա՛նօգնականս։
Կով,	ուս.	Կով։
Ա՛ոգ,	ուս.	Ա՛ոգ, ասպղեծաշխ. հոգիպէս։
Որթ,	ուս.	Հորթ։
Սով,	ուս.	Խաղողի, սով։

Բառաւօտ, ու.	Բոաւօտ։
Երեկոյ, ու.	Գիշերվան կէսը։
Ամիս, ու. կամ ոց.	Լուսին։
Աւուր, գուս, գուէ.	Բոաւօտ՝ երբ ծագ է արեւ ծագելէն։
Օրուր, գուս, գուէ.	Ամբողջ օրն։
Իրաւս, տուս, տուէ.	Իրաւ, ևս՝ պատիժ։
Երախանձ, ձուս, ձուէ.	Երեխայ։
Ուղս, տուս, տուէ.	Ուղի։
Օր, գուս, գուէ, գաց, գօք.	Օրէտ, ղեղեակ։

Կորուսանմամբ։

Յուլ, ցլուս, կամ ցլոյ.	Պահպան։

Փոխոխմամբ։

Ուղուէս, ուխուս, կամ ուեսուս.	Ուղեէս։
Օձն, զինուս.	Օձնոյ։
Ալրկժ, վրիժուս.	Ալ ըրէժ։
Հանձ, ընձուս.	Պատիւնոյ։

Ընդհականք։

Բարք,	գուց.	Խոյ։
Ալ արք,	գուց.	Ալ արէ։
Պարարք,	գարուց.	Պարարոյ, գարէ։
Գովք,	վաց.	Ողջոյն ուղղելոյն։

Օրինակ ինհնագործ հոլովման։

Ընդհ.	Յոգնակի։
Ոգի. փոքր.	փոքրունք.
Սեռ. փոքու.	փոքրունց.
Տիս. փոքու. առ փոքր.	փոքրունց. ըս փոքրունս։
Հայց. զփոքր.	զփոքրունս.
Գործ. ի փոքուէ.	ի փոքրունց.
Պատ. զփոքուէ.	զփոքրունց։
Գոյ. փոքու, կամ ումբ.	փոքրումբք.
Պար. զփոքու, կամ ումբ.	զփոքրումբք.
Եղե. ի փոքու, կամ ի փոքր.	ի փոքրունս.
Կոչ. ով փոքր։	ով փոքրունք։

Սոյնպէս հոլովին ըստ իմիք և սակաւ այս բառք։

Ձանձր,	ձու, ձու,	Թանձունք, ձուն, ձամբք։
Ծաղր,	ղու, ղու.	ծաղունք, ղուց, ղուք։
Ծանր,	նու, նու.	ծանունք, նուն, նուք։
Մանր,	նու, նու.	մանունք, նուն, նումբք։
Սեղր,	ղու, ղու.	մեղրք, մեղրի, մեղրօք։
Քաղցր,	ցու, ցու.	քաղցունք, ցուն, ցուք։

Խարձր, ձու, ձու, կամ ձամբ. բարձունք, ձանց, ձամբք։
Յոգունք, յոգունց, յոգումբք, ի յոգունս։
Խրձունք, ձանց, կամ ձունց, խրձամբք, ի խրձունս,

Օրինակ տասներորդ հոլովման։

	Ընկալ.	Յոգնակի։
Ոտ.	Աղբիւր.	Աղբիւրք, կամ աղբեարք։
Սե.	Աղբեր.	Աղբերաց, կամ աղբերց.
Տր.	Աղբեր, յաղբիւր.	Աղբերաց, կամ աղբերց. յաղբիւրս, կամ յաղբեարս.
Հայ.	զԱղբիւր,	զԱղբիւրս, կամ զաղբեարս.
Նա.	յԱղբերէ.	յաղբերաց, կամ յաղբերց.
Գոչ.	զԱղբերէ.	զԱղբերաց, կամ զաղբերց.
Գոչ.	Աղբերբ, կամ բերաւ.	Աղբերօք, կամ աղբերբք.
Գոչ.	զԱղբերբ, կամ բերաւ.	զԱղբերօք, կամ զաղբերբք.
Նե.	յԱղբերս, կամ յաղբիւր.	յԱղբիւրս, կամ յաղբեարս.
Կոչ.	ով Աղբիւր։	ով Աղբիւրք, կամ աղբեարք։

Ըստ այսմ հոլովին և այլ քանի մի անուանք առանց կրճատման և փոփոխման ձայնաւոր տառիցն. որ.

Աղդր, դեր, դերէ.	Պատիւ, խաչէյ։
Կայսր. սեր, սերէ.	Արէծ նագատոյ։
Վաղր, ղեր, ղերէ.	Արիւն, ևս՝ ջհղէյ։
Տագր, գեր, գերէ.	Տէրք։
Ոսկր, կեր, կերէ.	Ոսկոյ։
Ատամ, տեր, տերէ.	Աղտու պատուի։
Տարր, րեր, տարերէ.	Տարեաց։
Համր, մեր, մրէ.	Ամ՝ոնի լաւ

Սախը, խեր, խրէ.	Սոխը։
Սակը, կեր, կրէ.	Ընկան ֆալայ։
Սանար, տեր, տրէ.	Սանդալ։
Նշր, զեր, զրէ.	Ծոյլ, ղըշլ։

Կորուսմամբ։

Լինար, լնաեր, ՚ի լնաերէ.	Պահանջող տօփէ ֆիլը։
Լիար, լաեր, ՚ի լաերէ.	Լիրէ, որ է՝ 144 պըեմ։
Դուսար, դսաեր, ՚ի դսաերէ.	Ընջէկ պօ-ուէ։
Վշմինար, մնաեր, ՚ի մնաերէ.	Ըսոմիդ։

Փոփոխմամբ։

Ալիւր, աղեր, յաղերէ.	Ալօր։
Ականջիւր, եղջեր. յեղջերէ.	Պուլնօր, նա՝ ո-ջ։

Օրինակ մեռասանեըորդ հոլովմանն։

Ընդհ։	Յոգնակի։
Ոտ. Ընտղ.	Ընտեղք.
Աչ. Ընտեղ.	Ընտեղաց.
Տրտ. Ընտեղ. յատղ.	Ընտեղաց, յատեղս։
Հայց. զ Ընտղ.	զ Ընտեղս.
Բաց. յ Ընտեղէ.	յ Ընտեղաց.
Պատ. զ Ընտեղէ.	զ Ընտեղաց.
Գոչ. Ընտեղը.	Ընտեղք, կամ ղօք։
Պար. զ Ընտեղը.	զ Ընտեղք, կամ ղօք։
Ներ. յ Ընտեղ կամ յատղ.	յ Ընտեղս.
Կոչ. ով Ընտղ	ով Ընտեղք։

Ըստ այսմ հոլովին սակաւ անուանք ունոյց կորուսման և փոփոխման ձայնաւոր տառիցն. այր։

Ընդղ. դեղ.	Ընտոպոյ։
Ընկղ. կեղ.	Ալնպօ-ւէ։
Նտղ. եռեղ.	Տեղ։
Լալեռղ. եռեղ.	Լալօ պեղ։
Կոթղ. թեղ.	Կոթ։
Կոճղ. ճեղ.	Վեր-ընէ։
Ոստղ. տեղ.	Նօփոէ, որով ըռլուա հոլոմոն։
Կուսղ. պեղ.	Կողպէ։

Կորուստմամբ։

Սիկղ,	սկեղ	Օ՚ օլեւայ. Ում՝ էդես պըէմ։
Սինկղ,	անկեղ.	Ջ՚ըէ ղուն.
Սկուտղ,	սկտեղ.	Ձէնկէ։

Փոփոխմամբ։

Բակու,	կեղ.	Օ՚ էրթէսկէ։

Օրինակ երկոտասանեըորդ հոլովմանն։

Նկահէ։

Ո՚ղ։	Տրդատ.
Սէս	Տրդատայ.
Տրա.	Տրդատայ, ցտրդատ, առ տրդատ.
Ինայց.	զՏրդատ.
Ինայց.	՚ի Տրդատայ.
Պաա.	զՏրդատայ.
Պոր.	Տրդատաւ.
Պայ.	զՏրդատաւ.
Նէր.	՚ի Տրդատ.
Կոչ։	ո՛վ Տրդատ։

Ըստ այսմ հոլովին բազում յատուկ անուանք առանց կսկծման և փոփոխման ձայնեըոր առեւիցն՝ յորս յանգին։ ըր

Ակն,	ականայ.	Լ՚ինի թաղաքն։
Ընակ,	այ.	Լ՚ուսուսուրէայ հայըն։
Ընձեաւի,	այ.	Լ՚ինկնէալ չաղչէն։
Ընպիրատ,	այ.	Ինչ՚ինն էր հայոց։
Ընրամ,	այ.	Ինայհայ ընուսուն ընուսունը ոչխէն։
Ընշոմ,	այ.	Ինայոց ընագուսը, աբգարու հայըն։
Ընրասխ,	այ.	Ընուսուն գէղն։
Խաղ,	այ.	Աբ եակ՚ն։ ալկ՚ըս ոբէն նէրսէսէ։
Պաճախակ,	այ.	Ղ՚այսէրբ չաղչէն։
Վարազդատ,	այ.	Ինայոց ընագուսը էր խնուս չաղ։
Տիգրան,	այ.	Ինայոց ընագուսը՝ էրուանդայ ոչխէն։
Տիտան,	այ.	՚Ռուէուսինայց ոչխէն։
Ընդեր,	այ.	Ձուագուսը էր եղբվնայուայ։
Նբեր,	այ.	Աղայէ ոչխէն։

Անգերը, այ. Ձէրտէղու աղխատիա։
Անդեմ, այ. Պրոխոնի աէղու։
Ահեր, այ. Պատուէղ վէհ գաւառու։
Ալարեկ, այ. Ան վանդն՝ ուր էր ոքն ամալեհայկին։
Ընկեր այ. Խաղտատու ատաչէ խոփատորու։
Առմայխա, այ, Ձայկայ խոռն։
Ալիս, այ. Ալիհատ, նէռան տաղտկու։
Պիր, այ. Պէրնիձիկ տաղտկու։
Տփխիս, այ. Թռնիքնիկ տաղտկու։
Ամոն, այ. Պատրի անպրտանէկ ոբրէնու։
Ընտիրք, այ. Ընտրող տաղտկու։
Լակեդեմոն, այ. Արևլերայ տաղտկն տօնայոս։
Լոս, այ. Ձայկայ ոբրէնու։
Ակսրովբ, այ. Ան ռեբոսկն որ ռէր գիրն գտաս,
Պարոյր, այ. Ձայոյ ատաչէ պտուհատոր խոփատորու։
Խալու, ուայ. Խալու տաղտկու։
Լամնաւուս, այ. Պռնդ էր երտատաղէկի տօս։
Կափանեայուս, այ. Պատլէհայու տայրտտաղտկու։
Վռերասու, այ. Վռէրէ-ի համ տրտու տաղտկու։
Ընշօր, այ. Ան խոփատորն որ ատու պնինատէ։
Հօշ, այ. Հաշ համ ատատ պտրսէղ տաղտկու։
Պօղ, այ. Ան պօղ պտրպտկի ճգնատորու։

Կորուսամարք։

Անկեղաց, ղեցայ. Անկհո գատատու։
Ամայեակ, եկայ. Ձայոյ եղբան էր որ նահապահէցատ։
Ասծբին, բնայ. Հայեպէն տաղտկն։
Աօբիկ, բկայ. Ձոտոմի ընգ-ր էր յամ պրն 582։
Աբդիու, դիայ. Աէտայբա խոփատորին հղրպէկու։
Ջահուկ, հկայ. Ջ ոհոկ գատատու։

Փսիսիսամարք։

Պաւրիժ, բիժայ. Թռատրէղ համբէրբէղ տաղտկու։
Ասրին, բինայ. Անգատր խոփատորին աէրատհէրու։
Սկթ, սեթայ. Անտամայ էրբրպտ ոբրէնու։
Ընոշ, անուշայ. Անծպահամ խոփատորին ատՀն հինդ

Են ևս յատուկ անուանք ինչ յանգեալք ի ու. որք ի հոլովին ընդ այսու օրինակաւ՝ առնուն զինի պէսն զտադ՝ յ՝ կանուս՝ որք յանգին ի ու. և ի հոլովին իւրեացն՝ փոխարկեն զնն ի յե. ար։

Ալիա,	ալիայ.	Գաւառ ի Տօռայու։
Բարտա,	տայ.	Ընդդէմ թագաւոր՝ ի օր հեռու երկրէ։
Նէլլադա,	դայ.	Յունաստան, ուռումելի։
Նբիա,	բիայ.	Լայնեալ ապառն։
Թէոդոսիա,	սիայ.	Աստղ։
Լուսիտանիա,	նիայ.	Փօրթուգալ աշխարհն։
Տրոադա,	դայ.	Տրոյեա. Էոկի քաղաքոյ։
Բառնաբաս,	բայ.	Ընշխերք էր և՝ ընկէր պօղոսի։
Օաբադիաս,	դիայ.	Գնա՛ էր յուդայի ցեղէն։
Թէբաս,	բայ.	Սեպէռ կամ ընտ թագաւոն։
Կղեովբաս,	բայ.	Յակոբ աւետելոյն հայրն։
Նադաբիաս,	բիայ.	Յեռոնեայ որդին։

Օրինակ երեքտասաներորդ հոլովմանն։

	Ընկէր։
Ո՛ւ.	Ընայն.
Սէռ.	Ընայեայ.
Տր.	Ընայեայ. առ. եսայի. ցեսայի.
Հայց.	զնայն.
Բաց.	յնայեայ.
Գոչ.	զնայեայ.
Գոր.	Ընայեաւ.
Գոհ.	զնայեաւ.
Նեբ.	յնայն.
Կուր.	ով Ընայի։

Ըստ այսմ հոլովին բազում յատուկ անուանք փոխեն մամբ ձայնաւորս տառիցն՝ յորս յանգին. ար։

Ընկիւրիայ,	րեայ.	Անկիւրիա թագաւոն։
Ադեսիա,	սեայ.	Ադրքայ թագաւոն։
Ախաբիա,	րեայ.	Գօշ տոհմէն։

Ալկամիդա, դեայ. Լուսնկիպ թաղուհի։
Ալպափրաս, ըեայ. Աղտոտություն աստղի էպիդիմիա։
Ալթանագինէ, նեայ. Սի էպիդիմիա էր ախտորոշում։
Լաւոդիկէ, կեայ. Լուծուչքի չաղտին։
Ալթագինէ, նեայ. Ցնդանոթային թաղտին։
Ադիփսիմէ, մեայ. Սի հոյակ հունկերմէ։
Ալիգուէ, լեայ. Ալիքան թաղտին։
Ալահէ, հեայ. Ախոյակ նոգին էր որդեի վախոյ։
Ալբիատակէս, կեայ. Լատուտորչայ պլպուի որդին։
Ախոգինէս, նեայ. Ալնուանի փելեսոնիայ էր սինոպոլի։
Անդրոպիդէս, դեայ. Ալնուանի քոնոտոպեղձ էր։
Ցաղէս, ղեայ. Անօրէն էմոսոպոսիրայ մէկն։
Ադիպոկրատէս, տեայ. Ալ արուեստ հեռեկ էր յունոյ։
Ասաքէս, քեայ. Պօղոս առաքելոյ աշակերտ էր։
Ախիրասպէ, պեայ. Պարսից սպրկին առաջնոյ էր։
Ցոկղէ, ղեայ. Ալաջին վիճակագիրն։
Ադղէ, ղեայ. Քահանայապետ էր Ներսէսեան ազգ
Օ աբուհի, հեյ, կիբհուայ. Ալբիւրն ախտորոշայ հիւնոս։
Տիգրանուհի, հեյ, կիբհուայ. Ալէջին ախտորոշայ տոյնէ։
Պ ամպհուհի, հեյ, կիբհուայ. Սի ղահիէսոսե չոր-րս։
Ասատանդին, դեայ. Լուսնոն էր հոյոց. Ե այնէ։
Լեոպօլիս, լեայ. Լուսվ թաղտին լիհոսոպոնէ։
Ադերապօլիս, լեայ. Լսերնու, որ է հալէպ։
Օ ամեսոս, մեսեայ. Ցոգաբոյր էր ինկոնէ։
Պաղմոս, մեայ. Ադոյկայ ընոնէ։
Յուլիոս, լեայ. Ալաջին հոյոցին հռոմայոց։
Օգոստոս, տեայ. Ալնչորդ հոյոցին հռոմայոց։
Տիբերիոս, բեայ. Ալրորդ հոյոցին հռոմայոց։

Ալանց վոսիոսմանս։

Դրասեասմատն նեայ. Ալշակ ընգերնէ պոն վէրսկոյոնէ։
Ալեսս, տեայ. Տեղինուր խոսրովայպնէց պարոնէ։
Դմեաբ, բեայ. Ադոյու եղնոն էր. Ե այնէ։

Օրինակ չորեքտասաներորդ հոլովմանն։

Յոգնակի։

Ո՛ւ.	Հայաստանեայք.
Աե՛.	Հայաստանեայց, կամ եաց.
Տր՛.	Հայաստանեայց, ընդ Հայաստանեայս.
Հա՛յց.	զՀայաստանեայս.
Ի՛նոյ.	ի Հայաստանեայց.
Ո՛վ.	Հայաստանեայց.
Գո՛ւ.	Հայաստանեօք.
Գո՛ւ.	զՀայաստանեօք.
Ո՛ւմ.	ի Հայաստանեայս.
Կո՛չ.	ո՛վ Հայաստանեայք։

Ըստ այսմ հոլովին հետագայ յոգնական անուանքդ. որոյ ումանց սեռական եղերբի միայն ի եայց. և ումանց միայն ի այց. ումանց ի եայց և ի եաց. և ումանց ի եայց և ի եց. պիր։

Ա՛ջեայք, եայց.	Ա՛ջ հաղթեաներաց։
Ա՛հեկեայք, եայց.	Զոհ հրաշեներաց։
Անթաւսանեայք, եայց.	Լուսանի աւհ եղանեներաց։
Անրեկորեայք, եայց.	Հրեկվաներաց։
Արջերկրեայք, եայց.	Աեղ աբեղի եղանեներաց, անապօլաս։
Տիտանեայք, եայց.	Տէսաներ արջերաց, կամ ոչերաց։
Հահաղիմայք, այց.	Հահաղիմ հուսաց։
Ադյապայք, այց.	Լևլաներաց, գաներաց։
Այգեստանեայք, եայց կամ եաց.	Այգեներ։
Այկալնեայք, եայց, կամ եաց.	Այսա ապգե լեռներաց։
Զիթաստանեայք, եայց, կամ եաց.	Ձէթելեռներ։
Այծեայք, եայց, կամ ծեից, ծեաց.	Այծա տապե շներաց։
Ժամանակեայք, եայց, կամ կեից.	Ժամանակս բաներ։
Զանազանչեայք, եայց, կամ եից.	Զանազան վրայ պատճառներ։
Ուղղաբեայք, եայց, կամ բեից.	Ուղիղ բաներ։
Աստանեայք, եայց, կամ սեից.	Աոանաւորներ։
Ձմռանեայք, եայց. կամ նեից.	Ձմռան բառներ։

Ծ.աղկեայ ք, եայց, կիր էից. Ծ.աղկա.ոյ բ.անէ։
Ի.ողանի.Թեայ ք, եայց, կիր Թէից. Ի.ողէ էլ.ածնէլ։
Ի.րանի.Թեայ ք, եայց, կիր Թէից. Կլ.ակէ էլ.ածնէլ։
Ի.ամանգամնյնք, պյնց, կիր էից, ի.ւք, կիր օք. Ա.ՆԵ.ւլ, ող Լ։

Գ.Լ.Ո.Ի.Ս. Ր։

Յալագս յաղու.ի հալ.ովման անա.անց։

Յատուկ հոլովմունք են վէց. ըստ որոց հոլովին անուանք լինն. այր են, Տէր. այր. հայր. մայր. եղբայր. քոյր. կին. օր. և գիւղ, կամ գեօղ. և բարդեալք սոցա. զորս դիցուք առա առա.ջի։

Հոլովմունք անուանս Տէր։

	Ընդհ։	Յոգնակի։
Ո.ղ.	Տէր.	Տեարք.
Ած.	Տեառն.	Տեարց կիր տերանց.
Տր.	Տեառն, ՚ի տր, ցտր.	Տեարց, ցտեարս.
Հ.այց.	զՏէր.	զՏեարս.
Բ.աց.	՚ի Տեառնէ.	՚ի Տեարց, կիր՚ի տերանց։
Պա.ռ.	զՏեառնէ.	զՏեարց, կիր զտերանց։
Գ.որ.	Տերամբ.	Տերամբք.
Պա.ռ.	զՏերամբ.	զ Տերամբք.
Ել.էր.	՚ի Տեառն. կիր՚ի տր.	՚ի Տեարս.
Կո.չ.	ո՛վ Տէր։	ո՛վ Տեարք։

Ըստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա. ա.ր։

Գո.ճատէր, տեառն.	Ա.ԷԼ.ի.ս հա.ո.ցն։
Պարտատէր, տեառն.	Պ.ոլ.ոփ.ն ա.ր. ա.ա.ՆԷԼ.Է+ ա.Ն.օղ։
Տանուտէր, տեառն.	Տ.ան փ.էր։

Սյնպէս հոլովի և անուանս՝ Ա.այր. Լ.ը նմին և բարդեալք նորա. ա.ր։

Ա.այր առն.	Տղամ.արդ, գէղ։
Ա.Հեւ.այր, առն.	Ա.Հ.ոզ մ.արդ։
Ա.րկայր, առն.	Ա.րկու ա.ՆգամՀ մ.արդ ա.ա.ՆօղՀ։

ՀՈԳՈՎՈՒՄ ԱՆՈՒԱՆՆ՝ Ձ-ՅԸ։

ԱՂՔԱՏԱԿԱՆ։	ՅՈԳՆԱԿԱՆ։
Ո՞ւմ Ձ-յուր։	Ձ-յուրք։
Աե՛ռ Ձ-ռօր։	Ձ-ռոց, կամ հարանց։
Տր՛ւ Ձ-ռօր առ հայր, ցհայր։	Ձ-ռոց, առ հարս, ցհարս։
Ձ-յր՛ Զ-Ձայր։	Զ-Ձարս։
Ւ-ռ՛ր 'ի Ձ-ռօրէ։	'ի Ձ-ռոց, կամ 'ի հարանց։
Պ՛ռ՛ Զ-Ձռօրէ։	Զ-Ձոց, կամ Զհարանց։
Գ՛ռ՛ Ձ-ռբր։	Ձ-ռբրք։
Պ՛ռ՛ Զ-Ձռբր։	Զ-Ձռբրք։
Ե՛նէ 'ի Ձ-ռօր, կամ 'ի հայր։	'ի Ձ-ռս։
Կ՛ռ՛ ամէ Ձ-յր՛։	ամէ Ձ-ռոք։

Ըստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա։ ՝ՊՐ։

Կ՛քահայր, հօր, հարց։ Կ՛ռահայր։

Ե՛ռահայր, հօր, հարց։ Ե՛ռահայր։

Այնպէս հոլովին և անուանքս՝ Մ՛այր և Ա՛ղբայր։ և բարդեալք նոցին։ ՝ՊՐ։

Մ՛այր,	մօր, մարց։	Մ՛այր։
Կ՛քամ՛այր,	մօր, մարց։	Կ՛ռամ՛այր։
Ա՛ղբայր,	եղբօր, բարց։	Ա՛ղբայր։
Ե՛ռեղբ՛այր,	եղբօր, բարց։	Ե՛ռեղբ՛այր։

ՀՈԼՈՎՈՒՄ ԱՆՈՒԱՆՆ՝ Վ-ՒՅՐ։

ԱՂՔԱՏԱԿԱՆ։	ՅՈԳՆԱԿԱՆ։
Ո՞ւմ Վ-ՒՅՐ,	Վ-ՒՐՔ։
Աե՛ռ Վ-ՒՀԵՌ։	Վ-ՒՀԵՐՑ։
Տր՛ւ Վ-ՒՀԵՌ, առ քոյր, ցքոյր։	Վ-ՒՀԵՐՑ, ցքոյրս։
Ձ-յր՛ Զ-Վ-ՒՅՐ։	Զ-Վ-ՒՐՍ։
Ւ-ռ՛ր 'ի Վ-ՒՀԵՌԷ։	'ի Վ-ՒՀԵՐՑ։
Պ՛ռ՛ Զ-Վ-ՒՀԵՌԷ։	Զ-Վ-ՒՀԵՐՑ։
Գ՛ռ՛ Վ-ՒՀԵՐԲ։	Վ-ՒՀԵՐԲՔ։
Պ՛ռ՛ Զ-Վ-ՒՀԵՐԲ։	Զ-Վ-ՒՀԵՐԲՔ։
Ե՛նէ 'ի Վ-ՒՀԵՌ, կամ 'ի քոյր։	'ի Վ-ՒՐՍ։
Կ՛ռ՛ ամէ Վ-ՒՅՐ։	ամէ Վ-ՒՐՔ։

Սորա եզակի գործիականն լինի երբեմն՝ քերբ. և յոգնակին. քոյրք. քեռց. ց քոյրս. ղքոյրս. ՚ի քեռց. քեռրք. ում քոյրք։ Առ յայս հաշիւ ուրեք ՚ի գործ ածի։

Ըստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա. ոյր։

Հ՝օրաքոյր,	քեռ.	Հ՝օրոյց։
Ա՝օրաքոյր,	քեռ.	Ա՝օրո՛ց։

Հոլովումն անուանն՝ Կին։

Ընդհ։	Յոգնակ։
Ող.	Կին.	Կանայք.
Եսա.	Կնոջ.	Կանանց.
Տրտ.	Կնոջ.	Կանանց, առ կանայս։
Հայց.	զԿին.	զԿանայս.
Բաց.	՚ի Կնոջէ.	՚ի Կանանց.
Պաշ.	զԿնոջէ.	զԿանանց.
Գոչ.	Կանամբ, կամ կնաւ.	Կանամբք.
Գոյ.	զԿանամբ, կամ զկնաւ.	զԿանամբք.
Ներգ.	՚ի Կնոջ՝ կամ ՚ի կին.	՚ի Կանայս.
Կոչ.	ով Կին։	ով Կանայք։

Սորա եզակի գործիականն լինի երբեմն՝ Կնոջ։

Ըստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա. ոյր։

Տիկին, տիկնոջ. տիկնաց, կամ տիկնանց. Աստ։

Ա՝ռնակին,	կնոջ.	Ա՝ռը ո՛նէ՛ց։
Ա՝իակին,	կնոջ.	Ա՝ն հին ո՛նէ՛ց։

Հոլովումն անուանն՝ Գլուղ

Ընդհ։	Յոգնակ։
Ող.	Գիւղ.	Գիւղք.
Եսա.	Գեղջ.	Գիւղից.
Տրտ.	Գեղջ, ի գիւղ.	Գիւղից, ՚ի գիւղս։
Հայց.	զԳիւղ.	զԳիւղս.
Բաց.	՚ի Գեղջէ.	՚ի Գիւղից.
Պաշ.	զԳեղջէ.	զԳիւղից.
Գոչ.	Գիւղիւ.	Գիւղօք.
Գոյ.	զԳիւղիւ.	զԳիւղօք.
Ներգ.	՚ի Գեղջ, կամ ՚ի գիւղ.	՚ի Գիւղս.
Կոչ.	ով Գիւղ։	ով Գիւղք։

Սորա յոգնականն լինի ևս՝ Գիւղօրէք. գիւղօրէից. ընդ գիւղօրս. զգիւղօրս. ի գիւղօրէից. զգիւղօրէից. գիւղօրէիւք. զգիւղօրէիւք. ի գիւղօրս. ով գիւղօրք։

Ըստ այսմ հոլովին և սոքին։

Գեօղ, գեղջ, գեօղք գեօղից.	Գեղ։
Ձորագիւղ գեղջ.	Ձորս ծէնի եղած գեղ։
Ներագիւղ գեղջ.	Ներս գեղ։
Վաղաքագիւղ գեղջ.	Մեծ գեղ։

Հոլովումն անուանց՝ ()ր։

Սղահն։	Յոգնահն։
Ո–ղ. ()ր.	Ո–ւրք.
Ա–ւ. Ո–ւր.	Ո–ւրց.
Տր. Ո–ւր. յօր, ցօր.	Ո–ւրց. յաւուրս. ցաւուրս։
Հայց. զ()ր.	զՈ–ւրս.
Հած. յ()րէ.	յՈ–ւրց.
Պաշ. զ()րէ.	զՈ–ւրց.
Գոչ. Ո–ւրբ.	Ո–ւրբք։
Պար. զՈ–ւրբ.	զՈ–ւրբք.
Ներ. յՈ–ւր, կամ յօր.	յՈ–ւրս.
Կոչ. ով ()ր.	ով Ո–ւրք։

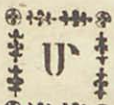
Ըստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա. ին։

Երկայնօր,	աւուր.	Երկար օր։
Կէսօր,	աւուր.	Ցերհասարակ հէսօր։

Հոլով-տուներ	Ընկալե. Սեռ.	Ընկալե. Դոր.	Յոգ. Սեռ.	Յոգնակի. Դասդ.
Բառ,	ի.	իւ.	եց.	իւք.
Վաշաք,	ի.	աւ.	ոց.	օք.
Վահ,	ոյ.	ով.	ոց.	ովք.
Նկեղեցի,	ւոյ.	եաւ.	եաց.	եօք.
Ա՛ղեղն,	ան.	ամբ.	անց.	ամբք.
Նեղուբ	եան.	եամբ.	եանց.	եամբք.
Վահն,	ին.	ամբ.	անց.	ամբք.
Օգեստ,	ու.	ու.	ուց.	ուք.
փոքր,	ու.	սւմբ.	ունց.	ումբք.
Ա՛ղբիւր,	եր.	երբ.	աց.	երբք.
Ա՛սող	եղ	եղբ.	աց.	եղբք.
Տրդատ,	այ.	աւ.		
Նսայի,	եայ.	եաւ.		
Հայաստան			եայց.	եօք.
Տէր,	տեառն	ամբ.	անց.	ամբք.
Հայր,	հօր.	արբ.	արց.	արբք.
Վիր,	քեռ.	երբ.	երց.	երբք.
Կին,	կնոջ,	ամբ.	անց.	ամբք.
Վիզ	զեղջ,	իւ.	ից.	օք
Օր,	աւուր,	ուրբ.	ուրց.	ուրբք.

ԳԼՈՒԽ Գ։

Յաղագս հոլովմանց ինչական անուանց։

Ս ինչական անուանք են հնգասպառիկ. մանանականք, հարցականք, վերբերականք, հանրականք, և թուականք. զորոց զհոլովմունս դիցուք առաջի։

Հոլովին մանանական անուանցս՝ Ին, ոյ, էն, և դ—ս։

	Ընդհէ։	Յոգնահէ։
Ո—ղ։	Ոմն,	Ոմանք։
Սէ—։	Ուրեմն։	Ոմանց։
Տը—։	Ոմեմն, առ ոմն։	Ոմանց, առ ոմանս,
Ձ—յ։	Զոմն։	Զոմանս։
Ի—ոյ։	Յոմեմնէ։	Յոմանց։
Զ—ս։	Զոմեմնէ։	Զոմանց։
Գ—ր։	Ոմանէ։	Ոմանքէ։
Զ—ր։	Զոմանէ։	Զոմանս։
Ո՛—ւմ։	Յոմեմնէ, կամ յոմէ։	Յոմանս։

	Ընդհէ։	Յոգնահէ։
Ո—ղ։	Ոք։	Ոմանք։
Սէ—։	Ուրո՛ք։	Ոմանց։
Տը—։	Ումեք, առ ոք։	Ոմանց, յոմանս։
Ձ—յ։	Զոք։	Զոմանս։
Ի—ոյ։	Յումեքէ։	Յոմանց։
Զ—ս։	Զումեքէ։	Զումեքէ։
Գ—ր։	Ոմանէ։	Ոմանքէ
Զ—ր։	Զոմանէ։	Զոմանքէ։
Ո՛—ւմ։	Յումեքէ, կամ յոքէ։	Յոմանս։

Ընկա՛ծ՚

Ո՛ւ՚.	Լա՛ռն, կամ լի՛նչ՚.
Ա՛ւ՚.	Լա՛րիք՚.
Տ՚ու՚.	Լա՛միք, առ լի՛ն, կամ լի՛նչ՚.
Ն՛ոյց՚.	զԼա՛ռն, կամ զլի՛նչ՚.
Ր՛ոյ՚.	յԼա՛ռնէ՚.
Պ՛ոպ՚.	զԼա՛մնէ՚.
Գ՛ոգ՚.	Լա՛ւիք՚.
Պ՛ոգ՚.	զԼա՛ւ՚ք՚.
Ե՛նէ՚.	յԼա՛միք, կամ լի՛ն, կամ լի՛նչ՚.

Ընկա՛ծ՚

Ո՛ւ՚.	Ա՛իւս՚.
Ա՛ւ՚.	Ա՛իւսոյ՚.
Տ՚ու՚.	Ա՛իւսում՚, կամ մի՛ւսոյ, ցմի՛ւս՚
Ն՛ոյց՚.	զԱ՛իւս՚.
Ր՛ոյ՚.	՚ի Ա՛իւսմէ՚, կամ ՚ի մի՛ւսոյ՚.
Պ՛ոպ՚.	զԱ՛իւսմէ՚, կամ զմի՛ւսոյ՚.
Գ՛ոգ՚.	Ա՛իւսուվ՚.
Պ՛ոգ՚.	զԱ՛իւսով՚.
Ե՛նէ՚.	՚ի Ա՛իւսում՚, կամ ՚ի մի՛ւս՚

Ըստ այսմ հոլովին և մնացեալքն անուանքն՝ Հուրբ քանչիւր, իւրոյ, իւրում, իւրմէ, իւրով։ Երկաքանչիւր, հուր, իւրոյ, իւրում, իւրմէ. եւն. որոյ յոգնակին վ՚ն. որպէս գէտ, գետոյ, գիր, իւրաքանչիւրք, իւրոց Երկաքանչիւրք, իւրոց. եւն։

Սմնպէս հոլովի և ածական անունս՝ Այլ. պր. Այլ այլոյ, այլում, այլմէ, այլով։ Այլ այլում, կամ այլ այլ, այլոց, այլովք, այլս։

Հոլովումն հարցական անուանցս՝ Ո՞վ, կամ ո՞, ո՞ք։

	Ընդհէն։	Յոգնակի։
Ո–ը։	Ո՞վ, կամ ո՞։	Ո՞ք։
Սեռ։	Ո՞ր։	Ո՞յց։
Տր։	Ո՞ւմ, առ ո՛վ, լիաառ ո՛։	Ո՞յց։
Հ՝ոյց։	զ Ո՞վ, կամ զո՞։	զ Ո՞ս։
Բ՝ոց։	ԻՄ՝ՄԷ՞։	
Պ՝ոփ։	զ Ո՝ՄԷ՞։	
Ի՝ոբ։	Ի՝Ո՞։	
Գ՝ոբ։	զ Ի՝Ո՞։	
Կէբ։	ԻՄ՝Ո՞Մ, կամ Ո՞Վ, կամ Ո՞։	

	Ընդհէն։	Յոգնակի։
Ո–ը։	Ո՞ր։	Ո՞րք։
Սեռ։	Ո՞րոյ։	Ո՞րոց։
Տր։	Ո՞րո՞ւմ, լիաորո՞յ, առ ո՞ր։	Ո՞րո՞ց, առ ո՞րս։
Հ՝ոյց։	զ Ո՞ր։	զ Ո՞րս։
Բ՝ոց։	ԻՄ՝ՈՐՄԷ՞։	ԻՄ՝ՈՐՑ՞։
Պ՝ոփ։	զ Ո՝ՐՄԷ՞։	զ Ո՝ՐՑ՞։
Գ՝ոբ։	Ո՞րո՞վ։	Ո՞րո՞վք։
Պ՝ոբ։	զ Ո՝ՐՈ՞Վ։	զ Ո՝ՐՈ՞ՎՔ։
Կէբ։	ԻՄ՝Ո՞ՐՈՒՄ, կամ Ո՞ՐԸ։	ԻՄ՝Ո՞ՐՍ։

Ի սորա յոգնականէն լրանան պակասեալ յոգնական հոլովք ընախընթաց հարցական անուանցս՝ ո՞յս։

Հոլովումն վերջերական անուանցս՝ Ա՝յսոքան։

	Ընդհէն։	Յոգնակի։
Ա–ը։	Ա՝յսքան։	Ա՝յսքանք։
Սեռ։	Ա՝յսքանոյ։	Ա՝յսքանեց, կիմայսքանից։
Տր։	Ա՝յսքանոյ, ցայսքան։	Ա՝յսքանեաց ցայսքանս։
Հ՝ոյց։	զ Ա՝յսքան։	զ Ա՝յսքանս։
Բ՝ոց։	ԻՄ՝Ա՝յՍՔԱՆՄԷ։	ԻՄ՝Ա՝յՍՔԱՆԵԱՑ։
Պ՝ոփ։	զ Ա՝յսքանոյ։	զ Ա՝յսքանեաց։
Ի՝ոբ։	Ա՝յսքանեաւ։	Ա՝յսքանեօք։
Գ՝ոբ։	զ Ա՝յսքանեաւ։	զ Ա՝յսքանեօք։
Կէբ։	ԻՄ՝Ա՝յսքան։	ԻՄ՝Ա՝յսքանս։

Ըստ այսմ հոլովին և սոքին. Որքան, այդքան, այնքան, սոյնքան, դոյնքան, նոյնքան։

Այնպես հոլովի և բառս ոմն՝ ըստ յոդնականին. իսկ ըստ եզակականին միայն ինչ խոտորի. այր. Ոմանի, քանոյ, կամ քանւոյ, ի քանի, զքանի. ի քանւոյ. քանւով։

Իսկ բառքս՝ Որպիսի. այսպիսի, այդպիսի, այնպիսի. սոյնպիսի դոյնպիսի. նոյնպիսի. հոլովին ամենևին ոչ ելնելեղն, այլ որոց եզակի տրականն և ներգոյականն երբեմն ի ո՛ս յանգին. այր, *Ընդ այնպէսո՛ւն և հայ մի ուտել ‖ . ա. կոր. 5. 11։

*Յայնպէսո՛ս աւուր այցելուիցէ իւրեանց ... փառաւոր առնիցեն զնա ‖ . սդգ. ա. պէտ. ։

*Յայսպէսո՛ս շինմանն խորհրդոյ հասանէ նմա առաջնակացն յայտնուիլ ‖ . կոր. ա. 2։ Այնպէս և այլքն։ Հոլովումն հանրական անուանս՝ Ընդհանրական, կամ ամենեցուն։

Յոգնակի։

Ո–ղ. Ընդհանրեան, կամ ամենեքին.
Ու–. Ընդհանրեցուց, կամ ամենեցուն.
Տր–. Ընդհանրեցունց, տուաքն, կամ առ ամենեսին,
Զ–ս. զԸնդհանրեսեան, կամ զամենեսին.
Ի–ս. յԸնդհանրեցունց.
Պ–ս. զԸնդհանրեցունս.
Գ–ր. Ընդհանրեքումբք.
Պ–ր. զԸնդհանրեքումբք.
Ն–ք. յԸնդհանրեսեան, կամ յամենեսին.
Ո–ք. ով Ընդհանրեքեան, կամ ով ամենեքին։

Ընդհակս հոլովի և բառս՝ Հոլորեքեան, բոլորեցուն, կամ բոլորեքին, բոլորեցուն, և այլն։

Հոլովումն Թուականն անուանն՝ Ոչ։

Եզակի։

Ո-ից. Ա՛ր.
Սե-ռ. Արո՛յ, կամ մեռ՛ջ.
Տր-ա. Արո՛ւմ, կամ մեռ՛յ, ՚ի մե՛.
Հայց. զԱ՛ր.
Ներ-ա. ՚ԻԱրո՛յ, կամ ՚ի մեռ՛ջէ.
Գոհ-ա. զԱրո՛յ, կամ զմեռ՛ջ.
Գոր-ա. Արո՛վ.
Գոչ-ա. զԱրո՛վ.
Ընդ-ա. ՚ի Արո՛ւմ, կամ ՚ի մե՛, կամ ՚ի մեռ՛ջ.
Կոչ. ո՛վ Ար՛.

Յոյնքս հոլովին և բարդեալք սորա. արգոն, Վասոն և այլ, մեռ՛ն, երեսունևմի, մեռ՛ն. ևայլ։

Ինչ վասն այլոց Թուական անուանց գիտելի է, զի ընդաբձակքն պէսպէս հոլովին. արգոն։

Ընդ՛ու,	երկու՛ց,	երկոքեա՛մբք։
Ընե՛ք,	երե՛ց,	երե՛ք։
Չորք, կամ չոր՛ս,	չորի՛ց,	չորե՛ք։
Հինգ, հնգե՛ւ,	հնգե՛ց,	հնգօ՛ք, կամ հնգե՛ք։
Վե՛ց,	վեցի՛ց,	վեցե՛ք։
Եօթն,	եօթանց, կամ եօթնի՛ց,	եօթամբք։
Ութ, կամ ուե՛ւթն,	ութե՛ւ, կամ ուե՛ւթնե՛ւ,	ութի՛ց, ութե՛ք։
Ինն, ընն՛ի,	ընն՛ե՛ւ, ինո՛ւնք,	ինո՛ւց, կամ ինո՛ւնց, կամ ընն՛ից, ընն՛ե՛ք, կամ ինամբք։
Տասն, տասի՛ն,	տասա՛մբ, տասո՛ւնք,	տասնց, տասմբ՛ք։
Երեսուն,	երեսնի՛ց,	երեսնե՛ք։
Քառասուն,	քառասնի՛ց,	քառասնե՛ք։
Հարիւր, ոյ, ովւ, ոց.	կամ ե՛ց,	ովք՛, կամ օք։
Երկերիւր, ոյ, ովւ, ոց,	կամ ե՛ի, իւ՛, ե՛ց,	օք։
Հազար, ե՛, աւ,	կամ իւ՛, ա՛ց,	կամ ե՛ց, օք։
Բիւր, ու՛, ու, ուց,	ուք՛, կամ ոյ, ովւ, ոց,	ովք՛։

Այնպէս հոլովին և այլ ամ ընդարձակ Թուականն անունք, որք ըստ վերոյ դրելոցդ կանգին։

Ւսկ դասականքն հոլովին ընդ առաջին և ընդ երկրորդ օրինակաւ, այր ընդ բա՛ն, և ընդ ա՛ղաւո՛ն այր։

Ա՛ռաջնորդ, ի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Երկրորդ, ի, աւ, կամ իւ, ացի, օք։
Երրորդ, ի, աւ, կամ իւ, այ, օք։
Տասներորդ, ի, աւ, կամ իւ, այ, օք։

Ըստ այսմ և այլքն՝ բայ՝ ի վերկուց աստի՝ նաւ՛կին և ա՛ղաչին, որք հոլովին ընդ երրորդ օրինակաւ, այր ընդ գեղաւ, ուրդան, Նախկին, նախկնոյ, նախկնով։ Ա՛ռաջին, առաջնոյ, յառաջնոյ, կամ յառաջնմէ, կամ յառաջմէ, առաջնով, յառաջին, կամ յառաջնում։

Այնպէս և զատական և կրկնական անունք Թուականք Թէպէտ հաղիւ ուրեք հոլովին, բայց՝ ի ստիպել հարկին՝ լինին ըստ դասականաց՝ ընդ ա՛ղաչո՛ւ և ընդ բա՛ն, ուրդան։

Ա՛նգեակ, գեկի, կաւ, կամ կիւ, կայ, կօք։
Ա՛նգապատիկ, պատկի, կաւ, կամ կիւ. կայ, կօք։ ընդ այսմ և այլքն,

Ւսկ անձնեռականք, որպիսի են, Երկոքեան. երեքեան. չորեքեան. ևայլ. հոլովին ըստ հանրականին. ուրդան։

Երկոքեան, կոցունց, կիերկոքին, կոցուն, կոքումբք։
Երեքեան, երեցունց, կամ երեքին, երեցուն, երեքումբք, ևայլ։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Գ։

Յաղագս հոլովման բերանոացոց։

Գերանուանք են հնգապատիկ. Լատին. Ես. դու. ինքն. իւր. Յունական. Սա. դա. նա. Ասյու. այդ. այն. Սյն. դոյն. նոյն։ Սահմանական. Իմ։ քոյ. մեր. ձեր. իւր. իւրոյ. և ևս. սորայն. դորայն. նորայն. եւ։ Յարաբերական. Որ։ և դիմորոշական. ս. դ. ն։

Սոքա առ հասարակ բաց ի դիմորոշականէն՝ պէսպէս հոլովին, զորոց զօրինական դիցուք կարգաւ։

Հոլովուածն եական դերանուանցն՝ Ես. պա. ինձ. ես։

Ընկալու։	Յոգնակի։
Ո֊ը. Ես.	Մենք.
Սե֊. Իմ։	Մեր.
Տր֊. Ինձ, առիս. ցիս. ընդիս.	Մեզ. առ մեզ։
Հայց. զիս.	զՄեզ.
Բաց. յինէն.	ի Մենջ.
Պաշ. զինէն.	զ Մենջ.
Գոր. Ինև.	Մեօք.
Պա֊. զինև.	զՄեօք.
Նեբ. յիս։	ի Մեզ։
Ընկալու։	Յոգնակի։
Ո֊ը. Դու.	Դուք.
Սե֊. Քո.	Ձեր.
Տր֊. Քեզ. առ քեզ ցքեզ	Ձեզ. առ ձեզ.
Հայց. զՔեզ.	զ Ձեզ
Բաց. ի Քենէն.	ի Ձենջ.
Պա֊. զՔենէն.	զ Ձենջ.
Գոր. Քեև.	Ձեօք.
Պա֊. զՔեև.	զ Ձեօք.
Նեբ. ի Քեզ.	ի Ձեզ.
Կոչ. ով Դու։	ով Դուք։

	Ընկերք	Յոգնակիք
Ո՛ւղ.	Ընկեր.	Ընկերանք.
Սե՛ռ.	Ընկերան.	Ընկերանց.
Տր՛ւ.	Ընկերան, առ. ընկեր.	Ընկերանց, առ ընկերանս.
Հ՛այց.	զ Ընկեր.	զ Ընկերանս.
Ն՛ոյ.	յ Ընկերէ.	յ Ընկերանց.
Պա՛տ.	զ Ընկերէ.	զ Ընկերանց.
Գ՛ործ.	Ընկերամբ.	Ընկերամբք.
Պա՛ր.	զ Ընկերամբ.	զ Ընկերամբք.
Ն՛ախ.	ո Ընկերան, կամ ընկեր.	ո Ընկերանս.

	Ընկերք	Յոգնակիք
Ո՛ւղ.	(ոչ ունի)	Դերեանք.
Սե՛ռ.	Դեր, կամ դերեան.	Դերեանց.
Տր՛ւ.	Դեր, կամ դերեան, առ դեր.	Դերեանց կամ դերեանս.
Հ՛այց.	(ոչ ունի)	(ոչ ունի)
Ն՛ոյ.	յ Դերմէ.	յ Դերեանց.
Պա՛տ.	զ Դերմէ.	զ Դերեանց.
Գ՛ործ.	Դերև, կամ դերեմբ, կամ դերեա.	Դերեամբք.
Պա՛ր.	զ Դերև, կամ զդերեմբ, կամ զդերեա.	զ Դերեամբք.
Ն՛ախ.	ո Դեր, կամ դերեան.	ո Դերեանս.

Ընդհակառակ հոլովին ընկեր՝ և անեզական պակասաւորք դերանունքս՝ Ա՛նձն և ԷՐԷՑ՛ ՛որգոն։

	Յոգնակիք	Յոգնակիք
Սե՛ռ.	Ա՛նձին.	Էրէց.
Տր՛ւ.	Ա՛նձին, առ անձինս.	Էրէց, կամ էրէսաս.
Հ՛այց.	զ Ա՛նձինս.	զ Էրեսաս.
Ն՛ոյ.	ի Ա՛նձնէ.	յ Էրէց.
Պա՛տ.	զ Ա՛նձնէ.	զ Էրեսաս.
Գ՛ործ.	Ա՛նձամբք.	Էրէօք.
Պա՛ր.	զ Ա՛նձամբք.	զ Էրէօք.
Ն՛ախ.	ի Ա՛նձինս.	յ Էրեսաս.

Հոլովումն ցուցական դերանուանն՝ Ես.

Ընկալն.	Յոգնակի.
Ոչ. Ես.	Մեք, կամ Մոքին.
Սեռ. Իմ, կամ Ինորուն.	Մեր, կամ Մերուն, կամ Մոցունց.
Տր. Ինմա, առ նա, ցնա. կամ ընդ նա.	Մեզ, առ մեզ, ընդ մեզ, կամ ընդ մեզ.
Հայց. զիս.	զմեզ կամ զմեզս.
Գոչ. ի Մանե.	ի Մեզանե, կամ ցմեզ.
Գոչ. զիմանե.	զմեզանե, կամ ցմեզ.
Գոր. Ինովս.	Մեզբք, կամ Մոքիմբք.
Գոր. զիմով.	զմեզբք, կամ զմոքիմբք.

Ներ. ի Նմա, կամ ինմին, կամ ինա. ի Մեզ կամ ի Մոսին.

Անյապէս հոլովին և սոքին. Ա, սորա, դա, դորա. որոց յոգնակի գործիականն լինի ևս՝ սոքովքբ, կամ սոցանօք. դոքովքբ, կամ դոցանօք. նոքովքբ, կամ նոցանօք.

Հոլովումն ցուցական դերանուանն՝ Այն.

Ընկալն.	Յոգնակի.
Ոչ. Այն.	Այնք.
Սեռ. Այրինի.	Այցի, առ նոսա.
Տր. Այնմ.	Այնց, առ նոսա.
Հայց. զայն.	զնոսա.
Գոչ. (ով ոչ)	(ով ոչ)
Գոչ. (ով ոչ)	(ով ոչ)
Գոր. Այովքն, կամ նովքին.	Այովքբ.
Գոր. զայովքն, կամ զնովքին.	զայովքբ.
Ներ. ի Նայն.	ի Նայնս.

Անյապէս հոլովին և սոքին, Այդ սորին, դոյն, դորին.

Հոլովումն յուրական դերանունանց՝ Ա՛յն.

	Ընդհ.	Յոգնակի.
Ո՞ւ.	Ա՛յն.	Ա՛յնքիկ, կամ այնք.
Սե՛ռ.	Ա՛յնը, կամ այնուիկ.	Ա՛յնոցիկ, կամ այնց.
Տր՛ս.	Ա՛յնմ, կամ այնմիկ, առ այն.	Ա՛յնոցիկ, առ այնոսիկ, ընդ այնոսիկ.
Հա՛յց.	զԱ՛յն.	զԱ՛յնոսիկ, կամ զայնս.
Բա՛ց.	ԱՅ՛նմանէ.	ԱՅ՛նցանէ, կամ յայնց, կամ յայնոցիկ.
Գոր.	զԱ՛յնմանէ.	զԱ՛յնոսիկ, կամ զայնց, կամ զայնոսիկ.
Գոբ.	Ա՛յնու, կամ այնուիկ.	Ա՛յնքեաք, կամ քեմբք.
Գոբ.	զԱ՛յնու, կամ զայնուիկ.	զԱ՛յնքեաք, կամ քեմբք.
Ներ.	ԱՅ՛նմ՝կամ յայնմիկ, կամ յայն.	ԱՅ՛նոսիկ, կամ յայնս.

Ա՛յսպէս հոլովին և սոքին, Ա՛յս, այսր, կամ այսոսիկ. այսոքիկ, այսոցիկ. ևայլ. Ա՛յդ, այդր կամ այդոսիկ, այդոքիկ, այդոցիկ. ևայլ.

Հոլովումն ստացական դերանունանցս՝ Իմ, և Ին.

	Ընդհ.	Յոգնակի.
Ո՞ւ.	Իմ.	Իմք.
Սե՛ռ.	Իմոյ, կամ քոյ.	Իմոց, կամ քոց.
Տր՛ս.	Իմում, կամ քումդ, կամ քոյ, ՚ի քոյ.	Իմոց, կամ քոց, ՚ի քոյս.
Հա՛յց.	զԻմ.	զԻմս.
Բա՛ց.	ԻՄՈՒՄՄԷ, կամ ՚ի քոյդ.	՚ի Իմոց, կամ ՚ի քոց.
Գոր.	զԻՄՈՒՄՄԷ, կամ զքոյդ.	զԻմոց, կամ զքոց.
Գոբ.	Իմով, կամ քով.	Իմովք, կամ քովք.
Գոբ.	զԻմով, կամ զքով.	զԻմովք, կամ զքովք.
Ներ.	ԻՄՈՒՄ, կամ ՚ի քոյ.	՚ի Իմոց.

	Նկ.	Յոգն.
Ո-ւ.	Ես.	Մեք.
Ած.	Իմոյ.	Մերոց.
Տր.	Ինձ, կամ ինձ, առ ինձ	Մեզ, առ մեզ
Հայց.	զիս.	զմեզ.
Բաց.	ինձմէ. կամ ինէն.	մեզմէ.
Պաշ.	զինձմէ. կամ զինէն.	զմեզմէ.
Գոչ.	Ով.	Մովք.
Պար.	զովք.	զմովք.
Ներ.	ինձմէ, կամ ինէն	մեզմէ.
Կոչ.	ոչ ես	(ոչ է ի գործ)

Ե. յապես հոլովին և ատացական դերանունքս այսոքիկ՝

Ես, ինձ, ինձմէ, ի ինձ, ինձով, ի ինձմէ.
Դուն, քեզ, քեզմէ, ի քեզ, քեզով, ի քեզմէ.
Ան, նորա, նմա, զնա, նովաւ, ի նմանէ.

Հոլովումն ատացական և ածանցական դերանուանց՝ իմ, կամ նորա.

	Նկ.	Յոգն.
Ո-ւ.	Իմ, կամ նորայն.	Մեր.
Ած.	Իմոյ.	Մերոց, կամ նոցա.
Տր.	Ինձ, կամ ինձ, առ ինձ.	Մեզ, առ մեզ.
Հայց.	զիմ, կամ նորայն.	զմեր.
Բաց.	ի ինձմէ, կամ այնէ.	ի մեզմէ, կամ նոցանէ.
Պաշ.	զինձմէ, կամ այնէ.	զմեզմէ, կամ նոցանէ.
Գոչ.	Իմով.	Մերովք, կամ նոցովք.
Պար.	զիմովք.	զմերովք, կամ նոցովք.
Ներ.	ինձմէ, կամ ինէն.	մեզմէ, կամ նոցանէ.

Ըստ այսմ հոլովին և սոքին, Մերայ, մերոյ, մեզ, մեզմէ, նոցա, նոցայ, դորա, դորայ, դոցա, դոցայ, նոցա, նոցայ, և այլ՝ ի մէնջ, ի դմանէ, ի նմանէ.

Հոլովումն առաջական և ածանցական դերանուանց

Նորայնոյ

Եզակի	Յոգնակի
Ա-ղ. Նորայնոյ.	Նորայնոք.
Սե. Նորայնոյ.	Նորայնոց.
Տր. Նորայնոյ, կամ նորայնում, առ նորայնի.	Նորայնոց, առ նորայնոս.
Հա. զ Նորայնոյ.	զ Նորայնոս.
Ներ. ի Նորայնոյ.	ի Նորայնոց.
Գոչ. զ Նորայնոյ.	զ Նորայնոց.
Գոր. Նորայնով.	Նորայնովք, կամ նովք.
Գոբ. զ Նորայնով.	զ Նորայնովք, կամ նովք.

Նե. ի Նորայնի, կամ ի նորայում. ի Նորայնոս

Ըստ այսմ հոլովին և սոքին, Նոցայնոյ. սորայնոյ. տոցայնոյ. դորայնոյ. դոցայնոյ. լմնայնոյ. քոյայնոյ. իւրայնոյ. իւրեանցայնոյ. մերայնոյ. ձերայնոյ: Որոց յոգնակին լինի, իւրոց, կամ իւրայնոց. իւրեանցայոց, կամ իւրեանցայնոց. մերայոց, կամ մերայնոց. ձերայոց, կամ ձերայնոց:

Այլ դերանուանքն՝ Ոերոյնոյ, ձերոյնոյ, իւրոյնոյ, քոյնոյ իմոյնոյ. նախդրեալ միայն հոլովին. որդոյն, ի մերոյնոյ, առ ձերոյնոյ, զիւրոյնոյ, ըստ քոյնոյ, յիմոյնոյ:

Հոլովումն յարաբերական դերանուանց՝ Որ.

Եզակի	Յոգնակի
Ա-ղ. Որ, կամ ո.	Որք, կամ որ ք.
Սե. Որոյ, կամ որ.	Որոց.
Տր. Որում, կամ ում, առ որ.	Որոց, առ որս.
Հա. զ Որ.	զ Որս.
Ներ. յ Որմէ.	յ Որոց.
Գոչ. զ Որմէ.	զ Որոց.
Գոր. Որով.	Որովք.
Գոբ. զ Որով.	զ Որովք.
Նե. Յորում, կամ յոր, կամ յում.	Յորս.

Գ Լ Ո Ւ Խ. Ա.

Յաղագս խոնարհման Ներկայ ըստ չորից լծորդութեանցն։

Սոնախ յաղագս խոնարհման ենական բայից,

ունարհմունք են պէսպէս փոփոխումունք նոցա ըստ այսու կամ ըստ այնու լծորդութեան։ Սակ լծորդութիւնք բայից են չորք՝ ըստ չորից վերջաւորութեանց՝ ե՛մ. ե՛ս. ա՛. ո՛մ. ըստ որոց խոնարհին կամ լծորդին զամ բայք։

Ընդ՝ բայք բաղմադիմի են. ոմանք սակն ձականք. որպէս, Կաղանիմ, լինիմ, եմ, և գոլ և ոմանք՝ առքաւականք. որք բաժանին ՚ի կանոնաւորս և յանկանոնս։ յորս ոմանք են ներգործակա՛ք՝ հանդերձ իւրեանց կրաւորականօք. ոմանք ներգործակերպ չէղրականք. ոմանք կրաւորակերպ չէղրականք, (որք և սակն ձայնակրականք). և ոմանք հասարակք։ Այս իւրաքանչիւր սոքա պէսպէս օրինակաւ խոնարհին և լծորդին։

Ենական բայս Կաղանիմ՝ խոնարհի այսպէս։

Սահմանական Կաղանիմ Ներկայ։

Կաղիմ.	Կաղանիմ,	եղանիս	եղանի.
Յոգնակի.	Կաղանիմք,	եղանիք,	եղանին։

Ընդարձակ։

Ես	Կաղանիմ,	եղանիցիր, եղանիր,	կամ եղանիւր.
Յոգ.	Կաղանիմք,	եղանիջիք,	եղանիցին։

Պարզեալ։

Ես	Կաղէ,	եղեր,	եղև.
Յոգ.	Կաղաք,	կամ եղեաք, եղէք,	եղեն։

Յարակարդ։

Ես	Կաղեալեմ,	եղեալեիս,	եղեալէ.
Յոգ.	Կաղեալեմք,	եղեալէք,	եղեալեն։

Կատարեալ։

Ես	Կաղեալէի,	եղեալէիր,	եղեալէր.
Յոգ.	Կաղեալեաք,	եղեալէիք,	եղեալէին։

Ա. պատ.

Ուղ.	Աղէղ	եղիցի,	եղիցի.
Յոգ.	Աղիցուք,	եղիջիք,	եղիցին,

Հրամայական եղանակ Ներկայ.

Ուղ.	Լ֊ՔԸ	մի լինիր.
Յոգ.	Աղերուք,	մի լինիք,

Ա. պատ.

Ուղ.	Աղիջիր, կամ	Աղիցիս,	եղիցի.
Յոգ.	Աղիցուք,	եղիջիք,	եղիցին,

Ապագայական եղանակ Ա. պատ.

Ուղ.	Աղեցայ,	եղեցիս,	եղեցի.
Յոգ.	Աղեցաք,	եղեցիք,	եղեցին.

Ընդեալ

Ուղ.	Աղեալիցեմ,	եղեալիցես,	եղեալիցէ.
Յոգ.	Աղեալիցեմք,	եղեալիցէք,	եղեալիցեն,

Ընդհանուր եղանակ. Անդանիլ, եղանելոյ, եղանելով. ԸՍ, Ընդոստանելոբիւն. Ներկայ, և Ընդեալ Աղեալ Ա. պատ. Անդանելոց, եղանելի.

Պիտելի է, զի անելևոյթ բայն իբրև անուն հոլովի ընդ երրորդ օրինակաւ. յոր ընդ գեռով եղականապէտ մեծն. որգոն, Ուղ. Անդանիլ. Սեռ. եղանելոյ. Տր. եղանելոյ. յեղանիլ կամ առ ՚ի եղանիլ. Հայց. զեղանելոյ. Գոչ. ո՛վ եղանելոյ. Գործ. եղանելով Գործ. ՚ի եղանելով. Անդ. յեղանիլն, կամ ՚ի եղանիլն. Այնպէս լինին և այլ ամ անելևոյթք. ինչ, Գործել գործելոյ. ՚ի գործել կամ առ ՚ի գործել զգործել ի գործելոյ. զգործելոյ. գործելով. զգործելով. ՚ի գործելն. Աղալ աղալոյ. յաղալ կամ առ ՚ի աղալ զաղալ յաղալոյ. զաղալոյ. աղալով. զաղալով. յաղալն. Թողուլ Թողլոյ. ՚ի Թողուլ, կամ առ ՚ի Թողուլ զԹողուլ ՚ի Թողլոյ. զԹողլոյ. Թողլով. զԹողլով. ՚ի Թողուլն. ԸՍ, Յե հոլովեալքն սոցա կոչին

դերբայք

Լ՚ասկան բայ Լ՚ինիմ՝ խոնարհի այսպէս։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Նկ.	Լ՚ինիմ՝	լինիս,	լինի.
Յոգ.	Լ՚ինիմք,	լինիք,	լինին։

Անկատար,

Նկ.	Լ՚ինէի	լինէիր,	լինէր, կամ լինուր.
Յոգ.	Լ՚ինեաք,	լինէիք,	լինէին։

Կատարեալ

Նկ.	Եղէ,	եղեր,	եգե.
Յոգ.	Եղաք,	եղէք,	եգեն։

Յառաջասաց։

Նկ.	Լ՚եալեմ՝	լեալես,	լեալե.
Յոգ.	Լ՚եալեմք,	լեալէք,	լեալեն։

Պէտքապաշտ։

Նկ.	Լ՚եալէի,	լեալէիր,	լեալէր.
Յոգ.	Լ՚եալեաք,	լեալէիք,	լեալէին։

Ապառնի։

Նկ.	Լ՚իցեմ՝	լիցես,	լիցի.
Յոգ.	Լ՚իցուք, լիջիք, կամ լինիջիք,		լիցին։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Նկ.	Լ՚եր	մի լինիր.
Յոգ.	Լ՚երուք,	մի լինիք։

Ապառնի։

Նկ.	Լ՚իջիր, կամ լինիջիր,	և կամ լիցիս՝	լիցի.
Յոգ.	Լ՚իցուք,	լիջիք, կամ լինիջիք,	լիցին։

Պարագայական եղանակի Ապառնի.

Նկ.	Լ՚ինիցիմ՝	լինիցիս,	լինիցի.
Յոգ.	Լ՚ինիցիմք, կամ լինիցիք,	լինիցիք,	կամ լինիցին։

Անցեալ

Նկ.	Լ՚եալիցեմ՝	լեալիցես,	լեալիցէ.
Յոգ.	Լ՚եալիցեմք,	լեալիցէք,	լեալիցեն։

Անորոշ եղանակ Լ՚ինել, կամ լինիլ, լինել, լինիլ, լինել, լինիլ։

Անդրանեղութիւն. Ներկայ, և Անցեալ Լ՚եալ

Ապառնի լինելոց, լինելի։

Ձ՛ական բայս Ձ՛Ի խոնարհի յայսչափ ժամանակս միայն։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Ես Ես, ես. Յոգ. Ես՛ք, ես՛ք, են։

Ընկալաբար։

Ես Ե՛ս, ես՛ր, ես՛ր. Յոգ. Ե՛նք, ես՛ք. ես՛ին։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ես Ե՛ք. (ե՛ր, ո՛ղջ՛եր)։ Յոգ. Ե՛ր՛ուք. (ե՛ր, ո՛ղջ՛երո՛ւք)։

Ապառժամանակ եղանակի Պարզ։

Ես Ե՛ցի՛, ե՛ցեր, ե՛ցե. Յոգ. Ե՛ցա՛ք, ե՛ցէ՛ք ե՛ցին։

Ընդհարակ եղանակ, Ես ե՛լայ, ե՛լ զե՛ս ե՛լ։

Ընդառնելուն. Ներկայ, և Ընդունել Ե՛ալ

Պարզ. Ես՛ց։

Ոսկ պակասեալ ժամանակք ասեա լրանան յեղանիցն

և՛ի լինիցն։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Ես Գո՛ամ գո՛ս, գո՛յ. Յոգ. Գո՛ամք, գո՛յք, գո՛ն։

Ընկալաբար։

Ես Գո՛ր. Յոգ. Գո՛ցին։

Ապառժամանակի եղանակի Պարզ։

Ես Գո՛ւցէ, Յոգ. Գո՛ւցեն։

Ընդհարակ եղանակ. Գո՛ղ գո՛ղայ, գո՛ղալ. ա՛ռ,

Ընդառնելուն. Ներկայ. Գո՛յօղ։

Ո՛չ՛ պակասութեան լնուլ յեղանիցն, և՛ի լինիցն և յեմիցն

Ոսկ մասնիկս այս էին, որ երբեմն իբրև եական բայ՛ և՛ի

գործածել՛ և՛ի բայասութեիս, չունի ինչ խոնարհումն.

այլ ինքնին արձակ վարի. և նշանակե՛ ոչ գոյ. ա՛ր։

Ձ՛ի՛ ոք բարեկամ մեռեալ ||. ա՛ր ո՛չ գոյ. ասրգիս.

յոկ. 6. յորդորակ։

*Ձ՛ի՛ ինչ համեմատ՛ և՛ի կենցաղումն գործոց առաս-

քինութեան ||. ա՛ր ո՛չ գոյ. խոսքով։

Գ. ՂԱՀ. Ը։

Աստուածհոգեաշունչ Բայեց ըստ առաջին կարգի։

Ցուցական առաջին։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Ես։	Գործեմ,	գործես,	գործէ.
Յոգ.	Գործեմք,	գործէք,	գործեն։

Անհատ։

Ես։	Գործէի,	գործէիր,	գործէր.
Յոգ.	Գործէաք,	գործէիք,	գործէին։

Կատարեալ։

Ես։	Գործեցի,	գործեցեր,	գործեաց.
Յոգ.	Գործեցաք,	գործեցիք,	գործեցին։

Յաքմոքական։

Ես։	Գործեալեմ,	գործեալես,	գործեալէ.
Յոգ.	Գործեալեմք,	գործեալէք,	գործեալեն։

Պէտհոգեալ։

Ես։	Գործեալէի,	գործեալէիր,	գործեալէր.
Յոգ.	Գործեալէաք,	գործեալէիք,	գործեալէին։

Ապառնի։

Ես։	Գործեցից,	գործեսցես,	գործեսցէ.
Յոգ.	Գործեսցուք,	գործեսջիք,	գործեսցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ես։	Գործեա,	մի գործեր.
Յոգ.	Գործեցէք,	մի գործէք։

Ապառնի։

Ես։	Գործեսջիր,	կամ գործեսցես,	գործեսցէ.
Յոգ.	Գործեսցո՛ւք,	գործեսջիք,	գործեսցեն։

Ստորադասական եղանակի Ապառնի։

Ես։	Գործիցեմ,	գործիցես,	գործիցէ.
Յոգ.	Գործիցեմք,	գործիցէք,	գործիցեն։

Անցեալ։

Ես։	Գործեալիցեմ,	գործեալիցես,	գործեալիցէ։
Յոգ.	Գործեալիցեմք,	գործեալիցէք,	գործեալիցեն։

Անեղական եղանակ. Գործել գործելոյ, ՚ի գործել. ևայլ։

Անդրանեղուկ. Ներկայ. Գործօղ. Անցեալ գործեալ։

Օրինակ կրաւորականին։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Ես.	Գործիմ,	գործիս,	գործի.
Դուք.	Գործիմք,	գործիք,	գործին։

Ընդհատուր։

Ես.	Գործէի,	գործէիր,	գործէր, կամ գործիւր։
Դուք.	Գործէաք,	գործէիք,	գործէին։

Կատարեալ

Ես.	Գործեցայ,	գործեցար,	գործեցաւ.
Դուք.	Գործեցաք,	գործեցայք,	գործեցան։

Յառաջադոյ։

Ես.	Գործեալեմ, կամ գործեցեալեմ,	ես,	է.
Դուք.	Գործեալեմք, կամ գործեցեալեմք,	էք,	են։

Գերադոյ։

Ես.	Գործեալէի, կամ գործեցեալէի,	էիր,	էր.
Դուք.	Գործեալէաք, կամ գործեցեալէաք,	էիք,	էին։

Ապառնի,

Ես.	Գործեցայց,	գործեսցիս,	գործեսցի.
Դուք.	Գործեսցուք, գործեսջիք, կամ գործիջիք,	ծեսցին։	

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ես.	Գործեայ,	մի գործիր։
Դուք.	Գործեցարուք,	մի գործիք։

Ապառնի։

Ես.	Գործեսջիր, կամ գործեսցիս,	գործեսցի.	
Դուք.	Գործեսցուք, գործեսջիք, կամ գործիջիք,	ծեսցին։	

Ստորադասական եղանակի Ապառնի.

Ես.	Գործիցիմ,	գործիցիս,	գործիցի.
Դուք.	Գործիցիմք,	գործիցիք,	գործիցին։

Անցեալ։

Ես.	Գործեցեալիցեմ, կամ գործեցեալ իցեմ,	իցես,	իցէ.
Դուք.	Գործեցեալիցեմք, կամ գործեցեալ իցեմք,	իցէք,	իցեն,

Ընդհանուր եղանակ. Գործիլ գործելոյ, գործելով. ևն։

Ընդունելու՝ Ներկայ և Անց. Գործել. կամ գործեցեալ

Ապառնի. Գործելի, կամ գործելոց։

Ըստ այսմ են և ուրիշներ.

Ազատեմ,	եցի, եա.	Ազատել:
Ախտիւքեմ,	եցի, եա.	Յաղովել. ծօսանել:
Անեղեմ,	եցի, եա.	Անէծել:
Ախշկեմ,	եցի, եա.	Խծդհել:
Պանձեմ,	եցի, եա.	Խաչոյ պէսքէլ:
Ըզանակեմ,	եցի, եա.	Ախո-չ գոյնով էրթել:
Ծարդարեմ,	եցի, եա.	Ծարդարել:
Իմբռնեմ,	եցի, եա.	Խռնել ևո՝ հասկանալ:
Ծօթափեմ,	եցի, եա.	Ծոփ պալ:
Յաղովեմ,	եցի, եա.	Յաղովել:
Ապդուրեմ,	եցի, եա.	Ըմրայքնել. ուշովկընել:
Կտորեմ,	եցի, եա.	Կտորել, կտրտել. չորքել:
Ընձեմ,	եցի, եա.	Ընչել:
Զգեմ,	եցի, եա.	Պրցել ևո՝ պարծել:
Ճառեմ,	եցի, եա.	Կրգա-պատմել, և ծօսել:
Ամրզեմ,	եցի, եա.	Ա րրծեցնել. սրբէցնել:
Յարմարեմ,	եցի, եա.	Յարմարցնել:
Կերբողեմ,	եցի, եա.	Գովասանք պալ:
Շղթայեմ,	եցի, եա.	Ծինճլով կապել:
Որոշեմ,	եցի, եա.	Ծապել կտհել:
Ազբեքնեմ,	եցի, եա.	Ծարս պալ ընել. կամ պալ:
Տօնեմ,	եցի, եա.	Տօն կապրել:
Փայփայեմ,	եցի, եա.	Սէրելով քնոմ պահել:
Փոխոխեմ,	եցի, եա.	Փոխել:
Պահակեմ,	եցի, եա.	Լսկապ տանել:
Պարմանեմ,	եցի, եա.	Հոգս չալէլ:
Իմբերանեմ,	եցի, եա.	Պապանձցնել:
Խափանեմ,	եցի, եա.	Ընգել:
Պահպանեմ,	եցի, եա.	Պահել:
Սերմանեմ,	եցի, եա.	Սերմ ցանել:
Ա անեմ,	եցի, եա.	Պրնել ևո՝ յաղթել:

Այսպէս խոնարհին ևս և այլ ամ բայք աւարտեալք ՚ի ԷՏ. Թէ ներգործականք, և Թէ չէզոքականք, բաց ՚ի յանցողական բայից, և բաց յայնց՝ զորս ունիմք կարգել ՚ի յաջորդ օրինակսդ. Այլ վ՚ն չէզոքականաց մասնաւոր օրինակս ևս հանդերձեալ եմք դնել ՚ի ստորև։

Այլ գիտելի է, զի այսր առաջին լծորդութե կատարեալ ժամանակի յոգնակի երկրորդ դէմն՝ ըստ սովորութե նախնեաց՝ լինի ևս ՚ի ներգործականն՝ գործեցէ՛, վոխանակ ասելոյ՝ գործեցիք. և ՚ի կրաւորականն ևս լինի գործեցարո՛ւ, վոխանակ ասելոյ՝ գործեցայք. սոյնպէս և յայլ լծորդութիս. զորոց լիով ունիմք խօսիլ յերկրորդ տոմն. գլ. Ը։

Օրինակ երկրորդ։

Ա՛ՀՏԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆԵՐԿԱՅ։

Ես	ատանեմ,	
Դու	ատանես,	հատանէ՛.
Մեք	ատանեմք,	հատանէք, հատանեն։

Ա՛նկատար։

Ես	ատանէի,	հատանէիր, հատանէր.
Դու	ատանէիք,	հատանէիք, հատանէին.

Ա՛պառնեալ։

Ես	ատէ,	հատեր, եհատ, կամ հատ.
Դու	ատաք,	հատիք, հատին։

Յա՛ռնակատար։

Ես ատեալեմ, ես, է. Դու ատեալեմք, էք, են.

Չէզոքականք։

Ես ատեալէի, էիր, էր. Դու ատեալէաք, էիք, էին։

Ա՛պառնի։

Ես	ատիցեմ.	Դու ատիցես, հատիցէ.
Մեք	ատիցուք, հատիջիք,	կամ հատանիջիք, հատիցեն։

ԸՆԴՀԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆԵՐԿԱՅ։

Եթէ ես	ատանեմ.	Եթէ դու ատանէ՛ք,

Ընդունէ։

Հատանիջիմ, կամ Հատանիջիմ, կամ Հատցիս, Հատչէ.
Հատցուք, Հատջիք, կամ Հատանիջիք, Հատչին։

Սորտոտոհան եղանակէ Ընդունէ։

Հատանիցեմ, Հատանիցես, Հատանիցէ.
Հատանիցեմք, Հատանիցէք, Հատանիցեն։

Ընդեալ։

Հատեալիցեմ, իցես, իցէ. Հատեալիցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդերհոյլ եղանակ. Հատանել Հատանելոյ. ևն։

Ընդունելոյ. Նէրկայ. Հատանօղ։ Ընդեալ Հատեալ։

Ընդունէ. Հատանելոց։

Օրինակ կրաւորականին։

Սահմանական եղանակէ Նէրկայ։

Հատանիմ, Հատանիս, Հատանի.
Հատանիմք, Հատանիք, Հատանին.

Ընդհատող,

Հատանէի, Հատանէիր, Հատանէր, կամ Հատանիւր.
Հատանէաք, Հատանէիք, Հատանէին։

Կատարեալ

Հատայ, Հատար, Հատաւ.
Հատաք, Հատայք, Հատան։

Ընդունէ։

Հատայց։ Հատցիս, Հատչի.
Հատցուք, Հատջիք, կամ Հատանիջիք, Հատցին։

Ըղծոյցական եղանակէ Նէրկայ.

Հատիւր, մի Հատանիւր. Հատարուք, մի Հատանիք։

Ընդունէ։

Հատջիր, կամ Հատցիս, Հատչի.
Հատցուք, Հատջիք, ևն, որպէս սահմանականին։

Սորտոտոհան եղանակէ Ընդունէ։

Հատանիցիմ, ցիս, ցի. Հատանիցիմք, սիք, ցին։

Ընդերհոյլ եղանակ. Հատանիլ, Հատանելոյ, ևն։

Ընդունելոյ. Նէրկայ, և Ընդեալ Հատեալիկամ Հատեցեալ։

Ընդունէ. Հատանելի, կամ Հատանելոց։

Ա՛ակ մնացեալ ժամանակքն, յր յարակատարն, և գե՛ լակատարն, և սարբադասականի անցեալն՝ լինին ըստ ներգործականին։

Ա՛յսպէս խոնարհին միայն հետագայ ներգործական բայքդ՝ հանդերձ կրաւորականօք իւրեանց։

Ա՛նիծանեմ, ծի, ծեր, անիծ, անիծ. Ա՛նիծել

Ա՛նկանեմ, կի, կեր, էանկ, կի՛անկ, անկ. Ի՛ա՛՛ել

Ա՛րգելանեմ, լի, լեր, արգել, արգել. Ա՛րգելել ընդդա՛՛ել

Ա՛րձարձանեմ, ծի, ծեր, արձարձ, արձարձ. Ի՛րարկել

Ա՛րկանեմ, կի, կեր, էարկ, կի՛արկ, արկ. Ձգել

Ըստ այսմ են և բաղադրեալքն՝ Ասարարկանեմ, առարկանեմ. ևն։

Բեկանեմ, կի, կեր, եբեկ, բեկ. Ա՛ա՛րել

Բուծանեմ, ծի, ծեր, եբոյծ, բոյծ. Վերացուցիչ ընել

Գերծանեմ, ծի, ծեր, եգերծ, գերծ. Ա՛ծելել

Գոտանեմ, գտի, գտեր, եգիտ, գիտ. Գո՛նել

Գիշանեմ, շի, շեր, եդէզ, դէզ. Գե՛ղել

Ընշանեմ, ծի, ծեր, եղծ, ընշ. Ա՛՛րել, փճացնել

Ո՛եղծանեմ, ծի, ծեր, ջեղծ, ջեղծ. Ախո՛՛ել

Ա՛ւեղծանեմ, ծի, ծեր. Ա՛՛րել կոնելո՛՛ել նմանող

Երկիրպագանեմ, գի, գեր, եպագ, պագ. Երկրպագո՛նել

Ո՛անգանեմ, գի, գեր, զանգ, զանգ. Հ՛աղէ՛ել

Ո՛արկանեմ, կի, կեր, զարկ, զարկ. Խփել

Ո՛երծանեմ, ծի, ծեր, եզերծ, կի՛զերծ, զերծ. Ա՛պո՛՛ել

Ո՛ձանեմ, ձի, ձեր, եձուձ, ձուձ. Ո՛՛ել

Ո՛ուծանեմ, ծի, ծեր, եւոյծ, լոյծ. Ա՛բչո՛ել ո՛՛ել

Ո՛ուցանեմ, ցի ցեր, եւոյց, լոյց. Ա ո՛՛ել

Ո՛քանեմ, ւքի, ւքեր, եւիք, կի՛ւիք, ւիք. Ա ար նո՛ղո՛՛ել

Սածանեմ, ծի ծեր, եսաճ, սածծ. Կծել

Սցանեմ, սցի, սցեր, եսից, սից. Ա՛ծ՛՛ել

Սիզանեմ, զի, զեր, եկէզ, կէզ. Ա՛ըել

Սլանեմ, կլի, կլեր, եկուռ, կուռ. Ա՛ո՛ղո՛ել

Ո՛անեմ, նի, ներ, եհան, կի՛հան, հան. Ո՛՛ել

Ասրկանեմ; րի, րեր, եհար, հար. Խփել
Ընդհարկանեմ; րի, րեր. Միմեանս խփել. զիրաւել
Ասրցանեմ; ցի, ցեր, եհարց, հարց. Հարցնել
Հեղձանեմ; ձի, ձեր, եհեղձ, կիմ հեղձ, հեղձ. Խեղդել
Ասրձանեմ; ձի, ձեր, եհերձ, հերձ. Ճղել պատռել
Ուռճանեմ; ճի, ճեր, եմոյճ, մոյճ. Ուռցնել
Յատանեմ, տի, տեր, եյատ, յատ. Յօթել
Ներկանեմ; կի, կեր, եներ կիմ ներկ, ներկ. Ներկել
Պագանեմ; գի, գեր, եպագ, պագ. Պաչել
Սպանանեմ; նի, ներ, սպան, սպան. Սպանել ջնջել
Ստեղծանեմ; ծի, ծեր, ստեղծ, ստեղծ. Ստեղծել
Ըստ այսմ լինին և բարդեալք սը, Նախաստեղծեմ, վերաստեղծեմ: ևայլն. որք ըստ իմիք պակասին, և ըստ իմիք երբև զգործեն խոնարհին,
Տեսանեմ; սի տեր, եսես, տես, Տեսնել
Ցուցանեմ; ցի, ցեր, եցոյց, ցոյց. Ցոյց տալ
Փերծանեմ; ծի, ծեր, եփերծ, փերծ. փետուր կճղել
Ճանեմ; ճի, ճեր, էճ, կիմ ճ, ճ. Ճել
Ածեմ; ածի, ածեր, էած, կիմ ած, ած. Ներել տանել
Ըստ այսմ լինին և բարդեալք սորա, Ինւաճեմ, խարհրդաճեմ: հոգաճեմ: վերաճեմ: ևայլն. որք երբեմն իբրև զգործեն ևս խոնարհին։
Ներեմ; րի, րեր, երբեր, կիմ բեր, բեր. Ներել
Ըստ այսմ լինին և բարդեալք սորա. Ընդբերեմ, մատակաբերեմ: վերաբերեմ: փոխաբերեմ: ևայլն. որք երբեմն իբրև զգործեն ևս խոնարհին։
Ոսկ հետևեալքդ խոտորին ի ժամանակս լինչ. և ոմանք ևս պակասին. ոք։
Երգիծանեմ; ծի, ծեր. Եղծել ծաղրել կոչծանել
Օգնածանեմ; ծի, ծեմ. Պահել ինոմէ պահելով
Օգուտածանեմ; ծի, ծեմ. Ծոռել
Օգտանեմ; տի, տեր. Հետանել
Ելանեմ; զի, զեր, լիլ. Ելնել

Կծանեմ, կծի, կծեր, կիծ. Կծել

Հեղուսեմ, սի, կիմ սեցի, սեր, սեա. Ա՛նիել

Հիւծանեմ, ծի, ծեր, հիւծ. Լ՛ըսցնել

Հիւսանեմ, սի սեր, հիւս. Հիւսել

Յանգաղանեմ, նի, կիմ նեցի, ներ. Ո՛ղջը հաւնել

Ը՛րտահանեմ, նի, կիմ նեցի, նեա. Ո՛ռւրս հանել

Յարկանեմ, կի, կեր, կեաց, կեա. Ո՛ղ ձեռ ձաձ չ՛նել

Ո՛ւղղանեմ, ուղղի. Ղ՛ըել

Ուծանեմ, ծի, ծեր. Ջ՛ոել էրէնի, հեռացնել

Սուրանեմ,զի,զեր,եսոյզ,կիմսոյզ,սոյզ,կիմ սուզի.Ոլորմատ,

Սագտանեմ,կիմ ըզտանեմ,գտի,գտեր,գտեա. Ա՛եղծրել

Ո՛արկանեմ, կի, կեր, կեա. Կոչնել ընդդէմ անել

Ո՛երլուծեմ, ծի, ծեր, ծեա. Ը՛ջյհել, խոհել

Տեուազերծեմ, ծի, ծել, ծելով. Ը՛ստակըչել առնել

Փեուեկտեմ,տի, կիմ տեցի, տեա. Վ՛ուշկոպելով պատռել

Ա՛յլ գիտելի ե զի ոմանք ՚ի բայիս սահի երբեմն կո-
րուսեալ զվանկս ան՝ երբև զգոջծելն խոնարհին. և են
սոքին. Ը՛նիեմ: առարկեմ: արգելեմ: արծարծեմ:
բեկեմ: բուծեմ: դիզեմ: եղծեմ: երկրպագեմ: զան-
գեմ: զսռեմ: զեղծեմ. լիզեմ: լուծեմ: լքեմ: կե-
ղեմ: կծեմ: հերձեմ: հիւռեմ: հիւծեմ: յսռեմ.
ներկեմ: ոռոգեմ. սուզեմ: սռեղծեմ: վարկեմ: քե-
ծեմ: կամ գերծեմ: օծեմ:

Ո՛րինակ երրորդ.

Ա՛հմռոհան եղռնոհէ Ո՛նելոյ.

Ա՛սեմ, ասես, ասէ. Ա՛սեմք, ասէք ասեն:

Ա՛նհատ:

Ա՛սէի, ասէիր, ասէր. Ա՛սէաք, ասէիք, ասէին:

Ապառնի:

Ա՛սացի, ասասցեր, ասաց. Ա՛սացաք, ասացիք, ասացին:

Յարակատար և Վերակատար:

Ա՛սացեալեմ ես, է. եմ: Ա՛սացեալէի, էիր. էր:

Ա՛պառնի:

Ա՛սացից, ասասցես, ասասցէ. Ա՛սասցուք,ասասջիք ասցեն:

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ա. սա, մի՛ ասեր. Ա. սացէ՛ք, մի՛ ասէ՛ք։

Պաւնի։

Ա. սասջիր, կի՛ սասացես, սասացէ՛. Ա. սասցո՛ւք. Եաւ։

Սորպատուական եղանակի Պաւնի։

Ա. սիցեմ, ցես, ցէ՛. Ա. սիցեմք, ցէ՛ք, ցեն։

Անցեալ

Ա. սացէ՛լիցեմ, իցես, ի՛ցէ՛. Ա. սացէ՛լիցեմք, ի՛ցէ՛ք, ի՛ցեն։

Ընդարձակ եղանակ. Ա. սել, սասելոյ, սասելով, յասել։

Ընդունելութիւն. Ներկայ. Ա. սող, կամ սասացող։

Անցեալ. Ա. սացեալ. Պաւնի. Ա. սելոց։

Որինակ Աւետարանէն։

Սահմանական Եղանակի Ներկայ։

Ա. սեմ, ասես, ասէ՛. Ա. սեմք, ասէք, ասեն։

Անկատար։

Ա. սէի, էիր, էր, կի՛ էր. Ա. սէաք, էիք, էին։

Կատարեալ։

Ա. սացայ, ցար ցաւ. Ա. սացաք, ցայք, ցան։

Պաւնի։

Ա. սացայց, սասացիս, սասացի՛. Ա. սասցուք, սջիք, սցին։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։ (ոչ ուն։

Պաւնի։

Ա. սասջիր, կի՛ սասացիս, սասացի՛. Ա. սասցուք. Եաւ։

Սորպատուական եղանակի Պաւնի։

Ա. սիցիմ, ցիս, ցի՛. Ա. սիցիմք, ցիք, ցին։

Ընդարձակ եղանակ. Ա. սիլ, սասելոյ, սասելով. Եաւ։

Ընդունելութիւն. Ներկայ ու անցեալ Ա. սացեալ։

Պաւնի. Ա. սելի, կամ՝ սասելոց,

Եւս այլ ժամանակք լինին ըստ ներդործականին։ Սոյնպէս խոնարհին և բարդեալք սը՛. Ա. ուսանիմ՝ հաւ կասեմ՝ բացասեմ՝ սատրասեմ՝ եաւ. որք չեն՝ ի գործածուած, բայց եթէ՝ ի հարկաւոր տեղիս՝ ի բացատրութիւնս մանանակցութեանց։

Ընդ սովաւ լծորդի և ներգործական բայս՝ Վէպէմ. ևս և բաղադրեալք նր, որք են՝ անգիտեմ. նախագիտեմ. ևն. փոփոխմամբ եզակի հրամայականին՝ ի է՛ւ. ր՛. Վիտեմ, գիտացի, գիտեայ. Նախագիտեմ, գիտացի, գիտեայ. ևն։

Նոկ բայս՝ Ո՛անգիտեմ. (որ է վախճանալ) ոչ լինի այսպէս. այլ՝ ոչ եկեղծեմն. ր՛, Ո՛անգիտեմ, տեցի, տեայ, տեալ։

Նաև Ջրկեմ բայս որ խոնարհի իբրև զգործեմն, իբր՝ ի բազում ևս սովաւ լծորդի. ր՛. Ա՛երկեմ. մերկացի. մերկացեր. մերկեաց. մերկացաք. մերկացիք. մերկացին։ Ա՛երկացից. մերկասցես. մերկասցէ. մերկասցուք. մերկասջիք. մերկասցեն։ Ա՛երկեա՛. մերկացէ՛ք. մերկացեալ։

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա Յ։

Խոնարհմունք անցողական բայից։

Օրինակ առաջին։

Ահմանական եղանակի Ներկայ։

Ես օրացուցանեմ, ըացուցանես, բացուցանէ.
Մեք օրացուցանեմք, ըացուցանէք, բացուցանեն։

Ընդդեմս։

Ես օրացուցանեի, ըացուցանէիր, ըացուցանէր.
Մեք օրացուցանէաք, ըացուցանէիք, ըացուցանէին։

Ապառնի։

Ես օրացուցի, ըացուցեր, ըացուցէ.
Մեք օրացուցաք, ըացուցէք, ըացուցին։

Յարակատար և Դերբայական։

Ես օրացուցեալ եմ, ես, է՛. ևն. եմ, իս, իր, ևն։

Ընդդեմս։

Ես օրացուցեայ, ըացուցեր, ըացուցէ.
Մեք օրացուցաք, ցուցջիք, կամ ցուցանիջիք, ցուցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Դու օրացո՛, կամ ըացուցանէ՛ր. Դուք օրացուցէ՛ք կամ ցանէ՛ք,

Ներկա։

Ես լուացանիմ, կամ լուանամ, լուացանիմք, լուանամք։
Դու լուացանիս, լուանաս, լուացանիք, լուանաք։
Նա լուացանի, լուանայ, լուացանին, լուանան։

Անկատար եղանակ Ներկա։

Ես լուացանէի, լուանայի, լուացանէինք, լուանայինք։
Դու լուացանէիր, լուանայիր, լուացանէիք, լուանայիք։
Նա լուացանէր, լուանար, լուացանէին, լուանային։

Ներգոյն։

Ես լուացեալ եմ, էիր, էր. եմք, էք, են, լեալ եղանակ. Ես լուացեալ նեղայ. Ներկա։ Ներգոյն եղանակ. Ես լուացեալ եղէ. Ես լուացանող։ Ներգոյն. Ես լուացեալ։ Ներգոյն. Ես լուացանեցայ։ Ներգոյն. Ես լուացանեցուցանեմ։ Ներգոյն. Ես լուացանեցուցանեցայ։ Ներգոյն. Ես լուացանեցուցանեցեալ։ Ներգոյն. Ես լուացանեցուցանեցեալ եղէ։ Ներգոյն. Ես լուացանեցուցանեցող։ Ներգոյն. Ես լուացանեցուցանեցեալ։

Որպէս կրաւորականն ոչ ի գործ ածի. այլ փոխանակ նորա դնի ներգործական, կամ ձայնակրականն, յորոց բղխեն անցուղականք. ինչ։

Ես լուանամ. փխինկ ասելոյ Ես լուացանիմ։
Ես ընդարանամ. փխինկ ասելոյ Ես ընդարացուցանիմ։
Ես առնանամ. փխինկ ասելոյ Ես առնացուցանիմ։
Ես արծրանամ. փխինկ ասելոյ Ես արծրացուցանիմ։
Ես նանամ. փխինկ ասելոյ Ես նացուցանիմ։
Ես այթակղիմ. փխինկ ասելոյ Ես այթակղեցուցանիմ։
Ես ամնարհիմ. փխինկ ասելոյ Ես ամնարհեցուցանիմ։
Ես աղդուրիմ. փխինկ ասելոյ Ես աղդուրեցուցանիմ։
Ես ուաղիմ. փխինկ ասելոյ Ես ուաղեցուցանիմ։
Ես լձակիմ; փխինկ ասելոյ Ես լձակեցուցանիմ։

Ներ այսմ և այլք։

Ոսկ անեբևայթք նոցա. և մանաւանդ ընդունելութեն անցեալքն և ապառնիքն գտանին ուրեք ուրեք ի գործածութեան. ասրգոն։ Ես զօրացուցանիլ. զօրացուցանեալ. զօրացուցանելի. կամ զօրացուցանելոց։

Ներ այսմ խոնարհին ամ անցուղական բայք յանգելք ի ացուցանեմ և ի եցուցանեմ, որոց հրամայական լինի ացո՛ և եցո՛ ինչ։

Ես զօտացուցանեմ, ցուցի, ացո. Ես ընդլացուցանեմ, ցուցի, ացո. Ես ծոուլացուցանեմ, ցուցի, ացո. Ես ծոուլացնել։

Զևացուցանեմ, ցուցի ասյ. Զևի մէջ դնել։
Ընթացուցանեմ, ցուցի, ացո. Ընթացնել։
Պատակացուցանեմ, ցուցի, ասյ. Պատակացնել։
Աստիճացուցանեմ, ցուցի, ացո. Աստիճացնել։
Տկարացուցանեմ, ցուցի, ասյ. Ի–ժը կորնել։
Պրեցուցանեմ, ցուցի, ացո. Պրեցնել։
Օգնցուցանեմ, ցուցի, եցո. Օգնել։
Ընդարձակեցուցանեմ, ցուցի, եցո. Ընդարձակել։
Ատաղեցուցանեմ, ցուցի, եցո. Ատաղեցնել։
Եցուցանեմ, ցուցի, եցո. Ըլլալ։
Հիմարեցուցանեմ, ցուցի, եցո. Յիմարնալ։
Հոժարեցուցանեմ, ցուցի, եցո. Հոժարիլ։

Ծրնական երկրորդ։

Ապհանաւոր եղանակ Ներկայ։

Ա՛առուցանեմ, ես, է. Ա՛առուցանեմք, էք, են։

Ընդհատ։

Ա՛առուցանէի, իր, ր, Ա՛առուցանէաք, էիք, էին։

Կատարեալ։

Ա՛առուցի, ցեր, տայց. Ա՛առուցաք, տուցիք, տուցին։

Յարակատ և Գերհատ։

Ա՛առուցեալեմ, ես, է. եաք. եի, էիր, էր. եան։

Ապառնի։

Ա՛առուցից, ցես, ցէ. ցուք, ջիք, կիմ ցանիջիք, ցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ա՛առ, մի՛ մատուցաներ. Ա՛առուցէք մի՛ տուցանիք։

Ապառնի։

Ա՛առուջիր, կիմ մատուցանիջիր, կիմ մատուցես. եաք։

Ստորադասական եղանակի Ապառնի։

Ա՛առուցանիցեմ, ցես, ցէ. Ա՛առուցանիցեմք, ցէք, ցեն։

Անցեալ։

Ա՛առուցեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդհատ եղանակ. Ա՛առուցանէր մատուցանէր. եաք։

Բնդոհանէլ. Ներկայ. Ա՛առուցանօղ. կիմ մատուցօղ։

Անցեալ Ա՛առուցեալ։ Ապառնի. Ա՛առուցանելոց։

Օրինակ կրաւորականին։

Սահմանակաւ եղանակի Անբղեայ։

Ա՛ստուցանիմ, իս, ի։ Ա՛ստուցանիմք, իք, ին։

Կատարեալ

Ա՛ստուցայ, ցար, ցաւ։ Ա՛ստուցաք, ցայք, ցան։

Ըղձական։

Ա՛ստուցայց, ցիս, ցի։ ցյուք, ցջիք, ցէի՛ցանիցիք, ցին։

Հրամայական եղանակի Անբղեայ (ոչ ունի)։

Ըղձական։

Ա՛ստուցջիր, կէի մ՛ստուցցիս, մ՛ստուցցի։ ևայ։

Սորոտապահական եղանակի Ըղձական։

Ա՛ստուցանիցիմ, ցիս, ցի։ ստուցանիցիմք, ցիք, ցին։

Ընդհանուր եղանակ։ Ա՛ստուցանիլ։ Մ՛ստուցանելոյ։ ևայ։

Ընդունելութ։ Անբղեայ և անցեալ։ Ա՛ստուցեալ։

Ըղձական։ Ա՛ստուցանելի։ կէի մ՛ստուցանելոց։

Խոկ մնացեալ ժամանակքն լինին ըստ վերոգրածականին։

Ըստ այսմ խոնարհին այն ամ անցողական բայք՝ որք ոչ առարին՝ ի ածս-ացանէմ և՝ ի եցս-ացանէմ, այլ՝ լոկ՝ ի ոցս-անէմ. ևայլք։

Ճաղուցանեմ։	ուցի։ գն։	Ճաղկանել։
Պատուցանեմ։	ուցի։ ռն։	Պատել զինել։
Ա՛ծուցանեմ։	ուցի։ ծն։	Ապրիլ։
Յանգուցանեմ։	ուցի։ գն։	Պլեկնել։ ևայ։
Շիջուցանեմ։	ուցի։ ջն։	Հանգչիլ։
Ցսուցանեմ։	ուցի։ սն։	Սովրեցնել։
Պայթուցանեմ։	ուցի։ թն։	Պատռել։
Ջեռուցանեմ։	ուցի։ ռն։	Տաքցնել։
Մնուցանեմ։	ուցի։ մն։	Պահել։ ճոխացնել։
Յասուցանեմ։	ուցի։ սն։	Հասնել հիւանդանալ։
Փախուցանեմ։	ուցի։ խն։	Փախչիլ։

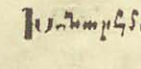
Այնպէս և յետագայ վեցեքսին բայքդ՝ թէպէտ և ոչ յանդիս ի ոցանէմ, այլ՝ ի ոտնէմ ևայլ։ բայց ըստ սովաւ լծոլ-ղինն, որոց և ամանք խոտորին ի ժամանակս ինչ։ ևայլ։

Սրուանեմ։ րուսի։ կորն։ րուեալ։	Ա՛ղջնել։
Ընկուզանեմ։ կուզի։ ղուզն։ զուկեալ։	Հանդիպանել։
Փլուզանեմ։ կուզի։ ղուզն։ զուկեալ։	Զետ-փլչիլ։
Ելուզանեմ։ լուզի։ լուզեալ։	Հանել։
Ընդելուզանեմ։ լուզի։ լուզեալ։	Հետաքրքրել։

Խոնարհմո՛ւնէ նէգովրդ՛ուհին քոյնէց՝ լսո՛ւ երէկ ընդ՛ուդ՛ին։

Գ՛Լ՛ՈՒԽ. Ը՛։

Օրինակ առաջին։

Ա՛հմանա՛կան եղանակէ՝ նէրկայ։

Ա՛. ղամ. աղաս. աղայ։ Ա՛ղամք. աղայք. աղանց։

Ա՛նկոպոտ։

Ա՛ղայի. աղայիւ. աղայը. Ա՛ղայաք. աղայիք. աղային։

Կո՛պտրնակ։

Ա՛ղայն. աղացեր. աղաց. Ա՛ղայաք. աղացիք. աղացին։

Յա՛րակապուտ։

Ա՛ղացեալեմ. եա. է. Ա՛ղացեալեմք. է՛ք. էն։

Գ՛երակա՛պուտ։

Ա՛ղացեալէի. էիր. էր. Ա՛ղացեալէաք. էի՛ք. էի՛ն։

Ա՛պառնի։

Ա՛ղացից. աղասցես. աղասցի. Ա՛ղասցո՛ւք. սջի՛ք. սյե՛ն։

Ա՛րտասովա՛ծ եղանակէ՝ նէրկայ։

Ա՛ղա՛ մի՛ աղար. Ա՛ղացէ՛ք. մի՛ աղայք։

Ա՛պառնի։

Ա՛ղասջի՛ր. կի՛ղասցե՛ս. ղասցի՛. Ա՛ղասցո՛ւք. սջի՛ք. ցե՛ն։

Ա՛որոշա՛ուկան եղանակէ Ա՛պառնի։

Ա՛ղացեմ. ղացես. ղացէ. Ա՛ղացեմք. ղացէ՛ք. ղացեն։

Ա՛նցեալ։

Ա՛ղացե՛լեյեմ. իցես. իցէ. Ա՛ղացե՛լեյեմք. իցէ՛ք իցեն։

Ա՛նբնա՛յն եղանակ. Ա՛ղայ. աղայ՛ց. աղալո՛վ. յաղալ։

Ը՛նդհա՛նրա՛պէս՝ նէրկայ. Ա՛ղայօղ. Ա՛ոչեալ. Ա՛ղացեալ։

Ա՛պառնի. Ա՛ղալոց։

Օրինակ կրա՛ւորական։

Ա՛հմանա՛կան եղանակէ՝ նէրկայ։

Ա՛ղացեա՛լլինեմ. լինես. լինէ. Ա՛ղացեա՛լլինեմք. լինէ՛ք. լինին։

Կա՛տարեալ։

Ա՛ղացայ. ցար. ցաւ. Ա՛ղացաք. ցայք. ցան։

Ա՛պառնի։

Ա՛ղացայց. ացե՛ս. ացի՛. Ա՛ղասցո՛ւք. ղասջի՛ք. ղասյե՛ն։

Ը՛նդհա՛նրա՛պէս՝ նէրկայ։

Ա՛ղացիր. Ա՛ղացալո՛ւք.

Ա.պառնէ։

Ա.ղասջիր. կամ աղասցիս. աղասցի. Ա.ղասցո՛ք. ևն։

Սաղոփառական եղանակի Ա.պառնի։

Ա.ղացեալ լինիցիմ՝ ցիս. ցի. Լինիցիմք. ցիք. ցին։

Ա.նեղեալ եղանակ. Ա.ղացեալ լինիլ կամ աղալ. աղալոյ. ևն։

Ի.նդրուն եղանակ՝ Անելոյ և Ա.նցեալ Ա.ղացեալ

Ա.պառնի. Ա.ղալի, կամ աղալոց։

Յոկ մնացեալ ժամանակքն լինին ներգործականին

Ա.յսպէս խոնարհին միայն այսոքիկ ներգործական

բայք յանգեալք ՚ի ամ։

Ա.մամ՝ ացի. ամ՛.	Ծ.ափել։
Օ.գամ՝ ացի. ղգա՛.	Օ.գալ։
Յոկամ՝ ացի. կա՛.	Ա՛պածել։
Կարդամ՝ ացի. դա՛.	Կարդալ. հանէլ։
Կ՚տամ՝ ացի. տա՛.	Կ՚տալ։
Ձաղամ՝ ացի. ղա՛.	Ա՛սախարայ անել։

Ա՛ուրամ. ացի. րա՛. մուրօղ. կամ մուրացօղ. Ա՛ուրալ։

Ալաամ՝ ացի. կամ ացայ. սա՛. որսայօղ. կամ որսօղ. Որս անել։

Ալքամ՝ ացի. քա՛. (էբ՚նէրգ). Ա՚ղէն վրայ լալ։

Ալոտամ՝ ացի. տա՛. (էբ՚նէրգ). Գառուալ. (ոմպէրուս)

Ա՚վրակարդամ՝ ացի. դա՛. (էբ՚նէրգ). Կանէլ։

Ձաւատամ՝ ացի. տա՛. (էբ՚նէրգ). Ձա՛ապալ։

Ա՚ատամ՝ ացի. տա՛. (էբ՚նէրգ). Ա՚ապալ։

Որոճամ՝ ացի. ճա՛. (էբ՚նէրգ). Աբէնն ճամել։

Այնպէս խոնարհի և բայս լսաամ՝ ՚ի ուանամ՝ լուանաս՝ լուանայ՝ լուանամք՝ լուանայք՝ ևն։ Ի ուացի՝ լուացեր՝ լուաց՝ լուացաք՝ ևն։ Այս կրաւորական սը լինի ևս՝ ՚ի առհանականնե՝ Ի ուանիմ՝ լուանիս՝ լուանի՝ լուանիմք՝ ևն։ ՚ի հպատակական՝ Ի ուա՛, կամ լուացիր՝ լուացարո՛ք։ Ի ուասջիր, կամ լուասցիս լուասցի՝ լուասցո՛ք լուասջիք՝ լուասցին։ ՚ի Սաղոփառական՝ Ի ուանայցիմ՝ լուանայցիս՝ լուանայցի՝ ևն։

Օրինակ երկրորդ։

Ստիմանակա եղանակի Նեղկայ։

Խոստանամ,	խոստանաս.	խոստանայ,
Խոստանամք.	խոստանայք.	խոստանան։

Անկատար։

Խոստանայի.	խոստանայիր.	խոստանայր.
Խոստանայաք.	խոստանայիք.	խոստանային։

Ապառնի։

Խոստացայ,	խոստացար.	խոստացաւ.
Խոստացաք.	խոստացայք.	խոստացան։

Յարակատար։

Խոստացեալ եմ. ես. է. Խոստացեալ եմք. էք. են։

Գերակատար։

Խոստացեալ էի. էիր. էր. Խոստացեալ էաք. էիք. էին։

Պարտական։

Խոստացայ.	խոստասցիս.	խոստասցի.
Խոստասցուք.	խոստասջիք.	խոստասցին։

Հրամայական եղանակի Նեղկայ։

Խոստացիր, ՟ի խոստանալ. Խոստացարուք. ՟ի տանայք։

Պարտական։

Խոստասջիր. կամ	խոստասցիս.	խոստասցի.
Խոստասցուք.	խոստասջիք.	խոստասցին։

Ապրակատական եղանակի Պարտական։

Խոստանայցեմ. ցես. յէ. Խոստանայցեմք. ցէք ցեն։

Ընդեալ։

Խոստացեալեցեմ. ես. է. Խոստացեալեմք. էք. են։

Ընդեալական եղանակ. Խոստանալ. խոստանալոյ. ևն։

Պարտական։ Նեղկայ։ Խոստացօղ. Ընդեալ. Խոստացեալ։ Պարտական։ Խոստանալոց։

Այսուհետական սը բաց ՟ի սահմանականի ներկային՝ լինի և ներգործականին։ Իսկ ՟ի հարկաւոր տեղիս՝ ձևանայ և իւրան բայիւ. զոր առ ՟ի պէտս հետագայ լծորդութեացն՝ կարգեմք ՟ի ներկայ սահմանականին մինչ ՟ի վերջն։

Սահմանական եղանակ Ներկայ.

Ասացեալ լինիմ, լինիս, լինի. լինիմք, լինիք, լինին:

Ընդհատական,

Ասացեալ լինէի, լինէիր, լիներ. լինէաք, լինէիք, լինէին:

Պարբեալ:

Ասացեալ եղէ, եղեր, եղև. եղաք, եղէք, եղեն:

Յարակատար և Վերակատար:

Ասացեալ եմ, ես, է. ենք. էք. են:

Ընդառնի,

Ասացեալ եղէց, եղիցիս, եղիցի. եղիցուք, իջիք, իցեն:

Հրամայական եղանակ Ներկայ.

Ասացեալ լեր, ասացեալ լինիր. լերուք, ասացեալ լինիք:

Ընդառնի:

Ասացեալ լիջիր, կամ լիցիս, լիցի. լիցուք, ենք, լիցէք, ենք:

Սորոտատական եղանակ Ներկայ.

Ասացեալ լինիցիմ, ցիս, ցի. լինիցիմք, ցիք, ցին:

Կամ այլոյն:

Ասացանայցիմ, ցիս, ցի. Ասացանայցիմք, ցիք, ցին:

Ընդնեալ:

Ասացեալ լիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն:

Ընդերձակ եղանակ. Ասացեալ լինիլ լինելոյ. ենք.

Ընդունելութ. Ներկայ և անցեալ. Ասացեալ

Ընդառնի. Ասացանալի, կամ Ասացանալոց.

Ըստ այսմ խնդարկին ամ բայք ներգործականք յանգ գեալք ի անո. բայ ի բայս լուանո. ին,

Գողանամ; ացայ, ցիր. Գողանալ

Օրհնամ; ացայ, ցիր. Օրհնել

Ուրանամ; ացայ, ցիր. Ուրալ

Յղանամ; ացայ, ցիր. Յղիանալ

Ալրանամ; ացայ, ցիր. Ալրանալ

Ուռանամ; ացայ, ցիր. Ուռանալ

Ոմանամ; ացայ, ցիր. Ոմանալ

(Որ կրաւորական ներկայն լինի ևս՝ իմանիմ, նիս, նի)

Ստանամ; այայ, ցիր. Ստանալ. ուանալ

(Որ կրաւորկին ներկայն լինի ևս՝ ստացանիմ, նիս, նի)

Ընգիտանամ, ցայ, ցիր. (ԷԸ ՆԸՐԳՈՐԾ). Ձգիաբնալ։
Տգիտանամ, ցայ, ցիր. (ԷԸ ՆԸՐԳՈՐԾ). Ձգիաբնալ։
Տեղեկանամ, ցայ, ցիր. (ԷԸ ՆԸՐԳՈՐԾ). Գիտենալ։
Ներկանամ, ցայ, ցիր. (ԷԸ ՆԸՐԳՈՐԾ). Ամոթանալ։
Սրնպես խոնարհին և վերջերին բայքս՝ յանգեալք լոկ ի ա. ներ։

Լուտամ, ացայ, կամ, ացի, ա. Լսուրգել անիծել։
Ուգամ, ացայ, կաճացի, ա. ԷԸ ՆԸՐԳ). Ուգո անել։
Ցախահուգամ, ացայ, ա. (ԷԸ ՆԸՐԳ). Ցախ հուգալ։
Ցիտամ, ացայ, կաճացի, ա. (ԷԸ ՆԸՐԳ). Ցնորել։
Սգամ, ացայ, կաճացի, ա, կաճայիր. (ԷԸ ՆԸՐԳ). Սուգ պահել. ևն։
Սպառնամ, ացայ, այիր. (ԷԸ ՆԸՐԳ). Ահ տալ։
Լոկ բայարուեաց՝ պակասել ի բէմ ժամանակս՝ լրանայ ի բայէն ասէս. ներ, Լսեաս. եաս. եայ. ասեի. էիր. էր. կամ ասեալը. ասեցի. ցեր. եաց. ասեա մի ասեր, ասեցէք, մի ասեք։

Ոմանք երկրորդ։

Ասհմանակաւ եղանակէ Անեղայ։

Բանամ, ացայ, այ. Բանամք, այք, ան։

Ընդհատող։

Բանայի, այիր, այր. Բանայաք, այիք, այիև։

Կատարեալ։

Բացի, բացեր, եբաց, կամբաց. Բացաք, բացիք, բացին,

Յարակատար և Գերադարձ։

Բացեալեմ, ես, է. ևն. Բացեալէի, էիր, էր. ևն։

Ապառնի։

Բացեայ, բացցես, բացցէ. Բացցուք, բացջիք, բացցեն,

Հրամայական եղանակէ Անեղայ։

Բանայ, մի բանար. Բացէք, մի բանայք։

Ապառնի։

Բացջիր, կամբացցես, բացցէ. ևն. ոպէ սահմանականին։

Ասպագտական եղանակէ Ապառնի.

Բանայցեմ, ցես, ցէ. Բանայցեմք, ցէք, ցեն։

Ընդեալ

Բացեալեցեմ, ցես, ցէ. Բացեալեցեմք, ցէք, ցին։

Ընդհանուր։

Ընդհանուր եղանակ. Հանալ բանալ, բանալով, ի բանալ։
Ընդունելաբար. Ներկայ. Հարցող, Ընդունել. Հարցանել
Ապառնի. Հանանալոց,
Օրինակ կրաւորականին։
Սահմանական եղանակի Ներկայ.
Հանիմ, իս, ի. Հանիմք, իք, ին։
Ընդհատուկ։
Հանայեալ, այիր, այր, կամ նիւթ. Հանեալք, այիք, այլին։
Կատարեալ։
Հատայ, բացար, բացաւ. Հացաք, բացայք, բացան։
Ապառնի,
Հացայց, բացցիս, բացցի. Հացցո՛ք, բացջիք, բացցին,
Հրամայական եղանակի Ներկայ.
Հացիր, բացարո՛ւք, կամ բացիք։
Ապառնի։
Հայջիր, կամ բացցիս, բացցի, Հացցո՛ւք, ևայլն։
Սորոտատական եղանակի Ապառնի։
Հանայցիմ, ցիս, ցի. Հանայցուք, ցիք, ցին։
Ընդհատուկ եղանակ. Հանիլ, կամ բանալ, բանալով ևայլն։
Ընդունելաբար. Ներկայ Ընդունել. Հարցանել. Ապառնի.
Հանանալի, կամ բանալոց։
Ոչ միանգամայն ժամանակք լինին ընդդէմ ընդդիմականին,
Այս այսմ խնդալիին երկոքին ներգործական բայքս։
Հանամ, Թացի, Թանց. Թառչել
Լամ, լացե, լացաք. Լալ։
Սոցա կրաւորականի ներկայն ձևանայ հակառակ բային,
Թացեալ լինիմ, լինիս. ևայլն. Լացեալ լինիմ, լինիս, ևայլն։
Օրինակ չորրորդ։
Սահմանական եղանակի Ներկայ.
Կառնամ, ասս, այ. Կառնամք, այք, ան.
Ընդհատուկ։
Կառնայի, այիր, այր. Կառնայաք, այիք, այլին։

Կաապըէալ

Խարձի, ձեր, երարձ, կիմ բարձ. Խարձաք, ձիք, ձին։

Յապահապոտ և Գէրհապոտ։

Խարձեալեմ, ես, է. ևա. Խարձեալէի, էիր, էր. ևա։

Ըպոռնի։

Խարձից, բարձցես, բարձցէ. բարձցուք, ձջիք, ձցեն

Ձրամայական եղանակի Կէրկայ։

Խարձ, մի բառնար. Խարձէք, մի բառնայք

Ըպոռնի։

Խարձջիր, կիմ բարձցես, բարձցէ. Խարձցուք, ևա։

Ապագայական եղանակի Ըպոռնի։

Խառնայցեմ, ցես, ցէ. Խառնայցեմք, սէք, ցեն։

Ընդել

Խարձեալեցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդունելի եղանակ. Խառնալ բառնալոյ. ևա։

Ընդունելու՝ Կէրկայ. Խարձօղ. Ընդել Խարձեալ։

Ըպոռնի. Խառնալոյ։

Որինակ կրաւորականին։

Ապմանական եղանակի Կէրկայ։

Խառնիմ, իս, ի. Խառնիմք, իք, ին։

Ընկատող։

Խառնայի, այիր, այր, կիմ նիւր. Խառնայաք, այիք, ային,

Կաապըէալ

Խարձայ, բարձար, ձաւ. Խարձաք, ձայք, ձան։

Ըպոռնի։

Խարձայց, բարձցիս, բարձցի. Խարձցուք, ջիք, ջին։

Ձրամայական եղանակի Կէրկայ։

Խարձիր, Խարձարուք, կիմ բարձիք։

Ըպոռնի։

Խարձջիր, կիմ բարձցիս, բարձցի. Խարձցուք, ևա։

Ապագայական եղանակի Ըպոռնի։

Խառնայցիմ, ցիս, ցի. Խառնայցիմք, սիք, ցին։

Ընդունելի եղանակ. Խառնիլ կիմ բառնալ, բառնալոյ. ևա։

Ընդունելու՝ Կէրկայ և ունելոյ. Խարձեալ Ըպոռնի.

Խառնալի, կիմ բառնալոյ։

Ասկ մնայեալ ժամանակքն լինին ըստ հերգործականին։

Այս այսմ խոնարհին և բարդեալք սորա՝ ի վա-
րին հերգործականասէս. պիտ։

Ամբառնամ, բարձի, բարձ. Ես վերացնել բոշտացնել։
Համբառնամ, բարձի, բարձ. Նոյն է ընդ վերնոյն։
Վերամբառնամ, ձի, բարձ. Հոսպիտ անել վերացնել։
Ի վերամբառնամ, ձի, բարձ. Ի վերացնել բոշտացնել։
Պարաբառնամ, ձի, բարձ. Ջոր հղիդն վերացնել։

Գ. Լ Ո Ւ Խ. Ը։

Ստանդարտ հերգործական բայեր լսորդ լծորդութ։

Ծրնունակ առաջին։

Ահմանական եղանակի Ներկայ։

Ձաղում, Թաղուս, Թաղու. Ձաղումք, ղուք, ղուն։

Անկատար։

Ձաղուի, Թաղուիր, Թաղույր. Ձաղուաք, ղուիք, ղուին։

Կատարեալ։

Ձաղի, ղեր, եԹաղի կամ Թաղ. Ձաղաք, ղիք, ղին։

Յաւակատար։

Ձաղեալեմ, եաս, է. Ձաղեալեմք, էք, են։

Գերակատար։

Ձաղեալէի, էիր, էր. Ձաղեալէաք, էիք, էին։

Ապառնի։

Ձաղից, Թաղցես, Թաղցէ. Ձաղցուք, Թաղջիք, ցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ձաղ ի Թաղուր. Ձաղէք, ի Թաղուք։

Ապառնի։

Ձաղջիր, կամ յիս, ցէ. Ձաղցուք, Թաղ ջիք, ցեն։

Պարտադական եղանակի Ապառնի։

Ձաղուցուսմ, ցուս, ցու. Ձաղուցուսք, ցուք, ցուն։

Ընդեալ։

Ձաղեալիցեմ, իցես իցէ. Ձաղեալիցուք, իցէք, իցեն։

Ընդհանուր եղանակ. Ձաղուլ Թաղոյ, Թաղուիլ՝ի Թաղուլ։

Ընդունելաբ. Ներկայ. Ձաղող. Անցեալ. Ձաղեալ

Ապառնի. Ձաղելոց։

Օրինակ կրաւորականին։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ձողանիմ, խս, ի. Ձողանիմք, իք, ին։

(Ամբողջ ներգործականին պէս առնում է նախանիշը)

Ձողում, Թողուս, Թողու. Ձողումք, Թողուք, Թողուն։

Կատարեալ

Ձողայ, Թողար, Թողաւ. Ձ ղաք, Թողայք, Թողան։

Պարտական։

Ձողայց, Թողցիս, Թողցի, Ձողցուք, Թողջիք, Թողցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ձողիր. Ձողարուք։

Պարտական։

Ձողջիր, կամ ցիս, ցի։ Թողցուք, ջիք, ցին։

Անեղական եղանակ. Ձողանիլ, անել, կամ ալ, Թողլոյ։

Ընդունելու. Ներկայ Անցեալ Ձողեք կամ Ձողեցեալ։

Պարտական. Ձողիս, կամ Ձողեցս։

Նոյն միացեալ ժամանակքն լինին եւ ներգործականին։

Ըստ այսմ խոնարհի միայն այսոքիկ ներգործական բայք։

Առնում, առի, առեր, էաս, կամ առ, ա՛ռ, առնուլ առօղ, առեալ, առնլոց, առնլի. Անել եւ ելել

Այսպես են և բաղադրեալք սր, Ընդառնում, մատնառնում, պարառնում, ևայլն։

Արգելում, լի, լեր, արգել, արգիլ. Ձնողել

Պահել ում, լի, լեր, եգել, գիլ. Պահպանել ընել

Պահեցում, ծի, ծեր, եգեր, գեցիր. Ձոչ անել

Ձեղում, ղի, ղեր, եկել, կամ ղել ղիղ. Խոտ լծանել

Ձենում, նի, ներ, եզեն, կամ զեն, զին. Ամրանալ

Ձերծում, ծի, ծեր, եզեր, կամ զերծ, զիրծ. Պատել

Ձնջում, ջի, ջեր, եջու, ջուք. Ձուել

Լեսում, սի, սեր, լեաս, լիս. Փչրել

Լիզում, կամ լեզում, զի, զեր, լեզ, կամ լեզ լիզ կամ լիզ. Լզել

Կասում, սի, սեր, կաս, կաս. Կռել

Կարկառում, ռի, ռեր, կարկառ, կառ. Մեկնել ցցել

Վիզում, զի, զեր, եկէզ, կեզ. Ուռել
Ձորում, րի, րեր, եհար, հար. Խփել
Ձեղում, զի, զեր, եհեղ, հեղ. Թափել
Ձենում, նի, ներ, եհես, հես. Ջրել
Ձերձում, ձի, ձեր, եհերձ, հերձ. Պատռել
Յաւելում, լի, լեր, յաւել յաւել. Ընդունել
Յեղում, զի, զեր, եյեղ, յեղ. Փոխել դարձնել
Յեղցում, ցի, ցեր, եյեղց, յեղց. Դարձնել
Յեւում, ւի, ւեր, եյեւ, յեւ. Ձեռնհատ ընել
Յստեղծում, ծի, ծեր, ստեղծ, ստեղծ. Սկսել
Ըստ այսմ լինին և բարդեալք սր, որպստեղծում, նախաստեղծում, կենդանաստեղծում: եւն.
Յելում, լի, լեր, եյել կամ ցել ցել. Ձեղել
Վերծում, ծի, ծեր, եքերծ, քերծ. Քեռի կեղևը հանել
Վեցում, ցի, ցեր եքեց, քեց. Օրորելովն գնդ տալ
Ոսկ հետագոյ քո ըմիք խոտորին. որոց ոմանք ևս պակասին:
Ընտաելում, լի, լեր, եցաց, ցեմ. Ընդունել ողջունել
Ընտազեղում, զի, զեր, զեալ. Ուրախ լինել
Յստրահեղում, զի, զեր, զեալ. Ընչեաց լուծել և այլն:
Յեղ յեղում, զի, զեր, յեղ յեղ, զեմ. Փոխել
Ընկենում, ընկի. Պարիսպ անել
Կընում, կայ, կար, կաւ. կայց, կացի, կացեալ. Եղեալ
Կրծում, կրծեր, կրծեալ. Կծել
Ձիւսում, հիւսի, հիւսեր, հիւս. Հիւսել
Դիզում, դիզի, դիզեր. Դիզել
Ընդհանուր է, զի ոմանք չի բայից ասալ նաև չի էմ յանգին. ից. Ասեմ. կասեմ. կարկառեմ. կրծեմ. յեղեմ. յեղ յեղեմ. յեղցեմ. յեւեմ. յելեմ. քեցեմ. և լծորդին որպես զգործեցին:
Ոմանք ևս չի անէմ յանգին. ից. Ծերծանեմ. լքաստնեմ. կլանեմ. և լծորդին որպէս կգործանէմն:
Եւ ոմանք ևս միանգամայն յանգին չի էմ և չի անէմ.

ից, Ա՛րդելիմ. կամարգելանեմ: գերծեմ: կամ գերծանեմ: քերծեմ: կամ քերծանեմ. դիլեմ: կամ դիլանեմ: լիզեմ: կամ լիլանեմ: կիզեմ: կամ կիզանեմ: հերձեմ: կամ հերձանեմ: հիւսեմ: կամ հիւսանեմ: ստեղծեմ: կամ ստեղծանեմ: Այս սոքա լծորդին ըստ երկուցն ևս:

Օրինակ երկրորդ:

Սահմանական եղանակի Անկատար:

| Նում: Ընուս. ընու. | Նումք. Ընուք. ընուն:

Ընդհատում:

| Նուի. Ընուիր. Ընոյր. | Նուաք. Ընուիք. Ընուին:

Ապառնի:

| Ցի. Լցեր. Եւիցէ. կամ Լիցի. | Ցաք. Լցիք. Լցին:

Ցանկական և Վաղակատար.

| Ցեալեմ: Եաս, է. Եաւ: | Ցեալէք. Էիր. Էք. Եան:

Պայմանական:

| Ցեայ. Լցեիս. Լցէ. | Ցցուք. Լցջիք. Լցեն:

Հրամայական եղանակի Անկատար:

| Լից. Մի Ընուր. | Ցէք. Մի Ընուք:

Ապառնի:

| Ցջիր. կամ Լցցես. Լ ցցէ. | Ցցուք. Լցցջիք. Լ ցցեն:

Ակամայական եղանակի Ապառնի:

| Նուցուս. ցուս. ցու. | Նուցուք. ցուք. ցուն.

Ընդեակ:

| Ցեալիցեմ: Իցես. Իցէ. | Ցեալիցեմք. Իցէք. Իցեն:

Ընդերձայն եղանակ. | Նուլ. Ընլայ. Ընլավ. Ի Ընուլ:

Ընդունելութ. Անկատար. | Ցօշ. Ընդեակ. | Ցեալ:

Ապառնի. | Նլոց:

Օրինակ Կրաւորականին:

Սահմանական եղանակի Անկատար:

| Նանիմ. իս. ի. | Նանիմք. իք. ին:

Կամ քան Անկատականին:

| Նում; Ընուս Ընու. | Նումք. Ընուք. Ընուն:

Ապառնի:

| Ցայ. Լցաս. Լ ցաւ. | Ցաք. Լցայք. Լցան:

Պատանի՝

Ես ցայց. լցցիս. լցցի. Մենք ցցուք. լցջիք. լցցին.

Հրամայական եղանակ Ներկայ՝

Դու ցիր. Դուք ցարուք՝

Պատանի՝

Ես ցջիր. Կամ լցցիս. լցցի. Մենք ցցուք. լ ցջիք. լցցին՝

Անորոշ եղանակ. Նանիլ. Ընանելոյ կամ ընալ. ընելոյ.

Ապառնի՝ Ներկայ և Անցեալ Ես ցեալ. Պատանի՝

Նանելիս. կամ ընելոց՝

Եսկ մնացեալ ժամանակք ըստ ներգործականին՝

Ըստ այսմ խոնարհի միայն ներգործական բայս այս՝

Ինուամ. Ինայ. Ինայր. Ենիցուք. Ինիք. Ինէին

Որպես կրաւորականի ներկայն Ձևանայ եական բայիւ՝

Ես ցեալ. Լինիմ. Լինիս. Լինի. Լինիմք. Լինիք՝

Որինակ երրորդ՝

Սահմանական եղանակ Ներկայ՝

Ես Ընկենուամ. ուս. ու. Մենք Ընկենուամք. ուք. ուն՝

Անկատար՝

Ես Ընկենուի. ուիր. ույր. Մենք Ընկենուաք. ուիք. ուին՝

Սահմանական՝

Ես Ընկեցի. ցեր. կէց. Մենք Ընկեցաք. ընկեցիք. ընկեցին.

Յարակատար և Գերակատար՝

Ես Ընկեցեալ եմ. ես. է. ենք. էք. են՝

Պատանի՝

Ես Ընկեցից. կեսցես. կեսցէ. Մենք Ընկեսցուք. ջիք. ցեն՝

Հրամայական եղանակ Ներկայ՝

Դու Ընկա. մի ընկենուր. Դուք Ընկեցէք. մի ընկենուք՝

Պատանի՝

Դու Ընկեսջիր. ընկեսցես. կեսցէ. ենք. ոչ սահմանականին՝

Ստորադասական եղանակ Պատանի՝

Ես Ընկենուցուս. ցուս. ցու. Մենք Ընկենուցուք. ցուք. ցուն՝

Անցեալ՝

Ես Ընկեցեալիցեմ. իցես. իցէ. Մենք ցեալիցիմք. իցէք. իցեն՝

Ընդհանուր եղանակ. Ընկենուլ ընկենլոյ. ընկենուլ. ընդունելոյ. Ներկայ. Ընկացօղ. Ընցեալ Ընկեցեալ Ապառնի. Ընկենլոյ։

Որինակ կրաւորականին։

Սահմանական եղանակի Կատարեալ

Ընկեցայ. ցար. ցաւ. Ընկեցաք. կեցայք. կեցան։

Ապառնի։

Ընկեցայց. կեսցիս. կեսցի. Ընկեսցուք. կեսջիք. ցին։

Հրամայական եղանակի. Ներկայ

Ընկեցարուք

Ապառնի։

Ընկեսջիր. կիւկեսցիս. ասլ. Ընկեսցուք. եսջիք. եսցին։

Ընդհանրական. Ներկայ և Ընցեալ Ընկեցեալ Ապառնի. Ընկենլի. կիւ ընկենլոց։

Իսկ ինացեալ ժամանակքն լինին ըստ ներգործականին. և ի հարկաւոր տեղիս ձեւանան հականն բայիւ. որ.

Ընկեցեալ լինիմ. լինիցի. լինիցիմ. լինիլ

Այսպէս խոնարհին միայն այսոքիկ ներգործական բայք։

Ընդունումն. կեցի. կեա. Ուսուցանել

Ընկենումն. կեցի. կեա. Ուժով տնել

Ձեղքումն. քեցի. քեա. Ձեղքել. պատռել

Ընձակումն. կեցի. կեա. Ընչացնել. Խոզել

Որինակ չորրորդ։

Սահմանական եղանակի Ներկայ

Ընթեռնում. ուս. ու. Ընթեռնումք. ուք. ուն։

Անկատար։

Ընթեռնուի. ուիր. ոյր. Ընթեռնուաք. ուիք. ուին։

Կատարեալ։

Ընթերցայ. ցար. ցաւ. Ընթերցաք. ցայք ցան.

Յառաջապաց. և Վերջակատար։

Ընթերցեալ եմ. ես. է։ եմք. էք. են։

Ապառնի։

Ընթերցայց. ցիս. ցի. Ընթերցցուք. ցջիք. ցցին։

Հրամայական Եղանակի Բայեր

Ընթերցիր. Ընթերցեք.

Ընթերցարուք. Կամ ընթերցիք. Ընթերցուք.

Պաշտօնի.

Ընթերցջիր. Կամ ընթերցցիս. Ցցի. Ընթերցցուք, Եաւ.

Ապագայական Եղանակի Պաշտօնի.

Ընթերցուցում. ցուս. ցու. Ընթերցուցումք. ցուք. ցուն.

Ընդհատ

Ընթերցեալ եմ. Եմս. Էիր. Իցեմ. Իցեք. Իցեն.

Ընդհանրական եղանակ. Ընթերցուլ. Ընթերցող.

Ընդունելութ. Ներկայ. Ընթերցօղ. Անցեալ. Ընթերցեալ.

Պաշտօնի. Ընթերցուլոց.

Որ կրաւորականն ձևանայ Եական բայիւ. Ընթերցեալ լինիմ. Եղէ. Եղեց. Եաւ.

Ակնկալութ. Ըստ ումեք ներկայն որ կարէ լինիլ

Ընթերցանիմ. Իս. Ի. Ընթերցանիմք. Իք. Ին.

Ըստ սովորական. Ընթերցանիցեմ. Ցես. Ցէ. Եաւ.

Ոչ ընդունելութեն. Ընթերցեալ. Ընթերցուլ. կամ ընթերցանելի.

Ըստ այսմ կառնարկին մեզմէ այսոքիկ ներգործական բայք.

Ծ գենում. Զգեցայ. Զգեցիր. Հագնել.

Այնպես լինին և բաղադրեալք սոցա. Ուսազգենում. պայծառազգենում. վերազգենում. Եաւ.

Կենում. Սկսայ. Սկսիր. Սկսեալ. Սկսել.

Հանում. Հանայ. Հանար. Հանաւ. Հանեալեմ. Հանայցց. Հանցիս. Հանցի. Հան. Հանել. Հոտ գործել.

Գ Լ Ո Խ. Ժ։

Հայոցըհմտանէ Նէրգործիչերուց Հնդուհամ Բայիւ ասացեալ Լծորդութեանս։

Ըրինակ առաջին՝ ըստ խոնարհման Գործեմ բային։

Սահմանական Եղանակի Ներկայ։

Գ՛խմեմ. դիմաս. դիմիմ. Գ՛խմեմք. դիմէք. դիմեն։

Ընդոտող։

Գ՛խմիմ. դիմիր. դիմիր. Գ՛խմիմք. դիմիք. դիմին։

Կատարեալ

Գ՛խմեայ. մեցեր. մեաց. Գ՛խմեայք. մեցիք. մեցին։

Յառիսպառ։

Գ՛խմեալեմ. ես. է. Գ՛խմեալեմք. էք. են։

Գ՛էրիսպառ։

Գ՛խմեալէի. էիր. էր. Գ՛խմեալէաք. էիք. էին։

Ընդոտող։

Գ՛խմեցից. մեսցես. մեսցէ, Գ՛խմեսցուք. սջիք. սցեն։

Հրամայական Եղանակի Ներկայ։

Գ՛խմեա. մի դիմիր. Գ՛խմեցէք. մի դիմիք։

Ընդոտող։

Գ՛խմեսջիր. կամ մեսցես. մեսցէ. Գ՛խմեսյուք. ևն։

Ստորոգական Եղանակի Ընդոտող։

Գ՛խիցեմ. ցես. ցէ. Գ՛խիցեմք. ցէք. ցեն։

Ընդոտող։

Գ՛խեալիցեմ. իցես. իցէ. Գ՛խեալիցեմք. ցէք. ցեն։

Ընդհանուր Եղանակ. Գ՛խել. դիմելոյ. դիմելով. Ի դիմել։

Ընդունելու՛ն. Ներկայ. Գ՛խող. Ընդոտող. Գ՛խեալ։

կամ դիմեցեալ։ Ընդունի. Գ՛խելոց. կամ դիմելի։

Այսպէս խոնարհին ևս և այլ ամ՛ներգործակերպ չէ՛ զոքական բայք աւարտեալք Ի եմ, բայց յայնց, զորս ունիմք կարգել յառաջիկայդ։

Ընդհանուր։	եղի. եա.	Ընդունել
Ընդոտող։	եցի. եա.	Գ՛նիել Ընդել
Ընդունի։	եյի. եա.	Ասել
Գ՛ոչեմ։	եցի. եա.	Կանել
Գ՛անդաչեմ։	եցի. եա.	Գ՛ուրգուրալ

Ընթերցեմ; եցի, եա. Ընթերցել

Ճոպանցեմ; եցի, եա. Ան հողին մյուս հողը ելլել

Յարխատեմ; եցի, եա. Չրջապտուտ շրջել

Խիզախեմ; եցի, եա. Խորհուրդ վրայ վազել

Խուսափեմ; եցի, եա. Ան պէ փախչել

Խոսեմ; եցի, եա. Ան պէ գնալ

Կարապետեմ; եցի, եա. Խլատուղթ անել

Ձեռնեմ; եցի, եա. Ան ուզ չընել

Ձսկեմ; եցի, եա. Չրնդունել ընել

Ձանձրհոգրդեմ; եցի, եա. Ձ-ընդուդ ընել

Ձեմեմ; եցի, եա. Խօրհուդ պալ

Յամեմ; եցի, եա. Ի-շանալ

Ղայեմ; եցի, եա. Ղատով գնալ

Նիրհեմ; եցի, եա. Ան քունէ

Շուեմ; եցի, եա. Շուել չօդ անել

Սուլեմ; եցի, եա. Շ ուս ածել

Սպասեմ; եցի, եա. Սպասել

Տևեմ; եցի, եա. Պինդանալ

Օրինակ երկրորդ՝ ըստ խոնարհման ձոպանիմ բային

Ապհռնուկան եղանակէ Ներկայ.

Ան տանեմ ես, է. Ան տանեմք, էք են

Անհատ.

Ան տանիմ, էիր, էը. Ան տանիք. էիք, էին,

Ապառնի.

Ան տանիմ, մտեր, եմուտ, կիմտուտ. Ան տանք, մտիք, մտին,

Յարակատար և Վերահատար.

Ան տեսեալեմ ես, է. ևս, էիր, էը. ևս,

Անցեալ.

Ան տիցի, ցես, մտցէ. Ան տացուք, ջիք, կիմանիջիք, մտցեն,

Հրամայական եղանակէ Ներկայ.

Ան ուտ, պի մտաներ. Ան տէք, պի մտանէք,

Անցեալ.

Ան տջիր, կիմտացես, մտցէ. Ան տյա՛ք, պտջիք, ևս,

Աորբատատիան եղանակի Ներկայ։

Ա՝տանիցեմ, ցես, ցէ. Ա՝տանիցեմք, ցէք, ցեն։

Ընդալ

Ա՝տեալիցեմ, իցես, իցէ. Ա՝տեալիցեմք, ցէք ցեն։

Ընդհանուր եղանակ. Ա՝տանել, մտանելոյ, մտանելով. ևն։

Ընդունելո՛ւ. Ներկայ. Ա՝տանօղ, կամ մտօղ։ Ընդալ

Ա՝տեալ։ Պահանջ։ Ա՝տանելոց, կամ մտանելի,

Ի յսպէս խոնարհին միայն այսոքիկ ներգործակերպ չէ-

զոքական բայք, որոց ոմանք խոտորին ի ժամանակս ինչ

և ոմանք ևս պակասին, և յայլոց լրանան. այր։

Ընդանեմ, ցի, ցեր, էանց, կամ անց, անց. Ընդանել

Ըստ այմ լինին և բաղադրեալք սորա, Ա՝անցանեմ,

առանցանեմ, կամ առանցեմ։ զառանցանեմ, կամ զա-

ռանցեմ. պարանցանեմ։ ևն։

Ընդանեմ, ելի, ելեր, ել, ել. Ընդել

Ըստ այմ լինին և բաղադրեալք սորա Ա՝ելանեմ

յանկելանեմ։ ևն։ Նոյս և բաղադրեալք նմանէն բայքն

որպէս՝ ընդմտանեմ։ գերամտանեմ. ևն։

Ընջանեմ, իջի, իջեր, էջ, էջ. Ընջել

Ընտանեմ, սի, սեր, եհաս, հաս. Ընտել։ ևս՝ էմանալ

Ա՝իջանեմ, ջի, ջեր, ջաւ, զիջիր. Ընդել. ցածանալ

Ընծանեմ, ծայ, ծար, ծաւ, ծիր. Ընծել

Ընամբերեմ, բերի, բերեր, բեր, բե՛ր, կամ համբե-

րեցի, բերեցեր, բերեաց, բերեա՛. Ընդհանալ

Յանցանեմ, յանցեայ, յեար, յեաւ, ցեայց, ցյեա,

ցցէ, յանցուցեալ, յանցիր. Ա՝եղանել

Ա՝ըենակ երրորդ՝ ըստ խոնարհման Ընտ բային

Ահռհանակն եղանակ Ներկայ

Կալեմ, ես, է. Կալեմք, էք, են

Ընդդատ։

Կարեմ, էիր, էր. Կարեաք, էիք, էին

Կատարել

Կարացի, ցեր, կարաց. Կարացաք, բացիք, ըս ցին։

Եզրակատար։ Կարացեալ եմ, եր, եր։ Կարացեալ ենք, եք, են։

Ապառնի։

Կարասցից, ցես, ցէ. Կարասցուք, ջիք, ցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Կարասցիր, կամ կարօղ լեր. Կարասջիք, կամ կարօղ լերուք։

Ապառնի։

Կարասջիր, կամ կարասցես, կարասցի՛. Կարասցուք, ցէք։

Ապորակատական եղանակի Ապառնի։

Կարիցեմ, ցես, ցէ. Կարիցեմք, ցէք, ցեն։

Անցեալ. Կարացեալ լինել, լիցեմ։

Անեղական եղանակ. Կարել, կարելոյ, կարելով՝ի կարել։

Անդրանեալ. Ներկայ. Կարօղ. Ունի և՝ կարացօղ։

Անցեալ. Կարացեալ։ Ապառնի. Կարելոյ, կամ կարօղ լինելոց, կամ կարելի։

Ըստ այսմ խոնարհի միայն բայս այս Արկանեմ. որ երբեմն ի՛ւանամ ևս յանգի. և լծորդի իբրև զՓոխանամն. զր. Արթանամ, մարթացայ, մարթացեր, ևայլ։

Ա՛յլ գիտելի է, զի բայս այս կրկնի՝ ներգործակա՝ նաբար՝ևս վարի. և նշանակէ կար առնել զաշխատութ և ըստ այսմ խոնարհի՝ որպէս գործեմ, գործեցի։

Պ Ա Ր Ս Կ Ա Ս.

Խոնարհման ներգործականի չէզոքական բայից՝ ըստ երկրորդ լծորդութեան։

Որինակ առաջին՝ ըստ խոնարհման Ասեմ բային.

Ապառնի եղանակի Ներկայ։

Գնամ, գնաս, գնայ. Գնամք, գնայք, գնան։

Հրամայական։

Գնայ, գնայիր, գնայր. Գնայաք, գնայիք, գնայիր։

Ապորակատական։

Գնացի, գնացեր, գնաց. գնացաք, գնացիք, գնացին։

Ցորակատար և Գերբակատար։

Գնացեալ եմ, ես, է, ևայլ։ եմ, էիր, էր. ևայլ։

Ա՛պառնի.

Գնացից, գնասցես, սցէ. Գնասցուք, սջիք, սցեն.

Հրամայական եղանակի Ներկայ.

Գնա, մի գնար. Գնացէք, մի գնայք.

Ա՛պառնի.

Գնասջիր, կամ գնասցես, գնասցէ. Գնասցուք, ևն.

Անորոշական եղանակի Ա՛պառնի.

Գնայցեմ, ցես, ցէ. Գնայցեմք, ցէք, ցեն.

Ա՛նցեալ

Գնացեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն.

Ընդհանուր եղանակ. Գնալ, գնալոյ, գնալով, ի գնալ.

Ընդունելո՛ւ Ներկայ. Գնացող. Ա՛նցեալ. Գնացեալ.

Ա՛պառնի. Գնալոց, կամ գնալի.

Այսպէս խոնարհին ամէն բայք էն ղոքականք յանգեալք լոկ ի ա, բաց յայնց՝ զորս ունիմք դնել՛ի յաջորդող. պէս.

Ընսամ;	ասի, սա.	Ա՛ուի անել. ծառել
Օգնամ;	այի, նա.	Հա՛յհել
Յաղամ;	ացի, ղա.	Յաղալ. կո՛տոտ գնալ.
Յայտամ;	ացի, տա.	Ճա՛նալ
Յանդամ;	ացի, դա.	Ա՛-ըմբռնուլ
Խրոխտամ;	այի, տա.	Հպարհոյ գնալ
Ո՛փամ;	ացի, ծփա.	Գալարուիլ ընկնել
Հազամ;	ացի, զա.	Հագնուլ
Ա՛նամ;	ացի, նա.	Ա՛նուլ
Յոխորտամ;	այի, տա.	Հպարտով խօսիլ
Տակամ;	ացի, կա.	Գնդակուլ
Փանգամ;	ացի, գա.	Փաղաղուլ

Այլ գիտելի է զի ամենք յայսպիսի բայից այլազգ ևս յանգեալ այլապէս ընդունին. պէս. Խնջամ, կամ խնջեմ. եցի. Կանչամ, կամ կանչեմ. եցի. Փանչամ, կամ փանչեմ. եցի. Լուղամ, կամ լուղիմ. եցայ. Ո՛փամ. կամ ծփիմ. եցայ. Խրոխտամ, կամ խրոխտանամ. ացայ. Յոխորտամ, կամ յոխորտանամ. ացայ. ևն.

Ստանալիս էլ ոչինչ չասեց, միայն գլուխը շարժեց։

Օրինակ երկրորդ՝ ըստ խոնարհման ստորոգեալ բային։

Գոհանամ, նաս, նայ. Գոհանամք, նայք, նան։

Ընդհատուկ։

Գոհանայի, այիր, այր. Գոհանայաք, այիք, ային,

Կատարեալ

Գոհացայ, ցար, ցաւ. Գոհացաք, ցայք, ցան։

Յարակատար և Գերակատար։

Գոհացեալ եմ, ես, է. եաք, էք, են. եալ։

Ընդունի։

Գոհացայց, սցիս, սցի. Գոհասցուք, սջիք, սցին։

Ըստ ոգոնայական եղանակի Նեղիլ։

Գոհացիր, մի գոհանար

Գոհացարուք, կամ գոհացիք, և կամ ցիք, մի գոհանայք։

Ընդունի։

Գոհասջիր, կամ գոհասցիս, գոհասցի. Գոհասցուք. եալ։

Սորոտոհական եղանակի Ընդունի։

Գոհանայեմ, յես, ցե. Գոհանայեմք, ցէք, ցեն։

Ընդհատ։

Գոհացեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդերկայն եղանակ. Գոհանալ գոհանալոյ. եալ,

Ընդունելոյ. Ներկայ. Գոհացօղ։ Ընդհատ. գոհացեալ։

Ընդունի. Գոհանալոց, կամ գոհանալի։

Ըստ այսմ խոնարհին ամ չէզրաքական բայք աւարտ

ուալք, ի անամ և ի ենամ. այն։

Ընդորրանամ;	ացայ, ացիր.	Ընդորրանալ։
Ընտանանամ;	ացայ, ացիր.	Ընտանալ։
Խազմանամ;	ացայ, ացիր.	Խազմանալ։
Ընտելանամ;	ացայ, ացիր.	Ընտելանալ եւ եալ։
Խաղաղանամ;	ացայ, ացիր.	Խաղալ հեղուլ։
Ապօտանամ;	ացայ, ացիր.	Ապօտիլ։
Հաձոյանամ;	ացայ, ացիր.	Հաձոյ-ի եւ եալ։
Յուսանամ;	ացայ, ացիր.	Յուսանալ։
Ամեմանամ;	ացայ, ացիր.	Ամեն-ի եւ եալ։

Վաստահանամ, ացայ, ացիր, ՚ամարձակիլ
Ընդհանամ, եցայ, եցիր. ՚ուրիշ
Արգելանամ, եցայ, եցիր. Ա՛ծանոլ
Յամենամ, եյայ, եցիր. Ա՛ղանոլ

Իսկ բայքս ընդհանամ և մերձարկանամ՝ յեզակի հրամայա-
կանն լինին, ընդհացիր, կամ ընդհա. մերձգարձից, կամ
մերձգարձ, և կամ մերձգարձացիր.

Ն՛ւ ևս ՚ի այսու օրինակաւ խոնարհին բազում բայք
չեզոքականք աւարտեալք լոկ ՚ի ա. որոյ ոմանց հրա-
մայականն լինի ա. ոմանց՝ ացի՛ր, և ամանց՝ ա՛ և ացի՛ր.
Սոցա գործածականք են սոքին.

Ընձկամ, ացայ, ա. ՚ուրախ ըլլալ
Պրթամ, ացայ, ա. Պ՛նալ
Խանդամ, կամ խանամամ, ացայ, ա. ՚ուխտադրժել
՚ուղղամ, ացայ, ա. Ծո՛ւլանալ
Ախամ, ացայ, ա. ՚ուխտադրժել
Յուսամ, ացայ, ա. Յո՛ւսալ
Շնամ, ացայ, ա. Շ՛նալ
Սասկամ, ացայ, ա. Ա՛ինալով փշո՛ւաղիլ
Տենչամ, ացայ, ա. Խնդա հասկաւ ուռենալ
Յանկամ, ացայ, ա. Յո՛ւնկալ փախչիլ
Ցնծամ, ացայ, ա. Խնդա ուրախանալ
Պնդամ, ացայ, ա. Պնդի պահիլ
Տժգոհամ, ացայ, ացիր. Տրտնջալ
Փքամ, ացայ, ացիր. Փո՛ւքիլ
Օդ ջամ, ացայ, ա, կամ ացիր. Փաղաղանիլ
Խնթամ, ացայ, ա, կամ ացիր. Խո՛ովելովհեռանալ
՚Ողկամ, ացայ, ա. կամ ացիր. Օ՛ղո՛ւիլ
Ոխամ ացայ, ա, կամ ացիր. Ոխ պահիլ
Տաղկամ, ացայ, ա, կամ ացիր. Նեղանալ, ղաղո՛ւիլ
Տարփամ, ացայ, ա, կամ ացիր. Խնդա ցանկալ
Տրփամ, կամ տաւփամ, ացայ, ա, կամ ացիր. Յանկալ
Փութամ, ացայ, ա, կամ ացիր. Պ՛ւյտալ անել
Նաւամ, ացայ, ացար, եւաց, ա, կամ ացիր. Ն՛ա գալ

Իսկ որք չեն ի յաձախ գործածուեր, են ոքքին. Գեղ-
ձամ: գրգամ: գրգրամ: զնդամ: զոփամ: ժմռամ:
խանձամ: խանչամ: խթամ: խժդամ: կամ խժտամ:
խլրտամ: խնծղամ: խոշտամ: խռպամ: խորդխորդամ:
ծուլամ: կամ ծուռամ: ծուկամ: կծկնծամ: կղկղամ.
կտամ: հիւամ: ղօղամ: ձուձամ: մլմլամ: կամ մքթամ.
յաղամ: նիրհամ: շուշամ: որճամ: որձկամ: սունքամ:
ցնցղկամ: փրքամ:

Կան ևս բայք ինչ՝ որք Թէպէտ հասարակօրէն ի
սովաւ խոնարհին, բայց երբեմն լինին ևս իբրև ըզ-
գնամն. և են սոքքին.

Խաղձամ, ացայ, կամ ացի, ա. Ախորժ ու-ղիլ. փոփոխել:
Պոզամ, ացայ, կամ ացի, ա. Պոզալ:
Օ՛եռամ. ացայ, կամ ացի, ա. Ախորժակ տալել:
Օ՛ձնչամ, ացայ, կամ ացի, ա. Օ՛ձ ու-ալ:
Ի՛ղձամ, ացայ, կամ ացի, ա. Ախորժակ փոփոխել:
Լ՛ուզամ, կամ լուզամ, ացայ, կամ ացի, ա. Լ՛եղնալ:
Խիթամ, ացայ, կամ ացի, ա. Ասախծել. վախնալ:
Կ՛ուլտամ, ացայ, կամ ացի, ա. Խնդա ղղ-ել:
Ասրտամ, ացայ, կամ ացի, ա. Սէրտ-ալ:
Միգամ, ացայ, կամ ացի, ա. Հպարտ հպարտ նման գալ:
Ազամ, ացայ, կամ ացի, ա. Գեաւղը տուն-ելով գնալ:
փղձկամ, ացայ, կամ ացի, ա. Սէրտ ու-ել:
Կաղամ, ացայ, կամ ացի, ա. կամ ացիր. Կաղալ:
Այտուամ, ացայ, կամ ացի, ա, կամ այիր. Գեղձն վրայ ու-ել:
Պանծամ, կամ ձամ, ացայ, կամ ացի, ա, կամ ացիր. Գոչծենալ:
Ջ՛անամ, ացայ, կամ ացի, ա, կամ ացիր. Ջ՛ահս անել:
Իսկ երկոքքին բայքս Փչելեմ և ուղեմ՝ պակասին ի
ժամանակս ինչ. և լրանան ի բայիցս փչիլեմ և ուղեմ,
որք իբր զգնամն խոնարհին. ինչ:

Փրփրեամ, եաս, եայ. եային, եայիր, լեայր. փրփրացեր, ցեր, ըլաց, կամ ըայ. փրփրա, կամ փրփրեաց. Փչելեր
Տեղեամ, եաս, եայ. տեղային, տեղայիր, տեղային, կամ

տեղեայր. տեղացի, ցեր, ղեաց, կի՛ ղաց. տեղացից, ասցիս, ցի. տեղացիք. տեղացեր կի՛ տեղել. Այլ ևս պէս գալ եղիցուն քան լինել։

Սա ներգործականաբար ևս վարի. և յայնժամ ապառնի սորա լինի, տեղացից, տեղասցես, տեղասցէ։

Օրինակ երրորդ։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Պառնամ, աս, այ. Պառնամք, այք, ան։

Անկատար։

Պառնայի, այիր, այր. Պառնայաք, այիք, ային։

Կատարեալ

Պարձայ, ձար, ձաւ. Պարձաք, ձայք, ձան։

Յաւուրս անցեալ և Պերեկատար։

Պարձեալեմ, ես, է. ևք։ Պարձեալէի, էիր, էր. ևք։

Ապառնի։

Պարձայց, ձցիս, ձցի. Պարձցուք, ձջիք ձցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Պարձ, կամ դարձիր, մի դառնար.

Պարձարուք, կի՛ ձէք, կի՛ ձիր, կի՛ ձայք, մի դառնայք.

Ապառնի։

Պարձջիր, կի՛ դարձայիս, դարձցի։ Պարձցուք, ևք։

Ստորոգական եղանակի Ապառնի։

Պառնայցեմ, ցես, ցէ. Պառնայցեմք, ցէք, ցեն։

Անորոշ

Պարձելիցեմ, իցես, իցէ. Պարձելիցեմք, իցէք իցեն։

Ընդհանուր եղանակ. Պառնալ դառնալոյ, ևք,

Ընդառնելոյ ներկայ. Պարձօղ։ Անցեալ։ Պարձեալ։

Ապառնի. Պառնալոց, կի՛ դառնալի։

Ըստ այսմ խոնարհին միայն բաղադրեալք սր, և բաղադրեալքն իւրեանց բային՝ ըստ որում վարին չեզրքանասկս.

Ընդդառնամ, դարձայ, ձիր. Յետ դառնալ

Հայդառնամ, դարձայ ձիր. Յետս դառնալ

Ա երրորդական։ Գործական, ձիր. Ձիէն պատանի

Ը մերձական, բարձայ, բարձ, կամ ձիր. Խոյչ ձիով։

Ո համաձայնական, բարձայ, բարձ, կամ ձիր. Այն երկրին

Ու այս երկրորդ ծնողութեան վերաբերին և բայք՝

Ա Ա Հ Ա Ն։ ՈՒ։

Ա հնդհանական եղանակի Ներկայ։

Ա մ, կաս, կայ. Ա մք, կայք, կան։

Ը նդհատական։

Ա յն, կայր, կայր. Ա յք, կայք, կային։

Ա ոտարեալ։

Ա ցի, կացեր, եկաց. Ա ցաք, կացիք, կացին։

Յ ապառիտական և Դէպ ի ապառիտ։

Ա ցեալէմ, ես, է. ևն։ Ա ցեալէի, էիր, էր, ևն։

Ը պատանի։

Ա ցիցի, կացցես, կացցէ. Ա ցցուք, կացջիք. կացցեն։

Հ րամայական եղանակի Ներկայ։

Ա ծ, մի կար. Ա ցէք, մի կայք։

Ը պատանի։

Ա ցջիր, կամ կացցես. կացցէ. Ա ցցուք, կացջիք, կացցեն։

Ա պառիտական եղանակի Ը պատանի։

Ա յցեմ, ցես, ցէ. Ա յցեմք, ցէք, ցեն։

Ը նդեալ։

Ա ցեալիցեմ, իցես, իցէ. Ա ցեալիցեմք, իցէք, իցեն,

Ը նդհանուր եղանակ. Կալ, կալոյ, կալով, կալ

Ը նդունելու. Ա ցօղ կացեալ. կալոց, կամ կալի։

Ա հնդհանական եղանակի Անցեալ։

Ե կաս, կեաս, կեայ. Ե կաք, կեայք, կեան։

Ը նդհատական։

Ե կն, կէիր, կեայր. Ե կաք, կէիք, կէին։

Ա ոտարեալ։

Ե ցի, կեցեր, եկեաց. Ե ցաք, կեցիք, կեցին։

Յ ապառիտական և Դէպ ի ապառիտ։

Ե ցեալէմ, ես, է. ևն։ Ե ցեալէի, էիր, էր. ևն։

Ը պատանի։

Ե ցիցի, կեցցես, կեցցէ. Ե ցցուք, կեցջիք, կեցցեն,

Հրամայական եղանակի Ներկայ.

Կեաց, մի կեցցես. Կեցէք, մի կեցջիք.

Ապառնի.

Կեցջիր, կեցցես, ցցէ. Կեցցուք, կեցջիք, կեցցեն.

Սահմանական եղանակի Ապառնի.

Կեցցեմ, կեցցես, կեցցէ. Կեցցեմք, կեցցէք, կեցցեն.

Ընդեակաց.

Կեցեալեցեմ, իցես, իցէ. Իցեմք, իցէք, իցեն.

Ընդունայն եղանակ. Կեալ, կեցեալ, կեալով, ի կեալ.

Ընդառնելոյ. Կեցօղ, կեցեալ, կեցեալ.

Գ Լ Ո Ւ Խ. ԺԻ.

Յանուանական-ներգործականէ եղեալ ի բայից ըստ երրորդ խմբութեան.

Օրինակ առաջին.

Ներկայ եղանակի Ներկայ.

Օ՛արթնամ, նաս, նա. Օ՛արթնամք, նաք, նան.

Անկատար.

Օ՛արթնայի, նայիր, նայր. Օ՛արթնայաք, նայիք, նային.

Կատարեալ.

Օ՛արթեայ. թեար, թեաւ. Օ՛արթեաք, թեայք, եան.

Յառնէատար և Վաղեմատար.

Օ՛արթուցեալէմ, եաս, ե. եաք, եալ, եալը, եը. եան.

Ապառնի.

Օ՛արթեայց, թիցես, թիցէ. Օ՛արթիցուք, ջիք, ցեն.

Հրամայական եղանակի Ներկայ.

Օ՛արթիր, մի զարթնուր. Օ՛արթիք, մի զարթնուք.

Ապառնի.

Օ՛արթնջիր, կամ թիցես, թիցէ. Օ՛արթիցուք. եան.

Սահմանական եղանակ Ապառնի.

Օ՛արթնուցուա՛մ, ցուս, ցու. Թնուցուամք, ցուք, ցուն.

Ընդեակաց.

Օ՛արթուցեալիցեմ, իցես, իցէ. Իցեմք, իցէք, իցեն.

Ընդունայն եղանակ. Օ՛արթնուլ, զարթնոյ, եան.

Ընդառնելոյն. Ներկայ. և Ընդեակաց. Օ՛արթուցեալ.

Ապառնի. Օ՛արթնլոց, կամ զարթնալի.

Ա. Այսպես խոնարհիս միայն այսօրվիկ հեզաքական բայը

Ա. Յանուն, եայ, իր. Առնել

Ծ. Ազգնուն, կամ Թագնուն, եայ իր. Ծածկ կենալ

Խրատնուն, եայ, իր. Խրատել

Հարթնուն, եայ, իր. Խրատելով յետ դարձնել

Ճաճնուն, եայ, իր. Կտել ընդդիմանալ

Ճատնուն, եայ, իր. Ճռել

Շ. րտնուն, եայ, իր. Ա ուքնալով կենալ կենալ

Ոստնուն, եայ, իր. Դուրս թռչել

Ընդոստնուն, եայ, իր. Դուրս նետել

Պակնուն, եայ, իր. Շ. աղիլ ըլլելով վախնալ

Սատնուն, եայ, իր. Ծառել

Սարտնուն, եայ, իր. Խոչընել

Ցածնուն, եայ, իր. Ցածանալ

Ցասնուն, եայ, իր. Խիստ բարկանալ

Փախնուն, եայ, իր. Փախչել

Ասկ չորեքին հետագայ բայքդ խոտորին ի ժամանակս ինչ. որ,

Պշնուն, պշեցայ, կամ եայ, պշուցել, պշիր. Զբռնաւիլերկնչիլ

Ողկնուն, կեայ, կեալ կիր, կամ կեաց. Խիստ ղողալ

Բաղ ցնուն, ցեայ, ցեալ, ցիր, կամ ցեաց. Բաղ ցնալ

Խեղդնուն, դեայ, դեալ, դիր. Խղդուիլ

Ամանք ի սոյնանէ յանգին նաեւ ի ամ. որ. Ողկամ. Բաղ ցեցնամ. զարթնանամ. սառնանամ. ցածանամ. եւ սոքա խոնարհին որպէս զոհանամ. զոհացայ.

Օրինակ երկրորդ.

Ահռաւակոն եղանակի Ներկայ.

Ո. բասնուն, ուս, ու. Ո. բասնուք, ուք, ուն.

Անկատար.

Ո. բասնուի, ուիր, ույր. Ո. բասնուաք, ուիք, ուին.

Կատարեալ.

Ո. բասայ, սար, սաւ. Ո. բասաք, սայք, սան.

Յարակատար, և Գերակատար.

Ո. բասեալեմ, ես, է. եւն. Ո. բասեալէի, կիր, եր. եւն.

Ա՛պառնի.

Ո՛ր բոսայց, սգիս, սգի՛ս. Ո՛ր բոսցուք, սգի՛ք, սգի՛ս
Ներկայ անցեալ եղանակի Ներկայ.

Ո՛ր բոսիր, մի՛ սնուր. Ո՛ր բոսարուք, կեցի՛ք, մի՛ սնուք.

Ա՛պառնի.

Ո՛ր բոսցիր, կե՛ր զբոսցի՛ս, զբոսցի՛ր. Ո՛ր բոսցո՛ւք. Եա.
Սովորական եղանակի Ա՛պառնի.

Ո՛ր բոսնուցուս, ցուս, ցու՛ս. ցուք, ցո՛ւք, ցուն,

Ա՛նցեալ.

Ո՛ր բոսեալիցեմ, իցես, իցէ՛. իցեմք, իցէ՛ք, իցեն.
Ներքոյն եղանակ. Ո՛ր բոսնուլ անցայ, անցա՛լ. Եա.
Անդուեալ՛. Ներկայ. Ո՛ր բոսօղ Անցեալ Ո՛ր բոսեալ
Ա՛պառնի. Ո՛ր բոսնոյց, կե՛ր զբոսնցի՛ս

Ըստ այսմ խոնարհին մեայն հետագայ բայքս. որոց ունիք խոտորին՝ ի ժամանակս ինչ. ՚ի՛ր.

Ո՛ր եղում, զայ, ձի՛ր. Իսկ ա՛յլ եղելոյ նախդիրն է.
Ե՛ր եծնում, ծայ, ծի՛ր. Ե՛ր ծնանել
Ե՛ր եձնում, ձայ, ձի՛ր. Ի՛ր ընդունել
Յ՛ր ունում, յ՛երայ յի՛ր. Կալնել. Ընկեր ընդունել
Յ՛աւելում, լայ, լի՛ր. Ի՛ր ելանել. Ի՛ր ուրիշէ ունկնել
Ի՛ր առաւելում, լայ լե՛ցայ. Ի՛ր ելանել
Ո՛ր բաղնում, ղե՛այ, ղի՛ր. Ո՛ր ջաղնել
Ի՛ր եղում, ղացայ, ղի՛ր. Ի՛ր եղնել
Ի՛ր բանում, նե՛ցայ, նի՛ր. Ի՛ր բռնանել
Ո՛ր ատնում, տա՛յ, տի՛ր. տուցեալ. Ո՛ր ապառնի
Ի՛ր առնում, ռա՛յ, ռի՛ր, ռուցեալ. Ի՛ր առնել
Ի՛ր կառնում, ռա՛յ, ռի՛ր, ռուցեալ. Տո՛ւնալ
Յ՛եղում, լայ, լի՛ր. Պապա՛ռնել
Երդնում, երդուայ, երդուար. երդուաւ. երդուայց, երդուեցես, երդուեցի՛. երդուեալե՛ս; ես, ե՛ք. երդուի՛ր, մի՛ երդնուր. երդնուցուս, ցուս, ե՛ք. կե՛ր երդուիցեմ; ցես, ե՛ք. երդնուլ երդուօղ, երդուեալ. երդնլոց, կե՛ր երդնլի՛. Անցեա՛լ

Ա՛յլ բայքս չկնա՜ս, ուե՜լ, յա՜ելո՜ս, և առա՜ելո՜ս՝
զորս իբր չեզքականա եդաք աստ, ներգործականաս
բար ևս վարին, և խոնարհին որպես զնոքա՜նս։

ԳԼՈՒԽ. ԺԴ։

Աստուածաշունչ հայկական բարբառի

Օրինակ առաջինն։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Ես աշխատիմ, տիս, տի։ Մեք աշխատիմք, տիք, տին։

Անկատար։

Ես աշխատէի, տէիր, տէր։ Մեք աշխատէաք, տէիք, տէին։

Կատարեալ։

Ես աշխատեցայ, տեցար, ցաւ։ Մեք աշխատեցաք, ցայք, ցան։

Յարակատար և Գերակատար։

Ես աշխատեալեմ, ես, է։ Մեք աշխատեալէի, էիր, էր։ Եւ։

Ապառնի։

Ես աշխատեցայց, Հաշխատեսցիս, Հաշխատեսցի։
Մեք աշխատեսցուք, Հաշխատեսջիք, կամ Հաշխատիջիք, Հաշխատեսցին։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Աշխատեաց, կամ Հաշխատեա, Ձի Հաշխատիր։
Աշխատեցարուք, կամ Հաշխատեցէ՛ք Ձի Հաշխատիք։

Ապառնի։

Աշխատեսջիր, կամ տեսցիս, տեսցի։ Աշխատեսցուք։ Եւ։

Ապրակատասկան եղանակի Ապառնի։

Աշխատիցեմ, տիցիս, տիցի։ Աշխատիցիմք, տիցիք, տիցին։

Անցեալ։

Աշխատեալիցեմ, իցես, իցէ։ Իցեմք, իցէք, իցեն։

Անեղական եղանակ։ Աշխատիլ, Հաշխատելոյ, Հաշխատելով։ Եւ։

Անդրանեղծ։ Ներկայ։ Աշխատօղ։ Անցեալ։ Աշխատեալ։
կամ Հաշխատեցեալ։ Ապառնի։ Աշխատելոյ, կամ Հաշխատելի։

Այսպէս խոնարհին ևս և եմ՝ ձայնակրական բայք՝ բաց
յայսց, զորս ունիմք կարգել ի յաջորդ օրինակսդ, ուր։

Ա՛շխատիմ, եցայ, եաց, կիմ եա. Ա՛շխատաւոր անել։
Ա՛պաւինիմ, եցայ, եաց, կիմ եա. Ա՛պաւինող դնել։
Ա՛ջևանիմ, եցայ, եաց, կիմ եա. Ա՛ջնող ըլլել։
Ա՛մաձայնիմ, եցայ, եաց, կիմ եա. Ա՛մաձայնութիւն անել։
Ա՛րաժարիմ, եցայ, եաց, կիմ եա. Ձեռ տալ՛ել։
Ա՛ովրիմ, եցայ, եաց, կիմ եա. Ա՛ովել։
Ա՛պրիմ, եցայ, եաց. Ա՛պրել։
Ա՛ուաբիմ, եցայ, եաց. Ա՛ուազանել։
Ա՛արօտիմ, եցայ, եաց. Ա՛արօտանել։
Ա՛իմարիմ, եցայ, եաց. Ա՛իմարանալ։
Հ՛ուարիմ, եցայ, եաց. Հ՛ուշիւ ըլլել։
Պ՛ապանձիմ, եցայ, եաց. Պ՛ապանձել։
Վ՛տանգիմ, եցայ, եաց. Փորձո՛ւ ձեզ ընդունել։

Ա՛յլ դիտելի է, զի ամանք՝ ի բացից աստիւանգիս նահ՛ի անաս. ևս և՝ ի էնաս. ար. Պ՛ալարիմ, դալարանամ. դժուարիմ, դժուարանամ։ դիւրիմ, դիւրանամ. զաւասիմ, զաւասանամ. ծանրիմ, ծանրանամ. կանաչիմ. կանաչանամ։ կարօտիմ, կարօտանամ. պանդխտիմ. պանդխտանամ. վստահիմ, վստահանամ. վտիտիմ, վըտանամ։ տարբիմ, տարբրանամ։ մերձիմ, մերձենամ։ քաղցիմ, քաղցենամ։ Եւ՝ նմ սոքա լծորդին որպէս զգոհանամն։

Ամանք ևս՝ ի սոցանէ լոկ՝ ի ամ յանդին. ար. Սղիմ, սողամ։ սարսռիմ, սարսռամ։ Եւ՝ նմ սոքա լծորդին իբրև զգնամն, կամ՝ իբրև զգնդանամն։

Ամանք ևս՝ ի ոամ. ար. Ո՛քաշիմ, զբաշնում։ նեղիմ, նեղում։ քրտնիմ, քրտնում։ սառիմ, սառնում։ որպէս եղաք՝ ի նախընթաց գլ՛ուխն։

Նմ բազումք ևս՝ ի էմ. ար. Ի՛նակիմ, բնակեմ. դադարիմ, դադարեմ։ և այլ ևս բազումք յոյժ, որք լծորդին ոմն զգնեմն. զորմէ ունիմք խօսիլ յերկրորդ մասին հանդերձ օրինակօք։

—⁂—

Օրինակ երկրորդ։

Սահմանական եղանակի Ներկայ.

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Ընդհատ.

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Պարբեր.

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Յարակատար և Ընդհատատար.

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Ապառնի։

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Ըղձական եղանակի Ներկայ.

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Ապառնի։

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Անեալ։

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Ընդհատական եղանակի Ապառնի։

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Ընդեալ։

Ես. Ես. Ես. Ես. Ես. Ես։

Ընդհատական եղանակ. Անորոշ Ներկայ. Անորոշ Անեալ

Ապառնի Անորոշ, կամ անանելի։

Այս այսմ խոնարհին միայն սոքին։

Հուսանիմ, սայ, սիր, սարուք, կամ ուք. Հուսանել

Վախանիմ, պայ, պիր, պարուք, կամ պուք. Վախել. Հաւատալ

Ողջանիմ, ջայ, ջիր, ջարուք, կամ ջուք. Ողջանալ. Հաճիլ

Ողղանիմ, ղայ, ղիր, ղարուք, կամ ղուք. Ողղունալ. Հաւատալ

Շիջանիմ, ջայ, ջիր, ջարուք, կամ ջուք. Շիջանել

Փլանիմ, լայ, լիր, լարուք, կամ լուք. Փլանել

Փրթանիմ, թայ, թիր, թարուք, կամ թուք. Փրթել. պատել

Վերադարձիմ, ձայ, ձիր, ձարուք, կամ ձուք. Վերին դառնալ

Այս այսմ են և այլ բազադրեալ սր. օրդն. Ողջ-գազարձիմ. յեղաշարձիմ. շրջազարձիմ. ևայ։

Ողբասանիմ, սայ, սիր, սարուք. Ակն անել

Ողնստանիմ, տայ, տիր, տարուք. Ներհնանալ

Աածանիմ, ծայ, ծիր, ծարուք. Կոչել։
Աևանիմ, ևայ, ևիր, ևարուք. Աեռանել։
Ջևանիմ, ևայ, ևիր, ևարուք. Տոփոալ։
Ջկրանիմ, ըայ, ըիր, ըարուք. Տոփոալ։
Ոակ յետագայքդ խոտորին. որոց և ոմանք ի ժամանակս ինչ պակասին. իբր։

Ագանիմ, ագայ, ագիր, գարուք, կմ գերուք. Ջնոալ, լինել։
Ընկանիմ, անկայ, կիր, կերուք. Ընկնել։
Խուսանիմ, խուսեալ. Սպանել յեր չալոել։
Հասանիմ, սայ, սիցի, Հասիր, սիք, կմ սերուք. Հասանել։
Հրդեհանիմ, նիս, նի, իլ. Այոոուել։
Ոստիմ, նստայ, նիստ, տարուք, կմիք, նստոզ. Նոել։
Վերանստիմ, տայ, տեալ. Ընդհեցը վերնոոել։
Վերանստիմ, տայ, տեալ. Վրէն նոոել։
Պարսպածիմ, յածայ, յածեալ. Պըսպոել։
Պտղածնիմ, ծնեալ. Պոոզ ոալ. պոոզ բերել։
Կենդանածնիմ, ծնեալ. Կենդան զլիւր աղջնոալ։
Պրծանիմ, կմիրծնիմ, ծայ, ծիր, կմծեալց. Պրծնել-պըծել։
Յատրանկանիմ, կմանկիմ, կայ, կիր. Ոչերչ ընդհել։
Յատուրամածիմ, մածեալ. Շոով տընոանալ։

Ասլ գիտելի է, զի ոմանք ի բայից ասոի երբեմն ի ոա և յանգին. որպես։ Ջբօնուամ, սայ. մածնուամ, ծեայ. Ջևնուամ, ևայ. որպես եդաք ի վերոյ։ Ոմանք և ի նէ յանգին. և լծորդին որպէս զդաներն. որպես։ Ջիջանեմ, զիջի. Հասանեմ, Հասի։

Օրինակ երրորդ։

Ահմանակաո եղանակի Նէզկայ։

Փախչիմ, չիս, չի. Փախչիմք, չիք, չին։

Ընդոոու։

Փախչի, չէիր, չէր. կմ չիւր. Փախչէք չէիք, չէին։

Ապրեալ։

Փախեայ, եար, եաւ. Փախեաք, եայք, եան։

Յապաոապ և Պէրֆոոպ։

Փախուցեալիմ, ես, է. ևս։ Էի, էիր, էր, ևս։

Անցյալ

փախայց. իցես. իցէ. իցուք. իջիք. կամ էիջիք. իցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ

փախիր. մի փախչիր. փախերուք. կամ խիք. մի փախչիք։

Անցյալ

փախիջիր. կամ փախիցես. փախիցէ. փախիցուք. ևն։

Պարբերական եղանակի անցյալ

փախչէիցէ՝ ցկես. ցկէ. փախչէիցուք. ցիք. ցին։

Կամ այսպէս

փախիցեմ՝ ցես. ցէ. փախիցեմք. ցէք. ցեն։

Ենթական

փախուցեալ իցեմ. իցես. իցէ. իցեմք. իցէք. իցեն։

Անորոշ եղանակ. փախչիլ. փախչելոյ. փախչելով. ևն։

Ընդունելութ. ներկայ փախչօղ՝ Ենթական փախուցեալ

Անցյալ. փախչելոց. կամ փախչելի.

Ըստ այսմ խոնարհին ամ ձայնակրական բայք յառաջագեալք ի չէմ. պէս

Երկնչիմ. կեայ. կիր. Վախենալ

Օտարչիմ՝ տեայ. տիր. Դժգոհութիւն

Ծնդճիմ՝ ծեայ. ծիր. Ջրիկ

Ծագիմ՝ կամ Թագիմ՝ գեայ. գիր. Ծոտ կենալ

Ծուիմ՝ ուեայ. ուիր. Ծռիլ

Կաուիմ՝ ուեայ. ուիր. Ընկերանալ

Հարթիմ՝ Թեայ. Թիր. Խրոխտանալով խոսիլ

Մատիմ. տեայ. տիր. Մօտ գնալ

Մարանիմ՝ տեայ. տիր. Կոտրիլ

Ոստիմ՝ տեայ. տիր. Ծռուիլ վեր ընկնիլ

Սաւիմ՝ ուեայ. ուիր. Սուտ երդնուլ

Կրնիմ՝ բեայ. բիր. բուսանալ. Աւրիլ

Այնպես խոնարհին և յաջորդ բայքդ. Թիպտ և ոչ յառաջին՝ ի չէմ. պէս

Օարթիմ՝ Թեայ. Թիր. Ընդունուիլ

Ծուռանիմ՝ կամ Թուչանիմ՝ Թուեայ. Թուիր. Ծռուիլ

Մատիմ. տեայ. տիր. Ուրախանալ

Ոստանիմ՝ տեայ. տիր. Ծռուիլ. ուր՝ պատուս խոնարհիլ

Նոսկ երեքին Հայնակրական բայքս Անանչիմ։ կատա-
չիմ և խոստիմ Թեպետ և ի չէմ եղերին, բայց խոս-
նարհին որպես զհաղկին։

Ա. Այլ գիտելի է, զի ամենք ի բայ՛ց աստի նա և ի ո-
ՀՀյանգին. ՀՀր. Ծնագնում. խրտնում. հարձնում. մտա-
նում. ոստնում. պակնում. սառնում. ցամնում. փախ-
նում. և ընդդին ոմք զպրնոհան. ըստ որում եղաք ասդ.

Գ Լ Ո Ի Խ. ԺՀ.

Յատնարհնոհաշ հաստրակ եայնդ
Ասհանահան եղանակի Նբերկայ

Ե՞ահեմ. հահիս. հահի. Ե՞ահիմք. հահիք. հահին.
Ընհաստ.
Ե՞ահեի, հեիր. եր. կամ իւր Ե՞ահեաք. եիք. եին.
Ապառնի.
Ե՞ահեցայ. ցար. յաւ. Ե՞ահեցաք. ցայք. ցան.
Յարակատ.
Ե՞ահեալեմ. եա. է. Ե՞ահեալեմք. էք են.
Գներկատար.
Ե՞ահեալեի. եիր. եր. Ե՞ահեալեաք. եիք. եին.
Ընպատճ.
Ե՞ահեցայց. ցայիս. ցցի. ցցուք. ցջիք. ցմիջիք. ցցին.
Հրամայական եղանակի Նբերկայ
Ե՞ահեաց. կամ հեա՛. մի հահիր. Ե՞ահեցարուք. մի հահիք.
Ընպատճ.
Ե՞ահեցիր. կամ հահեացիս. հահեացի. Ե՞ահեցո՛ք. ևս.
Ապառնատակատ եղանակի Ընպատճ.
Ե՞ահիցեմ. ցես. ցե. Ե՞ահիցիմք. հիցիք. հիցեն.
Ընդեալ.
Ե՞ահեալիցեմ. ևցես. ևցե. ևցեմք. ևցէք. իցեն.
Ընդբնայն եղանակ. Ե՞ահիլ. կամ հահել. հահելոյ. ևս.
Ընդունելի. Նբերկայ. Ե՞ահօղ. կամ ցօղ. Ընդեալ. Ե՞ա-
հեալ. կամ հեցեալ. Ընպատճ. Ե՞ահելոյ. կամ հելի.
Ընտ այսմ խոնարհին միայն այսոքիկ հասարակ բայք.

Ա՛խորժիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Հաճել անել։
Ախորհիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Անէած անել։
Ասխիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Ասել. ևս կարծել։
Ամարիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Համրել։
Ա՛շուիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Ո՞րպէս է ընդ վերնոյն։
Ապաւանիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Հաւանիլ։
Անարիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Անուրջ գոռնել։
Արձիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Բերդով քոռնել։
Տուժիմ. եցայ. եաց. կամ եա. Զրկիմ պակ։
Խարբառիմ. եցայ. եա. Ա՛ռեալ ելոյ անել։
Պատիմ. եցայ. եա. Պատել. փաթաթան անել։
Զաւանիմ. եցայ. եա. Հնդրտ անել (հաւաքել)։
Տազանիմ. եցայ. եա. Զրկիմ պակ լինի։
Վրիժակիմ. եցայ. եաց. Հոյնքը հանել։
Ցնկնիմ. եցայ. եաց. Ցնկնել (ձեռ կոպուի լինի)։
Սամիմ. եցայ. եաց. մեցեալ. մեցող. կամ մօղ. Համնալ։
Խոստովանիմ. եցայ. եաց կամ եա. Խոստովանել։
Ա՛ա յորմ ուրեք՝ ի գործ աճի էական բայիւ այսպէս,
Խոստովանիմ. ևս. ի. լինեի. էիր. էր. եղէ. եղեր. լինի։

Ա՛յլ գիտելի է զի բազումք՝ ի սոցանէ նոսա՝ ի էմ յանգին. որ Ա՛խորժեմ. համարեմ. հաշուեմ. հնազրեմ. վարձեմ. տուժեմ. դատեմ. զաւանեմ. տուգանեմ. վրիժակեմ. ցնկնեմ. և խոնարհին ոչ զգուշեալն։

Օրինակ երկրորդ։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Ասանիմ. նիս. նի. Ասանիմք. նիք. նին։

Ընդհատ։

Ասանէի. էիր. էր. կամ նիւր. Ասանէաք. էիք. էին։

Կատարեալ։

Ասայ. ոսար. ոսաւ. Ասաք. ոսայք. ոսան։

Յարակատար. և Գերդակատար։

Ասեալ եմ. ես է. լինի։ Ասեալ էի. էիր. էր. լինի։

Ը՛պառնէ.

Ուսայց. ուսցիս. ուսցի.
Ուսցուք. ուսջիք. կամ ուսանիջիք. ուսցին.

Հրամայական եղանակ Ներկայ.

Ուսիր. մի ուսանիր. Ուսարուք. կամ ուսիք. մի ուսանիք.

Ը՛պառնէ.

Ուսջիր. կամ անիջիր կամ ուսցիս ուսցի. Ուսցուք. ևն.

Պարբառական եղանակ Ը՛պառնէ.

Ուսանիցեմ. ցիս. ցի. Ուսանիցիմք ցիք ցին.

Ը՛նդեալ.

Ուսեալ իցեմ. իցես իցէ. իցեմք. իցէք իցեն.
Ը՛նդունայն եղանակ. Ուսանիլ. կամ ուսանել. անելոյ. ևն.
Ը՛նդունելո՛ւ. Ներկայ. Ուսանօղ. կամ ուսօղ. Ը՛նդեալ
Ուսեալ Ը՛պառնի. Ուսանելոց. կամ ուսանելի.

Ըստ այսմ խոնարհին ՃԽայն այսոքիկ հասարակ բայք.

Ծնանիմ. ծնայ. ծնիր. Ծնանել ծագիլ.
Փաճանիմ. ծայ. ծիր. Փեշհիր կոպել.
Ակսանիմ սկայ. սկայց. սկսեացիս. սկսցի.
սկսցուք. սկսջիք. սկսցին. սկսիր. կամ սեայ.
Ակսիմ. սկայ. սկայց. սկսեացիս. սկսեսցի.
սեսցուք. սեսջիք. սեսցին. սկսիր. կամ սեա. } Սկսիլ.
Տանիմ. տարայ. տարայց. տարցիս. տարցի. կամ տարցե. տար. մի տանիր. տանիցիմ. ցիս. տանօղ. կամ տարօղ. տարեալ. Տանել վերցնել.
Արկանիմ. կայ. կեայ. կուցեալ. Հոմարել. կոծել.
Ը՛գանիմ. ագայ. ագուցեալ. ագիր. ագերուք. կամ ագիք. Ճղոր հագնել.

Սա՝ ի վարիլն չէզոքականապէս՝ խոնարհի որպէս զնոանիմն. ըստ որում եդաք անդ.

ԳԼԻԽ ԺԱ.

Յաղագս խոնարհմանց անհոնաց էայէց։

Ընկանոնքայ քաժանին յերիս տեսակս. ոմանք են ձարտուղիք. ոմանք պակասաւորք. և ոմանք դիմաձուրկք. զորս ըստ իւրաքանչիւր ծնորդուեց կարգեսցուք յառաջիկայդ։

Խոնարհման վերջաւորէն էայէց։

Ձարտուղի ներգործական բայս Առնեմ խոնարհի այսպէս։

Առնեմ, առնես, առնէ. Առնեմք, առնէք, առնեն։

Ընդհատուկ։

Առնէի, առնէիր, առնէր. Առնէաք, առնէիք, առնէին։

Կատարեալ։

Արարի, արարեր, արար. Արարաք, արարիք, արարին։

Յարակատուկ և Վերակատուկ։

Արարեալեմ, ես, է. Եալ։ Արարեալէի, էիր, էր. Եալ։

Գոյական։

Արարիչ, արասցես, արասցէ.

Արասյուք, արասջիք, կամ առնիջիք, արասցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Արա, մի առեր. Արարէք, մի առնէք։

Գոյական։

Արասջիր, կամ առնիջիր, կամ արասցիս, արասցէ. Եալ։

Սպասական եղանակի Գոյական։

Առնիցեմ, ցես, ցէ. Առնիցեմք, ցէք, ցեն։

Ընդեալ։

Արարեալիցեմ, իցես, իցէ. Իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդհանրական եղանակ. Առնել, առնելոյ, առնելով, յառնել։

Ընդունելական. Ներկայ. Արարօղ, կամ առնօղ։ Ընդեալ. Արարեալ։ Գոյական. Առնելոյս։

Օրինակ Վրացերականին։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Առնիմ, առնիս, առնի. Առնիմք, առնիք առնին։

Կատարեալ։

Արարայ, արարար, արարաւ. Արարաք, արարայք, րան։

Ա՛պառնի.

Ա՛րարայց, արասցիս, սցի. Ա՛րասցուք, սջիք, սցին։

Հրամայական եղանակի Ներկայ.

Մի առնիր, Մի առնիք։

Ա՛պառնի.

Ա՛րասջիր, կամ առնիջիր, կամ արասցիս, արասցի. ևայլն։

Սորոտոտական եղանակի Ա՛պառնի.

Ա՛ռնիցիմ, ցիս, ցի. Ա՛ռնիցիմք, ցիք, ցին։

Ընդունելոյն եղանակ. Ա՛ռնիլ առնելոյ, յառնիլ։

Ընդունելու-ն-ենդրկայ ի Ընդեալ Ա՛րարեալ կամ արարեցեալ

Ա՛պառնի. Ա՛ռնելի, կամ առնելոց։

Յոկ մնացեալ ժամանակք չինին ըստ ներգործականին։

Օ արտուղի ներգործական բայս Ունէ խոնարհի այսպէս։

Ահմանական եղանակի Ներկայ։

Ունեմ, ունես, ունէ. Ունեմք, ունէք, ունեն։

Ընդոստոր։

Ունէի, էիր, էր. Ունէաք, էիք, էին։

Կատարեալ։

Ունեցի, եցեր, կամ եցիր, եց. Ունեցաք, եցիք, եցին։

Յաւարտեալ և Ներկատարեալ։

Ունեալեմ, ես, է. ևայլն, Ունեալէի, էիր, էր. ևայլն։

Ա՛պառնի։

Ունիցի, ցիցես, ցիցէ. Ունիցուք, ցիջիք, ցիցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ունիր, մի ուներ. Ունիք, մի ունէք։

Ա՛պառնի,

Ունիջիր, կամ ցիցես, ցիցէ. Ունիցուք, ցիջիք, ցիցեն։

Սորոտոտական եղանակի Ա՛պառնի։

Ունիցեմ, կամ ցիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն։

Ընդունելի։

Ընդեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդունելոյն եղանակ. Ունել, ունելոյ, ունելով, ի ունել։

Ընդունելոյ. Ներկայ. Ունող. Ընդեալ. Ընդեալ.

Ա՛պառնի. Ունելոյս։

Օրինակ Ըրաւորականին։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Ունիմ, ունիս, ունի. Ունիմք, ունիք, ունին։

Անկատար։

Ունէի, ունէիր, ունէր, կամ ունիւր. Ունէաք, ունէիք, ունէին։

Կատարեալ։

Ունեցայ, ունեցար, ունեցաւ. Ունեցաք, ունեցայք, ունեցան։

Ապառնի։

Ունեցայց, ունեցիս, ունեցի. Ունիցուք, ունիջիք, կամ ունիցիք, ցին։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ունեա՛լ ըր, մի՛ ունիր. Ունեա՛ր ուք, մի՛ ունիք։

Ապառնի։

Ունիջիր, կամ ունիցիս, ունիցի. Ունիցուք, ունիջիք, ունիցին։

Ասպիսառնական եղանակի Ապառնի։

Ունիցիմ, կամ ունիցիմ, ցիս, ցի. ցիմք, ցիք, ցին։

Ընդհանրական եղանակ. Ունիլ ունելոյ, ունելով, ի ունիլ

Ընդառնելոյն Ներկայ և անցեալ. Անեալ։ Ապառնի։

Ունելի, կամ ունելոց։

Լսակ մնացեալ ժամանակքն լինին ըստ ընդհանրականին։

Օգտուրիներգործական բայս Տամ՝ խոնարհի այսպէս։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Տամ, տաս տայ. Տամք, տայք, տան,

Անկատար։

Տայի, տայիր, տայր. Տայաք, տայիք, տային։

Կատարեալ։

Ետու, ետուր, ետ. տուաք, ետուք, ետուն։

Յապէսպառ և Դէրէվպառ։

Տուեալեմ, ես է. կամ։ Տուեալէի, էիր, էր. կամ։

Ապառնի։

Տաց, տացես, տացէ. Տացուք, տաջիք, տացեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Տո՛ւր, մի՛ տար. Տո՛ւք, մի՛ տայք։

Ապառնի։

Տաջիր, կամ տացես, տացէ. Տացուք, տաջիք, տացեն։

Աորտաառական եղանակի Ա՛պառնի։

Տայցեմ, ցես, ցէ. Տայցեմք, ցէք, ցեն։

Ընդեալ։

Տուեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդհատական եղանակ. Տալ, տալոյ, տալով, ի տալ։

Ընդ-առեալ՝ Ներկայ. Տուօղ Ընդեալ. Տուեալ։

Ա՛պառնի. Տալոց։

Օրինակ Արաւորականին։

Ապհանառական եղանակի Ներկայ։

Տուայ, տուար, տուաւ. Տուաք, տուայք, տուան։

Ա՛պառնի։

Տուելոյց, տացես, տացէ. Տուելոյիցուք. տացիք, ցին։

Հրամայական եղանակի Ներկայ (ո՛չ ո՛նի)

Ա՛պառնի։

Տաջիր, կամ տացիս տացի. Տացո՛ւք, տաջիք, տացին։

Ընդհատական եղանակ. Տուեալլինիլ լինելոյ. ևայ։

Ընդ-առեալ՝ Ներկայ և Ընդեալ Տուեալ, կամ տուեալ ցեալ։ Ա՛պառնի. Տալի, կամ տալոց։

Յոմն այլ ժամանակք ձևանանն ետկան բայիւ այսպէս, Տուեալլինիմ, լինիս, ևայ, տուեալլինեմ, լինէր. ևայ, տուեալլինիցեմ, լինիցիս. ևայ։ Յոմն յարակատար և գերակատար ժամանակք, և անցեալ ժամանակն առարադատականին՝ լինին ըստ ներգործականին։

Օ՛գտուղի չեզոքական բայս Ընդունէմ՝ խոնարհի այսպէս։

Ապհանառական եղանակի Ներկայ.

Ունդանչեմ, ես, է. Ունդանչեմք, էք, են։

Ընդհատ։

Ունդանչեի, էիր, էր. Ունդանչեաք, էիք, էին։

Կատարեալ։

Ունդայ, մեղար, մեղաւ. Ունդաք, մեղայք, մեղան։

Յաքահատ և Պնբո՛հատ։

Ունդուցեալեմ, ես, է. ևայ, Ունդուցեալէի, էիր, էր. ևայ

Հոլովումն

Ա՛ղջայց, մաղիւկս, մաղիւկէ. Ա՛ղիւղաւք, ղիւջիք, ղիւղեա՛ն։
Հրամայական եղանակի Ներկայ։
Ա՛ղբիր, մի՛ մաղանչեր. Ա՛ղարուք, մի՛ մաղանչէք։
Հոլովումն
Ա՛ղիւջիր, կամ մաղիւղիս, մաղիւղէ. Ա՛ղիւղուք, եա՛ւ
Սովորական եղանակի Հոլովումն
Ա՛ղանչիցեմ, կամ մաղիւղեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն։
Հնոյեալ
Ա՛ղուղեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։
Հնէրևոյն եղանակ. Ա՛ղանչելը ղանչելոյ, չելով. եա՛ւ
Հոգոնեալ. Ներկայ. Ա՛ղանչօղ Հոգեալ. մաղուցեալ
Հոլովումն. Ա՛ղանչելոց, կամ մաղանչելի։
Հարտուղի չեզքական բայս Յառնէմ խոնարհի այսպէս։
Սահմանական եղանակի Ներկայ
Յառնեմ, ես, է. Յառնեմք, էք են։
Հնոյեալ
Յառնեի, էիր, էր. Յառնէաք, էիք, էին։
Ապառնի
Յարեայ, յարեար, րեաւ. Յարեաք, րեայք, րեան։
Հոլովումն
Յարեայց, րեցես, րեցէ. Յարիցուք, րիջիք, րեցեն։
Հրամայական եղանակի Ներկայ
Առ, մի՛ յառներ. Արիք, մի՛ յառնէք։
Հոլովումն
Յարիջիր, կամ յարիցես, յարիցէ. Յարիցուք, եա՛ւ
Սովորական եղանակի Հոլովումն
Յառնիցեմ, կամ յարիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն։
Հնոյեալ
Յարուցեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։
Հնէրևոյն եղանակ. Յառնելը, յառնելոյ, յառնելով. եա՛ւ
Հոգոնեալ. Ներկայ. Յառնօղ Հոգեալ. Յարուցեալ Հոլովումն. Յառնելոց, կամ յառնելի։

Օ՛ազատուզի չէզոքական բայս Ա՛ած՝ խոնարհի այս-
պէս։

Սահմանական եղանակի կատարեալ

Ա՛ամ, գաս, գայ. Ա՛ամք, գայք, գան։

Անկատար։

Ա՛այի, գայիր, գայր. Ա՛այաք, գայիք, գային։

Կատարեալ։

Եկի, եկեր, եկն. Եկաք, եկիք, կամ եկայք, եկին։

Հրամայական և Ընդհատական։

Եկեալեմ, եա, է. ևա։ Եկեալէի, էիր, էր. ևա,

Ապառնի։

Եկից, եկեսցես, եկեսցէ. Եկեսցուք, եկեսջիք, եկեսցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ։

Ե՛կ, մի գա՛ր. Եկա՛յք, մի գայք։

Ապառնի։

Եկեսջիր, կամ եկեսցես, եկեսցէ. Եկեսցո՛ւք. ևա։

Ապրաքառական եղանակի Ապառնի։

Ա՛այցեմ, ցես, ցէ. Ա՛այցո՛ւք, ցէք, ցեն։

Անցեալ։

Եկեալիցեմ, իցես, իցէ. իցո՛ւք, իցէք, իցեն։

Ընդունայն եղանակ. Ա՛ալ գալոյ, գալով, ՚ի գալ։

Ընդունելոյն. Ներկայ և Անցեալ։ Եկեալ։ Ապառնի։

Ա՛ալոց, կամ գալի։

ԳԱԼԱՒ ԺԱ.

Յաղագս խոնարհման պակասաւոր բայից։

Պակասաւոր բայք են նոքքին, որք պակասին ի ժամանակս ինչ, և լրանան յայլոյ պակասաւոր բայից. որպէս է առնուլ յառաջիկայսդ։

Պակասաւոր ներգործական բայս Ակրայ՝ լրայեալ ի բայէս Առնմ՝ խոնարհի այսպէս։

Սահմանական եղանակ Ներկայ։

Առեմ, ուառես, ուառէ. Առեմք, ուառէք, ուառեն։

Անկատար։

Առէի, կիր, էր. Առէաք, էիք, էին։

Կատարեալ։

Կրայ, կերար, կերաւ. Կրաք, կերայք, կերան։

Յամ ապառնի։

Կրի, կերիր, կիցէ, կիմ կիր. Կրիք, կերիք, կիցեն։

Ցբայական և Ներկայական։

Կրեալեմ, ես, է. Եւս։ Կրեալէի, կիր, էր. Եւս։

Անցեալ։

Կրայց, կիր կրիցի. կրիցես, կրիցէ. Կրիցուք, կրիջիք, կիմ ուտիջիք, կրիցեն։

Հրամայական եղանակ Ներկայ։

Կիր, մի ուտեր. Կրէք, կիմ կրայք, մի ուտէք։

Անցեալ։

Կրջիր, կիմ ուտիջիր, կիմ կրիցես, կրիցէ. Կրիցուք. Եւ

Ապառնական եղանակի Անցեալ։

Առիցեմ, ցես, ցէ. Առիցեմք, ցէք, ցեն։

Անցեալ։

Կրեալիցեմ, իցես, իցէ. Կրեալիցեմք, իցէք, իցեն։

Անեղական եղանակ. Առեալ, ուտելոյ, ուտելով. Յուտել

Անդրանեալն. Ներկայ. Կրօղ, կիմ ուտօղ։ Անցեալ. Կրեալ։ Անցեալ. Առելոց։

Օրինակ Կրաւորականին՝

Ապհառնական եղանակի Ներկայ՝

Ա՛ուխմ, ուսիս, ուսի. Ա՛ուխք, ուսիք, ուսին՝

Պաոնէ՝

Կերայց, իցիս, իցի. Կերիցուք, իջիք, կամ ուսիջիք, իցին՝

Հրամայական եղանակի Ներկայ՝ (ոչ ուներ)

Պաոնէ՝

Կերիջիր, կամ ուսիջիր, կամ կերիցիս, կերիցի. Եւ՝

Սորտատուական եղանակի Պաոնէ՝

Ա՛ուխիսիմ, ցիս, ցի. Ա՛ուխիցիմք, ցիք, ցին՝

Պներևոյն եղանակ. Ա՛ուխի, ուսեալ, ուսեալով, յուսիլ՝

Պնդունելու՝. Ներկայ և Պնցեալ. Կերեալ՝ Պաոնէ. Ա՛ուսեալ, կամ ուսեալ, կամ կերլի՝

Ասկ այլ ժամանակք չկան ըստ ներգործականին՝

Պակասաւոր ներգործական բայս Լ՛ԷՒ՝ լքացեալ՝ ի բայես Ստնէմ խոնարհի այսպէս՝

Սահմանական Եղանակի Ներկայ՝

Ըմպեմ, ըմպես, ըմպէ. Ըմպեմք, ըմպէք, ըմպեն՝

Պնկատող՝

Ըմպեի, ըմպէիր, ըմպէր. Ըմպէաք, ըմպէիք, ըմպէին՝

Ապառնի՝

Ըրբի, արբեր, եարբ, կամ արբ. Ըրբաք, արբիք, արբին՝

Յապառնի և Պնեղանդ՝

Ըրբեալեմ, ես, է. Եւ՝ Ըրբեալէի, էիր, էր. Եւ՝

Պաոնէ՝

Ըրբից, ցես, ցէ. Ըրբցուք, ջիք, կամ ըմպիջիք, ցեն՝

Հրամայական եղանակի Ներկայ՝

Ըմ՛ր, մի ըմպէր. Ըրքէք, մի ըմպէք՝

Պաոնէ՝

Ըրբջիր, կամ արբցես, արբցէ. Ըրբցո՛ւք. Եւ՝

Սորտատուական եղանակի Պաոնէ՝

Ըմպեցեմ, ցես, ցէ. Ըմպեցեմք, ցէք, ցեն,

Պնցեալ՝

Ըրբեալիցեմ, իցես, իցէ. Ըրբեալիցեմք, իցէք, իցեն՝

Պնեղանդ. Ըմպել ըմպելոյ, ըմպելով. Եւ՝

Պնդունելու՝. Ներկայ. Ըմպօղ՝ Պնցեալ. Ըրբեալ՝

Պաոնէ. Ըմպելոց՝

Օրինակ Կրաւորականին։

Սահմանական եղանակի Կատարեալ

Ա. բբայ, բար, բաւ. Ա. բբաք, բայք, բան։

Ապրարտաւական եղանակի Ապառնի։

Ա. մպիցիմ, ցիս, ցի. Ա. մպիցիմք, ցիք, ցին։

Ընդհնական եղանակ. Ա. մպիլ, ըմպելոյ, ըմպելով, յըմպիլ

Ընդունելո՜ւ. Ներկայ և Անցեալ Ա. բբեալ։ Ապառնի.

Ա. մպելի, կամ ըմպելոց։

Ասկ ՚ն եաց ե ա լ ժամանակքն բաց ՚ի ե ս ա հ մ ա ն ա կ ա ն ի, ներկայն և յապառնւոյն՝ և ՚ի հրամայականէն՝ լինին ըստ նեղգործականին. իսկ ներկայն և ապառնին և հրամայականն ձեւանան էական բայիւ. և երբեմն լրանան ՚ի չեզոքական բայէս՝ Ա. բբեմ։

Պակասաւոր ներգործական բայս Ա. ռաւ՝ լրացեալ՚ի բայէս Ա. ռեմ՝ խոնարհի այսպէս։

Ա. սեմ, լսես, լսէ. Ա. սեմք, լսէք լսեն։

Անհատոյց։

Ա. սել, լսելիր, լսելը. Ա. սեալք, լսելիք, լսելին։

Կատարեալ։

Ա. ուայ, լուար, լուաւ. Ա. ուաք, լուայք լուան։

Յարակատարք. և Գերակատարք։

Ա. ուեալեմ, ես է. ևն։ Ա. ուեալէի, էիր, էր. ևն։

Ապառնի։

Ա. ուայց, լուիցես, իցէ. Ա. ուիցուք, լուիջիք, իցեն։

Հրամայական եղանակի Ներկայ.

Ա. ուր, մի լսեր. Ա. ուարուք, մի լսէք։

Ապառնի։

Ա. ուիջիր, կամ լուիցես, լուիցի. Ա. ուիցուք. ևն։

Ապրարտաւական եղանակի Ապառնի։

Ա. սիցեմ, կամ լուիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն։

Անցեալ

Ա. ուեալիցեմ, իցես, իցէ. Ա. ուեալիցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդհնական եղանակ. Ա. սել, լսելոյ, լսելով, ՚ի լսել։

Ընդունելո՜ւ. Ներկայ. Ա. սօղ։ Անցեալ Ա. ուեալ։

Ապառնի. Ա. սելոց։

Օրինակ Կրաւորականին։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Լ՛սիմ, լսես, լսէ. Լ՛սինք, լսէք, լսեն։

Ընդհատուր։

Լ՛սեի, լսեիր, լսեր, կամ լսէր. Լ՛սեաք, լսեիք, լսեին։

Ապառնի։

Լ՛ուիցեմ, ցիս, ցի. Լ՛ուիցինք, ցիք, ցին։

Սոյնպիսի եղանակի Ապառնի։

Լ՛սիցեմ, ցիս, ցի. Լ՛սիցինք, ցիք, ցին։

Ընդունայն եղանակ. Լ՛սիլ, լսելոյ, լսելով. ՚ի լսիլ։

Ընդունելո՛ի Ներկայ և Ընդեալ Լ՛ուեալ։ Ապառնի։

Լ՛սելի, կամ լսելոց։

Ասկ այլ պակասուելք, սորա լրանան այսպէս. Լ՛սելի եղէ. եղեր. եւն. լսելի լեր. լսելի լինիջիր. եւն։

Ասկ յարակատար և գերակատար ժամանակքն. ըստ որս և սահրադասականի անցեալն՝ լինին ըստ ներդողական։

Պակասաւորը հասարակ բայս Ունենայ՝ լրացեալ ՚ի բայիս Ա՛նաչէմ՝ խոնարհի այսպէս։

Սահմանական եղանակի Ներկայ։

Ա՛նաչեմ, ես, է. Ա՛նաչեմք, էք, են։

Ընդհատուր։

Ա՛նաչէի, էիր, էր. կամ չիր. Ա՛նաչէաք, էիք, էին։

Աւրորեալ՝ Ներփորձական։

Ունեցայ, եար, եաւ. Ունեցաք, եայք, եան։

Աւրորեալ՝ Հրաւորական։

Ունուցայ, ցար, ցաւ. Ունուցաք, ցայք, ցան։

Յարակատար և Գերակատար։

Ունուցեալեմ, ես, է. եւն. Ունուցեալէի. էիր. էր. եւն

Ապառնի՝ Ներփորձական։

Ունեցայց, նիցես, նիցէ. Ունիցուք, նիջիք, նիցեն։

Ապառնի՝ Հրաւորական.

Ունուցայց, նիցիս նիցի. Ունիցուք, նիջիք, նիցին։

Հրամայական եղանակի Երկրորդ

Ընանիր, մի՛ ձանաչեր. Ընաներ-ուք, մի՛ ձանաչէք։

Ապառնի։

Ընանիջիր, մի՛ ծանիցիս, ծանիջի՛ք. Ընանիցուք. եւն։

Սովորական եղանակի Ապառնի Երկրորդ

Ընանիցեմ, մի՛ ձանաչիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն։

Ըղձական։

Ընանիցիմ, մի՛ ձանաչիցիմ, ցիս, ցի. ցիմք, ցիք, ցին։

Ընդեալ։

Ընանուցեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդունայն եղանակ. Ձանաչել, ձանաչելոյ, ձանաչելով. եւն

Ընդունելի՝ Երկոյ. Ձանաչօղ. Ընդեալ. Ընանուցեալ. Ապառնի. Ձանաչելոց, մի՛ ձանաչելիւ։

Պակասաւոր հասարակ բայս Լինի՝ խոնարհի այսպէս։

Սահմանական եղանակի Երկոյս

Լինիմ, ունիս, ունի. Լինիմք, ունիք, ունին։

Ընդարձակ։

Ունեի, ունեիր, ունէր. Ունէաք, ունէիք, ունէին։

Սովորական։

Ունիմ, կալայ, կալար, կալաւ. Ունիմք, կալայք, կալան։

Յարակատար և Վերակատար։

Ունեալեմ, ես, է. եւն։ Ունեալէի, էիր, էր. եւն։

Ապառնի։

Կալայց, կալցես, մի՛ կալցես, կալցի, մի՛ կալցէ։

Կալցուք, կալջիք, մի՛ ունիջիք, կալցին, մի՛ կալցեն։

Հրամայական եղանակի Երկոյս։

Ունիմ, մի՛ ունիր. կալարուք, մի՛ կալէք մի՛ ունիք։

Ապառնի։

Կալջիր, մի՛ ունիջիր, մի՛ կալցիս, կալ ցի. կալ ցուք, եւն

Սովորական եղանակի Ապառնի։

Ունիցեմ, ցիս, ցի. Ունիցիմք, ցիք, ցեն։

Ընդեալ։

Ունեալիցեմ, իցես, իցէ. Իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդհանուր եղանակ. Ունիլ, կամ ունել, ունելոյ, ևս։
Ընդունելո՛ւ. Ներկայ. Ունօղ. Ընդեալ. Պալեալ։
Ապառնի. Ունելոց, կամ ունելի։

Ընկայս խոնարհին և բազադրեալք սորա. ՚ի՛։

Ընդունիմ. ընկալայ, ընկալ, մի՛ ընդունիր։
Վերընդունիմ. վերընկալայ, վերընկալ։
Առընդունիմ. առընկալայ, առընկալ։
Ակնունիմ. ակնկալայ, ակնկալ։

Ասի բայքս՝ Ակնկալեմ. հիւրընկալեմ. օտարընկալեմ. ևս, խոնարհին ոչ գործեմ, գործեցի.

Պահելի է, զի այսը բայի լծորդուէ ՚ի գիրս ինչ իրք անպակաս դնի՝ այսպէս. Կալնում, կալնուս. ևս. կալնուի, կալնուիր. ևս. և ևս՝ Ունեցայ, ունեցար, ունեցայ, կամ ունեաց, ևս. ունեցեալեմ. ևս. ունեցայց. ևս ունեցիր, կամ ունեաց՚ք ևս։ Այնպէս և բայս ընկալ. որգոն. Ընկալնում, ընկալնուի. ևս։

Եւ սակայն՝ այս գործածուէ սակաւ ուրեք երևի առ երևելի մատենագիրս մեր. և այն ևս վ՚ն հարկի եղեալ. ուստի չէ պարտ ըստ այսմ վարիլ, այլ ըստ վերագրելոյդ։ Պակասաւոր չէլրքական բայս Ածգայ, կամ ՚ի՛ծայ՝ լրացեալ ՚ի բայիս Ընդ-ած՝ խոնարհի այսպէս։

Սահմանական եղանակ. Ներկայ։

Երթամ, Թաս, Թայ. Երթամք, Թայք Թան։
Ընդհատ։
Երթայի, Թայիր, Թայր. Երթայաք, Թայիք, Թային։
Պատմական։
Ածգայ, կամ չրքայ, աը, աւ. Ածգաք այք, ան։
Յարակատար և Գերդահատ։
Երթեալեմ, ես, է. ևս։ Երթեալէի, էիր, էր, ևս։
Ապառնի։
Երթայց, Թիցես, Թիցէ. Երթիցուք, Թիջիք, Թիցեն։
Հրամայական եղանակ. Ներկայ։
Ե՛րթ, մի՛ երթար. Երթայ՛ք, մի՛ երթայք։

Ա. պառնի։

Երթիջիր, կամ երթիցես, երթիցէ. Երթիցուք. ևայլն։

Ապառնի էղանակի Ա. պառնի։

Երթայցեմ, կամ երթիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն։

Ընդեակ։

Երթեալիցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն։

Ընդեակի եղանակ. Երթալ, երթալոյ, երթալով. ևայլ։

Ընդունելու՛ն. Կնկոյ. Երթօղ։ Ընդեակ Երթեալ։

Ա. պառնի. Երթալոց. կամ երթալի։

Պակասաւոր բայս Պարպնի (որ է՝ պարտական լինել) ՚ի բազմութիւն պակասեալ՝ խոնարհի այսպէս։

Ապհ. Կնկէ. Պարտիմ։ իս. ի. Պարտիմք. իք, ին։
Ընդապար. Պարտեի. էիր. էր. կամ իւր. էաք. էիք. էին,
Ապրապառ. Պարտիցեմ, ցիս. ցի. ցիմք. ցիք. ցին։
Ընդնեալն. Պարտիլ

Պակասաւոր բայս Արժնի՝ խոնարհի նոյնչափ ժամանակս միայն։

Ապհ. Կնկէ. Արժիմ։ իս. ի. Արժիմք. իք. ին։
Ընդա. յոգ. Արժասցուք. մարժասջի՛ք. ժասցին։
Ապրապառ. Արժիցեմ։ ցիս. ցի. ցիմք. ցիք. ցին։

Ոսկ յայլ ժամանակս լրանայ ՚ի բայից՝ նմանէ և նմանաձայն։

Պակասաւոր բայս Գո՛գ՝ խոնարհի ՚ի հրամայականն եղանակին միայն՝ այսպէս։

Կնկէյ. Գո՛գ. (քո՛ ասա). Գո՛գէք. (քո՛ ասացէք)։
Ընդառնի. Գոգջիր. կամ գոգցիս. գոգցի. գոգցո՛ւք. գոգջիք. գոգցին։

Գ Լ Ո Ւ Խ. ԺԷ։

Խոնարհման պէտքը։

Դիմաղուրկ բայք սակաւ են ի մեր լեզուս. և այն ևս պատահականք. որք յերիս տեսակս տրոհին. ոմանք ասին՝ դիմաղուրկք ըլլ պատահման. ոմանք ըլլ պատշաճի. և ոմանք ըլլ ինքեան, կամ բացարձակ։ Դիմաղուրկք ըլլ պատահման՝ ըլ կրկին օրինակաւ խոնարհին։

Օրինակ առաջին։

Ահմ. Ներկայ.	Յաջողէ։
Անկատար.	Յաջողէր։
Ապառնի.	Յաջողեաց։
Յարակատար.	Յաջողեալէ։
Դերակատար.	Յաջողեալէր։
Պատառնի.	Յաջողեսցէ։
Հրամ. Պատառնի.	Յաջողեսցի, կամ յաջողեսցիս։
Ապագ. Պատառնի.	Յաջողիցէ, կամ յաջողիցիս։
Ընդհատ.	Յաջողեալ իցէ։

Ըստ այսմ են և սոքին. Ընդկէ. անձրևէ. արժէ. թխպէ. ծագէ. կայծակէ. կարկտէ. հասանէ. կամ հասանի. ձիւնէ. մրրկէ. յաձախէ. սխալէ. վայրկէ. ցաւէ. ցրտէ. ցօղէ. փայլատակէ. ևայլն։

Օրինակ երկրորդ։

Ահմ. Ներկայ.	Լուսանայ։
Անկատար.	Լուսանայր։
Ապառնի.	Լուսայաւ։
Յարակատար.	Լուսացեալէ։
Դերակատար.	Լուսացեալէր։
Պատառնի.	Լուսասցի։
Հրամ. Պատառնի.	Լուսասցիս։
Ապագ. Պատառնի.	Լուսանայցէ։
Ընդհատ.	Լուսացեալ իցէ։

Ըստ այսմ են և սոքին. Ընդգանայ. առաւօտանայ. գիշերանայ. երեկոյանայ. խաւարանայ. մթանայ. շոնանայ. ևայլն։

Պիտանի բերք ըլլա պատշաճի են սոքին. (Ռուս. երևի. կարծի. լսի. ասի. պատահի. հանդիպի. համարի. պիտի. ցաւի. ևայլն։) Նա խոնարհումն սոյն ձևանայ այսպէս։

Ես. Նեզի.	(Ռուսի։
Դու.	(Ռուսիր։
Ան.	(Ռուսեցաւ։
Մենք.	(Ռուսեցանք,
Դուք.	(Ռուսեցաք։
Անոնք.	(Ռուսեցան։
Ես. Անոնք.	(Ռուսեցայ։
Դուն. Անոնք.	(Ռուսեցար։
Ան. Անոնք.	(Ռուսիցաւ։
Անոնք.	(Ռուսեցան։

Պիտանի բերք ըլլա ինքեան կամ բայարձակ են սոքին. Անկ է. արժան է. բարի է. բարւոք է. բաւ է. պիղծ է. ընդոն է. խնայտ է. կամ է. հարկ է. ձանձ է. մարթ է. յայտ է. պատկան է. պատշաճ է. պարտ է. պիտոյ է. սովրիր է. վայել է. վայելուչ է. փոյթ է. օգուտ է. օրէն է. ևայլն։ Նա խոնարհումն սոյն ձևանայ այսպէս։

Ես. Նեզի.	Հարկ է.
Դու.	Հարկ էր։
Ան.	Հարկ եղաւ։
Անոնք.	Հարկ լիցի. կամ եղիցի։
Ես. Անոնք.	Հարկ իցէ. կամ լինիցի։

Ընդ սուտ դասին և յոգնական դիպաղուրկ բայքս պիտք են. օրինք են. կամք են. պղտոր են. ևայլն։ Նա սոքա խոնարհին յայսչափ ժամանակս միայն։

Ես. Նեզի.	Պիտք էն։
Դու.	Պիտք էին։
Ան.	Պիտք եղիցին։
Անոնք.	Պիտք իցեն։

Գ Լ Ո Ւ Խ · ԺԲ։

Յաղագս Նախադրութեանց։

Ասխադրութիք կրկին են, հոլովական եւ հոլովաւուք։ Հոլովական եր են, որք յարեալ յանուանս, և յայլ հոլովական բառս, յի՚ի դերանուանս, յընդունելուիս և ՚ի դերբայս՝ կազմեն պեսպես հոլով. և ՚ոք կոչին նախադիրք. և են այսոքիկ. ՚ի. յ՚էյ. ա՛. ա՛ո՚ւ. ց. քով. ը. ո՛րգոն. ՚ի տուն. ՚ի առանէ. ՚ի տան. յերկիր. յերկրէ. յերկրի. ՚ի յերկինս. ՚ի յերկինից։ ա՛ քեզ. ա՛ նոսա։ ա՛ ՚ի մեզ. ա՛ ՚ի մէնջ. ա՛ ՚ի գնալ. ա՛ ՚ի խօսիլ։ ցնա. ցձեզ։ ընդ նա. ընդ նոսա։ ղիրկօղ. վճռեալոյ. վճռայեալով. ևն։

Զտանին և այլ նախադիրք ինչ ՚ի գիրս դաւթի անյաղթին, և այլուր ևս. որք են սոքին. ՚ն՚նք. նքն. ՚ն՚ը. ը՚ն՚ը. ա՛ղ. բայց ՚ոչ են ՚ի գործածուե. և խաւխանեալ ևս են։ Ասկ հոլովառուքն են, որք ՚ոչ կազմին զհոլով. այլ՝ առնուն զխնդիր ՚ի պէսպէս հոլովս։ Ընդ որս են և նախադիրքս՝ ա՛. ա՛ո՚ւ. և ընդ. որք բազում անգամ խնդիր առեալ՝ վարին իբր հոլովառուք։

Ընդ ՚ի հոլովառու նախադրուեց ոմանք առնուն զսեռական. և են սոքին. Ա՛ած. ա՛ո՚ւ. ՚ի ա՛ո՚ւ. յաղագ. աղաղաւ. պատճառաւ. ՚ի պատճառս. ՚ի պէտս. ա՛ ՚ի պէտս. փոխանակ. փոխանակ. փոխարէն. ընդէն. առանց. ա՛ընկերը. զինչ. զհետ. յետ. յետոյ. յետոսոյ. յառաջոյ. առաջէ. ընդ առաջ. յանդիման. հանդէպ. ՚ի հանդէպ. ՚ի նեբոյ. ՚ի նեբոյ. ըստոյ. ՚ի վերոյ. ՚ի վերոյ. ՚ի մէջ. ՚ի մէջ. ՚ի մէջոյ. ընդ մէջ. ընդմէջ. հակառակ. ՚ի հեռաւ. ընդ հեռաւ. ա՛. ա՛ ՚ի. ընդ։

Այս՝ ՚ի հոմանս. ՚ի հոմանըն. ՚ի փոխարէն. առանձին. ՚ի առանձինն. ՚ի տակաւին. ՚ի տեղւոջ. ՚ի հուսկ. ՚ի հուպ. յաջմէ. յաջմէ. ընդ ոչմէ. ընդ ահեղէ. ՚ի ձեռն. ընդ ձեռն. յերբէ. ա՛ երբէ. ղա՛ոջնա՛. պա՛ոջնօք. զեմ յանդիման. աչն յանդիման. յայցյանդիման. յայսհետոյ. յայսմհետոյ. յայնհետոյ. յառաջիկայ. յետհետոյ. ՚ի վերհետոյ. ՚ի վերհետոյ. ևլ։

*Ա ման սիրոյն յատեալն դարձաք. եփես. ե. 32։
*Ամէն մերկնդրէ՝ իմէնջ զբարեգործուիս. առգ. ա. ալէ. 9։
*Ա՛ձեր ահն սիրն արօրատիր լինի. դ։ետ. գլ. 3. հմ. 12։
*Յաղագս մեղց պիժեացն յարդելոյ ընծայեցայ. || յոճաւ. ե։
*Երկրի բերեվայելչութիւն մրդոյն աղագաւ կղմե՛լ. ծոբ։
*Երթիր հուսածի պատճառս՝ ի կողմանս հայոց. || ագաթ։
*Ա՛ պատճառս ձեր և մեզ անողորմ գտին. || եղեզ. գ։
*Ընամառնէ՝ նէպես հեշտանէ՝ յոծմեղչիլ. || լոբ. պաս։
*Ընդ նէպես ուղղուե ... երկրորդել. || նոյն ագնց։
*Փոխան բարձ տալոյ ... բանտ և կապանք. || ագաթան։
*Փոխանակ բերանոյ (սէց) գործք նոցին աղիկեն. || խոսր։
*Մի փոխարէն բմբնանացն բմբասել. || առգ. ա. ալէ. 7։
*Օ՜ օրինանանոյ անմոռացայ. || վարդ. հարց. գլ. նկ. պատ. 12։
*Ընանոյ պահոց ամրշխարուե դատարկ է. || գրիգ. տրշաս։
*Ընդունէր սորին գայ արիւրուեն՝ և կշիռքն. || նար. լե։
*Օ՜ հնե յաղթանակ ուրախուի հանդերձին. արխաղնե։
*Օ՜ հնէ ոն ընթանան և ծառայ քնր. || ճառընտիր։
*Յեսմնհուանն տիգրիս թագրե վաղարշ. || խոր. է. 62։
*Յեսոյ Թիկանցն նր կայր. || ՚ի վարս առիքերդանէ։
*Յեսուա խորհին...արասցես վեց սիւն. || ելից. 26.22։
*Յառաջոյ մեր տեմնէաք ամպս. || ՚ի պատմաբ աղէքսան։
*Ընդառաջ աչաց ունիմ զդիւստանն ոյ. || վարք. հարց. ե։
*Ընդառաջ նր ելին զօրք կողմանցն լայնր. || խոր. է. 42։
*Յանդնան մեր արար զմեծ նշան. || նահաց. 10. ա։
*Հանդէպ երեսաց նր կացցեն. || եփես. ե. 1։
*՚Ի հանդէպ երեսաց և եթ արշաւեն. || եղիսէ. հղէ. գ։
*Ընչոյ դիւստանի եղ. || գէորգ վրպ. եսոյ. գլ. 51։
*Ի՚նեէոյ երկրի աղբիւրս աղի դրնացել ունիս. երզն։
Ընդառաջոյ արժանեաց պատուեցոյ յոյ. առգ. յակ. 7։
*՚Ի վէրոյ նոյա յերկինս թռչէին. լոբ. ի ռէին. յոյս։
*՚Ի վր երկրի սիրեցան հրնահպատք լեղուաց. ագաթ։
*՚Ի ռչ աղբերայ ծարաւի գտանիմ խոսրով։

*Ոչինչ ՚ն՚ցքարողը վ՚ն քարե՚րըն իւրոյ. առակ. Ա. 20։
*Ոչնչայամբ ՚շմարտ՚ցհմրձակ իմ բ՚նեպաշտե՚լ. յովհ.ԻՀառ.ԺԸ
*Այս ինքե՚նք անցին ընդմէջ քաղաքին. Ա. Տիմ. 5. 51։
*Ընդդէմ արևմտից կանգնե՚ց աշտարակս. Ներ. գ. 69։
*Ընկեակ ախտից՚ն նշանյաղթուե՚ կ՚ն գնեն.առգ.Ա.պէտ. 4։
*Ոչնոյն հատից լուսաւորե՚ցին աղգ մ՚րդկան. Նահատ.1.55։
*Ընդչնորհ բանից՚ն մտօք սլացե՚լ ե՚լանեն. յովհ. ԻՀառ. ԺԸ։
*Ընդ փեշերուե՚ մեկնեն ստուե՚ղ զգե՚ստս. առգ. յոհ. 8։
*Ընկերշակեցի՚ն առ՚ն բ՚ն կցո՚ղ նե՚լոյ զ՚ն՚ր. պ. Լուկ.17.11։
*Ընդ դ՚ռրկ բանից հմ՚ր սպահ՚ջէ. ընդհան։
*Ընդ ճովակի՚ն զտիե՚զե՚րս ընկալան. էփես. ԺԸ. 28։

—

*Պահէ առ՚ւր(զարշակ) ՚նկոմար թ՚ռրուե՚. Ներ. Ք. 70։
*Ոչթէ ոք այսպիսի վարկանի՚ցի կալ՚ յանանունց հոմարք է։
Այս ոչ՚ կ՚մ՚ւրայ և ՚կ՚ն՚ւորայ կ՚ռփե՚. առգ. Ա. պէտ. 3։
*Որոց առէ՚ն հնձո՚նոս և փի՚ղե՚տոս. Ք. պե՚ս. 2. 17.
Որ ՚ի միտս բզմե՚ց և ոչ՚ի մեղաց առէ՚ն հմ՚ր՚ն.առգ.Ա.պէտ.9,
*՚Ոբարե՚ց Տառէ՚ն առե՚լ ՚ն՚գիրկս հողմ՚հ՚ռ՚ւոյ.էփ. ԺՔ.54։
*Ոչղօթից Տառմէ առաւե՚լեաց. Ներ.Ն.հայոց. գ. պր.49։
*Օ քեզ ընտրե՚ցաք մեք ՚է տեղւէ ն՚ր. Ա. Տիմ. 9. 30։
*Ոա ձեզ լեցի ՚է տե՚ղ՚ոջ հօր. Ա. Տակոբ. 2. 65։
*Ոաւնդն առաջին յարևե՚լից հո՚ւէ. եղէշ. գ։
*Ոաւնդն երկրորդ ՚է հիւսիսոյ կողմանէ. ՚է Նոյե։
*Յոմէ և յահէ՚ն ե՚ղմ անկեցին. վ՚ր՚պան. առգ. 90։
*Ընդոմէ իմ լեյս ՚ի վտանդի ծանրուե՚նն. Նարե՚կ. յԷ։
*Ընդ ահէ՚ն սեղանոյն ունէ՚ին զտե՚ղի. էփ՚ր՚ես։
*՚Ի յոմմ դամասկոսի (է քոր՚ադ). ԳՆորթ. 14. 15։
*Որ՚ցախ յեր՚է կայ սիւնե՚ց. Ներ՚ն. յաշ՚ր՚կոփ՚ր՚ու՚ե։
*Տայք սա՚ ե՚ր՚է կայ՚՚զուգարայ. ՚է Նոյնե։
*Օ սա՚ոջ՚ս բռնաւորին ածե՚ալ զնա. Ճառ՚ընակ՚ր։
*Ոնէյանպէտնո՚ն իմ՚հ՚ր՚ձակե՚ցաւ ասե՚լ. Ներ՚ս՚ր՚ու. յօթ.16։
*Ոչհոյանպէտնո՚ն նեզ չաց խմոց. առմու. 22. 5։
*Հոյս յոնպէտնո՚ն ական ցուցանե՚ն. վե՚որ Ճառ. Ք։

Յայնկոյս գետոյն եւ իբրեւ այլ կան պարսիկք. գերգ. վէպ. ՚ի մէկն. էսայ. գլ. 7։

Ոմանք առնուն զվերջահոլով տրական. և են սոքին. Ածող. ընդ. մերձ. նօտ. հոտոտ. առընկեր. առ. պէտ. հանդէպ. յանդէման. պէսպանդէման. յայցյանդէման. ակնյանդէման. ընդ պէս. պէս ընդդէմ. հակառակ. գէր. գէր ՚ի վէրոյ. ՔՐ։

*Ընդ գործոյն է անուանադրուէն. լամբրոն. ասղ. 49։

*Ընդ մաքսաւորին քաւուէ խնդրեա. երկնհայոյն։

*Ածէջ այսոցիկ դիցուք զլուծանելոյն քան, նգն. ա. 64։

*Ասօ ոյ (կամի) կայուցանել. ասղգ. յոհ. ճառ. 7։

*Ընդ-ոպ լերինն վերացաւ յերկինս. ՚ի ճառընդիպս։

*Առընկեր նմա զՀիւլէն ընծեն. եղնոհ հաղէացի. ՚ին։

*Ընդ առ նմին և զՆաբաս փրկուէ. եգնատ. ես. 36։

*Ոչէպ արեգական պատահիցէ. եղնոհ հաղէացի. ծ՚ր։

*Նա ուղիղն հանդէպ նաւին դեգերել ողբայ. նաւ. ՚ին։

*Յանդէման երկնիւերկրի եւ անմեղ ՚ի ջրոյն. լմբ. ասղ. 88

*Պէսպանդէման ամէն կարգէ (ածական). ասղգ. ա. պէտ. 4։

*Յայցյանդէման նմա (նկարեց). ՚ի գիրս վէցօր. ճառ. է։

*Ակնյանդէման ձեզ զայս առնելով. նաւոյ. յովհ. 16. 16։

*Ընդդէմ նմին զզրկուէ կատարէ զգործ. պէտոյէց։

*Պէսընդդէմ միմեանցն...թռչնիցին ձրմանդքն. էչ. 29. 5։

*Հակառակ միմեանց տային զպատուէրս. եղնոհ. հին։

*Պէտ մերդկան գտան սովաւ զօրացեալ. լմբ. ՚ի ասլկին։

*Պէտ ՚ի վէրոյ մարդկայնոյս համբառնային քնուեցեր. յովհաննէս էսասպ. ճշ։

Ոմանք առնուն զնախդրիւ տրական. և են սոքին. Ածէջ. տօ. հոտոտ. դնել. դնալ. պէտ. հողմն. հոյս։ (Ընդորս են և նախադրուէքս՝ ընդ. ընդ. առ. որք երբեմն առանց նախդրի առնուն զայսպիսի տրական.) ՔՐ։

*Ածէջ աղբիւրն հոգի առնոյր. ասկ. հոտ. ա. ճառ. 30։

*Ասօ ՚ինձմէն չուեն. խաչան ՚ինձմէրոցս. վէցօր. ճառ. ը։

*Հոտոտ յայն ձանապարհ գացես զիջևանս. սէբեր. ծ։

*Ածինչ՚ի կնոջած զնմա՛ ինչ զմեր տեսանէ. նգն. ծգ. 6։

*Ա՛նվնաւ-ցօր վախճանին կան անհոգ ացեալ. յովհ. ա՛ծձիլէնէ։
*Փախստական եղեն պնակ յարևելս. յայոհաս. հոհ. Է։
*Ա՛ւ դարձել՛ի կինն հողին՝ ասէ ցսիմն. ղուկ. 7.44։
*Յարևելս հոյո ցուցանէ զհայեցուածն. վեցօր. ՚ին։
*Ո՛ւղղ կամն ոստիկանին զկենաս իւր նուաձէր. յովհ. հաւր
*Ո՛ւռ առհմանն կշռուէ կճիռ քոց արուքս վազեցի։ նաւ. Ն։
*Ո՛ւնիմք Թշնամի, ընդ այն մարտիցուք. լամբ. ա՛ա։
*Ո՛ւնտրեսցէ ընդ չար և ընդ բարի. ՏԹբ. ՃաՃ. ԺՀ։
*Ո՛ւսնպիսիսն ա՛ռ պատուականս ունիջիք. փիլ. 2.9
*Ո՛ւտեր և մանրեր, և զմնացորդսն ա՛ռ ոտն կատա-
րեր. դ՛անիէլ. 7.49։
Ո՛ւմանք առնուն զհայցակին. և են սոքին. Ո՛էբ. ՆԲՆ. ՆԲ-
բոհ. ոբոկէս. գԲբ. ֆոհ.։ Ո՛ւևս հանդերձ մսկբայիւք, ՚ի
վԲբ ֆոհ. ՚ի վԲբոյ ֆոհ. գԲբ ՚ի վԲբոյ ֆոհ. ՚ի վԲբոհաս ֆոհ.
անոբբ ֆոհ. անոբբ նաս ֆոհ. այոբ նաս ֆոհ. ա՛ռաՆԲլ ֆոհ. ա՛ռԲլ՚
ֆոհ. յոՆԲա ֆոհ. ոբոսոխոյ ֆոհ. ոբոսոխս ֆոհ. ՚ի վԲբՂոյ ֆոհ.
յԲսոյ ֆոհ. ա՛ռաՂի ֆոհ. յոհաՂ ֆոհ. նաՂա ֆոհ. ևաՀ. ՈՐ։
*Ո՛ւբզոստայն սՐդէց մաշեցայ...և խոտն. գաւայ. նաբ.Ն՚
*Ո՛ւբնաբերաւ երկիր ընկալան զսերմն բանին. ՆՀՆ. ՂԸ. 5։
*Ո՛ւբո զակն՚իմարինի՚ի բոլոր աՐմեան գտեալ. ֆոգկա
*Ո՛ւրդ զդետ՝աննիւհ աչօք մտացն նայել. ընոր՛հ. ընդհան։
*Ո՛ւնը զաստացեալ վաստԹաբաղձն եւս այս է. յովՀ.ՆՀաս. է։
*Ո՛ւհան զՈՒՄ մարդ զօրացաւ (սամփսոն). հոչ. ՀԳ.64։
*Ո՛ւնդհան զբնուՐն պայծառնայ. լամբրոն. պաս։
*Ո՛ւ վԲբ ֆոհ զմտածուԲնսն խնդրԲ. գբլԲգոբ ֆոգկաոբոս։
*Ո՛ւ վԲբոյ ֆոհ զօրԲնան առաքինանայր. ոսհ. ֆաս. 1.19։
*Ո՛ւնբ՚ի վԲբոյ ֆոհ.զմարտակից լինել. լամբ. ասղ. 55։
*Ո՛ւ ահա բՐբռ ՚ի վԲբոհաս ֆոհ զՀսոտուԲնս. եղՆՀ. 1.25։
*Ո՛ւնդր ֆոհ զհրամանն...ի ցին. յովՀաննէս հաւս։
*Ո՛ւնդրհոչոհ զայս անցանել ոչ ուներ. ՆԳՆաս. ՃՂ. 25։
*Ո՛ւյոլհս են ֆոհ զՀսաի կատարածի. ՏԳՂ. ՃաՃ. Է։
*Ո՛ռաՆԲլոհզարԲգակն լուսաւորԲ զԱՀս մտաց. յաՃ.ՃՂ
*Ո՛ռԲլԲֆոհ զՂ՚ամՃգին կԲնք նՀ (յի փղաց). վեցօր. Ր։

*Յաւէտ զնոյն ծանեաւր. առակ. 7։ 'ի բառն. պէտ։
*Ընդ ոտից եամ նաւագանացս շրջին. վեց. ը։
*Ընդ ոչոչան զիւր սահմանն եւ լնել. ատգ. ա. պէտ. 3։
*Ի վերջոյն զսաքն գրեաց. ռակէբ. ք. 42։
*Ողեսցեն... յեղոյն զայմ բանական. նահաց. 10. 52։
*Նա երթայր չի ոտաչէ տան զնա. Տարկ. 10. 32։
*Յաւաչեն զամառն պակասեսցէ ծաղիկն. գէորգ. 18։
*Ախոռանզխաչնամքն ընդ պարտեաւքն էին. նգն. վէպ. ծ. 21։
Ամանք առնուն զբացատրական. և են սոքին. Նաց, քայց, բայց դէյն, 'ի բայնէայ, բայնէայ, հետ, մէհոտէ, պատ, գալա, հետ, բատ, ատ. պր։
*Նաց չինեն այլ ոճ քեզ մի լիցի. եղնակ կողքացն. կը։
*Նայց 'ինմանէ այլ ոչ զոքկարկիփրկել զձեզ. լամբ. ատղ. 49։
*Նայցդէյն 'ի տոհմից արդարոց (ոչ ոք ինաց). յովհ. կոն։
*Նա բանակեցան 'ի բայնէայ 'ի մայրեւայն. պապտ. ապէտ։
*Ակատեր ոչ հետ չիւրմէ բանակէն, կոր. ք. 13։
*Ենոսէ 'ի բնիկ անտի եհար (զխորան իւր). ել 33. 7։
*Օ ատ 'ի միաբանց երեւեցին իւրքնչիւր տերք. եբէր. գ։
*Գաղատ 'ինմօրէն երթայր չեկեղեցին. վարք. հարց. նկ. 9։
*Յաղթի հետ բղմիժամիւ արգելել կային. հոլ. պ. 17։
*Ապա և զերկդն բատնմանէ դնէ. ատգեն. յոհ. 4։
*Ատ մարդկան ականէ պատրուակ առեալ ... կարծիս տան խոստովանեւե. նոյն. յոբ. 1։
Ամանք առնուն զգործիական. և են սոքին. Հանդերձ. ընդ, ատ, ատտէ, յետոյ, հետ։ (Ընդ որս դասին երբեմն և անուանն՝ էպ.) պր։
*Հանդերձ հօրոյ եատ ընդունել զդօրացան. յովհ. կոն։
*Ընդ կարծեօք ձգեն (չարք) զմէ դատաստան. լամբ. ատղ. 72։
*Ատմէսեսիւ նկերեցւ խհրսբէյ պարգեւն. ընդհ. ընդհ։
*Ատ եզերք գետոյն երասխայ շինէ քաղք. յովհ. կոն։
*Օ տմ ինչ փոքրսլարկնիցիմքատսիրսնէնոյ. ատգեն. յովհ. 2
*Ալ եց ամսով յատաջ քրդեցաւ ծնունդ նր. կտտր. կոն։
*Նրկոտան սւուրբք չետոյ (կատրի). ընդհ. փատան։

*Ընակեր ընդ մեզնաւ հետ՝ ի միւս լեառն. յայսմ, ոչ, գ։
*Լրեամբ չափ ձգնեցաւ ի վեր հօտին. և համբեր
նախատանաց խաչի. առգ. ա. պէտ. 6։
Ամանք առնուն զպարառական, և են սոքին. Ճրագ,
ղուրջանակի, գեր, ըր։
*Ճրագ ղքեւ տնիս զլիշնամիսքո. կոչ. ընծայ, ը, 10։
*Ճրագանակի զնորօք բազձաձեղ... կոտորէին։ յովհաւ
*Պէտ զամենեքումբք պանցանէ. գրիգ. վհայ։
Պատանին և այլ քանի մի նախադրութիւք, որք չեն ի
հարկ գործածուած. զորս դիտօք յետնորդ տուին. գլ. նէ։
Այլ աստ նկատել արժան է, զի որպ երեւի ի վերոյ-
գրեալսդ, ոմանք ի նախադրութեց եղել են յերկուս
կիսկրիս տեղիս ևս՝ վ պահանջելոյ նոյ զայսեայ խըն-
դիրս՝ երբեմն զայս, և երբեմն զայն։ Այսպէս է տես-
անել և ի մակբայսն. որոց ոմանք վ պեսպես նշանա-
կուած իւրեանց՝ պեսպես վարին, երբեմն իբր ժամանա-
կական, և երբեմն իբր դասական, ևայ։ Ա՛ստ այսմ իմն
և վ միջակուեց և շաղկապից. ոպ տեսցի ի տօրութ։
Նմանս նկատել արժան է, զի ոմանք ի վերոյ եղել նա-
խադրութեց երբեմն առանց խնդրոյ վարելոյ ի գործ
ածին իբր մակբայ. որպիսի են սոքին։ Ոչ հնի, պնեա-
ոտոջ, ընդ ոտոջ, յոտնէմն, հոտնէտ, ի ինջոյ, ընդ ջէ-
ընդէն, հակառակ, յետոյ, յետոտոյ, յայրհոյս, յոյհոյս,
նեղտոյ, արտոտոյ, ի վերոյ, ներքն, հոտ, ի բացեայ, մինչ
մինչև, էրեկ, արշեւ, մեհոտոյ, ղուրջանակի, ևայ։ Ըս որոշմ
ունիս տեսանել ի մակբայսն, որ ի յաջորդ գլուխն։
Այսպէս և ոմանք ի մակբայից, ևս և ի յանուանց՝ եր-
բեմն առեալ զխնդիրս՝ վարին իբրև զնախադրութ. ոպ
հանդերձեալ եմք դնել՝ յետնորդ տուին. գլ. նէ։

ԳԼՈՒԽ ԺԹ։
Յաղագս Ա՛ղբեայեց։

Ա՛ղբայք են բազմապատիկ յոյժ. Որակական, քանակական, ժամանակական, տեղական, դասական, հարցական, ժոդովական, համայնական, զատական, ստորասական, բացասական, արգելական, նմանական, ներհակական, ասստկական, յաձախական, նուազական, երագական, յանկարծական, յամրական, յայտնական, ծածկական, ցուցական, երկբայական, յօժարական, բռնադատական, կրկնական, նախընտրական, անպարտական, անձնական, ազգական, փոխարինական, գերերդմնական։ Որակական. Ա՛րօրաբար, ծառայաբար, հոգևորապէս պէրպէս տարբերօրէն, վեշապօրէն, խոտորնակի, հղաակի, հղհղհի, ուղղակի, էբրանացի, յեռանքանացի, տարբրացի, չբերպովէնի, ՚ի հեթանոսաց, ՚ի ձերմէս, յանպէտս, յանգէտս, անքանայ, անխորհ, անեղկևան, անվեհեր, յանիրաւէ, հեպիտոս ատ բարեացի, հենպանաւոյն, բարուոյ, նորոգ, պէրբաս, հեղաեաս, խոպան, ճղբէ-, ՚ի գէղ, ՚ի էնէ, ատաւնուրբ, պէտ-

նաւալ նարտար, գեղագէղ, գեղուղէղ, եւն, եւր։

*Ա՛րօրաբար խնդրեմ զօգնականուն քոյ։ ղմէ, ոպ.69։
*Հոգևորապէս նորոգեսցուք, և մի մարմնով։ եփբեմ։
*Պարբերօրէն ձևացուցանէք զբանն։ էգնատ, ժբ. 28։
*Վաղուն ըստ աչամէջն անցուցանէր։ ՚ի գերբ պէտոյեց.
*Ինբնատ քաղէ տանի շիշ։ ՚ի գերբ վեցօր, ճատ. ը։
*Զըն նմա զայն շնորհեաց։ էնոկ հողբոյն, կը։
*Ա՛րդարէն դիցես ՚ի վ՚ր սեղանոյն։ ելէց. 29. 12։
*Ընդնայ խոցոտեցին զբնութիս մեր։ էգնատ. ժ. 30։
*Ի՚նվեհեր արկից զանձն իմ՚ի խորս իմաստից,լմ,ոպ։
*Յանբատ գան ՚ի վր՚ ատբգ, ա, պէտ, յատաջբ։
*Հեռն գայիս մատուցանել զուխտս։ էղէց. ա. ըագ։
*Ընդնատաց իջանիցեմ ՚ի դժոխս։ յովհաննէս հաբ։

*Խոշտանն օրինեաց զգեհաձա մեր։ առգ. ա. ոչխ. 7. յորդ
*Աղաչեալ գերեհն զոգիս։ գէորգ վէպ. էսայ. գլ. 6։
*Ի նախատել ի վայր ընկենոյր յերկիւղէն։ ի պատ-
հուածեան աղէտացդէն։ Սմիսպէս և այլք։
Գանակական. Գայլոփ, այծոփ, այրլոփ, այծոփ, այնլոփ, այնփոփ, նոյնլոփ, նոյնփոփ, և ո՛չ այլոփ ինչ, որլոփ, որփոփ, թանչոյ անգամ, ինանգամ, առ անգամ ին, երկիցս, երեցս, չորեցս անգամ, երկոքին անգամ, երկուապատիկ, բազմապատիկ, բիւր, բիւրեցս, բազում անգամ, յոլով անգամ, երկիցս։ ևայլ, պր։
*Գայլոփ մեծ է բարձրութիւն խոնարհութեանդ։ վարք. հարց. ծղ։
*Գայրոփ վաստակ եղէ ի քուրձ և ի մոխիր։ վարք. առ. 31
*Չո՛ւ այլոփ ինչ այլև... զխղճալի ստացաւ։ խոսրով։
*Որչափ գիրայմարմին, այնչափ նուազի հոգին։ վարք հարց, ծա
*Որոյ մարմինս տկրնջ հոգիս ղօրնջ. առգ. ա. յովհ. 8։
*Զոանգամս հանգիցուք ի հոգւոց, խոսրով։ ի ձեռնադատգ
*Երեցս սէր ասացին, և՝ի միում ժողովեցին։ գէորգ. 6։
*Զօրնոպատիկ հինուցմանն մեղք մեր ի ծոցս մեր, յովհ կաս։
*Ինչ երանի են՝ որ տան զպտուղն լիապէս։ նար. երգ։
*Զապա՛ անգամ ղչարն քարի տան հատուցել (դևքն)։
լամբ. առղ. 54։ Սմիսպէս և այլք։
Համանական. Գայմ, այմոյ, որդ, պարդեր, արդենիկ, այն ինչ, ի տօրոյ, այգուան, այգո՛ոյն, առաւօտուս, գիշերուն, գիշերոյն, երեկ, յերեկին և յեռանդն, այսօր, վաղիւ, վաղուընն, վաղու՛ ու, ի վաղուց, ի վաղնջուց, ի հերուան հեռէ, յայսմ հետէ, յայսմհետէ, այնո՛ հետու, յետոյ, հատուկ յետոյ, ապա, ալինի, երբեմն, ժերն, յառաջագոյն, առն, առ առաջին, պառաջինն, հանդէս, ջեղ, յայս, յարաժամ, հանապազ, յաւիտեան, յաւիտենից, ցանգ, ցեռ, ցեռաս, առաւ՛ն, հինգեռ, հին, հինէ, հինէն, հինէնէ, երբ, երբ, յորժամ, յայնժամ, հինչայս, հինչայն. ևայլ. պր։
*Գայմ խօսին յատելիս խարէնս իւրեանց։ եգեսա. երէ. 29
*Գերեզմանք մեռելոցք զինչն ախտիւք։ առգ. ե. յովհ. յորդ։
*Ո աղաւնեակ հանց ի մէնջ պիղծումն այս։ նար. ա. 21։

*Յորմէ հեռէ տուաւ նորին խաչիցաւ հինին, ՃԸ. Է։
*Ընդէմն էի վերնային, և այժմ անդնդային։ Դտր. ԿԷ։
*Ասէ տէրն զանձինս մեր շահեսցուք։ ասղծ. Ա.պետ. 1։
*Ո՞ տէրն կերակրեալ վրիպեց զմարդն։ գրէփ. ՄՂԱՐ.
*Պատրաստ եմք ընդ հակառակիլ։ կոչ. ԺԳ. 10։
*Տակաւին յերկեայս եմք վճռիւք։ գէորգ. Է.ոց. 25։
Առնէ այս՝ ինձ այն՝ նա ի փողոց այգեստանէն անկեալ գնայր ի հայրենի ամրոցս յովհաննէս կոն։

Տեղական. Ա՛ոյ, ասպանօք, առաջն, առաջ-ապ, այր, այրէն, առաջ, անդ, անդանօք, անդէն, անդաւրէն, անդաւրէնն, անդաւրապ անդը, անդրէն, անդէ, այդը, այդրէն, այդէ, յայդկայս, յայդհայս, յայդհայ, ալրաւս, ի դա-ըս, ի ձաց, ի ձայեաց, ի ձայեաւս, ի ձայեաւսս, ի հեռաւսս, ծօդ, ի ծօդոյ. աւ-ընկնէը, ձրչ հաւդ, ի, ոտրկ, ի վայր, ի վէր, ի վէրսաղդ, վէրսաղդն, ի վէրսաւս, վէր ի վայր, ի վէրայ, ի նէրսաւ, ի նէրսաւդ, հանդէպ, դէմդիմաց, աւ-ազէ, յաւ-ազոյ, յէտոյ, յէտոյ, շաւ-իղ, շաւ-իղանաւէ, ուր, ուրանօր, ուրաւրէ, այլաւր, այլաւսդ, բազաւ-ուրէ, ամաւրէ։
ամաւսաւէ, ուսպէ, ի ձէջ, ի ձէջոյ, ի ձէջ։ ևն, եր։
*Ա՛սա անձիցայցդիանդ զհնձ հատն վայե լեցից։ գովլաս։
*Ա՛սէն պայծառացաւսցուք զլապտեր մեր։ ասղծ. յակ. 10։
*Ա՛նդաւսդ երել ի խորս նաւէին։ ի գերս պէտոյէց։
*Ի վայր սորեցին ըմբռնաւսն նըւ։ եղէշէ. է։
*Ա՛ն էրագոյն զանվրէպ գիտաւն յայտնեաց։ գէորգ. 11։
*Ձանդէպ գնացեալ եկաք ի կոմ։ գործ. 21. 1։
*Ա՛ր մեղք՝ անդ զաւրլիաւն ոչէ։ խոսրով։
*Ա՛ՀաւրէՀ սէրն ոյ զօրանայ յաղթել։ էփես. գ. 27։
*Ա՛ՀաւսաւէՀ բաւեցաւյանէ զերկիւղն։ Դան. ԺԳ. 28։
*Ա՛ասպ սկսանելմէ զգնաչն՝ այնէ սկիզբն ձանապարհին։ ասղգ. ա. հովէ. 1։

Դասական. Ա՛աջին, երէկսդէ, երէսդէ, նախ, ակնէ, ասպ, յետոյ, յետ այսորէի, յաւ-աջ, աւ-ջոյ, յաւ-ջոյ, ջաւ-ջինն, նախ աւ-ջին, ի, ևն-ա-ևա, ի ըսա ի-ջէ, ի ւ-աո ակ, ի վէր ի վէրջոյ, վեր ի վերոյ, ևն, եր։

*Ա՛ռակն՝ զազատուէն եկեղեցւոյ արկնէր ընծառայու[illegible]
*Ա՛նէծուած՝ զինամակեցս...ընծովինաշխարհիդ։ եղ
*Ա՛նի՝ պարտ է զքերականութիւնն ուսանել .....
*Ա՛պա զսահմանացն պարունակել գրեփոյ մագիսա։
Ա՛ն՝ զի վճռայ էարէարիմք. առգ. վէպ. ա. պէս. ճաս. 7։
*Ա՛յ-ի-սո՛՝ զի էրէրնքն՝ իմեզ զախտան սպանէ։ կնոյն։
*Գ՛նէր է վէրոյ անցեալ դասեսցի՝ իբաթքագոյն նաս
զելոյ տեղւոջ։ ի գէրս պէտոյիս։
Բ՛արբական. Բ՛ի՝, զի՛, տէ՛ի, տա՛ ե՛ն, ե՛ր, ե՛ր վան,
ոտի՛ ե՛ր, ընդե՛ր, յո՛ր ոտի, զի՛, զե՛ռք, զե՛ն, ո՛րպէս,
ի՛ր, ո՛ն, ո՛ւ ապուէն, ապուէն, արբե՛ւ, դինե՛, տանի՛, տանի՛ տա-
տա՛ել տանի՛ս անգամ, տանի՛ն, ո՛րտա՛ն, ո՛րտա՛ն նա տա՛ել
ո՛րնե՛ր, ե՛րբ, դինե՛ս յե՛րբ, ո՛ր, ո՛ւ ապի՛, ե՛ր ե՛ւ. ևայ. այր։
*Բ՛ոյ տ՛երկուանօք կ՛ենս քո անցու ցանես։ առգ. ա. պէս. 11
*Օ՛ր ի՛ բախճիս է՛ ժ՛ամանակ հանգստեանդ. հաչ. բ. 20։
*Օ՛ր ի՛մըզդետ լինել յինդինիցն ազգացուցիչորդ. ապե։
*Օ՛ր ի՛նչ օգտեցուցանես զերբայն քո՛ւսոյ լինիս նոյնա. ընդ։
*Պ՛ի՛ երկնչիս, զուցե և քո՛ւզ տացէ վայ ի՛ր։ լամբ. առ՛ն։
*Պ՛ատուհանարդիւնքն հ՛ուրիմեն՝ քո՛ւզ ասն, առգ. ա. յովհ. 3
*Ա՛յրէ ինչ, զի տգիտանիս իմ հայոյէ՝ ի կատարեալ
գիտուէ։ եղէղ. ը։
Ժ՛ողովական. Գ՛ոռոռ գոռոռ, երամ երամ, վռռա վռռա,
պռռ պռռ, աղէ ռռ աղէ, գոռոռալ, գոռոռգոռոռ, գ՛իակա
տռռ, դաշտովն, դռնոռռն, յոխոռռն, դիակոյն հաւմագոռոռ,
հաւերամ, երամովքն, ևայ. այր։
*Գ՛ոռոռ գոռոռ հասանէին։ ագաթանգէղոս։
*Ա՛յրամերամ ... երթան սահպառ։ ի գէրս վէպոց. ճառ. ը։
*Գ՛ոռոռալ մ՛ոնէին՝ ի հ՛ինշ՛ինչ խնդրուածս։ բ. տակ. 3. 18
*Յ՛ոխոռռն՝ ի մի հաւաքել զչարս և զբարիս։ ճառ. կնոյն։
*Ա՛ղհայլ՝ ի մի վայր ժողովել՝ ի գէրս վէպոց. ճառ։
*Խ՛ռերամ թռուցել՝ ի յերկինս։ ի ճառ. կնոյն։
*Ի՛րրև զազանիս ծագախառն երամովքն գան առնս։

Հայկազնական. Հայ, Հոմայ, Հոմայեցի, Հոմանգամայ. Հոմանգամայն, Հոմհոմայն, ընդհոմէ, ի հոմին, հնաւ, հնաւին, հնոլորովքին, հովանոցաւ, ողջոյն, ընդ ամ, ընաւ ամի, ամենայնէն, ամենայնեքեան, ամ էջոփ, հաւատամ, աւ հաւատամ, ընդհանուր, գլխովքին, ինամ, հոգաս, ապաւորդաս. Լեռ. պր։

*Հայոյն բառական է կարել ի գէր պէտոյէ։
*Հայօրէն ի լուսոյ լուսաւորիւն։ առկէք. ա. 12։
*Ի նանգամայն ըլ կամելոյն և ղդործն կիրել։ էջնախ. կէ։
*Ինաւնի ջնջեցին զհնապատառելն։ լամբ. սապ. 67։
*Հովանոցաւ ծաղկաւէտանայր երկիր։ Տաթէոս։
*Ողջ ինքն աղջոյն իբրև փայլակն։ վարք. հայեց. նե։
*Ամէն չորք են ընդ ամ երեկոյին աղօթից սաղմոսք։ յովհաննէս էմաստ. ժէ։

Օ՛ատական. Ուղղ ուղեւորիլ ուղղ ուղղակի, ուղոյն, ուղոյն ուղոյն, ի ի, մեղուաւ, ի ջուց, դէպ, դէպնակ, դէպն ընդ դէպ, լուի, և ելս, ուսի, ուսանչելոյն, ուսանչնակի, յօշ յօշ ապտակ անգամ, պատառ պատառ, Լեռ. պր։

*Ուղեւ բղխեցին ի միոյ խոցուածոյ։ արձ. ա. հովհ. 8. չէոսափ։
*Ու ւոյն նովին կապանօքն պահէին։ ելիշէ. է.
*Ոչ զի՞ դուն ասիցես մի՝ հնձ ամանոյն ասացի։ արձ. յակ. 8։
*Ա՛նդն ըստ միոյ ուրեմնց և ըստ մոյ խօսակիցն։ յովհ. հնար։
*Յերևելիս նէին հայկն (կարճամիտք)։ լիմաստ. ժզ. 22։
*Ա՛ստանչելոն աւետիսը աշակերտիդ զմեծ ծանօ։ գէորգ 52։
*Ա՛նդամ անդամ յօշեցին զնա։ ագաթանգեղոս։

Ատրպատական. Ա՛յո՛, ամէն, անդուդ, ապուէն, արբուկն, յէրա՛ն, էրա՛ցի, ոռուգէ՛, ոռուգոպէս, ճշմարիտ, հաստատ, հաստատեա, արդեօք, նա, էսկաթէս, էսկի, Լ յէրա՛ն կոչ, և հարկ չկայ և հարկ ասել յէրա՛ն։ Լեռ. պր։

*Ա՛յո՛ այս է ուրախանալ իմն ոսկ. ի գովեսս լուսաստղոյն։
*Ա՛նգուցի մնաց իմ առ դուրս կայ։ յովհաննէս։
*Ա՛պստէն մեծ շահն երթալ առ ալը իւ լսկեցոյ։ գէորգ. 25
*Յերա՛ն բնչասին ի գրոց յառաջելքն հինէաւ նոյնն. 2.
*Ա՛ստեանել աստանն հրե շտակ ք ասյ։ ղուկ. կ. 8։

*Ամպի նուի քեզ ան լինի՝ որ խոսի զսայիանաս։ խառնուի։
*Ի՞չ սա արդարացեալ ՚ի տուն իւր՝ քե գնաց. և հարբ
*ոչ յերեսաւ. քանզի զոր խոստովանի ոք առաջի մի՝
կորուսանէ։ ՚ի գործս. ծը. 14։

Բառացասական. Ձ, ո՛չ ո՛չևս, ո՛չ բնաւ, ամենևին ոչ, ո՛չ երբէք, ո՛չինչ, չե՛, չեմ՛ոյ, ոչևս բնաւ ինչ ո՛չ, բնաւ երբէք ոչ, բնաւ-ի՛ն ոչ, ին՛, ին՛ երբէք, ին՛ իցեն, տա՛ս, տա՛ս լիցեն, օ՛ն անդր ՚ի բա՛ց պար. ևս. որ։

*Ձհամացայ զկորուստն. զգիտցի զորոգայթն։ նաւս. ծը։
*Ա՛ն նախանձին բերիք ըզ չէր, այլ՝ չէք ըզ բրնա, չծբ. նս
*Ա՛ն երբէք ննջեցի՝ ունելով ոխ զանմեքն։ վարք հարց. ժը.
*Ձա՛ կին եկե՛ք պատիժք պատուհասին։ վեցօր. ե։
*Ո՛հո՛՝ ես ոչ ասեմ զայս։ ոսկ. յոան. 2. յորդ. չեռաք։
*Ո՛նդունդ՝ իբացեղողուցուք զիս երկին խնչերդս։ եղիշ.
*Ո՛րը ոչ եղեն չարուն կոյցեն յիմծ, ՚ի բա՛ց առ։ գէորգ
վէպ. ՚ի ռէին. էոայ. 40։

Ա՛րդեւլական. Ա՛ն, ո՛հո, ո՛ւրեւէ, ո՛չինառ, ո՛չ երբէք, ո՛ամենևին, ո՛՛ւեւէ, ո՛ւմեք, ո՛ւմեքէ, ոչ ինչ, ո՛չ ո՛չ բնաւ. ևս. որ։

*Ա՛ն զմարմինդ առաւել սիրեսցես՝ քե զքո՛։ խառնուի։
*Ա՛ն՛ բնաւ ունք լեցի անարժանու՝ ը֊հաղորդիլ։ նաւնաս։
*Ա՛ն՛ երբէք կայցես յարդարուե քումն լոմբ. ասելն։
*Ա՛ն ետէ լեցուք պնձու որոշելոյ ՚ի միմեանց վեցօր ե։
*Ա՛ն՛ հո՛՛ ոք պահեսցէ կենդանի զմախանաս՝ ՚ի նահա
նեացն ՚ի մեզ սերմանեալ լոմբ. ասելն։

Հայերէնական. Այոպէս, ոյնպէս, ոյնիգուանակ, ոյնպէս, այսպէս, պոյնպէս, այնպէս, նոյնպէս, նայսպէս, նոյնիգուանակ, նահա պէս, հանդամաբար, հաւասար, նմանապէս, ըստ ոմանս, որպէսի արպէս, որպէսիսկի, որպէս և իբրև ի, ոյնիգուանակ, պարսկերէնակ. ևս. որ։

*Այոպէս ենչոկեցաւ յիմի յաղօխանմեր։ ագիպաւէս.
*Այոյնպէս աւետա ամանքինուե խնչհանինէ։ սրբ. յոհ. 9։
*Նմանապէ և սրթ ողկոյզս ծննէ. և ոչ թուզ նոյնն. յոհ. 7

*Ամպէս ղէտդ և ժամն խնդրեր։ յովհաննէս կ՚ասաց. գ։
*Օ՛րօրինակ սովորութի՛ է զմեծ վե՛ր մաքրութեն հուր անուանել։ լմբ. ասլէն։

Ներհակական. Ինդրէմ, նեղիմ, հակառակ, հակառակաբար, այլապէս, այլապէսաբար, այլապես, այլապէսնոյն, այլապէսնոյնիսկ, այլևայլ այլոյ, այլապէսնոյնիսկ, եւն. ար։

*Ինդրէմ կայք բախել հողմոց, վարդ հարց. ժդ։
*Հակառակաբար ունին զկարծեան վե՛ր նը։ եգնատ, ք, 3½։
*Այլապէս ծնանիմք, և այլապէս գործեմք։ ածէնք. է,
*Այլասէս ՚ի մեզ ինքեանս ցուցաք։ յովհաննէս կամ։
*Ամենևին ոչ ածին զմտաւ՝ լինել այլևայլ այլոյ բանս կառարեցաւ։ ասիէք. ք. 16։

Աստիճական, Առաջիկ, առաջիկայ, յոյժ, ուժգին, ուժգնահին, ինչուա, կարի, կարի ինչ, կարի տալ, կարիլինը. եւն. ար։
*Առաջիկ և խիստ տանջեցի զնա։ վարդ հարց. ը։
*Յոյժ վարանիմ յիւրաքանչիւր կողմանց։ գրիգ. վկայ։
*Ուժգին գանեաց զնո՛ւ։ ասիէք. հաւտր. ք. ճաա. 3։
*Կարի չոջ ՚ի լսելոյն իմաստնանալոյ։ եղնիկ հոդբ. կե։
*Կարելիր խոյեալ ՚ի հրացեալ ներից բանսարկուին ... ոչ կա՛ս է կենդանի։ ասրփ. յակ. 3։

Յաճախական. Յաճախ, յուրվ, յուրվիկ, յուրիւիկ, հարուստ, քաղմապապիկ, յանգիպոյն, յաւէտ, շատ, յոյժ, առելի նոյն, առաւելն առաւելոյն, ևս առաւել, ևս դեռ գոյ, լիապէս, ամբողջ, ընդհանուր, ընդհանրապէս, ընդհանրական, ընդհանրաբար, ընդհանրապէս, եւն. ար։
*Յաճախ սպառնացաւ նոցա մահ, գեղրփ. եսայ. 65։
*Հարուստ ի անցեալ գնացեալ փախչէր։ յովհ. կամ։
*Ա՛ռելի նոյն զգուշանայցեն ՚ի հաւատս։ ասրփ. յառ. 1։
*Ընտանեաց յորդորեցմունք զսէրն ՚ի մեզ խոտրով։
*Ամենայն սերմաներ զբանն կենաց ՚ի քաղաքի և յանապատս։ գավ. լուս։

Նուազական. Սակաւ, առիթ ի, առիթ էին, առիթէիկ ի, առիթէիկ դեռ ևս և, նուազ, խնդ ի, առաջինել պոյլն ինել, փոքր ինել, փոքր ի ևս, փոքր դեռ ևս և, փոքր ՚ի չարէ, վայրկեակ ի, վայրկեակ ի ևս և. եւն ար։

*Ահա՛ւնկ ի երկայնամի՛տ լե՛ր։ եղի՛ւք վե՛րպ. գԼ՛ ՟ք։
*Ահա՛ւնկ ի՛ ա՛ռս հասցեն հանգի՛ստ ընծա՛յ. 51. 33։
*Ահա՛ն ի՛ նշանի՛ւ չէ՛ ինչ տարադե՛պ։ ա՛ւրգ. ՟ա. պէ՛ա. 6։
*Ա՛ղէնէ ծխի՛, և վաղվաղակի՛ շիջանի՛։ գ՛ենեսգ. 7։
*Ա՛ ա՛յլևնկ ի՛ նա՛ ա՛շահեա՛լ եր իմ՛ զքո՛յ կործանումդ։
վա՛ւ հալց՛. ՟ք՛. 5։

Ընտանական. Ընտա՛ք, ընտա՛քոյն, ա՛րտա՛ք, ա՛րտա՛ոպէս, ի՛ոյնը ի՛ոյն քո՛յն, ի՛ոյնոպէս, ի՛ոյնով, ի՛ոյնոմի՛կ, ճէլով՛ճէլ ՛ի ճէլոյ, հա՛ւ ճէլով՛, վա՛ղ, վաղվաղակի՛ն, վաղ՛ա՛ջ քո՛ւ հո՛ւ, հո՛ւ քո՛ւ հո՛ւ, ՟ք՛ւչ քո՛ւ ՟ք՛ւչ, ա՛ղջո՛ւկն, կո՛ւռնուկ, կո՛ւռնուկ, հո՛ւրնո՛ւկ, ՛ի հո՛ւրնո՛ւկ, վե՛ր ՛ի վե՛րոյ։ ևա՛. ՟ա՛ր։
*Ընտա՛ք ժողովեցան զօրքն ամի՛ ի՛ոյնն։ ք՛. ՟ի՛։
*Փոյթ զմիտան հուսա՛ւ առ սե՛րն ա՛յ։ լա՛ք. ՟ա՛ղ. 70։
*Ո՛ղջ ճէլով՛ գա՛ն հասանե՛ն ՛ի ձորափո՛ր. յովհ. կ՛ա՛։
*Ո՛ւ ա՛ղվաղա՛կ հասանե՛ն խաղաղակա՛ն շիրմի՛։ ՟ա՛գ՛ա՛։
*Ի՛նչ հո՛ւ դարձուցանե՛ք զբնա՛ւ նախատարա՛ն առ ա՛ւրքա՛յն խոսքո՛վ։ ՟ղ՛ա՛. գ. 48։

Յանկարծական. Յանկարծ՛, յանկարծակի՛, յանկարծա՛ւա՛ւ, յանկարծօրի՛ն, յանկարծապէ՛ս, յայկարծո՛ւ, յաղկարծո՛ւ, ի՛ւ ՟ք՛ոյն, ի՛ւ՟ի՛ւ՟ի՛, յանդապարտա՛ւ, յանդապարտա՛ւակ, նոյնժամայի՛ն, նոյնհետա՛ւն, նոյնօրի՛ն, նոյնընդունդի՛ն, ա՛ւրժամայի՛ն, հետընհետ՛ անդրէ՛ն, անդրէ՛ն ա՛ւ՟ի՛ն, ծօթալա՛ւ. ևա՛. ՟ա՛ր։
*Յանկարծ գա՛ն ՛ի վե՛րև ըմբռնե՛ն, գ՛ենեսգ. ե՛ւայ. 21։
*Ի՛նչ՟ւ ա՛յլ՟ւ ա՛ւրժամ՟ւ զնա՛ ՛ի վե՛ր հասե՛լ ըմբռնե՛լ ի՛ն։ յովհ. կ՛ա՛։
*Ահա՛ւն մնա՛ւանայ զնա՛. ա՛ւրգ. ՛ի ՟ե՛ւն. յակ. ՟ճա՛ա. 5։
*Ահա՛ւնկ ընդ ըմբռնելո՛ւն՝ զնո՛ւմ ՛ի վե՛ր յա՛ւնաց։ ՟ղ՛ա՛. գ. 6։
*Ա՛յնժամայն ծո՛ւացեալ լյա՛ւ մարդկո՛ւ ընդ հովիտն ա՛մէ՛ն։ ՟ղ՛ա՛. գ. 27։

Յաճախական. Հա՛ւ ընդ՛, հա՛ւ ընդ՛ հա՛ւ ընդ՛ ա՛ւրընդ՛ն, ա՛ւրընդ՛ ա՛ւրընդ՛ն, անա՛ւնդ, անա՛ւնդ ա՛ւրընդ՛ն, անա՛ւնդ ընդ՛ընդ՛, ա՛ւնա՛ւնդ, ընդ՛ընդ՛ն, ընդ՛ընդ՛ ընդ՛ընդ՛, ա՛ւ՟ի՛ւ ա՛ւ՟ի՛ւ, ա՛ւ՟ի՛ւ ա՛ւ՟ի՛ւ ա՛ւ՟ի՛ւ, հետընհետ՛ւ, յա՛ւ՟ի՛ւ, ծա՛ւր, ծա՛ւրը, հա՛ւնդ՛ւա՛ւ, հա՛ւնդ՛ւա՛ւնդ՛, հետընհետ՛ւ, յա՛ւ՟ի՛ւ, յա՛ւ՟ի՛ւ ղա՛ղի՛ւ, յա՛ւ՟ի՛ւ ղա՛ղի՛ւ։ ևա՛. ՟ա՛ր։

*Չպէ՛ս ՚ի նոցանէ ձեռնարեալ յովհաննէս հռ։
*Ա՛ր ո՛ւրեքն գիմեմսիրի անուն ժ՚ենգևիին։ սրփ. յակ. 8։
*Ա՛նագանո՛ւրեքն եկն ՚ի միտս իւր։ լմբ. ՚ի մէկն. պապ։
*Ա՛ռ ո՛ակա ոակա աձէ ՚ի նա լոյսն։ եղիսաբ. ծբ։
*Յոմն հաւատացեալս, և փուլթիվ հաւատացուսցեա։
վրդ հարց. ը։

Յայտնական. Յայտնի, յայտնագոյն, ակն յայտնի, յայտ յոնա պնէտա, յանդիմանեա, պէմ յանդիմանեա, ակն յանդիմանեա, ակնհայեցի, բացայայտ, բացիկաբար, մեկնի, մեկնօրէն, պարզ, պարզբերաբար յոոսի, լա՛ ՚ի լա՛, հոմարչակ. ևաբ. պր։

*Յայտնի ՚ի վէր քեզ մարգարէութիւն։ լմբ. ոոպ. 68։
*Յանդիմանեա զբոլոր քեզ լերուսաւ։ խոր. ա՛. 31։
*Ա՛ղիանէրա տեսին զղօրուն հսգւոյն։ այսհա.նոյեմ. ՚ճգ։
*Ա՛ղիոօրէն առաջի եղաք։ ոսրփ. ը՛. պէտ. ճհա. 1։
*Ա՛նայնհատիկ փայլեցուցանեն զձշմարտութիւնն։ լմբ. ը. հրփ. ե՛ղեղ։
Ծառաբակաև. Ծառ, ՚ի ծառ, ՚ի ծառ, ծառիաբար, գաղ, գաղանի, գաղտուկ, գաղտնեաբ, գաղտաբար, գաղտագող, գաղտագողի, գողեալ, գանձուկ գանձաբար, ծածուկ, ծածկաբար, ծածկաբար, անյայտ, անյայտաբար, անբնաւորաբար, ևաբ. պր։
*Ծառ ՚ի ձէ՛ն այ խոսեսոյին։ գէորգ. ՚ի մէկն. էսայ. 38։
*Պաղա շրջկին և գՀեա իմ պահելին։ վրդպան. ոսպ. 55։
*Ծածկաբար յերկրի շրջկը։ ընդհանր. ՚ի յն ոգբէ։
*Լաւելեան զերկայց մարթա զգալ վճռին։ նաևայ. 11. 31։
*Ո՛ վայր ՚ի քէ՛ս լուեալ ընդ ծածկեցաւ յամբոխին։ յովհաննէս կոնդակ։
Յուցական. Ա՛հա, ահաւասիկ, ահաւասիկ, ահաւասիկ ահաւասիկ, ահա՛ւասիկ. ևաբ. պր։
*Ա՛հա լցաւ Թագրին խնդութե սրտից մերոց։ վրդ հարց. ծբ
*Ա՛հաւասիկ նոր առնեմ զգանձն ՚ի բաց խլանել։ գէորգ. ԻՅ։
*Ա՛հաւասիկ յայտնի արար զանչափութի՛ն։ ոսկ. ա՛. 3։
*Ա՛հաւասիկ գրեցէ՛ք ՚ի գիրս պնդութեց շապհոյ յովհ կոնս։
*Ա՛հաւասիկ խորտակեցան ՚ի շինամիք մեր ՚ի հնդքոյ ոսից մերոց։ ա՛. Տոկ. 4. 36։

Բրկբայական. Գո՛յն, ի գո՛յն, գո՛յն էրբէ՛ւ, գո՛յն ոըբէօ՛ւ, գո՛յն ընէ, ընըն՛ա, ընըն՛ա ոըբէօ՛ւ, ի ոըբէօ՛ւ, էդբէ՛ ոըբէօ՛ւ, ինքն, գրբինք, գրբ էնէ, գոգյնա. ևն. պր.

*Գո՛յն ուռնահար լինիցիք յարիւրքին Թշնի՛ւ ևացն։ եղէն.ղ

*Ձնելո՛ւ կակղացին խաստուհք սրտից ն՛ց, անանկա վ՛ըպ։

*Ա՛ր՛ոըբէօ՛ւ պայմանին ստեսցէ։ խոյնա. ք. 86։

*Գրբինք ակն տուն ջ՛ինն ՚ի սա՛ երբէք ք ոչ ծագե՛ց։ Տագէոա

*Հրեշտակային լինն գոգյնա ազդմամբ ՚ի Թաւուամեցուցյանօշք նոյն ըստուցե՛լք։ յովհ. նմասա. ժե։

Հօժարական. Կամա՛, կամովէն, կամաւորաբար, կամակո՛ր, կնոպամոբար, յօժարագոյն, յօժարակոյն, կնդնայօժար, կնդնակամ, տաւրէ՛ր, ինքնրհաբար, ակորժաբար, անյոանչի՛ր, անյոանչրոյն. ևն. պր։

*Կամա՛ երթային առ շապուհ։ խորէն. գ. 34։

*Կամակո՛ր յարձակեցուք ՚ի վե՛ր Թշնամեացն։ եղիշ. է։

*Կնդնայօժա՛ր մերոյք խակ կամօք հասցուք հնուց։ ագաթ։

*Ա՛ոաքե՛ր ծառայեաց բազմաց։ լամբ ասղ։ 27։

*Ընչանչիր ուսուցանիր զնո՛ւ, և սրտի մտօք աղօթիր վասն նոցա։ յայտնա՛. հակոբ՛ն. ՚ի։

Հունադատական. Ընկոմայ, ՚ի հարկէ, հարկէ՛, հարկէ՛, հարկէ՛ոըտպէս, բո՛նի, բոնաբար, ո՛ճգին, պճռո՛ըտա. ևն. զմր օրինակ։

*Ընկոմայ մեկնի հոգի ՚ի մարմնոյ։ ասկէբէրտա. ք. 42։

*Հարկէն յոտին կացուցանէր (զխժականն)։ յովհ կոնս։

*Հարկէ՛ զնա ՚ի մէնջ ո՛չ պահանջէ։ ասղգ. յակ. 5։

*Հռոմի կայսերն և տարերին յեկեղեցին։ եղիշէ. գ։

*Պ՛ոճռո՛ըտա ընդունի միայն զասացեալսն վասն բասզամ խոստուե։ ասկ. ա. 17։

Արկնական. Արկնո՛ւն, երկնային, երկնապատկէ, պարզեա՛լ վերոպին, ի՛ասանգամ, այրէին, այրըէն, անդրէն. ևն. պր։

*Արկնին հարցանեն, և պատասխանեն։ վարդան. ասղ. 23։

*Պարչէալ յարեա՛ւ խաւսիւ՛ղ շապհոյ։ խոր. գ. 29։

*Ո՛վ երանելո՛ւ հոգւոյ զերով զմարդարէութի՛ւնս յաճախ. ժէ։

*Ա՛նուանգամ հանիլ զմեզ ՚ի վերս։ գԵսրփ. եսայ. 63։
*Իբրև զանշարժ վիմի քաղվսեալ՝ անդրէն ընկրուկն դառնայր ՚ի գերս պէտոյնջ։

Նախընտրական. Ա՛նաւանդ, յետ, առաջ։ առաջեալ առաջեալս, առաջեալ նա, առաջեալ, առաջեալ նա, որպէս, որպէս ըն՝ որչափ, դուն որչափ, որպէս. ևայ. գր։

*Ա՛ւր մեզմանաւանդ՝ բերեալ զայսոսիկ՝ քառնա։ սրգ.յակ.6։
*Պատճառն առեալ միտ դնեն՝ քանիցս նայնն. ա.պետ. ֆ։
*Հաղուստք ՚ի մարդկանէ ոչ այնքան ՚ի մեղացն՝ որչափ ՚ի պատժոցն երկնչին։ գԵսրփ. եսայ. 3։
*Պիշեր՝ ո՛չ այնքան զժամանակն, որչափ ըն զկրեակսն զանհաւատուին անուանեալ։ յովհ. եմաոս ծր։
*Ոչ այնքան երկրաւոր թագաւորութե իւրեանց, որչափ եկեղեցւոյ փոքր ուրեք հաստատութե (կոստանդիանոս և թէոդոս թագաւորք։ գնարփ. ընդ։
*Ոչ այնչափ ՚ի հալածել զնա դէմ եդեալ՝ քան որչափ ՚ի նուաճել և զբռաւմբ ածել։ յովհ. կոն։
*Ոչ այնքան չար է ախտանալն, որչափ զբժշկուել ոչ ընդունելն։ գԵսրփ. եսայ. 1։

Ընպարտական. Օ՛ռ. ՚ի պռ, տրտպրտ, տրտպրտ, տրտպրտ, ՚ի տրտպրտրտ, տրտպրտկտ, պ.ըտկեա, վայրտպրտ. վրկպրտպէ, ընդ վայր. ՚ի նահանջ, ՚ի ընորկ, անարգ, ընդառաջ նայն. ևայ. գր։

*Օ՛ռ հանդիսանամ, և իրաւամբք պրծուրիմ նախ. կռա
*Տրտպրտրտ զրկել ծառայեցոյց զմեզ գԵսրփ. 33։
*Օ՛րհնէ վարել տարապարտ ՚ի վր արքային. յովհ.կաթ։
*Ա՛յրէր զատապարտե՛ք զայրն։ ռահ. ը. 6։
*Ընդ թէ տրտնջես և նեղասրտիս, քանզ վայր դառնաս, և անվարձ երանես։ նեղոս։

Ընձնական. Հանչէն, փեղէն, ծղէն, չէղէն, ընոչէն, էրտս վէր, էրտվէն, պէրտվէն. ևայ. գր։
*Հանչէն զիս դատապարտեմ։ ռսրփ. ՀԴպտ. ՚ի վերջն։
*Հնչէն ծանիր զշահն կամ զտու դանձն։ գնարփ. ընդ։

*Ընդունի պարտել խոստովան լինելը։ առնիկա վէ՛պ։
*Ընդվէ՛ղ բղխել հոգին զտեննչանս առաքն։ վերտ հարց. ծղ։
*Ընդվէ՛ղն տայ երթալ (սպոյ), և անձնամատն լինել։ խոսրով. ՚ի մեհեանէն ժամափըտէ։

Ընդհակառակ. հրեաբէն. յոհաննէսէն, պօղիկարպոսէն, լեհկայոհաննէսէն. եբրայեցերէն. ասորերէն. հայերէն. հրէաբար. հեթանոսաբար. հեբրայեցի. հեբէնեայէ. ևայ. պր։
*Հրէաբէն խօսեր առիսակ։ գէորգ. եսայ. 36։
*Զհեթեանի յոհաննէն ելեալ կոչի։ եղնիկ կողբացի. ծղ։
*Ներայեցերէն սկսաւ անիծանել զնա։ յովս. նոյեմբ. ժէ։
*Հրեբայեցի խօսեր (ըստ սքրացւոյն)։ ոսկ. ա. 30։
*Հեբէնեայէ գրեալ։ վերտ հարց. ի։

Փոխաբերական. փոխառնել, փոխառնելու, փոխառնէն. փոխարերաբար, փոխառ, փոխառնէ։ ևայ. պր։
*Փոխառնէ մտցէ և բնակեսցէ, շնորհալի. ընդհանր։
*Փոխառէն աղօթս մատուցաներ։ սղպ. յոհ. 11. յորդ։
*Փոխոխ մնարիցեն ընդ նմա։ եսայ. 30. 32։

Դերբդմնական. որպիսի են բառս այս՝ օ՛ն և օ՛ն. պր։ Օ՛ն և օ՛ն արասցէ ինձ ած, և օ՛ն և օ՛ն յաւելցէ։ գ. Նոփ. 2. 23։

ԳԼՈՒԽ Ը։

Յաղագս Հաղիոպէտ։

Հաղկապք բազմատեսակք են։ Հաղհիւսական, տրոհական, բացառութական, անկատարական, նախընտրական, առաւելական, համեմատական, վարանական, թէական, մեկնական, յարացուցական, պայմանական, հետևողական, մակբերական, սկզբնաւորական, թարմատար։

Հաղհիւսական. և, այլև, այլոց, և այլ այլ նաև, նոյն, նաև, էսկ, փոչէթէ և փոչէթէ ինչփոխայն և, ինչփոխայն էսկ, կամ, և էսկ, կամըէ, քա, նաև, նաև էսկ, և այս,, և այլ։ և այն. ևայ. պր։

*Ի բաց փախիցուք ՚ի չարեաց. և զՀնար երթիցուք բարեաց։ ոսկէբ. Ը. 11. յորմոյսկ,

*Ձկ բաւական ՚ի չարեաց հեռանալ. այլ պարտ է զբարիս գործել։ գրիգոր աստուածաբ։

*Ցանկուէ ընչից ... ոչ ունի ինչ հեշտուէ, կամ հանգիստ. նա՛ բիւրապատիկ արգել է առաքինութեան։ ոսկէբ. Ը. 13. յորմ։

*Ընկալ՝ զոր մատուցի քեզ յերկինէ, դանգամայն և յերկրէ։ դասէլ եպիսկոպս հօրոյ։

*Ահա աչք զարտաքոյս մարմնոյ միայն նկատէ. ևայն՝ զսակաւուցս ընդհանր։ Այնպէս և այլքն։

Տրոհական. կամ, նկամ, կամնէ, նկամնէ, եմէ, նէ, եւ. ող։

*Կայ արքայութէ խոստացաւ. նա զեհեհան սպառնացաւ. զի կամ ՚ի դժնդակացն երկուցեալ՝ գայցեմք ՚ի լաւութէ. և կամ լաւագունացն յոյս ունելով՝ բարւոք զկեանս մերս առնօրինիցիմք։ ոսկ. ա. պէտ. 5. յորմ։

*Ոսկ մեք ... կամ քնաւ ոչ առնեմք բարի ինչ, և կամ ՚ի հաղիւ ինչ առնեմք փոքր, և զայն ևս՝ կեղծաւորութեամբ։ վրդ կոչ. Ը։

*Ո՞րինչ հղօրագոյն է, կեանք՝ ելոյ մահ։ պոմ. աղէտ։

*Որո՞ւմ ժամանակի անձամբ զանձն քո գովեցեր. յորժամ յաղթեցե՞ր, ևէ յորժամ ՚ի պարտութէ ժամանեցար։ ոսկ. ա. 3. յորմ։

Բայաւոցական. կայ, այլ ոսկայ, եսկ, էայց ոսկայ, այլ ոսկայ, էայց գայ, էայց ելոյ, էայց եմէ, այլ գայ, այլ գայիմէ գայ էմէ, գայ ել, էմէ ոչ, ևէ ոչ, ևէ ոչ, ևէ, եմէ, ևէ. ող։

*Ալ իշաք անցուցանեն, էայց աւետիք երանութեան կան և մնան։ յաճախապատում. ժ։

*Օ՞րինչ հայցէ ասր ասծ մեր, էայց առնել իրաւունս, և գործել զարդարութէ։ յովհ. էմատա. ժԸ։

*Ցնկպետ վերք մեղացն անցանեն, այլ սպիքն...չանացանէ։ կոչ. ժվ. 13։

*Ոչ որ վարդապետեցան՝ են երանելիք, այլ որք արդիւնաւորեցին զվարդապետեալսն։ նաում. 13. 7։

*Յամ յայլ իրս ածեալ՝ ապաշաւեն ե զինին, քան առ ած՝ ցնծութեն և ուրախութիւն։ լմնդ. աղօն։

*Ոչ եւս վկայեցն զպսակն փառաց, բայց ոչ ոք զաղօքն նոցին։ վրդ. հրդց. Բ։

*Համացող մտացս չէք ինչ ծուռնդ կաճ կերակուր անզգիջ, բայց ենէ գիտութեն այլ։ լմնդ. աղօն։

*Հազմապարգև բարութես նոցա խոստանայր, ոչ ինչ հաւանեսցի գալ յովն հոն։

*Ոչ ե հակառակորդն բարւոյ, եթէ ոչ սոսկ. խոսրովէ

*Ոչ կարեմք առնել ինչ ՚ի լաւագունէյն՝ քան ընել առաքեալ. ՚ի ՌԷՆ. յովհ. 15. 5։

Ընկատարական. ՚Ոչ ես, ոչ ըն ես, ընդէ՞ր, ընդէ՞ս ես, ես ըն, ըն՝ ես ըն, ըն՝ ես ենէ, ըն ես ոչ, ոչ ենըն, ոչ ենըն, ոչ ըն, ենէ ոչ ենըն, ոչ ոյան. ևն. պր։

*Ոչ ես պարիսպք և աշտարակք հզօր իցեն, առ ՚ի չգոյէ պնդրազմողաց իսկոյն մատնի քաղաք։ գէորգ. Յ։

*Ոսկի ընդէ՞ս անբան ե ձայնիս, սակայն մեծապէս աղաղակէ արդեամբք։ ՚ի վարս սբ՚ն նիկողայոսի։

*Ընդ ես գնամք ուղեայն, մե՛զ են տոյժք. ընդ սիրեալ լեաց ապաշաւ։ ընորհալի. ՚ի ՆԱՀԱՊԵՏՆ։

*Ոչ շատ՝ ես ըն սակաւ տեսէ (որիթ), մշակացն օգնականութեն կարօտանայ։ ՚ի գէորգ պետոյնց։

*Ընդ ՚ի տուէ իսկ՝ ենէ ՚ի գիշերի, յօրէնս ոչ մերոյ խորհեսջիք, ՚ի գէորգ վեցօրէնից. ճառ. է։

*Ոչ ենէ ՚ի չափ արուոյն հայի, այլ ՚ի կամս տուողին։ ոսկ. ա. 19. յովր։

*Ոչ յս ե (գործ) Հարտար բժշկի. ոչ գիտայն խարել և կարել. այլ գերազոյք կակղացուցանել։ գէորգ. Ա։

Ընախընտրական. Ոչ ոն, չոն ըն, չոն ենէ. պր։

*Լաւ ե յոտակ խորհրդով ննջել, քան պիղծ խորհրդով աղօթս մատուցանել, և վարձս ոչ առնուլ։ նէղոս։

*Զեզ Թողումք իմաստասիրել, քանզի քանի զանձառն Հառն Հառել։ ընդերոն, յոպենհաբեռնաւոնէպո։

*Լ ա ւ համաքեցան մեռանել, քան զլսատիւն ոչ յինքեանս ձգել և փառաւորիլ ի մարդկանէ։ յո-ճախ. ծղ։

Ընդհանրական. Լաւ-ելնել, լաւանալ, աւա-ել, աւա-ելիկ, տանուանալ, և տանուանալ, տանուանալ ընկ, տանուանալ ել և, նայ-էալ, յաւէտ ևս, նա, նաևս, նա ընկ, ընդունիլ, եւն. ոյր։

*Ջ մեռեալս կոչեաց ի մահուանէ. աւա-ելնա ի գերեզմանէ։ ոսկէբ. ը. 10։

*Ո՛վ բռնաւորուիեն և մոլորուիեն, աւա-ելիկ անմըտուիե նոցա։ նազիան. ը. 4։

*Ընդսպիսի դատաստան լինելոյ է կեղծաւորացն.... տանուանալ զքվախառւիլն լինին բանին ոյ, արգ. յակ. 8։

*Ընտանօր ամաչեմ ասել զձշմարտուիեն, տանուանալիկ զանօրէնուիե և զամբարշտուիե ապգին։ խոր. ը. 89։

*Ի վերջինտանկանկուիեն հասանէին. ևյաւէալ՝ յաղքատուիե և ի կարօտուիե։ յովհ. կաբ։

*Ընդ դու զայսր քաղաքի միայն շնեիս թուեաս. նա՝ մի զայսր քո՛ քի, բայց զքո տանեցդ միայն։ կոչ. ը. 6։

*Ձագաւորական էր ձայնն և տիրական. նա լէ՝ և ծծաբար իսկ։ ի ճառընտրս։

*Ա՛ի ոք ի բամբասանս յօժարեսցի, թէև ուղիղ լ-ցէ. խողիկ զրահեա վարեալ։ ընդհ. ընդհանր։

Հարմարատական. Ա՛ինչ պէ, ինչ պէ ևս, ինչ, ինչև, ինչև պէ, ինչև անգամ, ինչ անգամ, պէ ևս ոչ անգամ, անգամ, անգամ եկն, պէ, պէ ևս, նա։ եւն. ոյր։

Ընդհան կուրացեալ յատելուիենն, ինչ պէ ոչ միայ զկարծիս ազգին, այլև զազգն ոզ ջոյն բամբասես։ լմնէ.ապիկ։

*Ընդհչափ գաան հիւրասիրուիեն հաձոյք ոյ, ինչ պէ և զմծ հանդերձ հրեշտակօք ընկալան։ ընդհ. ընդհան։

*Ընդհպես կաշկանդեալ կապեցան, ինչ ոչ կաթրին կալ կանգնուն։ գէոգ վ՛ապ ի ձկն. էոայ. գլ. 42։

*Ընդհչափ աշխատեցան մարմնոյ (տրքին), ինչև արասաքոյ հանին զմիտս՝ երևելեացս։ լմնէ. ոաղ. 20։

*Յաղթուեցն ուշ առնել խրատիցէ. մինչև զկեանս անգամ արհամարհել։ եղիսէ հղէ. ծե։

*Ո՛րպէս եր առաւպար դժնեայ, պէ՛ս ոչ նստելոյ անգամ տեղի անդ գտաւ նոցա։ եղիշէ. ը։

*Վաւաստուէին՝ թագղայլ եմ վտանգս...զկնի մահուընն և թագման անգամ չառնէ արժանի։ պէտոյ։

*Ինձա ամենևին զմտաւ անգամ լուծ մի ածցեն։ վ եսյօր. ա։

*Ո՛րպէս մեծաւ խնդութ տանէին զնեղուէնն, պէ՛ս ամենևին ոչ որք տրտունջ հայհոյուե՛ի բերանոց նոցա լուաւ։ եղիշէ. ը։

*Ո՛րքան բազում են և զարմանալի (խնամքն մեյ), պէ՛ս ոչ բան բաւական էցե փոխանակ յայտնել։ նիկ. քո. ճ։

*Ո՞վ ի թե յիշեիր դու զբանս գրոց...նա դու՛ի մէնջ գաղանեաց ընտրեիր բնակել։ վրք հարց. ծ։

Ո՞ արանական. Կո՞ոնդ, գոնէ՞, իմ գոնէ՞ց, գէ՞ր, փոր լո՛ր։ պր։

*Ո՞ մեծագունիցն գործոց առնու զօրինակն, զի գո՞նէ զփոքրն արասցուք ոսկ. է. 25։

*Ո՞ովսէս ՛ի վէր թշնամեացն աղօթեր .... դու գոնէ մի ումեք չարի չար հատուցաներ։ խոսրով։

*Ո՛չյս մեր ասուն և խօսուն և իմացական բնութէ մարդկանս՝ զինքրդ գէ՛ր ոչ նմանի նշ, թողուլ զանազդամուէ և կեալ էդրէմ։

Ոչ ական. Ոչ՝ ոչ, պէ՛ս ոչ, պէ՛ս ոչ, ոչ ոչ, ոչ ոչ, ոչ ոչ, ոչ ոչ, ոչ ոչ, ոչ ոչ, ոչ ոչ, ոչ ոչ, ոչ ոչ. ևա. պր։

*Ոչ ոչ չիք սրբուէ սրտի, պահք չեն ընդունելի։ տծէ. գ

*Ոչ ոչ եր փորձուէնս բարւոք, ոչ մատնէր ամ ՛ի նոյն զսիրելին իւր։ լմէ. ՛ի մէկ. ոսպ։ 65։

*Ո՛չ էնէ ոչ աշխատի մշակն՝ ոչ հնձէ զպտուղն ՛ի դէպ ժամանակի. խոսրով. ՛ի մէկ ժամագրութ։

*Ո՛չ ՛ի ջրոյ գոյանայ. նոյ էնէ մերձեսցի ՛ի ջուր,հալի և կորնչի։ վրք հարց. է։

*Հրամայեալ է մեզ զներն զմտաալ այլոց. ապա ինչ մեք զայլոցն յափշտակեմք, որ յոյս կենաց եղիցի մեզ։ ոսկ. ի. 21. յորդոր։

*Ահա լիցի ինձ լինել կորիս և դադան հակառակ ընտրելոյն Աստ. ապա ինչ ո՛չ՝ բացցի երկիր զբերան իւր և կլցի զիս կորստեամբ։ յովի կոն։

*Ամարդ՝ մեռեալ ուներով զհոգին ի մեղացն՝ շնչաւոր է, և ոչ հոգևոր. Նա ընկամիս՝ եւ առաքին մարդն նայեցաց։ աստփս. յակ. 3։

Անկնական. Ես յինէն, այսինքն, այսինքն է, այսինքն ինչ, այսինքն է ինչ, այսինքն է իմ, այս է, այն է, այնինքն է, նա է, ասե. ևայ։

Ես և՝ արդէն ինչ, արդէն եմ, արդէն այն ինչ, էիր ինչ, էիր ինչ, էիր իմ, էիր այն ինչ, էիր ասի այն ինչ, ևայ. պր։

*Ի տեսակ օտար զգեցեալ լիցուք. այլ զկնիքն քո բարձցուք. այսինքն զխոնարհութիւնն։ վարդ կոլոս. ի։

Գոչէ մարգարէն, անցցեն եւ ծուխն յաղթ, և հերձցեն զալիս ծուխն. այսինքն է զամբարշտութիւն։ ագաե։

*Որ գրավ ոչ վարի, և եայլ տեղի ելանէ. այսինքն ինչ՝ այլ Աստուածարհ իւր հատանէ՝ որ ոչ է օրինաւոր, այնպիսին է աւազակ և գող։ ոսկ. ի. 13։

*Յամաքեցաւ խոտն. այս է՝ մեռաւ։ գէորգ. եսայ. 40։

*Որդի մասեկայ ընդօճնի իմոյ, այն է եղիսպար դամասկայի... ժառանգեսցէ զիս։ Ննդ. 15. 2։

*Ինչպէս բերանաբացեալ կայ ի մտտիս, որպէս ինչ մշտնջենաւոր ի սմա կալոց է։ ապգ. յակ. 7։

*Ես կարէ ք ասել՝ այ ծառայել և մամոնայի. էիր ինչ այ ծիր է, մամոնային ոչ հնազանդի։ Նոյն. յակ. 6։

*Մանք ի շանց ոչ կարացեալ զօրութեամբ մարմնոյ կռուել՝ մեծամեծս և ծանուցս հաջեն. էիր այն ինչ՝ ի ձեռն հաջմանն երևեցուցանել զկարեկն։ ի պապհոնէան աղէտոնդրէն։ Աղիպէս և այլ քն,

Յարացուցական. Ինչ այն, ինչ որոշ, ասպէս, օրինակ էին, պիր օրինակ։ ևայ. պր։

*Տէր մեր առաքեցաւ ի հօրէ քարոզ հեթանոսաց.

քոյ ոչնՀ եղիր քեզ ուխտ ազգի և Ա՛ի լեզու հեթանոսաց։ անանկա վարպետութիւն։

*Ա՛յլք ծնեալք Ա՛ի վարձամուէ, և հոգւով աղքատք քոյ որոՀ՝ աբրահամ և յովք. լմբ. առաջ. 50։

*Ա՛ր Ա՛ի մեռեալս գտանին սիրելիք նը. ո՛րպէս աբրահամ, իսահակ, յակոբ։ նահապ. յովՀ. 13. 1։

*Ա՛յք և քնակեալքին՝ օբինակ էին իբրու յանքոյճ հանգստարանի։ Ա՛ի գերս պէտոյեց,

*Ա՛ճամեծս հնապանդէ մեզ. պո՛բջնակ. զսիրտ, զուղտս, զառիւծս, զհնձս, և զյովազս։ եզնակ. լէ,

Ա՛ստ այսմ վարկն և հարցական մակբայքս՝ Հե՛ՀԷն, հե՛քեր, հե՛պան, հե՛պէս, ո՛րճան, ո՛րպան, ո՛րՀէն, որպէս. ևա, Ա՛յս և բառք՝ որպէսէ ինէ։ էբբու գաղնիպրա։ օբինակէ աղաճա։ ևա։ Ա՛յլ՝ նք չեն Ա՛ի գործածուէ, բայց եԹԷ Ա՛ի բանս մակացուէ. որպէս Ա՛ի քերականուէ, և Ա՛ի տրամաբանուէ. ևա. պր,

*Տրամադրուէք ասին՝ որք են դիւրաշարժք և արագափոխք, հե՛ՀԷն՝ ջերմուէ և ցրտուէ. պռ-նէ. ոպռ. ցոփ. Ա. 2։ Սոյնպէս և այլքն։

Պատճառական. Օ՛ք. դանգ. գոհոռոհակ գէ. վառ գէ. ևա գէ. գէ գը. էբբև գէ. էբբ գէ. էբբռ գէ. որպէս գէ. այլգ է. այ գէ. այբ գէ. այն գէ. այնռ գէ. և այն գէ. ևռ գէ. Տանռա ռանք գէ. գինէ. որովհետև. որպէս. ռ-ը. որ. ևա. պր։

*Խօսեցարուր զՀշմարտուէ իւրաքանչիւր ընկերի իւրուն՝ և մի զկսաբեուէ և զստուէ. գ է Հշմարտուէն չայ է, և ստուէն Ա՛ի սայնէ։ ղնորմ. Լռաղէ։

*Փոխանակ գէ նախանձեցաւ օձն ընդ ադամ Ա՛ի դրախտի անդ, զերիս անէծս ընկալաւ Ա՛ի պատիժ պատուհասից իւրոց։ ՏԷբ. ը։

*Ձասցե նմ յանկարծակի կորուստ ապականուէ, էբ ըն գէ հանդերձեալ պահին չարեաց նորա պատիժք պատուհասից։ վէնջ. է։

*Ա՛ր հարկ եղև Ա՛ի սիրոյ բարեկամաց՝ ընդմերսումբկարուէ, ապաւինել չայ չնորհն՝ մխիթ Ա՛ի խնդիր Հաձոյից, Տանռանդ գէ յուսացեալ ևս վստահ եմք յուղիղ ունկնդրաց մտադրուէն։ էջնակ. է։

*Ձեր ինչ զարմանք, թէ նք (յն հրեշտակք) աւրաւրա-
ծաց անուամբքս անուանին. ուր և նոյ աւրաբիչն ոչ
գաւրէի զայնպիսի անուանս զինքեամբ առնուլ վասն ի-
րիք իրիք տեսչութեց։ Նոյան. էջ։ Այնպէս և այլքն։
Հետևողական. Ա՜ այորէկ, վա՜ այորէկ, վա՜ այորէկ,
վա՜ այ, վա՜ այը, վա՜ որոյ, այոռ ալաֆա, այր ալաֆա,
այորէկ ալաֆա, այորէկ ալաֆա, այորէկ ալաֆա, այր
ալաֆա, յալաֆա այորէկ, յալաֆա այորէկ, յալաֆա այորէկ,
յալաֆա որոյ, որոյ ալաֆա, ահա որոյ, ահա այորէկ, ահա
այորէկ, ահա այորէկ, յայ ահա, յայր ահա, յայ ահա,
ամն էրէ, տին էրէ, ամն էրէ, ուսուք. ևս. պր։

*Ոչ կամին ի՛մեզ խոնարհիլ. այլ քուռն հարկանեն
զայլ կարծեաց, թէ նոքա զմերս առեն աղդ, վա՜ այ-
որէկ և ի մէնջ առեսցին։ Կուփեն և կեղէքեն և
հայհոյեն զմեզ յալաֆա այորէկ և ի մէնջ հայհոյես-
ցին։ լոմբ. պոլն։

*Ասորեցան կամաւոր հնազանդ լինել Թագաւորին
խոսրովու, ամն էրէ՝ գրեն առ նա Թուղթ։ խորէն. գ.
48։ Այնպէս և այլքն։

Ասակաբերական. Ա՜ բէն, ապա, ապա՜, ապա ա՜բէն,
նա ա՜բէն, յէրուսաղ ա՜բէն, ապաւէն, բա. ևս. պր։

*Ո՛չ է արժան մնարդոյ խառնել զմեզը ընդ ևդեւոյ. ա՜-
բէն եթէ պահեսցէ ոք ի հացէ և ի ջրոյ, մի խառ-
նեսցէ նա ի պահս իւր անէծս նղովից և բամբա-
սանս հայհոյուեաց։ ՏԾբ. գ։

*Այնքան հուր առանց նիւթոյ շիջանի, ապա և ցանկութի
ի պահոց։ յաճախապատում. ը։

*Ա՛րքայութիւն երկնից բռնադատի, և բռնաւոք յափըշ-
տակեն զնա. ապա ա՜բէն չէ հնար ծուլութ հասանել
նմա։ ասկէբերան. բ. 8։

*Այնքան ընդիմակաց քո եղի, ապաւէն ոչ էիր Թոյլ տուել
լինել եղելոյն։ Նոյան. բ. 18։

*Ապա թէ ես զփառս առաքչին լմնում խնդրեմն ես ընդէ՞ր կամիցեմ այլ ինչ քան զնորայն ուսուցանել Նոյնա. է. 3։

Սկզբնաւորական. Այժ, այլոյժ, նոկ ոչ, ետայց ոչ, և ոչ, նոկ, ապուէն, ևս ա-անկէ. ևս. պր։

*Ուրեմն ուսուցին անուղղորմքն. եթէ չէ պարտ ոչ ղորմել ոչ՝ խըրեմնց ախտիւն գառի զնա (ուրն)։ առգեղ. վեպ. ի մեկն. յաէ. 6։

*Այլոյժ՝ յուսացին յիմ հոլօր, և ոչ ի փայտս և ի քարինս գէորգ. եռայ. 10։

*Որ մեղանչէ՝ օրինազանց է. նոկ որ զօրինս լուծանէ՝ էի՞նչ է անուն նորա լամբ. ի մեկն. պապապագէ։

*Ապուէն՝ որ գլխոյն հայր է, նոյն և մարմնոյն։ խոսրով։

*Ես ա-անկէ ալդ եղև յականջս ուն զօրուեց այդ ուսմն եռայ. գլ. 5. հոմոզ. 9։

Ծարմատաւար. ծոնէ, էրէէ, ե րէ, ղէ, ե-ղէ, էօ, կ՚էայ, էամ, որ։ ևս. պր։

*Ոչ տար գիտել թշնամոյն, րէ ի խռովուէ է քեզ պահապան քո։ խոսրով. ի մեկն ժամագրէ։

*Ով որ համարձակիցի, եթէ սբ իցէ ի մեզաց։ ա-անկ. 20. 9. ի ֆէ-ագէր։

*Ոչ ուսոյ և կենաց լինկն պոձու (սբ գիրք) քննողաց նոյ ըս ասացելոյն, ձրագ են բանք քո ոտիյ իմոց. և րէ՝ լոյս են հրամանք քո ի մի երկրի, շնորհ. ընդ։

*Յարդեանոյն հաւատացաք և ծանեաք, ղէ զորդին ևս միածին ետ վասն մեր, և-ղէ զհոգին սբ պարգևեաց մեզ։ առգ. ե. յովհ. 7։

*Ոչ նկաք ասէ՝ էօ սիրեմ զիմ. և յարդեանցն պահ կասեալ զտանին ի նոյնա։

*Տուր զսիրտդ իմ. և յորժամ ցասնու խորհուրդդ, դու ասա, չունիմ սիրտ՝ որ ցասնումն ինչոս։

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա Ն։

Յաղագս Ա Ե Ջ Ա Բ Կ Ո Ւ Թ Ե Ա Ց։

Տ եսակ ք միջարկուածոց են բազումք. Երանակին. ըղձական. զարմացական. զարհուրական. հառաչական. եղկական. աւաղական. ցաւակցական. կոչական. բացականչական. յորդորական. խընդրական. դովողական. հեգնական. արհամարհական. երգիծական։

Ի սոսա թէպէտ կան բազում միջարկուածք. այլ մեք զղոջածածականսն և եթէ կարգեսցուք ասա ընդ իւրաքանչիւր տեսակօք։

Երանակական. Երանի, երանի ինէ, երանի էին։ զոր օրինակ։

*Երանի՛ վաստակոցդ ձերոց, որում ես ցանկացայ։ ոսկ. գով. լուսաւ։

*Երանի՛ ինէ՝ երազ միայն էր (մեծուն աշխարհի). և ոչ ահ ելիք անձինց։ գէորգ վրդպ. ի մեկն էսայ. գլ. 29։

*Երանի՛ էին մարմնով և եթէ էաք ի գերուն, և ոչ ընդ նմին ես հոգւով և մտօք։ ոսկ. յոան. 3. յորդ։

Ըղձական, կամ յօժարական. Անկոծ, յանկոծ, լինէ ինէ, ան ինէ։ *Անկո՛ծ երթայր տէր իմ առաջի մարգարէին իմոյ։ պ. նոփ. 5. 3։

*Եակ յանկո՛ծ գոյր միջնորդ, և յանդիմանէր, և լսէր ի մէջ երկուցունց։ յոբ. 9. 33։

*Լոյծ՛ ինէ յաւելից հայհոյել զբազմախօրտակելն տալանակ մարմնոյս իմոյ նորոգեալ։ նար. ճգ։

*Ո՛վ ծրագիտաց՝ մեզ պէտք են բանից և ժուժկալուն՝ հաւատարեցուցանել զնորհեալն և ողորմութեն զբանս։ եփես. գլ. 9։

Զարմացական. Ա, ով, ովքէ, էարէ։ ինէ։ *Ա՛ մեծի անպատում աքանչելից շնորհացս։ հոմ. գք. 33։

*Ա՛ զինչ զբուխ կ՝ որ լուսաւորեաց զքեզ։ Ենովքայ։

*Ա՛վքէ՝ քանի՛ անչափ են խնամքն քո, զիարդ գծածուկ կամս հօրն յայտնեաց մեզ։ եփես. գլ. 20։

*Ո՞ՀԷ՝ զնարդ վրիսկ եղեր ՚ի չարուհէ Թշնամեցեան։ Վար. Կարգ. գլուխ. նկ. պաժառնէ. 20։

Օարհուրական. Աև, ո, ո, ահ, ահ ահ, ափ. Ահ որպիսի ահ և դողումն եկեսցէ ՚ի վերայ մեր յայնժամ՝ ո՞րպիսի զեղջ կալցի զմեզ։ Վար. Կարգ. է։

*Ա՞ՀՈ՝ փախերծուք յերկրէ հիւսիսոյ ... ՚ի սիոն դիմեալ ապրեցարուք։ Ղաստ. 2. 6. ՀեռաՓիլ։

*Ա՛Հ պաշարեաց տեր զերիս Թագաւորս եկեալս՝ առ զսոսա ՚ի ձեռս մովաբայ։ Ը. Ընգ. 3. 10։

*Ահ ո՛հ օր, զի մերձ է օր տն, օր միգի հասեալ է վախճան ազգայ։ Եզեկ. 30. 2։

Ցաւագական. Ահ, ահ ընէ, ով. ափ։ Ահ մայր իմ՝ ընդէր ծնար զիս՝ այր դատապարտեալ՝ տեսանել զԹշուառութիւնս մարդկան։ գով. լուս։

*Ահ ընէ կարօղ լինիմ խլել զփուշս իմ։ Վար. Կարգ. ժգ։

*Պոչեաց մեծաձայն, և ասէ. ով Թշուառութիւն ... մարդ մի խնդրեմ խօսիլ ընդ նմա, և ոչ գտանեմ ՚ի նոյնս։

Աղհական, կամ ողբական. Աղու՜հ, վայ, վայ վայ, ահ, ով, քաբէ. ափ.

*Աղո՜հ՝ որ չարչարեացն զքեզ էարուած. 4. 31։

*Ա՜հզ վո՜յ Թշուառականացս՝ յաղագս մեռաւորական կուրութեան։ Ղամ. սաղ. 118։

*Ո՛ւռ կոչեցեր զժամանակն դայն. և եղև ինձ վո՜յ վո՜յ, ողբ. 1. 21։

*Ահ որոց Թողել իցէ կ՚ամենապարհս ողիզս։ առակ. 2. 13։

*Ահ՝ քանի մեծ է կուրութիւն նէ՛ի. յորքան բարձրութէ փառաց մերկանալով կողոպտեցին զանձինս իւրեանց։ Եփես. է. 32։

*Ո՞ՀԷ՝ կուրութէ մտացն, և անհնարին անղգամութենն։ առակ. յակ. 2. յորդորակ։

Ցաւական. Ցավաղ վայ. ահ. ով ափ։ Ցո՜հ ոՀը այրատուեան գունդն և ասքանաչէն զօրն։ Տագնա։

*Ա՜հ՝ զի անօրէնութէ զնմա աւուրս կենաց իմոյ անցուցի։ Վար. Կարգ. գլ. ժե։

*Ո՞վ եւ մեղայ նման նմին՝ եւ հնացից մօրն եւ այլոյն։ յՈբ։
*Ո՞վ դիւրապատիր մարմին երկրածին, որո՞վք ձայս նարկուիք վքեզ աւասիկ։ Նոբեմ. խբ։
Յաւակցական. Ով. ո. ոհ. վայ վայ. ՚ի՛։ *Ո՞վ հնարիմաց խորամանկուե՛ ողորմելի բնութե՛ան՝ անողորմ Քրիստոսեան։ լամբ. ոպ. 65։
*Ո՞ միթէ ցմահ Ձգնիցին եղբարքս այս։ վոտ հոպյ. է։
*Ո՞վ քանի պակասուի ես մեզ և երկրի՝ մեկնիլն ի միջոջ սբ. յն մեծին անտունի։ ի նոյնն. Նէ. 19։
*Ա՛ոյ վա՛յ քաղաք մեծ, որով ամենեքեան մեծանա-յաք։ յայտ. 18. 19։
Կոչական. Ով. ո. ՚ի՛։ Ո՛վորք զգեցեալ էք զքրիստոս՝ ուսարուք զդործ պատերազմի։ ՆՖբ. է։
*Յայսպիսի ահագին սպառնալեացս պարտ էր երկնչել և դողալ մեզ ո՞ սիրելիք։ արգ. յակ. 9. չէոս։
Խրատական չափական, կամ խրոխտական. Ա՛յ. ով. օն. ՚ի՛։
*Ա՛յ դառնացեալ ծեր, զինարդ այլոց մաքրիչ (լինիս), և ոչ անձին։ Նփնոպ. ղ. 43։
*Ո՞ւ ի միտ առ, զայն կամին ասել։ Եթէ Թագաւոր է հրէից։ Նահայ. 18. 34։
Յորդորական. Ա՛ղէ, հապայ, քէը, օն, օն ապէսը ՚ի՛։
*Ա՛ղէ ՚ի դու՝ ընկալ ՚ի լսելիս քո զասացեալն ՚ի մարգարէէն։ Նագնոպ ապ աբրահամ.
*Ո՞պայ առաքինիք՝ երկաս ժամ պահակման մերոյ։ էղ. ը։
*Ո՞ր աստանօր բացցուք զձայնն դիրս, յորս գտաս նեմք զՔրիստոսեան Ձանապարհ։ գով. լ.ապ։
*Ո՞ եկայք ՚ի վեր երկինս երեալ մնցուք, ոչ տեսղեաւ և բանիք, այլ գիտալ և մտօք։ ապհ. ա. 1։
*Ո՞րպէս արդ՝ քահղի յայտնապէս ՚ի շնորհաց վրիպեցաք, օ՞ն ապէսը մեր՝ երկրորդն դիմեացուք։ ապհ. Տպա. գլ. 1. հմաղ. 1։
Խնդրական, կամ ախորժական. Ո՞ւ աղ վաղվաղ. ոհ ոհ. ՚ի՛։
*Ո՛ւ ա՛յնձ, զի ջեռայ և տեսի զկրակ։ Եապ. 44. 16։

*Ա՞ղէ՛ղ անձանց մերոց զի ընկղուզաք զնա։ առ. 31·25
*Ծափեկին և երգեսցուք ասելով, ո՞հ ո՛հ պատեցաւ վարդ կարդ. ձե։
Գովողական. Ա՛վ ո. որ։ *Ա՛ք քանի՛ անչափ է մարդասիրութիւն նորա. զիարդ զոր աւնու՝ քաւմապատիկ հատուցանէ։ կճնապ. ձբ. 37։
*Ա՛վ ամենաբարի բնութե՛ն. զորպիսի լինչ նուիերս ընկալաւ յորպիսւոյ ձեռաց։ Նոյնն. է. 46։
*Ո՞ մեծի զօրութե՛ն՝ որ արար զայն։ ոսկ. ը. 4։
Ներգնական. Ա՛ոհ. հապա. որ։ Ա՛հ՝ երկա՛ աղամիքբա՛ զմի՛ ի միջնէ՛ նպաստոյ։ ի՛ մեկն. *երեմ. գա՛ք։
*Ո՞՛պա՝ նախ կայդ արբ։ նաա՛. 9. 1։
Ընդհանարհական, կամ ծանանականա՛. Ա՛ աղ. վաղվաղ. ո՛։ ոհ ոհ. որ։
*Ա՛ հ՛ նոցա անմտութե՛ն։ ա՛կնկնա՛. ը. 3։
*Ա՛ հ՛ե՛ղ ի վերայ գարշելացն և չարեայ տանն իսրայէլ։ եզեկ. 6. 11։
*Ա՛՞ կարի՛ է առաստպելս, այլ և առաստպելեաց առաստպել։ ղուկ. ը. 7։
*Ընդդակեցին միաբանք, ո՛հ ո՛՞ արդարն մոլորեցաւ։ յայտնա. հովհ. ՆԴ։
Ներգնական. Ա՛ աղ. վաղ վաղ. որ։ *Ընդէ՞ք ոանհար հաղէ՛ ի վերայ գործման ընդշամանոյ իմոյ. և ասացի՛ ի սրտի իմ՛ում՝ վա՛հ. ապա լուսցէ ունկն իմ՝ զանէծս իմ։ յ-ը. 31· 29։
*Արեացեն զամօթ աւ ժամանն վաղվաղակի՝ ողք ասեն ինձ վա՛հ վա՛հ։ ոաղ. 39. 16։
Պատանին և այլ պեսպես միջարկուե՛ք, որք չեն այնչափ ի գործածութե՛ն. վասն ոչ դնեմք զնոսա ասա՛ այլ յերկրորդ տառն. գլ. ՆԸ։

Ընտրութ առաջին տառին։

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Յաղագս ոչխարանեան տաճկաց բանից։

ՈՐ ՄՈՒՏՆԳՈՒՄ ԵԻՄՆԳԻՆ-
ցաք նորալարժից քաջին մասին անդ, այ
ժան է ասա քննել զնոսին, և տեսանել
թէ զինչ իցեն, և արպիսի. և զոր յատ-
կուիս կամ պարագայս ունիցին. առ ի խելամուտ
առնելոյ ումի նոցա զուսանօղսն։ Այլ հարկէ նոցա
յայտ վայրկ ունիլ մոադիւրուէ յօժար՝ առ բարուք
իմանալոյ զդրեալսն ի սմա։ Օ՞ի որպէս առ ուսումն
առաջին մասին՝ պիտոյ է արագուէ լիշողուէ, սոյն-
պէս և յայսմ մասին հարկաւոր է պատրաստուէիլ
մտաց. զի անդ առաջի դնին սերտելիք. իսկ աստ
քննին մտայ ախորժելիք։ Ա. այս կարէ նպաստել
դասատուն, թէ յառաջ քան զսկիզբն առնել այսր
մասին՝ տացէ ուսանողաց ի միտ առնուլ զհամառօ-
տուէին քերականուէ, (զոր գնեմք յաւարտ գործոյս),
մեկնելով նոցա ըստ կարգի զամ՝ ուր ի նմա. ոչ զի նո-
վին դոյն լինչ զօրացեալ մտայ նորալարժիցն, և ըն-
առելացեալ ծանօթուէ այսր արուեստի, դիւրին լիցի
նոցա գտանել զմուտ ի սոյն։ Օ՞այսոսիկ ծանուցեալ՝
մատիցուք ի ճառս. նախ՝ ի քննուէ քերականուէ, և
ապա ի բայատրուէ մասանց բանի։

Գ Լ Ո Ւ Խ · Ե ·

Յաղագս տերտիանոսէ, թէ պէ՛տ էջե, և տանէ՛ գլխաւորը տասուանդ նորա։

Քերականուէն է արուեստ ուղիղ խօսելոյ՝ և անսխալ շարադրելոյ. քանզի ոմն հիւսնուէն է արհեստ ըզ կարգի և ըզ պատշաճի շինելոյ զկերտուածս, յոր զարկը զսեղան, ևն, սոյնպ և քերականուէն է ազատական ինն արուեստ, որոյ ուսանօղն ըզ կարգի և ըզ ուղղուե կազմ զխօսս. և աւանդ սխալանայ կարգե զնոյն. Թէ՝ի խօսիլն, և Թէ՝ի գրելն։

Գ՝լխաւոր մասունք քերականուե, յոր հարկաւոր ուսանելիք՝ի քերականուե՝ են չորք. գիր, վանկ, բառ, և բան։ Ա՝ն զի զսոյնէ միայն խօսի քերականուԹիւն՝ իբրև զայնոյ, որք գլխաւորաբար և յատկապէս ուսանելիք են՝ի քերականուե. զի որովհետև ոչ այլ ինչ դիտէ քերականուԹիւն, բայց եԹէ ուղիղ և անսխալ կարդալ ըզանս, հարկ է նմա յատկապ զայնցանէ խօսիլ յորոց կազմին բանք. և քանզի բանք կազմին՝ի բառից, և բառք՝ի վանկից, և վանկք՝ի գրոց, պիտոյ է զի յատկապէս զսոցանէ խօսեսցի քերականուիւն։

Ա՝ըդԹեպէտ զգրոց և զվանկից խօսի ինչ ինչ յայբեբենարանի, (որ կոչի ևս քերական), բայց նուԹապ միայն իսկ աստ խօսք տիրապ՝ քննելով ըզպիսուէն նոցա։

Յաղագս գրոց։

Գ՝իրն է գիծ ինչ, որ կարգեալ է՝ի նշանակել ձառն. որպիսի են նշանագիրքս՝ ա. բ. գ. դ. ևն։ Ոսկ տառն է հնչումն ինչ յօդելի և հեգելի. յոր այսպիսի հնչումն, որ յօդի ըզ այլոսմ հնչման. և հեգեալ ըզնմա՝ ակատարել ձայն հնչէ. ոպ հնչումն բ՛ յօդի ըզ հնչմանս բ՛. և հեգեալ ըզ նմ պ՛, բ՛=է՛, հնչէ ակատարեալ ձայնս զայս՝ բէ՛։

Ա՝ստի հնչումն ինչ եԹէ չիցէ հեգելի ըզ այլոսմ հնչման, ոչ է տառ. զի ոչ լինի տարր կատարեալ ձայնի.

իսկ տառն ըստ սուղագրեանսն իւրում պարտի լինել տարր ձայնի, այ բաղկացուչիչ նը։ Այս ևս՝ եթէ հնչուն ինչ իսկ յօդեալ և հեգեալ, ոչ ասի տառ, այլ վանկ. զի ոչ է հեգելի, այլ հեգեալ։

Տառք՝ի մերս լեզու յերեսնևվեց գիրս բովանդակին. որոց ձևք և հնչմունք այսպէս կերպաւորին։

ա	այբ.	լ	ինը.	չ	չա.
բ	բէն.	ծ	ծա.	պ	պէ.
գ	գէմ, կամ գեմ.	կ	կէն.	ջ	ջէ.
դ	տա.	հ	հո, կամ հօ.	ռ	ռա.
ե	եչ.	ձ	ձա.	ս	սէ.
զ	զա.	ղ	ղաղ.	վ	վէ՜.
է	է.	ճ	ճէ.	տ	տիւն.
ը	էն, կամ ըն.	մ	մէն.	ր	րէ.
թ	թո, կամ թօ.	յ	յի.	ց	ցո, կամ ցօ.
ժ	ժէ.	ն	նու.	ւ	ւիւն, կամ հիւն.
ի	իւն.	շ	շա.	փ	փի՜ւ.
լ	լիւն.	ո	ո, կամ ո՚ո.	ք	քէ.

Որս յաւելեալ զտառսդ օ և ֆ՝ լինին երեսուն և ուրն, զորոց զ յատկուհան տիս՝ի բառարանիւ

Ոօրն՝ի սոցանէ ձայնաւորք ասին. զի ինքնին տան ըզ ձայն. և են սոքին. ա՚. է՚. է՝. ը՚. ի՚. ո՚. օ՚. ը որս զասի և ձայնաւոր հնչմունս ու՝ իբր ուրեմն զրդ։ Յատկ մնաց յերեալ տառք բաղաձայնք ասին. զի բաղադրեալք ձայնաւորի տան զձայն. և են սոքին. բ. գ. դ. ջ. ր. ճ. լ. խ. ծ. կ. հ. ձ. ղ. ճ. մ. յ. ն. շ. ո. պ. ջ. ռ. ս. վ. տ. ր. ց. ւ. փ. ք։

Յատկ գիրս ևս՝ յատկապէս ոչ զասի ըստ սոսա. զի ոչ է նշանակիչ յատուկ տառի, այլ երկուց որոշ տառից. այ եէ և ւն։ և՝ի նոցունց կազմեալ. այ՝ի կիսատ եէ, և՝ի ւն, փոխանակ բառիս ես։

Այսոքիկ նշանագ ինձ՝ք մեր՝ի հինգ ձևս սովոր ենն կարդալ. Ա՝ասի՝ յայս ձև. ա. որ անուանի բոլոր գիր, և՝ի զրճ ածի այժմ առաւելապէս՝ի տպագրութիւն։

Երկրորդ՝ յայս ձև. ա. որ անուանի՛նօտր գիր. և՛ի գործ ածի հասարակօրէն՝ի գրուել քարտիզայ, և՛ի շարադրուել ուսումնասիրաց։

Երրորդ՝ յայս ձև. Ն. որ անուանի երկաթագիր. և՛ի գործ ածի հասարակօրէն՝ի սկսուածս բանից գրե՛լոյ բոլոր գրով։

Չորդ՝ յայս ձև. ԼՀ. որ անուանի գլխագիր. և՛ի գործ ածի՛ի սկսուածս բանիւ գրելոց նօտր գրով։

Հինգերորդ՝ի պէսի վայելչազարդ ձևս. և կոչի փա՛ուագիր. որ երեք ծալկամբք, կամ դրուագօք նկարեա՛ցի, ասի ծալկագիր, կամ դրուագագիր. իսկ երեք կեր՛պարանօք մարդոյ, կամ թռչնոյ, ևայլ, կոչի մարդագիր, կամ ձագագիր. ոմն տեսանի՛ի սկսուածս պէսի ձառից և գլխոյ մատենից։

Ի վերոյ նշանակեալ երեսնևուերկն տառից չորեքքին ո՛ք, պ. յ. ո. ս. ը որս և հնչումս ո՛ս՝ պէսպէս՛ի գործ ածին։

Պ՛ապ՝ երբ առանց մակակետի է, ունի զիւր ձայն. ա՛ր, Պղ՛ել. զեկ, լուղիլ. ևայլ։ Իւ երբ մակակետիւ է, երբեմն հնչէ ոմն զլե՛ռնուրբ. ա՛ր, Պ՛այ՛ղ. հայ՛ղ. ե՛ղեղ. գաղի՛ղեա. ալ՛ե՛ղ՛ուխա. ևայլ, և այս առաւել՛ի գործ ածի յայլազգական բառս։ Իւ երբեմն որպէս զսոսկաձայն պապ. ա՛ր, Պղ՛աշակ. ել՛ևա. երկնւզ՛. ևայ. և ըստ այսմ անուանի պէ՛ռն։

Յին՝ յորժամ է՛ի սկզբան բառից. է բաղաձայն. ա՛ր, Յարմար. յօժար. յօն. յաձոռ. յերկրէ. ևայ։ Իւ երեք վա՛ր բարդուէ, կամ վա՛ր նախդրից՝ այսպիսի սկզբա՛նատառ չէ՛՝ի մէջ բառի կամ նախդրի անկցին, տա՛կաւին իբր բաղաձայն հնչէն. ա՛ր, Նարե յարմար, և ո՛չ բարեյ արմար. ինքնա յօժար, և ո՛չ ինքնայ օժար. բարձրա յօն, և ո՛չ բարձրայ օն. ի՛ յաձոռ, և ո՛չ ի՛յ աձոռ. առ ի՛ յերկրէ, և ո՛չ առ ի՛յ երկրէ. ևայ։

Ոսկ յորժամ դնեսցի զկնի ձայնաւորս տառիւ՝ի վերջոյ, իբր անձայն վարի. ըր, Ծառայ. աղայ. գայ. ապշեցայ. սայ. նորայ. ՚ի բացեայ. ՚ի վերայ. յատյայ. նոյ. գոյ. քոյ. յարգոյ. ՚ի ներքոյ. բերանոյ. զրոյ. ևայ. բաց յայլազգեական բառից. և բաց ՚ի բառիցս, ԼՀՃ. Ե՝այ. հայ. ճայ. նայ. վա՞յ. խայ. հոյ. Ա՝յլ սակայն եթէ զկնի վերջատառ չէ տառիւ յարեսցի տառ լինչ, կամ վանկ լինչ, և կամ բառ, յայնժամ իբր ձայնաւորս հնչեսցի. ըր, Ծառայական. տղայամիտ. գայլին. ապշեցայք. սայս. նորայն. նոյի. գոյից. քոյոյ. յարգոյամեծար. ՚ի ներքոյ. բերանոյն. զրոյիւք. ևայ. Ոսկ ՚ի բառսդ՝ վերայգրեալ վերայեդեալ, վերայասացեալ ևայ, չէ տառն դնի իբր անձայն. զի սոքա ոչ նկատին իբրև բարդք, այլ՝ իբրև կրկին բառք։

Ան՝ երբ յառաջէ քան զտառն վ, հնչէ ոնք օ. ըր, Ա՛վ, կով. ծով. կողով. յակովբ. հռովմ. մեքենովքէ. ևայ, Ընդ սակայն եթէ զկնի վէրնն գուցէ միւս ևս այլ տ՛. յայնժամ նախընթացն ոն հնչէ ընդ մէջ այէ և օյէ. ըր, Ովս վաս. սովորուն. խռովուէ. ևայ։

Ա՝յլ յորժամ դնի ոն յառաջքան զտառն չէ. որոյ զկնի եցէ տառ բաշխձայն՝ հնչէ ոնք ոս. ըր, Այգեթայն. յոյս. խնջոյք, ևայ։ Ոսկ յայլս՝ հնչէ ոնք ո՛. ըր Ա՝յծ. արբուն. գողի. խոզ. գոմ. ալոձ. բորակ. գոյեղ. գոյից. գոյուէ. ևայ։

Ինձանի պարզ՝ (յոյ առանց նախընթացս ոյէ), յորժամ նախատառսի ձայնաւոր տառից, միշտ իբր բաղաձայն վարի. և ունի զհնչումն վէնէ. ըր, Ա՝սազակ, մանանէանդ. աւետարան. առաւելուլ. յաւէտ. պտղաւէտ. գաւիթ, շաւիղ. զօրաւոր. գինեայ. հոգեւոյ. փարաւոն. առաւօտ. ևայ։

Ոսկ յորժամ յարի զկնի ինչ տառին, երբեմն վարի իբր բաղաձայն. ըր, Ցիւ, քիւ, անիւ, խաչիւդ. պատիւն. ևայ։ Ընդ երբեմն իբր ձայնաւոր՝ ոնք ե՛ կամ էո՛. ըր,

Լատ. հիւթ. գիւղ. լալիւն բարուվեճ. բանիւք. խոս-
չիւք. ևայլն։

Այնպէս ևս յորժամ յարի զկնի եէին՝ Թէպէտ հա-
սարակօրէն իբր բաղձայն վարի. պր, Լիւ. դեբ. ևայլն։
բայց ըստ հին ձեռագրաց ինչ՝ երբեմն նաև իբր ձայ-
նաւոր հնչէ՝ ոպէ է՛. պր, Լուղ. բեաբ. առեւծ. ևայլն։
այլ իւղ. բիւր. առիւծ։

Ա.յլ նկատելի է ևս, զի եթէ ի մէջ երկուց ե-ականից՝ էնէ
մոցէ, նախընթաց ե-ական հնչէ ոպէ նուրբ ձայն. իսկ հե-
տևեալն իբր է՛. պր, ևլեթ. ևիւծ. ևիւսել. ևայլն։ բայց
ի բառէս՝ ե-ական. որոյ միջանկեալ ձեական հնչէ որպէս
վէ՛։

Ա՛ն՝ եթէ չունիցի նախ քան զինքն բնաւ ինչ տառ
իբր ձայնաւոր հնչէ. ործգան, Ուլեն. ուր. ուղիղ. ուս
տեստ. ումեք. ևայլն։ Այնպէս եթէ չունիցի զկնի իւր
ինչ տառ, իբր ձայնաւոր հնչէ. պր, Լուս. զօրաւ.
վայրածու. խորհրդատու. ևայլն։

Ոսկ եթէ ևցէ ի մէջ երկուց տառից, որոց առա-
ջինն ևցէ բաղձայն, երբեմն ոպէ վէ՛ հնչէ. պր,
Լոճաղ. ղոճարէթ. պրտուճեղէն. Թոճել. ի զօրուճէ.
նոճիձ. ասոճի. պատուճոյ. Թոճոց. անուճօք. ևայլն։ Եւ
երբեմն ոպէ զձայնաւոր. պր, Լուլթ. սողունն. ընթեռս
նուաք. զբօսնուաք. խուճել. էմմանուէլ. Թողուի.
ընուիր. ընկենուին. ևայլն։

Ասպա եթէ նախընթաց տառն ևցէ ձայնաւոր, և կէ
չէ իբր ձայնաւոր, հնչէ ոպէ է՛. պր, Լուի. լիուէթ.
գոյուէն. վկայուէ. ևայլն։

Գ Լ Ո Ւ Խ Ս Ե Ն։

Յաղագս վանիցն։

Վանկն է ձայն ինչ՝ որ միով հնչմամբ եւ
լանի ՚ի բերանոյ մարդոյն՝ բաղկացուբ
ձայնաւորս և բաղաձայն տառ իւ, ըր, Գաս.
հե.նե. գռ. իյ. ձու. օք. ևայ։

Ընդ՝ դով հնչմամբ. զի եթէ բազում հնչմամբ ելա
նիցէ, ոչ ասի վանկ. այլ՝ բառ. ըր, Նարի. ընտանի,
մեծապես. ևայ։

Ընդ եա՝ ելանէ ՚ի երեքանոյ տրտոյն. որով որոշին նախ՝
յայն ամ ձայնից, որք հնչին յանկկնդան իրաց, և յան
բանից. որպիսի են ձայնք ջուրց, հողմոյ, պղնձեաց,
քնարիւ, տաւղաց, Թռչնոց, դաշնաց, ևայ։ Երկրորդ՝
որոշի նաև յայնպիսի ձայնից, որք Թեպետ ելանեն ՚ի
բերանոյ մարդոյ, սակայն ոչ իբր մարդոյ, այլ իբր ա
նասնոյ, որպիսի են ձայնք սուլելոյ, հաչելոյ, փըռն
գալոյ, ևայ։

Ընդ դարձեալ՝ բաղձայո՛ւբ չայնաւորս և բաղաձայն պատ՚նոյ.
քանզի առ ՚ի ասիլ ձայնի իրիք տիրապէս վանկ՝ պիտոյկ
այնմ բաղադրիլ ՚ի բաղաձայն և ՚ի ձայնաւոր տառից.
և միով հնչմամբ ելանել ընդ բերանն. ըր, Ընդ, եր, դեղ.
քէն. ևայ։ Սակն իրի ձայնաւորք տառքս՝ է՛ և օ՛, ոչ ասին
յատկապէս վանկ, այլ՝ անյատկապէս և պիտակաբար,
ըստ որում են և այլ ձայնաւոր տառք՝ եթէ առանց բա
ղադրելոյ ընդ բաղաձայն տառից հնչեսցին. օրպէս, ա՛.
է՛. է՛. ի՛. ո՛. զի ըստ այսմ տառ ասին. հեգելի և յօ
դելի ձայն. և են նիւթ և տարր վանկի, և ոչ պիտակ
վանկ։ Իսկ եթէ փաղաւուբ բաղաձայն տառից հնչես
ցին, ասին յատկապէս վանկ. ըր, այբ. էչ. ևայ. զի ըստ այսմ
հեգմամբ և փաղաւուբ տառից ձևանան։ Եւ վասն այսր
պատճառի վանկն կոչի նաև հեգ և փաղաւուն։

Վանկից բազում են տեսակք. ոմանք են միատառ,
կամ միագիր. և ոմանք յոգնատառ, կամ բազմագիր։

Ա՛իատառք են եօթն ձայնաւորքս, ա. է. Ի. ը՛. լ. ո. օ՛։ որք ըստ վերոդրելոցդ պիտակալ միայն ասեն վանկ։ Ոչ կոչնատառք են, որք ՚ի բազում տառից բաղկացեալ են. ոմանք կերկուց. և կոչին երկատառ. ոմն, Ընդ մի, օդ. ևն։ Ոմանք կերեից. և ասին երրատառ. ոմն. Հաց, հող, բեր. ևն։ Ոմանք ՚ի չորից. և ասին քառատառ. ոմն, Ցարկ. բեղկ, ջուր. ևն։ Ոմանք ՚ի հնգից. և ասին հնգատառ. ոմն, Սուրբ. թեամբ. գամբք. ևն։ Ոմանք ՚ի վեցից. և կոչին վեցատառ. ոմն, Կուրծք, ջուրբք, թեամբք, սեամբք. ևն։

Պարձեալ՝ ոմանք ՚ի վանկից են միաբարբառ, կամ միաձայն. և ոմանք երկաբարբառ, կամ երկաձայն։ Ա՛իա բարբառք են նք, որք ունելով զմի ձայնաւոր տառ՝ ըզձայն միոյ հնչեն. պր, Հար. թոռ. զուկ. ձիւ. ևն։ Ոչ երկբարբառք են նք, որք ունելով զերկուս ձայնաւորս՝ իրև զմի ձայն հնչեն պր, Հաւ. եօթն. լայն. լոյս. ձիւն. տուն։ Յորմէ երևի՝ թէ վանկք լինին երկաբարբառք, յորժամ գկնի էէն յարի այլ, կամ օ. կամ այդն և ան ունին գկնի իւրեանց զյն, կամ էնդն և ան ունին գհետ իւրեանց զէ՛ան անձաւ. պր, Ականք. զեօղ. այն. գոյն. իւղ. զուր։ Ոչ ըստ այսմ՝ երկբարբառ վանկքն կազմին ՚ի վեցից ասի եա. եօ. այ. ոյ. էա. ոա։ իսկ տառքս է, և ը, ոչ կազմեն զերկբարբառ վանկս, բայց եթէ յայլազգեական բառս. պր, Եփմէք. Եփր. Եը՛գմէք. Եը՛գէլմէք. ևն։

Պարձեալ՝ ոմանք ՚ի վանկից են աննշանք, և ոմանք նշանակեալք։ Աննշանք են նոքին, որք ՚ի հայ բարբառ ինչ ոչ նշանակեն. պր, Ա՛ա, կա. գէ. ևն։ Ոչ նշանակեալք են՝ որք առանձինն նշանակեն ինչ. պր, Հար. թէլ. զէն, ևն. բայց սոքին ոչ ըստ որում նշանակեալք. այլ ըստ որում են նիւթ նշանակուածք, և ըստ որում միով հնչմամբ ելանեն ը՛ բերանն, ասին վանկ. զի ըստ որում նշանակեալք՝ յաւէտ բառ ասին, քան վանկ։

ԳԼՈՒԽ Գ։

Յաղագս բառից։

Բառն է ձայն նշանակական, յոր այն պիտի ձայն, որ կարգեալ է՝ առ ինչ նշանակել զինչ. որով և ոչ ըստ ի վանիցն. զի նա է ձայն միայնչիւն՝ ըստ ինքեան անդրշան՝ կալգեալ առ նշանական ինչ, յոր առ բառն։ Ոսկ բառն է նշանական ձայն. զի միշտ նշանակէ ինչ. յոր, կամ զնոյն իրն, կամ զգործողութիւնս իրաց, և կամ զպարագայս նոցին։

Զայնն՝ որ նշանակէ զիրն, և յորջորջէ զնոյնս այս ինչ առ անուն. ոյն՝ Բար. հզղ. անասուն. տեսիլ. փառք. ևայլն։

Զայնն՝ որ նշանակէ զգործողութիս, կամ զկիրս, և կամ զվիճակեալ իրայ ըստ ժամանակաւ, կոչի բայ. որ, Գանաման, խոցեցայ. եղէ. ևայլն։

Զայնն՝ որ նշանակէ զիրն ի գործողութե, կամ ի կրելութե, կոչի ընդունելութե. որ, տեսօղ. տեսեալ տեսանելի. ևայլն։

Զայնն՝ որ զպարագայս իրաց և գործողութեց նշանակէ, և հնգապատիկ. զի Կամ զդէմս իրաց ցուցանէ. և այս կոչի դերանուն. որ, Ես. դու. սա. դա. ևայլն։ Կամ սոսկ զպարագայս ինչ իրաց յայտնէ. և այս կոչի նաև խաղրուեի. որ, Ո. զ. ըստ. վասն ևայլն։ Կամ զկիրս հոգւոյն յայտ առնէ. և սա կոչի միջարկուեի. որ, Ո՛վ. աւաղ. ևայլն։ Կամ զպարագայս գործողութեց և կրից ի մէջ բերէ. և սա կոչի մակբայ. որ, Այսօր. յերէկ. ուր. ևայլն։ Այլ կամ զայս ամ նշանական բառս ըստ միմեանս կապէ. և սա անուանի շաղկապ. որ, Սակայն. թէ. և. ևայլն։

Յայսցանէ յայտնի երևի, թէ ութն են աղգք բառից. յոր, Անուն, դերանուն, բայ, ընդունելութե, նախադրուեի. միջարկուեի, մակբայ, և շաղկապ։

Արդ՝ սկսցուք նախ զոլոյ ձայնիցն նշանականք՝ բառք ասին, զոր նախ ևս զոլոյ բաղկացուցանելոյ զբան՝ այսուհետև կամ այնու եղանակաւ նշանակելով՝ մասունք բանի կոչին, ոմանք իբր անուն. ոմանք իբր բայ. ևայլն։

ԳԼՈՒԽ. Գ.

Յաղագս բանի.

Բանն է կարգաւոր շարամանութի բառից՝ յայտ նող տրամախոհութե մտաց։ Յասելն՝ կոչեաց աշակերտս իւր զտասնեւերկուս, ցուցանէ, թէ՝ ի կազմութե բանի՝ շարք բառից պարտի լինել ըստ կարգի զետեղելոյ. ուր, *Յանկանիլ մեղացն՝ յառնէ ապրաւութիւն։ Եփես. ը. 31։ Ուր ահա ըստ կարգի դասա ւորեալ են բառք։ Իսկ եթէ խանգարեացես զկարգն, ոչ ևս միայ բան. ուր, Յառնէ յանկանիլ ապրաւութիւն մեղայն։ Ո՞ի բառք սր թէպետ նոյն են՝ որ ինչ՝ ի նախ ընթացդ, յորում կազմեալ էին ըստ կարգի զետեղեալ՝ ոչ առնեն զկազմութի բանին։

Իսկ յասելն՝ յայնժամ զտասնեւերկուս Տասց, ցուցանէ, թէ յայնժամ շարութիւնք ինչ բառից բան ասի, յորժամ զդատումնս, կամ զխօսս մտաց մերոց յայտնէ. թէ երբ՝ ի սակաւ բառից կազմեալ, և թէ՝ ի բազմաց. ուր, *Լաւ է կոյր աչօք՝ քան կոյր մտօք. խորհուրդ Ո՞հա այս բան յայտ առնէ զայն դատումն, որով խօսիմք՝ ի միտս մեր, և հաստատեմք, թէ լաւ է մարդոյ կոյր լինել աչօք՝ քան մտօք։

Ո՞սայիկ՝ զդատումնս մտաց. զի եթէ ճշմարտ զպարզ հայեցողութի, կամ զըմբռնումն մտաց յայտնեացէ, ոչ է բան ըստ քերթողաց. որպիսի են սոքին. Ո՞ օրաբաբել սաղաթիէլեն. բանական կենդանի. լուսատու և զուարթարար. ևն։ Ո՞ի սոքա միայն զըմբռնմունս մտաց յայտ նեալ՝ յաւէտ շարայարել բառք ասին՝ քան թէ բանք. Այս այս ոչ ինչ՝ զի բայ չէ եղել՝ ինձ ներգործութիւ. այլ վա՛ այնպիսի պակասութե, ըստ որոյ և ոչ զօրութիւ ըմբռնի բանն։ Իսկ եթէ բայն զօրութիւ ներգործի, է տիրապետ բան. ուր, *Ի՝ քէն տանջանք, և՝ ի միջ յանձնատուութիւք. սուր քոյ, և պարանոց մեր։ Եղէր է։ Ուր զօրութիւ ըմբռնին այսպիսի ինչ բայք, տուեալ լինին,

ընծային, և պատրաստ է. ոմն Թէ ասացեալ էր, Ի քէն տուեալ լինին տանջանք, և Ի մէնջ ընծային քեզ յանձնառուիք տանջանացդ. ոմն պատրաստ է տուր քոյ, այնպէս և պատրաստ է պարանոց մեր։

Ոմանք Ի բանից են կատարել, և ոմանք անկատար։ Կատարեալ բանն է, որ անթեքի յայտնէ զարամնախտ հուէն մտաց. որով լսօղն ոչ ևս սպասէ այլոց բառից՝ առ Ի առնուալ Ի միտ. ՚ի, *Մարդիկ յօրինակն առաքեալ հայեին՝ քան Ի Աշմարտուէնն։ Ղեղտ։

*Հուրաքանչիւր ոք յիւրոց գործոց գովէի՝ կամ պարտաւոր գրիգոր արշարունի։

*Խարուիք է մահկանացուի ոչ գիտել՝ Թէ երբ վախճանի՝ Ի պոռնկ։ ագէթո։

Օ՞ինչ օգուտ է լիուել տանն, յորժամ ընտանիք զիրեարս կուտորեն։ գէորգ. 3։

Ոսկ անկատար բանն է, որ Ի բառից կարգաւ շարադրեալ՝ Թէպէտ յայտնէ զարամնախտհուէն մտաց, բայց անկատար և Թերի. և կամ տայ զսկզբնաւորուէն լմնանալոյ զարամնախտհուէն մտաց, բայց ոչ աւարտէ. այլ՝ ոմն Թէ Ի՞նկախ Թողու. ՚ի, Եթէ ցանկամք հասանել փառացն. Թէպէտ և ամ աշխարհ գովեն և երանեն մեզ. Իբէ Թէ զպէտս ընչիցն խոտէ. Ի լարել աղեղն հզօրին. Կամելոլուժգինս ընթանալ. Ի փոքունցն վախուցեալ. Յորժամ յաղթեմք. Որ սակաւուք ոչ զգաստանայցեն. ևն։ Օ՞ի ահա տոքա զԹերի ինչ դատմունս մտաց յայտնեալ, Թէպէտ և սկիզբն առնեն իմացուցանելոյ, այլ ոչ կատարեն. բայց եթէ յարեսցի Ի նոսա այլ բան, կամ քայ. ՚ի։

*Եթէ ցանկամք հասանել փառացն, փախիցուք Ի փառաց անտի։ ոսկէբ. ա. 2. յորդոր։

*Թէպէտ և յամ աշխարհ գովեն և երանեն զմեզ (մարդիկ), զինչ օգուտ են մեզ։ վարդ հարց. է։

*Ոչ Թէ զպետս ընչից խոտէ, այլ՝ զդժնդակ միտսն։
գէորգ վ՛պ։ ՚ի մեկն. եսայ. 2։
*՚Ի լարել աղեղան հզօրին տկարացան։ գավէաթ. լ՛ա։
*Կամեալով ուժգինս ընկճել՝ ընկալայ սաստկանալ։ դատ. ֆէ։
*՚Ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամեծացն մատնեաց
ցայլ՝ ՚ի նոյն։
*Յորժ՛ յաղթեմք, ցնծամք։ ոսկէբ. յոփ. Ը. ճաո. 3։
*Որ սակաւուք ոչ զգաստանայցէն, և ո՛չ բազմօքն
խրատեսցին։ ոսկէբ. ոո՛ էջէ։

Ա՛յլ աստ պարտ է գիտել, զի ըստ չորից եղանակաց բա-
յից՝ են և չորք եղանակք բանից. այ՛ են. Սահմանա-
կան, հրամայական, ստորադասական, և անեղեալ, կա՛մ
անսրոշ. յորս բովանդակին և այլ բազում եղանակք
բանից. զորոց ոչ է հարկ խօսել աստանօր. զի ՚ի խօսիլն
զեղանակաց բայից՝ բաւականանալ յայտնին և նոքին։
Այլ և արտաքոյ սո՛ց գտանին բազում եղանակք բանից.
որոց ոմանք են ողբականք. ոմանք խնդականք. ոմանք
զարմացականք. ոմանք ղարհուրականք. եւն։ Ա՛յլ զայս
ցանկ Ձարտասանից է խօսիլ։

Ոսկ վ՛ա մասանց բանի գիտելի է, զի մասունք բանի
են ութ՝ն աղգք բառից, զորս յիշեցաք ՚ի վերոյ. այ՛
են, Անուն. դերանուն. բայ. ընդունելուք. նախա-
դրութ՛. մակբայ. շաղկապ. և միջարկութ՛։ Այ՛ սոքա
յայն սակս ասին մասունք բանի, զի միայն ՚ի սոցա-
նէ բաղկանայ բանն իբր ՚ի մասանց։

Սո՛ց չորք՝ այ՛ Անուն. դերանուն. բայ և շնունելուքն՝
հոլովականք են. զի կա՛մ ՚ի սկիզբն, և կա՛մ ՚ի վերջ պես-
պիսանան. և այս պէսպիսութ՛ իբր հոլովումն է նո՛ց։

Ոսկ մնացեալ չորքն են անհոլով քս
՚ի վախճան ծանօթութ՛եանց գլխաւոր մասանց
քերականութ՛եան՝ համառօտեսցուք զսահմանս նո-
ցա յայս ոտանաւորս, առ դիւրին սերտողութ՛ի համա-
բակաց։

Պիղծն ի գիծ ինչ՝ նշան տառի.
տառն ի հնչուածն՝ ինչ հեգելի։
Ոգանկն միով՝ հնչմամբ յօդի.
բազկացուածք՝ պէսպէս տառի։
Տառն ի ձայն ինչ՝ նշանակական.
Ի յո՛ւթն ազգըս՝ բաժանական։
Տանն ի կարգաւ՝ բառի հիւսուած.
յայտնիչ ներքին դատման մտաց։

Արդ՝ յետ խօսելոյ մեր զչորիս մասանց քերականութեան, հարկ ի խօսիլ զուրթն մասանց բանի՝ զբաց քանչիւրոց առանձինն։

ԳԼՈՒԽ Ա։

Հայկազն Հաւատոյ։

Թէ ինչ ի՛նչ ու տանէպարի՛կ էրէ անունն

Անունն ի մասն բանի, որով իրն յորջորջի, այ՝ այնպիսի բառ, որով իրն անուանի՝ և ասի այս ինչ, կամ այսպիսի ինչ։ Արդ. քար. խունկ. լոյս. պայծառ. տկար. ևայլ. զի սորօք պէսպէս իրք պէսպէս օրինակաւ այս ինչ կամ այն ինչ անուանին՝ մինն մարդ, մինն քար, մինն խունկ, ևայլն։ Պէտք ի և սահմանել այսպէս. անունն ի մասն բանի, որ զեռւ իրին նշանակէ. այլ այս ևս զնոյն զօրութեան. քանզի անունն յայնժամ նշանակէ զեռւ իրին, յորժամ իրն նովաւ անուանի այս ինչ, կամ այսպիսի ինչ. որպէս անունս մարդ յայնժամ նշանակէ զեռւ մարդոյ, յորժամ նովաւ անուանի իրն այնպիսի. այ՝ մարդ։

Անուանց ոմանք են դասական, և ոմանք ածական։ Դասական անունն ի, որ ինքնին վարի ի բանս. և նշանակէ զիրս էականս, կամ իբր էականս. թէ բնաւականք իցեն, և թէ արհեստականք. այ՝ Արդ. մարմին. տունկ. ևայլ. որք են էականք և բնականք։ Աթոռ. Թուղթ. տուն. ևայլ. որք են էականք և արհեստականք։

Պոյն. լոյս. հաւատ. քաղ ցրուԹԷ. ևա. որք են իբր էականք և բնականք։ Նկար. փորձ. շինուԹԷ. ևա. որք են իբր էականք և արհեստականք։

Պոյական անուանց ոմանք են յատուկ, որք և՛ ի հնոյ՝ էակ ասին. ոմանք հաւաքականք, որք և էոգ-ցոյցական կոչին. և ոմանք ընդհանուրք կամ հասարակք, որք և ասին ոսոոոկոնց։

Յատուկ անունն է, որ կարգեալ է առ՛ի զմի ինչ նշանակել և զմիոջէ միայն ասել։ ՈՐ. Աստն. յուդա. եՀմ. տարսն. տիգրիս. գեհոնն. քորեբ. սինայ. ևա. Ո՞վ սՔ հնարեալ են ՎԸ նշանակելոյ զմի մարդ, զմի գաւառ, զմի գետ, զմի լեառն, ևա. ուստի և զմիոջէ միայն ասին։ վՎՅ և ոչ վարին յոգնականապէս։

Այս ԹԷպէտ յատուկ անուանք մարդկան՝ այլոց ևս դնին, բայց այն է ՊԸ պատահման. և գնացանէ ևս իբրև զմիոջէ ասին։ Ասկ եԹԷ կամիցիմՔ որոշել զնոսին յայլոց յարեմՔ՛ի նմ երբեմն զբառս ինչ նոցին յատկացեալ։ ՈՐ, Աստն յովնաթան. սիմոն Ճաքոսեան յոյդ. սիմոն բորոթ. սիմոն Տոփ. Յուդա Տակոբէ. յուդա յովՀէանն. յուդա էհարեովթոյ, ևա։

Հաւաքականն է, որ միով Ըզական ձայնիւ զբազումս իրս հաւաքմամՔ միացեալս՝ իբրև զմի նշանակէ. ՈՐ. Շ՞եզՔ. կոյտ. դէզ. հօտ. երամ. խումՔ. ժողովուրդ. տոհմ. հոյլ պար. ևա. Ո՞վ սոքա ոչ զմի յինքեանս նշանակեն, և ոչ ևս զբազումն իբր՛ի միմեանց զատ տեսլս, այլ՝ իբրև հաւաքեալ՛ի մի, ՈՒՔ հօտն՝ ոչ նշանակէ զմի ոչխար, այլ՝ բազում ոչխարս, ոչ առանձինն, այլ՝ իբր՛ի մի հաւաքեալ։

Ասկ ընդհանուրն՝ կամ հասարակն է, որ նշանակէ զընդհանուր ինչ էուԸ տարաձեալ առ բազում անհատս. կամՈր զբազմաց ասի հասարակաբար. ՈՐ, Ա՛արդ, հաւ, ծառ, գետ, տուն, գահ, զոհ, խորհուրդ, բան, զօրուԸ, փառք, ևա։ Ո՞վ սՔ ոչ զմիոջէ միայն, այլ և

պրաղմայ ասին՝ ի հասարակի։ Այլ ծառն՝ ոչ ասի ըզմիոջէ ծառոյ միայն, այլ և զամ ծառոց. զի զոր ինչ նշանակէ անունս ծառ՝ զտանի այն յամ ծառս։

Ածական՝ կամ ըստ հնոյ տպագրին անունն է, որ ինքնին ոչ վարի՝ ի բանս, այլ՝ պահանջէ յարիլ՝ ի գոյականս՝ իբր յայտնիչ որպիսուհեն նոցա. որ. Նաւարի. չար. առատ. սակաւ. անստուեր. վէհագոյն. կարևոր. ամենապիալ. կենդանարար. բարեաստեաց. եւն։ Որք առանձինն ոչ վարին՝ ի բանս. այլ՝ յարադրեալով՝ ի գոյականսս նա պատճառն է, զի ունին զնշանակուհի իբր ձեռագործք. զանգի Լեզուիս և յայտ առնեն զորպիսուհի ինչ, բայց ոչ որոշեալ առ այս կամ առ այն. որով և միտք մարդոյ՝ ի լսելն՝ մնայ տատանեալ. և որոնէ, Թէ որոյ իրի արդեօք որպիսուհի է այն, զոր նշանակեն։ Այսպէս Թէ գոյականի վարեսցին, որոշի նշանակուհի նոցա առ այս կամ առ այն. որով և միտք լսողին հանգչի. որ. Յասելն. «Ծառ բարի՝ պտուղ բարի առնէ. և ծառ չար՝ պտուղ չար առնէ։ (Մտթ. 7 17.) ածական անունս բարի՝ յարեալով՝ ի գոյական անուանսդ ծառ՝ և պտուղ՝ որոշի առ այս և առ այն. այս առ ծառն և առ պտուղն. որով և միտք լսողին ոչ ևս որոնէ. Թէ բարին զո՞ր իր նշանակէ աստ, կամ զորոյ իրի որպիսուհի յայտնէ։ Զսա այսմ և անուանդ նոյն՝ յարեալով յանուանսդ՝ ծառ և պտուղ, որոշի՝ ի նշանակուհի իւրումն։

Այլ գիտելի է նաև, զի Թէպէտ ածականն պահանջէ յարիլ՝ ի գոյական, բայց ոչ է յարկ միշտ ներգործուիլ ունել զնոսին. այլ՝ բաւական է և զօրուիլ միայն ունել. որ, յասելն. «Ոչ փոքուն նկարեաց զմեծն և՝ ի մարմնականն զհոգևորն, (Ղեւտ. Ե. 10.) ածական անուանքս՝ ի ֆոտուն, զմեծն, ՝ի մարմնականն, զհոգևորն՝ զօրուիլ ունին զգոյական իւրենոյ. այլ է՝ իբր, գոր, գործողուհի, խորհուրդ. ոչ Թէ ասէր. ՝ի փոքու իրի նկարեաց գործ մեծ, և ՝ի մարմնական գործողուհի զխորհուրդ հոգևոր։ Զսա այսմ է տեսանել և՝ ի սոսկին։

*Ի՛ խնդիր սակաւուն՝ ի կարևորացն զրկեցայ. ոչ ի խնդրելն զսակաւ շահս անձին՝ ի շահուց կարեւորայ զրկեցայ։ Նորէկ. ծէ։

*Սիրոյն զօրուէ ոչ միայն զպատշաճն և զդիւրինն, այլ և զանդեպն և զդժուարինն տայ յանձն առնուլ վա՛ հաճոյից սիրելոյն. ոյր պպատշաճ՝ և զդիւրին աշխատանս. Եւս. ընդհ. Եղէ։

Ա՛յս առանձին վարուձն ածականաց առաւել յայնս ի գործ ածի, որք յաւէտ մարդոյ պատշաճին. որպիսի են ածականքս, Ա՛րդար. ամբարիշտ. խորագէտ. չարագործ. երկրաքարշ. անմիտ. Եւս. որ, *Ա՛րդարոց հասցեն բարութիք. Ճանապարհք ամբարշտաց մոլորեցուսցեն զնոսա։ ա՛ա՛հ. 12. 26։

*Խորագիտին տեսեալ զչարագործն պատժեալ՝ հասատուք խրատել զանձն։ ա՛ա՛հ. 22. 3։

*Հակ անմտիցն և երկրաքարշիցն՝ ոչ եգիպտոսնախ՝ նոյնպ և այժմ բաբելոնեւլ ըղձալի։ լամբ. ա՛քէն։

Պիտեալի է երկրորդ, զի երբեմն ոմանք յածական անուանց՝ իւիք մանկամբ ածանցեալ՝ լինին գոյականք. ոչ ածական անուանքս՝ չար. բարի. նուաճ. պակասարձակ. Եւս, ի ձեռն մանկանցս՝ ո՛րբ՝ն. ո՛ն. ո՛որ. Եւս, լինին գոյական. որ. Չարուի. բարուիմ. նուաղուիմ. պակասուիմ. արձակուիմ. Եւս։

Նոյնպէս և բազում անգամ գոյական անուանք լինին ածականք պէսպ բարդութ, ինչ ածանցմամբ, և իւիք բաղադրութ. որ. Ղոյս. լուսապէսնիլ. լուսաւոր. անլոյս. բան. բանաւէր. բանական. անբան. գեղ. գեղապածծ. գեղեցիկ. գեղ. Եւս։

Պիտեալի է երրորդ. զի կան անուանք ինչ, որք թէպէտ հասարակօրէն գոյականապէս վարին, բայց երբեմն ի գործ ածին նաև իբր ածական. որպիսի են անուանքս, բարեխօս. բժիշկ. գող. դաստիարակ. զինուոր չարաչար. ընկեր. Թագաւոր. ժառանգ. ի միջնորդ. Ջատագով. սպասաւոր. Եւս, Նա սք կոչին ի Քրիստ։

պիտեղի է ջորբորդ, զի նաև ընդունելութիք վարին իբ րև անուն ածական. որ, Որոշօղ, որոշեալ, որոշելի. իմացօղ, իմացեալ, իմանալի. ևն։ Օրոց ունիմք խոսիլ յԻբրեանց տեղիս։

Ածական անուանց ոմանք դրականք ասին. ոմանք բազդատականք. և ոմանք գերադրականք։

Դրականք են, որք ցուցանեն զորպիսութիւ կամ զորքանութիւ իրին պարզապես՝ առանց Ձոխացուցանելոյ, կամ նուազեցուցանելոյ. որ, Խարին սպիտակ. գեղեցիկ. վատթար. պակաս. երկայն. կարճ. ևն։

Բազդատականք են, որք բազդատելով զմի իր ընդ այլում իրի՝ ցուցանեն զորպիսութիւ կամ զորքանութիւ նորին առաւելեալ կամ նուազեալ ընդ միւսոյն. և սոքա կազմին մանկամբս՝ գոյն. որ, Խարեգոյն. սպիտակագոյն. գեղեցկագոյն. վատթարագոյն. պակասագոյն. երկայնագոյն. կարճագոյն. ևն։

Ամբ այլազգ ևս ձևանան. երբեմն յարելով ի դրականս զմանրիկդ՝ նո. որգոն, Ընս չար. ևս հնարաւոր. ևն. կամ ևս. խուժադուժ ևս. ևն. որ, *Ի հոգս աշխարհիս զբաղեալ կամք՝ ևս չար քան զաշխարհականսն։ յոր չարագոյն քան զաշխարհականսն. ոռգ. յակ. 5։

*Ընդ ևս հնարաւոր մի արգելցես։ յոր զհնարաւորագոյնն. նոռ. կբ։

*Որ ոչ ամուսնացուցանէ, լաւ ևս առնէ, յոր լաւագոյն առնէ։ ա. կոր. 7. 38։

*Որ խուժադուժ ևս էր տեսանելով։ յոր խժդժագոյն էր տեսլեամբ։ բ. մակ. 4. 40։

Երբեմն յաւելլով ի դրականս զբառսդ՝ վրան ոռոսել. ոռոսելոս, էբրա. ևն. որ, *Ալ ախձան նը դառն է քան զթոյն օձի։ յոր դառնագոյն։ ՅՃՔ. ԺԲ։

*Վրան զիս տեղեակ և հմուտ է ք սբ կտակարանացն։ յոր տեղեկագոյն և հմտագոյն. էղէզ. ե։

*Ձիք այլ ինչ ախորժելի ես և զուարճալի մեզ քան

զընտանուէ ունել առնա. յր ախորժագոյն և զուարթ
ձագոյն։ խոսրով։

*Ա՛ռաւել վեհ գտաներ զօրինս քրիստոնէից։ եղիշ. գ։

*Յորժամ սպառին առ ի մէնջ բարիքն, զառաւել
զարմանալին յայնժամ ներգործեաս։ նար. ծգ։

*Ա՛ռաւել ևս դեղեցիկ ք զառաջինն արար։ ոսկ. յակ. ճ։

*Ձինք ինչ այլ սով դառնագոյն և տաժանելի իբրև ըզ-
հոգւոյն սով։ յր տաժանագոյն։ էփես. ծ. 14։

Ընբեմն միայն խնդրառուք դրականին. որ, Ա՛ստ նաս
խարարայն աւագ դու էիր. յր աւագագոյն. եղիշ. գ։
Տրուպ ամենեցուն զանձինս համարել. յր տրպագոյն
քան զամենն։ նար. էրգ։

Նս գրիգոր կրօնաւոր քահանայ՝ յետին բանահիւս
սաց, և կրտսեր վարժապետաց. յր յետնագոյն և
կրտսերագոյն։ նար. ի վերջէ։

*Ընջանիկդ ի գուշարս գնդի. յր երջանկագոյնդ
ի գուշարս գնդի։ նար. ղե։

*Ա՛նպիտանս՝ ի թիւս անօթոց, անարգս՝ ի քարինս
որմոց. յր անպիտանագոյնս. անարգագոյնս. նար. է։

Գերազրականք են, որք ցուցանեն զորպիսուէ իրին
և սք կազմին մանկամբս՝ ամեն. որ, Ա՛մենաքաբի. ա-
մենագեղեցիկ. ամենավատթար. ևս։

Սք այլօրինակ ևս ձևանան. Երբեմն յաւելով ի
բաղդատականն զմանրիկդ՝ նա. ուրգոն, Նս վերա-
գոյն. ևս մեծագոյն. ևս. կամ ուսուցորագոյն ևս. զօ-
րագոյն ևս. ևս. որ, Նս վերագոյն փառաց աթոռ զառ
գործեալ։ պօ–լին անյաղթ. ի ճառ խուէ։

*Յևս մեծագոյն լոյսն զմեզ երկան։ խոսրով։

*Ով միայն ազատէ ի չարեացն, այլև լուսաւորագոյն
ևս կազմէ։ գէորգ. էսայ. 1։

Երբեմն մասնկամբս՝ եբեյա. որ, *Երիցս թշուառա
կան էր, զոր դուն աւագասրին ոչ ընդունի։ ագաթա։

*Երիցս երանեալ լուսաւորիչն մեր էր ի նման բնա
կեալ։ յովհաննէս կաթ։

Երբեմն բառիւքս՝ Յոյժ. կրկի. ոսոսիկ. անհնարին. ամենաին. ևն. որ, *Յոյժ իմաստուն էր այրն հոգևորա-
կան գիտուքեւ ոսկեբ. ի գով. ղ. ոս:
*Յաղագս մարմնական գործոյ զհոգևորսն անտես առնել իբրև զաւելորդ իրս՝ յոյժ վատթարագոյն է աշակերտելոց քանին։ ընդդին, ընդհանր։
*Կարի մեծ և անբերելի տագնապ է հոգւոյն՝ դասատարկանալն ի բարեաց։ եփես. ծգ. 1։
*Կարի իսկ դժուարին է անկելոցն՝ յառնել և ի նոյն պատիւ ելանել։ ոսրգ. ա. յովհ. 5. յորդ։
*Ընդհնարին չար է ախտ ոգւոյ։ կոչ. ընծայ. ը. 1։
*Իր արդարև սաստիկ հզօր, և այսպիսեաց զրուցաց արժանաւոր։ խորէն. ը. 7։
*Նա ամենևին հոյակապ և հռչակաւոր զպարսպեալն յօրինէ։ նոյն. ա. 15։

Երբեմն բարդուքբ. և այս վայելչագոյն ևս. որգն, Ոչ բամաքուր. գերակատար.. մեծավայելուչ. նախամեծար. վեհափառ. ևն. որ. *Ոչ երամաքուրն յա զեռ կոյց, զպրապետաց այսպէս ուսոյց։ կոչոպէտ վ։
*Ընդառաքեաս մեր ամբարձյն ի գերակատար հնադանդութիւն։ անանիա վ։
*Սրեծավայելուչ յիւրումն տեսանի գերազանցեալ կարգի։ ի գէորգ պեռոյեց։
*Ոսոյն զայս և նախամեծարն ի մարգարէս մովսէս ... պահանջէր։ ի նոյնն։
*Ալ եհափառ ամենեցուն երևեալ՝ ամի յաղթօղ գործառ։ ոսրգ. ա. պետ. 12։

Երբեմն կրկնելով զնոյն անուն. որ, *Ոսաշինս հաւատարիմս կոչէր ըստ նմա ծանր ծանր երդմամբք. յա ամենածանր երդմամբք։ ը. ծռկ. 4. 34։
*Ասանր մանր մասամբք զարուեստ նր....խոյտառաւա կել։ ոսրգ. ա. պետ. 12։
*Ոչնդակ է, դժնդակ է՝ սիրելիք անկանիլ ի խորս չարեաց։ ոսկ. ը. 25։

*Գովելի՝ և առաւել գովելի, զի վա՛ կարճ և ցանկ կուեց յաղթելոյ՝ ի կերակրոյն կրօնաւորի՚ ցուցանի։

*Ջարաչար են մեղքն .... այլ ոչ եթէ առանց քաշկռուի։ Ղուկ. Բ. 2.

Ա՚յսպիսի կրկնումն նաև ի գոյական անուանս առատ կացուցանէ զնշանակուն՝ նոյ՝ ի ձեռն յատկացուցչի. ոյզ յորժամ ասի ունայնուն՝ ունայնուն՚ց. երգ երգոց. Ա՚. որ նշանակէ ասել, ամենևին ունայնուն. գերագոյն երգ. ՚Ա՚։ Ա՚ւ երբեմն յոգնական ևս առնէ զանուանս, որպէս տեսցի ի գլ. Բ։

Գ՚իտելի է, զի ոմանք աստ զայլ բազմադիմի բառ ժանմունս անուանց ի մէջ բերեն, զորս մեք աւելորդ վարկաք գրե՛լ զի տրամաբանք միայն խօսին զայնպիսեաց վա՛ նրբուն՚ նոցին։

Ա՚ւ սակայն արժան համարիմ խօսիլ զայնոցիկ անուանց, որք կոչին ՆՀԱԿԱՒՓ. և բաժանին ի հինգ տեսակս. որք են, Ա՚երբերականք. Հարցականք. Մասնականք. Հանրականք, և Թուականք։

Ա՚երբերականքն են, որք ի մէջ բերեն զբաղդատուն ինչ որպիսուե կա՛մ որքանուե. որոց ոմանք կոչին նմանականք. և են սք. Այսպիսի, դոյնպիսի, նոյնպիսի։ Ա՚մանք յուցականք. և են սք. Ա՚յսպիսի. այդպիսի. այնպիսի։ Ա՚ւ ոմանք գերհատուցականք. և են սք. այսքան. այդքան. այնքան. սոյնքան. դոյնքան. նոյնքան. Ընդ որս դասին և բառքս՝ Ա՚յսչափ. այդչափ. այնչափ. սոյնչափ. դոյնչափ. նոյնչափ. որք առանց հոլովելոյ վարին։

Հարցականք են, որք հարցականապէս վարին. որոց ոմանք են իբր գոյական. և են սք. Ա՚. ո՞վ. զի՞նչ. ո՞վ ոք. ո՞յք։ Ա՚ւ ոմանք իբր ածական. և են սք. Ա՚ր. զի՞նչպիսի. ո՞րպիսի. ո՞րչափ. ո՞րքան. քանի՞։ (՚Ի սոսա բառքս՝ որպիսի, ոչափա, փոխ, որչափ, վարին երբեմն նաև իբր վերբերականք առանց պարոյկի),

Ասանականք, որք և մակբայիս ասին, են նք, որք մասս նաւորեն զնշանակուածն անուան իրիք. և սքեն չորեքկին։ Ա՛ռաջինն որոշէ զմին ՚ի յերկուց. և ե բառքս այս Ա՛ե՛ւ. տր, *Յայ երկու ձանապարհք կոչեցան. մին լայն և ընդարձակ. իսկ ՚ի՛ն՝ նեղ և անձուկ։ ոչ. ա. ԺՅ. յորդ։ Սա չունի յոդնական։ Ա՛ւ թէպէտ ՚ի նախերգանն ասկեբերանին. երես. 8. և այլուր ևս կայ եղեալ, ՚ի՛ոյն, կամ ՚ի՛ոյ. բայց չ՚ի հաւաքակ դարձածուածն։

Ընկերորդն որոշէ զմին ՚ի բազմաց. ոմն սոքին, Ոմ. ոչ. ին. ինչ. տր. *Օ՛ն (՚ի մարդկանէ) ասա պատժէ, և անդ պասկէ։ լմբ. ՚ի ՚ի՛ն. պոպ։

*Ոչ գտի պոչ(՚ի մարդկնէ)համեմատ ինձ պերուն։ ծ։

*Ո՛րպէ եղե՞(յերկրորդս)ամենևին ոչ կրթուիս։ նոյն. ղբ։

*Ա՛ւ յայսցանէ ե ինչ ուղիղ. և ե ինչ՝ որ արտաքոյ ե չ՚մարտուածն։ շնորհ. պ։

Ընդորդն ցուցանէ զերկուան մի մի յինքեանս. և ե բառս այս Ա՛մի՞ոյ. տր. *Օ՛կերպարանս եղիցեն ամենոյն առ միմեանս եղեալ՝ կամ և զնոյն վասահուածնուածս արտադրեն։ նոր. ծ։

Ընդորդն ցուցանէ զբազումս ՚ի միասին անձնեբաբար, և ոչ հաւաքաբա՛. և ե բառս ե՛ր՞ի՞ա՛ն՛է՛ր, կամ ե՛ր՞ի՞ա՛ն՛է՛ր ոչ. տր. *Ա՛ր անձինն ունի ե՛ր՞ի՞ա՛ն՛է՛ր անդամ կ՚ե՛ր՞ի՞ա՛ն՛է՛ր գործ նոր. եր։

*Ա՛ր՞ի՞ա՛ն՛է՛ր ոչ ՚ի ձին՞ զ մասոյ գիտակցուիլ չմարտուածն բանիւս վկայէ։ լմբ. ոպեն։

Ա՛ստ այսմ նշանակուածն վարի և բառս անդա՛ր. թէ պէտ և սակաւ ուրեք ՚ի գործ ածի. տր. *Ա՛նդա՛ր այր զիւրոյ ամուսնոյն դաշն ամբոխ չ և հաստատուածն պահեսցէ։ ՚ի գէորս պէոյեցոյ։

*Ա՛ղխափան գործեաց զմուտ անդրկն իւրաքանչիւր ոգոյն յանդա՛ր մարմինս։ նոռոփ։

Ա՛ւ ասա վերաբերին ե՛ւ իմիք և բառքս՝ դ դ. մեն դ.

այլ պայք. ընդդէմ ընդդէմք. ևն. և այլ կոչին հրդռաւ. զորոց ունիմք խօսիլ ՚ի վախճան ժա՛ գլխոյ այսր մասին. և ՚ի վերջ ժ՚ գլխոյ երրորդ մասին։

Հանրականք են բառքս՝ Ա՛մենայն. ամենեքեան. կամ ամենեքին. բոլոր. բոլորեքեան. կամ բոլորեքին։ Ընդ որս կարեն դասիլ և անուանքս՝ Համարեա. բնաւ. հապա՛յն. համակ. համօրէն. ևն։

Յատուկանք են, որք նշանակեն զԹիւ. որոց են հինգ տեսակք։ Ա՛ռաջին տեսակ քն ասին ընդարձակ ք. որք արձակապէս նշանակեն զԹուեալսն. ոմ՛. Ա՛ի. երկու. երեք. չորս. հինգ. վեց. տասն. հնգետասան. քսան. քսանևմի. երեսուն. ևն։ Երկրորդ տեսակ քն ասին դասականք. որք կարգաւ ցուցանեն զԹուեալսն ոմ՛՝ Ա՛ռաջին, կամ առաջներորդ. ե՛րկրդ. ե՛րդ. չո՛րդ. հինգե՛րդ. տասնե՛րդ. հնգետասաներո՛րդ. ևն։ Երրորդ տեսակ քն ասին զատականք. որք նշանակեն զԹուեալսն իբր զատուցեալս և առանձնացեալս. ոյք. Ա՛իակ. երկեակ. երրեակ. հնգեակ. եօթնեակ. կամ եօթնե՛րեակ. յիսնեակ. կամ յիսներեակ. ևն։ Չորրորդ տեսակ քն ասին անձներականք. որք գբազմութն ընդ միով Թուոյ իւրաքանչիւրաբար նշանակեն. ոյք. Երկոքեան, կամ երկոքին. երեքեան, կամ երեքին. չորեքեան, կամ չորեքին. հնգեքեան, կամ հնգեքին. վեցեքեան, կամ վեցեքին. տասնեքեան, կամ տասնեքին. ևն։ Հինգերորդ տեսակ քն ասին կրկնականք. որք զկրկնութն Թուոյ ցուցանեն՝ վերջաւորուբքս պապէ՛. ոյք. Հ՚առաւասպատիկ, (ոյ՛ մին քառիցս կրկնեալ.) հնգապատիկ, (ոյ՛ մին հնգիցս կրկնե՛լ.) եօթնապատիկ, (ոյ՛ մին եօթնիցս կրկնե՛լ.) ևն։ Յամենս ՚ի սոցանէ յարի և մասնիկս կին՝ այնու նշանակութ՛, զոր ունի մասնիկս պապէ՛. ոյք, Երեքկին. չորեքկին. հնգեկին. վեցեկին. ևն։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Ջ.

Յաղագս պարագային անուանն։ Ը-նախ՝ յաղագս սէռից։

Պարագայք անուանց ասին այնք, որք շուրջ դանուամբ մնացին՝ իբր հետևումն որպիսութեանց. ուստի նաև հետևանք կոչին. և են վեց. ի, Սեռ. ձև. տեսակ. թիւ. հոլով. և հոլովումն։

Սեռք կամ սերք անուանց են որոշմունք գոյական անուանց՝ ըստ նշանակելոյ նոցա զսերս իրաց, ի զարու և դէգ, կամ զհասարակ ինչ, և կամ զչէզոք։ Ուստի և անուանք՝ ըստ սեռին են չորք, արական. իգական. չեզոք. և հասարակ։

Արականն է, որ նշանակէ զարու. ի՛ր, Աբրահամ. իսահակ. հայր. եղբայր. փեսայ. աներ. հաւ. պապ. քեռի. եղն. ցուլ. արջառ. քաղ. ևայլն։

Իգականն է, որ նշանակէ զէգ. ի՛ր. Սարրա. աննա. կին. տիկին. դշխոյ. հարսն. մայր. քոյր. զոքանչ. հանին. նու. հօրաքոյր. մայրագիր. մօրու. կաւ. երինջ. մաքին. ալոջ. մարի. ևայլն։

Հասարակն է որ միով ձայնիւ նշանակէ զարու և զէգ. ի՛ր, Ծաւակ. որդի. թոռն. կորիւն. կոզն. մորուկ. ձագ, ևայլն. Նաև՝ Արդ. առիւծ. ձի. նապաստակ. արտուտ, անգղ. ևայլն։

Չեզոքականն է որոյ նշանակելն ոչ արու է և ոչ էգ. ի՛ր, Ջուր. օդ. հող. մոմ. Ճրագ. թուղթ. լոյս, մեծուխ. ծնունդ. ևայլն։ Ասկ եթէ անկենդան իրք կոչեցին երբեմն արու կամ էգ. ի՛ր, Ասրու, կամ էգ ծղինկի. արու, կամ էգ արմաւենի. արու, կամ էգ պղինձ. ևայլն, այն նմանութեամբ ասի, և ոչ տիրապէս։

Ասացի ՚ի վերոյ, թէ այս որոշմունք են գոյականաց անուանց՝ զի ՚ի լեզուի մերում ոչ գտանի որոշումն սեռի ածականաց անուանց ըստ արականի և ըստ իգականի. զի որչափ և ածականս ունիմք, կամ հասարակ են արուի և իգի, և

կիմ չէզոք. և բազումք ևս հասարակ են մարդկան և անասնոց, ղպայնոց և անղպային, արհեստականաց և բանականայ։

Ասացի ևևս, զոր նշանակելոյ նոցա գործ էրայ. զի սեռք անուանց ոչ նկատին ի մեզ ըստ վերջաւորուն՝ կիմ ըստ յօդ դիցինչ. ոպ ի լատինս, և ի յայլս. այլ ըստ նշանակուն նոցին. իբր զի եթէ նշանակէրն անուան իցէ արու, անունն ասի արական. եթէ էգ, իգական. եթէ երկուցն ևս պատկանելոյ, հասարակ. և եթէ ոչ միում պատշաճելոյ, չէզոք։

Ընդ Թէպետ ոմանք յածականաց ունելոյ զվերջաւորուն ՈՒՀ՝ որոշին ի սեռ իգական. ար, Սրբուհի. երանուհի. ևայլն. բայց այս վերաբերի յածանցումն անուանց. զորմէ տեսցես ի գլ. Ը։

Ընդ դարձեալ ի յատուկ անուանս Թէպետ կան՝ որք ըստ այս ինչ վերջաւորուն արականապէս նշանակեն. ար, Յովհաննէս. Հերովդէս. կիւրոս. յուստինոս. յուլիանոս. ևայլն. և ըստ այլ ինչ վերջաւորուն իգականապէս. ար. Յովհաննա. Հերովդիա. կիւրիա. յուստիանէ. յուլիանէ. ևայլն։ Այլ այս ոչ է ի յատկուէ լեզուիս մերոյ. այլ գրեթէ ի թարգմանուէ անուանց այլոց ազգաց. ոպ և յայտ է։

Ասակ եթէ պիտոյ լիցի ի լեզուի մերում զանուն ինչ հասարակ իգականապէս ի գործ ածել, յարեմք յայն զանուն իգական, ար. Կէն մի վհուկ. ա. Թագ. 28. 7։ Կէն մարգարէ. գաղ. 4. 4։ Կէն ժրադլուխ. առակ. 31. 10։ Կէն մարդ. ա. գէմ. 3. 11։ Ըստ ըստ կէն՝ որ դանապան էր. յովհ. 18. 17։ ևայլն։ Ընդ ևս՝ Ա՛ստուած ձի. Տուտակ ասուիծ. էշ աղուէս. էշ կատու. ևայլն։

Ասակ առ ի տրականանալ նշանակել հասարակ անուան, ոչ է հարկ յարել ի նոյն զանուն արական. զի հասարակ անուանն յորժամ ինքնին բացարձակ վարի, իբր ի բազմութեան արականացն նշանակէ. ոպ անուանքն՝ Ա՛ար գ.

առիւծ. աղաւնի, եւն. Հասարակօրէն փոխանակ առուն նշանակէն՝ Ա՛յլ եթէ հարկն պահանջեսցէ որոշել յայնժամ յարեմք ՚ի նոսա զանուն ինչ նշանակիչ առուի. որգոն, Ա՛յլ մարդ. ոչ առիւծ. աղա- աղաւնի. և այլն:

ԳԼՈՒԽ. Լ:

Յաղագս հնոց անուանց:

Զանուանց նկատին ըստ պարզուն, ըստ բարդուն և ըստ բաղադրուն նոցա: Ուստի և անուանք ըստ ձևոյն երրեակ են. Պարզ, բարդ բաղադրեալ:

Պարզ անունն է, որ կայ յինքեան միայնակ և առանձինն. և ոչ է զօդեալ ընդ այլում նշանական բառի. և ոչ ունի յառաջայ զանշան ինչ մասնիկ. ար, Սալ. հոգի. բարի. խաւն. կեղծիք. երք. եւն:

Բարդն է, որ յերկուց նշանական բառից կազմեալ է ՚ի մի անուն ՚ի ձեռն յօդից, ա, ե՝ է, ի, ո-, կամ է-, ար, Սալամահ. բարեմիտ. հոգեկիր. խաւնիխուռն. կեղծուպատիր. երևէջ. եւն: Յորս յօդքդ է և է՝ եղեալ են փոփոխմամբ ինչ տառին:

Ա՛յլ բաղում անգամ առանց այսպիսի յօդից ևս բարդի անունն ար, Երկնային. վրէժխնդիր. ողջանդամ: բարձրնտիր. եւն:

Նայց այն բառք՝ յորոց բարդի անունն առանց յօդի, պարտին բաղկացուիթք զօդել ընդ միմեանս, և ոչ լոկ յարադրուիթք. ապա թէ ոչ՝ այն ոչ ասի բարդ անուն. այլ՝ շարք անուանց. ար. Ոգի չար. ծաղիկ վայրի. երդեսիա քաղաք. լեառն արարատ. եւն,

Ա՛յլ գիտելի է, զի անունն բարդի ՚ի պէսպէս մասանց բանի. Նախ՝ ընդ ինքեան. ար, Պարագլուխ. ոկղբնաչար. բազմապարգև. մեծապայծառ. եւն:

Երկրորդ՝ ընդ դերանուանն. ար Ինքնագոյ. իւրահնար. նշմարտիպ. քոյինաստեղծ. եւն:

Ընդորդ՝ ըբ բայից. պր, Ձարախնդաց. Թագընկեց. Ծովահեղձոյց.վարձահատոյց. բեռնաբարձ.խիեզերաս կալ. սրատես. դիւահար. ականջալուր. ևս։ Ընբեմն ևս ըբ արմատս բայից.պր, Խաշմաճին. գինակիր. լուս ակիզն. հոգեպատում. և այլք բազումք։ Ո՛ւ սոսա ոմանք ունին զ ջօրուԹիւ օղի, և ոմանք էալի, ՚ք զի էրթանդրն նշանակէ զինդացօղն ըբ չարիս. Նագընկէցն զԹագ ընկեցօղ. քէօնաքարչն՝ զբեռն բարձօղ. քաղաճին՝ զբազումն ծնանօղ. գինակիրն՝ զգինս կրօղ։ Այսպէս և ծովահեղձոյցն նշանակէ՝ ի ծովու հեղձեալ կամ ի ծովու հեղձուցանօղ. հոգեպատում՝ հոգւոյ պատմեալ. կամ զհոգւոյն պատմօղ. գլուխկոխն՝ ի դիւէ հարեալ. լուսակիզն՝ ի լուսոյ կիզեալ, իբ վառեալ։

Ընդրդրդ՝ ըբ ընդունելուԹիւն. պր, Ներողամիտ. քերԹողհայր. տեսանողագուշակ. առաքելաշնորհ. ընդրբելակից. սքանչելագործ. ևն։

Հինգերորդ՝ ըբ նախադրուԹիւն. պր, Վաղտամիտ. ընդդիմամարտ. հեռաբնակ. միջասահման, մօտաքաղաքս շրջապարիսպ. ևն։

Վեցերորդ՝ ըբ մակբայն. պր, Յաղաջապահ. յարաս դալար. յաւէտահրաշ. մշտանուէր. նախաժամանն ներքսակողմն. պր։

Հնար է անուանց բարդիլ նաև ըբ միջարկուն և ըբ շաղկապի. պր. Վաշվաշասեր. Թեխախնդիր. ևն. այլ նք չեն ի գործածուն։

Վխտելի է ևս, զի ըբ հին քերականուն բարդուն անուանց լինի քառակի. Նախ՝ յերկուց ամբողջ բառից. պր, Մեծահանդէս. գեղատեսիլ. հրեշտակակեպ. լայնախորհուրդ. շքեղապայծառ. և այլն։ Ներկրորդ՝ յերկուց պակասելոց կամ փոխոխելոց. պր, Լուսատու. երկդիմի. երկնատաք. բազմագունի. ևն։ Ընդրդ՝ ի միոջ փոփոխելոյ ի հաւիլն, և ի միոջ ամբողջ ջե ի յանգիլն. պր, Վեղեցկատիպար. ժողովրդապետ. բարե

վիճակ. տանուջանը. չարեաց ցասարար. ձերբակալ. ևայ: Ձերդ՝ ի միոջէ ամբոխջէ ի հաւիլն, և ի միջէ փոփոխելոյ ի յանդիլն. ևր, Յոգնապիսի, Անճաղջի, միամօր, ամենամեծար. ևայ:

Ի բարդ անուանս դասին և այլ քանի մի անուանք. որք կոչին յարաբարդք. զի յերից նշանական բառից զօդին ի մի անուն. որք և չեն այնչափ ի յաձախ գործածուեր. որպիսի են առքին:

Ընդհատասիրեաւնաւ. ղա:	Ներակերպունակ. նմ:
Ընձանձհայեաւ. խոր. գ. 60:	Ինաբանամբոխ. նմ. ձն:
Ընծահրահոյլ՝ ի նուշագոյն:	Ինադրխասեաւ խոր գ. 6:
Ընծիթափոխոնու. նմ. ձն:	Ընդհանշղթայաշղթանաւ. ղա:
Ընդհանիրհներ.յովն.նմաւ. ձ:	Ոդբերգարկաւ. նաւ. ղն:
Ընդքնճաւրեան. նաւ. ձգ:	Յարախտաւատ. յով. կռն:
Ընգետանմեայ. գով. լաւ:	Յարախտաւար. ափն:

Իսկ բարդեալ անուանն է, որ որ յառաջոյ զօդեալ ունի զանշան մանրիկ ինչ բաղադրական. որպիսի են մանկունքս, ալ, ապ, աո, արա, աար, հակ, համ, հան, եաղ, ենաղ, նեղ, պ, փձ, քձ. ևայ. արգոն, Անդրկիւղ. ապերախտ. ապաբան. ապենիազ. ապիկար. Աոտղ ջ. ապուղի, կիմ պապուղի. պարաժամ. հակաձառ. համաչխոհ. հոմասեռ. բպաձայն. ֆաղանուն. նեղբանձն. փկար. փձգոհ. փձպատեհ. ևայ:

Գ Լ Ո Ւ Խ. Բ:

Յաղագս պնոտկոց անուանն:

Տեսակք անուանց են որպիսութիք անուանցյ ըն նախանական և ըն ածանցական նշանակուեր նշ: Ուստի և անուանք կրկին են ըն տեսակին, Նախադաղափար, և ածանցական, որ ի հնոց կոչի նաև յարդանուն:

Նախադաղափար կիմ նախատիպ անուն ն է, որ կայ յառաջին նշանակուեր իւրում; և կիմ յայնմ որպիսութեր, զոր ի քնին նշանակէ. Լեռ գոյական է, և Լեռ ա-

ծական. Թէ պարզ իցէ, և Թէ բարդ, կամ բաղադրեալ։ Ի՛ստ որոյ և կոչի նախադասական, կամ նախատիպ. իբր Թէ նախկին օրինակ և տիպ. յորմէ կարեն ածանցել և յարանուանել այլք. որպիսի են սէր. Ի՛այս. երկիր. գործ. մահ. բարի. գուարթ. լուսափայլ. բա՛ ըեգործ. անմահ. եւ։

Ա՛ծանցական անունն է նոյն նախատիպ անունն՝ ի ձեւն ածանցականակերտ աննշան մասնկանց տրա՛ մակայեալ, և ածեալ յայլ ինն կերպ նշանակութե՛ ան. որգոն. Ի՛ուսաւոր. երկրային. բարեգործուե՛. անմահական. եւ։ Որս որ տեսանի, նախատիպ անուանք՝ ածանցիչ մասնկամբք կերպաւորեալք՝ ածին յայլ ինն եղանակ նշանակուե՛. որ ահա անունդ լայ՝ ածանցիչ մասնկամբս ո՛ւ՝ եղանակաւորի՛ ածել է յայլ ինն կերպ նշանակուե՛. զի ի կերպաւորիլն լ՛ո՛ո՛ւ՛ն ևս նշանակէ զլոյսն, այլ զունօղն լուսոյ։ Ի՛ստ այսմ ևս անունս բարեգործ՝ տրամակայեալ ածանցիչ մասնկամբս ո՛ւ՛ն, ո՛չ նշանակէ զայն, որ գործէ զբարի, այլ՝ զգործս նո՛ր բարւոք կատարեալս։ Ի՛ստ այսմ

խմն և պայլոց.

Ա՛ծանցականանակերտ կամ ածանցիչ մասնիկք բազում են յայ՛. որոց ոմանք են ի յաճախ գործածուե՛. զի բազում բառից ածանցուին՝ լինին նոքօք. և են սոքին. Ա՛յ, ո՛ւա՛. ակ, եակ, անակ, այ՝ եայ, այ՛, եայ՛, ան, եան, ՛եան, հան, ական, պան, ապան, արան, եան, անդ, եանդ, ադ, եղ, եաց, եղէն, ՛եք, ե, ո՛հէ, անէ, էնէ, ո՛՛էն, ոսէ, ացէ, եցէ, էհ, պատէհ, էն, գէն, այէն, ՛էն, նէ՝ ե՛ան, ո՛ւկ՛ան, ա՛ծայ, ոյկ, ոպ, ո՛ւր, ուր, ըրդ, ըրդ, էրդ, ոց, անոց, ո՛՛, ցո՛՛, ո՛՛հ, ո՛՛ին, ո՛՛ան, ո՛՛անդ, ո՛՛ել, ո՛՛ոպ, ո՛՛ոյ, ո՛՛ըդ։

Յաճախ ոմանք չին այնչափ յաճախել՝ իբր զի սակաւ բառից ածանցուին՝ լինին նոքօք. և են սոքին. Ա՛րեակ, անակ, պան. ի՛ էայ, այն, պան. Ճան, ուան, գար, անդ, էհ, էն, էն, ի՛էն, ժէտ, ո՛էհ, էէհ, էղէ, նէ, ինէ, ցէ, էճ, էհ, ուրէհ, էրէհ, ի՛էն, էնէ, էնջ, էնտ, էէ, ուանի՛է, ողջ, ոյ, ոյնէ, ոյն, անոյզ, ոյտ, անուս, հոպ, ուր, էնուց, ածու, պուանի՛ո, ո՛՛հ, ո՛՛նէ, ուանջ, ուանտ, ո՛՛ոյ, օք, ան,

Իսկ ևս մասնիկք լինէ, որովք հազիւ ածանցին քանի մի բառք. և են սոքին. Ոյ, անդ, աղ, էնոյ, պոյ, ասոյ, ուանդ, ակն, ամ, էայ, արէայ, ատէայ, էայ, էնայ, էայն, ազան, էանդ, անդ, անդն, հանդ, աղ ար, ետր, ոյտ, ոյր, դեհ, եղա, ըէն, էնդ, պէ, անդէ, հէ, էմէ պոնէ, ասանէ, օնէ, շէ, ըէ, որէ, էլ էհէ, օրէն, էոպ, էր, հէտ, ոգ, ոյր, ոս, ծոպ, ղոպ, ոտ, հս, էս, ուտ, օր, օս։

Զմանք ՚ի սոցանէ առ մի տեսակ ածանցուածս միոյն վերաբերին. և բազումք ևս առ բազում տեսակս վճպէսպէս եղանակաւ յարելոյ նոցա յանուանս որպէս տեսցես յառաջիկայսդ։

Իսկ տեսակքն՝ յորս սքբ բովանդակին, և ըստ որով ք զբ-տեղին, են երեսուն. որոց անուանք են սոքին. Հայրանուենական. ազգական. տեղական. հետևողական. յատրողական. վերջական. տնկական. գոյացական. մածուցական. ծածկողական. գործիքական. պարուենական. վարողական. տուչական. ստացական. ունակական. ընդունական. արտադրական. ենթակայական. թուական. առատական. նուազական. պակասական. ձեռացական. հաղորդական. պաշտպանական. վերացական. բայածական. յարմարական. և նոյնական։

Հայրանուենականք են, որք յարեալ յանուն հօր ուրուք՝ առանց նշանակել զորդին յանուանէ հօրն՝ նմա սոքա են կըկլին, արական և իգական։

Արականք են սոքին. էայ, էան, էանդ, ոյր. Ռաղակ սեպփովրեան. յր որդի սեպփովրայ. Ղուա. 22. 16։ Ռաղաամ բեովրեան. յր որդի բեովրայ. Բ. պետ. 2. 15։ Յեսու յովսեդեկեայ. յր որդի յովսեդեկի. անգ. 2. 5։ Ազե քսանդր փիլիպպեայ. յր որդի փիլիպպոսի. յովհաննէ. Ռոբովամ նաբատեանդ. յր որդի նաբատայ. Ցծբ. Բ։ Ռոբովամ սողոմոնեանդ. յր որդի սողոմոնի. գէորգ. 1։ Ընդ այսպիսի ածանցեալ անուանքս հայրանուն կոչին և վարին ածականաբես։

Իգականք են սոքա. անայր. կամ անուշ. պուխտ. ուհի՝

ործոն. Ամբաստանոյլ, կամ ամբաստանո՛ւ. յր դուստր ամբաստայ. խոր. Ը. 34։ Դահակոնոյլ. յր դուստր իսահակայ. խոր. գ. 61։ Ըմպէո՛ւթ. յր դուստր որմզդի. խոր. գ. 36։ Խոսրովիթո՛ւթ. յր դուստր խոսրովի. ագաթ։ Ամբաստո՛ւհի. յր դուստր ամբաստայ. խոր. Ը. 34։ Աւարտո՛ւհի. կամ վարդանո՛ւհի. յր դուստր վարդանայ, ՚ի յայոմ. պէկո՛ւ Ը։ Սոքա ևս կոչին Հայրանուն. և վարին դոյականասպէս։

՚Ի սոսա մանկիկս ո՛ւհի՝ յարձել երբեմն և յանուն եղբօրն՝ տայ նշանակել զքոյր նորին. որդոյն. Տիգրանո՛ւհի. զամպէո՛ւհի. ևն. յր քոյր տիգրանայ. քոյր զամպէսի. ոյ յայտ է ՚ի խոր. ե. 27. և 28. և ՚ի վերս զամպէո՛ւհեայ։

Աւել գիտելի է, զի մանկունքս ո՛ւհի և անոյ՝ յարձեն երբեմն նաև ՚ի հասարակ և ՚ի չէզոքական անուանս. որդոն, Ա կայո՛ւհի, արքայո՛ւհի, սրբո՛ւհի, քրմանոյն, տէրանոյլ, զեղանոյլ. ևն։ Նա ըստ այսմ ոչ ասին հայրանունականք. այլ՝ սոսկ իգականք. զի ոչ յանուանէ հօրն անուանեն. այլ՝ յայլ անուանց։ Որս յանգելքն ՚ի ո՛ւհի՝ վարին գոյականապէ. թէպէտ ածականապէ ևս կարեն վարել. իսկ յանգելքն ՚ի ո՛ւհի՝ եթէ վարեսցին իբր յատուկ անուն, կամ իբր որոշել անուն, նշանաւ կեն գոյականապէ. ապա թէ վարեսցին իբր հասարակ անուն՝ նշանակեն ածականապէ։

Աղգականք են, որք յարձել յանուանս ազգաց կամ զարմից՝ տան նշանակել զայնս, որք են յայնց ազգաց, և են սոքա. այէ. եղէ. էոն. էոնց. էայ. ո՛ւնէ. ո՛ւնէ. որդոն, Հէլացէ. լատինացէ. երբայէցէ. Թորգամէոն. մամիկոնէան. զարեհէանց. ռուբինէանց. արամազնէայ. հայկազնէայ. արշակո՛ւնի. պալհաւո՛ւնի. մանդակո՛ւնէ. բագրատո՛ւնէ. ևն։ և սոքա նշանակեն ածականապէ՝ քաց յայնց, որք յանգին ՚ի ո՛ւնէ։ Իսկ որք ՚ի էոնց յանգին, երբեմն իբր յատկացուցիչ ևս վարին։

Աղգականք կամ տոհմականք կոչին և մանկիկք, ո՛ւ, ի,

ենայ, կամ եայ. զի տան նշանակել զտոհմակցութիւն ինչ. որ-
գոն, Մօրս. հօրս. քեռի. Թոռնիկայ կամ Թոռնեայ
սկեսրեայ. յի խորթ մայր. խորթ հայր. մօր եղբայր.
Թոռան Թոռն. սկեսրայր. և սոքա վարին զոյականանալ։
Տեղականք կամ քաղաքականք են, որք յարեալ յանուան ա
տեղեաց կամ քաղաքաց՝ տան նշանակել զայնսոսիկ, որք
են ի տեղեաց կամ ի քաղաքաց անտի. կամ զբնակօղս
ի նոսին. և սոքա են կրկին, Իմանք յարին ի յատուկ
անուանս, և են սոքին. ացի. եցի. ցի. էի. ոս. եայ. այի. որ-
գոն, Նախիջեւանցի. պոնտացի. Հռովմայեցի. կոստանդինու-
պօլսեցի. գալիլեացի. արաբկերցի. պարսիկ. Հնդիկ. սա-
րակինոս. սպանոս. Հայաստանեայք. պաղեստինեայք. ոս-
գովնայք. գորգայք. ևն. և սոքա նշանակեն ածականանալ։
Իսկ ոմանք յարին ի հասարակ անուանս. և են սոքա.
ակն. ասուր. ացի. եցի. էի. ուկ. որգոն. Հինակն. վան-
ակն. վրանասուր. անապատասուր. քաղաքացի. բլրացի.
գբեցի. գռեհիկ. գեղջուկ. յի բնակօղ՝ի շէնս՝իվանս
՝ի վրանս. յանապատս. ՝ի քաղաքի. ՝ի բլրի. ՝ի գբի. ՝ի
գռեհս. ՝ի գիւղս. սոքա ևս նշանակեն ածականանալ։
Հետևողականք կամ հետևականք են, որք յարեալ յանուն
հեղինակի վիպասանի ինչ, կամ աղանդոյ իրիք, և կամ գործ
ծոյ, ևն, տան նշանակել զհետևօղս այնր հեղինակի. և
են սոքա. եան. եանց. եայ. այ. անց. ակն. անուս. եցի. ացի.
որգոն. Պօղոսեան. եպիկուրեանց. ստոյիկեայ. պլատոնական.
գորայ. աքսրեանց. պղատոնական. հերովդեանոս. մանիքա-
եցի. սաբելացի. և սոքա նշանակեն ածականասիկս։ Ինդ
որս դասի և անուանս՝ քանի. որ նշանակեն զքանեանս
Յարզականք են, որք ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան
նշանակել զ յարելն ի նոյն կամ զհետամուտ նորին, և
կամ զգործատեղն զհետ նորուն. և են սոքա. ճան. ճի. ճու.
ղոս. որգոն. Գինեճան. դաւաճան. տիրաճան. որկորա-
ճի. նենգաճի. նենգաճու. լեզուաղոս. պագաղոս. և սոքա
նշանակեն ածականանալ։ Ինդ որս դասի և անուանս՝ որս
կորայ. կամ որկորեայ. որ նշանակէ զորկորաճի հետ։

Օ՛ղջականք են, որք յարել յանուն իրիք՝ տան նշանակել զեղջերն նուաւս, կամ զաղաւաղելն ի մին. և են սք. գա՛. ձէ՛, ործոն. Խելագա՛. լուսագա՛. ցաւագա՛. խելաձէ՛. ախտաձէ՛. ևայ. սոքա ևս նշանակեն սճականապէս։

Տնկականք են կրկին. ոմանք յարել յանուանիս պտղոց կամ ծաղկանց՝ տան նշանակել զտունկս նոցին. և են սք. էնի՛. ի՛. ործոն. Ա՛ղմաւէնի՛. նշէնի՛. վարդէնի՛. տանձի՛. բևեկնի՛. կաղնի՛. ևայ. և սք նշանակեն գոյականապէս։

Ոմանք յարել յանուանս այլոց իրաց՝ տան նշանակել զտունկ ինչ, կամ ցծաղիկ, կամ պտուղ, և կամ զխոտ. և են սք. ի՛. ձ՛. ուի՛. ուա՛. ու՛. ա՛. ոի՛. էի՛. ործոն. Ձերձի՛. սղոցի՛. գառնձ՛. պատաղձ՛. մեղրու՛. քնարու՛. մօրուա՛. հօրուա՛. կայծու՛. փշա՛. վարսակ՛. դժնի՛. սոքա ևս վարին գոյականապէս։

Ոմանք՝ ի մանկանց աստի յարել յայլ անուանս ևս՝ տան նշանակել զկենդանի ինչ. և կոչին կենդանականք. ար՛. Ա՛ղ ջերու՛. մեղու՛. արքայի՛. խառնձ։

Գ՛ոյացականք են, որք՝ ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել զիրն գոյացեալ յայնմանէ կամ նուաւս և են սք. էայ. ի. էղէն. էնի՛. ործոն. Ա՛ղձէայ. պղնձէայ. երկաթի՛. արծաթի՛. մամէղէն. լուսեղէն. օդէնի՛. ուլէնի՛. քաղցուէնի՛. քաղցրաւէնի՛. ևայ. յի եղեալ յարձէ՛. յերկաթոյ. ևայ. և սք նշանակեն ածականապէս. Թէպէտ յանգելքն՝ ի էնի՛ երբեմն գոյականապէս ևս նշանակեն։ Ա՛ւ սոսա վերաբերին բառիս՝ մաշկեայ և կտաւեայ. որք նշանակեն զգեստ մաշկեայ և կտաւեայ. և վարին գոյականապէս։

Ա՛ածուցականք կամ մակրդականք են, որք՝ ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել զիրն մտածել այնու. և են սք. ոա՛. ոաի՛. ուա՛. լուա՛. ու՛. եղէ՛. ործոն. Զիթոա՛. դազրոա՛. տղմուա՛. խաւարչուա՛. աղտաղտու՛. աղտեղէ՛. յի մածել ձիթով. զազրութ՛. տղմով. ևայ. և սք նշանակեն ածականապէ՛. այլ աղտաղտու՛ն գոյականապէ ևս վարի։

Ծածկողականք են. որք ի յարիլն յանուանն՝ տան նշանակել զծածկօղն իրիք. և են աք. անոց. ոյ։ ոյիս ո՜. ակ. ան. էանք. պան. պանակ. իք. էս. որգոն. Վլխանոց. ղանջանոց. Թիկնոց. սիւռց. ծածկոյն. վերարկո՜. ներքնակ. պատան. պատէանք. բազպան. կշտապանակ. տանէք. կափարիչ. որք նշանակեն զայն ինչ՝ որով ծածկի կամ պատի ինն. յր գլուխն լանջքն. Թիկունքն. և կամ այլ ինչ իր. և սք ըս որում են ծածկողականք՝ վարին գոյականապէս։

Պարծիքականք են, որք ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել զգործի ինչ աւնելոյ զնոյն. և են սոքա. ոյ, որք. ան. ոյան. անք. ակ. նակ. անակ. էակ. իք. էս. ուակ. ուաք. էլ. այ. որգոն. Խարտոց. կշռորք. խլճանուագարան. վականք. տապակ. կոչնակ. ըմպանակ. խածէակ. կամ խածիչ, աղօրիչ. գործէ. կամ գործիչ. յեցուակ. պարզո՜. բրիչ. ծնծղայ. յր գործի խարտեղոյ. կշռեղոյ. խլեղոյ. ևն. և որքա նշանակեն գոյականապէս։ Ընդասսա կարեն դասիլ և մանրիկքս. էկ, էն, ապուկ, էլ. կէն. որգոն. Ամայեկ. խաղալիկ. փակապակ. խրտուճէլ կամ խրտուճելակ. ումբկէն. որք նշանակեն զգործիս համայեղոյ. խաղալոյ, փակելոյ, խրտուցանելոյ, և ուրմբս ձգելոյ։

Պարուճանականք են, որք յարեալ յանուն իրիք՝ տան նշանակել զտեղի նորին, կամ զպարուճանակօղ նր. և են, սոքքն. արան. ոց. անոց. էնոց. ոցան. ոցանք. ան. և ևս՝ ապան. էակ. ինք. որգոն. Ջեմպարան. վարժարան. դպրոց. ծալկոց. վաճառանոց. հիւանդանոց. սեխէնոց, ծաւառան. հայաոցան. այգեցանէք. սեխեցանէք. գիտան. կայան. և ևս կախաղան. օձէակ. ոսկէակ. վարդենի. յր առ զի ձեմելոյ, վարժելոյ, դպրուէ, ևն. և սոքա նշանակեն գոյականապէս։

Ոսարոզականք կամ գործաւորականք են, որք ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել զվարօղ նորին, կամ

զպաշտօնեայն. և են սք. որք. ո՚որ. ո՚րգն, Ա՚յծորք. նախրորք, անդեռորք, ցանցորք, սայլորք, բաղանորք, այգորք, ղինո՚որ, ջրո՚որ, ևն. յո՚ վարօղ այծից, նախրաց, ղինուց, ևն. և կա՛ պաշտօնեայ բաղանեայ. այգեայ. ջրոյ. ևն. և սոքա ՚ի գործ ածին գոյականապես. բայց վարին ևս իբր միջակք՝ Ա՚նդ որս կարեն դասիլ և բառիս՝ վաճառակաւ. և ասպաստանեակ։

Տուչականք են, որք ՚ի յարիլն յանուն լինչ՝ առն նշանակել զառլի իրն վա՛ այնր, զոր նախատիպ անունն նշանակէ. և են սք. անակ. էեայ. ո՚րգն. Ձաղթանակ. մրցանակ. աւետչեայ. առհասատչեայ. յո՚ այն որ առնուլ լինի վա՛ յաղթուե, վա՛ աւետելոյ, ևն. և սք նշանակեն գոյականապես. և երբեմն վարին իբր միջակք՝ Ա՚նդ որս կարէ դասիլ և բառիս՝ փոխարէն, որ նշանակէ զհատուցանելի ինչ փոխանակ իրին։

Ստացականք են, որք ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ առն նշանակել ո՛չ զնա, այլ զնորայն. թէ զստացուած իցէ, և թէ այլ ինչ վերաբերել առ նա. և են սք. ակառ, հառ, էառ, էայ, ո՚որ, ըո՚, եղէն, այեր, ՚ձ, այե, ան՚ էն, էի, ո՚ն, ն, է, էն, որն, էո՚, է՚, էհ, որդն, Ա՚արմնակառ. հոգեկառ. արևելէառ. ժամանակէայ. երկնա՚որ. կարե՚որ. ոճ եղէն. մարդկայէն. ակաամայ. առնայե. պլուտառ. մայրենի. վաղեի. ոորո՚ե. գաղտնի. իրաւե. խաւարէն. երեկորէն. աջէո՛. ահեկէո՛. աջէո՛. ահեկէո՛. քնէկ. նաւագնացէկ. հինգամ՚էակ. համաղնէակ. ևն. և սք վարին ածականանալ. և նշանակեն ո՛չ ղիրն, այլ՝ նմն իրին. զի Տարմնակառն նշանակէ զայն՝ որ մարմնոյ է, կա՛ որ մարմնոյ պատշաճի. ոմն գործ, յօժարուի, ևն. և արևելէառն նշանակէ զայն՝ որ արևելից է. ոմն հողմ, կողմն, ևն։ Այնպէ լինի և վա՛ այլոց։ Ա՚ւ յայս սակս երբեմն փոխանակ ասելոյ՝ գործ մարմնական, հողմն արևելեան, ևն, ասեմք՝ գործ մարմնոյ, հողմն արևելից, ևն։

Զատանին և այլ ածանցական անուանք ինչ, որք Թէպետ իբրև գոյական վարին, բայց ըստ իմիք առ ստացական վերաբերին. և կազմին մանկամբքս, ոյժ. էջ. հէջ. այն. ոչեայ. կամ ոչ. որգոն. Արմնոյժ. պատառագէջ. լուսկէժ. վաղորդայն. կամ վաղորդեայն. կամ վաղորդեան. երեկոչեայ. կամ երեկոչ. յոր իբք մարմնոյ. իբք պատարագի. նիւթ լուսման. ժամ առաւօտեան. ժամանակ երեկոյի։

Եայլ գիտելի է. զի բազում անգամ նախատիպ ածականք դնին ի տեղի ստացականաց. ոչ երևի յառաջիկայ օրինակսդ։ *Լոջանիկ արիուք պսակեցան ի քէ։ յոր երջանկական արիուք. ըստ. ճգ։

*Խորամանկ խաբէուք դարանամուտ լինիր. յոր խորամանկական խաբէուք. եղիզ գ։

*Տարար զնա ի քեզ պարծ հանգստեամբ. յոր ախորժական հանգստեամբ. նոր. գովչ կաւ։ Այսպիսս և յայլ անհարմար տեղիս։

Հենակականք են, որք ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել ըստ նորին. և են սք. պաոր. աոր. ակն. էն. էայ. էան. ան. է. այե. ան. էկ. էմ. էյ. ոչեմ. երկ. աճ. ան. էաոն. ապ. ար. որպ. օա. օն. այ. կոպ. ոա. ուկ. ոապ. ուա. էղէ. անդէ. ակ. էն. որգոն. Հաւաոր. ալեաոր. բանաոկան. բճկան. բազմանչէայ. չորեքշաբթէան. երկուշաբթէ. ծարաւէ. մտայն. իմաստուն. գեղեցկէ. խոհէմ. ուշիմ. հաւատարկմ. ոխերկմ. ողորմած. արժան. հատեան. հաստ ապ. մոլար. ուղղադր. կարօտ. ղօն. քաղցրաբարոյ. մաշասկոտ. բորոտ. դիպուկ. խազաղաստ. արգասաւոր. մնեայ. կենդանի. քաւադիմակ. նկարէն. յոր ուսնօղ զիմաստ. զալիս. զբան. նիւթ. և սք նշանակեն ածականապէս։

Ընդ որս կարէ դասիլ և բառս՝ Հաճոյ, կամ Հաճոյս. որ նշանակէ ուսնօղ զհաճոյ, յոր զխոնարհուիլ օդոյ։

Ասն ևս քանի մի անուանք, որք Հէպետ և գոյականք են, և գոյականասպէս վարին, բայց ի զօրուէ նշանա-

կուե իւրեանց՝ կարեն առ ունակականս վերաբերիլ. և կազմին մասնկամբքս. ակ. անակ. էնակ. էակ. ան. որ-գոն, Աոյակ. շրջանակ. ձեղնակ. հիւսէակ. խորշխորշ-ան. այլ գոյուե ունօղ. շուրջ ունօղ. ևս, Ընդ առաս դա-սին և մասնիկ քս, էն, ան. որգոն, Հատեն. վարսան. որք նշանակեն՝ համ ունօղ խոտ ինչ, և վարս ունօղ աստղ։

Ընդունականք են, որք ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել զընդունակին կամ զկատարիչն. ներգործուե նորին՝ ըս նշանակուե ընդունելուեց յանգելոյց ՚ի օղ. և են սք. էչ. ուչ. ակ. էակ. նակ. էկ. ուակ. էկ. ուկ. ուս. ոպ. ասպ. ապան. ական. կան. ան. ոպ. կոպ. ուան. էայ. էայ. այ. ապ. ապ. ուրգոն. Հալածէչ. տեսուչ. խնդրակ. վեր-բելեակ. պահնակ. կամ պահանակ. կամ պահէկ. պարուակ. մարտիկ. երգեցիկ. յաղթուակ. կամ յաղթական. երկրպա-գուս. ժառանգորդ. աղաչասպ. բացարան. օգնական. գուժկան. վիպասան. կասկածոպ. քաջալկոպ. խօսուն. աձեցուն. վախստեայ. խաբեբայ. ազդայ. զգասպ. անլսելիք. այլ հալածօղ. տեսօղ. խնդրօղ. ՚ի վեր ելօղ. պահօղ. պարօղ. մարտնչօղ. երգեցօղ. յաղթօղ. երկրպագօղ. ժառանգօղ. աղաչօղ. բացօղ. ևս. և սք նշա-նակեն ածականանալ, Ընդ որս դասին և անուանքս, ուտիճ. ուղղեակ. իշխան. որք Թէպէտ և գոյականանալ վարին, ևս և իբր միջակք, բայց ունին ղզօրուելօղն։

Ըստադրականք են, որք ՚ի յարիլն յարմատս բայից՝ տան նշանակել զիրն ըս իւիք արտադրուիք՝ կամ լինելուիք՝ ըս նշանակուե ընդունելուեց յանգելոյց ՚ի ենալ. և են սո-քին. ուածք. ածք. ուածոյ. ածոյ. ածուս. հրգոն. Ստեղծ-ուածք. յօրինուածք. արարածք. շինածք. հիւսուածոյ. փոր-ուածոյ. ձուլածոյ. կուռածոյ. ձուլածուս. կուռածուս. ևս. այլ ստեղծել. տարբել. հիւսել. ձուլել. ևս, կամ հիւսմամբ եղել. ձուլմամբ եղել. ևս, Յորս որք յանգին ՚ի ուածք. վարին գոյականապէս, Իսկ որք յանգին ՚ի ածք, վար-ին իբր միջակք։ Իսկ որք յանգին ՚ի ուածոյ, ածոյ. և ածուս. վարին իբր ածականք, երբեմն ևս իբր միջակք։

Ընդհակայականք են, որք ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել զընդհակայն որպիսութե նորին՝ ըստ նշանակութե ընդունելութեց յանգելոց ՚ի լէ. և են սք. ցո՜. ո՜ա. ո՜կ. էկ. ակ. ական. ա՜ար. այ. է. ոյ. ուրգոն, Վհահանայա՜ցո՜. ապականացո՜. կիշանո՜պ. բեկանո՜պ. յեղյե՜ղո՜կ. դիւրաւնցո՜կ. վաղափոխկ. անասունկ. անայլայլկ. անաղդակ. եղջերան. լուծական. պատժաո՜ար. զարմանա՜ար. հաձոյ. մեծարոյ. կիմ մեծարու՜. յարգել. անուղղայ. յի հնդհակայ քահանայութե, կիշման, յեղյեղման, և՛. կիմ քահանայանալի. կիշանելի. յեղ յեղելի. վաղափոխելի. անայլայլելի. եղջերանելի. պատժելի. հաձելի. մեծարելի յարգելի. անուղղելի. և սորա նշանակեն ածականապէս։

Ծառականք են, որք ՚ի յարիլն յանուանս թուոց՝ տան նշանակել զդասակարգութե նոցին, կիմ զչափ թուելոցն, և կիմ զյաձախութե թուոյն. և են սք. որբ. որբ. երորբ. ք. ակ. եակ. երակ. եկն. ակն. պապկ. կին. էկ. էական. ական. ուրգոն, Նախորբ. երկրորբ. երրորդ. ինն երորբ. միակ. քառեակ. հնգերեակ. վեցկն. եօթնակն. ուրհնպապկ. չորրեքկին. տասնեակն. վեցեքեան. հնգետասան. և սք նշանակեն ածականապէս, Ընդ որս կարեն դասիլ և բառքս՝ նախկ. կիմ նախկին. առաջկին. և վերջկին։

Բայ երկոքեան մասնիկքս էական և էին՝ կազմեն նաև պհանրական անուանս. ուրգոն, Ընենէական. բոլորեքէական. ամենէին. բոլորէին։

Բառատակնք կիմ յաձախականք են, որք ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել զիրն առատայել կամ առաւելել նոցաւ. և են սք. գին. էղ. ութ. ոտ. ոտ. հին. ուրգոն, Տօթագին. ցաւագին. զուարթագին. հանձարեղ. ճաճանչեղ. յօնեղ. պտղաբեր, գինեբեր. ապաշաւաժ. թաւուտ. մացառուտ. շամբուտ. խորշհին. ծակոտկին. և՛. և սք նշանակեն ածականապէս։ Ընդ որս դասի և բառս՝ բերրի. որ նշանակէ զառատ

Նաւազականք են, որք ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ տան նշանակել զիւրքն այնորիկ. և են սք. ակ. էակ. անակ. ուակ. իկ. էկ. ոյկ. որգոն, Նաւակ. պատանէակ. գանձանակ. սկնդուակ. ձորձիկ. Ճայէկ. գրքոյկ. Սոցա գոյական կին ածական լինիլն հասարակօրէն նկատի ըլ նախագաղափարին. զի եթէ նախագաղափարն իցէ գոյական, վարին իբր գոյական. իսկ եթէ իցէ ածական, վարին իբր ածական.

Ամանք ՚ի սոցանէ կազմեն ևս և զփաղաքշական անուանս. որգոն, Նուշիկ. որդեակ. հայրիկ. քաղցրիկ. ևբ. որք ՚ի փաղաքշուելս բանից ՚ի գործ ածին.

Պակասականն է մասնիկս՝ ոպ. որ ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ նշանակել զիրն պակասել յայնմանէ. որգոն, Տերևոպ. ծայրոպ. հերոպ. կառափնոպ. ձեռնոպ. քնոպ. ևբ. և սոքա նշանակեն ածականապէս.

Զևացականն է մասնիկս՝ ոտպ. որ ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ տայ նշանակել զձևայնէն ՚ի նոյն, կամ զունօղն այնր ձևոյ և որպիսուե. որգոն, Խորանոտպ. կմբեթոտպ. կորնեթոտպ. վիմոտպ. ևբ, այլ ունօղ զձև խորանի. կմբեթի. ևբ, և սոքա վարին իբր ածական.

Ընդ ձևացականաց կարէ դասիլ մասնիկս՝ ղէ. որգոն, Նօղորղէ. լայնղէ. այլ բողորաձև. լայնաձև. Այսպէս և մասնիկս է՝ կարէ հնչիլ իբր ձևացակն ՚ի գոյակն բառսդ՝ խորոփէ. և կորնեթէ. զի խորոփէն նշանակէ ունօղ զձև խորոփոյ. և կորնեթէն՝ ունօղ զձև կոր ըլ իւրև. զրուց վիճակական նշանակութիւնն տես ՚ի բառարանին.

Ազգականն է մասնիկս՝ ոտպ. որ ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ տայ նշանակել զհաղորդակիցն ըլ այլոմ յայնմ իրի որգոն, Զայնոտպ. բաժանոտպ. հասարակոտպ. նմանոտպ. լծոտպ. զուգոտպ. ևբ. այլ ձայնակից. բաժանակից. ևբ. և սոքա նշանակեն ածականապէս.

Պաշտպանականն է մասնիկս՝ պան. որ ՚ի յարիլն յանուն իրիք՝ տայ նշանակել զպաշտպանն նրբ. որգոն. Պարսիղպան. դռնապան. սենեկապան. պահապան. ևբ.

և զորքա վարին իբր միջակք. զի Թեպէտ ածականանա
նշինկեն, բայց վարին իբր գոյական։ Ընդ սոսա կարէ
դասիլ և բառս պատմուճառ. որ նշինկէ պատմուճանաւն։
Ա երացականն է մանրիկս՝ ո–իկ–ո. որ ՚ի յարիլն յա
նուն իրիք՝ ապայ նշանակէ զայն իբր առանց ենթակայի,
կամ իբր վերացեալ յենթակայէ. որգոն, Մարդկո–ի.
մանո–ի. սպիտակո–ի. ևայլն, և այսպիսի անուանք կոչին
Վերացեալ. և վարին գոյականապէս։
Բայածականք են, որք յաւէտ յարմատս բայից յարե
լով՝ կացուցանեն զնա անուանս, որք կոչին բայանուանք.
որ նշանակուհ անուանց յանգելոց ՚ի ո–ին. և այսպիսի
մանրիկք են բազում։ ԵՒ են սոքին. ո–ին. ո–ոտ. ե–ա. ո–ա
ք–ա. այլ ո–ած. ած. ե–ոտ. եղ–ո. ե–ոտ. ին. օ–ո. ո–ըտ. ո–ա–
ո–ի. ո–ս. ո–ց. ոց. ու. ի. ա–ուն. ան. անա. անք. անքն. ե–ան. ին.
ե–. ինկ. ինք. ո–անկ. ո–անք. և ևս՝ օր. կ–ած. ե–ոյ. ո–ած. ել.
որգոն. Հնչո–ին. փախո–ած. գոչե–ո–ին. փրկո–ի. ձանձ
րոյն. հայցո–ած. կատորած. գովե–ոտ. հրաժ եղու. հան
գ–ած. արձակ. պաշտօն. խառնո–ըտ. անո–նոտ. զայրա
ցո–ի. գինարբո–ս. այտո–ց. մխոց. վրիպակ. յիշատակ.
հրաւիրան. հայհոյանս. սպանք. եռանդն. ներքոգնա.
գնանե. կարծե. կռնկ. քրքինջ. մռո–նկ. շշո–նջ. և ևս
լալօն. խաբկանս, կամ խաբեայս. պռուկո–ս. ձիրնեհա
յեւ։ Այս սոքին միշտ գոյականապէս նշանակեն. և երբ
բերին իբր վերացեալ անուն վարին։
Սոքա յայն սակս կոչին բայանո–ան, զի ՚ի վարելն իբր
անուն՝ ունին ևս զզօրուն ինչ և զսեռ բայիցն. յորոց
ածանցին. ուստի և երբեմն դնին իբր դերբայ խնդ
րով հանդերձ. և երբեմն իբր ընտանելուն. զորոց ու
նիմք խօսիլ յերրորդ մասին. գլ. գ։
Գիտելի է, զի երբեմն բայանուանք կալմին նաև ՚ի
ձեռն տառիս՝ ս, ՚ի յարիլն ՚ի յարմատս ինչ բայից և կամ
յորոշել ինչ դէմս նոցին. որգոն, Ծարմանս. ձշնաս
մանս. ընձեացք. գնացք. հայեացս. յոյցս. ուռոյցս. ևայլն։
Յարմարականք են, որք ՚ի յարիլն յանուանս, կամ յար

մատս բայիչ՝ վերածեն զայնս առ յարմարականն ը-
շանակուն ինչ նախագաղափարին։ Ասանք ածականաց։
և են սք. օր. ոչ. ոգ. ոգբ. ո՛ւ. ո՛ւո. ան. պան. ակ. նակ. ա-
նակ. պակ. ալ. անբ. էար. ին. ուկ. ուրգոն, Ո՛անօր. պիւ-
տոչ. ձախող. աւերդբ. վայելո՛ւ. Թագո՛ւո. դիպան. գե-
ղապան. պարարակ. խոտալունակ. մերձանակ. պլանբակ.
դժնդակ. աղտաւալ. կիմաղուալ. վտարանդի. համբար.

ընկերչիկ. ծուխհեղձո՛ւ։

Ասկ ոմանք դոյականաց։ և են սք. ուածք. ակ. ան. ածք.
ապ. անբ. ին. էղ. ոյթ. օն. ուկ. ուչ. ո՛ւբ. ուն. ուռ. ոչ. ոյ. ոյգ.
ոյկ. ոտ. էզ. էնք. ոյտ. է՛ո՛. ուրգոն, Ո՛անգուածք.
դիպուածք. Ճանշակ. Հասակ. մանո՛. խուժան. վարձանք.
պրկանք. Հրաւք. խորխորատ. մատանէ. ասղանէ. բաժին.
լուսին. տեսիլ. կաթիլ. Հատուց. բեկուց. կարօն. կրօն.
շնորհո՛ւք. երկեղո՛ւք. խոյտո՛ւց. սպիտակո՛ւց. կացո՛ւբք
ժողովո՛ւբք. աշխո՛ւն. մանո՛ւն. խրախուն. պաղպաջուն.
խարոյ. միջոց. կոճող. խանձող. պարոյր. կահոյր. պար-
ոյկ. խարոյկ. փորոտ. տաշէղ. ծուէնք. ընչաց. խածք.
քաշտո՛ւ։ Ինչ ևս՝ գողանի. կիմ գողանի. ծիրանի. դալա-
րի. ձմերանի. ամարանի. ձմերոյնի. ամարոյնի. սք կե-
տի՛ քս եթէ ածականաց ևս վարեսցինք վերաբերին առ
ստացականս։

Ընդ սոսա կարին դասիլ և մասնիկքս, այն, այլ, ուսոտ,
ասոտ, էսոտ, պէսի, ուրգոն Ողջոյն, Հասոյն, ասլ ո՛ւսոտ, ու-
ասոտ, ուստեսոտ, Հրպէսի, որք առ բայճկիս վերաբերին
Հայնականք են, որք ի յարիչն յանուանս՝ առանց փո-
փոխելոյ զինշանակուսի նոցի՝ այլազգ ձևացուցանեն զնո՛ս։
Ասանք դոյականաց։ և են սք. ան, արան, ասան, էան, ակ,
ուր, ափ, էր, ոյ, ոս, ոտ, ևևս՝ այ, էնայ, ակն. ուրգոն, Պատու-
բան, կերպարան, դատաստան, վաշտական, երասանակ. տխ-
պաբ, սալասակ, տակոսէ, երեկոյ, կիտուռ, ստորոտ, ևևս՝ պո
ղոտայ, հեգնոյ, դիմակն։ Ընդ որս դասի և բառս՝ գու-
մարտակ, որ մերձ նշինակ գումար և մերձ գումալել։
Ասանք ածականաց։ և են սք. ակ, ան, ական, էն, էր, պէր

ոտն, ուանէ, էն, ուա, ոփ, ևաբ, էբ, ուանչ, այն, ափեայ, օտ, որ-
գոն, Լատնակ, կուսան, Լիշուատակաց, դժուարբին, նը-
մանէ, անջրպէտ, օտարոտի, ծերուանէ, բալեատհմէ,
ցաճուն, նուրբ. վատնաբ, անյարբեր, անուրուանչ, կամ
անուրուանջ, ամենայն, դուզնապէս, կարճատես։

Լատնայնական և առ յարմարական ածանցուածս վերա-
բերին և տառք ինչ, որք յարին յանուանս առ ի զարդ,
կամ առ ի այլապէս նշանակել. որգոն. Յամրուէ, Լամբ-
րուէ. բաժին, բարժին. կուապաշտ, կուապարիշտ. մար-
մանջ, մարմանջ. տգեղ, տգեղձ. եղերբ, եղերդ. պա-
բար, պարարտ. ևայլ. Լայլ կայսցանէ տիս ի բառա-
րանի ի մեկնուածս իւրաքանչիւր տառից։

Գտանին և այլ բազում անուանք, որք Թէպէտ մաս-
նակամբք ի նէ երևին, ածանցեալ բայց վարին իբր նա-
խագաղափարք կամ իբր բարդք՝ ըստ ստուգաբանուածս իւ-
րեանց. որպիսի են տոքին. Կապալ, կենցող, ամբարիշ-
տաձ, իջևտան, գահոտանի, կապանջ, շնասակաց, ընտել.
աղբեր, աղբեր, բարեմոյն, խոտոր. ևայլ։

Հնար է աստանօր ի մէջ բերել և զլեզուաորուածս յատ-
կապէս անուանց. որպիսի են մանրիկքս. ոս, էս, ե, էս,
ե, ոս, ա. ևայլ. որգոն, Փիլիպպոս, արիստակէս, կատա-
րինէ, գրիգորիս, եսայի, ովսէոս, սեբաստիս, ևայլ։ Այլ
քանզի սքանչ ոչ ածանցեն, այլ միայն յատուկ անուն
կացուցանեն, և այն ևս մանաւանդ յայլազգական
բառս, վայ Թողաք զոսոխն։

Ամենք աստանօր յաւելուն ի վերջ նախատիպ և ածան-
ցական անուանց նաև զկրկնածանցականս. ըստ որում ա-
նունն կարէ կրկնակի, և մերթ ևս երրակի ածանցիլ
ի կրկին կամ յերրեակ ածանցիչ մասնկանց. որգոն,
Խոսն, բանասեր, բնաւորական. ուր, ուրուն, պրոնական.
ժողով, ժողովուրդ, ժողովրդական. կարիք, կարօտ, հա-
ցակո. մահ, մահական, մահկանացու. եր, երեկ,
երեկոյն. Պէտք, պիտանի, պիտանաւոր, պիտանաւորուն.
կիրք, կրօն, կրօնաւոր, կրօնաւորական. ևայլ։

Գ Լ Ո Ւ Խ. ԻԱ.

Յաղագս նոցա անուանց.

Դիք անուանց են միութեամբ բազմաւորուեն նշանակութեամբ անուանց ըստ ձայնին, և են հինգ. եզական, և յոգնական կամ միաւորական, և բազմաւորական։

Եզականն է, որ ըստ ձայնին զմի ինչ նշանակէ. ոք, Տոգի. մարմին. խոնարհ. հօտ. ևն։ Ո՞ի Թէպետ նշանակեալն այսպիսի անուանց ՚ի բազում է, բայց ըստ ձայնին ոչ երբեք բազում նշանակի, այլ երբեք մի։

Յոգնականն է, որ ըստ ձայնին զբազում նշանակէ. ոք, Տոգիք. մարմինք. խոնարհք. հօտք. ևն։

Աբեաբայիք, և յոյնք՝ յաւելուն զմիւս ևս Թիւ, որ ոչ եզական է, և ոչ յոգնական. այլ՝ երկուորական, կամ երկական. զի զերկուս միայն նշանակէ. իւր երկու տուն, երկու մարդ, ևն։ Եւ զայս Թէպէտ ՚ի մէջ բերել դաւիթ անյաղթն՝ ՚ի յունաց առեալ, բայց օտար է սա ՚ի մեր լեզուէ. ոմն և գրէ յօհան երզնկացին՝ ՚ի մեկն. ֆէր. գո–ի։

Աւելորդ է, զի ՚ի բարբառս մեր անուանք երբակի լինին յոգնականք. Նախ՝ յաւելով յեզականն ըստ առ ինչ. ոմ՛ յուղղական և ՚ի գործիական հոլովս՝ + ոք, Հանիւթ. բանիւթ. մարմնի, մարմնով. գրաստ, գրաստուէ. ևն։ Յոգնական ՚ի հայկական և ՚ի ներգոյական հոլովս՝ն. ոք, Ո՞բան. ՚ի բանս. զմարմինս, ՚ի մարմինս. զգրաստս, ՚ի գրաստս. ևն։ Աւել ՚ի սեռականն և ՚ի բացառականն՝ ց. ոք, Հանից, ՚ի բանից. մարմնոց, ՚ի մարմնոց. գրաստուց, ՚ի գրաստուց. ևն։

Երկիր՝ յաւելով յեզականս զվանկս ինչ, կամ զմանրիկս յոգնականաւերս. որպիսի են հետագայ մանրկունքդ։

Ա՛ր. աղախնայք. հագագայք. հերեսիուհատայք. ևն։ Նայ. արուարձանեայք. այգեստանեայք. ևն։

Ոյց. և եցոյց. երեւոյց. դաշտոյց. վաներոյց. ևն։
Ոյթ. վանորեայք. դեղորեայք. արտորեայք. ևն։
Ում. սերմանք. կողմանք. մեղանք. դսրուանք. ևն.
Ուն. անձինք. բեւեռնք. եզինք. դաշինք. ազինք. ևն։
Ուր. դրուատիք. կեզծիք. սերմանիք. որքանիք. ևն։
Ուն. առատմունք. երիկամունք. մատուռնք. ևն։
Ոյք. գահոյք, գործոյք, տեղոյք ասոյք, բաշխոյք, ևն։
Ոտ. լալօնք, մուռացօնք, ևն։
Ոչ, և օչ. անդեք, գիւղօրեք, ևն։
Ընդ. ազատանի, աւազանի, հանդերձանի, ևն.
Տէ, և տի. մանկտի, ծակտի, ոսկերատի, ևն։
Նան. խոզեան, ջորեան, գրեան, կամ գրեանք, ևն։
Նը. ներդեր, կշտեր, օրեր, ևն. որք իբր աշխարհաբառ վարին։
Ոկ. մարդիկ, և ևս շանթիկ, զգեստիկ։
Ական, զօրական. բազմական. փախստական. ևն. ար։
*Մեզուհ մի ... ընտրեցին յամ զօրականերն. փախանակ ասելոյ, յամ զօրացն եղեն. է։
*Խոլորեցաւ ակունք էաղկանին. այր բազմողացն եղիզ ը։
*Երթային զհետ փախուցականին. այր փախչողացն եղիզ է,
Նակ. մանեակ, ար. *Յապանչին Նանկեանին զվերապահալ վարդապետի նորա։ Եղեն. ք Լաճ։
Ընդ՝ անուանք լինին յոգնական՝ կրկնմամբ մի և նոյն անուան. ուրգուն. Դրօշու դրօշու, (այր դրօշիւք). քաղաքի քաղաքի. (այր քաղաքաց). ընտիր ընտիր. (այր ընտիրք). գունակ գունակ, ազգի ազգի. ևն։ Նմ ևս՝ Ականաձեռ, նորանոր։ ևն. ար. *Տեսանէր զինդայն դրօշու դրօշու պատրաստուել է. Նահ. 15. 21։
*Պատուցանել զոհս քաղաքի քաղաքի։ ա. Նահ. 1. 54։
Ճ ինչ և ընտիր ընտիր անգրնս ի մէջ քո քեզ։ Լուս. ա. 13։
*Գունակ գունակ Նաղկօք զերկիր զարդարէ։ ափս։
*Ազգի ազգի գինուք վաճառն ընդեմ առու գան։ Եղնուկ. 25։

*Ա՛ջ տղայի որք մեծամեծ խորհուրդս յայտնէ։ Առակ. ի։
*Ի՛շխողանալոր չըլլը ցաւս...հատուցանէր։ Բ. Տաք. Ց. 6։
*Ձեղեալ ՚ի վերայ դասատաս և գունդագունդ մարդ-
կարեխից։ ագոն։

Երբեմն այս կրկնուելն անուանց պատահի և ՚ի յոգ-
նական. և զինչ անակնկալ նշ առնէ յաճախական. և
գրեթէ ՚ի մէջ բերէ զզօրուն բառիս՝ Բ Պետ. ա։
*Ծաղրամասել զբազմայն դումարուն՝ խոնարհել առ
կարիս կարիս։ Յհ առ բազում կարիս։ Առք. հ։
*Ըստ զանազանութեան շնորհաց և պողոս բաժանէ ՚ի
մասունս մասնսն։ Յհ ՚ի քրիմասունս։ առգ. ա. Յովհ. 6։
*Նա ամ զուխտ հրամանի իւրոյ ՚ի տոհմն տոհմ ազ-
գաց։ Յհ ՚ի բազում տոհմն. Ծն բ. ՚ի Ճառն. ֆ։
*Ի գունդս գունդս զգազանսն բաժանէր։ Եղ էս. ղ։
*Ըստ պղծուն կռապաշտուքեն ՚ի տեղէց տեղէց սրբե-
ցեալ։ Նայնն. է։

Գիտելի և զարձեալ զի ՚ի բարբառս մեր բազում
անուանք կան, որք ըստ ինքեանց անյոգնականք են.
ոք, Աստուած, լոյս, տիւ, սէր, յոյս, ևն։ Այնպէս ան-
յոգնական են և եմ յատուկ անուանք աստեղաց, ան-
ստղ, քաղաքաց, գետոց, լերանց, կղզեաց, մարդկան,
ևն, ոք. Ղուսին, յունվար, վաղարշապատ, երասխ, մա-
սիս, կիլիկիա, հայկ. ևն։ Գետանին և անուանք հինչ՝
որք առաւել եղականապէս վարին՝ քան յոգնակա-
նապէս. ոք, Ադամիստ, սուդ, քուն, մուրճն, երկիր,
խիղճ, ահ, այբ, ուխտանայ, հեռաստան, ևն։
Կան և բազումանուանք՝ որք անեզականք են. ոք.
Ղպչանք. բաղձանք. փականք. բարք. փադ. կամք.
խելք. վայելք. մեղք. կապենք. ծուխն. ալիք. ժանիք.
կարծիք. ընթերիք. դժոխք. ցնորք. սրունք. կուռք. ա-
ղօթք. և այլք բազումք։
Այն ևս՝ որք մանաւանդ յոգնականապէ վարին՝ քան ե-
զականապէս. ոք, Յանցուած. հաւատք. դադարք.

մատեանք. ցաւք. երք. հինք. օրինք. վրէժք աղէտք վէրք. միտք. ցոյցք. ագոյցք. շնորհք. ունչք. յօնք. ցնորք. եւն։

Յայսոսիկ անեզական անուանս՝ երբեմն փոխանակ էն՝ ոն դնել. ուրգան, կարծիս, երախտիս, աւետիս, տարաս կուսանս, հարուածս, կեանս, մեղս, եւն. տե։

*Օ՞ր եր կարծիս առ ամենեսեան՝ եթէ ի մեղս խոբեանց կորեան։ ԼԳնաց վՊոլ. ղս-ի. ՃԳ. 1։

*Ա՛ի լեցի ստուերայեալ լուսոյդ երախտիս։ Նար. հե։

*Ա՛ի ջնջեսցին շնորհայդ աւետիս՝ ի նայնն. գլ։

*Ոնձ յայսմ վայրի տարակուսանս մեծ։ լսէք. կոչգ. եվեղ։

*Ի զուր և անպտղորմեն հարուածս ի վերս եղիր. ես։

*Ընթէ կերակուր ես (բանն ոյ), ապա և կեանս ես։ Նար։

*Ա՛յ ես մեղս ինչ քոյ հայր։ վՊոլ. հոգց. պ։

Ըստ այսմ ձևանման բազմանգամ և այլ անյոգնական անուանք, յորժամ լինին անուանական խնդիր բայից՝ մանաւանդ ներգործականաց. տե, *Ընչաս և անսպիս և անմնաս և անապականս զմեզ արար։ ԽՈՊովվ։

*Օ՞վ երակացուս խորանին քակտիչս և քայքայիչս առ ադրկեր։ լՄԹ. յոյն։

*Ընչեմ զաճեն զձեզ՝ դժուարաշարժս լինել ի վիճաք անուանս։ ՂՈզի. քնգհանր։

Նա և գիտել արժան է, զի անեզական անուանքս, մեղ, հոմ, պարտ, եւն, յորժամ յարին ի բայս լինէ՝ իբրև մի վարելով ընդոսին, կամ իբրև դիմաշարադրի, երբեմն եզականապէս դնին. տե, *Ընձանոյ մեղ դիցեն չհաւանօղքն, և մի ոյ։ ԷՂՇակ հողբոյթ. կե։

*Ընձանոյ իւրեանց մեղ է, և ոչ փրկողին։ ԼԳՈտ. ա. 54։

*Որոց զհարդ կամ եղև անձանց իւրեանց, քերբեն նուէրս տեառն։ ԵԼեւ. 35. 21։

ԳԼՈՒԽ ԺԱ։

Յաղագս հոլովից անուանց։

Առս հոլով՝ առ հասարակ առմամբ նշանակէ թաւալումն և գլորումն, կամ շրջումն։ Այլ ըստ քերականաց՝ նշնակէ պէսպէս փոփոխումն մի և նոյն անուան՝ ի սկիզբն, կամ՝ ի վերջն, և կամ յերկոսին միանգամայն։ Որպէս անուանս էոյս՝ ի հոլովիլն պէսպէս փոփոխի՝ կամ՝ ի վերջն, կամ՝ ի սկզբանն, և կամ յերկասին ևս. ըստ, Լոյս, բուսոյ, ի բոյս, զբոյս, ի բուսոյ, զբուսոյ, բուսով, զբուսով, ի բոյս, ով բոյս։

Ընդ այսպիսի փոփոխումն կամ զանազանութիւնք միոյ անուան՝ կոչին հոլով ք անուանց. և են տասն. ըստ, Ուղղական, սեռական, տրական, հայցական, բացառական, պատմական, գործիական, պարտական, ներգոյական, կոչական։

Ուղղական կամ անուանական հոլովն է, յորում իրն ուղղակի և արձակաբար նշանակի. ըստ, Հաց, անձն, հինն, ևն։ Նոյ հայր հոլովս անուղղակի և հոլովական նշանակին իրք. ոմն ունիմք մեկնել այժմ։

Այս հոլով թէպէտ և փոփոխմամբ իւիք ոչ ձևանայ, բայց դասի՝ ի հոլովս վասն երկուց պատճառաց. Նախ՝ զի է իրք արմատ այլոց հոլովից. և երկրդ՝ զի ի յոգնակին փոփոխի. ըստ, Հաց ք, անձինք, հիմունք, ևն։

Սեռական կամ ստացական հոլովն է, յորում ոչ իրն, այլ՝ ինն իրին զօրութիւն նշանակի. Թե ազգ ինչ նոր, թե տուն, և թե այլ ինչ. ոմն յասելն, Տոքթոյ, զօրութիւն նշանակի ինն՝ որ մարդոյն է. որպիսի են միտք, խօսք, դէմք, ձեռք, զգեստ, և կամ այլ ինչ, որ ոչ է նոյն ինքն մարդն. այլ ինն նորա։

Ընդ վերկ այս հոլով կոչի սեռական, զի ցուցանէ, թէ որոյ սեռի է այս իր. ըստ Թէ որոյ է, և կամ ոյր ստացուած. նմին իրի ստացական ևս կոչի։

Ընդ յայտնի է, զի երբեմն փոխանակ սեռականի վա-

ըմբռ զստացական յանուանս. որ, Ոյս երկնայինս. պարծանք պօղոսիան. տուն էսթայէլեան. բարբառ յովելեանի ևն. փոխանակ ասելոյ, լոյս երկնից։ պարծանք պօղոսի. ևն։

Տրական կամ տուղական հոլովն է, յորում նշանակի իմն ինչ՝ որում տալի է իմն, կամ առ որ հայելի է, կամ դիմելի, ևն։

Ա.յս հոլով կրկին են, վերջահոլով և նախդրեալ։ Վերջահոլովն է, որոյ վերջաւորութիւնն միայն այլայլի՝ նման սեռականին. որ, Ա.զգի. դրան. դասու. ևն։ Որոյ յոգնակին լինի, Ա.զգաց. դրանց. դասուց. ևն։

Ոչ նախդրեալն է, որոյ սկզբնաւորութիւնն փոփոխի ՚ի ձեռն նախդրացս, ՚ի. յ, ա, ա՝ ՚ի, ու, ընդ. որ, ՚Ի խունկ. յարութեան. առ Թադէոս. ցանձն. ընդ լեառն. ևն։ Որոյ յոգնակին լինի, ՚Ի խունկս. յարութեանս. առ Թադէոսս. ցանձինս. ընդ լերինս. ևն։

Պահելի է, զի Թէպէտ յոգնակի նախդրիւ որականն ձէն տուն ուղղականին միշտ փոփոխէ ՚ի ու. որ, Նիւթք, ՚ի նեղութ. եզականք, չէզոքաց. հարսանիք, ՚ի հարսանիս. ևն, բայց երբեմն և սակաւ ուրեք պահէ զայն. որ. *Ա՝ինչէ ՚ի նիւթքն մանկաւորք միայն էր նշանակ ք խորհրդոց նոցա։ լամբ. ապին։

*Ա՝ղեղանելիւ ամ իջերկրէկնից ՚ի յերկնականքս ղուդձ։

*Ա՝ւ քանզի օրն այն ուրախութե է, վասկ և ՚ի հարսանիք առակեաց ասէ։ ոսկոպակէս վարդապետ։

Օ՝սոյն պարտ է իմանալ ևս և զներգոյական և զհոլովից. որգոն, *Օ՝րօրինակ հերք ծնանին ՚ի զգալիս գոլոյս, նոյնպէս և բանք ՚ի միտքն. յն ՚ի միտս. լամբ. ՚ի ձէն. ասղ. 68։

*Ո՝կարծիք էր դիտպրաւէ սընոյի առ ինքն, ՚ի նոյնն. 108։

*Ո՝րբև զբանաւորք ծանիցուք զստեղծիչն մեր։ ասղգ. վէպ. ՚ի ձէն. ա. պէտ. 5։

*Ո՝ ժամանակս վտանգի նեղուէ քո՛ մատո՛ դու աղօթք լսողութեանց։ նճէ. պ։

Ա՚յս կերպ տրակտի և հայցակատի յաձախ գտանի յընդունելուին՝ յանցեալ ժամանակն. որ, *Ա՚ստ ա՚ւետեաց մարգարէին՝ որ առ վրկեալ քս արեամբ գառինն։ յր առ վրկեալսս. ՚ի ղուկ՚ն։ ֆ։։

*Օ՚ի եթէ ՚ի բուն ոսկն ոչ խնայեաց՝՚ի պատուաստեալ քս զինչդ խնայեսցէ։ հռոմ։

*Օ՚մեռեալ քս մեղաց ՚ի կենդանուէ փոխարկեց։ նոյնն։

*Ի՚ուսաւոր արար զխաւարեալ քս, և արձակեաց ըզկապեալ քս։ սղ. ճ. պեթ. 6։

Հայցական հոլովն է, յորում նշանակի երկն երբ ենթակայ խնդրոյ, կամ երբ ենթակայ ներգործական գործողուեց. և ձևանայ այսպէս. Օ՚կողով. զպտուղ զմատն. ևս։ Որոց յոգնակին լինի. զկողովս. զպտուղս. զմատունս. ևս։

Ա՚յս հոլով բազում ուրեք զօրուք ունի զկայ. և կոչի անորոշ հայցական. զի փոխանակ ասելոյ, զՀանապարհ. զկայս. զոգի. զաջ. զվիշտ. զկարգս. զմատս. ևս։ ասեմք երբեմն, Հանապարհ. կայս. ոգի. աջ. վիշտ. կարգս. մարտս. ևս. որ, *Ցոյց ինձ Հանապարհ, յոր և գնացից։ սաղ. 142. 8.

*Ճ՚նորհեա ինձ կայս քոյս ուղիղ։ նաւ. ՚ի բանն. ա.

*Ա՚ատո ինձ ոգի վրկութե. աջ պաշտպանութե։ նոյնն. ճբ։

*Ո՚Հանր վիշտ ունի զրպարտուէնն։ հռոմ։

*Ի՚րշակ քրիստ կարգս ուղղուէ գործեցյ։ հռ. ը. 8։

*Ի՚նչհնարէին մարտս յարդարեր ընդէմ բոլոր թշնամեաց նորա։ հես. հ։

Ա՚յլ սակայն ՚ի դերանունս ոչ է այսպէս. զի հայցական նոյ միշտ կայ։ ձևանայ. զի ոչ լինի ասել, *Յիշեա իս. այլ՝ *Յիշեա զիս, ղուկ. 24. 42։ Նա ոչ լինի ասել Որոն որ որսայցէք, ըմբռնեսցէ ձեզ. այլ՝ *Որոն զոր որսայցէք, ըմբռնեսցէ զձեզ։ հռ. ը. 89։ Նա ոչ լինի ասել, Ա՚յս ամ և առաւել քան սոյն խօսեր. այլ՝ Օ՚այս ամ և առաւել ք զսոյն խօսեր։ եղնկ. գ։

Ըստ այսմ լման և վեց այլոց։ Թէպէտ ի յարաբերա-
կանս՝ ուրեք ուրեք առանց պայ ևս դնի. որ, *Օ՜այն
ինչ՝ որ (յն զոր) քնուէք ի մեզ ոչ եդ, զնորին և վկա-
տարումն ոչ խնդրէ ի մէնջ։ առգ. ա. պէտ. 2. յորդ։
Նայց այս չէ ի յաձախ գործածուեւ։
Նացառական, կէ՛ըս հնոց՝ առաքական հոլովին է, յո-
րում նշանակի իրն իբր այն ինչ, յորմէ ելանէ լինն, կամ
ծագէ, կամ ի բաց բառնի, և կամ առաքի. որ, *Նսե-
նեկէ. ի բերանոյ. ի գայթակղուէ. ևս։ Որոց յոդ-
նակին լինի, ի սենեկաց. ի բերանոց. ի գայթակ-
ղուեց. ևս։
Նայլ գիտելի է, զի յորժամ մի և նոյն անունն ի բացա-
ռական և ի տրական հոլովին միանգամայն ի գործ
ածի, նախդիրն բացառականին, կամ տրականին՝ իբր ի
բազումն ներգործուէ ոչ դնի. որ, *Նդրար հալածա-
կան քաղաքէ ի քաղաք։ ծննդ. ճառ. ձև։
*Գնասցուք զօրուէ ի զօրուէ։ առգ. բ. պէտ. 2. յորդ,
*Ձարեց ի չարիս վերացեալ երկին։ յովհ. էմատա. ձև։
*Օ՜մի տեղիս կրօնից ի կրօնս փոխեցին։ առգ. ա. պէտ. ։
*Օ՜այս պիտոյիցեմք, զի Թէ հնարէ, փոփոխել ձեզ ի փո-
փոխական բարուց՝ վանայ ի վանս շրջել։ ընդհ. ընդ։
*Մ՝տանիցես սենեկ ի սենեկէ Թաքչել։ գէորգ. 9։
*Նուղ Թափել աման յամանէ՝ բուրէ զհոտ։ պատմ. կամ։
*Ի շաբաթէ շաբաթ լուծիկեր զբերան։ վարդ հարց. նիկ. 2։
*Նրևեցայց ի դարուց դարս։ ճառընդ։
Նայլ ուրեք ուրեք դնի ներգործուէ ևս. որ, *Հալա-
ծեալ շրջեցայ ի քաղաքէ ի քաղաք։ յովհ. կամ.
*Նս միշտ ի փորձուէ ի փորձուէ մատնեալ. և նա ի
հանգստեւնէ ի հանդիստ բարձրացեալ։ լամբ. ասղ. 72։
*Յորովայնէ յորովայն երկրպագեցնասայ. 1. 31։
Գնասցէ նա... յառաքինուէ յառաքինուէ. որ զօրացու-
ցանէ զնա՝ ոմն յաստիճանէ յաստիճան զգնացսն վեռ-
փոխելով։ խոսրով։

Պատմական, յր Աստուածական հոլովին է, յորում նշանակի իրն իբր ենթակայ պատմելոյ, կիմ ասելոյ, և կիմ առնելոյ ինչ վն նր. ևս, Ո՞տնկոյ. զիայտե. զծագմանէ. ևս։ Որոց յոգնակին լինի, Ո՞տնկոց, զիայտից. զծագմանց. ևս։

Դործական հոլովին է, յորում նշանակի իրն իբր միջնորդ՝ կիմ գործի, ’ի ձեռն որոյ առնեմք ինչ. որ, Աւսերբաւ. գլխով. եղնգամբ. ևս։ Որոց յոգնակին լինի, Աւսերօք. գլխովք. եղնգամբք. ևս։

Պարառական հոլովին է, յորում նշանակի իրն իբր պատրաստել իւիք, կիմ իբր ենթակայ այնպիսի գործողութեց, որք ցուցանեն զիարիլ, կիմ զպատրաստուել, և զայլ այնպիսիս. որ, Ո՞քաղաքաւ. զսեղանով. զտամբ. ևս։ Որոց յոգնակին լինի, Ո՞քաղաքօք. զսեղանովք. զտամբք. ևս։

Ներգոյական հոլովին է, յորում նշանակի իրն իբր ենթակայ ինալոյ, կիմ կալոյ, և կիմ լինելոյ իրիք ’ինչ. որ, ’ի տապանակի. յատեանի. ’ի լերինն. ևս։ Որոց յոգնակին լինի, ’ի տապանակս. յատեանս. ’ի լերինս. ևս։ Այլ գիտելի է, զի նաև եզակի նախադրիւ տրականն փոխանակ ներգոյականի վարի բազում ուրիք՝ գրեթէ յամէ հոլովմունս. որգոն, ’ի բառի, կիմ ’ի էութ. ’ի քաղաքի, կիմ ’ի չաղաւ. ևս։ Ըստ որում եդաք յառաջին մասին. յորոց ապացոյց դիցուք քանի մի օրինակս. *Երկիւղն Տեառն յոյս զօրութե. յր Յերկիւղի Տն։ առակ. 14. 26։
*Ուստեր Աշմարտութե խօսել. յր ’ի ստութերի։ ղեւ. գ։
*Կրելով ’ի ծոց իւր զիմաստունն. յր ’ի ծոցի, ղեւտ. ներ։
*Ամրապահեաց լինէր ’ի հովանի Թեւոցն իր. յովհ. կա։
*Եստէն ’ի նը վերնատունն. ’ի ղուկաայ. հանդ. կգ։
*Որոց անունք գրեալ են ’ի դպրութի կենաց։ յովհ. կա։
*Յիմ ժամ առաջի աչաց Տն կարէ զմահ։ պնոցին,
*Ո՞վ զբաշխուս Տեան քոյ այր դուս. յր Տեանէն քումէ Տէր ընծայ. գլ. ի. հատ. 10։

Աչեական, կամ՝ ըստ ձեռին՝ հոգականն հոլովիչ է, յորում նշանակի իրն իբրև կոչեցեալ. որ, Ո՛վ ազգ անհաւատ. ով կին դու. ո տէր. ո արք. ո ոսկերք. և։

Ընդ այս հոլով բազում անգամ առանց կոչական մասնականց և ձևանայ. որ, *Որդեակ պահեա զբանս իմ։ փոխանակ ասելոյ, ով որդեակ։ առակ. 7. 1։ *Ուրեմն լեր հոգի իմ տարակուսեալ. յր. ով հոգի իմ տարակուսեալ։ Ածք հոբ. եղ. 14։ *Ընկեր զինարդ մտեր այսր. յր ով ընկեր։ տպ. 22. 12։ *Ախիկիշկ՝ բժշկեա զանձն քոյ. յր ով բժիշկ։ ղուկ. 4. 13։ *Երկիր՝ ապ ծածկեր զարիւն մարմնոյ իմոյ. յր ով երկիր. ե գերե յոբայ. 16. 19։

*Ո՞ նորհեա ինձ առ տապալեալս զերեսս քոյ՝ լոյսդ ի խորին սրտից վհատելոց. յր ով լոյսդ ի խորին։ դաս. հբ։ Պահեալ է ևս, զի այս հոլով թէպէտ ըստ հնչման ձայնի զնոյն սկզբնաւորութեամբ և վերջաւորութեամբ ունի՝ զոր ունի ուղղականն, բայց ի յատուկ անուանս երբեմն վերջաւորի ի է. որ, *Քաջալերեաց պօղէ. փոխանակ ասելոյ պօղոս։ գործ. 23. 11. *Ո՛ զարիէ՝ արի ինձ արտաքս։ յհէ. 11. 43։ *Օ՞ աքէ՝ փութա է ջայիւ։ ղուկ. 19. 5։ *Փախիր մարտիանէ, ըստ հայոց եղ. 17։ *Ո՛վ պետրէ՝ լուր ձայնի։ ղուկ. պնեելէ։ *Ո՛վ տիմոթէ՝ պահեա զաւանդն։ ա. տիմ. 6. 20։

Գ Լ Ո Ւ Խ. ԻՀ.

Յաղագս հոլովմանց անուանց։

Հոլովմունք անուանց են պէսպիսութիւնք վերջաւորութեանց ձի՛ սեռական և ի գործիական հոլովս միանգամայն։ Իբր զի այն անուանք որք ըստ սեռականին՝ միանգամայն և ըստ գործականին՝ այսպիսի ինչ վերջաւորութիւնք յանգին, կացուցանեն զայս ինչ սեռական հոլովմանն. որդոյն, Նաւու, բառի բառիւ։ Եւ որք այսպիսի ինչ վերջաւորութիւնք

յանգին, կացուցանեն զայն ինչ տեսակ հոլովմանց։
ուրգոն, Ա. ղբիւր. աղբեր. աղբերք։

Եւ քանզի այսպիսի վերջաւորութիւք լինին առ հասարակ քան օրինակաւ, հոլովմունք անուանց ևս համարին քան. որոց չորեքտասանքն ասին հասարակք, և վեց քն յատուկք, կամ մասնաւորք։

Հասարակքն են սք, Ռառ, ի, իւ. Վաշաք, ի, աւ. Գետ, ոյ, ով. Ակեղեցի, ւոյ, եաւ. Ա. ղեղն, ան, ամք. Եղուէ, եան, եամք. Գառն, ին, ամք. Օ գետ, ու, ու. Փոքր, ու, ումք. Ա. ղբիւր, եր, երք. Ա. ստղ, եղ, եղք. Տրդատ, ոյ, աւ. Ասայի, եայ, եաւ. Հայաստանեայք. եայց, եօք։

Առաք եթէ միայն ըստ վերջաւորուէ եզակի սեռականացն նկատեսցին, Թուէին ուէին՝ ըստ ուէին յանգիցս, է. ոյ. ան. ոմ. ոյ. ին. եղ. եք. ուրգոն, Ռառի, կամ քաշաքի. գետոյ, կամ եկեղեցւոյ. աղեղան, կամ ընդուէին. գազեստու, կամ վաքու. տրդատայ, կամ եսայեայ. գառին, աստեղ. աղբեր.

Ա. յսոքիկ հոլովմունք կոչին հաւաքակ. զի իւրաքանչիւր սք՝ բազում անուանց հասարակ է. իբր զի բազում անուանք հոլովին ըստ օրինակի սք։

Յատկ յատուկքն են առքին. Տէր, աեառն, տերամք. Հայր, հօր, հարբ. Վիպր քեռ, քերբ. Կին, կնոջ, կնաւ. Գիւղ, գեղջ, գիւղիւ. Օր, աւուր, աւուրբ։ Առաք ասին յաւուրս, զի ըստ օրինակի իւրաքանչիւրոց ՚ի ասցանէ՝ մի կամ երկու անուն հոլովի. և կամ բարդեալքն այնր անուան. ոյզ եղաք յառաջին մասին։

Յայսոսիկ հոլովմունս բռնանդակին ամանուանք լեզուիս հայոց, Թէ անեղականք իցեն, և Թէ անյոգնականք. Թէ յատուկք իցեն, և Թէ ընհանուրք. ուչ եթէ ամենեքին ըստ ամենեքումբք, այլ ոմանք ըստ առաջնոյ. պր, Ա. մբոխ, ամբոխի, իւ. բարձր, բարձի, իւ. ևս։ Ոմանք ըստ երկրորդիւ. պր, Ա. ղգ, ազգ ի, աւ. ամ, ամի,

ամաւ. ևս. ըս այսմ և այլք ըս այլովք: Եւ քազումք
ևս ըս երկոքումբք. իբր զի ոմանք հոլովին միանգամ
այն ըս առաջնովն ըս այլով. գործնական:

Ակօս, ակօսի, իւ, ից, իւք: կամ ակօս, ակօսի, աւ, աց, օք:
Ագռաւ, ագռաւի, իւ, ից, իւք, կամ ագռաւ, ագռաւոյ, ով, ոց, ովք:
Ճանաչ, ճանաչու, ու, ուց, ուք, կամ ճանաչ: իւ, ից, իւք, ևս:
Ոմանք ևս ի հոլովս ինչ ըս առաջնով, և ի հոլովս ինչ
ըս այլովք. գործնական, ի, իւ, ից, օք: Վճար, ի. ևս, կամ
ամք. քաղինք, բանից, բամբք. ևս:

Այնպէս լսեմ և վասն այլոց ամենեն. որոց քաջ կարես հա-
սու լինել՝ ոչ կանոնօք, և ոչ օրինակօք. այլ՝ յաճախ
ընթերցմամբ գրոց: և՝ ի բառարանի դնել ջանալ. զի՝ ի
նմա եդեալ կան ըս կարի հոլովմունք ամենանուանց:

Այլ աստ գիտելի է, զի կան անուանք ինչ՝ որք՝ ի
հոլովելն ըս զանազան հոլովմամբ՝ փոխեն գնշանա-
կուԹիս իւրեանց. որպէս Գնունս գայլ՝ ի հոլովելն՝ ի,
իւ, ից, իւք, նշանակէ զքէլէփչէ. որ է գործի ինչ
տանջանաց, Խոկ՝ ի հոլովելն՝ գայլոց, ով, ևս, նշա-
նակէ զգայլ գաղանն:

Գնունս ձող՝ ի հոլովելն՝ ի. իւ. ից. իւք. նշանակէ ըզ-
խուջափողն: Խոկ՝ ի հոլովելն՝ փողոյ, փողով. ևս, նշա-
նակէ զպօռու ևզղուռնայ. ևս և զդրամն:

Գնունս գէղ՝ ի հոլովելն՝ գեղոյ. ով. ոց. ովք. նշա-
նակէ զգեղեցկուԹիւն: Խոկ՝ ի հոլովելն՝ գեղի. իւ. ից.
իւք. նշանակէ զգիւղ:

Գնունս ոտն՝ ի հոլովելն՝ ոյ. ով. ոց. ովք. նշանակէ
զտունկ խաղողոյ. այլ և ասմայ: Խոկ՝ ի հոլովելն. ու.
ու. ուց. ուք, կամ օք, նշանակէ զծնունդ կովու. այլ և
տանայ:

Գնունս օդ՝ ի հոլովելն՝ ոյ. ով. ոց, կամ ից. ովք. նշա-
նակէ զմին ի չորից տարերաց. այլ և հաւայ: Խոկ՝ ի հո-
լովելն՝ ի. իւ. ից. իւք. նշանակէ զազանելիս ոտից:

Գնունս այսմ են և այլ քանի մի անուանք:

Այս ևս գիտելի է, զի գտանին բազում անուանք առ ծականք, որք ոչ փակին ըստ ևևիք հոլովմամբ. այլ նախդրիւ միայն հոլովին. որգոն, Ա. զազուն. քնիկ. գիձին. դիպուկ. զուրկ. խիտ. համակ. յանուր. նկատըէն. ուրախ. պատիր. տրտում. փառացի. ևայլն։

Ըստ այսմ և բարդեալք բազումք յոյժ. որգոն, Ա. ձիւնաձիւղ. բոցաճաճանչ. գաղտնաշշուկն. դիւաասպարտուս. երազապատում. զուգազուարճ; ըստ նայնաձեւոք. լեռնաձիւղ. ժամհամբոյր. խնաստաձեմ. լայնատարր. խաւարասնունդ. ծիրանածուէն. կամարածածուկ. հրաշազննին. ձիախրոխտ. ղամբարափայլ. ճամարտակաձայն. մահահրաւէր. յախուռնախօս. նոքանշոյլ. շնորհաշաւիղ. որոգայթադիր. չորեքկարգեան. պարանակաձև. ջրահեղձոյց. սաղարթափթիթ. վսեմափառ. տիեզերասաստ. յօդատարափ. փառակենցաղ. քարապատուաստ. քրտնահնդրուկ. օձաջամբ. օրակշիռ։ Այլ այլք բազումք։

Ըստ այսմ են և բազում անուանք գոյականք, որք նախդրիւ միայն հոլովին. որգոն, Ականիւռ. ամբոխ. այգ. աւեր. դատ. դերև. երկեղուկ. երր. թաւալ. խանձ. խիրտ. ծունր. կոխան. կոչ. հեձուկ. հիւծախտ. ձեմ. յագ. նիհար. ուրատատ. պատկառ. պայթիւն. վայթիւն. վար. ցեր. սխալ. ևայլն։ Որոց բնիկք ըստ բայս յարեալ միայն վարին. որ, *Ընձեռագէ ղացն պարսից յոկնեռոս կալուղ։ խորէն. գ. 65։

*Ծամանել հասանել յոմնոյ գործոյն։ յովհ. կուս։
*Կամեցաւ յայլ եղանել մեզ։ նիկոպ. վիպ. ա. 62։
*Ի փերև եղաներ խոկացեալ դաւաճանութիւն։ յովհ. կուս։
*Ի ծոռանը իմիջ խաղ առնիցին՝ ի շարժիկոյն. հանան. ծ։
*Ա՛ղաչեցուի մեր այնպիսեաց՝ ի ձեռն պահեցեք։ խոր. ա.2։
*Յոյժ եղէալ զնոքա՝ ընտրեցին ի յայսցն։ նիկ. նիփ. 22։
*Ընաջի խաղտեայ պոռ վարեին։ ը. Ղակոբ. 4. 47։
*Ակնառ ետ զսրնյական բարձրութիւն։ նիկոպ. ա. 53։
*Ո՛չ գուշացուցանէ և այլոց առաքինութեցն պոռկոպ վալ։ յի փոյթ ունիլ։ նիկոպ. ժը. 33։

Ունն ևս անուանք ինչ՝ որք երբ ի բազումս և ոչ իսկ նախադրեալ հոլովին, այլ՝ ընդ բայս յարեալով վաթին, որս պիսի են սոքին. Ընծիւղ. գոհ. զանց. ընհատ. ընօստ. ժամանմ. խոստովան. հասու. նկուն. ևն. որ։

*Ընդեղն առնել ծանուցին՝ համանգամայնին ե ի բայ բարձուցն։ յովհաննէս նմոռոսէր. գ։

*Նա ես գոհ էի զվաստակոց քոց։ ագ-նաթէղոս։

*Ծնեալ ինձէ պանդ արար բանսարկուն։ լամբ. ապէնս։

*Ոչ ինչ ընդդէմ են ի գործս բարկայելքն։ սրբ. յակ. ա։

*Ընդոսո ի քնոյ լինելով՝ ոչ մնաց ընդ սովորութեամբ կալ գին ի ժամ խորհրդականութեան։ խոյնս. ա. 26։

*Ծառան կացուսցես ի հանդիպումն յուսոյն։ նաւս. ձէ։

*Աստուածնեղբոյք միաձայն զվերս։ յակ. 5. 16։

*Աստարել մեկնութեամբ բանիցս հասու ոչ եղեր։ նաւս. երգ։

*Ընդէռն արար զանուրն կուշտից ուրուեն։ լամբ. ապէնս։

*Ամաւորապէս նոքա եղեալ բնութեամբ՝ արգելի, փակեա ցի... զկենացն հնար։ նաւս. երբ։

Նոգում անուանք ևս կան՝ որք թէպէտ և տիրապէս հոլովին, բայց բազում անգամ և ընդ բայս յարեալով վաթին՝ իբր մի բայ. որպիսի են սոքին. Ընկեն. անա դորը. ապաստան. բուռն. գլուխ. դէմ. երես. հոգ. ձայ բակ. ոգի. ողբ. պայքար. փոյթ. և այլ ք բազումք. որ։

*Որ ոչն ածէ զերեսս անօրինաց յանդիմանել չէ գովելի։ ի գէորգ ասաւածոյ. 28. 21։

*Յորժամ աստի վտանգ հասանէր մեզ, առ ձեզ յանապատս երթայր եւանգեղիոն։ գ։

*Ձաւանեցոյց զնոտեւօքս բառն հրկիզել։ լեւ. ե. 31։

*Ոգիներն ամ՛ի գլուխ զազօթեան հանէր։ յովհ. էյսա. ձ։

*Ոչ իշխեց ի քէն հարկանել տիգրանայ։ խոր. ը. 15։

*Ընդ ոչ ողբոյն ինչ երեսս արար։ յի չերնկալաւ։ եղիշ. ը։

*Ասեծանի հոգ առնէր հնարից կերտայ։ նոյնն. ը։

*Արոյ ճարտ զամենեսեան տայինն։ նոյնն. գ։

*Ոչ եթէ վասն պարգեւաց ետուն ամատուցել յաղօթ գերելոյն։ նազիանզոսի. ի բանն. ձը։

*Ոչինչ մտանեմ ես ի պայթուլ քննուեն ըստ քեզ վասն քննուեն արարածոց, եղիզե. ը։

*Պատուէր տայ ... մի՛ ինչ քնաւ գոյն ունիլ մարմնոյ պիտոյից, էգնապիտա. ՚ք։ 1։

Ո՛ վըր հոլովից անուանց, և հոլովմանց նոցին՝ զայլ ինչ հարկաւոր գիտելի ոչ ունիմք աստ գրել։ Լոկ ի վըր միջական անուանց, որք են հանրականք, մասնականք, հաղագականք, ևն, կան քանի մի գիտելիք, զոր պարտ ոչ կամիմք զանց առնել. վայ,

Գիտելի է նախ՝ զի հանրական անուն ես ասեմն՝ որովհետև ունի զնշանակուել բազմաւորական, երբեմն եւ զական ձայնիւ իբր յոգնական վարի. ՚ր, Ա՛ղեռնայնն երևոյթք են։ ասդ. վէպ. ի ՚ռէմն. յակ. ՚ա։

*Ա՛ղեռնայնն՝ յաւտալ մահուն տանջելոյն։ լամբ. ոաղ. 118. 96։

*Ո՛նոյն խորհուրդ, որում՝ ասն հաւատացեալն՝ քահանայն առնու ... և նուիրէ ասյ՝ նոյնն. ի ՚ռէմն. պաս.

Լոկ երբեմն և սակաւ ուրեք յոգնական ձայնիւ իբր եզական վարի, յորմէ և պարտ իսկ է զգուշանալ. ՚ր.

*Ա՛ղեռնայնս երազէ և ստուեր։ ասդ. ա. յովհ. 4։

*Խաբէուէի է ախեռնայոց, ստուեր է և երևոյթ։ նոյնն. ա. յովհ. 3. ի յեռասաղէմ։

Գիտելի է երկրորդ, զի մանկական անուանց եզակի տրականն դնի երբեմն փոխանակ սեռականի. ՚ր։

*Ան ըստ ձեռամբ նուաձէ առանց նիւթ աշխատութեան։ փոխանակ ասելոյ, առանց իրիք։ յովհ. հաւ։

*Յորոյ զմիոյ ուսեցին զլեզուն հատեալ ... ոչ այլ ինչ ունիք խոշտանգել. ՚ր զմիոյ ուրուք։ խոր. Բ. 13։

*Ո՛ խոստանչիսք ոսկի ... աւանդուցես ի միջ առնուլ. ՚ր զի՛ւրաքանչիւր ուրուք։ լամբ. ի ՚ռէմն. պաս.

*Յաշակս դառնամ ես հրամանատարութեան ... եւ հրամանատարն Յաւտոջնոյն։ ընդմ. հրեշտ։

Ըստ այսմ լինի երբեմն տրականն հարցական անուանս ո՛. ՚ր, *Ա՛ ե՞ռ արդեօք աշխատեցար այսպէ. ճառընտ։

*Ողորմած դու ես. և կո՞ս այլ ոտից ... բուռն հարցուք։ լամբ. ի ՚ռէմն. հայր ՚ռէմն։

Ա՛ն ներկայ այսմ՝ ուրեք ուրեք սեռականն մասնական անուանց դնի՛ ի տեղի տրականի. Թէպէտ և այս չէ՛ սովորութեա՛ն այլ, Օ՞ի ոչ երեք մարդոյ ուս- ո՞չ տալոց է վճռարան. փոխանակ ասելոյ, մարդոյ ումեք։ ուրգ. ա. պէտ. 6։

*Օ՞վհաւր փոխոյն ո՛չ օտարի ո՞ր-ոտ, այլ՝ փոխատուին տայ փոխառուո՛ն. այլ ո՛չ օտարի ումեք. շնորհ. ընդհանր։

*Ի՞նքն է դատաւոր և հատուցանող ի՞ր-ոտ-ոնէ՛ն ուրոտ պատիւ և տանջանս։ ոսկ. ե՛. 21։

Պ՛արձեալ և եղակի բացառականն մասնական անուանն չի՛ ուրեք ուրեք փոխանակ դնե՛լոյ յիմեքէ՝ դնի՛ չե՛ղինէ, ևս, *Շ՛շդիւ պահանջէ իբր ի պարտա- կանէ չե՛ղինէ. խոսրով. ի Ռէյն. շ-մ-գր-է։

*Ո՛չ ի թերուե՛ն չե՛ղինէ ի կատարելուե՛ն եկե՛լ գրե. վէպ։

*Ն՛ուաղել յախտէ չե՛ղինէ սակս յոգնահատ ընթերցմանն։ գրիգոր Տաթևացւոյ։

Ա՛ն ևս եղակի ուղղականն մասնական, անուանս ի՞ր-ոտ-ոնէ՛ն, դնի՛ երբեմն՝ մանաւանդ թէ բազմա՛ն գամ՝ ի՛ տեղի սեռականի. այր, Ա՞ստղինք ի՞ր-ոտ-ոնէ՛ն ոտ սեղան. այր իւրաքանչիւր. եղիշէ. է։

*Ա՞րկք եղան ի՛ վե՛ր ի՞ր-ոտ-ոնէ՛ն՝ կատարել զհրա- մանս. այր ի՛ վերայ իւրաքանչիւրոց։ ածք։

Ա՛ն երբեմն ի՛ տեղի տրականի. այր, *Շ՛ նորհէ ի՞ր-ոտ- ոնէ՛ն բարւոք զընդունականն. այր իւրաքանչիւ- րում։ Տաճ. վերծանող։

*Ն՛այն հոգի բաշխէ ի՞ր-ոտ-ոնէ՛ն՝ ըստ իւրաքանչիւր կարի. այր իւրաքանչիւրոց։ հոչ. ծր. 47։

Ո՛սկ երբեմն ի՛ տեղի բառիս ի՞ր-ոտ-ոնէ՛ն՝ դնի՛ն կրկ- նակ բառքս՝ միմի. միմի. այրայր. ևս. այր. *Տ՛ես զիարդ պի՛ն ի անգամ՝ ի թիւս արկել՝ բացայայտէ։ Նար. երգ։

*Ի՛նչ հնչեր դուդ դուդ ի նոցանէ զգանձսն։ խոր. ե՛. 42։

*Տ՛ալ ուռկիկ արքայի և տանն նորա ձէն ի ամիս ի՛ տարւոջ. այր յիւրաքանչիւր ամիս. գ. նահ. գ. 7։

*Օ՞ձայ այր յիւրաքանչիւր գահ հրամայէր մատուցա- նել։ գ. Տակոբ. ֆ. 8։

*Օ՞ ոտն ոտն զքաջուէն պատմէր նոցա։ եղիշէ. գէ. ե՛։

Երբեմն ևս՝ ի միասին դնին, ՚ի, *Պահապանս դրան արքունեն կարդէ զՀորես՝ զի ի ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ՝ բնակուիք վառելով։ Ղուկ. Գործ. Ե. պրակ. 7։

*Հրամայեց՝ դնդի ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ...տալն գործել։ Գաղ.

*Տեղեկացաւ պատ առն ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ զքաջութեն եղեալ։ Վեպ. Ղ։

Պահեալ է երկրորդ. զի բազում անգամ մասնական և հարցական անուանք յարին ՚ի միմեանս, և վարին իբր զմի հարցական անուն. ՚ի, *Ո՞վ զտաւ ինքեան մեղս ասելով, և ոչ ստգտաւ։ Նեղ. Ե։

*Ո՞ի՞ն ոճ՝ Ասորեստ համարեսցի նա։ Եսայ. Կ. 2. ԿՆ. 22։

*Պատասխանեմք ո՞ս այլոյժ, քան լիցի այնմ, որ ոչ առնէ հանդարեցաւ եղբայր մեր անուանել։ Լամբ պապ։

*Ոչ ոմանք են ամբաստանօղքն։ Ճգնաւոր. պր-կ. ծղ. 1։

*Ո՞չ՝ ինչ արդեօք հաւանեցայցէ դնին, (յոր զմոգան)՝՚ի տանիլ եկանել։ ոսկ. ի Ռիկ Տաք 2. 11։

Բազում անգամ ևս մասնական անուանք յարին յանուանդ, Ո՞ր, ոմն, ով, ո, այլ, ոչ, քաղա՞ս, ինձպա՞ս, ա՞ս, ևայլ. վարին նոքօք հանդերձ իբր մի անուն։ ՚ի.

*Ոչ՝ ինչ կամէր աւելի պաշտօն ՚ի տեղի անդր ցուցանել։ գ. Տիմոթ. 1. 6։

*Ո՞ր ոմն ՚ի մեծ նախարարացն ՚ի տանէն գնումնեցդ առաջի առաքելին Ճեպով կերկիրն արևմտից, էկէղ. գ։

*Ով է արժան ասելոյն ուրուք առնել՝ զոր ինչ և կամիցի՝ ՚ի ՀԱՐս հոգեց. գլուխ. Բ։

*Նա այլնինչ զարհուրելի ասացիս քեզ։ Լամբ. էկէղ։

*Ո բնակի և ոչ ոք բնաւ ՚ի յողբմութէ, որ ապաւինի ՅԻՇ. Նոյնն. ՚ի Ռիկ պապ։

*Ո՞ր ինչ դիտգիտ դեպք անմարմինքըն արուեստակերն՝՚ի չարեաց. մերդիկ առեալ մարմնացուցին։ ոսկ. յոհ. Ա։

*Հրամայեաց տուապք ՅԱ ոՀԵՍ՝ որում հաճիլ Թուեսցի... ընկալ յն զնա։ Ղուկ. Ե. 30։

Պահեալ է հորրորդ, զի երբեմն փոխանակ մասնական անուանց դնի, Ն՝ որ. էր՝ որ. են՝ որ. ՚ի, *Ն՝ որ պա-

հե՛ ի հայե և ՚ի ջրոյ, մինչև քաղցեցի և ծարաւեսցի և է՝ որ պահէ, զի եղիցի կատարել կուսութիւն ... է՝ որ պահէ, զի դիցէ զդուռն բերանոյ իւրոյ... և է՝ որ պահէ ՚ի սրտմտութենէ: ՅԾ է. գ: Այր բառադ է որ՝ եդեալ է փոխանակ մասնական անուանս ոմն. ոչ Թէ ասէր. ոմն պահէ ՚ի հայե, ոմն պահէ, ևայլն:

*Ոչ՝ ղոչ կոտորէր, և էր՝ ղոչ գերի վարէր. փխնկ ասելոյ, զոմանս կոտորէր, և զոմանս գերի վարէր: եղէղ. է: *Հազմապատիկք են տեսակք (փորձանաց). են՝ որ տրտաքուստ են. ոչ բռնաւորաց և Թշուառաց. բանդիից և կապից. և են՝ որ ՚ի ներքուստ ՚ի բնութենէ. ոչ տովոյ և ծաքաւոյ, մերկութե, ևայլ. փխնկ ասելոյ, ոմանք արտաքուստ են, և ոմանք ՚ի բնութենէ: ոսրփ. յակ. 3:

Երբեմն ևս դնի՛ն բառքս՝ այլ և հէս. պր, *Լսեմն ՚ի հոգւոյն տուել է քան լմնաստուե. այլոհ քան գիտուե ըստնին հոգւոյ. միւսումն հաւատք ընդին հոգւոյ. այլոհ շնորհք բժշկութեց ընդին հոգւոյ. այլոհ յաջողութիք զօրութեց. այլոհ մարգարէութի, ևայլ: Ա. կոր. 12. 8: Այր բառս այլ՝ եդեալ է փոխանակ մասնական անուան. ոչ Թէ ասէր. ումեմն տուեալ է քան գիտութե. ումեմն շնորհք, ևայլ:

Հէս դաժանք ՚ի գործեղեցն՝ ոչ զմուռսն. հէս անուշահոտ՝ իբրև զխունկն. հէս ցանկատեսակք՝ ոչ ծաղիկք. նոր. երգ: Այր բառադ հէս՝ եդեալ է փխնկ մասնական անուան. ոչ Թէ ասէր. ոմանք ՚ի գործելի իրաց դաժանք են. ոմանք անուշահոտք. ոմանք ցանկալիք:

Ընդ մասնական անուանս Թուին և բառքս՝ Ոչ նչև իցէ, կա՛մ զինչև իցէ. որևիցէ, կա՛մ ոևիցէ, և երբեմն ևս բառս՝ որ. պր, *Ո՛վ ոք յերգարց տրանջող լինիցի զառաջնորդէ իւրմէ չէ՛ նչևնէնջ պտճառս տրանջման: ընդհ. ընդ: *Ո՛վ ամբարտաւանել զնչևնէնջէ իրօք: ոսկ. փիլէմ. 2. 11: *Ոմացականանալ խաւնէ յոյսոնէնջ հրևելոց: լամբ. ապին: *Ոչան զայս յաղԹուէ՛ ո՛նէնջ առաքինուէ ոչ բարձրասցն և մեծ իցէ աւետ ի ոյ: վրթ. հոբ. նէ:

*Հանապազօր մեղանչեմք, ոչ խորհրդով, և ոչ բանիւ. փոխանակ ասելոյ, ինչ ինչ խորհրդով, և ինչ ինչ բանիւ յաճախապատում. Ճառ. ԺԲ։

*Ո՛չ զգայարանք իմ անօրինեցան, ոչ ըլ հոգւոյ, և ոչ ըլ մարմնոյ. փոխանակ ասելոյ իւիք իւիք ըլ հոգւոյ. և իւիք ըլ մարմնոյ. կամ թէ ըլ հոգւոյ, և թէ ըլ մարմնոյ։ Վարդապ. ի Ռէհոբ. առաջ. 50։

*Ո՛րպէս յերկինս, նոյնպէս յերկրի, և նոյնպէս ի ծովն իբրև սիրելոյ և բարեկամաց ետ մեզ. փոխանակ ասելոյ, զմանանայ յերկինս, զմանանայ յերկրի, և զմանանայ ի ծովն. կամ ինչ ինչ յերկինս, ինչ ինչ յերկրի. Եւս. առաք. յայտ. Ա։

ԳԼՈՒԽ ՀԻԳ.

Յայտագիր Գրքոյս։

Թէ պէ՛տ և ըն պանդպարե՛ղ եղե պերանուններ։

Գերանունն է մասն բանի՝ որ փոխանակ անուան դնի, և առ որոշել դէմս վերաբերի. ոյն՝ Պաւղ, իմ, այս, որ, եւն. որ, *Իմ կամքս է այս, զոր դուս սիրես։ Լամբ. առաջ. 118. 30։

Ուր գերանունքս՝ այս. որ. պաս. չ. եղեալ են փոխանակ անուանց. այնն փխնկ անուանն՝ որ ցուցանէ զոյ կամեցեալ իրն. Ոչն փխնկ անուանն՝ որ ցուցանէ զսխրեցեալ իրն։ Իսկ պաս՝ փխնկ անուանս ածս։ Այնպէս և էմն՝ եղեալ է ի վէր անուանս կամ՝ ի տեղի անուան կամեցողին։ իսկ յոգս՝ զկամն որոշել է առ առաջինն դէմն։ յորս ոչ տեսանի զերկուս պաշտօնս վարէ գերանունն. Ա՛ր՝ զի փխնկ անուան դնի. ըն որոյ և կոչի պերանուն. այ փխնկ անուան. քանզի պէտն փոխլսի. յոր միտս ասեմք, պերադատուեր. պերասան. պերամտանել. եւն։ Նա երկդ՝ զի ցուցանէ թէ յոր դէմն վերաբերի անունն՝ որոյ փոխան դնի. և վէրկ ասացաք ի սահմանի, թէ գերանունն առ որոշել դէմս վերաբերի. զորմէ ուղիմք ևս խօսիլ ի յաջորդ գլուխդ։

Դերանունն է հնգապատիկ. Ուական. ցուցական. ստացական, յարաբերական, և դիմորոշական։

Ուական դերանունն է, որ գոյականապես և որոշակի նշանակէ զդէմս իրին. որպիսի են սոքա. Ես. դու. ինքն իւր. իւրեան։ Ընդ որս դասին և սոքին. ինքեանց և ինքեանս. որք պակասին ի յուղղականն։

Ցուցական դերանունն է, որ փխանակ անուանի դնել՝ ինքը յառնդիման ցուցանէ զայն, զորմէ է բանն. որպիսի են սոքա։ Ա՛ս, դա, նա. այս, այդ, այն. սոյն, դոյն, նոյն։

Ստացական դերանունն է, որ աճականանալ նշանակէ զինն որոշել դիմայ. որպիսի են սոքին։ Ում. քոյ. մեր. ձեր. իւր, իւրոյ։ Ո՛ի սէր (կերդ դէմն գոլով) նշանակեն զայն ինչ, որ է այսր կամ այնր դիմի թէ մարմին իցէ այն, թէ հանդերձ, և թէ գործք. ևայլ. որ, յասելն, *Կորուսանէ զմարմին իւր այր անողորմ. (առակ.) 11. 17.) դերանունս իւր՝ ցուցանէ զինն երկդ դիմի, զորմէ է այս բան։ Եւ յասելն, *Տուր ի խրատ ըզսիրտ քո։ (առակ. 23. 12.) դերանունս քո՝ ցուցանէ զինն երկրորդ դիմի, առ որ է այս բան։

Եւ որ զայսոսիկ տեսանես, այսոքիկ դերանուանք կազմին ի սեռականաց էական դերանուանցս, Ես, ինո, ինէ, ինոփ. զի սեռական սը լինի, Ինմ, ինդ, ինր, ինք։ Եւ վասն բազմանդամ նաև սեռական հոլովք ցուցական դերանուանցս, Ա՛յ, դայ, նայ. յաւելմամբ յ տառին իբրև ստացական վաւրին. որդոյն, Որոյ կամ որոյին. դորոյ կամ դորոյին, նորոյ կամ նորոյին, սոցայն, դոցայն, նոցայն, որոց յոգնականն լինի, Որոյք, դորոյք, նորոյք. սոցայք, դոցայք, նոցայք. որ, *Որոլորովին ըստ որոյսեւիս փառաւորեցաւ բանիւ՝ ի գէպս պէտութեան։

*Ի որոյսիսի զրկեաւ ըզշուառացաւ իսպառ։ Ճառընտ.

*Ուան գոյսիսի խոնարհագոյնս դնէ։ ընծղ. հրեշտ.

*Որոյսիվք աղետից վիշտ լինին տեսցէք։ պէտութեան։

*Ի դոյսիսի տայր ի պակուցուածն ահի գնդին՝ ի նոյնն։

«Նորոյնում լծակցին երկրպագուացս յովնի. նմոռա. ՀԲ։
«Լեռն՝ ի քոյոյդ մեղաց ողջ եւս, ի նորոյոյն մի զանդ
գիտեր։ ուրգ. ի ես։ ա՛ն. ա՛ն. 6. յորդորակ։
«Ո՞նդե՞ր մեր յանցանացն ... հեղգալուր լինիմք. և
նորոյոյն՝ արագախօս և արագալուր։ լամբ. պատ։
Հայարաբերական դերանունն է, որ՝ ի կարգս բանի՝ զորութիւ յառաջ բերեալ չնախընթաց կամ գյաջորդ բառն՝ դնի՝ ի տեղի նը, յոր հոլով և պահանջեացեբանն. և է բառս այս՝ ուր։ «Երանեալ է այր, որ եգիտ զիմաստուն։ առակ. 3. 13։ Ուր բառս որ՝ եդեալ՝ ի տեղի անուանս՝ այր։
Այս դերանունս ասի, ոչ զի ներգործութիւ առ որոշել դէմս յատկանայ. այլ զի փխինկ անուան դնի՝ յոր դէմս և իցէ անունն. ուստի և ասի զմանել, թէ զորութիւ ցուցանէ դէմսն։ Ա.յլ յաղագս այսր դերանուան բազում ինչ ունիմք ասել յերկրդ մասին. գլ. ԺԲ։
Պիմորոշականք են երեքին առաքս այսորիկ, ա. պ. ա. որք երբ յօդք ինչ յաբեղով՝ ի մասուն բանի՝ որոշեն զդէմս նց. ուր, «Եմ կամք» ի քո Աշմարիտ Ձանապարհդ սերն է։ լամբ. ոաղ. 118. 30։
Որքա թէպէտ ճ դերանուանս դասին, բայց չեն յատկապէս դերանուն. զի ոչ դնին փոխանակ անուան. բայց քանզի որոշեն զդէմս բառից, և լինին ևս սկզբունք, յորոց բղխեն ցուցական դերանուանքս, Այս, դա, նա. սոյն, դոյն, նոյն. այս, այդ, այն, վերակ առ դերանուանս վերաբերին։

Գ Լ Ո Ւ Խ. ԺԴ։

Հայագ պարագայից դերանուանց են հինգ Ցեսակ, դէմք, Թիւ, հոլով, և հոլովումն։ Ամանք եօթն դնեն. յաւելեալ՝ ի սոսա ղսեռ և ղձև։ Այլ յայտ՝ Թէ՝ ի դերանուանս սեռ ամենևին ոչ գտանի. այլ՝ առ առաւելն՝ կարէ միայն են-

թադրել ըստ սեռի այնր անուանն, որոյ վոխանդնի, կամ ըստ որումն վարի, ար, յասելն, «Ինձ ցու՝ հաւատալ ինձ» (յովհ. ժ. 21.) ցո՞ւն ենթադրեն փխինկ իգի. այլ ցուցանել զեզ նշանակել՝ վասն յարելոյ յանուն իգականն Նմյասելն, «Ո՛չ ցու՝ չգիտեմ» (ղու-ի. 22. 60.)

ցո՞ւն ենթադրեն փոխանակ արուի

Այնպէս և ստացական դերանունանք ի յարիլն ի սեռից անուանն՝ ըստ այսմ և եթե կարեն ենթադրել ար, «Ո՛նդ երկնեաց զքեզ մայր» ոչ. էրփ. 8. 5. Ասր դերանունանս ոչ իգականաւթ ենթադրեն՝ վասն լինելոյ աճականն իգական անուանս՝ ոչ. Նայց այսպիսի ենթադրութիւք ոչ կացուցանեն զսեռ մասանց բանի. զի ոչ ինքնին այնպէս նշանակեն, այլ վասն յարելոյ յայլոյ։ Նմանապէս և ձև դերանունդ ոչ գոյ. զի դերանունանք ի բարդիլն ըստ մասունս բանի՝ ոչ ևս մնան դերանունն. այլ փոխադրին յանուն. որգոն, Տերակերտ. նոյնաբան. նոյնահրաշ. ինքնակալ. ինքնագոյակից. քոյինաշունչ. ևայլ։ Ասք ոչ վարին իբր դերանուն. այլ՝ իբր անուն. իսկ առ ի ունիլ դերանուան զձև՝ հարկ եր ի բարդիլն իբր դերանուն վարիլ։

Նոյնպէս և բառքս Երկաքանչիւր, իւրաքանչիւր, կամ իւրաքանչիւրոք, որոք, որինչ, ևայլ. (զորս ոմանք ընդ դերանունանս դասեն իբր զարդս), ոչ առ դերանուն, այլ՝ առ մասնական անուանս վերաբերին. զի իբր մասնական անուն վարին. ունի և եդաք ի վերոյ, Ասրեմն մնան հինգ պարագայք և եթե դերանուանց. այ Տեսակ, դէմք, թիւ, հոլով, և հոլովումն։

Տեսակք դերանունանց են երկու. ունի և անուանցն, այ նախատիպք և ածանցականք։ Նախատիպք են սոքին. Ես. քո, մեր. ձեր. նոյն. իւր. ինքն. և ևս՝ սորա. դորա. նորա. ևայլ։

Իսկ ածանցականքն են նոյն նախատիպ դերանունանք վերածեալք յայլ իմն եղանակ նշանակելոյ՝ ի ձեռն աննշան մասնկանց, այնն, ին, ակն, անակ, ասուր, ուրիկ և ձևանման այսպէս.

Ա՛յնո. Ա՛երային. ձերային. իւրային. իւրեանցայնին. սորայնո. սոցայնո. դորայնո. դոցայնո. նորայնո. նոցայնո. որ, *Ա՛ետյնի կերպիւ ՚ի վերայ խաչին առաւ։ խոսրով. ՚ի ՀԻՆ ԺամագրՀ։

*Ո՛րինչ հաւնրուի ե ՀԵրայոցն ըստ նոցայնոցն։ կոչ. պ. 38։

*Ա՛մուտ նոյ ե՛րայոցի ՚ի տապանն։ ՏԾէ. ժէ։

*Ո՛ր թէ մարդիկ տիրեն ե՛րբեմնոյոյն, որչափ ևս առաւել որդին միածինն։ ոսկ. է. 23։

*Ո՛ր եթէ ՚ի քումմէն երկմտիցես, ՚ինորայոյն հաւատասջիր ուսանել նոյնո. ՚ի ՀԻՆ. Տոպ. 1. 1։

*Ինորայոյ անտի մերս հաւատարմագոյն ևս լիցի։ կոչ՛ն քնճայո՛է. ժգ. 18։

Ին. Ա՛երոյին. իւրոյին քոյին. ձերոյին. իմոյին. որ, *Տայէ մեզ որ գնաղաղուէ ՚ի միմեանց, և ՚ի ՀԵրոյին իսկ խորհրդոց։ խոսրով։

*Ա՛ինչև ցայս վայր ե՛րոյին մոտաց առաքինութեն էր հանդէս։ ԵՓՀ. ՆԳ. 39։

*Դու տոյնո ձեռօքդ մատակարարեա։ ոսկ. յոհ. 6։

*Ա՛ծաք առաջի ՀԵրոյին քաջութեդ։ ՚ի ՃառընկերսԻ։

*Յարեցայց յապաշխարութե զղջումն՝ հանդերձ Իմոյնո համազուգաւ։ ՚ի ԳԵՐ. պէտրոսէ։

Ա՛յսպիսի դերանունս առ առացականս վերաբերին. և առացականք կոչին։ Ասկ հետագայքդ ըստ իմիք առանուանս վերաբերին. և ըստ իմիք առ առացական դերանուանս. (զորս և չՀ պարտ յաձախել)

Ա՛կան. Ինքնական. իւրական. իմոյական. ևայ. որ։

*Ցետ այնորիկ յինդոկան պատիւն վերադարձեալ լմբ. ՚ի ՀԻՆ. պատրաստ։

*Ինդոկան վիտաւքն իջանե յերկիր։ ոսկ. է. պէտ. 6։

*Ո՛ճ բոլորից էմոյական կերպիւ հրաշագործեց զփերկուսն ՚ի մէջ տիեզերացդ։ պատրիա, կոն.

ԼՂնակ. Ա՛յսանակ. որ, Կարաւան թշնամեաց՝ այսոնակ ձաղանօք գնացեալ մտին ՚ի դուրն քաղաք։ յովՀ. կոն։

Ա֊ուր. Ինքաւոր. որ, *Ունի մշտածին ինդնաւոր անաս
բօրադիր բոյս բիւրասեղուն։ Նոր. ղր։
Ո֊ին֊ա. Ինքնուին. նոյնուին. ևս. որ, *Տպաւորէ ընդս
նո֊ւն փառաց իւրոյ։ լամբ. ՚ի ՚ին. պոպ։
*Պիտի սէր ոչ հանապազ զմեզ կերակրել պէսպէս գի֊
աուբ ՚ի նոյնո֊ին մնայ։ նոյնն. ՚ի ՚ին. հայկմերգն։
Պէտք դերանուանց են յայտարարուիք որոշել ան֊
ձանց, կամ այնց՝ որք իբր դիմաւոր նկատին, և իբր
դիմաք որոշին. և են երբեմն առաջին, երկրորդ, և
երրորդ։
Առաջին դէպքն յայտ առնէ զայն, յորմէ է բանն. կամ
որ խօսի. որդոն, Ես, ՚ես։
Երկրորդ դէպքն յայտ առնէ զայն, առ որ է բանն. կամ
ըստ ում լինի խօսիլ. որդոն, Դու֊, դուք։
Երրորդ դէպքն յայտ առնէ զայն, զորմէ է բանն. կամ
յաղագս որոյ լինի խօսիլ. որդոն, Նա ինչ է֊ր։ Ա֊ր
այս երրորդ դէպս վերաբերին և այլ եմ դերանուանք
թէ ստացականք. որդոն, Իմ, ՚ես, ՚ոյ, ՚ես, է֊ր, ոյ, և
թէ ցուցականք. որդոն, Սա, պա, այս, այդ այն, ասոյն,
պոյն, նոյն, զի սքանչելին յայտ առնեն զայն լինչ, զորմէ
լինի բան։ Ըստ սակայն համեմատութեան միմեանց՝ ՚ի ստա
եւս կան որոշմունք երից դիմաց. զի ՚ի ստացականս՝
ոմանք նկատին ըստ առաջին դիմաց. որդոն, իմ, ՚ես, է֊մ
այն, ՚ես֊այն. ևս. վասն զի սքանչելին ցուցանեն զայն լինչ, որ է ա֊
ռաջնոյ դիմի։ Ոմանք նկատին ըստ երկրորդ դիմաց.
որդոն, ՚ոյ, ՚ես, ՚ոյն, ՚ես֊այն. ևս։ զի սքանչելին ցուցանեն
զայն լինչ, որ է երրորդ դիմի։ Ըստ ոմանք նկատին ըստ
երրորդ դիմաց. որդոն, ՚ի֊ր, ՚ի֊րայն. ևս։ զի սքան
ցուցանեն զայն լինչ, որ է երրորդ դիմի։
Այսպէս և ՚ի ցուցականս համեմատութեան միմեանց՝ ո֊
մանք նկատին իբր առաջին, կամ իբր մօտաւոր. որդոն,
ա, այս, այն։ Ոմանք նկատին իբր երկրորդ, կամ իբր
մերձ մօտաւորին, որդոն, պա, այդ, պոյն։ Ըստ ոմանք նկա
տին իբր երրորդ կամ իբր հեռաւոր. որդոն, ա, այն, ՚ոյն։

Ա՛յլ գիտելի է, զի դերանունս ինչ՝ յորժամ առանձինն վարի, Թեպետ երրորդ դեմն վերաբերի, սակայն յորժամ ը դերանուանս յարի, կարէ վերաբերիլ յառաջինն և երկրորդ դեմն ևս. որ, ինչ ինքն սպանի զնա։ վ՛ս՛. հ՛ս՛. գլ ժե։

Որը զհերքեալ ա՛ս՛ էս ինչն ամփոփեցայ. ասելի՝ ես։

Ոյս ինչն խառնեցար ի սոյն մաքրութեն. ասէ՝ ես։

Սոյն ինչն զդժոխս աւերեսցեր. ղս՛. ղե։

Ձևիւք դերանունց են երկու. եզական, և յոգնական։ Ձևր իբրև զմինչանակէ, ասի եզական, Թէ միոյ դիմի իցէ, և Թէ բազմաց. որդւոց. Ձեռ. դուս. իմ. մեր. ձեր. ևն։ Ոսկ որ իբրև զբազում դիմաւորս նշանակէ, լասի յոգնական. որդւոն, Ա՛նք դուք. մերք. իմք. ևն։

Հոլովք դերանուանց են տասնապատիկ փոփոխումն մի և նոյն դերանուան՝ ը օրինակի անուանց, որոց և բաց զմաց կոչականքն պակասին. ը որում եղաք յառաջինն մասին։

Հոլովմունք դերանուանց են պէսպիսու Թէք հոլովից նց. ոյ և անուանցն. ը որում յայտ է յեղելոց յառաջինն մասին անդ։

Ա՛յլ գիտելի է նախ, զի ցուցական դերանունքս՝ Այն պոյն նոյն՝ նախադրիւ միայն հոլովին. իսկ յայլ հոլովսն ը լրանան ի ցուցական դերանուանցս. Այ. պոյ նա, ի հոլովիլ նց՝ Այ, ոյ. պ, պոյն. ևն. ոյ եղաք յառաջինն մասին։

Այնպէս և վաղնջական դերանունքս՝ Ե՛ս, դ՛ս, ն՛ս, միայն նախադրիւ հոլովին. Թէպետ և այժմ չեն ի գործածութեն։

Գիտելի է երկրորդ, զի ցուցական դերանուանցս ը՝ յ, այդ, այն, ա՛ս, ա՛ն, եզակի տրականքն, որք են՝ այսմ այսմիկ. այդմ, այդմիկ. այնմ, այնմիկ. սմին, դմին, նմին. յորժամ յարին ի բացառական՝ նաև ի պատմական հոլովս ունուանց, իբր բացառական և պատ-

մական վարին. ար, *Խազուամ ծնանին հերձուածք
յայսմ պատճառէ։ ընդհակառակ։ Ընդ։

*Յայսմ քանից սկիզբն արարեալ քարոզեաց։ Մատ. Դ. 30։
*Ի շուայլել այսմ շփոթուէ...փախչիմք։ Տագնապոյս։
*Պիշաձէր յովհաննու՝ ի սմին քանից երկնչել։ Ոսկ. Ա. 2։
*Ա՛յսու հետ զգոյշ լեր յայսմ ամէ. ՝ի վարս ոսկ։
*Ընդ ին զոբան յայսմ անապատէ։ Եղիշէ վրդ. ը։
*Նհան ՝ի նմին քաղաքէ ասորի քրիստոնեայս՝ ՝ի Նոյնն։
*Ի նմին օրինայ ընկալցին յանդիմանութիւնք պատուիր։ Նոյնն. գ։
*Ո՛չ պայսմ սրտէ ասէ, այլ՝ զհոգւոյն։ Ընդհակառակ։ Ընդ։
*Ո՞այսմ տեղւոյ և եթէ կամիցի խօսել ուստի մերձել
են ցաւք և տրտմութիւնք։ Ածգ. Ը. յովհ. յօրդ։
Ընդ երբեմն ևս՝ յորժամ յարին ՝ի սեռական անուանս,
իբր սեռական վարին. ար, *Գնաւլուսան քէ՝ այսմ յաս
ւիտեանս սպառումն է։ Խոսրով։
*Լուծիք զլուծ ՝ի պարանոցէ մերմէ, որ ՝ի ձեռն բըռ
նակալիս այսմիկ ծանրացաւ մինչև ՝ի մահ։ յովհ. կոն։
*Սմին հրաշիցն երգործողի՝ տուք օրհնութիւն յամին։ Ղեւ. ՀԴ։
*Ա՛ի սմանէնք ՝ի վէր այսմ ծառայութեաց։ ոսկ. Ը. 8։
*Ընդից ՝ի վէր տեղւոյդ այսմիկ։ Երեմ. 7. 20. Յեհոաքիմ։
*Աստուածացին առ մեզ աւետիք այնմ աշխարհի։ Ծնբ.
Ճառ. ա։
*Կատարեսցին ՝ի սմա առակք օրինակի մեղքիսեղե
կին այնմիկ։ աբէսաղէս վարդապետ։
Այնպէս ևս յորժամ առանձինն վարին, ուրեք ուրեք
դնին վոխանակ սեռականի. ար, *Նէթէ այսմ արտա
քոյ եմք, ՝ի դանիէլ և աշխատութենն։ Լամբ. ոաղ. 25։
*Օ կնի այսմ պիտոյիցէ՝ պարագայմամբ հետևել։ Տագնա։
*Ո՛չնքննելի և կարողութի այնմ, որ չափիւ զերկինս թըռ
չաւ։ Լամբ. ՝ի Ծէն. պատարագէ։
*Ծերևս ո՛չ տեսեր...զի նմին վէս, (այ վա այ), Հաս
գաւորք զփառսն՝ երկրորդ վարկան։ Նոյնն. ապր։

Պ՛արձել եղակի սեռականք սՅ դնին երբեմն փոխանակ տրականի, և երբեմն փոխանակ բացառականի, և երբեմն և փոխանակ գործիականի. և տրականքն երբեմն փոխանակ գործիականի, և երբեմն փոխանակ բացառականի՝ նաև ՚ի յետադասիչն. և գործիականքն փոխանակ սեռականի և տրականի, ևն։ Այլ Թէպէտ սՅ չին ՚ի յաճախ գործածուէ. մանաւանդ Թէ զգուշալի ևս են, բայց դիցուք ասա քանի մի օրինակս, առ ՚ի տեղեակ առնել ՆՅ զուսանօղսն. ոմն, *Ի՛ստ այսը ապացո՛ւցէ և զքոյդ սեռականեմք պարզ՝ ական մտաց լուսաւորուի. ՅՈ ըստ այսմ ապացուցի։ ՀԱՒՐԻ. ԼՂԼ։

*Ո՛չ եմարժանի աստիճանիդ այլորդիկ։ ԳՈՎ. ԼՈ։

*Ի՛րժիւսոր լինել այնը խղդուէ, որքանին է։ ՍՂԳ. ՒԱԼԷ. 12։

*Ծ՛ուղեք առաքել լինէր ՚ի սեզանէն այնորդիկ։ ՃՈՒԼՈՒ։

*Պ՛երազանցել զՔ զՇՄ՝ որ պայնը ժՄԿԻ էին։ ԽՈՐ. Գ. 67։

*Ի՛ոցսվ քա այնիկ զհօսր գեհենին դանձեն։ ՃՈՒԼՈՒ։

*Ի՛նդ այլմ Թգենեաւ Թագեաւ։ ՈՒՂԷ. ղո՛ւ. 19. 3։

*Ձ՛արմանէն յայնմիկ... զաշխՐՀն անուանեց։ յովՀ. կո՛ւ։

Ա՛ւ այսու ժամու հոգայիր յոյժ։ ՎԱՐԴ. ՀՈՒՅ. ԳԼ. Ը։

*Ո՛ղին աւուրքք լինի խռովուէ ՚ի մէջ աբգարու և հերովդի։ ԽՈՐ. Ք. 25։

Այ դարձել՝ սՅ եղական ձայնիւ՝ վարին երբեմն իբր յոգնական, մանաւանդ յուղղականն. ՍՐ, *Ի՛րկու այլ ևս քահանայք երանելքը, որոց անուանք են այս՝ (ՅՐ այսոքիկ), սամուէլ և աբրահամ։ ԵՂԷԼԷ. Ե։

*Ա՛յլ (ՅՐ այդոքիկ), և ՚ի մարդիկ երևին։ ՆԱՅԱՆ. Ք։

*Ա՛յն (ՅՐ այնք էին իղձք աշօԹից նՅ առ ած։ ՆԱՅԱՆ Ը։

*Ա՛յլ ևս ոչխարք են իմ՝ որ ոչ են յայսմ գաւԹէ, և պայն ևս (ՅՐ զայնս ևս) պարտ է լինել ածել այսր։ ՅՈՎՀ. 10. 15։

Այնպէ և ցուցական դերանունքն՝ Այն. պայն. Նայն. երբեմն եղական ձայնիւ իբր յոգնական, վարին. ԹԷՊԷՏ և չեն յաճախ ՚ի գործ ածել։ ՍՐ, *Այն են (ՅՐ այսոքիկ են) լինել յոյս և կեանք, և այն վերկուէ և բարերարուէ։ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՈՒԼ։

*Եւ այժ լիցին քեզ հոգք մշտնջենաւոր, և՝ պոյն՝ (յր դոյնք կիր դոքին) դեգերանք և մտածուիք, զոգիս մարդկան՝ լ մոլորուիք դարձուցանել։ սրգ. ա. պես. 6. յոբ։

*Նա որ կոխեցան յայնժամ յառնուլ քաղաքին (եհմի), նոյն (յր նոյնք) մինչև ցայսօր կոխեալ են յազգաց։ ԵԶեռոփ. ե. 24։

Պահել ի երրորդ, զի ստացական դերանուանդ ես զակի սեռականքն՝ քազում անգամ իբր տրական վա- րին. ար, *Որդեակ նոյ իմաստուիք անսա. փոխանակ ասելոյ իմում իմաստուիք։ առակ. 5. 1։

*Տնուր փրկուիք ոյոյ ծառայիւն. յր քում ծ ոյլ։ նոր. ի.

*Նկատ ես ած. այլ սակայն քաղցեալ և կարօտ ես ձեզոյ փրկուիք։ յր մերում փրկուիք։ նոր. երգ։

*Ըստ յանդգնուիք ձերոյ հնձոյ տալոց ես. յր ձեր քում։ ոսկ. է. 9

*Ծառայ զԹագաւորութիւն՝ արտաշրի որդւոյ ես ոյ. յր որդւոյ իւրում։ յովհ. կոր։

Նա ներհակ այսմ եղակի տրականք սոյ քազում անգամ իբրև սեռական վարին. ար, *Ոտանայ խոտովուիք հաշտարանք. փխինկ ասելոյ իմոյ խոտովուիք։ նոր. լեր։

*Ոտներքոյ ոտ՞տ լինկրուիք եմք գրաւել։ լամբ. պաղ։

*Ընդկալ զերդաբան օրհնութիւն ձեռնա՛ն լեզուի։ նոր. ղգ։

*Զոնեաջինք երդոյս քանի զշնորհս մաղթանաց ձեռ ոտ՞ հայցուածոց։ նոյնն. գով. ատաղ։

*Ո՞հ համայնն հաւաքեսցե առ՛ի ոյն մարմին ոտ՞ գլխոյ։ նոյնն. ի բանն. խե։

Ոսկ ոտ՞ն՝ ուրեք ուրեք դնի ևս փխինկ սեռականի եական դերանուանս՝ պո՛, իբր յատկացուցիչ. ար, *Ոու քեզնէն՛ ի ոտ՞դ լրուիք փառաւորել իսկ հիր։ փխինկ ասելոյ, ՛ի քո լրուիդ։ նոյնի. լե։

*Ոտ՞դ խնամոց խոսն մի խիթացիր՝ և նա ձ կրնիք իմն գրաւեցաւ. փխինկ ասելոյ, ՛ի քո խնամոցդ։ նոր. հ։

Պատահին և այլ ևս խոտորմունք մինչ՛ի հնգոլս այսպիսի դերանուանց՝ մանաւանդ ոտ՞ին. որք ոչ են՛ ի յաձախ

գործածուէ. յորոց և պարտ իսկ է զգուշանալ. որպէս
սի են սոքին. *Ո՞ր ուրդին իւր ... առաքեաց յերուսա
ծոցոյն. այր յիւրոյ և յիւրմէ ծոցոյ. ուգ. ա. պէտ. ա.
*Ասէ՛ի ՚ր աւետարանին երոյ. այր իւրում, վարդիոցն։
*Ա աստակեցի ես ՚ի հեծուէ իմոյ. այր իմում. լամբ. ողբ. 26։
*Ո՞հանգստեն զպտուղ չարչարանացն առնել ըզ ձեզ
տանիք. այր ՚ի հանգստեան ձերում։ ուգ. ա. պէտ. 12։
Ըստ այսմ լինի երբեմն և տրականն բառիցս՝ ի և այլ
այր. *Ո՞արձեալ գաւազանք ՚ի ձեռս մինջէ. փխնկ ած
սելոյ, ՚ի միոյ մինջէ։ ձեռայելեալեսկոպոս հայոց։
Ո՛չ եթէ իբրև յօտ ոմանք խնդրեցի ես որդի, այլ
յոյ. փխնկ ասելոյ, յայլմէ ումեքէ։ եփբեմ. ա. ընագ։
Պ՚հետէ ի չորրորդ, զի յարաբերական որն յուղա
կան հոլովին՝ երբեմն իբր սեռական վարի. այր, *Պ՚հա
ցաւ ՚ի նմա այն, ոյ ո՛չ երբէք պակասեցաւ գուշակել. փխ
նկ ղնելոյ. որոյ ո՛չ երբէք, ևս։ նգնաս. ը. 10։
*Կաև ծաղիկ ևս լինի. ոյշ նարդոս և քրքում. ոյ մինն
ջերմէ, և միւսն անուշահոտ. փխնկ ղնելոյ, որոց մինն
ևս։ նաս. ՚ի ռէին. եզգ։
Երբեմն իբր տրական և բացառական. այր, *Կ՚ման
լինի յուդայի մանչէն, ոյ չետ պատառոյն ասա եմուտ
՚ի նա սատանայ. փխնկ ասելոյ, յոր չետ պատառոյն ա
պա եմուտ ՚ի նա սատան։ ղնորմ. քնդհանր։
*Ո՞պետրոս ասեմ...ոյ մարմին և արիւն զայն նմա ո՛չ
յայտնեաց. փոխանակ ասելոյ, որում զայն խոր
հուրդ ո՛չ յայտնեաց։ ուգ. ա. պէտ. 12. յորդ։
*Հայեի ՚ի բաց զինքն հատանել յազգէ յայսմանէ, ոյ
իրաւունք ոչ տարամերժեալ տրոհեալ է ՚ի նոցանէ։
այր յորոց իրաւունքն ոչ ևս։ յովհ. էպես։
Երբեմն ևս իբր գործիական, կամ ներգոյական։այր, *Ես
եթէ պարսաւէ ոք (զիս), և դատի չայն ինչ, որ ՚ի մտա
ցըս խղճէ ո՛չ դատիմ, ո՛չ ինչ առնեմ։ այր որով ո՛չ
դատիմ ՚ի խղճէ մտացս։ ղնորմ. ընդհ։

*Ամէն, որ պակաս գտաւ, եղեր ամ օրինացն պարտական. այլ որով պակաս գտաւ։ ասղգ. յակ. 6։

*Հաւատամ՝ թէ յօրն, ոչ ետուր, ինձմանէ գհատուցումն առեր. այլ յօրն, յորում ետուր. լմբ. պոպ։

*Դուք ժամանակ, ոչ պիտանի ես երկիւղն. և գոյ, ոչ սնոտի. այլ յորում պիտանի ես ևս։ լմբ. ասղ. 30։

Յայսոսիկ վերոգրեալ օրինակսդ, յորս ոչն դնի իբր սեռական, իբր տրական, իբր բացառական, ևս. հնար ես համարիլ ևս իբր շաղկապ թարմաւոր, կիսպատճառական։ Այլ յայսպիսիս պարտ ես զգուշանք վարիլ, և միայն ի պահանջել հարկի վայել չափ բանին առնուլ ի կիր։

Ընթերցիր ևս այս դերանուն ի սեռական հոլովիչ իբր տրական վարի. այր, Որոյ հետևի արտօսրն. փոխանակ ասելոյ, որում հետևի։ լմբ. ասղ. 72։

*Որոյ յայտնի ես խորք խորհրդոց նոցա։ այլ որում յայտնի ես։ լգնապ. ժգ. 31։

Եւ ներհակ այսմ ուրեք ուրեք ի տրական հոլովիչ իբր սեռական վարի. ևս, *Որոյ սակի և զ քայդ համանաձ սիրտ. այլ որոյ սակի։ ղնորգ. ընդ։

*Աբրահամ աբրահամ յանկացաւ տեսուչն. այլ որոյ տեսուչն։ նառայ։ 3. 56։

Պահել ի ես ևս, զի բազում անգամ յարի սա ի բառսդ, ինչ. դանգամ. ոչ. և վարի ըստ նոսա իբր մանական առնուն. ոչ յայտ եյեղելոց ի վախճան ժամ գլխոյն. բայց այնու ևս՝ ոչ կորուսանէ զյարաբերականութի իւր. ոչ երևի ի տոսա. *Յոր ինչ հայի ոք, ի նոյն փոխի մտաւք։ նառ. ի ՌՀՆ. երգ. երգոց։

*Որ դանգամ ունի զսխուն ի սրտի իւրում, դեղ բժշկութե նորա չիք։ ՅՃԲ. ճառ. ՀԲ։

*Որ ոչ ասա սիրէ երկայնազբանս վիպասութե, զգերան յուվհաննու ընթերցցի զսակեբերանին։ ԼԳՆ. ԺԲ. 22։

Պարտ է ևս գիտել, զի ի գերս ինչ՝ սր յոգնակի սե-

ռականն, տրականն, բացառականն, և պատմականն՝ դնելն, Ասյց, յոյս, յոյս, պոյց. և եզակին դնել, յուսմէ, պուսմ էր, Խաչց ոչ է արժան յաձախել զայսոսիկ իբր յաբեերականս:

Ի վախճան դերանունաց ասի գիտելիք և այս, զի ի հոլովս սի գտանին ուրեք ուրեք խոտորմունք ինչ արտաքոյ սովորութե, զորս ոչ էր մարթ դնել յառաջին մասին՝ վասն անգործածելի գոլոյ նոցին. որպիսի են սոքին. Վ՚Ռնկոյն. յո՛ քեզ. Ի՛ ինքն. յո՛ ի՛ մէնջ. Ո՛չնչեանդ. յո՛ զինքեանս: Ե՛յնոց. յո՛ նո՛ց. Ա՛յնոց. յո՛ նոցա: Ո՛նոք. յո՛ զնո՛ս: Այց. յո՛ ս՛ց. Ե՛ոքվ՛ս. յո՛ նոքօք: Ա՛յս՛. այպե՛ս. այնե՛ս. յո՛ այսուիկ. այդուիկ. այնուիկ: Ա՛յսով. այդով. այնով. յո՛ այսու. այդու. այնու: Ա՛յսպոց. այնոց. ի՛ նոյնո՛ս. յո՛ այդոցիկ. այնոցիկ. ի՛նմին: Ա՛յնո՛ւ. այդո՛ւ. այնո՛ւ. յո՛ այսոքի՛ք. այդոքի՛ք. այնոքիւք: Ո՛այսոսիկ. պայդոսիկ. պայնոսիկ. յո՛ զայսոսիկ. զայդոսիկ. զայնոսիկ. Ո՛՞ այսոսիկ. ա՛ այդոսիկ. ա՛ այնոսիկ: Յայցոյանէ՛ց. յայդցոյանէ՛ց. յայնցոյանէ՛ց. յո՛ յայցոցանէ՛ց յայդցոցանէ՛. յայնցոցանէ՛ց: Նա այլ ևս բազումք. յորոց գործածումէ պարտ է զգուշանալ:

ԳԼՈՒԽ. ԺԴ:

Յաղագս բայից:

Ամէն պէ՛տ է տեղեակ լինել բայից:

Բայն է մասն բանի, որ զառս, կամ կրկերս, և կամ զլինելութիւն իրաց՝ ըստ ժամանակաւ նշանակէ՝ ըստ որոշելոյ դիմաց. վասն զի յայտ առնէ կամ գործել իրաց յայլս, կամ զկրել նոցին յայլմէ, և կամ լոկ զգործել և զլինել նոցին՝ ըստ այս ինչ՝ կամ ըստ այն ինչ դիմայ. ոմն յասէ[1]. Դա մեղաւորք լուծեսցեն զաշխարհս ընդ երեսանց: (ոաղ. 10. 3.) Նշանակի ներգործել մեղա-

առացն յաղեղունս. և այս յերրորդ դէմն։ Նա յաս-
ելն, *| գաղտնինեաւից բանսարկուին վէրա-ուբեայս։
(ՂԿ. ԼԸ.) նշանակի կրելն անձին ՚ի ներից բանսար-
կուին. և այս՝ յառաջին դէմն։ Նա յասելն, *| ՔՀՒ՚Ը
դու հաւատարիմ յիմի. (Ծաղկ. 5. 8.) նշանակի հա-
ւատարիմ լինելն անձին. և այս՝ յերկրորդ դէմն։
Ա.րդ՝ որովհետև յառուկ և գործողաբեց և լինելուեց
՚ի ժամանակի կատարիլ կամ ՚ի ներկայն, կամ յանցեալն,
և կամ յապագայն, բայն ևս՝ որ ղգործողուեն և ղլինե-
լուեն նշանակեն, ցուցանէ զնոսին ընդ ժամանակաւ. կամ
ընդ ներկայիս. որդոն, գործէմ. կամ ընդ անցեալ. որդոն,
գործեցի. և կամ ընդ ապագայիս. որդոն, գործեցից։
Նայք բաժանին յերկուս, յէական և յառքական։
Էականք են, որք նշանակեն ղլինելուէն իրին ընդ ժա-
մանակաւ. և են չորեքին սք. Ընդ. լինիմ. էմ. և
գոլ։ Ոչ առքականք են, որք զառնել կամ զկրել ի-
րացն նշանակեն. ուր, Տնկեմ։ Թանամ։ լնաւմ։ աղօ-
թեմ։ մատչիմ։ աղաւիմ։ մաքրիմ։ եւն։
Առքական բայք բաժանին ՚ի կանոնաւորս և յանկա-
նոնս։ Կանոնաւորք են, որք ՚ի խոնարհմունս, կամ ՚ի
վերայմունս իւրենց՝ հասարակօրէն անփոփոխ ձևան
ձայնիւ, անթերի ժամանակաւ, և անպակաս դիմաւ։
Նա են սք. Զործեմ, հատանեմ։ ասեմ։ ղօրացուցա-
նեմ։ մատուցանեմ։ դիմեմ։ մնանեմ։ կարեմ։ Ղշամ։
խոստանամ։ բանամ։ բառնամ։ գնամ։ գոհանամ։ դառ-
նամ։ Թողում։ լնում։ ընկենում։ ընթեռնում։ պարթե-
նում։ գբօսնում։ Նաշտիմ։ սնանիմ։ փախչիմ։ շահիմ։
ուսանիմ։ Եւ որք ընդ սքօք պարունակին։
Ոչ անկանոնք են, որք ընդ վերոգրեալ տեսակաց ոչ
ընդորոյն ամբողջ. այլ կամ պակասին ՚ի ժամանակս
ինչ, և յայլոց ըրանան. և կոչին պակասաւորք. և են
սք. Լուեմ, կերայ. ըմպեմ, արբի. լսեմ, լուայ. Ճանաչ
եմ, ծանեայ. ունիմ, կալայ. երթամ, էզայ։ Կամ

զպատուհանին, յո՛ այլայլին ձայնիւ ի խոնարհիլն իւրենց, և կոչին զարտուղիք. և են սո՛ք. Ա՛նեմ; արարի. դնեմ; եդի. տամ; ետու. մեզանչեմ; մեղայ. յառնեմ; յարուցայ. գամ; եկի։ Ա՛ւ կա՛մ երբեմն պակասին յառաջին և յերկրորդ դէմսն, ևս և ՚ի յոգնականն. և կոչին դիմազուրկ. որպիսի են սո՛ք. Յաջողէ. լուսանայ. Թուի. հարկ է. և որք ԼԸ սոքօք են։ Զորոց ամենեցուն զլծորդութիւնն եդաք առանձինն յառաջին մասին։

ԳԼՈՒԽ. ԺԶ.

Յաղագս պարագայիցն է։ Ա՛ռաջ յաղագս Սեռից։

Պարագայք բայից են պէտս հետևմունք որպիսութե՛ն։ և են ինն. Սեռ. ձև. տեսակ. Թիւ. դէմք. ժամանակ. եղանակ. խոնարհմունք, և լծորդութիւք։

Սեռք բայից, որք ՚ի հնոց կոչին արտադրութիւք, են որոշմունք նո՛ց ըստ ներգործականութե՛, ըստ կրաւորականութե՛, ըստ հասարակ՝ և ըստ չեզոք գոլոյ։ ուստի և են չորք. Ներգործական, կրաւորական. հասարակ և չեզոքական։

Ներգործականք են նո՛ք, որք նշանակեն զներգործել իրին ՚ի կրօղն՝ որով և նոցա գործողութի՛ք, թէ արտաքին նոցա, և թէ ներքին. օրգոն, Խորտակեմ. գովեմ. սիրեմ. ևայլն. Որովք նշանակի այնպիսի գործողութի՛ն, զոր խորտակօղն՝ գործով ներդործե ՚ի խորտակեալն. գովօղն՝ բանիւ ներգործե ՚ի գովեալն. սիրօղն՝ սրտիւ ներգործե ՚ի սիրեցեալն. որ, *Գոհ խոստովանեցեր զգլուխս վիշապին. սաղ. 73 13։ *Գոհանո՛ զքեզ ընկերն, և մի՛ քո բերան. առակ. 27. 2։ *Աղբեսպատճառ զմեզ. խոսրով։

Կրաւորականք են, որք նշանակեն զկիրս իրին յումեքէ ներգործողէ՝ որով և նոցա կրե՛լութի՛, օրգոն, Խորտակի՛մ. գովեմ։ սիրեմ։ ևայլն. Որս նշանակի կրե՛լութի՛

խորտակելոյն՝ ի խորտակողէն. գովելոյն՝ ի գովողէն. սիրելոյն՝ ի սիրողէն, ՚ր, *Ա եմք խորհէցաք՝ ինձմանէն, Առաւ. 1. 6։ *Ներան լմասանոց գովէ՝ ի մարդկանէ, ա֊ակ. 12. 8։ *Որ սիրէն զիս, սիրեսցի՝ ի հօրէ իմմէ։ յովն. 14. 21։

Հասարակ են. որք միով կրաւորական ձայնիւ մերձ զնեղգործուէ իրին առ կրօղն նշանակեն. և մերձ զկրելուէ իրին յումեքէ նեղգործողէ. որդոն, Ծնանիմ. Համարիմ. դատիմ. ևն։ Որովք մերձ նշանակի նեղգործուէ ծնողին, համարողին և դատողին. և մերձ կրելուէ ծնելոյն, համարելոյն և դատելոյն. ՚ր. *Ո՞ի որ պարէսցէ զընկեր իւր, զի մի՛ և ինքն պարէսցէ յարդարատան մեյ։ ղնդկ. ընդհանր։

Ընդգրկականք են, որք զնեղգործուէ գործողին կինքեան՝ ի գործօղն նշանակեն. և ոչ իբր՝ ի նեղգործողէ առ կրօղ որ. ՚ր, *Փակասցեալ ընդ ամբարիշտն առանց ուրուք հալածելոյ։ ա֊ակ. 28. 2։

Որքա կի՛ ըն նեղգործական բայից լծորդին, և կամ ըն կրաւորականաց։

Որք ըն նեղգործականաց լծորդին, կոչին նեղգործակերպ էզգրկականք. որպիսի են այն ամ էզգրկական բայք որք յանգին՝ ի էմ, ի ամ, և ի ա֊. ՚ր, Գնամ. գնամ. զարթնուամ։ և այլ ըն սոքօք։

Իսկ որք ըն կրաւորականաց լծորդին, կոչին կրաւորակերպ էզգրկականք, կի՛ ձայնակրականք. որպիսի են այն ամ էզգրկական բայք, որք՝ ի էմ յանգին. ՚ր, Դաշտիմ. սնանիմ. փախչիմ։ և այլ ընդ սոքօք։

Այլ գիտելի՛ է. զի բազում բայք նեղգործականք՝ մանաւանդ որք՝ ի էմ յանգին, երբեմն իբր էզգրկական վարին. որպիսի են սոքա։

Ցոպատակեմ։	Ճարտարապետեմ։	վաշխեմ։
աւետաւորեմ։	Ճարտարեմ։	վոխանորդեմ։
բղխեմ։	մեքենայեմ։	վրդեմ։

Ծագեմ։	Յաձախեմ։	կարդամ։
Համակեմ։	Կերազեմ։	Համբառնամ։
Հիմնարկեմ։	Նաւարկեմ։	առաւելում։
Հնարաւորեմ։	Շառաւիղեմ։	Յաւելում։
Ձաձանչեմ։	պահակերեմ։	պեղում։
Ձամանաւակեմ։	պայմանեմ։	կելում։ ևայ։

Այն ևս բազում բայք չէզոքականք, որք երբեմն իբր դերգործական վարին. որպիսի են սոքին։

Ագահեմ։	Յաչաղեմ։	քաղցրաձայնեմ։
աշտանակեմ.	որոձեմ։	անգիտանամ։
լռեմ։	չարակնեմ։	բաղձամ։
խնայեմ։	պատուասիրեմ.	ըղձամ։
հնչեմ։	սպասաւորեմ։	հոգամ։
հմայեմ։	սուեմ։	մերկանամ։
մաղթեմ։	տիեզերակալեմ	որոտամ։
միապետեմ.	փայլատակեմ։	վստահանամ։
միջնորդեմ։	փայլեմ։	տգիտանամ։
մրմնջեմ։	փչեմ։	տեղեկանամ։ ևայ։

Դարձեալ կան ևս բազում կրաւորական բայք բըղխեալք ՚ի բայից եղելոց ըլ գործելոյ, և ըլ կատարելոյ, որք իբր ձայնակրական վարին. ոմն են սոքին։

Ամբոխիմ։	Հանդերձիմ։	բեկանիմ։
բորբոքիմ։	ձկտիմ։	բերիմ.
դուժարիմ։	Ձեպիմ։	գտանիմ։
դրդուիմ։	մեկնիմ։	ղեզանիմ։
զինուիմ.	մերժիմ.	ղատանիմ։
ընկղմիմ։	յածիմ։	ղեղծանիմ.
ընկճիմ։	յորդորիմ։	լուծանիմ։
Թաւալիմ.	շարժիմ։	լքանիմ։
Թխուրիմ։	պատսպարիմ։	հատանիմ։
կախիմ.	պարզիմ։	հարկանիմ։
կանգնիմ.	փոխիմ.	հեղձանիմ։
կարկառիմ։	քաջալերիմ։	սուզանիմ։ ևայ։

Այլ ևս ոմանք ՚ի կրաւորական բայից երբեմն իբր հասարակ վարին. որպիսի են սոքին։

Ապրածիմ.	կերպասանիմ.	վարդապետիմ։
դիմիմ։	կոծիմ։	վարժիմ։
ըմբռնշանիմ։	հարկիմ.	արկանիմ.
կերակրիմ։	պատճառիմ։	յարկանիմ.

Այնպէս ևս ամենք ՚ի ձայնակրական բայից երբեմն
իբր հասարակ վարին. որպիսի՝ն են սոքքին։

Ընիրաւիմ.	կեղծաւորիմ.	պաղատիմ.
աշխատիմ.	հալորդիմ.	պարծիմ.
գօտևորիմ.	հաձիմ.	վաստակիմ.
կասկածիմ.	հոհոտիմ.	տարակուսիմ.
կարողիմ.	նայիմ. հայիմ.	օգտիմ։

Կան և բայք ինչ, որք թեպէտ կրաւորականք են,
բայց քանզի անխափ իբր հասարակ վարին, վասն ը
հասարակս եդաք զնոսա յաւաջինն մասին. գլ. ժբ. և
ե՛ն սոքքին։

Ընխորժիմ.	հաշուիմ.	տուդանիմ.
դատիմ.	հնարիմ.	տուժիմ։
դաւանիմ.	վարձիմ.	ցնկնիմ.
համարիմ.	վրիժակիմ.	վարկանիմ։

Գիտելի ևս, զի գրեցաք ամ բայք ձայնակրականք, որք
իբրև զհաշկնդն լծորդին, բազում անգամ ՚ի նմ յան-
դեաձ իբրև զներգործակերպ չեզոքականս վարին. և
ամենևին իբրև զպէտն խոնարհին. ոմք յայտի եւևի բա
զում ուրեք ՚ի գիրս հնախնեաց յորոց դիցուք աստ
քանի մի օրինակս. որգոն, *Ոչ ըհիմանամ, և ոչ հակա-
ռակէս. այլ՝ հրաժարեմ ՚ի բաց, ընդդէմ ընդ։
*Նոքա սաստկացաս, ասլսոսկէս։ Ասլսկէ. ՚ի բառն. նէ։
*Նա քեզ միամտու՛ վասոսկէցես։ ագաբոնգէցես։
*Առեղծուածն առաջին ապստամբեաց։ անհնէա վ՚ապ։
*Ոչ ոք ապրեաց ՚ի նոցանէն։ խոլըն. հաստր. ը. պրակ. 48։
*Կանայք՝ արանց քաջաց նմանեցին։ որգ. ՚ի մէկն. յակ. 3։
*Ընդ՝ հանդիպեցեալ մուռացմանն։ գրեգոր յոգեսպրաս։
*Ա՛ի պատահեցան մեզ խաւարն արտաքին։ եղիշէ. ե։
*Փայլեացեն արդարքն ոպ՛ լուսաւորս։ ՚ի Տալատացե։
*Որ հաձեցաւն ՚ի սմա(ն) ՚ի խաչին) բնակել, ՚ի սմա-
նէ ոչ մեկնեցաւ. այլ՝ բնակեաց, բնակէ, և բնակեսցէ։
պաւլ. անյաղթ։ Եւ յայլ բազում տեղիս։

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

Յաղագս ֆնոց բայից։

Զևք բայիւ մնածինն ըս պարզուե, ըս բարդուե, և ըստ բաղադրուե նշ. ուսոի և բայք երիք են ըս ձևոյն. պարզ. բարդ. և բաղադրեալ։ Պարզ բայն է, որ զպարզ նշանակուի առ ից կամ կրից ցուցանէ. որգոն, Ընկանեմ։ Հարկանեմ։ զարդարեմ։ ստեղծուամ։ ևայ։

Ոսկ բարդ բայն է, որ զօդեալ ըս այլում նշանակական բառի՝ զերկուս իմացուածս առից կամ կրից ի մէջ բերէ. որգոն, Հաբեկեմ։ յաղթահարեմ։ գերազարդեմ։ կենդանաստեղծուամ։ ևայ։

Ոմանք յայսպիսի բայից վե բարդուե այլազգ խոնարհիկն՝ քան զոր յառաջն. որ, Ներեմ, բերի, բեր։ ընծայաբերեմ, բերեցի, բերեա։ Հարկանեմ, հարի, հար։ յաղթահարեմ, հարեցի, հարեա։ ևայ։

Ոսկ բազադրեալ բայն է, որ բաղկանայ բազադրական մասնկամբքս, Տու։ էշ։ ուրս։ պրոս։ հոմ։ մէ։ փծ։ ռ-ուր։ ևայ։ Ու այս քառակի։

Նախ՝ առ ի զարդ, կամ առ ի եղանակաւորել զնշանակուէն. որգոն, Տրակորզեմ։ Ռաղհլեսեմ։ էպորոշեմ, վիճակաւորեմ։ յանկաւորեմ։ ևայ։

Երկրորդ՝ առ ի փոփոխումն նշանակուե. որ, Ընդարգեմ. ապտանեմ, պգիտանամ. փծգոհեմ։ ապաքերեմ. հոմաձայնեմ։ ռակազրեմ։ պրոմաբանեմ. ևայ։

Ընդ յաձախ գործածուի մասնկանցս՝ ապս։ հոմ։ մէ։ պրոմ. ռուր։ էշ։ ևայ, աղաւաղե զշնորհս կազմուե բայից։ Երրորդ՝ առ ի վերածել յայլ ինն լծորդուի ի ձեուն յօդից, ոս, ոս, ս, ս ևայ։ որ. Լսոյել խոցոտել. յօշոտել. կարել կտրատել. պատել պատռտել. բեկել, բեկտել. քակել, քակտել. նողկալ, նողկասել։ գրգռել զրդռել. եղծանել զեղծանել. ընկճուել. ընկճուել. անցանել զանցանել. ևայ։

Ա.յս կերպ յաճախման բայից լինի երբեմն նաև կրկնելով առաջնոյ վանկի բայնն. օրգոն, Հակել էնկբեկել. կցել, հնկցել. բախել էաբախել. ջաղխել. ջաղխջաղխել. շրջել ղշջշրջել. եւն։

Լինի այս երբեմն նաև կրկնամբ նոյն բայի. ՊՐ,

*Լուարծուք լուարծուք բանից իմոց։ յոբ. 13. 17։

*Ա.յրեն այրեն մեղք ղջիւք ոգւոց։ հուդ. ընծայ. Ը. 3։

*Օ.ղորթիցուք ղորթիցուք .... յարբեցուէք սատանայական մոլորուեցս։ խոսրով

*Նա եթէ պարտ է զսաստիկն աստանօր ասել ... ահա գրեմ գրեմ և ոչ խնայեմ։ նաղ. կե։

*Ձէ և չէ օգուտ ի բշխ անախտուեցեալ հոգւոյն, երբ միով ախտիւ արատաւոր լինիցի։ առիթ. յակ. 5։

Երբեմն դրուէ դերբայիւ այնր բայի. ՊՐ, Հակելով քակելին՝ զոր ինչ նա շինէր։ տծէ. ճառ. ե։

*Երթալով երթայր և լօրանայր։ յովհ. կա։

*Օրհնելով օրհնեսցուք զանմահ արուեստն։ յաճախ. գ։

*Ի.նդ ամամուրս՝ խաղալով խաղասցէ, ամբակում. 1. 10։

*Ո՛չ միայն գիտելով գիտեն զբարին, այլև այլոց ուսուցանեն։ առիթ. յակ. 10։

Երբեմն դրուէ աներևութին. ՊՐ, *Ո՛ն բաղումք՝ որ սիրել սիրեն, այլ ոչ սերտիւ։ առիթ. ա. յովհ. 7։

*Ցուցանել ցուցանէ, և ի կիր չարկանէ։ ոսկ. Ը։

*Փութալ փութայր սա ի սբ քղքն ենէմ։ հուդ. ՃԸ. 25։

*Ասանել եհաս շնորհն և ի հարսն ահ.ջինս։ հուդ. ՃԸ. 14։

*Ո՛պէտ վարել վարիցէ ոք (զապառաժուտս), անմասն եղեալ ի պտղոյն զրկիւ։ ագաթ։ Ա.յլ չէ պարտ յաճախել զայսպիսիս։

Երբեմն դրուէ ընդունելութեամբ ըստ անցելոյն. ՊՐ.

*Ո՛ն ոմանք որ՝ պահեալ պահեն, բայց դատապարտեն զայնոսիկ որք ուտեն։ հուդ. ք. 36։

*Ե.անել եհան գինս ի դրախտէ անտի։ ի Նոյեան. Ը. 13։

*Ը.ինել շինին (զաշտարակն) ի պաշտօն գիշեր։ ագաթ։

*Պետպանս առ իշխանս ատոմ առաքեր՝ ... տուեալ տալ զօժտուել նըմ, յովհ. կոր։ Այլ զդուշանալ պարտ է ի յաձախելոյ գայսպիսիս։

Ընբռնեմն դրուք արմատոյ բային. որ, *Նշովիւք նզովեցաք դանձինս՝ ոչ ինչ ձաշակել։ գործ. 23. 13։

*Ընհամարհանօք արհամարհեն զօրինսդիրն, յաձախ.Ը։

*Յոդիմանու Ը յանդիմանեսցես զընկեր քո։ ղև.19.17։

*Ողբասցեն ողբս ձայնիւ. և ասասցեն Թշուառութիւ՛ Թշուառացաք։ Ռէէմ. 2. 4։

*Հայեցարուք և զարմայարուք զարմանս ամբակ.1.5։

*Օ՜ամ ջանս ջանամք, զի ի մոնէ յայսմիկ վայելել մարթասցուք։ հովէ. ԺԲ. 14։

Խաղտմ անգամ ևս ի ձեռն յաձախական կիրասուակական մակբայից. որ, *Ընդասելապէս հաստատեաց զայն ի վերայ իւր։ գործ. յակ. 11։

Անճառ երանեմք զնա, զի վերայ ձգնին։ առգ. յակ. 11։

*Ընդ ևս ոք զևս ի հաւատսն հաստատեցան։ ոգ։

*Կարի յոյժ խոր խոցեցաւ մուշկանն իւսալաւուրտ, եղէնէ վերջապէս։ գլ. ղ։

ԳԼՈՒԽ ԺԻ։

Յաղագս Տեսակաց բային։

Տեսակք բային ինկատին լը նախնական և լը անցողական նշանակուեն իւրեանց. ուստի և բայք կրկին են լը տեսակին. նախագաղափար, և անյագողական։

Նախագաղափար կամ նախատիպ բայք են. որք կան՝ի նախկին նշանակուեն իւրեանց. Թէ պարզ իցեն։ Թէ բարդ, և Թէ բազադրեալ. և ցուցանեն զառս գործողին միայն. որգոն, Խարկանամ։ խոնարհիմ. զարթնում։ ևն։ Այլք կոչին նախագաղափար. կամ նախապէս, զի են իբր գաղափար և տիպ անցողականաց. մանաւանդ Թէ իբր արմատ նոցին։

Իսկ անցողական կամ ածանցական բայք են, որք՝ի

ձեռն ածանցակերտ ժամկանաս ոյցան՝ ածին և իբր
թե անցուցանին յոյսպիսի որպիսուէ, որով նշանա-
կեն ոչ միայն զգործողութ առնողին, այլև զգործել
կրողին՝ ինքնագործել լոյս անտի արարողին՝ որդոն՝ Հար-
կացուցանեմ. խոնարհեցուցանեմ. զարթուցանեմ. ևն։
Յիշ առեալ՝ զի այլ ոք բարկասցի. առնեմ, զի խո-
նարհեսցի. առնեմ, զի զարթիցէ. ևն։

Ա.րդ՝ թէպէտ բազում բայ ք լինին անցողականք, բայց
առաւելեալ չէզոքականքն. որ, Լեամ: ձգնեցու-ցանէ.
մերձենամ, ընդհեցու-ցանէ. զայրանամ, կայծցու-ցանէ.
ևն։ Յաւ յաճախագոյն ևս ձայնակրականքն. որ, Ոկծիմ,
կիծեցու-ցանէ. թաղիմ, ընդեցու-ցանէ. խոնջիմ, խոնջե-
ցու-ցանէ. սաղիմ, ոսկեցու-ցանէ. հանգչիմ, հանգու-ցա-
նէ. ևն։

Ա.յլ գիտելի է, զի գտանին բազում բայք, որք թէ-
պէտ չե ձայնին ոչ են անցողականք, այլ նախագաղա-
փարք, բայց չե նշանակութեն՝ վարին իբր անցողա-
կանք. և ասին ըզ զօրութ անցողական. որպիսի են
հասարակօրէն այն բայք, որք ձայնակրական գոլով
չե լծորդութ հաշտէն բային՝ ի էմ յանգին. ոյզ է տե-
սանել ի սոսա։

Ա.շխատիմ,	աշխատէն.	մակաղիմ,	մակաղէն.
երկմտիմ,	երկմտէն.	ժտիմ,	ժտէն.
զբաղիմ,	զբաղէն.	յուսահատիմ.	յուսահատէն.
խոտորիմ,	խոտորէն.	յօժարիմ,	յօժարէն.
ծածանիմ,	ծածանէն.	նուաղիմ,	նուաղէն.
ծաղկիմ,	ծաղկէն.	պատկառիմ.	պատկառէն.
ծիւրիմ,	ծիւրէն.	պատշաճիմ,	պատշաճէն.
ծփիմ,	ծփէն.	պարապիմ,	պարապէն.
կատաղիմ.	կատաղէն.	սասանիմ.	սասանէն.
կարկիմ,	կարկէն.	սպրտիմ,	սպրտէն.
հնազանդիմ.	հնազանդէն.	վհատիմ,	վհատէն.
հպատակիմ,	հպատակէն.	վրնջիմ,	վրնջէն. ևն։

Ա.յլ պարտ է ևս գիտել, զի այսպիսի բայք ոչ միշտ
վարին իբր անցողական, այլ նաև իբր ևս ներգործակ ըստ
չէզոքական. ոյզ ասացաք ի վերոյ ի գլ. ԺԷ։

Գիտելի է դարձեալ՝ զի երբեմն անցողականք կազմին ի ձեռն բայիս՝ պոլ. ՚ր, *Անկարող պիտի գործել զանարժանսն. յն գործեցուցանեն. որ է ասել, առնեն զի այլք գործեսցեն։ ռոմգ. յգ. 3։ *Անթէ ծանր լռնկն ուչ լսէ, լռ միանուն պիտի լսել համայն լսեցուցանեն նմ՝ գանելով զնա լռ միանուն, էպս. ԺԲ։ *Տայ և ժողովել զնշխարս կատորցն. զի ունիցին զայն ի յիշատակ սքանչելեացն։ լգ. 10։

ԳԼՈՒԽ. ԺԲ։

Յաղագս Յառաջ, և Գնմայ բայից։

Զայն Թուոց և դիմայ բայից սակաւ ինչ ունիմք ասել. զի զոր ինչ խօսեցաք ըզԹուոց անուանցն, և զդիմայ դերանուանցն նոքօք յայտնին լռ իմիք և Թիւք և դէմք բայից։ Օ. ի ոչ Թիւք անուանց ժամանին լռ եզականուե և լռ յոգնականուե նոցին, սպ՚ոչ և Թիւք բայիցն ժամանին լռ եզականուե և լռ յոգնականուե իւրեանց. ուսոյ և են երկու. եզական, և յոգնական։ Եզականն է, որ ՚ի նիկէ զմիակ նե ըգործուէ կամ կրելուէ միոյ գործողի կամ կրողի. ՚ր, Կործեմ, գործիմ։ Լռ։

Յոգնականն է, որ ՚ի նշանակէ զբազումս նեըգործուելս կամ կրելուելս բազում գործողաց կամ կրողաց. ՚ր, Կարծեմք, գործիմք։ Լռ։

Դէմք բայից են այնք, որք ցուցանեն զգործողուենն լինել որոշեալ անձին. և են երեք, Ընդառջինն՝ գործեմ. Երկրորդ՝ գործես։ Երրդ՝ գործէ։ Զանգի գործք և կիրք, կամ դէր են, որ խօսի. և լռ այսմ է առաջին դէմքն, ՚ր գոն, Կնամ. պատմեմ. լռ։ Եւ կամ դէր, լռ որում լինի խօսիլն. և լռ այսմ է երկրորդ դէմքն. ՚ր գոն, Կնաս. պատմես. լռ. Եւ կամ դէր, զորմէ լինի խօսիլն. և լռ այսմ է երրորդ դէմքն. ՚ր գոն, Կնայ. պատմէ։ լռ։

ԳԼՈՒԽ· ԺԹ·

Յաղագս ժամանակաց բայից։

ԺԱմանակք, ըստ հնոց՝ ամանակք բայից են, որք ցուցանեն զառս կամ զկիրս լինել յայս ինչ, կամ յայն ինչ ժամանակի· այ, կամ՝ ի ներկայն, կամ յանցեալ, և կամ յապագայ։ ուստի և են երեք· ՚Ներկայ, անցեալ և ապառնի։ Ու անցեալն քառակի նկատի· այ՝ իբր անկատար, իբր կատարեալ, իբր յարակատար, և իբր գերակատար։ Ու ըստ այսմ ժամանակք բայից ասին լինել վեց· այ, ՚Ներկայ, անցեալ անկատար, անցեալ կատարեալ, անցեալ յարակատար, անցեալ գերակատար, և ապառնի։

՚Ներկայն է, յորում՝ բայն նշանակէ զառս և զկիրս յառաջիկայ կէտ ժամանակի, կամ այժմ նորոգ սկսեալ· ործգոն, ՚Ա արեմ, վարեմ, վարէ· ղենում, ղենուս, ղենու· ևայլն։

Անկատար ժամանակն, կամ ըստ հնոց՝ յարաձգականն է, յորում բայն նշնակէ զառս և զկիրս արդէն սկսեալ և բայց դեռ ի ձանապարհի առ ի կատարել· ործգոն, ՚Ա արէի, վարէիր, վարէր· ղենուի, ղենուիր· ևայլն։

Կատարեալ ժամանակն, կամ ըստ հնոց՝ յարակայն է, յորում բայն նշանակէ զառս և զկիրս կատարել կամ վաղեալ· ործգոն, ՚Ա արեցի, վարեցեր, վարեաց· ղենի, ղեներ· ևայլն։ Ա՚յլ վասն ձևանալոյ յոգնականի սորա երկրորդ դէմն ունիմք ասել ՚ի յաջորդ գլուխն։

Յարակատար ժամանակն, յորում բայն նշնակէ զառս և զկիրս վաղել և ժամանակ լինել առ ՚ի վերանցել· ործգոն, վարեալ եմ, ես, է· ղենեալ եմ, ես, է· ևայլն։

Գերակատար ժամանակն է, յորում բայն նշանակէ զառս և զկիրս ոչ միայն վաղել, այլ և կատ վաղումն բազում ժամանակս առ ՚ի վերանցել· ործգոն, ՚Ա արել էի, էիր, էր· ղենել էի, էիր, էր· ևայլն։

Ա պատանի ժամանակն է, յորում բայն նշնկէ զառա և զկիրս իբր եղանելւկամիբր հանդերձել առ ի լինել որդոն, Ա արեցից, վարեսցես, վարեսցե. զհնից, զհնացես, զհնացէ. ևն։

Ա ան յարակատար և գերակատար ժամանակաց, (ըստ որս և վ անցելոց ստորադասական եղանակին) գիտելի է նախ, զի յոգնական սգ կրկնակի ձևանայ. Ընբեմն առանց էէ. ին, *Ստաւարեալ եմք ի զբաղմնեմս իրայ աշխարհիս։ լմբ. ի ՃՀն. ապ. 90։

*Ստորեալ էք յանձաշունչ գրոց։ ընդդ. ընդհ։

Ընտրեալն պահք ընբք առաջի ոյ։ ՃՀբ. ՃԱՈ. գ։

Ի հեռել էաք ի մեղս մեր. այլ նա կեցոյց։ խոսրով։

*Ու զձեզ, որ երբեմն մեռեալն էիք ի մեղս ... կենդանացոյց յանձին իւրում։ կողոս. 2. 13։

*Ա եռեալ էին աշխարհի՝ և կենդանիք ոյ։ լմբ. ապՀն։

*Ընդհ լինչ ուրուք յայիշատակեալ իցեն, դարձցին անդրէն։ եղեկ. գ։

Ոսկ երբեմն էէ. ին, *Ինձ շնորհիւն փրկել եմք։ լմբ. ի ՃՀն. ապ. 68։

*Ու ձեզ դիմեալք են խաչաչանալ։ ընդհ. ըղձ։

*Ընհրաւեալք էաք ի սատանայէ։ լմբ. ապ. 118։

*Ա ե անուանն քոյ ձգնեալք էին մեծամ։ եղեկ. Բ։

*Որ Լեւին մեղ, եթե յաջողեալք իցեն ի մեծուե ... կուրացեալ են ի աշմարիտ կենացն։ Ոսյհ. Բ։

Ընդ՝ որովհետև այս ժամանակ առաւել առանց էէ ի գործ ածին՝ քան էէ, վ՚ և մեք յառաջին, մնասին առանց էէ եդաք. մանաւանդ զի յայսպիսիս յաճախ էէն ծանրալուր առնէ զխոհարհմունս բայից։

Գիտելի է երկրորդ, զի սք Թէպէտ նախադաս լինելով էական բայի ձևանան, որդոն, Հատեալ եմ, ես, է. Թողեալ էի, էիր, եր. ևն, բայց ի գործ ածուե՝ յետադաս լինելով՝ վայելուչ ևս կերպաւորին։ ին, *Ո՞ քեզ եմք ապաւինեալ քնի մայր ոյ մերոյ, ղուբ. լ։

*Այսմ մարմին է, որում դուք ես վիճակեալ լամբ. ապէնս։
*Նա միայն է պատուական և անջատեալ յերկեղեցւոյ, որ ի հաւատս կործանի, և մեղաց լինի պաշտօնեայ։ առակ կամբ. կոփ եկեղ։
*Նաքա ի վաղնջուց իսկ էին նուրբացեալք եղելոց գ։
*Ոչ էր երևեալ հօրն արդարութիւն ի յերկինից, քան զի սկսեալ աշմարտութիւն ի յերկրէ։ նաոր. ղղ։
*Ոչ գործ, որ ի ոտնէ ինչ հրամայեալ, բարի և ըստ դատելի են յոյժ։ վրդ. կորն. էն։
Ընթեռնու այլ մասն բանի, ես ըմէջ անկանի. զր, *Որ է օրն լինելոցն ցզուլեալ, և ոչ յոքայ, կամ երեմիայ, նաոր. ի քոնն. կը։
*Կանգի խաւար խորհ և գիշեր տխրալից էր ի վերբ-ընութեանս մերոյ մածուցեալ։ ոսրգ. ա. պէտ. 6։
*Ընդ հաք և մեք գերեալք՝ արդարև ի մէջ ուռենոյն անպտղութեանս կախեալ ք զկտակարանս այ մերոյ, լամբ-բոնոյն. յապէնաբոնաւրէնն։
Որ հաւատի է երրորդ, զիսոյ եզակի երրորդ դէմն վա-րի ի տեղի երից դիմացս, թէ իբրև եզական, և թէ իբրև յոգնական. որդոն, Որ ծածկեալ է իմ, գործել է քո, գործեալ է նորա. գործեալ է մեր, գործել է ձեր, գործել է նոցա։ Որ ծածկեալ էր իմ, քո, նորա. գործել էր մեր, ձեր, նոցա զր, Ո՞րչափ ըմեաս գործեալ է իմ, և որ յանցանս յանցուցեալ։ եղեկ. գև. գ։
*Ընդէ՞ր տրտմեալ է քո հայր։ ըարբ. կոդց. գև. գ։
*Այր ուսուցեալ է ձեզ զայդպիսի մեղսրուել։ եղեկ. ը։
*Ո՞ի թէ զայսպիսի ինչ գործել էր իմ ի հեթանոսս, առաւել ևս հնազանդելն օրինաց իմոց։ ահաոկ։
*Այնէ լուեալ էր քո պատուիրանաց իմոց, լինէր քեզ իբրև զգետ խաղաղութիւն քոյ։ եսայ. 48. 18։
*Ըհէր ուրուք ըզնմա բանս եղեալ։ եղեկ. գ։
*Ալ աղիս յայս ժամ իցէ, ահա մուռացեալ իցէ մեր զայմ նեղութիւս և զչարչարանս։ նաոհն. ը։
*Այնպէս խոնարհեցաւ առաջի իմ, իբր թէ քո գործ ծեալ իցէ զայն։ վրդ. կոդց. գև. ժ։

*Համացարուբ ամենեքեան, որոց մուռայեալ էցէ պիճ։ սաղ. 49. 22։

Գիտելի է չրլդ, զի սը քազում անգամ առանց է այ կան քայի վարին՝ ի բանս. ոլգոն, Ճողեալ. ծնեալ. կորճանեալ. ևն. և յայնժամ կոչին պրպէնդ. և այս կարի յաճախել է՝ ի գիրս մեր. ևր։ Ճողեալ ոմանց զօրէնս՝ պարծին՝ ի մեղս ծնբ. ձև։

*Ահկանացու ծնեալ՝ զանմահ զիւրսն յիշատակ եղծուլ խորէն. գ. 67։

*Համառ կորճանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ։ նար. լգ։

*Ալ՝ ի ծաղկահոտ գինի սպուռնգ ինչ ըոցեալ՝ այնպ լցեալ ուռճանայր՝ ի նմանէ բանկն իմ հոգի։ յովհ. եմատթ. ա։

*Հանապական բնուին...է զգալիս յածեալ՝ և ի նոսրն նակտրելոյ՝ ի նոյանէ և զխնդրելին յանձն առնու ընտրել։ նոյնն. ձև։

*Ի քարձրուէ բանիցն զարտուղի անկեալ (լեզուի), և զանպատեհսն բերեռնեալ՝ չար անուանի։ սրգ. յակ. 8։

Գիտելի է հինգերորդ, զի դրադեմք և լեռնե լուքեք տերգործական և հասարակ քայից, մանաւանդ հղելոց է օրինակաւ գործելին և լսելին, քեսպէտ՝ ի եալ յանգին. քայց երբեմն յանգին նաև՝ ի էնալ. ևր,

*Ընձնիշխան կամօք «էրեկնալ զէարն՝ խոտորեցան՝ ի բարւոյն. լմբ. ՝ի ՆԿն. սաղ. 20։

*Տեսին և անդ, զի զհկեղեցիսն այրեկնալ էին եղէղ. է։

*Աչյսպ արարս աւ ւոծ, զոր խոովեկնալ էաք։ լմբ. պա։

*Ալ զաւէկնալնդ զդահլիճն՝ անսալ սակաւիկ մի։ ճառ։

*Ն (գաբիանոս) գաղտնի հաշտուէլ խօսեկնալ է տիգրանայ՝ տայ զքեւորդի նորա։ խոր. ք. 15։

Նոսկ կրաւորականքն այսպիսի դրադեմ քայից և լեռնե լուեց հասկնօրէն և իբր՝ ի քազումս լոկ՝ ի եալ յանգին ևր, *Հօրինացն անկծեալ էր զփայտէ հանելն։ խոր։

*Մի պատճառս մեղաց տայցուք, զի մի պատապարեալ՝ ի դրախտէն արտաքս անկցուք։ սրգ. յակ. 10 յոբ։

*Նկուվ։ Հերքեցան (հերետիկոսք) յեկեղեցւոյն քրիստոսէ. և սրով բանին ոչ հաւատալ՝ի բայ ընկեցան՝ ոմն ընեխել և զիմեալ անդամ ամբողջ մարմնոյ։ նարեկ. ընդհ։

*Չեւի է ոչ բնաւին այսպիսի կարգ ղիրնեալ։ եղեալ է։

*Ոչ բաւնայր՝ի վտանգել յոյս զաւ՝ի քէն պարգևատուէ շնորհս։ նար. ՚ի բանն. հը։

*Աղերմուխք աշխարհ ուրմանել՝ ոչ պայծառ վառմամբ գնան առաջի։ նոյնն. ՚ի բանն հե։

*Ատատ հանգստեան կենդանեալս ուժգին մեղայս բեռամբք։ նոյնն. ՚ի բանն. հբ։

*Պատուական ընծայիւք՝ի սմպատոյ ձեռնարկեալ դառնայ առ սպարապետն։ յովհ. կա։

Այլ երբեմն ևս եղեալ դնին, մանաւանդ յերեւելութեան. որ, *Եղեւ իւրով պիտոյիքն վարձեալ՝ հաւր զարդ է բարեպաշտուե։ առակ. յակ. 8։

*Կողոպտեաց (զսմին) յերբեմն կարծեցեալ մեծուէն։ եփես. ա. 63։

*Ատան կալոյց՝ի յանդգնուէ փրկուե ածնեցեալ յուսոյն։ նարեկ. ՚ի բանն. ձբ։

*Ոտ ես որ՝ որ սրբես զմեզ. ոմն ընդրկելոյն զո նախատապատարելոցեր մովսէսի։ նոյնն. ՚ի բանն. լբ։

*Ելիմ վկարծեցեալն՝ի քէն պատմագրուեալ մեզ եւտուն աւետարանագիր որ հարքն։ յովհ. եմատ. ը։

Այսպէս պարտ է իմանալ և զչէզոքականայ. որ, *Նաեւիւդ զո փրկուե ժամանեալ՝ հասից քաւուե։ նար. ծբ։

*Ի պատուիրանապահուէ իմմէ կենդանալ՝ երկն՝ի խաղդախել և՝ի խաբել զիս։ յովհ. եմատ. ձբ։

*Ընդ ապրեցելոյն՝ի հնոցին երգակցելով գոչեսցուք։ ՚ի շրթունսն։ հռոմ. ճձ։

Արդ՝ որովհետև առաւել յաճախել է յայսպիսիս էանն՝ քան թէ եղելն, վասն որոյ և մեք՝ի լծորդուե գործելոյն՝ի ներգործականն եդաք միայն եալ. որ գոն, գործել իսկ՝ի կրաւորականն զերկոսին և. որ գոն,

գործեալ կամ գործեցեալ Աղնպես եղաք և յընդունե-
լուես ոմանց ՚ի բայից։

Պիտեւի է վեցերորդ, զի դրադիմքն երբեմն յարել
յեական բայդ լինել ՚ի գործ ածին ըստ ինքեան յոմ ժամա-
նակս, ՚ի ներկայն, յանկատարն, ևն. որ, *Աղեցեալ
լինիմք, և ոչ խոնարհիմք։ Նաւ. ծԸ։

*Աստուածեալ լիներ բարկուել բռնաւորին։ յովհ։
*Հրոյ ձևացեալ եղեն կերպարանս։ շնորհ. հրեղ։
*Օրինեալք նմանեալ լիցին առքինութեանն հօրն։ ա՛ր. յակ. 7։
*Փոխադրեալ լեր յերկրայնոցս ՚ի յերկինս։ Ճառընտ։
*Նմանեալ լինայի, որ գործիցէ զգործ ոն հեղգու-
էրէմ. 48. 10։

Պարտ է ևս գիտել, զի եթէ ՚ի սոսա դրադիմքն իցեն
ներգործականք, ուրեք ուրեք պահեն զներգործա-
կանութիւն իւրեանց. որ, *Որ պատուէ զխաչն քո՛ւ, և
զպատկերն նորին, զնոյն ինքն պատուել լինի զքո՛ւ, յոր
պատուէ զնոյն ինքն զքո՛ւ. յովհ. ԺՀ. գլ։
*Նո՛ւ հաւատացեալ լինի (արդարն) զպետս հոգւոյ և
մարմնոյ. յոր ոչ հաւատայ, խոտորի։
*Յանմահուն փոխեալ լիներ քո զմեզ. յոր փոխեալ
եր քո զմեզ։ ագաթոն.
*Ո՛չ գետնեալ լիներ կոյսն մանուկ զտիեղերասաստ
բռնաւորն. յոր զգետներ. խոր. ներս. հայ։
*Ի զարմացումն զբոլոր զղերիկոսս եկեղեցւոյն սա-
ծեալ լիներ. յոր ածեր. յովհ. կաթ։
*Ո՛չ աւանդուի իւրեանց ոչ մուտացեալ լինին. յոր ոչ
մուտանան. գրիգոր Տաթեւացւոյ։
*Որովք եղեն զգեցեալք զքո՛ւ. յոր զգեցան, շար. էջ։
Ա՛յլ պարտ է զգուշանալ ՚ի գործածուէ սմ։

ԳԼՈՒԽ Լ։

Յաղագս եղանակաց բայից։

Եղանակք բայից են սկզբունք կամ ասպիձանք ցուցանելոյ ընդ գաւս և ձևիս, կամ ձևնեալոյս. և են չորս. Սահմանական, հրամայական, ստորադասական, և անեղեւոյթ՝ կամ անորոշ։

Յաղագս Սահմանական եղանակին։

Սահմանական եղանակն է, յորում բայքն արձակապար և որոշակի նշանակեն զգաւս կամ կձիս՝ առանց ցուցանելոյ ձևախտումն ինչ. ործոն, Գրեմ. խօսիմ. գրեցայի. տեսից. ևայլն։ Այս ամ բանք սահմանականք, պատմականք, ծանուցականք, խոստացականք, և հաստատողականք՝ այսու եղանակաւ ձևանան։

Սահմանական. որ, *Եւ աւուրքն որ եղեն՝ պատրաստ էր ի կորուստ. և վարդապետ անխրատ՝ կորնչեսցէ աշակերտաց։ Նեղոս։

Պատմական. որ, *Յետ մահուանն աբգարու բաժանեաց զթագաւորութիւնն հայոց յերկուս. քանզի անան որդի նր թագ կապեաց թագաւորել յեդեսիա. և սանատրուկ քեռորդի նորա ի հայս։ խոր. բ. 31։

Ծանուցական. որ, *Այս է նորին սովորութիւն *ըստ սովոյն) յորժամ ի ներքս պարսի՝ յերեսս երևի. ոչ և սբեցն՝ որք զօրացան քեզ, արար յետոյ. լմբ. ղ–ոգ։

Խոստացական. որ, *Ի տիպող ժամու խորհեսցուք ի միասին. և իբր խորհրդակցեն բոլորիցն գրեսցուք առաջի մեծաւն ձերոյ զայն ինչ, զոր հոգին ամ ցուցանէ մեզ։ ընդդ. Ղևղ։

Հաստատողական. որ, *Այո՛ արքայ քաջ՝ այդ այդպէս է՝ ոչ ասացեր։ եղիշէ. գ։

Այս եղանակ բայից ունի կատարեալ ղվեց ժամանակս. յի գներկայ. գանկատար. գկատարեալ. գյառաջակատար. գգերակատար. և գապառնի։

Ա.յլ վ՛ն կ՛երեալ ժամանակի սը պ՛արտէ գ՛իտե՛լ, զի ը՛ հ՛ին սովորու՛ե լ՛եզուի մ՛երում՝ յո՛չինչ բայս երկ-րորդ դ՛էմն յո՛գնակի սը՛ յանգի՛ւը ՝ի է՛. ո՛ւմ, հատէ՛. գնացէ՛. լ՛ցէ՛. բարձէ՛. ը՛ւ, այլ՝ ՝ի է՛. ո՛րգո՛ն, հատէ՛. գնացէ՛. լ՛ցէ՛. բարձէ՛. ը՛ւ, կ՛ի՛ ո՛յ, ո՛րգո՛ն, կ՛երայ՛. շահեցայ՛. ը՛ւ, և կ՛ի՛ ը՛ո՛. ո՛րգո՛ն, ո՛ւաքո՛. դարձո՛. ը՛ւ։

Այս սը՛ պ՛ոձո՛ւն է, զի ՝ի նախնո՛ւմն զ յո՛գնակի՛ ն՛երկայն հրամ՛այական եղ՛անակի՛ն ՝ի գո՛րծ ածէ՛ին ան՛խտիր ՝ի տե՛ղի կատարե՛լ ժամանակի, շ՛եշտ մ՛իայն դ՛նե՛լո՛վ ՝ի վ՛երջն հրամ՛այական՛ին։

Ա՛ստի և յայտնի՛կ ՝ի բայս, յո՛րս հրամ՛այական՛ի ն՛երկայն յանգի՛ մ՛իայն ՝ի է՛. ո՛րգո՛ն, Գ՛ործեցէ՛. հատէ՛. ասա՛ց՝ զ՛ործացուցէ՛. մատու՛ցէ՛. աղաչէ՛. բացէ՛. բարձ՛է՛. լ՛ծէ՛. լ՛ցէ՛. ը՛նկեցէ՛. արարէ՛. արբէ՛. և որ ը՛ սո՛քօք, (Թ՛ե ն՛երգործակա՛նք ի՛ցն՛, և Թ՛ե չ՛էզրա՛կանք). զկատրե՛լն սը՛ ևս այ՛նու յանգի՛ւ դ՛նե՛լի՛ն՝ առանց շ՛եշտի՛. ո՛ւմ յայտնի՛ երևի՛ ՝ի ձ՛եռագի՛րս. ը՛ր, *Այ՛ս արդ չ՛ար գործ՛եցէ՛ս, զոր պ՛արծէ՛ր. վ՛ոխանակ ասե՛լո՛յ, չ՛ար գործ՛եցի՛ք, զոր պ՛արծի՛ր։ Ծննդոց. ԽԱ. 5։

*Գ՛նացարո՛ւ բ՛ո՛ւմն հայրե՛ւ ի՛մոյ ը՛րուա՛ն։ ա. Տիմ. 15. 29։

*Պ՛ահեցի՛ք զ՛նո՛ւ շ՛ուր՛ք, ո՛ւմ և ա՛ւոյ ե՛ղի՛ց։ Ելից. ը։

*Ի՛նդհ՛ր զխորհո՛ւրդ ն՛ոցա՛ չ՛ար՝ ը՛ղծո՛ղ է՛։ Տ՛ոփ՛ո՛ւ,

*Ո՛ւրք զանձի՛նս ձ՛եր Տ՛ո՛ւո՛ղ է՛ պ՛ատրաստ։ Հ՛ոմ՛ո՛փ։

*Յ՛օրի՛նս իմ ո՛չ փ՛նո՛ւ՛ց՛է։ Է՛ղի՛ե՛լ՛։ Գ՛լ. 5. Հ՛ոմ՛ո՛ր. 7։

*Ա՛յ հ՛ո՛ւյ՛է Տ՛ո՛ւյ՛է յ՛ախտա՛ւոր ծ՛ննդե՛ան։ ո՛ռփ. ա. պ՛է՛ո՛. 3։

*Օ՛ստուե՛ր ամ՛ենա՛ճա՛ն խա՛ւ՛ր կո՛ւ՛շտուե՛ցո՛ւ՝ ը՛ռչէ՛՛։ շ՛ար. Ճ՛ք՛փ։

*Գ՛ո՛ւք Ն՛ո՛ւէ՛ զ՛ին, և ե՛ս Թ՛ողի՛ զձ՛եզ։ Է. Տ՛ոփ. 12. 5։

*Օ՛ բաժա՛կ մ՛ահո՛ւ ո՛րէ՛է՛ ո՛ւրախո՛ւ՛ք՛։ շ՛ար. Ճ՛ք՛ա.

Ա՛սի յո՛րս հրամ՛այական՛ն ո՛չ յանգի՛ լ՛ո՛կ ՝ի է՛. այլ՝ ՝ի ը՛ո՛ւ՛. կ՛ի՛ ը՛ո՛ւ՛ և ՝ի է՛. կ՛ի՛ ը՛ո՛ւ՛ և ՝ի է՛. և կ՛ի՛ լ՛ո՛կ ՝ի է՛. ո՛րգո՛ն, Գ՛ործեցարո՛ւ՛. շահեցարո՛ւ՛. խոստացարո՛ւ՛. Լ՛ուարո՛ւ՛. մեղարո՛ւ՛. զոհայարո՛ւ՛, կ՛ի՛ է՛. դարձա-

ցո՛ւ, կ՚ըլլէ։ կալացո՛ւ կ՚ըլլէ։ հաշտեցացո՛ւ, կ՚ըլլէ։ մնացո՛ւ, կ՚ըլլէ։ ուսացո՛ւ, կ՚ըլլէ։ ընդհատացո՛ւ, կ՚ըլլէ։ զբօսացո՛ւ, կ՚ըլլի։ փախեցո՛ւ, կ՚ըլլէ։ ծանեցո՛ւ, կ՚ըլլէ։ արի՛, զարթի՛։ և որ ըստ սքօքք. զսոցա կատարեալ ժամանակն՝ ի գործ ածէին անխտիր։ Ընդքեմն վերջաւորութեամբ՝ այս. օրգոն, Կործեցայս. շահեցայս. խոստացայս. լուայս, եւն. ոմն եդաք յառաջինն մասին։ Իսկ երբեմն վերջաւորութեամբ՝ ցո՛ւ. ոմն է տեսանել՝ ի գործածութեան նախնեաց. յորոց բերցուք քանի մի օրինակս. օրգոն, *Ա՚յլ լո՛ացուս, այլ՝ ըմբէնացուս, այլ ապստամբացուս յանուն ամենայն մերոյ յիշ քրիս. փոխանակ ասելոյ, այլ լուացայք, այլ ըմբէնացայք, այլ ապստամբացայք։ ա՛. կորնթ. 6 11։

*Ա՚ղէտք և յանկողինս ձեր ոչ պղծացուս։ խոր. 2. 89։
*Ա՚րդ այժմ՝ զի դուք փգիծացուս եղէք։ վ՚ետ. ը։
*Ա՚յ հանապազ ըստ այդ բան կրնեցուս։ յոհ. ա։
*Ա՚նդէ՞ր ոչ երկերս։ բժիսել զծառայն իմ։ ըտ. 12. 8.
*Ա՚մեցայ ժողովել, և ոչ կամեցաք։ լուկ. ուղ. 113. 36։
*Ա՚յլ դուք ոչ այսպէ ուսարս։ ղքս. եփես. 4. 20։
*Ա՚ուրս, զի ասացաւ առաջնոցն։ տպր. 4. 21։
Այսպէս ե և՝ ի կատարեալն եղանիմ բային. ինչ, *Օ՚ք որոգայթք եղեր։ դիտասոյնն ոմն։ 5. 1։

Ա՚յս գործածութեամբ հասարակ եր առ նախնիս մեր յամ բայս, բաց յերկուց բայից աստի, գնէմ և գնամ. զորոց կատարել ժամանակն դնէին եղէ և էիմ։ Իսկ յետոյ (իբր առ ժբ դարուն) սկսան ոմանք փոխանակ էի՝ եմ դնել ըստ աշխարհաբառին. և գնայն՝ ի բազում ձեռագիրս գրեանս մուծանել. ոմն երևի յօրինակսդ. որ գկնի։
*Օ՚ ան՛տես հոգիսդ մահկանացու ապրել։ եղէզ. ը։
*Օ՚ մարմնակն հեշտութե խաւար ախբեցեր։ լամբ. ուղ. 81։
*Ա՚ղբիւր հինն՝ ի պես փրկութե եկեղեցւոյ։ գբգփ. կոր։
*Ձեզէն...զիւրեք խրատուն երևեցուցեր։ ոսկ. ա. 2։
*Ոք ոչ ցո՛ւցէ յեղբարս զսէրն, այլ զմիբենութե գկապն եկեցէ, երթայք՝ ի խաւարն արտաքին։ յամբ. ինգ։

Նա այս կերպառուն յանցանել ժամանակաց՝ առաւել
ևս հաստատեցաւ, և եղև հասարկ. մինչև աւգն իսկ
այժմ այսպես վարել, վայ և մեք յառաջին մասին
այսպես եղաք։

Պիտելի է ևս, զի նախնիք մեր՝ ոչ զհրամայականի
յոգնակի երկրորդ դէմն ՚ի գործ ածէին փոխանակ
կատարեալ ժամանակի սահմանականին. նոյնպես և
զսահմանականին՝ երբեմն, այլ ՚ի սակաւս՝ ՚ի գործ ա-
ծէին փոխանակ հրամայականին՝ շեշտիւ. այր, *Լուղէ-
ցո՛ք յայմ հեթանոսաց երկրի։ այր որոշեցարուք. ա. եզր.
9. 9 յեռափը։

*Ընդ ալանդեայ՛ այսուհետև ա՛ս. այր հնազանդեցարուք.
յակ. 4. 7 յեռափը։

*Պահեք յայսմհետե զփութոյ՛ այր. այր զգաստացարուք.
եղեկ վ՛ետ. գլ. ՟ը։

*Կա՛ցէք յերկրին, և ծառայեցէք արքային բաբելո-
նի. այր նստարուք. ՟ի լուփ. 28. 21. յեռափը։

*Հաւչցո՛ցէք և բարձրացուցէք զբարբառ ձեր. այր
բարձրացք և բարձրացուցէք. ափսիանգելիոն։

*Կո՛ցէք դուք վիրաքանչիւր տեղիս բազմականիդ.
և հրամայեցէք ինձ վիմ տեղին. այր կալարուք. եղեկ
վ՛ետ. գլ. ՟ը։

Ուրեք ուրեք և ատ նախնիս մեր՝ սահմանական եղա-
նակի ներկայն երկրորդ դէմն յոգնականին եդեալ լի-
ներ ՚ի տեղի հրամայականի. ոչ է տեսանել ՚ի հինգ
ուսուցիչսն. այր, *Ելէք և ահաւասիկ եւ սերմանօղ սեր-
մանել. այր լուարուք։ Մտթ. 4. 2։

*Ելէ՛ք ինչ ինձ, որ ՟ը օրինօքն կամիք լինել. այր ա-
սացէք գաղատ. 4. 21։

*Հաւչհանո՛ցէ, և մի մեղանչէք. այր բարկացէք, և մի
մեղանչէք. սաղ. 4. 5։

Այլ այսպիսի գործածուն խափանեալ է այժմ. և
ատ նախնիս մեր իսկ հազիւ ուրեք երևին։

Հրամայական եղանակն է, յորում քայքն ցուցանեն զառս կամ զկիրս՝ ոչ արձակաբար, կամ իբր ընկալս, այլ ըստ հրամայողութեան, կամ իբր հրամայելով. որպէս, Երթ. տուր. գնա. հայեաց. ևն։ Նա եւս բանք հրամայողականք, մաղթողականք, սպառնականք, կոչականք, յորդորականք, խրատականք և արգելականք՝ այսու եղանակաւ ձեռանն։

Հրամայական. որ, * Ընթերցիր ոչ դուռ՝ և ի միտ առ զբանից ասացելոց ցմիտս. ընդդէմ. ընդ։

Մաղթողական. որ, *Ելիցի լինիցն աղաչեմ զքեզ խաչիւդ լուսոյ՝ զխեղդ վտանգիս, ասդ. էն։

Սպառնական. որ, *Զերանակիր ակն թշուառացեալ դարձի ապա զդատաստան քոյ առ քեզ. ուսիր, զի զանձն քո դատապարտես՝ որովք ըընդ երն դատիս. գիտեա, զի չես ապրելոց ի դատաստանաց նոյ. որ խիստ և անդէղ սրտիւ գանձեցեր քեզ զբարկուիլ ընդ. աղբն։

Կոչական. որ, *Ակայք առիս ամ վաստակեալք և բեռնաւորք. և ես հանգուցից զձեզ։ մտթ. 11. 28։

Յորդորական. որ, *Ոն անդր ի բաց կաց յաշխարհէն, որ վաղդ ելեր մեկնեցար յաղեւտից նր. թօթափել ընկեա ի բաց զկեղևանս ախտալից աշխարհիս։ էղեւկբ։

Խրատական. որ, *Նաև ձեզ վիրաւորացդ խրատ տամ, և ասեմ, մի ամաչեսջիք ասել՝ եթէ տկարացաք ի պիրղմն. աւէք ձեզ զեզ առանց գնոց. և զարձարուք և կեցէք։ ՅԲ. ճառ. է։

Արգելական. որ, *Մի տար անզգամին զպիտխանի ըստ նր անզգամուեն։ առակ. 26. 4։

Այս եղանակ ունի զերկուս ժամանակս միայն, զներկայ և զապառնի. Ներկայն ունի զմի դէմ միայն. ի զերկրէն՝ Բրդոն, Թող մի Թողուր. Թողէք, մի Թողուք։ Նա պառնին ի յեզականն զերկուս դէմս միայն. ի զերկրորդ և զերրորդ. որդոն, Թող ջիր, կամ Թող ցես, Թող

ցէ։ Իսկ ի յոգնականն ունի զերիս դէմսն ևս. որ-
դոն, Թողցուք, Թողջիք, Թողցեն։

Սրքա Թէպէտ (բաց ՚ի յանգելոցն ՚ի ջ՚ը) ըստ ձայնին
ոյն են ըստ սահմանականի ապառնւոյն, բայց կարեն որո-
շիլ կրկնակի։ Նախ՝ յեղանակէ նշանակելոյն։ զի հրա-
մայականն հրամայողականապէ նշանակէ. ուր, *Կ՚յուս
հետև յօժարեսցիս սիրելի առ աղօթս։ ՅՃէ. Ճառ. պ։
*Կ՚եզուր զո սիրեսցէ զլուռն։ Նայիան. Ճառ. ը։
*Կանձահարեսցուք զլեզուս. սանձահարեսցուք զակնս։
առգ. յակ. 5. յորդ։

Իսկ սահմանականին՝ ծանուցողապէ. ուր, *Կ՚ըդարուն
խոնարհի առաջնորդեսցէ նմա։ ՅՃէ. ը։
*Կնէթ հաւատասջիք, և ոչ բաժանեսջիք ի միտս ձեր,
չիք այն ինչ՝ զոր դուք ոչ կարիցէք առնել։ Նայիան. ա։

Երկրորդ՝ ի ձեռն շեշտի. զի ՚ի վերջն հրամայականին
դնի շեշտ. ուրգոն, Կանցես, հանցէ. հանցուք, հանջիք,
հանցեն։ Իսկ ՚ի վերջն սահմանականին ոչ դնի շեշտ.
ուրգոն, Կանցես, հանցէ. հանցուք, հանջիք, հանցեն։
Ըստ այսմ՝ եթէ դիցի շեշտ ի վերջն ապառնւոյ ստո
բադասականին, կամ արգելական մակբայ ՚ի սկզբանն,
վարի իբր հրամայական. ուրգոն։ Այցէ, մի կայցէ. լնու
ցուս, մի լնուցուս. բանայցեն, մի բանայցեն։ ևն. ոպ և բա
զումք ներգործուբ դնեն ՚ի խոնարհմունս բայից։

Յաղագս Պատրաստական եղանակի։

Ստորադասական եղանակն է, յորում բայն ցուցանէ
զառս կամ զկիրս՝ ոչ արձակաբար, այլ՝ ցուցմամբ ըղ-
ձի, կամ թէուրե, կամ պիտոէի, կամ ժամանակի, կամ տարա-
կուսանաց, կամ հարցման, ևն. յոր ստորադասեալ զնշանա
կեալ գործողսն ըղձիս, կամ թէուրե, կամ պիտոէ,
ևն. յայր սակս իսկ այս եղանակ՝ ստորադասական կոչեցաւ։
Կ՚րդ՝ եթէ ըղձիս ցուցանեսցէ, կոչի ըղձական. և բացա
դրի միջարկութբք՝ էրանի՞ ընէ, էղէ՞ ընէ. ևն։ Եւ յորժամ
հնարէորէն վարի ժամանակօք սահմանականին. ուր։

*Երանի՛ թէ չէի պատահէլ այնմ ամի։ պէտրոսէից։
*Երանի՛ թէ...զարժանն ընտրել կրնացուք։ ոսկ. Ա. ՟ե։
*Ոյչ՛ թէ տեսցեն պատուհանք աչացս իմաստից ըզմաքրհակ պարտուցս իմոց պատահել։ նար. էԲ։

Ընթէ ըբ թէուբ նշանակեսցէ, կոչի ընթական. և ըբ ումանց՝ ստորակցական, կամ անկատարական. և բացատրի՛ր ձեռն շաղկապիւս՝ Ընդ, ընդ, տո՛ն ընդ, ընդպէտ ե, գիտ՛ն ընդ, ևա. ևա, *Ընթէ լուիցես, հաւաչեմ. եւ թէ ունկն մատուցանիցես, պաղատիմ. նար. էԲ։
*Պատաւոր է՛ի մեզ միտքս. թէ ղբաբլին գովիցէ, և ղչարն խոտիցէ, պատաւոր արդարէ. գէորգ. 1։
*Լուռ ընդ թէ խառնեալ՛ի միտս յստակեալս առաւել է, քան թէ ոք բարձրաձայն աղաղակիցէ. ՅՁԲ. Ը։
*Ոչորմէն հաւանեցուցանէ տալ խնդրուղին. թէպէտ և չիցէ արժանի. խոսրով. ՅԷՁ-ՓԳ։
*Յամի պատրաստ է (ՁԾ) տալ խնդրողին. միայն թէ զարժանն խնդրիցեմք. էփես. ՃԸ. 6։

Ընթէ ըբ պատճառաւ նշանակեսցէ, կոչի պատճառական. և բացատրի՛ր ձեռն շաղկապիցս՝ Ո՞ր, որպէս զի, զէ գ՛, ոչզի, այլ զի, ևա. գր, *Մեկ տուան կերակուրք, զի կերակրիցեմք. ոչ զի կերակրովք զոգի և զմարմին կորուսանիցեմք. գէորգ. 22։
*Ա՛ի յանդուդն անկանիցես՛ի մնար, զի մի յետոյ զղջանայցես. ապոկր. 25. 8։
*Ոչ զի ատիցեմք զազգականս, այլ զի սիրիցեմք զաստուած. եղիշէ. ՛ի խրատն Դաւիթեանց։
*Ոչզի ունիցիք ձեզ յայլում ժամանակի արդիւնս բաւական. և ոչ ումեք կարօտիցիք. պարտ. ալէքս։

Ընթէ ըբ ժամանակաւ լուիք նշանակեսցէ, կոչի ժամանակական. և բացատրի մակբայիւքս՝ Մինչև, մինչև, էբրև, էբէ, յորժամ. ևա, գր, *Ինչ ը բանս աղերսանաց խօսի, մինչև տեսանիցէ զնա դադարեալ յարտասուացն, ապոկր. ՛ի Դիմ. յակ. 9։

*Ալ հներկինեն զնըշիս, միչչև մուռել հցեմ։ սա.30.7։

*Իրըև պահեցէ մարդ, և աւնուցու զմարմին և զա-
րիւն քն, զդմյշ լինելի քերանոյ իւրոյ։ ՃՃք. գ։

*Ընբ զառաքիւուէ զործիցեմք, հաղորդիմք յուսոյ
հանդերձելոյն։ Խոսրով. ՚ի մէկն ձոմագրչէ։

*Ընճայ ցաւոց պատճառք, յորժամ բժիշկ ը ցցաւսն
զայրացուցանիցեն։ գէորգ։

Ընթե ը տարակուսանօքն նշնկեացէ, կուչի երկեայ կոն,
կամ տարակուսական. և բացատրի մակբայիւքս՝ Ա՛ն բնա-
գո-ն, որպէս ըն. ևս. և շաղկապիւս՝ էս. ևր, *Ա՛ն եր-
ևս արդեօք ՚ի հանդերձեալ յաւիտենին ՚ի քսէ ըզ-
նոյն ձշմարտապէ վայելեցեմք։ յովհաննէս. Խոսրով. գ։

*Ա՛նչ՝ որ ինչ քս մի կորուսանեը. գուցէ աշխատի-
ցես դու ՚ի խնդրել զնա՝ զի կամ գտանիցես զնա, կամ
ոչ. և եթե գտանիցես զնա, սակայն քումն ոչ նմա-
նեսցի։ ՃՃք. Ճառ. է։

*Հրապուրեաց (արտաւազդ՝ զարտաշէս) զհայր իւր՝
ցասնուլ արգամայ, ոպէ ընե ընդառաջել ՚ի վէր ամ-
խորհելի։ խոր. ք. 48։

Ընթե ը հարցմամբ նշնկեացէ, կուչի հարցական. և բա-
ցատրի մակբայիւքս՝ Ա՛ղբէօ՞, պէ, երբ, պէտրբ, ևս. ևր,
*Ա՛ուանայցե՞ք արդեօք զհոգևոր օրհնու ևեսդ։ եղիշ. գ։
*Ընթե զամ եղեալ... քեզ ՚ի մէջ ածել ջանայցեմք,
ե՞րբ ապա յըղձալինքդ հասանիցիմք։ խոր. ա. 6։
*Ընւ արդ՝ զինչդ օտար եղելոց ՚ի մօրե կարիսկ լի-
նել ոք ծնօղ ընդ. ընդհանր։

Յասացեալոցս ասդ երևի, ընթե սեռարդասական եղա-
նակն բաղում՝ օրինակաւ ՚ի գործ ածի. այ իբր ըղձա-
կան, իբր ընեական, իբր պատճառական, իբր ժամանա-
կական, իբր երկբայական, իբր հարցական. ևս.
Ամանք զերկուս միայն դնեն. այ ըղձական և սեռարակ
ցական, կամ ընեական, (ըստ որոց եղ և հայրն մեր). և ըստ
երկուցն ևս զնոյն ընդունել կրկնեն. արդուն, երանի՞

Թէ տեսանիցեմ; եթէ տեսանիցեմ։ ևս։ Նայց ՚ի գործածութիւն հայելով՝ բազմապատիկ ևս գտանին ՚ի գիրս. և ամքին միակերպ լծորդին։ Ասկ պանազանուլ ոչ նկատաի միայն ըս միջարկուեց, ըս շաղկապիչ՝ և ըս մակբայից յարեալց ՚ի նմ. Թէպէտ բազում անգամ առնց ոչ ևս վարին։ Այ և մեք զմի կերպ միայն եղաք յառաջին մասին առանց միջարկուե և շաղկապի. յոր եթէ յարեսցի միջարկուէ ինչ ըղձական, կացուցանի ըղձական եղանակ. եթէ յարեսցի Թէական շաղկապ, կացուցանի Թէական եղանակ։ Ըստ այսմ

ինն և զայլոց։

Նայս եղանակ ունի զերկուս յատուկ ժամանակս. ՚ի ղանցեալ. որգոն, Տեսեալ իցեմ, իցես, իցէ, ևք. և զապառնի. որգոն, Տեսանիցեմ, իցես, իցէ. ևք։

(ԵՒս յոմանց ներկայ ևս կոչի)։

Ըստացի յատուկ ժամանակս. քանզի բաց յերկուց աստի՝ բազում անգամ իբր զնի ը ժամանակս վարէ նաև զժամանակսն սահմանականին. Թէ ըս ներկային, Թէ ըստ անկատարին, և Թէ ըս այլոց։

Ըստ ներկային. որ, *Նթէ մեռանիմք, կեամք. և եթէ մեռուցանեմք, նոյն կենդանուի առ ջի կայմեր. եղէղ ե։ *Եհ և անարժան եմք կենդ, կեցո ողորմու՛ք. խոսոմ։ *Ա՛նուն կրօնաւոր Թէպէտ և ղերկինս բանայ, մի մտաներ. Նեղոս։

Ըստ անկատարին. որ, *Նրանի՞ Թէ զաշատուէն, զոր ետ՝ ծ բնուես, բարւոք ՚ի կեր արկանէին. ղուկ ընդ։

Ընդ որ՝ որ ապաշաւեր վ՛ մեղաց իւրոյ. ՅՃէ. ձն։

*Կախեաց մովսես զօձն պղնձի, զի որ միանգամ նայեր ՚ինն, կեայր և ապրէր. Նոյնն. ձ։

Ըստ կատարելոյն որ, *Նթէ յարեայք ընդ քո՛ի, ապա զվերինն խնդրեցէ՛ք. Կողոս. 3. 1։

*Ո՛վ Թէ մահ, որ գլուխն ես հիւանդութեն, ՚ի մեղաց անտի սկիզբն էառ, որչափ ևս առաւել հիւանդութենն. ատրգէս. ՚ի ՃՀն. յակ. 11։

*Ո՛վ պետ և մարմին եղև (քանն), սակայն ՛ի վեր ե քան զմեղս՝ իբրև զՅաբ. գէորգ. էսայ. 7։

Ըստ յարակատարին. *Նէթէ այսու կենօքս միայն յուսացեալ եմք ՛ի քո՛, ողորմելի եմք քան զամենայն դիկ. ա. կոր. 15. 19։

*Որ թէ ոչ եմք տեսեալ (գաղքատս), այնպէս թողումք զնո՛ա. ասէբէերաե. Ք 4. յորդ։

*Ո՛չ ողորմի (ասծ՛) միւոյէն զդրուանս Աշմարտութեն քաղնեալ եմք հաւատով՝ք։ լամբ. առղ. 88։

Ըստ գերակատարին. ար, *Նէթէ զարձեալ էր նո՛ա առնա, զոյր նո՛ա տեղի ապաշխարութե։ ՏՃբ. գ։

*Նրանի թէ յաջողել էին ձանապարհք իմ։ առղ. 118. 5։

*Նէթէ ՛ի դէպ ժամանակի եր մերձեցեր ադամ ՛ի պըտուղ ծառոյն...բրեայ եղեր էր նմա պատճառ նոցին. ընդ։

*Ո՛վ կացեր եր ՛ի պատուիրանին, պահեր զնա կենդանարար կենդանի։ էփռեմ. ծբ։

Ըստ ապաւնոյն. ար, *Պատուեր մուտացայց զչափ բնութե թեա։ լամբ. ՛ի մէկն. առղ. 118,

*Նէթէ զգուշացուսցես, զանձն քոյ ապրեցուցեր։ նոյնն. ՛ի մէկն. առղ. 50։

*Պատղի թէպետ և գայթակղեսջիք, ո՛չ իսպառ կործանեսջիք։ գրիգ. Տաթէսրցոյ։

Ա՛յլ գիտելի է, զի ոմանք զայլ ևս երիցս ժամանակս հնարեցին առաքելասական եղանակին. յո՛ր զանկատար և զգերակատար, վերջաւորութե՛ս եղէն, եղէր, եղեր. իցէ՛ս, էղէ՛ս, էղէն. որ զոն, Նայիցեի, նայիցէիր, նայիցեր. նայիցեաք, նայիցէիք, նայիցէին. մերձեցեալ իցեի, մերձեցեալ իցէիր, մերձեցեալ իցեր. մերձեցեալ իցեաք, մերձեցեալ իցէիք, մերձեցեալ իցէին. Եւ՝ Նայց այսպիսի ժամանակք բայից ամենևին օտար են ՛ի լեզուէ մերմէ. ոչ կայտ ե ՛ի գրուածս նախնեացն մերոց. այլ ՛ի տեղի սո՛ ՛ի կիր առնումք զսահմանականի անկատարն և զգերակատարն. ոչ եդաք այժմ յօրինակսդ։

Ընդ Թէպէտ՝ ի գերս ինչ՝ (մանաւանդ սքանչ՝ յակո-
բայ մծբնայ հայրապետին) գտանին այսպիսի ժամա-
նակք, բայց այնք նորոգ մուծեալ են յանկմուտ ի-
մաստակաց. որպէս և յայտ է քննողաց։

Յաղագս ԼՀնեցեալ եղանակին։

Ներևոյթ կամ անորոշ եղանակն է, յորում բայն ընդ
վերացեալ նշանակէ զառս կամ զկիրս՝ առանց որոշ-
ման ժամանակաց, դիմաց՝ և թուոց. ինչ, փրկել.
բարեբարել. խոնարհել. ընդհանալ. լինել. ևայլն։
Եայս եղանակ բայի վճռակ կոչի աներևոյթ, զի ոչ երևի
ի նմա ժամանակ ինչ. կոչի և անորոշ, զի դիմօք ոչ
որոշի. և սակայն ի ձեռն դերանուանց, կամ դիմորոշա-
կան տառից՝ կարէ նկատիլ ինձ կարգ ինչ ըստ օրինակի
դիմաց. ինչ, *Փրկել՝ ոչ է իմով զօրութեամ, այլ՝ քոյին
խնամօքդ։ Լմբ. ի Մեհն սաղ. 79։

*Զոր է բարեբարել առ մեզ, և առ նոսին։ Նար. կճ։

*Ասաղկել ընդաստին է անգ՝ ընծին։ Լմբ. սաղ. 83։

Եայս եղանակ բայի ձևանայ յառաջիկս դիմաց սահմա-
նականի ներկային՝ զառաջ՝ ի՝ իբ փոխարկելով. որ-
գոն, Ձործեմ, գործեալ. գործիմ, գործիլ. բանամ,
բանալ. բանիմ, բանիլ. Թաղեմ, Թաղուլ. Թաղանիմ,
Թաղանիլ. շահիմ, շահիլ. լինիմ, լինիլ. ևայլն։

Ասյլ գիտելի է, զի ի հնուսին սակաւ ուրեք ի կիր առ-
նուին զվերջաւորուիս եւ թէ ի հասարակ բայս, թէ
ի ձայնակրականս, և թէ ի կրաւորականս. մանաւանդ
այնոցիկ՝ որոց ներգործականի ներկայն յանգի ի ա, և
ի ուա. այլ ըստ վերջաւորուեն ներգործականացն ձևա-
ցուցանեին զնոսին։ Ունի փոխանակ ասելոյ՝ Լինիլ.
ծագիլ. բառնիլ. ընանիլ. Թաղանիլ. զեղանիլ. ևայլն.
ասեին, Լինել. ծագել. բառնալ. ընալ. Թաղուլ. զե-
նուլ. հերձուլ. առնուլ. ևայլն. ոմն երևի յառաջիկայ
օրինակսդ. *Ասրատեցար ոչ լինել ըզ զօրէնսն օ[illegible]
ալ լմբ. ի կարգ. եկեղ։

*] Ծագել Աչիւրտուէն՝ պարտ է բառնալ ստուերին։ Ռոմ։
*Յորժամ ահաւոր նշանք լինիցին, պատրաստել վհատ
հնչեալ վարագուրի, ևս։ Նահայ. 13. 32։
*Պարտ է նովաւմ գրել ոյր օրէնսն մովսէսի։ ղկ. 24. 44։
*Ո՛չ տայ Թոյլ Աչիւրտուէն՝ ղեղուլողըրմուէն իվըմեր
առանց անձնիշխան կամաց խնդրելոյ։ լմբ. ոռղ. 60։
Նա սակայն յորժամ հարկն պահանջէր, դնել ինձ նաև վեր
ջաւորուբես էլ։ պր, *Ըմեր արժանի կուլիլ, և ոչ քնա-
ւին առ այս անուանիլ, ոչ միայն որդի, այլև անպիտան
ապաքան վարձկան։ Ռոբէկ. ի բառն. կէս։
*Ո՛տեսցուք պղպջելն յերևելիս։ լմբ. ոռղ. 74։
*Օ ի՞նչ չարաչար կիրք մեզ՝ զիշնամանելն և ընչա-
նալ. անպատուել և անպարս-իլ. առել և ապել. հար
կանել և կոբչոնել. տրտմեցուցանել և պրպտիլ. բամ
բասել և բամբասել։ ոսկե. յոչ. 4. յորպորակ։
*] պատրոզ աչաց արտասուայն լուանել խոսրով։
*Ո տանդեալ յուսահատուբէ խոպառ կարծէ պղոզա-
նելն։ լմբ. ի մէկն. ոռղ. 20։
*Օ սոյն զայս և պօշոս խոստովանի ի միոյ հոգւոյ
պղեղանել բազմուն շնորհացն։ ոսկե. ա. պէտ. 9։
*Յամանեցուսցես որ յա՛ք զազդեալն գիր ընանել
ի կիս։ Ռոբէկ. կէ։
Ո՛յլ արդ այժմքանզի առաւել ի գործածուբե է վեր-
ջաւորուբիս՝ էլ՝ բ՝ էլ. վայ և մեք այսպ կարգեցաք յա-
ռաջին մասին։ Ռսկ ի լծորդուբիս յանգբեալ ի ա և
ի ո՛ա, ուրեք ուրեք զերկոսին ևս եդաք ի կրաւորա-
կանսն. զի ուր վայելչուբե բանին պահանջեցէ՝ ալ դնել
կամ ոչ՝ բ՝ էլ. այնպես արկցին ի կիր։ Օ՛ի յայսպէ
սիս՝ յաւէտ վայելուչ է այնպիսի վերջաւորուբ վարիլ
քան էլով. զի առաւել քաղցր է ասել, *] բառնալ
մեղացն՝ բարձաւ և պատերազմն, որ [՛ն՝ ոյ և մարդ-
կան։ (էգնապ. ե. 13։) քան ասել՝ ի բառնիլ մեղացն,
Նա ևս՝ առաւել քաղցր է ասել, *] լնուլ ձորոյն
այնմիկ դիակամբք անթիւ մեռելոցն, (էգնապ. ժբ. 41.)
քան ասել՝ ի լնանիլ։ Ո՛ստ այսմ և յայլսն իմն։

Գիտելի է ևս, զի այս եղանակ բային՝ (որպ յիշեցաք յա
ռաջին մասին,) իբրև անուն հոլովի ըստ գեռով՝ յեզա
կին և եթ. սրգոնս։

Ո–ղղ.	Գովել.
Սե.	Գովելոյ.
Տր.	Գովելոյ. ՚ի գովել, առ ՚ի գովել.
Հայց.	զԳովել.
Բաց.	՚ի Գովելոյ.
Գոչ.	զԳովելոյ.
Գոր.	Գովելով.
Գոչ.	զԳովելով.
Ներ.	՚ի Գովել, ՚ի գովելս, ՚ի գովելդ. ՚ի գո- վելն, կամ ըստ գովելն։

Նա այսպիսի հոլովիւքս՝ բերբեայ կոչին. այլ փոխանակ
բային, զի չեն յատկապէս բայք որովհետև ոչ նշանակեն ըստ
ժամանակաւ և դիմաւ. այլ՝ ըստ մեջ բային և անուան.
զի իբր անուն հոլովին, և փոխնակ բային վարին. որպէս,
յասէ ն, *Ես խաղաղանալս իմուէմ՝ ամբոխիմ։ (Նաե.հԳ)
դերբայս ՚ի խաղաղանալ՝ իբր անուն հոլովեալ ներ-
գոյական հոգւովիւ եդեալ է իբր բայ. ոպ եթէ ասէր.
յորժամ խաղաղիմ, ամբոխիմ։

Գիտել պարտ է և զայս, զի ՚ի հոլովիլ ոչ՝ բազում անա-
գամ նախդիրն զօրութիւն դնի ՚ի տրականն. որպէս, *Որ եկն
կեցուցանել, ոչ կարաց անտես առնել. փոխնակ ասելոյ,
որ եկն ՚ի կեցուցանել։ էփես. Գփ. 10։

*Պատն զսաստել և զյանդիմանել՝ ողոքել Թուի
Թէ զօրաւորագոյն է՝ խոնարհեցուցանել զբերտ հո-
գիսն ՚ի հնազանդութիւն. այլ առ ՚ի խոնարհեցուցանել.
սրգիւս վԳ. ՚ի ՀԿ. ա. պէս։ 4։

*Ընձեռիչսան եղև մարդն առնել զբարի, և հակել ՚ի
չար. այլ ՚ի առնել, և ՚ի հակիլ։ էկղես. ԺԲ։

*Ո ծարաւիս կոչեաց առ ինքն՝ արբուցանել, զջուրն
կենաց. այլ առ ՚ի արբուցանել. ընդհ. ԼղԲ։

*Ոչ ոք եր որ օգներ արշաւայդ ընդեմ կալ հռով-
մայեցւոց. այլ առ ՚ի ընդեմ կալ։ Խոր. Ե. 23։

Այլ երբեմն ևս՝ ի մէջ սուրբ և ի մէջ նախադրելոյն անկանի խնդիրը սոցին. որ, *Ի զերկրորդն խուզել՝ զնախնին կորուսեալ. փխինկ ասելոյ, ի խուզելն զերկրորդն զնախնին կորուսեալ։ Նար. ձԸ։

*Ո՛չ է ժամկ յերկարաձգուիլ առ՝ ի զպարտսն հատուցանել. փխինկ ասելոյ, առ՝ ի հատուցանել զպարտսն։ Նար. կը։

*Մի պակասեցուցաներ զաջողուած աջոյս առ՝ ի զլուսոյդ մասունս բաշխել. փխինկ ասելոյ, առ՝ ի բաշխել զլուսոյդ մասունս։ Նար. գը։

*Փոկաս եկեալ զօրօք բազմօք՝ ի բասենն՝ առ՝ ի ընդ իւրեաս զհայաստանեայս հանուանել. փխինկ ասելոյ առ՝ ի հանուանել զհայաստանեայս ընդ իւրեաս։ յովհ. էպես։

Պիտելի է դարձեալ, զի աներևոյթ բայք յորժամ յարդի՝ ի նախադրութեսդ, Ա առն. յաղագս. զառ. փոխանակ. պէսդ. յետ. երբեմն դնի առանց հոլովմանն, կամ իբր զօրուքէ հոլովեալ. որ, *Ա ասն զվիառաբանութենն ընդունել աղօթեայս. յորմէ վերն ընդունելոյ զվիառաբանութենն ասէ. ի մեկն. պատարագին։

*Ա՛արգարև (կոչի քո) յաղագս մարգարէական և ծածուկ զհանդերձելն նախադուշակել։ ոսկէ. էպես։

*Ի՛ստ բազմանալ մեծուն՝ յաճախէ ագահութիւն. և ընդ յորդել ստացուածոյ՝ զօրոյ չարակնութիւն։ ՅԹէ. ձԸ։

*փխինկ հիւսօսիւ ասել՝ հրեղէն գնաւ։ խոխէոս. յոբ. 12։

*Օ կնի մտանել արևու ձաշակելոյ։ վրդ. հռոմ. գլ. ը։

*Ձեռս զերկիւղն ինչ հայցել՝ անարատ ասէ մնալ խոտովք՝ ի ձեռսն։ Ա. յոհ. չէ պարտ յաճախել զայսպիսիս։ Այլ երբեմն ևս, այլ սակաւ ուրեք՝ փխինկ դնելոյ՝ ի սեռական հոլովին՝ դնի՝ ի գործիականն. (Թէպէտ և չէ արժան՝ ի գործ ածել.) որ, Ա ասն ընդունելով սմա զօրհնութենն յորդանանու զինր աղաչեացուք. յորմանէ ընդունելոյ սմա՝ ի Տղաւոյն։

*Ա՛նան ասի (որդին) յաղագս անապակական գոլոյ ծննդեան. յորմանէ աննպական գոլոյ. ընդ. ըՆդհ։

ջ. այս մի ինչ ևս արժան համարիմ ծանուցանել. երբ զի հետևնակ ումանք՝ (ըստ որոց եղ հայրն մեր), յանեղևոյթ եղանակն զերիս ժամանակս դնեն այսպէս։ Անկեալ. գործել։ Անցեալ կատարեալ. յարակատար. և գերակատար. գործել եղել։ Անպառնի. գործելոց գոլ։ Նայց Անյս կերպաւորեն ոչ գտանի ի բարբառս մեր՝ զի փխնակ այսպիսի անցեալ ժամանակի դնեմք զանցեալն ընդունելութեան. արգոն, Պատակեալ. խորտակեալ. ժամանեալ. գործացեալ. եւ Նա սէ զայն զօրութեն ունին ի բանս, զոր ունի այն անցեալն անեղևութիւն. եր, *Պատակեալ ցուցեր զհայաստան աշխարհս. փոխանակ ասելոյ. պատակեալ գոլ։ ի լարակնոցն. հանեալ. ճգ։

*Տեսիլ զատամունս մեղաւորացն խորտակել։ Տագնոյ։

*Ժամանեալ զալօթեան առ նա ժամանել։ լմբ. պապ։

*Յուցից զիրաւունսքոյ միշտ գործացել և զանիրաւութեան իմ յաւէտ պարտաւորեալ։ Դաւ. է։

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

Յաղագս խոնարհմանն և լծորդութեանց բայից. և Ինքնամանց նոցին։

Բառքս խոնարհմունք և լծորդութիւք՝ բազմ անգամ ի տեղի միմեանց դնին ի քերականութեն. ոմն և խոնարհիլն և լծորդիլն. զի փխնակ ասելոյ, խոնարհմունք բայից, ումանք ասեն լծորդութիւնք, և ումանք ևս վերացմունք. և փխնակ ասելոյ խոնարհիլ բայից, ումանք ասեն լծորդիլ, և ումանք վերանալ. ըստ որում և մեք ուրեք ուրեք եդաք։ Այս սակայն մեծապէ զանազանին սքք յիւրեանս ըստ նշանակութեն. եր զանազանին ի միմեանց հոլովք և հոլովմունք անուանց. որպէս տեսցի այժմ։

Խոնարհմունք բայից են պէսպէս փոփոխութիք միևնոյն բայի ի զանազան վերջաւորութեիս, ի դէմս, և ի ժամանակս, թէ յեզականն և թէ ի յոգնականն

ործդն, Գործեմ, գործես, գործէ. գործեմք, գործէք, գործեն. գործէի, գործէիր, գործէր. գործէաք, գործէիք, գործէին. գործեցի, գործեցեր. ևայլն։

Ընտ այսմ և յայլ ամ բայս։

Ա՛յսպիսի փոփոխուէիք վէմ կոչին խոնարհմունք բայից, զի սոքօք զիջանին և խոնարհին բայք առ այս կամ առ այն դէմս. առ այս կամ առ այն ժամանակս, ևայլն։ Զի ոմն յանուանս՝ պէսպէս փոփոխուէիք մի և նոյն անուան՝ կոչին հոլովք՝ վէ հոլովէլոյ և թաւալէլոյ անուան յայսպիսի փոփոխուէիս, սոյնպէս և՝ ի բայիս պէսպէս փոփոխուէիք մի և նոյն բայի՝ կոչին խոնարհմունք՝ վէ խոնարհէլոյ և իջանելոյ բայիս յայսպիսի պլայլուէիս։ Եւ այսպիսի խոնարհմունք բայից այնչափ են, որչափ փոփոխի մի և նոյն բայն՝ ի շինն դէմս և՝ ի ժամկս։

Եթէ լծորդուէիք բայից ոչ են պէսպէս փոփոխուէիք նոցա էր դիմայ և էր ժամանակաց, այլ՝ որոշմունք նոցին էր զանազան վերջաւորուէիցն սահմանականինէրկայինն. ոմն և հոլովմունք անուանց ոչ են պէսպէս փոփոխուէիք մի և նոյն անուան, այլ՝ որոշմունք նոցա էր զանազան վերջաւորուէիցն սեռականացն և գործիականաց։

Ա՛րդ քանզի այսպիսի վերջաւորուէիք սահմանականի ներկային՝ են չորք, էմ, ամ, իմ, լծորդուէիք բայից ևս՝ ասին չորք. Ա՛ռաջինն յանդեալ՝ ի էմ. Երկրորդն՝ ի ամ. Երրորդն՝ ի ոմ. և Չորրորդն՝ ի իմ. էր որով լծին ամ բայք, և լծելով՝ որոշին առ այս, կամ առ այն տեսակ լծորդուէիցն. էր որում եղաք յառաջին մասին։

Ղորոց գործնական թաւեցուք աստ կարգաւ։

Ընդ առաջին լծորդուէիք են այսոքիկ երեք օրինակք ներգործակն բայից՝ հանդերձ իւրեանց կրաւորականօք. Գործեմ, հատանիմ, ասեմ, գործիմ, հատանիմ, ասիմ։ Ընդ որս են և երկու օրինակք անցողականաց. Ցօ՛ցոյանիմ. Ցատուցանիմ։ Եւ երեք ևս ներգործակերպ չեզոքականաց՝ Լինիմ. Նայանիմ. Կորիմ. Գնիմն էր գործեմին։

տանէն ըս հոգանէին. և գրէն ըս տէին. Ո՞ւստա թէ պէտ յայլեայլ տեղիս եղաք յառաջին մասին. բայց այս եր վե՛ր որոշելոյ և եթե ղէղզքականն՝ ի՛ներգործից։

Ընդ երկրորդ լծորդութե՛ն չորս օրինակք ներգործական բայից. Ա՛ղաւ. խաւսանաւ. քանաւ, բառնաւ։ Նե երեք ևս օրինակք ներգործակերպ չէզքականաց. Գնա՛ս. գոհանաս. պառնաս։ գնայն, իբրև գողայն։ գոհանայն իբրև գնասցեն. և պառնայն ըս իմիք իբրև գէտնայն։

Ընդ երրորդ լծորդութե՛ն չորս օրինակք ներգործական բայից։ Ծաղաւ. ընաւ. ընկենաւ. ընկերանաւ։ Նե երկու ևս օրինակք չէզքական բայից. Ծ՛արնաւ. գէտնաւ. որք՝ ըս իմիք առ խոնարհումն ընկերանաւելին վերաբերին։

Ընդ չորրորդ լծորդութե՛ն երեք օրինակք ձայնակրական բայից. Ե՛լայ. անանի. գնալ. Հայ. Հալ՝ ըստ կրաւորականի գործեցին. անանին ըս կրաւորականի հոպանէնին. իսկ գնալն խոտորի։

Ընդ տասն են երկու օրինակք հասարակ բայից. Ճա՛հի. ուսանի. շահին ըս կրաւորականի գործեցին. և ուսանին ըս կրաւորականի հոպանէնին։ Ընդ զանկանն բայսն. որոց ոմանք առ առաջին տեսակ լծորդութեց վերաբերին. և ոմանք առ երկրորդն։

Հայսոսիկ լծորդուելս բովանդակին մեզ բայք լեզուիս հայոց։ Ասակ թէ այք ըս որոց խոնարհին, ուսանօղն ինքնին կարէ որոշել. եթէ բարբոք՝ ի միտ առցէ զայն ամ, զոր եղաք յառաջին մասին։ Այլ զգուշասցի ևս, զի մի բռնադատեսցէ զմեզ բայ՝ ուր և իցէ՝ յիմ ժամանակս և՝ ի դէմս խոնարհեցուցանել. մանաւանդ զայնոսիկ, որք են ըս օրինակօք հոպանէնին և նողոմին. զի թէպէտ և եղաք մեք ըս նոքօք զիմ առ ամբոխ ջուլեի գործոյս, բայց քերթօղն ևս պարտի հայիլ՝ ի վայել չուլեի լեզուին. և ըս այմ վարել զնոսին։

Ընդ առ զգուշուելե այսր՝ զոմանս՝ ի բայից ասեմ, որք են ըս օրինակաւ հոպանէնին և նողոմին, և այլոց ևս ոմանց, պակասեալ եղաք՝ ի դէմս ինչ, մանաւանդ կնա-

եաւ ժամանակին. և զոմանս ևս կարգեցաք խոտորմամբ իւրքն. ըստ որում գտաք ի շարադրութիւնսն նախնեացն։ Եւ ասե ծանուցաք անդ՝ թէ այս ինչ բայ, որ ըստ այսու օրինակաւ պարունակի, ըստ այսմ ևս լծորդի. որպէս զի շարադրօղն՝ եթէ տեսցէ, թէ այս ինչ բայ ըստ այսմ լծորդութեան խորդ դնի ի շարադրութեն՝ զոր առնէ, ըստ այնմ օրինակի լծորդեսցէ. և զվայելուչն ընտրեսցէ։

Այս ևս պարտ է զգուշանալ ի գործածութեան կրաւորականն բայից. զի բայ ի յատաջին լծորդութեց, որք են գործեն, և հոգանէ. և որ ըստ նաքօք. ոչ է արժան յաձախել զկրաւորականս այնոցկ լծորդութեց. բայց եթէ գկատարեալն և զապառնին և եթե Ա՛նաւանդ զի բազումք ևս ի տոցանէ ի կրաւորականսն պակասին. ըստ որում կարգեցաք յատաջինն մասին, Այս զորս եդաք ևս անդ, ոչ է պարտ նաև զնոսին վարել անխտիր. այլ՝ ըստ տեղւոյն, ուր հարկն ստիպեսցէ, և կիմ վայելչութիւն թէ բանին պահանջեսցէ՝ ի բացատրութիւն մեկնութեց և մակացութեց։ Ա՛յսմ քեզ յարացոյց առ զնախնիս մեր, որք մի՛այն ի հարկաւոր տեղիս. և ըստ պահանջելոյ բանին՝ ի ծործ ածէին գայսպիսիս. ոչ է տեսանել յօրինակսդ՝ որ զկնի. *Լ՛ուանիմ, և նուիրեմ զպրանաւոր նորընկ։ ի բանն. կե։

*Լուանիւ ընանիմ, և ոչ բժշկիմ։ նոյնն. ի բանն. կը։

*Ա՛յս են աղաչանք նախընծայ սկզբան պիտրագրին, յորում գտանդ երկնաւոր ղեկանէն։ նոյնն. ի բանն. լգ։

*Ի խոնարհն առաւել ղեկանէ (շնորհք ։ սրգ. յակ. 9։

*Խրխատանէին ամ ինչ հաւատով զՔարի, և ոչ քննութեբ էմանէ։ նոյնն. յակ. 2։

*Ոգի մարդոյ, որ ոչ բերէ պտուղ ծածկաւորութե ... ըրթալ խոշանէ ի պահպանութիւն ոյ։ գէորգ. 1։

*Որ երն՝ լինի. և ստայիչն ասացանէ. և անտանելին տարեալ լինի։ շնորհալի. ընդ։

*Ո՛րօրինակ զօրեղ հանդերձ անկասկած լուանայցէ... այսպէս է և անլինչ անձն, վարդ. հարց. է։

Եակ եթէ կրաւորականսդ դնելն խորհի թուեսցի՝

ստան, մանրեմ եմ կազմել զայն ի սակաւ բայիւս. ոչ և նախանիք մեր առնէին. այր, *Լռացեալ լինէր, և ոչ պայծառանայր։ Առակ. կբ։

*Լռացեալ լինէիր ի գարշահոտ ախտից, եզեկ. ե. 37։

*Ընծայիցքն ամք՝ հաւատով լռացեալ լինին, և ոչ քննութեամբ։ Հայհ. ա. 45։

*Խոչընեալ լինի իշխանութիւն հայոց։ Ղուկ. ը. 17։

*Ծոեալ լինէ արծաթն ի չար ծառայից։ ՏԳբ. ի։

*Ցնեալ լինի սիրոյ իմոյ վաւիլաքուսն։ Լմբ. ասղ. 26։

*Ո՞ւմ ի հուր ընկեցեալ լինէին։ Խոսր. ի ՏՀին ժամագ։

*Կործ սինկլիտոսիդ եմք այժ այպանելի։ Քզվ առ դռնա ի քննութիւն մրդկան ծոեալ լինի ամօթոյ։ Խոր. ը. 30։

Ընդ որ եթէ չգուցէ ինչ հարկաւորութիւն. և կրաւորականս լինել քան բայից ներգործականս նոցին. ոչ երևի բազում ուրեք ի գիրս նախնեաց մերոց. այր, *Ոչ այն երկիր ես, որ ոչ ընանաս. այլ թացեալ լեսիս։ Եղէկ. 22. 24։

*Զայս առաւել բռնան դրունք դրախտին։ յովհ. իմաստ. ը։

*Կերեալքն բռնացան, և յարիցեն սկայազունք։ ՏԳբ. ը։

*Ժամկի, յորում բռնոյ իշխանութիւն մահու։ Նայնն. ը

*Ընարմանամ թէ զինքրդ ոչ կեղծես։ Առակ. ի բռնն. լգ

*Ընէղս ի վերնը աղբիւր ողորմութեան։ լմբ. ասղ. 124։

*Ընսուկ ոչ ընաս զբազմութեան գեաղց ընդունելով։ Նեղոս։

*Ընայր լսելիքն (տիրոջ) առ ի լսել (յոսկն)։ յովհ.-կոբ։

*Ընսկերք յամաքելք մարմնով ընային։ ՏԳբ. Ճառ. ը.

*Ոչ ընդունայն ձեզ մեղքդ այդոքիկ, մինչև մեռանիցէք։ Եսայ. 22. 13։

Ընայս մի ինչ ևս արժան համարիմ ծանուցանել ա. տանօր. զի նախնիք մեր ոչ զներգործական բայս եւ քեմն վարէին փինկ կրաւորականի, սոյնպէս ևս երբեմն այլ սակաւ ուրեք՝ զկրաւորահանն վարէին ի տեղի ներգործականի. այր, *Ընդաւ զիմաց զասիացւոյն։ այլ եդ. * Տես. 11. 13. Ընոցա։

*Հերետս իւր օծաւ զվայելչութեն. յն Եօծ. եփփեն։
*Լուացայց սրբուեք զձեռս իմ. յն լուացից։ ասղ. 25.6։
*Հաժանեցայց զսիրեցեմն. յն քաժանեցից. ասղ. 50. 8։
*Ա՛արդ ասսկ զնա վարկանիւր. յն վարկաներ. Նահայ.1.5։
*Ընաբգեց ծծ զայն տաձար...զի ո՛չ տանիւր զեռնէիւր և զփառս. յն ո՛չ տաներ. լմբ. ասղ. 86։

Ա՛յլ պարտ է զգուշանալ ՚ի գործածուէ այսպիսեցս Ասկ յաշագս բղխմանց ժամանակաց բայից, և վե՛ր կեր պաւորելոյ դիմաց նոցին՝ գիտելի է, զի սո՛ր են հետևս մունք խոնարհմանց բայից. իբր զի խոնարհիլ բայից՝ յարմատոյ նոցին, (որ ՚ի կանոնաւոր բայս մնայ անփոփոխ), ծագին և հետևին ժամանակք և դէմք նո՛ր ՚ի ձեռն սահմանականի ներկային և կատարելոյն. որ գոն։ Պործ=եմ, ես, է. ենք, էք, են. էի, էիր, էր. էաք, էաք։ Պործ=եցի, եցեր, եաց. եցաք, եցիք, եա՛ր։ Պործ=եցից, եսցես, եսցէ. եսցուք, եա՛ր։ Ո՛յսցանէ երկար գրէ հայրն մեր ՚ի քերականութե իւրում։ Տաե. Է. գլ. ԽԲ. եթէ կամիս տես անդ։

ԳԼՈՒԽ ԽԱ։

Աստուածառաջ ընչ ՚ի խոնարհմունս բայից։

Զան ՚ի հինն գրեանս պէսպ խոտորմունք խոնարհմանց բայից, զորս անպատշաճ համարեցաք դնել յառաջինն մասին։ Վհանգի ոմանք յայնցանէ՝ ո՛չ են ՚ի սովորութե, և ՚ի յաձախ գործածութե. այլ՝ ՚ի սակաւս յոյժ. ոմն է տեսանել ՚ի սոսկին։
*Ընթացի ՚ի ճանապարհ. յն ընթացուկ. Ղուկ. ԺԸ.20
*Լուսի ինձ զբարբառ քոյ. յն լսեցի. լգ Պսա. ԺԹ. 24։
*Ընջատք մեկնեցաք. յն անջատեցաք։ Ա. Տես. 1. 12։
*Ելկալ զՄամաշխարհն հռովմայեցւոց. յն կալաւ։ Ճառ։
*Նախանձորդ Թշնամին եսպան զնա. յն սպան։ Ճառ։
*Լոյս խոչհանման կացեաց ՚ի պատկերն. յն եկաց։ ագ։

*Ընդհացա զր եղբօր քումդ՝ յր եղբեցիս։ Ծնն. 27. 29. յե՛ս
*Ի վերոյ քան զերկինս լիցես. յր լիցիս։ Բ՟ոդ.
*Ընդդ կերեսոջիք զղատիկն. յր կերիջիք Ծէ. ժդ։
*Ինայց դուք տեսանեսջիք. յր տեսջիք։ Նահայ. 14. 13։
*Օ՟ի կեցե՛ք, և մի մեռանիցիք. յր կեցջիք։ ագաե։
*Ելինչ շահ գտցե՛ք՝ի հնդիցս. յր գտջիք։ Լուկ. 13
*Ինձնեիք, և՝ի միտ առնոյիք. յր առնուիք։ Նահայ. 8. 19։

Այս այլ ևս բղմ՟ք, զորս աւելորդ վարկաք Թուել։ Ո՟ւ ոսա վերաբերին և այսոքիկ բայք, զորս ո՛չ եդաք յառաջինն մասին. Ընցանիմ. հեծանիմ. երդուիմ. երթանամ. գիտեմամ. յղենամ. մտեմ. վերանին. գնաւնին. գումարեայ, փափաքեայր. մի խնայեաը. արձակեայր. սքանչանի. տողանի. դնանիլ. քրտանիլ. կամ քրտանել. չոգալ. լինոցել. եղոցել. ի՛ք. եսցե, փոխանակ ասելոյ, Ընցանեմ. հեծանեմ. երդնուիմ. երթամ. գիտեմ. յղանամ. մտանեմ. վերանան. դնին. գումարէ. փափաքեր. մի խնայեր. արձակեր. սքանչանայ, կամ սքանչելի լինի. տողի. դնիլ. քրտնիլ. կամ քրտնուլ. երթալ. լինել. եղանիլ. Ի. լիցի։

Ոմանք ևս յայսիսի խոտորմանց դնին իբր աշխարհաբառ՝ վ՟ պարզ նմանեցուցանելոյ զմիտս բանին ոմի՛ն ենթ՟ք
*Ընդհաս եղայ. յր եղէ։ Նաե. ՚է ՚ի՛ն. եբգեբգոց։
*Ո՟տաւ ՚ի սրբուէ սրբուեցն. յր եմուտ. Տագնապ։
*Ո՟արդասիրուք կեցաւ. յր եկեաց։ ոսկ. ա՛. 37։
*Ընկեաց զթագն իւր. յր ընկեց։ ՚է Ճառ՟ք՟ոց։
*Օ՟հանդերձեալն իմաստասիրի՛, յր՟՟ բեա։ լմ՟ք. պղո՟ե։
*Ինայց գիտացիր դու. յր գիտեա։ կոչ. ք՟է. 5։
*Յօժարութ՟ք հալածեցիր ըզ քս՟ե. յր հալածեաց։ Նաե՟ով։
*Ետացի՛ք զնա. յր ստացարո՛ւք։ ոսկ. ա՛. 14։
*Ո՟ի պատմես զիմ արդարին. յր ՚ետր. լմ՟ք. ոաղ. 49։
*Ա՛ղջ լիր. յր ո՛ղջ լերուք։ Տագնա. ա՛ա գագնի։ Այս այլ ևս բազում՟ք. զորս ո՛չ ե՛ արժան առնուլ ՚ի կիր։

Ըստ այսմ՛ն և այնք, որք երբեմն ըզ լծորդութ՟ն այլոց

քայից դնին, ոմն, Ողջացի. տարփացի. ջաղխերը. պահանջեր. յուսաց. ցնծաց. հերքեաւ. շատեաւ. մատնչէցյաւ. կամեաց. հանեաց. լցեաք. անցեան. մնացցայց. գնացայց. գթասցես. ասասցես. տանիցես. խմասյէ. ընթասցե. հանգչիցե. քաղցիցի. գոհասցեն. բուսանիցեն. ևն։ Փոխանակ ասելոյ, Ողջացայ. տարփացայ. ջաղխեցեր. պահանջեցեր. յուսացաւ. ցնծացաւ. հերքեցաւ. շատացաւ. մատեաւ. կամեցաւ. հանաւ. լցաք. անցին. մնացից. գնացից. գթասյիս. ասասցիս. տանիցիս. խմասյի. ընթասցի. հանգչիցի. քաղցիցէ. գոհասցին. բուսանիցին. ևն։

Սոյնպէ և յընդունելութիւն գտանին ինչ ինչ խոտորմունք, յորոց պարտ է զգուշանալ. ոմնի են սքն։

*Ա՛ր արայն գեղեցիկ՝ այրարտաեան կերտացօղ. յր կերտօղ։ գրեգոր Նագեսրդաս. սա սարգիս վերպ։

*Ա՛տանէ.... իբրև զօձաւ լուանողաց. յր լուանալեաց. այս է լուացողաց։ կէ-րեղ. պղէս։

*Յմրթացեալ խաչիկն զերծանել. յր զերծել։ եպիփան։

*Խուսուսյանել բուսանին. յր բուսուցել։ պօս։

*Յ սոսին ծանել գիտացից. յր ծանուցել։ նար. հղ։

*Ոգևոր երկամբք ծնիյել. յր ծնել։ նար. կէ։

*Կորնչել անցանէ. յր կորուսանել։ վարք. հարց. ք։

*Ղևսնոյ մատիցելոյ. յր մատուցելոյ։ յոբ. 31. 13։

*Ձաւատայք ասելոյս. յր ասացելոյս։ նահայ. 18. 37։

*Ձէ գնի (շնորհն) արծաթով. այլ՝ հացիւն իջանելով երկնից. յր իջելով։ գէորգ. 55։

Ուրեք ուրեք ևս գտանին խոտորմունք ինչ, որք երևին լինել սխալանք, կամ այլայլութիք մատեալք յանհմուտ գրչաց, ոմն է տեսանել՝ի սոսին։

*Ո այս գիտա թէ։ յր գիտեա՝ ՚ի ճառընթէրս։

*Յ նշանայն ծանաք. յր ծանեաք։ նահայ. 6. 70։

*Ա՛երկայ սկտրոս զսուր իւր. յր մերկեաց։ ոսկէ։

*Ա՛նջեատ զմեզ. յր անջատեաց։ պօս։

*Ա՛պա եթէ՝ ի մէնջ փախայք. յն՝ փախեայք։ Տագնապ։
*Ա՛րդարութ՛ն ընջիցիս. յն՝ ննջիցես. ափսո։
*Պահեցի զանձն իմ, զի մի կերեցց. յն՝ ըսայց։ փիլ. 1։ 12։
*Ա՛րդարուէ ուսուց. յն՝ ուսոյց։ գէորգ. 26։
*Ո՛չ իմարդ կարասցէ. յն՝ կարասցէ։ Ճառընտ։
*Ողորմեա ինձ ա՛ր, զի մի կորիցեմ. յն՝ կորիցեմ։ վրս.կոչ.։
Ա՛հա սոքին, և այլեւս բնմբ յոյժ յայտնի սխալանք են. ըստ որում տեսաք՝ ի բաղդատուե պէսպ ձեռագրաց։ Գտանին և այլ ևս բազմադիմի խոտորմունք, մանաւանդ՝ ի նորոց հնարեալք. զորոյ զբազումս ևս մուծին յաճախութ՛ն և՝ ի շարականն, և յայլ գիրս. զրս ոչ ե հարկ մի ըզ միօջե յառաջ բերել։ Ա՛նպէտ և զմին յայնց յիշել պատշաճ է. յն՝ զկրաւորական ապառնին առաջին լծորդուէ՛ն, և որք ըզ նովաս խոնարհին, թէ հասարակք լցեն, և թէ ձայնակրականք. իբրդիսք միշտ ձևանան յանդիս եսցո՛ւ ըզ ներգործականին. ոչ փոխարկեցին զայս՝ ե եցո՛։ և զայս առին՝ ի բայեցս պրքնո՛ւ և ֆխնէմ. և՛ն և յանկանոն բայիկ ինչ։ և ուր և գտին՝ ի գիրս նախնեաց եդեալ, փոխեսցուք. խաբեսցուք. վարեսցուք. դասեսցուք. խօսեսցուք. հաշտրդեսցուք. խոստովանեսցուք. հետևեսցուք. նմանեսցուք. ևն. փոխեցին զայնս. և եդին, փոխիցուք, խաբիցուք. վարիցուք. դասիցուք. խօսիցուք. հաշտրդիցուք. խոստովանիցուք. հետևիցուք. նմանիցուք. ևն։ Ո՛րս իբրօտար և նոր տարագրել արժան է՝ ի լեզուէ մերմէ։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Ի Գ։

Յաղագս Ընդունելութ՛ն։

Թէ ինչ էին՝ և ո՞ւմ՝ պարտական՝ ընդունելութ՛ն է մասն բանի, որ նշանակէ զիրն՝ ի յառնել ուէ, կամ՝ ի կրել ուէ՛ն. և մերթ զառս կամ զկիրս ըզ ժամանակաւ. որգոն, Ա՛յրօղ՝ այրեալ, կամ այրեցեալ. այրելոց. այրելի՝ Ո՛չ այլոցն նշանակէ զիրն յառնելուէ՛ն այրել զոյ զայլս

՚ի ներկայ ժամանակի։ Այս այբեղէնն նշանակէ զիրն՝ ի կրելութեանէ այրման յանցեալ ժամանակի։ Այնպէս և այբելոյն իմնապէս նշանակէ զիրն ՚ինեղգործութեանէ այրելոյ յապայն. և այբէլէն՝ ՚ի կրելութեանէ այրման յապառնին։

Յորս ոմն երևի, ընդունելութիւնք ունելով զչորուն անուան, ուրնին միահնգամայն և զչորուն բայի. զի են իբր անուն ՚ի բայից բղխեալ՝ ՚ի ձեռն չորից վերջաւորութեանէ՝ ոչնչել, լէ լոյ։ Այս միահնգամայն ցուցանեն զայնպիսի առս և զկիրս, զորպիսի նշանակեն բայքն, յորոց բղխեն։

Ա՚յս մասն բանի, կոչիընդունելութե՚ վ՚ երկուց. ՚Նախ զի ընդունի զանուն ՚ի յառէից, կա՚ ՚ի կրից, յորս իրն նշանակի լինել. զի որ այրէ, ՚ի յայրելոյն առել զանուն՝ այրօղ ասի. և որ այրի, յայրմանէ անտի՝ այրել կա՚ այրեցեալ կոչի, լը այսմ իմն և վ՚ այլոցն։ Երկրորդ՝ զի յերկուց մասանց բանիևս ընդունի զպարագայս. ՚ի յանուանէ և ՚ի բաէ. ոմն տեսցի այժմ։

Պարագայք ընդունելութեանց են վեց. ՚ի, Որ, ձև, տեսակ, ժամանակ, Թիւ, և Հոլով։ Որոն, ձևն, տեսակն և ժամանակն՝ լը բայից. իսկ Թիւն և Հոլովն լը անուանց։

Որք ընդունելութեանց չորք են, ոմն և բայից. ՚Ներգործական. փրկեալ. փրկելոց։ Կրաւորական. զրկեալ, կա՚ զրկեցեալ. զրկելի, կա՚ զրկելոց. Ընդհանրական. ընթացօղ. ընթացեալ. ընթանալոց. ընթանալի։ Հասարակ. խօսօղ. խօսեալ, կա՚ խօսեցեալ. խօսելոց. խօսելի։ Զևք ընդունելութեանց են երեք. Պարզ. գործօղ. գործեալ։ Ածական. կենագործօղ. կենագործեալ։ Հաղորդական. ներգործօղ. ներգործեալ։

Տեսակք ընդունելութեանց են երկու. ՚Նախատիպ. հնչօղ. հնչեալ։ Ընդօղական. հնչեցուցանող. հնչեցուցեալ։ Ոմանք լը անուանց ևս կազմեն տեսակ ընդունելութե՚ այսպէս. հնչողական. հնչողութի՚, և՚. բայց այս կազմուս

թէ վերաբերի առ անուանս. զի այսպիսի բառք իբր
անուն վարին։
Ժամանակք ընդունելութեց են երեք. Ներկայ. գըր-
աւօղ։ Անցեալ. գրաւեալ։ Ապառնի. գրաւելոց.
գրաւելի։
Ձևիք ընդունելութեց են երկու. Ընդհան. ծագ-
օղ. ծագեալ. ծագելի։ Յոգնական. ծագօղք. ծագ-
եալք. ծագելիք։
Հոլովք ընդունելութեց են տասն, ոչ և անունանց.
զորմէ գիտելի է, զի որք ՚ի էալ յանգին, հոլովին.
ոչ գետ, գետոյ. ՚ին, զօրացեալ զօրացելոյ. զօրացեալք,
զօրացելոց. ևն։ Նա որք ՚ի լե յանգին, հոլովին ոչ
եկեղեցի, եկեղեցւոյ. ՚ին, գովելի, գովելւոյ. գովելիք,
գովելեաց։ Ասկ որք ՚ի լոյ յանգին, ոչ հոլովին։
Այլ որք ՚ի օղ յանգին, ըստ եզականին հոլովին՝ ոչ բա-
բեր. փոխարկելով զօ տառն ՚ի ո. իսկ ըստ յոգնականին՝
ոչ փղաւոյ, փղաւոց. ՚ին։

Ա| աձառօղ.	Ա| աձառօղք.
Ա| աձառողի.	Ա| աձառողաց.
Ա| աձառողի. ցվաձառօղ.	Ա| աձառողաց. ցվաձառօղս.
գ| աձառօղ.	գ| աձառօղս.
՚ի| աձառողէ.	՚ի| աձառողաց.
զ| աձառողէ.	զ| աձառողաց.
Ա| աձառողիւ.	Ա| աձառողօք.
զ| աձառողիւ.	զ| աձառողօք.
՚ի| աձառօղ, կամ՚իվաձառողի.	՚ի| աձառօղս.
ով| աձառօղ։	ով| աձառօղք։

Գ. Լ. Ա. Խ. Ի.

Գիտելի՛ ինչ ՚ի վեր ընդունելութենէ ՚ի նահատուրէ։

Ալ ընդունելութեց յանգելոց ՚ի օղ գիտելի է, զի ՚ի կրաւորական բայից բնաւ ոչ
ելանեն ընդունելութիք վերջաւորութեա
օղ. այլ էալ, լէ և լոյ։

Ընդ թէպետ ուրեք ուրեք դնի էօղ ՛որգոն, Ա՛յրեցօղ. սիրեցօղ. առեցօղ. ևն, բայց այսոքիկ ՛ի գործ աճին ՛ի ներգործականս և ՛ի չեզոքականս. տե՛ր, *Օ՛բոցն ՛ի բաբելն՝ (արար ՅՃ) մանկանայն՛ ցօղ, և քաղդէացւոցն հուր այրեցօղ ընդ. ընդ։

*Ի՛նամատոյնս գործէ (նաւաստուրէն) զհուրն սիրեցողն ՛ի գէր» պէտոյեց։

*Օ՛օրէն դիւց առեցօղք ամենն, և առեցեալք յամենն։ նոյն

*Օ՛արմասցուք ընդ հսկեցօղ աղջն սագաց։ վէցօր. ը։

*Օ՛րինակ բարեաց և դուռ լինելիս հայեցողացն ՛ի քեզ։ ոսկ. ՛ի մէկն. գ. յովհաննու։

Յորս ընդունելութիւնդ՝ այրեցօղ. սիրեցօղ. և ապեցօղ. գ. դեալ են իբր ներգործականք. և ընդունելութիւնդ հսկեցօղ. և հայեցօղ՝ իբր չեզոքականք։

Ոսկ ՛ի կրաւորականս՝ փրկիչ օղէ դնեմք եալ. տե՛ր

*Ի՛րաշալի Ճգնութե՛ ՛ի յերկրի նահատակեալ, և ՛ի յերկինս պսակեալ։ ՛ի ղազիանոյ. կանոն. ճծ։

*Ի՛ացեր զաղխել դուռն դրախտին։ էղիզ. ը։

*Ո՛ար չարեալ ք արիաբար ընդդէմ մահու չար իշխանին։ ՛ի ղազիանոյ. կանոն. ճծ.

*Օ՛ր ոմանս ՛ի մէկ ձեռագրաց իբրու .... իշամղուս յօտար վաստակոց կերակրել։ ոսբփ. յօ՛. 8. յօբփ։

Այսպէս իմա և զ՛ե՛ էական բայիցս՝ եղանիմ. լինիմ. և եղի՛ ՛ի սոսա և միսխանակ օղէ միշտ եալ դնելի. որգոն եղեալ, եղելոյ. ևն. տե՛ր։

*Օ՛ր իմ այսպէս ստորաքարշ եղելոյս զաղօթս .... ո՛ր արար անտես։ լմբ. ոաղ. 101.

*Օ՛ուղիս փափկութե՛ քո տացես ըմպել արժանի և ղերկոցն։ ածխանգեղոն։

Ի՛ստ այսմ և ընդունելութիւնք այնց չեզոքական բայից, որ են ըստ օրինակաւ ղբընանա՛ին, ո՛չ լինին օղ. այլ եա՛ ուստի և փոխանակ դնելոյ, Օ՛արթնօղ. Հարթնօղ. Թաքնօղ. սարտնօղ. ևն. դնի Օ՛արթուցեալ. Հարթուցեալ. Թաքուցեալ. սարտուցեալ. ևն. տե՛ր, *Ի՛ղեն ո՛ երազք զարթուցելոցն։ ոաղ. 72. 20։

*Մի կշտամբեր զհարեւանեցեալս. Առակ. ՝ի բանս. ՀԴ։
*Ցաց նմա ուսեալ՝ ի մանկէն Թաքուցելոյ։ յայտ. Ձ. 17։
*Ընդվիսեցաւ զբարձրացեալ սուր բարկութեանն ահա-
ւորիդ սպառնալեաց՝ ՝ի սարսուցելոյս յերեսաց մե-
ծիդ։ Առակ. ՝ի բանս ԿԵ։
Այնպէս և ընտանեալն գոմ բային հասարակօրէն ոչ
դնի յանդիւս օր. այլ ետս ոչ, *Օ գուշասցուք զկնի
եկեալքս. յն եկօղքս։ խոսրով։
*Յորմն վարսել հրամայէ (արամ զնիւքար) ՝ի տե-
սիլ ամ եկեղեցն անդր։ խոր. ՟Ա. 12։
Ծնեալ ուրեք ուրեք օղ յանդիւս ևս գտանի եղել. ոչ,
*Պրով աւանդեցին զամն զկնի եկողացս։ ընդմ. ընդմ։
Պիտեալ ի է ևս, զի բշմանգամ փխենկ օղի դնին դիմա-
ւոր բայք՝ մասնակամբս որ. ոչ, *Որ առնէ զմեղս, (յն
առնօղն մեղաց), ծառայ է մեղաց։ յովհ. 8. 54։
*Որ առէ զեղբայր իւր, (յն առեցօղն եղբօր), մարդա-
սպան է։ Ա. յովհաննու. 3. 15։
*Որ քննէ զսիրտս. (յն քննօղն սրտից)։ հռոմ. 8. 27։
*Ստացօղն մի խնդասցէ. և որ վաճառէն, (յն վաճա-
ռօղն), մի ողբասցէ։ էզէկ. 7. 12։
Ընդեմն ևս դնին ածանցական անուանք ընտանեանք.
ործոն, Ակսիչ. անարգու. պահանորդ. գտակ. զար-
Թուցիկ. ևն։ յն կիզօղ. անարգօղ. պահօղ. գտօղ. զար-
Թուցանօղ. ևն։ Ընդեմն դնին անուանք բարդեալք ընտ
բայս և ընտ արմատս նոցին. ործոն, Հարեբար. խնա-
մակալ. հետամուտ. նաւակատոյց. քաղցրահայեաց.
շնորհաբաշխ. չարամաղթ. պարգևատու. ևն։ յն բա-
ներարօղ. խնամօղ. ևն։
Ասն ընտանեալոցդ յանդեղոց ՝ի նմ՝ գիտելի է, զի սք
երբեմն իբրև բայ վարին, և երբեմն իբրև անուն. ոչ
ունիմք ասել յերրորդ մասին։ գլ. Ի.
Պարձել գիտելի է, զի սք երբեմն դնին փխենկ անորև
ուԹիւ. ոչ երևի յօրինակսդ՝ որ զկնի. *Ընդոչ ուրախա-
ցեալք ՝ի սէրն ամ՝ միւսէն չհամալեալ զկնեցեսս ՝ի մարմնի
այլ՝ յերկինս. յն չհիքրել։ եղիշ. է։ 34

*Ոչ ներքինք շարժեալ կարեն, (այ շարժել կարեն), և ոչ վերինք դրդուեցուցանեն. եղիզ. Ը։

*Օ տեղեաւն զեռեալ սկսան. այ զեռալ։ եղիզ. Ը։

*Ի՞նապետել հնարեր (ներբուվք) առ հնարիկ ի վէր այլոց ևս սկայից. այ միապետել. յովճ. կաթ։

*Որ ի խաչին վէ՛ր իմ ծարաւեալ ի գողգոթայն՝ զիս առ ձայնե ինքեն խաչակցել. այ խաչակցել։ ղուկ. հ։

*Տուաւ ինձ ամ իշխանութի՛ երկինս և երկրի՝ զիշխեն աշխարհիս դատապարտել, և զհոգիան ի դժոխոց վերածեալ. այ դատապարտել, և վերածել։ լամբ. պոպ։

Ո՞յլ պարտ է ի գործածուէ սոցա զգուշանալ։

Ասան ընդունելուէ՝ որք յանգին ի լոյ, գիտելի է, զի սո՛ք միշտ երբ բայ վարին, թէ ի ներգործականս, թէ ի կրաւորականս, և թէ ի չեզոքականս։

՚Ի ներգործականս. այ, Լսելոց են զբօթ զդոյժ առհաւոր սպառնալեօք ի մունէ։ յոճաննպապաս. ե։

*Խնդրելոց է զվրէժ յափշտակուեցեա։ գէորգ. էսայ. 5։

*Պատելոց է զմեմ մարդ ըստ գործոց իւրոց։ եղիզ. Է։

*Յոյ ընդունելոց եք զհատուցումն վարձուցն։ ասրգ. ի Մղն. ա. պէտ. 6։

՚Ի կրաւորականս. այ, *Աշաամբելոց եմ ոչ յօտաս բաց, այլ՝ ի բերանոյ իմոյ։ լամբ. ի Մղն պոպ։

՚Ի սոցանէ յաձախ փառաւորելոց եմ։ Նահայ. 12. 23։

*Աստակագոյն տանջելոց են ի դատաստանին։ անանիա։

*Պատապարտելոց են, որք գիտեն տիրապետ, թէ ոչ գիտեն. և ձեւանան, թէ գիտեն։ ասրգ. յակ. 3։

՚Ի չեզոքականս. այ, *Ա՛րդ զինչ արարից մեղուցեալ անձամբս, որ չեմ ապրելոց յահագին հրոյն։ ղուկ. ի՛ե, *Լսանելոց եմք ի մարմնոյ աստի։ եղիզ. Վ՚երպ. Է։

*Անհաւատուքն կորնչելոց են։ անանիա վ՚երպ։

*Պատահելոց են ձեզ մեծամեծ չարիք ի վախճան աւուրց։ ՆՃե. Ճառ. ծգ։

Ասացի գիտելի է, զի յաձախ գործածուէ՛ն այսպիսի

ընդունելուցեդ տգեղացուցանէ զկազմուն շարադրուեցս. վայ բազում անգամ ի տեղի սուտ դնեմք զբայսդ՝ հանդիպելոյն կամ ոնոյն. և մերթ ևս հակառակ. ար, *Եթէ հանդերձեալ է ք քան լինել գործակից, պարտիս և ձանապարհի նորին լինել հետեւող. յն, եթէ լինելոց է ք գործակից քան. ընդդ. նղմ։

*Յորժամ հանդերձեալ էր ժողովել զցրուեալ քս, էջ ի հօրէ. յն յորժամ ժողովելոց էր։ ընդդ. նղմ։

*Նա եթէ անտես առնէ, ունի տօկոսեօք վճարել առաջի քան. յն վճարելոց է։ ընդդ. քնդհանր։

*Յորժամ ընդ աւագաց ունիցիմք խօսել, երկիւղալից մտօք՝ բանիցն հոգ տանիմք. յն յորժամ խօսելոց է։ ցեմք. խոսլով. ի յաւաջաբանում։

*Օ՜ր պիտոյ են ինձ այն կեանքս, եթէ մեղօք հասանէ ինձ կեալ։ ի ճառընտրին։

Նրբեմն ևս դնեմք, պարտ է, կամ պարտ. ևս. ար, *Ո՛չ պարտի մարդ երանել զբարեբախտութիւն իւր մինչև ցվախճան։ յովհաննէս կոմ։

*Նեթէ արատ ինչ մեղաց տեսանիցէ յոք՝ (առաջնորդն) սիրով և արտասուօք պարտ է բժշկել։ նար. եզք։

Պահելի է ևս, զի ընդունելութիւնքս գալոց և լինելոց՝ ուրեք ուրեք դնեմք իբր անուն վարին՝ նախդրիւ միայն հոլովելով. ար, *Նա զգալոյն պատմեսցէ ձեզ։ յովհ. 16. 13։

*Յաղագս հոգւոյն զլինելոցս նախատեսեալ. . . . պատրաստէր։ յովհ. եմատթ։

Ոմանք ընդունելութեանց յանգելոց ի լէ՝ գիտելի է, զի սքզբ. զմխեն յաճ կրաւորական և ի ձայնակրական և ի հասարակ բայից. և նշանակեն իբրև լինելի. արգանդ. պատմելի. հրաժարելի. դաւանելի. ևն։

Ոչ եթէ բղխեսցեն ևս ի ներգործականաց, ունին յայնժամ գործել օղէ. ար, *Ոչնչքն և սատանաճքն. գուշակելեացն լիցին. յն գուշակողացն։ գ. նահ. 3. 18։ *Ոչառնացաւ ցքի ըմպելեացդ. յն ըմպողացդ։ եսայ. 24. 9։

*Ամակից լինին գործեցեն. այ գործողին։ Հռոմ.1.32

*Ոչ երեք ծանր լինչ էր պատգամն, այլ կոչեցին նոա
րա փորքը էր. այ կոչողն. Ծնծ. Ճառ. Ը։

*Խթան ընդեմ աքացեցեց ոչ ինասի, այլ զուտս նց ծա
կատե. այ խթան ընդեմ աքացողաց ոչ ինասին գէորգ. 2։

*Յարեաւ նախապատմելին. այ նախապատմօղն։ որ ե
ասել՝ յարեաւ նա, որ յառաջն պատմէր՝ երե յառա
նեմ։ ղուք. ։

Ըստ այսմ վարին երբեմն և բղխել քն՝ի չեզոքակա
նաց. այր, *Բանզի կարէ և ոչ գնալ գնալին, և ոչ տե
սանել տեսանելին. այ գնացօղն։ պատկն անցողն։

*Ոչինչ այլ այսպէս զգուշալի լիցուք՝ որքան զմիտս
մաքրել. այ զգուշացօղ լիցուք։ լմնէ. ապօն։

*Պատկառելի է ազգ կանանց՝ առաւել քան զարանց
այ պատկառօղ է։ Նար. ՝ի ՌԻՆ երգեցոյ։

*Յօժարելի լիցուք այսուհետև մտանել ՝ի հանդիստ
անդր. այ յօժարօ՛ղ լիցուք ՆՃԾ. Բ։ Ա,ԼԼ ՝ի յաձախ
գործածուէ սուցա պարտ է զգուշանալ։

Ոմանք յընդունելոցեց ասեն դնին երբեմն և վխնկ
ընդունելոցեց յանգելոյ ՝ի էալ. մանաւանդ ընդունե
լոցեդ՝ ինդրելէ. այր, *Ինդրէ ջերմեռանդն արտասո
ւօք զքաւուն. և առնու զինդրելին։ յաձախ ՃԳ։

*Ինքև էառ (ոստիկանն) զինդրելին իւր....ոչ թող
զոր զատընկերսեց. յովհաննէս. կարս։

*Հրամայէ նմա ստեղծագործել զինդրելին իւր
(գՀայոց տուամարն)։ Նոյնն։

Գիտելի է և այ, զի այսպիսի ընդունելոցեք բազում ան
գամ յարելով յեկեղեցի բայց՝ վարին գրեթէ իբր
զիմազուրկ բայ. այր, *Ինկարելի է....երկուց հակա
ռակ տերանց ծառայել և հաճոյանալ։ ղնուկ. քնքշ։

*Գտելի և զգրաւելի է ամ մեղաց՝ որ ոչ ընտրէ
զչափ իւր։ ՆՃԾ. Ճառ. Ը։

*Տարաբերեալ մտայ զառաջնորդական պատիւ հա
ւատալ զգուշալի է. լմնէ. ՝ի ՌԻՆ. պատ։

*Լիչ է քնաւ համարձակելի նոցա խօսիլ ինչ առաջի ոյ։ էփեսաբոս. վերպ. ղս-կ. ձբ. 28։

Պարտ է, զի բազում անգամ փխինկ վարեցոյ զսոսա իբր զբոյ, դնեմք զահեղութիւն սոցին հաւատոյ քայիւս՝ է, կամ գոյ, կամ դիմազուրկ քայիւքս պարպէ, ործոն է, պնդ. ևս, ըստ, *Հայց ինձ ոչ փոքր է հիանալ։ յն ոչ փոքր հիանալի է։ շնորհ. ընդ։

*Ալ ո՛ զի այս տիրապէտ այնոցիկ է գիտել՝ որ հոգւոյնքն են աստ ջնորդել իբրու աքանչելին յակովբոս. յն այս գիտելի է այնոցիկ, ևս։ ասրգ. յակ. ա։

*Օ՛ի գոյ հաւատալ գրոյ ՚ի վեր ջրոյ, քան մեծուն ՚ի վեր նոցին. յն գիրն առաւել լինի հաւատալի ՚ի վեր ջրոյ, քան մեծուն ՚ի վեր նոցին։ ասրգ. յակ. 2. յորդ

*Պատնաշ պարտ է ՚ի լինել և ՚ի չար ձանապարհէ։ յն պատնաշ է։ առակ. 22. 14։

*Ընդ ժամն է աստանօր մեծ գործ կատարել, և բազում ասել առարկուեաց ձառից. յն մեծ գործ կատարելի է, և բազում ինչ ասելի։ բեր. ա։ 20։

*Ընդ աղագ պիտի ունել զառաջնոն. յն ունելի է։ ռոմէացոն. ա. 3. յորդ։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Ի՛Զ։

Յաղագս Խոհականութեան։

Ձախադրութեն է մասն բանի, որ ՚ի յարիչն յանուանս՝ ևս և յայլ մասունս բանի իբր յանուանս, ցուցանէ զպարագայս ինչ իրին, զոր անունն նշանակէ. իբր զի եդեալ յառաջոյ անուանն, յայտ առնէ զայն ինչ, որ շուրջ զիրօք մտածի. և այս՝ կամ՝ նշանակութե պնձռի. և ասի պատձառական. որ, *Ո՞ մեղաց ծառայ ք եղաք։ վրպ. կրց. ձբ։ կամ՝ նշանակութե ժամանակի. և ասի ժամանակական. որ, *Ձեր ցաւագին կենացս այսոցիկ կայ մնայ մեզ մահ. և չէ մահուն՝ մահն անմահ։ ռոմ. ա։ 6։ կամ՝ տեղոյ և ասի տեղական. որ, *Ո՞ւրբէն ահեղ բեմին չի հնար պաղատել։ ներսէս. պ։

Կամ ըլ կարգի. և ասի դասական. ՚ր, *Օ՛կնի սորա (՚յ իշխանին գրիգորի), պայազատե պիշխանուԼՀԵՆ Հայոց սմպատ բագրատունի։ յովՀ. կ-ը։

Կամ ըլ հանգիստուԼՀ. և ասի հանգուստական. ՚ր, *Օ՛օ՛ ըչն արքելոց այսր անդը դեղեվ ին։ ոոզգ. յակ. 4։

Կամ ըլ ընդ դիմուԼՀԵ. և ասի ներհակական, կամ ընդդեմական. ՚ր, *Ի՛նդրեմ ամբարտաւանուԼՀԵ պատշաճ ի կարգել զխոնարհուԼՀԵ. գԷոզգ.26։

Կամ ըլ որշման. և ասի զատական. ՚ր, *Ո՛ոց ՚ի յերս կուց անգ ոչ մտին՝ վՀ մեղայ որ գործեցին. Ո՞ ոզՀԷ։

Կամ ըլ փոխարինի. և ասի փոխարինական. ՚ր, *Ի՛նչ փոքոն և անՀաւարի վանայն շնորՀեսցե զարդ. ընոզգ. ԸղՀ։

Կամ ըլ միջորդուԼՀԵ. և ասի միջնորդական. ՚ր, *՚Ի ՀՀոն մաբենահալոյ որդոյն ՚ոյ ագատեցան տիե զերբ ՚ի յանցանացն. յոճախոպոպո-ՏՀ ՀՀ։

Կամ ըլ կցորդուԼՀ. և ասի կցորդական, կամ միասնական. ՚ր, *Ա՛խտր, որ յամբարտաւանուԼՀ և յոխակալուԼՀ՝ զոգիս Հանդերձ մարմնովն ՀաշՀեն. ԷգՀաոո. ՃՀ. 10։

Կամ ըլ բաղդատուԼՀ. և ասի բաղդատական. ՚ր. *Ձ՛նք զխաղաղուԼՀԵն բարե՛ի կեանս մեր. ԼՏՀ. ոոՀՀ։

Կամ ըլ առաւելուԼՀ. և ասի զերադրական. ՚ր, *Յ՛ոՀԸ ՚ի վՀրայ եղկանացս կացցէ բանն. Նահայ. 1. 1։

Ա՛րդ՝ նախադրուԼՀԵք բաժանին յերկուս ազգս. ՚յ ՚ի հոլովակերտս, որք նախդիր կոչին. և ՚ի հոլովառուս։

Ա՛ՀՀ հոլովակերտից, որք են, ՚յ. ոո. առ, ՚ե. ց. ղ. և ընդ. տես ՚ի բառարանին, ընդ որս տես և զբնոն։

Յոկ վՀ հոլովառուանց, զորս ըլ կարգի հոլովել ոչ եդաք յառաջինն մասին. գԸ ՃՀ. Գ՛իտելի Է նախ, զի ոմանք ՚ի նոցանէ երբեմն առնուն զկրկին խնդիրս, ՚ի միասին. և ոմանք զայլ՝ փոխանակ բուն խնդրոյ իւրեանց, ոՀՀ Է տեսանել ՚ի հետագայսդ։

՚ՆախադրուԼՀԵքս՝ Դ՛ինչ, Դ՛ինչև, երբեմն առնուն միա նգամայն զբայառական և զնախդրիւ տրական. ՚ր։

*Ի դաւթէ ինչ ՝ի քէն հազար ամ. վրդպան. ոաղ. 88։

*Ի մերոյն հայկայ ինչե՞ ցիւթագաւորէն վազարշակայ գտանին ամք սմբէ. յովն. կոն։

Նախադրութիւնքս՝ յոտ. յեռոյ տուն. ՝ի վէր տանելով, առնուն միանգամայն զհայցական և զգործիական. զր.

*Զտահեմք զժամանակս կիւրոսի՝ երկերիւր ամաւ յոտ տուն զնեբուքանեզայ (ժամանակին)։ խոր. Բ. 12։

*Ինն հարիւր ամաւ յեռոյ տուն զաբրահամ շինեցաւ սիոն ՝ի դաւթայ։ վրդպան. ոաղ. 109։

Նախադրութիւնքս՝ հետ. ՝ի էոյնէոյ. ետ ոտն. առնուն երբեմն զբացառական և զգործիական, մանաւանդ ՝ի վերին եկեան բայիւ. ոտ և նախադրութիւնքս՝ ետ. էոյ. տոտ. հուտ. առնուն երբեմն գտրական և զգործիական. զր.

*Հաղեց ինն պատուով ՝իմ ՚ջ պողոտային՝ չորս ասպարսաւ հետ ՝ի քաղաքէն։ յոյոն. յոպրել. ժԲ։

*Երայրն ՚ի էոյնէոյ ՝իմ ՚ջ ասմ՚ րիսօք Ե վէտ հրոյ՝նկ. 10

*Մերչ եր գեղն յիէմ մղնաւ երեք։ նամբրէ։

Նախադրութիւնքս՝ ետ. էոտ. հուտ. երբեմն հանդերձ նախադրեաս ոտ՝ առնուն զվերջահոլով տրական. զր.

*Մերչ ոտ նմին հանգուցեալ. երկնէոյն. ՝ի գով. լոտ։

*Մօտ ոտ ոյ կացոյց (զհոգելին բնաւեաս։ պգ. յոհ. 7։

*Հոտ ոտ նմին տեսանէք և զնա եկեալ յերկնից։ եգնոպիոտ. վրդպ. է։ 28։

Նախադրութիւնքս՝ ղտ՚ջնանալէ և հանդերձ, երբեմն այլ սահման ուրեք արտաքոյ սովորեալ առնուն գսեռական. զր.

*Չ՚ջնանալէ նը յարդարեց կալուածս. յովն. կոն։

*Հողալով ՝ի նմ զմանն արքունի.... հանդերձ առանձին մահց և ոսկեաց։ խորէն. Բ։ 21։

Գիտելի է երկրորդ, զի զտահին և այս նախադրութիւնս, զորս մեք ոչ եդաք յառաջին մասին. վասն զի առ նախնիս մեր հազիւ ուրեք երևին նոքին, և կամ յոտտանաւոր բանս միայն. որպիսի են սքզ. Հասկ. նանդ. Տոհ. Տոտ. հետ. հետս. ՝ի հետ. ՝ի յետ. ընդդէմ. էնդ. էոյտտ. ֆոտտ պարբերդ. ետպէտոյ. ոչ. ոչըն. ոչտ. ևտ. Ընդ որս դասի և բառս տոտ՝ ՝ի վարելն սինանկ նախադրութեամբ՝ էոյ. զր.

*Ձայրդ մեղ երկբայութ՝ զնը քն ուն ի բարեմտութն պէս։
*Ձանոյ որ (վեց են) առաւօտին սաղմոսք. յովհ. եմաս. ժամ։
*Ամէ ոմանց չուքնոց գոյ ացուեցն Ձշմարիտ է։ պապիաս։
*Որոյ հնեսե այլ ոչ ևս իցէ։ առակ. յակ. Ճառ. 4։
*Ի հնեսե այսր ամի...վարեցաւ անօրէնութ. պէսոյն։
*Ձյեսպէսնորիկ...՝ի սրահիցն հայէ՝ի գեղեցկութե՝ն նոյն։
*Պէտ վերոյ ամենայնից լինել մարդկան՝ ի նոյն։
*Կոչին Ձայից պէս պատուադիրք. վեցօր. Ճառ. ը։
*Ձառ զմեր տա՝ ի մեղաց. այ բայ՝ի մեղաց՝ Ճառընտիր։
*Պարիսպքըն եօթն երիքովին...պերն ջուր հալեր կործանէին՝ ի չո՞ որդին։

Պիտեի ե երրորդ, զի երբքն ոմանք՝ ի մակբայից ևս խոսդիր առեալ՝ վարին իբրև զնախադրութե. այր. * Ի ներս քաղաքացոյն ոչինչ թեթև վիշտս (երս)ք. Ծոփ. 15։
*Փրկեաց գժդվրդդ ենէչոսոր ձեռինեգիպտոյց. եբ 18։
*Ելոսոս մեղադրութեն ձնացից. յովհաննու. կոն։
*Ոսոչ յեսոյ ամենեցուն գայ՝ի կուրթս (որթ.) պէսոյնց։
*Ոնարժանից սորս երեալ. ընորկ. ի չո՞ որդին։
*Ակեալ բնակեին սո՝ ի սորս կոշայ. յովհ. կոն։
*Ել ղեսո-ղէղ միմեացն հանգիսեալ. ք. վեցօր. ը։
*Ել հն յայսն ոեսողայ ... վերանայր. ի վերսոհեբերնն։
*Ել սո՝ ի լսո-ոմ ծղվըդենննասեցաշակերտն. ղս. 20.45։
*Ի քոյն եր կենդմ իբր ե վտաւանսս. ք. Ծոփ. 13.29։
*Տա երկնհսոգոյն՝ ի քաղաքեն մղնաւ երեք. Ճառընտիր։
*Պաղսո-կ՝ ի քեն գնաց գողնան. նեբրս. ա. նոգ։
*Ես տատալան լերուք... ղանխո-ել իսողայ. սորփ. յակ. 11։
*Ոսկըբանցն և այր յանկայլն տեսանելնոյն. ա պէս. 2։
*Ոմանեն և անդր շինեաց աշտարակս. խորենա. գ. 59։
*Եդ կրօնս պիւրագորաս...՝ի լուսնոյ և՝ի վեր ղեմ

ինչ անմահ համարել. եղնոկ. ծբ։

Ընբեմն ևս ածական անուանք ինչ խնդիր առեալ՝ վարին իբրնախադրութե. որպիսի են սոքին. Ոյոան. հոն գոյն. հեց. նեբհոչ. մերչ. ոսոր. ընդհոսո. պոյգ. խոսո՝ն. յաճախ.

եւ. Ընդ որս կարէ դասիլ և բառս՝ ճահ, կամ՝ ի ճահ. այր.

*Որ սիրէ զոճ, նմանանին սիրէ զոմանդոյ զկնի լնոյս։
*Ոչանգոյն իժ է և քարբի խոցել զլսելիս։ ընդհ. ընդհ։
*Ի շազակեցին և երկու ծերքն կէց նմին։ գոն. 23. 24։
*Ցհշնամանոյն ներհակ՝ վերք յուզարկեցեր։ նաք. ղբ։
*Ի՞նչ ի մեզաց զկենաս մեր անօրինեացն։ երգ. ա. պե. 10
*Ցորք յայս շաւղացս ընթանայ։ լամբ. հոլգ. եկեղ։
*Ազինչ ընդհոտ յայսմ պատուղ տայ սմբատայ։ նոր. ք. 44։
*Ցոյգ ըստ հրամանին և գործն վճարել լինէր։ եգ. է. 14
*Ոտն ընկնու... սկսանի նուագել։ յովհ. ենոպ. ծգ։
*Ցառաքան զպետս ժողովելին։ գեորգ. նոյ. 2։
*Կորսուիր ձգե յեռուստ կողմանն ճահ։ նար. ք. 82։
*Ի անջանցն ի ճահ խոյացաւ։ ի ճոռ-ընգնդս

Այնպէս ևս երբեմն գոյակն անուամբ լինչ հոլովմամբ իւիք խնդիր առել ի սեռական հոլովին՝ (որ համարի իբր յատկացուցիչ ինչ, վասն իբրև նախադրութեան. որոց զբազումն՝ որք հասարակօրէն իբր այնպիսի վարին, եղաք յառաջին մասին. ըստ որս կարեն դասիլ և սոքին. ի՝ պէնոյ. ի պէնո. յերբեմն. ի շնորհս. առ՝ ի պատճառս. պատճառանօք. ի ընկճանոյ ի հողմանոյ. ընդ հողմն. ընդ հողոյ. յերկեայ. ի նոյն. առ նոյն. ևս. այր.

*Ոպէնոյ եկեղեցւոյն սկսանի օրհնել զնոճ։ երգ. ա. պե. 2։
*Ոպէնո օրինացն այլաբանեն զայս։ եգն. ք. 29։
*Ցսաց մարգարէն յերեսոյ ոմն։ յաճախապատում. ծգ։
*Ցյս տմձեզ՝ ի շնորհս ոմն ասացաւ։ հոլ. ընծայ. ճա. 26։
*Օբանս բարիս խօսել առ՝ պատճառանօք սիրոյ։ շնոր. նգնբ։
*Տես, գուցէ պատճառանօք զդալի կերակրոյն՝ զրկիցէ հոգեքոյ յիմանալի կերակրոյն։ վարդ. հոլոգ. գլ. ք։
*Ցսացեա... ե նիգ առմի սիւն՝ ի ընկճանոյ խորհինն։ եր. 26։
*Ասպանցեն զնա՝ ի հողմանոյ սերհնոյն ըստ հիւսիսոյ։ գնա. 1. 11։
*Ցնկան ընդ հողն դրանն՝ ի ներքս։ գոն. 13 26։
*Ամէն երեք այք մնա առնա ըստ հողոյ լերինն։ ք. նագ. 17. 13։

*Ի այտակարան չէ լեզու կայ ուսուցոյ, բայց յաչխարհագրութ.
*Գուգարք է Տաճկ կայ ուսուցոյ, է նոյնն։ *Աւստ ու Տաճ կայ երասխայ, է նոյնն,

Գիտելի է ջորըրդ, զի նախադրութիւնք թեպետ հասարակօրէն յառաջոյ գնին խնդրոյ իւրեանց, ըստ որոյ և կոչին նախադրութիւնք. բայց բազում անգամ ևս յետոյ գնին. որ, *Զարին գնի միւսոցայ, նար. կէ։
*Ո՞ դատախազն՝ դատաւորին հանդէպ կացուցի. նար. կէ։
*Ո՞նմանըմ էր զորըսուիսն շանց ոռոչն արկանել լամբ. ոսէ։
*Ո՞յիշեցուցիչն զարդու ասէս կրես։ լգնաոս. Ե. 46։
*Տեսաք զփառս նո՝ իբրև զփառս միածնի. յո տեսաք զփառս նո՝ իբրև զփառս միածնի, յովհ. 1. 14։

ԵՒս երբեմն ևս ըստ մէջ նախադրութ և խնդրոյն անկանի այլ մասն բանի. յո կամ՝ այլ, կամ խնդիր խնդրոյն, և կամ այլ ինչ. որ, *Ո՞խաչ առաքինութեն բարձին, և գնին գերեզմանքին, յո գնացին գինիքին։ ընդհ. ընդհանր
*Աղխս չարն է վէր խորհուրդս հասուցանել արքային. յո է վէրս արքային հասուցանել. յովհաննէս կոն։
*Ո՞աղքատն վասն զինցոտին զգենլոյ անպատուէքս։ յո վասն զգենլոյ զինցոտին. առգ. է Ռէհ. յակ. 6։
*Ո՞ձև կերպարանի բանիցդ վասն ըստ մեզ կայտնելոյն կարգէ. յո վասն կայտնելոյն ըստ մեզ. լգնաոս. ՃԼ. 12։
*Յարկել հիմանն՝ որ է նոցանէ՝ վնասոյ շինեմք զխոստովանութեն մերոյ կայսրարարութ. յո շինեմք զկայսրարարութեն խոստովանութեն մերոյ է վէր հիմանն՝ որ արկեալ է նոցանէ։ գրիգոր կոն։

Գիտելի է հինգերորդ, զի յայնպիսի նախադրութիս, որք ունին զնախդիր, ոչխն են, պիտ. չյեա. յաղագս ևս. երբեմն կրկնի նախդիրն նաև է վէր խնդրոյ նոցա. որ։
*Ո՞ միմեանց պիտի անհետ է վերոյ գայինս, խոր. ա. 2։
*Յետ ժամ չբաբեց պիտ երթայք. ա. Ներ. 5. 15։
*Որ է ինչ պատճառս տալ հակառակորդին է հայհոյութե յաղագս։ ա. պետ. 6. 14։

Լսակ երբեմն դնի միայն ՚ի վեր խնդրոց նոցին։ որ, *Օ՜ մի
մեռանց հնչ կարգեալ տողերցին։ ագռնանգելոյս։
*Օ՜նորին անպիտանութեն վարեցաւ հետ պետոյեց։
*Եւ ինքն ձշմարտութե վե՛ր չև ե հասեալ։ եղիզ ք։
*Ով մեդոյն այնմիկ,այրչեռա գայեցե գայլ կղուե։ Տս.18
*Ի պատուիրանազանցութեն առի դարձաւ առ փչօղն։

Տոմերք վերծոնող։

Երբեմն ես՝ ուր պիտոյ ե կրկնել նախադրութե՝ նախադիրն միայն կրկնի ՚ի տեղի նը։ որ, *Երբ գնեա աքադաքութե, գնծպաշտութե, գհաւատոց, գսիրոյ, գհամբերութե, գհեզութե։ ա. ովհ. 6. 11։ Յորս զօրութե կրկնի նախադրութիս՝ գնեա. ոչ թե ասէ. երբ գհետ արդարութե, գհետ ընծպաշտութե, գհետ հաւատոց, եւն։

Ըստ այսմ ե և ՚ի սոսկն։

*Ով երս ՚ի վե՛ր վիրաց՝ և ցաւս ՚ի ցաւոց յաւելուն։
որ ցաւս ՚ի վերայ ցաւոց. ընդհակառակն։
*Ընդեռ գի զօրութե ոչ կալով ՚ե գիջ ձեր, ոչ երբից
մանկանայն. որ ոչ ՚ի միջից երբից մանկանացն ճառընդոյ։
*Ձանկեր զդիշերն ՚ի գլուխս յաղօթեան ոչ՝ ոչ յիւր պէտ
պալ՝ ՚ե մերն. որ ՚ի մեր պետս։ լմբ. յոտակ. անոտակ։
*Պարտ և արժան եր (կրօնաւորաց)...երբեք զլուսաւ
տուլ լինել ընծային և ուղիղ վարուքն ՚ի մէջն՝ ՚ե փառաց պապճաոս անուանն ոչ, և ոչ ՚ե հայհոյուե. որ և ոչ
՚ի հայհոյուե պատճառս։ ընդհակառակն։

Ով՝ նախդրատուն՝ նախադրութեց, երբեք.երբ.երբուոչ. որ։
Սոքա թեպետ հասարակօրէն առնուն զնոսնդիր ՚ի հայցական հոլովն. ոչ և երբաք յատաջին մասին. բայց բազում անգամ ևս ըստ պահանջման բանիւն և ՚ի զօրութե բային պեսպ խնդիրս առնուն՝ երբեմն յիմ՝ հոլովս,
յուղղականն. ՚ի սեռականն. եւն։

Ցուղղականն. որ, *Երդն այլազգիք և այլալեզուք
տանիմք և բերեմք (քամբասանօք) զմիմեանս յով. իմ. ե։
*Եւ մեք էդ անդամք մարմնոյն՝ աղղկեմք, ոչն. ժբ։

*ՅԷրուս քերան աջին սկսանի օրհնել զնոճ։ արգ.ա.պե.2։
*Ալ վտանգաւորք ոչորմուէ հայցեսցուք։ խորով։
*Լռաւել պատուեցաւ յոլեան իջանելով (՚ի փոր կլո-
տին աւետարանքը)...փան ամ մարգարէքն։ անանիա։
՚Ի սեռականն. ար, *ՅԷրու օձի զիշոյնս ՚ի բաց եդեալ
դեսպանս առ իշխանն ատամ առաքեր։ յովհ. կոն։
*Խաղացեալք բռնաւորին սաստկուէ՝ ՚էր ձագուս վտա-
քու գիւրըմբռնելոյ։ նար. գով. ոսոփ։
*Ընձին ոչ ջակիզեալ արարից և կանանց Էրու- քսան
հազարաց։ ՚ի ճառընտիրս։
*Ընդեղ միատարը խաղաղուէ ՚ի մէջ մեր՝ ոչ հօր
հարազատի և որդւոյ սիրելոյ։ յովհ. կոն։
*Ա՛ռքեր զայդ լուզ վաճառել աւելի քան երեք
հարիւր դահեկանի։ Տուկ. 14. 5։
՚Ի վերջահոլով տրականն. ար, *ՅԷրու անմահից հա-
տուցանէ մեզ զվարձս վաստակոց մերոց։ Էղէր. ը։
*Ընդկանէ նմա կեր ՚էր լեռնցոց։ Ծն. ճառ. քե։
*Ռեզ Էրու կենդանւոյ աղօթեմ. Դիոյէլ եպիսկոպոս։
*Ընկնդրուէ և հպատակուէ (մատուսցի քահանային)
որպէս հրեշտակի տեր։ խորով։
*Ա՛ռեղ արդարև ՚ի դէպ է երթից մանկանցն երդ առ ած
քան ՚ի բէլեան սոհմին յայնժամ։ շնորհ. ընդե։
՚Ի նախդրիւ տրականն. ար, *Զդէ զբանն առ պետրոս՝
Էրու ՚ի գլուխ աշակերտացն. լիմնաք. էբ. 30։
*Ինդրում ՚ք նայեցեալ ՚ի կին ՚էր ՚ի պարտաւոր կորս-
տեան պատժոց։ նար. ՚ի քանն. ը։
*Յանկենցաղ կենցաղս մտանել ՚էր ՚ի յորձանս մահու։
*Ալ յիծային սեղան՝ ՚ի սոյն միրձենայ։ լամբ. պաս։
*Փախաքէ ՚ի մահ քան ՚ի կեանս։ Էղէր. ը։
՚Ի հայցականն. ար, *Ընաց ՚էր Էրու զսալ դարբնաց ան-
ոսա՝ համառեալ քարայեղ սրտիւ։ նար. կբ։
Ա՛ռ ոք աստանօր անուսումն զմեզ համարել քամբա-
սիցէ ՚էր զանվարժս խորհն. ա. 1։
*Յարձակեցան ՚էրու զգայս ՚ի գառն երկնաւոր
հօտասպառելոյն ՚ի ճառընտիրս։

*Որպէս զմտերիմ ծառայս պատիւ ընդունիցիք յերկնաւոր Թագաւորէն. ընդ. ընդհանր։

*Ձնիք ինչ զգուշաւոր ամրուէ դոն զերկիւղն իմ. խոսով. ՚ի ՚ին։

Որքա երբեմն զօրութիւք ունին զհայցականն՝ և ներգոր ծութիւք զյատկացուցիչ նր. ընդ, *Ո՛չ էրթ զմահկանացուի համարի զմահս մեր. յն ոչ իբրև զմահս մահկանացուի համարի զմահս մեր. եղիշէ. ընդ։

*Այնեա զխզուսն քո էր զարծուոյ. յն իբր զխղուսն արծուոյ. Ին։կոյ. 1. 16։

*Դանք ձեր ոչ լինիցին անհամ և անազ, որպէս ըզուամկաց. յն ոսկ զբանս ռամկաց. ընդհ. ընդհանր։

*Դարձր է ծառայուէն պատիւ դոն զառաքելութիւնէ. յն քան զպատիւ առաքելութիւնէ. ռոմգ. է. պէտ. 1։

՚Ի բացառական. «՚Ի բարկութէն և ՚ի նորին չարութէն էրթ՝ ՚ի կատաղի գազանէ զերեսս ՚ի քաց դարձուսցուք. ռոմգ. յոէ, գ. յորդոր։

*Մանք զգերարտասրն էրէ յաղբերակին հոսեին յաչաց իւրեանց. եղիշէ վ՚րդ. գլ. ՚գ։

*Դէրտ ՚ի սաստիկ հողմոյ ամբոխել (երկմիտն) պէտպէս խորհրդոյ... ոչ կայ ՚ի կայանի. ռոմգ. յակ. 2։

*Պրեալ ես երկնչէլ ՚ի կեղծաւորութէ՝ որպէս յանհաւատութէ. ընդհալ. ընդ։

*Դն՝ որ դոն յանտի կենացն վրիպել յաստեայս զարհուրին. յն, են՝ որք զարհուրին վրիպել յաստեայս՝ քան յանտի կենացն. էգնատ. ծ՚գ. 7։

՚Ի պատմականն. եր, *Ո՛չ ասէ զաւակաց՝ էրէ՞ զբաղմաց, այլ՝ իբրև զմիոյ. գալ. 3. 16։

*Ո՞րպէս զունայնուեցա՝ էրէ լրուեցա Ձառեցից. նար. ին։

*Ձշմարտութէ դատախազէ դանձնէ էրէ՞ զօտարէ ուսմերէ. ռոմգէս. ՚ի Ին. յակ. 11։

*Ձհօրէն իւրմէ որպէս զմարդոյ ումէք պատմէ. ռոմ. ՚ի Ին. ղա–ի. 15. 11։

*Հաշտարհ է առաւել հոգալ զմարմնոյ քան զհոգւոյ վերւոյ հարց. գլ. ՀԴ։

՚Ի գործիականն. եր, *Ալ երակացուք մի՛կան ոնձին բանիւ կակղել զխստուխն մտաց ՚ի քրիս բրչաւ. լգն. ՃՓ. 3։

*Կապեցաք ծանրութիւ՛ մարմնոյս, և սորա կրնաքն՝ էէր տառամբք. լմբրան. ՚ի մեկն. ոաղ. 68։

*Օ՞ամենևսեան կապելին (առաքեալքն) էէրն շղթայիւք ըզ սիրոյն ոյ. ոարգ. ա. պէտ. 1. յորդ,

*Նո՝ որ բանիւք իւրենց խոցոտեն ոա՛ սրով. բայց լեզուք իմաստնոց բժշկեն։ ոտաւ. 12. 18։

*Օ՞ըհւչունս վայրենիս և զգալանս սիրով ՚ի բռնութ՛ սովոր են մարդիկ վարժել։ ընորհ. ըղթ։

՚Ի պարտականն. եր, *Էէրն ղփեսայիւ ճարկ զինև զվակասն։ կոչ. ընծոյ. գ. 2։

*Ընքա հալածեալ ք վախճեցեն, և սորքա էէր զարդասրուվ ք վարիցեն ՚ի նոյն. ա. 5։

*Առակ երկրորդն անհմուտ գոլով՝ ծիծաղի զնովաւ ոչն զանմտաւ։ լմբ. ՚ի մեկն պատարագէ։

*Ո՞ան զբազմօք առաւել մեծապէս ՚ի փառս ոաՀա. կոր։

՚Ի ներգոյականն. եր, *Ալրով ՚ի լռուե էէրս ՚ի խորհրդեան՝ աւուրս քառասուն։ արխոպոկէս վ՛ետ։

*Տատանել հոգիս ՚ի յայսմաշխարհի՝ մարմնոյս շինուածով էէր ՚ի նաւակի, նարեկ. էէ։

*Էէրս ՚ի համատարած ծովու ծփեալ։ տագնապս ս։

*Օ՞ի ցորչափ արտաքոյ կամացն ոյ լինի մեր ոգի՝ ոա՛ ՚ի ծովու աշխոծիմք։ նաւրով։

*Ո՞րքան խաղաղութի՛ է ՚ի տունս շինականաց՝ և անհոգութի՛, քան ՚ի տունս լիշէրց։ ոարգ. յակ. 3. յորդ։

՞Ախտադրութ՛. եր, *Օ՞ան՛ն իւր եղ ՚ի վե՛ր ձեր էէրս ՚ի վե՛ր սիրելեաց և բարեկամաց։ ոարգ. ա. պէտ. 9։

*Ընեալ ՚ի բարձրաւանդակ խաչն (որդին ոյ) էէր ՚ի վե՛ր բարձր դիտի։ ոփաշնագէղս։

*Էէրս ըս մարմնոյ երբեմն հակամիտելով զոի գնաս։ գրիգոր. տագնապս։

*Ճ նչեսայ օդքոյ քաղցրութե էբրև առ նոյնութեն։ Նաւ. ԺԵ։
*Ապաթե են ամ ուրեք ազգ մեր յաղքատութե ան ըբե-
կամեայ ինեբքոյ լծոյ ծառայութե. ընդկ. ընդհանր.
*Ընդեռ ցաւագինք վըտալ մեղաց ոչ ևս շարժին ինձ ջ
եկեղեցւոյ, տուն յաղաղս գողութե, ի նոյն։

ԳԼՈՒԽ. ԼՕ.

Յաղագս Մահկանացու։

Մահկանն է մասն բանի, որ զպարագայս կամ զե-
ղանակս գործողութեց նշանակէ. զի եդեալ մահ-
կանեց. ոյ ի վեր բայից՝ ցուցանէ զպէտս եղանակաւ
կատարելոյն գործողութեց. և զի այս պէսպիսութիք կարէ
մտածիլ երեսուն և երիք օրինակաւ, յորս սակս ե-
րեսունևերիք տեսակք մահկանից ձեռին. Որակական.
քանակական. ժամանակակական. տեղական. եւ. ոյն ևս
դաք յատուկին մասին. զորոց զբաղատարութեան առա-
ջի դիցուք աստ համառօտիւ։

Որակականք են որք ի յարիլն ի բայս ցուցանեն որ-
պակութե կամ գործողութեց կամ կրողութեց,
զորս բայքն նշանակեն. ոյր, *Որք առատապէս ան-
ցանեն ըստ վիճակս...ուրախ առնեն զնա. յաճախ. ԺԸ։
Հանակականք են, որք ի յարիլն ի բայս՝ ցուցանեն
զորքանութե գործողութեց, կամ կրողութեց. ոյր, *Որչա՞փ կա-
րեմ զայն առնեմ։ Տաք։ ԽԲ։
Ժամանակականք են, որք ցուցանեն երբ լինելն գոր-
ծողութեց. ոյր, *Ել յօր Թագաւորեցաք, յորժամ զբարիս
գործեցաք։ ի վարս առաքելոցն։
Տեղականք են, որք ցուցանեն ուր լինելն գործողութեց
ոյր, *Որք ապէն ոչ լուսաւորին, անդ զղջալ ունին խաւար։
Պատասականք են, որք ցուցանեն գկարդ կամ զդասաւորու-
թեն լինել ի գործողութե, ոյր, *Ի տուն գնի առաւելութեն
բարեբախտութե, ի գէորգ պէտոյեց։
Նարտկականք են, որք ցուցանեն գնոդրիլն կամ գհետա-
զօտիլն գործողութեց. ոյր, *Ընդէ՞ր զինեցար ընդդէմ
քո նետիցակ։ Յոբեկ. ի բառն. ԽԵ։

Ժողովականք կամ հաւաքականք են, որք ցուցանեն գործ
աքմամբ լինելն գործողութեց. տե՛ս *Ա՛ժողով անդ-
րէն ՚ի տեղիս իւրեանց դաւնան։ Վէցօր. է։
Ձամայնականք են, որք ցուցանեն զմիանգամայնուի
կամ զբովանդակուի ինչ ՚ի գործողութ. տե՛ս *Ա՛նուա-
գամայ արբին զհուր հոգւոյն։ Գաղ։
Օ՛ատականք են, որք ցուցանեն զորոշումն ինչ ՚ի գոր-
ծողութ. տե՛ս *Ո՛չ էա՛ յ խոտորեսցուք ՚ի մէլար վար-
դապետաց։ գէորգ էսայ։ 43։
Ստորասականք կամ յանձնառականք են, որք ցուցանեն
զստուգուի կամ զյանձառուիւն ինչ գործողութեց. տե՛ս
*Ա՛ղբիւրս զառինք անմեզք ՚է՛ն աշակերտքն (քրի).
զոր ինչ լսէին, զնոյն և հաւատային։ Մաթբէ։ Օ՛սա զա
ւիւթ անյաղթն կոչէ խուններդմնական. իբր զի ՚ի մէջ
բերէ սովաւ խուն ինչ եղանակ երդմանն։
Նախասականքն են, որք ցուցանեն զբացասիլն գործողու
թեց. տե՛ս *Ո՛չ փոփոխին կարգք արարածոց։ էգնապ.
ա. ԽՅ։ Օ՛սա կոչէ թաւիւթ անյաղթն ապերդմնականն.
իբր զի սովաւ առանց երդման քան ասի գործողուինն։
Նրգելականք կամ հրաժարականք են, որք ցուցանեն
զարգելումն գործողութեց. տե՛ս *Ա՛ի տրտմեցուցաներ
զոք. և զ՚ տրտմիր յուժեքէ։ Նեղոս։
Նմանականք կամ յանգունականք են, որք ցուցանեն
զհանդիսուի ինչ գործողութեց. տե՛ս *Ոչխ զարև և
զանձրև և զամ՚բարուիս վայելեն արդարք և մեղա-
ւորք, այլ և զբաժակ պատուհասին ՚իմիասին ըմպեն.
իսկ իւրաքանչիւրոցն պատիւ և պատուհաս առ հան-
դերձեալն պահի։ Տաղաւ վէպ. Խղճ։
Ներհականք են, որք ցուցանեն այլոյ կատարիլն
կամ ներհակ լինելն գործողութեց. տե՛ս «Փոխանակ սի-
րելոյ՝ և զարուեստական օրէնսն կատարելոյ՝ հակառակ
զընդդէմն ներգործէ։ առք. ա. յղվ. 6։
Աստականք են որք ցուցանեն զաստակուի ինչ գործո

զուեճ. պր, *Ասոկասէս մածեալ ունէր զաշխարհս մեր (բառնալ զերչաց։ յովհ. կոթ։

Յաձախականք են, որք ցուցանեն զառաւելութիւն գործողութեան. պր, *Ո՜ւ տան գնա՜ ձնշէր զանձն իւր ի խիստ պահս։ վարդ. հարց. ճգ։

Կուաղականք են, որք ցուցանեն զնուազութիւն գործողութեանն. պր, *Ասկա՜ զ աշխատիս, և անծերանալ է սերախտութիւն։ առակ. ս. 35. յորդ։

Երագականք են, որք ցուցանեն զվաղվաղումն կամ զարագութիւն գործողութեան. պր, *Լրցա՜հին զայր յեղովմայ։ գրոյչ. եպիսկոպոս հայոց։

Յանկարծականք կամ իսկոյնականք են, որք ցուցանեն զյանկարծակիութիւն գործողութեան. պր, *Յաղվեաղ բիւրասպեայ զգրաւեալն՝ յանդգնէին հասանել ի վերայ ինձ սաստիկ առնելով։ խոր. ս. 31։

Յամրականք են, որք ցուցանեն զյապաղութիւն կամ ըզդանդաղութիւն ի գործողութեան. պր, *Լինագոն ո՜րքին ծառնուցեալ խոսոսովանիմ լոքն. էկեղ։

Յայտնականք են, որք ցուցանեն զյայտնադիմանութիւն կամ զբացայայտութիւն գործողութեան. պր, *Յայտնապէս ասէ ինձ. զինաւս իմ այլ ումէ ոչ տացի ի գիր պարտականոց. գե. լե. բան. 42,

Ծածկականք են, որք ցուցանեն զծածկապէս լինելն գործողութեան. պր, *Գաղտաբար շորթեն և գողանան։ երեմ. ի ծրագ։ ի կոստան

Ցուցականք են, որք առաջի առնեն զցուցանիլն կամ զներկայ լինելն գործողութեան. պր, *Լհա՜ այդ կամ հնազանդեալ տրունական հրամանին։ գով. լոս։

Երկբայականք կամ տարակուսականք են, որք ցուցանեն զերկբայութիւն լինչ, կամ զկասկած գործողութեան. պր, *Գո՜ղ ոչ հաշտեսցի վաղիւ, որ այսօր հաշտիլն կամին։ եփես. ի հիւս. ե. լուս։

Ցաժարականք են, որք ցուցանեն զյաժարակամութիւն լինչ ի գործողութեան. պր, *Ցաճախագոյն առցանեն ընդ փորձ հանդիպելոյ։ ծնդ. ճառ. քիւ։

Առնադատականք են, որք ցուցանեն լինել գործողուեցն ընդդէմ յօժարուեր, *Աղհամայ գործեն, որոյ առեն գերեզման պաշարեցին։

Արկնականք են, որք ցուցանեն զկրկնակի լինելն գործողուեց, կամ զկրկնուն նպատին. պր, *Ա՛նուանգամ զարթեսցի պատկերն եւ առաջին ոճատեսակ նմանուեն։ յովհ. ե՛ռուս. ժբ։

Նախընտրականք են, որք ցուցանեն առաւել ընտրելի լինել այս ինչ գործողուեն՝ քան այլոց. կամ առաւել որոշիլ գործողուենէ առ այս ինչ՝ քան առ այն պր, *Աղաւել ես ծուխ քան ցամաքի զանձինս հաստատան (նաւաորդք)։ նահայ. ի վերջն։

Պնդապատականք են, որք ցուցանեն զընդվայր լինելն գործողուեց. պր, *Ո՛ւր պարապարտոյն սպանեք զնոսա, եղիզէ վերպ. գլ. ը։

Պնձնականք են, որք ցուցանեն զգործողուենն լինել որոշ անձին. պր, *Ա՛նք ելին զիտացաք Թէ ոչինչ ինեաս գոյր ի նմա։ գող. ժգ. 43։

Պղձականք են, որք ցուցանեն զգործողուենն լինել եւ այս ինչ աղգի. և այս յաւէտ յայնպիսիս, որք բանիւ կամ գրով վճարին. պր, *Յօսեաց եւ ծառայս քո առաքեալն։ պ. ընգ. 18. 26։

Փոխարկականք կամ փոխանակականք են, որք ցուցանեն զգործողուենն լինել փոխանակուեր. պր, *Ա՛ղբոյս (ադամ) զմիածայնն զփառան... և զդրախտին վայելչ չուէնն. և ֆնհանակ ընկալաւ զերկիր վշաբեր։ ընդ. ընձ։ Պարերդչնականն է, որ տայ հաշանակել փոխնակ երգմանն. պր, *Ո՛նաւ ես արասցէ որ յոշնահատանու, և ծնանես յաւելցէ, եթէ ոչ քննեցեալ։ ա. ընգ. 20. 13։

Պյլ արդ՝ զիտելի է նախ, զի մակբայից ոմանք են բնականք. ոմք, Պյժմ. ապա. ան ղ. դեռ. մերթ. երբ. միշտ. հիմ. այժ. ուր. ևն։

Ասկ ոմանք, մանաւանդ Թէ բազմութք՝ կազմին յան-

ոեանց, ևս և յայլ մասանց բանի՝ ի ձեռն պիտի վերջաւորուեցյ կամ մանկանց. որպիսի են, բոլ. պէս. էն. ըէն. ակն. ոչխ. ոչխ. են. նոյս. ոսոպ. ևռ. որգոն, Ցախճաքաղ. մեծապէս. լռնէն. այսրէն. հայերէն. ուժգնակի. նշաւոյն. ինքնէն. բնութեամբ. այլասպ. ևռ։

Գիտելի է երկրորդ, զի մակբայք՝ երբեմն նախադասին բայից. որ, *Ան եղև ուսանիմ, և երբէք ի դիտաւորեմ ոչ հասանեմ... ոսոպ էին քաջալերիմ, և ոսոսնելապէս լքանիմ։ Նոյնպէս. հմ։

*Ոյսուղս բարեբանուեն ոսոպանօք հատուսցուք ի պատուիս վկայիցս։ Նոյ. հնխ։

Իսկ երբեմն յետադասին. որ, *Այսրդակիս լեր բժշկեա, և մի՛ ի խոյզ ընտրուեն կոչեր պոպոսոցբար։ Նոյնպէս *Ընդհակառակ հատուցանիցէ չարակամին բոլնէնոյբար։ ոսրգն. ի հին. ա. պէս. 6։

*Այս կանգնեա՝ որպէս մեզ անհասանելի է խորհրդոյն ընդարձակուիլ։ լմբ. ոսկն.

Այս երբեմն ևս ըմ մէջ մակբայի. և բայի այլ բան անկախ. և կամ յայլ մասն բանի. որ, *Յորժամ՝ որ այժմ բանասպաձայ՝ խորհրդատաճային՝ սիրացօղ՝ բարձրապարանոց անկեալ պնիմ դի անկենդանաւ Նոյ. հգ։

*Ասեն զալով մեր, թ՛, զի չեմք ակն՝ ասասցուք, եթէ չեմք ի մարմնոյ անտի։ լմբ. ոսկն։

*Այս դուս թ՛ զանբանիցն կենդանուիլ հնձ ի դէմն ընդեր։ ոսրգ. յոհ. 3։

Գիտելի է երբ, զի մակբայք բշխանգամերկու կիսերք ի միասին դնին. երբեմն նոսին տեսակաւ. որ, *Որ զայսոսիկ դու ընդնին չէղեն քոյոզդ բանիս մեզ սահմանեցեր։ Նոյ. ի բոնն. դ։

*Ոմարդոյ բարին ըմ ոյ բարւոյն համեմատել՝ պոպոնս ոսոսգպոպէս չար գտանին։ ոսրգ. յոհ. 8։

*Պոբչէալ անդրէն ի փսխածն իւրեանց դառնան շնորգ. ի Նոաղէոն։

Երբեմն ևս այլևայլ տեսակօք. ՚ի, *Ընդէ՞ր ոչ զայդ
ամհաւապէս յանդիման չասացեր յԱ՚ստուծոյ եղէր. գ։
*Ահաւասիկ էսկսեմ երթալոյն՚ի տունս աղօթից։ոյնը.
*Հաւանիմ արդարոպէս կանխեցաք ասացաք, երբու պա
րտանաւ յինքեանս ձգել զմեղս։ առգ. յոխ. 3։
Եւ երբեմն ևս միևնոյն մակբայն կրկնելով դնի առ՚ի
յաձախականապէս նշանակել. ՚ի, Ահաւասիկ այրն
յոյժ յոյժ։ ՚ի կարի յոյժ։ Ծննդոց. 30. 43։
*Ա՚յո՛ այո՛ և ես մի եմ՚ի նոցանէ՝ Նաւ. ՚ի Բ՚ան. լգ։
*Աչէ աչէ զմարտ հինին՚ի վերայ հեղուին յովհ կ՚ա։
Ըստ այսմ լինի երբեմն և բացասական մակբայս՝ ոչ
կրկնելով՚ի սկզբան և՚ի վերջոյ. ՚ի, *Եւ ո՛չ մի
ինչ առանց շնորհացն ՚ի գլուխ ո՛չ եհանէք. ՚ի և
ո՛չ մի ինչ բնաւ։ առգ. ա. պէտ. 6։
Գիտելի է զորդորդ, զի մակբայք ո՛չ միայն դնին՚ի
վերայ բայից, այլև՚ի վերս ընդունելուեց, ՚ի, *Ա՚մե
նից տիրօղ հաւատարապէս։ Նաւ. ՚ի Բ՚ան. գ։
*Ընդև վերստին ծնօղ մարդկութեան գովք լսաւ։
*Ա՚ղաչեմ զքեզ վերստին աստէն տեսցո՛ղ՚ի ղաքաղնոյն. Ե՚ա։
*Ա՚ՀԱ է փառք քահանայութե՛ն յարժանապէս ուղիղն
լսէ. ՚ի Ղեկն պատ։
Երբեմն՚ի վերայ բայանուանց ևս. ՚ի, *Ա՚ռեցոյց
զմոլեգնաբար գոչումն։ Եղիշէ վ՚պ. գ։
*Ա՚նամնաբար սահեցմամբ...ըն երկիր մաճք. Նաւ. ՚ի Բ։
*Ա՚կռայի ոչ հանապազօր յ՚ուշ առուք ա՚Ն՚ի, յով. Ե՚ա։ ը։
*Ա՚ի երստին առումն բանին՚ զհաւատարմութի՛ն իրացն
ցուցանէ։ առգ. ա. պէտ. 2։
*Ա՚ռ բազում անգամ կոչմանէ նորին յայսոսիկ՝ հրա
ժարէաք։ ընդհ. ՚ի Ե՚ղ՚ն. ընդհանր։
*Ա՚ՆՆԷ մերմ հանապազօր արիւնուե պատուէրը առաք։
Խոսրով՚ի Ղեկն. ժամագրէն։
Երբեմն ևս դնին՚ի վե՛ր այնպիսի ածականաց. որք ուս
ին զհաղորդութի՛ն ե՛ բայից. ՚ի, *Ա՚նաւրէն բարեբար,
համայն կենդանարար։ Նաւ. ՚ի Բ՚ան. խգ։

*Ոչ այնքան վերստին՝ ի բնութեան կերպարան՝ միշտ սխալական նշանակութեան ի բանն. հր։

*Ոչ ունք եք որպէս յայդսոցիկ, որոյն ցորեկոյ պաղաբեր հարիւրապատիկ չունի. ճառ. ժբ։

*Ի ստոգութեան ամենևին անշարժք՝ ի բարիս ընդդէմ ընդ։

*Ընդեղծս զաղբիւրաբար զաւետաբերութիւնս գշնորհս՝ ի յաղագս ուղղութեան ընդ ապաշխարողս։

Ընդբեմն ևս դնին յայնպիսի բանս, յորս զօրութիւն կայ բայն. որ, *Այսօր՝ ի կառս, վաղիւն՝ ի դադարս. այ այսօր նատեալ կայ՝ ի կառս, ևս. լմբ. ոպ. 72։

*Հոգւ յաշխատութեան, միշտ՝ ի տէսլեան ասպե. ս. պէս. 6։

*Ընթեր կանանն Թիւր էին, քանի՞ մանաւանդ, այք ուղղին նուաս։ նայնն. յակ. 8. յորդ։

*Ոսկ արդ՝ չար արժանի է ասել Թագաւորին, քան ես ոչ ասեմ եղելէ վերպ. գլ. ը։

*Օրօրինակ՝ գլուխ կենդանւոյ՝ այնպէս և համբերութիւն բարեգործութեան։ ասպ. յակ. ը։

Պատեալ է հինգերորդ, զի երբեմն մակբայք ինչ աճական լինին գոյականաց, և իբր աճական վարին. որ,

*Օ՜ասպ կենցաղս գիշեր կոչեալ առաքեալն խոսք։ Ուր մակբայս ասպ՝ լեալ է աճական՝ անուանս կենցաղ, ի սոս այսմ և ի սոսին։

*Ձարք ենհնձ, և ի կոթեայնդգնուիս աճէ։ էփ. ժգ. 14։

*Ոչնչոքին համաստիւք՝ հաւատոց արդարութե եղև զիտակ։ նայնն. ժէ. 17։

*Յայսմեցին որդւոց մինչև ցճաճկաւոր խորհրդ։ շար. ը։

*Ոմանստուին ոչ հաստատի առանց բանաստղծի առաքինութեան։ լմբ. ի ջկն. պոպ։

*Երամանն եառուն մոգուց և մոգպետացն նամակ մի գրել ըստ չխոպէն դենին իւրեանց։ եղելէ. ը։

Ընդ ևս երբեմն նախադերձն խնդրոյ բային՝ դնին ի վերմակբայից. որ, *Ոսկերպաշտ արքայն կոստանդիա-

նոս պայծառ անդրբ տարբեր ընդ տուն հաւատոյ... անխախտ ե-
լի ամրուբ պնդեալ հաստատեաց. լմնբ. ոսկեն։
*Հիշեցուիր դուշնաքեայ այսու Աշակմամբ պնբբեհամայ-
րենի գրկացդ զգուուսն սիրոյ. ընդդ. ընդ։
*Օ՞յլո՞ք եղեալն...առնջի աչաց տեսաներ. կոչ.ծոց. 54։
*Ասայր առ նոս ասպա և մեծ իշխանն վրաց ատրնե՞ր ըսէհ
՚ի գոռ՞կդոբեր վշտակցուբեն. հովհաննէս. կոնս։
*Նա այն՝ որ իսկապէս ունի զնա, (այ զխոնարհուբեն),
զկերպարանն չեի կինքեան ժառանգեալ ունի պճղմոբոս
պէս հեզոյն և խոնարհին. ոսբգ. յոհ. 9։
Գնեաբ ի վեցերորդ՚զի բաղում անուանք աճականք
ե բբեան իբր թե զմակբայ վարին։ *Օ՞ խոտ դիս բանա-
ռամ պայծառ՝ զարդարբ. եփեսոս. ծբ. 32. Ասր աճական
անունս պայծառ՝ եդեալ ե և իբր մակբայ՝ փխակն բառ-
նս պայծառապէս։ Ըստ այմ ե և ՚ի տոնին։
*Նոբ ծաղկեաց գարունն հաւատոյ. ընդ. քնդհանր։
*Նչեբ նոբ (այ աճ՞ջնորդբ) ոբդնդ գնան, հետևեբքն ան
խոտոր Հանապարհորդեն. լմնբ. պոպ։
*Մի ոբ բբբեալ նոյ ապառամ պնչնեսցէ. նոյն. ոսբն.
*Ոնջ մեռ դիբ ազաչեմ. Տամբբ. վեբծ անօր։
*Ասա ձևանամ, և իրօբ խոտորիմ նոբ. ՚ի բանն. հե։
*Պակաս զանունն ունէին (չաճ՞քն), և ոչինչ էին։
լմնբ. ՚ի ՌԿն. ոսղ։ 49։
Ընդ կիրառուն չաճախ ե ՚ի բարդ աճականս. ոբ,
*Պարգևբեա կացջիք առաջի աւանդողին ձեզ զտաս
զանդ պատուիրանին։ ընդդ. ընդմ։
*Օ՞մեզ ինքեանս բնդոբապոսղ ընճայել մոյ։ սբգ. յակ. 7։
*Ընդգանո՞ել անել ՚ի կամարս լուսեղէնս. ՚ի Տաղապդն։
*Արդասջիք յականջս իմ բաչբոբեսբեաս։ ծնբ. ձբ։
*Խոտանէսոն օձաբելոյ երկաևկեր։ եփեսոս. պ։
Այնպէս ևս աճական անուանբ, որբ ունին զբաղադրա-
կան մասնիկս՝ ան, կամ զբաղդատական մասնիկս գոյն.
բաղում անգամ վարին իբր թե զմակբայս ոբ, *Ընդայ-

նուա կարօշ եմք գնալ ընդ Ձանապարհ կենցաղոյս
ի յերկինս, լմբ. ոտղ. 89։

*Ձշմարտութեա՛ ի նոյն ձև երանգով անվնաս գեղեցկա-
յաւ նոյնա յոպնաբանու-ն։
*Լնվնաս գաւեակիք, և հասիք աւ քո՛ւ շքոյդ. հը։
*Լնեցկի՛ր անցաք ը՛ մէջ նո՛ր, վրթ. հարց. ՆԸ։ 12։
*Գներփոյն գոչէ փող գաբրիէլեան։ շարակ. ճ՛ՆԸ։
*Հարկանեն ղեմափոյն (դևք), և Թաքչին, լմբ. ոտղ. 55։
*Ո՛ր կանխափոյն ոյծեղէն բանն ընկալան, կատարե-
լագոյնք են և աւարջինք, տօնքնբ։
Նրբեանն ևս անուանք ինչ ածականք ունելով ի վերջոյ
գյօդս՝ ո, կիր վբաւսդ ենն, իբր մակբայ վարին. ՈՐ,
*Նազուն աւաքինանաւք։ խառ. ՝ի ձէն ձամգբ։
*Լվ ոք ը՛ մի չարեցն հազարս չաւալէ՛յ։ նոր. ՆԸ։
*Գխրաւարս ընձաւցո՛ ի յաւարտուէն լրման։ նոյնն. ՀԸ։
*Լմբարտաւանս և բարձրայոնս փքայբ։ յովհ. հ։
*Ն լօռաւեաս գեղեցիկ ենն անդ կարգելով։ խոր. Ը. 6։
*Վքանչելի ենն դնպեալ եղև ը՛ գործոյն և անուն
նոյնն. Ը. 7։

Գխաելի և եօթնեւորդ, զի երբեմն անուանք ինչ,
թէ ածականք և թէ դոյականք՝ հոլովմամբ ի՛ր
իբր մակբայ վարին. ՈՐ, *Լինչ հէնդոնէօս խօսիմ
մեռեալ եմ՝ անհասկ։ նոր. հգ։
*Յայքան բարիս իրաւամբ գովիս։ նոյնն. ՃԸ։
*Յանպատրաստից եկեղբարտաբեկ առնէր։ գէորգ. 36։
*Ն հրճոյ հնարեցաւ վախճան ունի՛։ էմոպ. 14. 14։
*Օ՝կերպարանս անցից՝ ի նոանէ...նախ՝ գրեցին։ նոր. ՆԸ։
*Ն սոյն հաւատամբ յանէ ըմէնայս։ եղիշէ վ՛ճդ. Ը։
Յանկարծ հայեցեալ՝ յանդիպ տեսանել։ ղուկ. Ը. 10։
*Լնմիտն առուրն յայտնէ զբարիսն իւր։ ոտռ. 12·16։
*Լյաւիտեանց ա՛ռ ալօք կարծելն։ շնորհ. պա՛ն։
*Լա՛ն ձամանակ ի զնե՛ պատիր խաբէութե՛ կայցին։ ղեւշ.փ։
*Հայեցեալ՝ ի՛ներքս ընդ տուն դիշերոյն։ նոյնն. ը։
*Օ՝ ինչ վիճակիք պճանապարհայն։ տոբի. 9. 32։

Նա երբեմն ևս միևնոյն անուն կրկնելով՝ իբր մակբայ
վարի. որ, Առաւել ճակատ առ ճակատ և մանկունք
քաջ նախասարացս. խոս. գ. 37. Աւր բառնայ ճակատս
ճակատ՝ դնի իբր մակբայ. Ըստ այսմ ե և Ի սոսին։
*Ընդարձակ բան առ բան նամակիդ պատասխանի եղիցէ. Ք։
*Ոչ առ ոչն չիք միաւորեալ՝ միապետեալ քանայը, յովհ։
*Ընդ ո՞ւմ ե բերան զմիմեանս համբուրեցին վէց՝ը. ը։
*Ընդկացայտ ալիքն...մեռ՝ ի ձեռ խնդրին ոգեր. յոան։
*Ապրեց վնա՞ր մի ոեանս ձեռ ձեռ պոպ. 15. 4։
*Օրըսուրբ Յաւերման լեցի՝ ի լաւութեն յաճախող. Ղգ։
*Տանդ ինձ ամյոմ՝ պենուկոստէ առ ձայնել վարդ։
*Ընդ ոմ առնուին զքո՞ն յուշեն պատիւ. նոնայ. 18. 13։
*Պայծ՝ ի գայնէ կայնն յօրէն ան առաջինս. գ.հաղ. 2.16։
*Ինդ քոմս քաղս երթալը առ նաս վարդ հարց. գլ ք։
*Ընդոնձաձան տան պատուճան առ ինքն ձգելով. առ էրգ. յոանէք
*Օ՞ի մի կուրացեալ առ խարխափ որմ պրմայն՝ ի քաշ-
կաց խնդիր շրջիցիս. հոչ. ընծայ. Ք. 6։

Նա ևս՝ երբեմն այլ և այլ անուանք, և կիր դնել այլ մա-
սունք բանի՝ ի միասին եկեալ՝ իբրև մակբայ դնին.
որ, *Ուեճ ամուրդ այդ հնին՝ ի վեր տապալեցաւ. եղիշ. գ։
*Ո՞ եչ ընդ մէջ ձեր ղքեր զամուր գլխանոյին. յովհ. կոր։
*Օ՞այդպիսիսդ խորհեցաւ յոյնին պէտս. նոյն։
*Կեղծաւորիս առնես՝ ի վեր ին երեսս սիրել. առգ. յոհ. 6։
*Ո՞ր չեռնպատրաստ տեսնեմք զդ շրծն բնիկս վկայ ընթ. առ։
*Յոան ևս ոչը սիրեալ ըն գլուխս կոհակացն. յովհ. կոր.
*Ընդրկի սիրալ հրաշիւք նոգ է գլուխ հրձու ի. խոր. հանէի։
*Ոհանգի ողորմու թիւնէ, որ էրչեր՝ ի գլուխ սարձ ի առ
դատաստանաւն. շնորհալի՝ ի ներողու։
*Սէրս՝ ի բերան շրջել խնդրեսաք զքեզ. սակ. տոպ. 1. 1,
*Ընդնան ընդ անձն ըն կղմեցաւ յիդուհդս ծուլու. ՀՃք.ՀԸ։
*Ուչելոյ հրամանն տայր յանդանէ յանուանէ. եղիշէ. ք։
*Ընդ այսպէս սըք (յայ սերև կիսս և անտիրքոս) լձազաւորս
եալ ընդ գուրս ե ընդ շոգ՝ իբրև ասն կ, ասպա ասպա-
տամբելն պարձևք՝ ի մակեդոնացոց. յովհ. կոր։

Հայս վերաբերին և սոքին. յակառն լուծանել՝ ի բերել առնո. ևս. և ես՝ այսոցիկ այսպէս եղելոյ, կամ հարցելոյ. ևս. ար,

Հակառն թօթափել յառնեն մեռեալք. Տծբ. ղ

*Ընդդէն՝ ի քննել ականատեսաց. ոսկ. ա. 34։

*Այսոցիկ այսպէս եղելոյ՝ գայ ժողովն յերկմտութիւն։

*Այսոցիկ այսպէս կարգելոց՝ և զգիր ուխտին ընդ իւր առեալ աբգարու՝ դառնայ. խոր. բ. 27

*Նոյ այգուն եղելոյ.... զսպանեալսն թաղել հրամայեաց. նոյնս. բ. 43։

Պահելի է ուղերարդ, զի յուսական դերանունքս՝ ասոյն, դոյն, նոյն, յարեալ յանունդ օրինակ՝ վարին ըստ նմա իբրև զմակբայ, ունելով երբեմն զնախդիրդ՝ ը. որ, *Ո ասոյն օրինակ և ծերունին այն (նոյ) յայնժամ՝ ի սուգ տրտմութեան վտանգեալ էր. ոսկ. ղուկ. 16. 23։

*Ասոյն օրինակ դալարեցոյց զարգնդ ծննդկնութեան. ագաթ։

*Ոյոյն օրինակ և յայնք... ունին գիրաւոնս. յաճախ. ը։

*Նոյն օրինակ և ի տունէ են ամ պահպանութիւք. ագաթ։

*Այի և ես ձեզ զնոյն օրինակ գնալ. էփես. 4. 17։

Ըստ այմ ձևանայ և յուսական դերանունդ՝ այս. որ,

*Նա նա պայս օրինակ փոխեցաւ Քրիստոս. բ. Տակ. 14. 46։

*Նաւաջինն զօրինակ պայս Քրիստոս փոխեցաւ. բ. Տակ. 7. 7։

*Նա էր պատճէն հրովարտակին օրինակ պայս. ագաթ։

Նաայս վերաբերին և սոքին *Ամէն յոյնոյս անգամ գամ առ ձեզ. բ. Կորնթացւոց. 13. 1։

*Ո՞յոյն երկեայ անգամ երևեցաւ Քրիստոս ընդ նոսա. յովհ. 21. 12։

*Ամէն ինչ և ոչ միանգամ յայցանէ ոչ յիշեաց. եղիշէ. բ։

*Ամէն լուան զմէնջ... տրտասուս բազմ հեղան. նոյնիսկ։

*Ոչ ասոյն իսկ և մեռելոց խոստացեալ է. ա. պետ. 4. 6։

*Ո՞այս ասելով՝ ի նոյն անդրեվիպ երկեղվելոյ. նկ. 14

*Ամէն օրդինն հօր միածինն, նոյն և (այնոյնպէս և) հոգին տնին առանձինն. լմբ. ի մէկ պոռոտափ։

Դարձեալ և բայս՝ ի, վարի երբեմն իբրև ժամանակա-կան և տեղական մակբայ ըստ բառիցս՝ ուրէք. ուր. պէ.

ոչ. պր, *Ո՞ր ո՞րեւէ՝ ո՞ր քանիւ վձարէ...և է՝ պէ՛ ձեռն դնել, յո՛ւրեք ուրեք, կիմեբրեեմն։ Եփեսաց. ե՛ք. 12
*Ո՞րեւէ՝ պի՛ քաջայո՛ղ յաղթեցաք Քրիստոսմեռցն, և է՝ պէ՛ ն՛ք մեզ յաղթեցիկն. և ըստ՝ այն է՝ որ յաղթօղ գտեալ եմք, և ո՛չ յաղթեալք։ Եղեկ. է։
*Ո՛ւ տգեղաս և վայրենաբարոյս առաւել զօրանայ (առեալ է՝ որ վա՛յ ափշտակելոյ՝ ի ժողովրդենէ միմեանց՝ ագահութեա՛ն ախտիւ, և է՝ որ յո՛ւէս հարստահարելոյ զընկերն՝ փառասիրութե՛ աղագաւ։ Ղևտ. ը՛ն։
Պիտեալ է եւ ի՛ննեղութիւն, զի ժակբայ քո՝ Ա՛ղոպէ. այո՛ւ. ՄՆՊ. ասա. ՄՆՈ. այոց. ՄՆԳ. դնին ե՛րբեմն փոխանակ ցուցական դերանունանց։ պր, *Ո՛ւ են կրկին կարօտ ՚ի տարաբնակ լինել ՚ի բնակութէ ասա՛ւ։ յո՛ւ յայսմ բնաւկուէ։ յովհ. կու։
*Ո՛այց արդ՝ դարձ ՚ի բնակութէ այդ։ Նայիա։
*Ո՛ւյոյս եղեն (յօրացեալքն ՚ի սէր ընչից) յՄծայինփառաց՝ և ՚ի մեծութէ անդ, որ արդարոյն պահել կան։ յերկինս։ Եփեսաց. վ՛եպ։ ՀԷ. 16։
*Յաշխարհի ասա՛ նեղութի՛ ունիցի՛ք։ յովհ. 16. 23։
*Ո՛երձ եր ՚ի գիւղ անո՛ր այրն։ Եփեսաց վ՛եպ. Է. 15։
*Ո՛ւ գալ իմո՛ւմ յաշխարհ այո՛ւ՝ այո՛ւ ասաց, այս է պատուէր իմ՝ զի սիրեսջի՛ք միմեանս։ ՅՃԷ. ա։
*Ո՛ղջո՛ւյս զձեզ հովիւք՝ մի՛ կացուցանէ՛ք ՚ի հօտի՛ այդը զաշակերտս անմիտս և զագէտս։ Նայիա. ք։
*Յո՛ գնաց ՚ի դերեզմանն անդր, ուր եդե՛լ եր զաղար։ Տաճըկ վերծանօղ։
Ընբեմն ևս դնին, ՚ի տեղի դիմորոշական տառից. պր,
*Պ՛ղրդե՛լ ստասանեցաւ ողորմելի աշխարհս մեր ՚ի մերոց ասա՛ւ։ յո՛ւ ՚ի մերոցս։ յովհ. կու։
*Ո՛հա ըղձալի համարիմ ասել աստանօր ՚ի քոյոց այդո՛ւ, զոր ե՛ւ իմ կրեցեր ՚ի ծոլորիս։
*Ո՛ւմի՛ կերց շարժել զնո՛ ՚ի սիրոյ անդի՛ ոյ։ սրգ. յակ. 3։
*Օ՛ վերինն խնդրուա՛ծ-մի զայս, որ յերկրի ասա՛ է։ Հոզ. 3։
*Ո՛ւ՛ ՚ի լերին անդ զ՛ընծայիկն ե՛ւ վճռուլ ՚ի նմ։ Եփես. ը. 22։
*Ո՛ւ աղվաղակի փոփոխե՛լ զտայց ՚ի լաւ անդր։ Նայ. հը։

Եւ երբեմն ևս դնին իբր զարդ, ՚ի, *Ակեցցեմ ՚ի հիւանդութեանդ տուի քեզ յամենայնէ։ գ. Թագ. 8. 8։

Ելանելոց ես ՚ի մարմնոյ այսր։ Տաճիկ. Վերծանող։

*Խլեացին յարմատոց անդր աւտմունք խծնողին։ Նաե. ա։

*Որք ՚ի լոյս անդ են. ցնծան. և որք ՚ի խաւարի անդ են, յոգւոց հանեն։ Տիճ. ա։

*Ըստ իւրն անդրեկն, և իւրքն զնա ոչ ընկալան։ Յովհ. ա։

Այլ սքն ևս ըմիք վերաբերին առ վերադրելոյդ։ Պատեհ է ՚ի վախճանի, զի երբեմն բառք լինչ դնին ըստ մակբայի իբր բացայայտիչ մակբային։ ՚ի, *Օ՜ խնուորքըն տարան զնա ՚ի նեղչս ՚ի գաւիթն։ Տուխ. 15. 16։ Ուր ՚ի գաւիթն՝ է իբր բացայայտիչ մակբայիդ՝ ՚ներքս։ *Ամօթ տիրեց ամանկարգուհի ՚ի յաշխարհս...՚ի զոյրտարն ունէր և ոչ լծուղոյ լսէ. Կայր հեր։ Ուր բառքդ ՚է զատարան ուներոյ և ոչ լծուղոյ՝ են բացայայտիչ ասոյինն։ *Ամենայն յաղթեսցին եւ անցին օրհնեալ ք։ Ուր յաղէրէնն՝ լեալ է բացայայտիչ անդրադարձին։ *Օ՜ օրհնասպաղնէ զիմք (՚ի դիւաց), ՚ի տունջեան և ՚ի գիշերի։ լսէ. ասղ. 118. 157։ Ուր ՚է տունջեան և ՚ի գիշերի՝ լեալ է բացայայտիչ ըստ հանապազին։

Օ՜ այս մի ինչ ևս արժան համարիմ ծանուցանել, զի ոմանք ՚ի մակբայիս երբեմն առնուն զխնդիր ըստ անուանցն, յորոց կազմին. ՚ի, *Ընդունէր արարչապէս ընդ հօր համասպատուաբար։ Տաճ. Ուր ընդ հօրն՝ է խնդիր մակբայիս՝ հոմանպատուաբար. զիև անուանս հոմանպատիս զայնպիսի խնդիր առնուն։

*Համանուէր ՚ի կուսէն ծնաւ անանձատաբար ՚ի հօրէ։ Նար. Վարդ։ Ուր ՚է հօրէն՝ է խնդիր անանձատաբարիս։

*Ելանէ ՚ի միմեանց վարիմք։ Յովհ. Երատ. գ։ Ուր բառս ՚է միմեանց՝ է խնդիր այլապէսիս։

*Այս ոչ նմանօրէն սմա զծոմականսն դատարկացուցանել զաւուրս։ Յովհ. Երատ. ը։ Ուր սմայն՝ է խընդիր մակբայիդ նմանօրէն։

ԳԼՈՒԽ ԼՎ։

Յաղագս Հաղկապի։

Հաղկապն է մասն բանի, որ յարէ և միաւորէ զիմաստս բանից մասնաւոր բանի, նաև զնոցին իսկ զբանս. և բաժանի ի վեշտասան տեսակս. որք են՝ բաղհիւսական. տրոհական. ևն. ոմք կարգաւ եդաք յառաջինն մասին. զորոց աստ ևս խօսեսցուք ինչ համառօտիւ ի բացատրութիւն իւրաքանչիւրոց նոցին։

Բաղհիւսականն. կիմ՝ զաւթի՝ ջոկաման շաղկապք են նոքին, որք զդանազան բառս կիմ զբանս առ նոյն կարգել ու շաղկապեն. ինչ, *Երկիր՝ ի՛ոնէ, և խոտորեա՛յ՝ ամ չարուէ։ առակ. 3. 7։

Տրոհականք կիմ անջատականք են, որք զդանազան բառս կիմ զբանս տրոհմամբ շաղկապեն. ինչ, *Կամ աստ կամաւ, կամ անդ ակամայ՝ վասն տանջանայն պարտիմք ողբալ։ վարդ. հոգի. ձգ։

Բացառողականք են, որք իբր որոշելով կիմ ի բաց առնուլ զմին յերկուց բանից՝ շաղկապեն զնա ընդ միմեանս. ինչ, *Քաղցր և մեղր. էայց ախտացեալ մարմնոյ ընաս և նեղուս։

Ընկատառականք, կիմ ու հնոց՝ բազմատք են, որք իբր անկատար թողեալ զիմաստ միոյ բանի՝ շաղկապեն ու այլում իբր ու լրացուցչի նորին. ինչ, *Ծէպէս և ամքն գլխաւորք էին, սակայն զպետրոս նոցին գլուխ կարգէ։ երկնագոյն ի մէնմոս. 10. 2։

Նախընտրականք, կիմ ու հնոց՝ տարբաժամատք են, որք զնախընթաց բանն առաւել ընտրելի կիմ դիւրին ցուցանելով քան զհետեւեցն՝ շաղկապեն զնա ու միմեանս. ինչ, *Կիւրադոյն և երկրագործաց սկսրդացեալ ի երկիր ի գործ արկանել, քան ըն գիտնոց զազգատն ածել ի հաւանութիւն. Նամբրէ Վերծանօղ։

Ընդաւեալականք կամ բաղդատականք են, որք ցուցա-

նեն բաղդատուլք և առաւելուլք ինն յարիլ միոյ բառի կամ բանի յայլ։ որ, «Նա արդ՝ զմեղ ոչ ոք լացցէ և ողբասցէ, որ ամիւ շուառանամք. հեղգ յաղօթս, և երկմիտ ի խնդրուածս. Նմանապէս և ամենևին իսկ անարժանք, և քիւր ազգի աշտեղուլք աղտեղեալք. առգ. յակ. 2։

Համեմատականք, կամ՝ հնոց՝ գերբաղդատք են որք իւիք համեմատուլ հաստատելով զնախընթաց բանն՝ ցուցանեն զառաւելուլն հետևեցեալ ոյն իւր ի նախընթացէ պատճառեալ. որ, «Լինքան ատել (պարտ է զմեղս) ինձ՝ յիշատակ նոցին ոչ հեշտուլի, այլ՝ տրտմուլի բերել մտայն. ընդհ. ընդհանր։

Ոչ արանականք են, որք ի շաղկապէն զերկուս բանս՝ կամ զերկուս բառս՝ թէպէտ յայտ առնեն առաւել ընծրել ի լինել միոյն, բայց վա՛ն անձեռնհաս դալոյսու այն՝ ընդրել ի ցուցանեն զմիւսն. որ, «Ոչ վա՛ն ծծային փառաց՝ գան՛ վա՛ն մարդկային փառաց՝ անսալ պարտ է և խոնարհել. ևգնոս. ծր. 10։

Ոչեաիանք են որք ցուցանելով զկախումն միոյ բանի զմիւսոյն՝ շաղկապեն զմիմեանս. որ, «Ընդ ներսոցես, աղաչեմ. ընդ առիս դառնայցես, դոչեմ. ապա. ընդ անտես առնիցես, կործանիմ. նա ընդ առատս հարկանիցես, լամ. նորընդ. ընդ

Ոչեկնականք են, որք զհետևեալ բանն կամ զբառն ցուցանեն լինել մեկնուլի նախընթացին. որ, «Զղաչեմ զձեզ... հոգալ միշտ և ստանալ (արքայուլի) նուագ իրօք, այս է՝ անցաւորիս նուագ աշխատանօքն՝ ասկէբեղան. է. 10. յորդ։

Յարացուցականք են, որք զհետևեալ բանն կամ զբառն ցուցանեն լինել յարացոյց, կամ վկայուլի նախընթացին. որ, «Որպէս ինքն (զհոր մեր) ի գերեզմանի, եղև խաղաղուլի աշխարհի. նոյ այնմ՝ թէ եղև խաղաղուլի Քաղուման նր. անանիա վրդապետ։

Պատճառականք, կամ ըստ հնոյ՝ պատճառաբանականք են, որք զմի բան իբր պատճառ միւսոյ շաղկապեն. որպէս, *Ոչ տուն զանձինս իւրեանց նեղուեր. պէտ իւրեանց նեղուեն... վկայ լինիցին այնորիկ, որ կամաւ կրեաց զայն. ագաթանգեղոս։

Հետևողականք, կամ ըստ հնոց՝ փաստաբանականք են, որք զմի բան իբր հետևուած միւսոյն շաղկապեն. որպէս, *Նա քանզի յոյժ սիրելի եր շապհոյ և ասողուեին և արիւնհեղուեին, վասն այսորիկ յանձն իւր տարաբերեր՝ թէ յո՞ թագաւորից ղեղոյս դատնուէ. եղիշէ. ։

Ընականաբանականք են, որք ցուցանեն մնականելիս միոյ բանի ՚ի միւսոյն. որպէս, *Եթէ առաքեալ է յայն, ապա ուրեմն զպատգամն ոչ խօսի նովաց. 1 16։

Սկզբնաւորականք են, որք յաւարտիլ նախընթաց բանին՝ սկզբնաւորեն զայլ բան. և կամորը դնին պարզապէս ՚ի սկիզբն բանից. որպէս, *Ասուք կոչէ ք զիս վէպ և որ և բարւոք ասէք, քանզի եմ իսկ։ նոյ՝ եթէ ես լուացի զոտս ձեր՝ ոչս և վէպաս, և դուք պարտիք զմիմեանց զոտս լուանալ։ յովհ. 13. 13։

Համարատարք են, որք վա՛ շարայարուած կարգեդնին ՚ի բանս. որպէս, *Համբերելովն ծանուսցուք մարդկան, ըն սուտ է ասացեալն զհնոջ խոսրով։

Վայել գիտելի է, զի երբեմն վա՛ վայելչուած բանին զորուբ դնին չաղկապք ինչ. որպիսիեն հասարակօրէն են՝ Նայց. ոչկայ. այլ. վա՛ այսորիկ. ևս. յորժամ յառաջոյ սո՛ դնին շաղկապքդ՝ ընդպէս. վա՛ պէ. ևս. որ.

*Հնէպէտ փակեաց և կնքեաց զդրուն եկեղեցւոյ ըստ աշխարհն սարսից, (քայց) նք զամ տուն եկեղեցի արարին։ եղիշէ վրդ. հէ. գ։

*Հնէպէտ և ՚ի զանազանից և յայլատեսակաց իցէ դիւրեն (զաակերի և խաչի). (ասկայն) զմի և զնոյն յանենսին տեսանեմ զօրուն։ յովհ. իմաստ. ձէ։

*Ոսան զի ոչ կացաք յուխտի ոն, (վասն այսորիկ) անփոյթ արար զմեզ։ յովհ. կոր.

Ա՛հա՝ ի սոսա փակագծիս եդեալ շաղկապքդ՝ էայց. ոմա-
կոյն. վասն այսորիկ. զօրութ լման լինի
Լակ երբեմն նեղչհակ այս շաղկապս՝ իբր յաւելուած դնի՝ ի դրադէմ բանից և՝ ի դէպ բայաւորս. ինչ, *Ընդ երկիւղի անկանելոյն զարհուրել՝ և Թարգմանչին ոչգ. յակ. ԺԱ. Ուր նոյն ամենևին Թարգմանսար դնէ՝ Ոչ այսմ է և՝ ի սոսկին
*Ա՛ռաքեալքդ զարժանի ողջոց բանիքս՝ և ոչ բեկանի սիրտն. ոտգ վերջ. ի ԺԸ. յակ. 6։
*Տէր մեր գԹաւալով՝ ի կինն այրի՝ և յարուցանէր զմիա մօր որդի նորա. ոբ գահամ էպէոդոս Տանիէնէից։
*Ի յընԹանալս իմում՝ կասիմ... ի յաԹոռս ձեռոց բազմեալ՝ և խելայեղից կցորդիմ. նար. Կա։ Ա. յէր պարտ է զգուշանալ յայպիսի ոձոյ։
Պիտելի է դարձեալ, զի շաղկապս էակ՝ երբեմն միայն աւ՝ ի զարդ դնի՝ ի բանս. ինչ, *Ինքն էակ է ամ յամի՝ աղբիւր բարեաց. յաճախ. էբ։
*Օ՞ բոլոր էակ զյոյնս ոչ դանդաղիմ՝ մայր կամ դայեակ ասել խմաստից. խոր. ա. 1։
*Ինանզի արդարև գիտակ էակ ես, Թէ չար է արարն, և ընդ աբայս՝ չարս. Թէին մեր. Նարէկ. կԲ։

Գ Լ Ո Ւ Խ Ը Ա։

Յաղագս Ամէնգունէից։

Իրվերայ միջարկուեաց սակաւ ինչ ունիմք խօսել. զի սակաւ է և գործածուի սորա. Օ սակս ոմանք ըստ մակբայս դասեն. բայց ոչ երևի այս ուղիղ. զի մակբայն ցուցանէ զպարագայս գործողութեանց. իսկ միջարկուէնն՝ի միջի արկեալ՝ի բանն՝ յայտ առնէ զբնական կիրս հոգւոյն. որպիսի են կիրք ուրախութիւն, տրտմութիւն, ցաւս, երկիւղ. ևայլն։ Ինանզի յասելն, *Ահ՝ էէ՛, ծրչափ է որովայնամոլութեան բռնաւորութիւն, (ոսկ. ա. 41.) միջարկուէս քէէ՝ ոչ ցուցանէ զպարագայս գործողութեանն, այլ՝ զկիրս հոգւոյն պատճառեալ՝ի պարմանալոյն՝ի վերայ բռնութեան որովայնամոլութեան։ Նմ յասելն, *Ո՞վ՝ որով օրինակաւ, զինչ կամիս առնել՝ կատարեա, (էղէլէ. է.) միջարկուէնս հոգւո՝ յայտ

առնէ զկիրս եւանդեան հոգւոյն առ ընդունելութիւն
իրիք. Ինչ յասելն, *Ով զիմդ միանդամ վէհս եհատ
և եղկելի զձայնն արձակեաց. (ասրգ. յակ. 2.) ովքն
ցուցանէ զկիրս զարհուրանաց ըստ ահագին վէհոն.

Ըստ այսմ իմն և գոյացս.

Այլ գիտելի է նաեւ, զի միջարկուելք երբեմն յարին
յանուանս նշանակիչս այնց՝ յորոց վէր է կիրք հոգ-
ւոյն. ոյր, *Ով սքանչելեացս, գործ՝ առ որ տկարա-
նայ բնութիւն մարգածուրայ, և ուժգնութիւն իշխանայ.

ԼՄԲ. յոթնաւոքանուն.

*Ահեղ՝ անողոքակալութիւն (քսէ), չև ևս յանդիմաներ
զմոռնիչն. այլ՝ստուեր արկեալ ծածկէր զիրն. ոսկ. Բ. 25.
*Ով հայ զկնև կողոպտեաց զգանձս իմ էղեղ. Ծոզ. պեսաան.
*Ընդ՞ի վէր չարչարեցար և հնձելոյդ առ հասկ
հարեալ և եղբարցդ. Տաղոյ վեղպ. ընդ.

Այլ պարտ է ևս նկատել, զի ի վարիլ միջարկութեց
ըստ անուանս՝ հասարակօրէն զիրս հոգւոյն զօրութիք
ցուցանեն. իսկ զորպիսութիւնս իրացն՝ յորոց անուանս յա-
րին, նե՛ր գործութիք յայտնեն. ոյր յասելն, Ով հայ ախտա
ցեալ ումն յախտէ, որ խոցի և ոչ ընդոստնու. ընդ. ընդ.
միջարկութիս վայ՝ զօրութիք յայտնէ զկիրս ցաւոց հոգւոյն
ի վէր այնպիսի ախտացեալոյն. իսկ զվայելի լինելն նո՛ր
յայտնէ ներգործութիք. ոյր թէ այս լինիցի միտ բանին.
ո՞վ՝ վայելի և եղկելի է ախտայեալն այն, որ խոցի՝ և
ոչ զգայ. Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսկին.

*Ընդ՞արև վհայ մեղաւորին, որ տարակուսել կայցէ ի
վերայ երկուց ձանապարհաց. նաւ. ի բան. Ը
*Ընդ՞հ տղխտութիս՝ և արտասուել մեր թշուառութիս,
յայնժամ որդւոցն լինելի չարութիւնք. ընդ. ոսկ.
*Ընդ՞ի՞ կրծնաւորիս, որ առնէ զինքն կոխան չամի.
վարդ. հոգեց. ծղ.

Այլ յայսմիսի բանս՝ գրեթէ միշտ զօրութիք գտանի
բայ ինչ. ոյր եթէ ասացեալ էր. վայ է մեղաւորին. աւազ
կարդամ տղխտութիս. երանի տամ կրծնաւորի. Ընդ
այս յայտ անաւի է, զի երբեմն հանդերձ բայիւք դնին

սոքին. զի, *Ով՝ է նմա, զի ըստ ձանապարհին կայցէ զնացից։ յոան. ՚ի հոմսն. 11։

*Եւ՞ղ է կոչեցեալ Թշուառացեալդ, յորժամ այլ մարգարէ զնոյն դիցէ։ նաւ. ՚ի բահան. կբ։

*Գրանէ՛ պատ նմա, և երկրին, ըստ նա անցիցէ՝ եղիցէ ք։

*Գրանէ՞ է մարդդ, զոր ոչ յաղթահարեցին երկունք ագահուե։ ՅԳէ. ՃՈՒ. ԺԲ։

Գիտելի է երկրորդ, զի անուանք ինչ երբեմն ՚ի գեղբատպանձ շարադրուին՝ մանաւանդ ողբական և դամբանական բանից՝ իբրև միջարկուիք դնին. ոյք երեւի ՚ի սոսա։ *Գաւրնս ինձ առի մասունս ըստ քաղցրաբեղեցայն Ճաշակաց. առ ատացօղն միշտ նեղագաւրս, և առ բանսարկուն յաւէտ հաւատարիմս. ՈՒՂ աղէտիս. վէ՛ղ վտանգիս. խոՈՒ՞ ամօթոյս. Տո՞ւր պատակառանացս. զիմարդ և առ բանիս յանդիմանուի համարձակեցայց, մեծ է ձայնս գուժի. և անբերելի բաշտքս աղաղակի։ նաւ. ՚ի բահան. ն։

*Եւ՞ղ գործոյն, և ոչբո՞ւն գործելեաց. եկեղեցիք այլ խրճնացեալք, և ժողովուրդք ՚ի նոցանէ քեցեալք խոսրով. ՚ի մեկն. ժամագրէ։

*Ով՞ պարծանք և ափսեին հեծեծումն ամիմաստուն մտաց, եթէ զիարդ վերք զվերս բժշկեն, կամ՞ոչ ցաւք ըզցաւս ոչ ջացուցանեն։ ասրփ. ՚ա. պէս. 6։

Գիտելի է երրորդ, զի առ միջարկուիս վերաբերին իմիք և կոչական անուանքդ, զի ըստ օրինակի միջարկուեց իբր անկախ ՚ի բայէն և ՚ի խնդրոյ նը դնին ՚ի բանս՝ յերկրորդ դէմն. ոյր, *Ընկալ ո՞վ ճշմարտութիւնս զվիպասանութիւնս՝ զիպրիմաց բանսնուազ մերոյ տեսուչս։ ՚ղգն. ՚ես. 52

*Եղբ դու ակռաւորեալ՝ ես՝ գաւառաբանեալ կրօնաւորութիւն սահմանեա ՚ի քեզ։ ՚ներսես։

Յայսպիսի բանս՝ յորժամ քերթողն լուծանէ զշարադրուիսն, զկոչականն պարտի նախ որոշել ասելով՝ այս կոչական է. և ապա դնել զբանն քակել։

Այլ պակս պիտոյ միջարկուեցեալ ասացաք յառաջինս մասին հանդերձ օրինակօք։ Այսչափ պարտ է ասս գիտել, զի

ոմն ասացաք անդ՝ գտանին և այլ բազում միջարկուածք, զորս ոչ եդաք ի նմին՝ վասն զի գոլոյ նոցա ի տարակ դորա ծառուածս, յորոց և պարտ ե՛ղ ուշանալ. ոմանք են սոքին. աա. ա. ահ. հա. ե. հե. յե. եհե. եհ. ըհ. իհ. իհ Թե. ուհ. իշտ. ահ. տիր. իցիւ. իցիւ Թե. օշ Թե. օշ եԹե. վայ վաղայ. ընդ. ախտս. և այք բազումք. ՚ի։

Ընդանական. *Ո՞ղնի կարեմի և զքեզ ևս՝ ոմի Թագաւոր՝ շրջել ի կռապաշտուԹէ՝ ի վերս. ԽԲ։ ՃՃ։

Ուղղական. *Ո՞վ ես քանդրէ՝ եԹէ՞ ըն էիր և դու իմոր դի, զի քեւ ազանց իշխէիր ի պատճա՞ռ. ալէտ։

Օ արմացական. *Ո՞հ ըն որպիսի ՚ըարձակէ ծոլ եղիր։ Ե՛ղոյ։ *Ո՞ւ՞ր այնպէս գերգեցիկ էր սկիզբն ի նայնն։

Օ արհուրական. *Ո՞՛ւր ու՛ր, զի տեսի զհրեշտակն ոմն։ պտ. 6. 12։ *Ո՞հ կորուչքիմ աւասիկ։ երկն. ՚էր։

Ձառաչական. *Ձո՞ Թէ ես էի՝ անցուցանէի զաւուրս, և ոչ աւուրքն զիս անցուցանէին. վարք.հարց.ձգ

Ձաշական. *Ա՛ ո՞չ վաղոյ և այնմ որ ՚ըհամայն խօսիցիւ ՚ձեզ. ձն։ *Ո՞հ զիարդ կորեաւ։ երկն. ՚էր։

Ցաւակցական. Ո՞ ողորմելի ծնօղ լուսաւիայլ և ոսկեհատ մանկանս, բնաւ չկայր հնար Թողլոյ յայսոսիկ աւուրս. ի տայեխ. ձա։

Այտական. *Ո՞հ հոգւոյն կենսաբերս, եԹէ երախտաւորքիս լնձ, սուրբ յինէն զոգիս յայսոսիկ. ի տայեխ. ձա։

*Ո՞ւնչ շահ ի խօսելոյդ չէ՞ մարգարէ, զի ոչ ոք լսէ։ գէորգ. էոայ. 29։

Ակացականչական. *Ո՞ չարաբախտ՝ կերեկ ոչ տանջեցի զքեզ զգեստ յայսոսիկ. հոգ. լԹ։ *Ո՞վ ինչ գուռնակ գործեցեր։ երկն. ՚էրեմ։

Յորդորական. *Ձո՞ քարշեցէք. հա՞ քարշեցէք։ վարք. հարց. գլուխ. ձա։

Ընդհատարհական. *Այո՛. խոկ արդ՝ որ զդէմ դիմիւդ գայ, ընդէ՞ր ոչ մատուցեր վաղվաղակի։ ոսկ. ա. 2։

Սոյնպէս և յայլս։

Ընտրի երկրորդ տասնեակ։

Ա Ս Տ Ե Ն Ց Ր Ր Ա Ր Գ

Յաչափս Համոչեանառէ Տուտնոց Քանէ։

ԸՆԴՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԸՐԱՒՆՑԻՑ

քերականուէ յայտմ մասին պայծառանայզի ՚ի սմին ամ՝ քառք առ միմեանս եկեալ պէսպէս համաձայնուէ՝ կազմեն լինջոյս բանի. որով և միտք ուսանողաց տեսեալ զկայտառ բառից ընդ իրեարս կայս սերան՝ զուարճանան և քերկրին. ևս և ախորժանօք վայելեն զպտուղս վաստակոց իւրեանց. ղոր վաստակեցին յառաջին և յերկրորդ մասին. Ընդ յանձանձիրն ձգաշակել՝ սկսանին պարարտանալ ոգիք նոցա յանուշ կազմաւորուէ բանից։ Ո՞ այս սերան՝ կամեցեալ կազմել բարելից՝ փոքր մի ձախադոյն ուս նիմք կարգել ախորժական և ընտիր օրինակօք. խօսեցեալ նախ համառօտիւ զհամաձայնուէ մասանց

բանի ՚ի հասարակին արդ՝

Համաձայնուէք մասանց բանի են կապակցուէք նոցա ըստ միմեանս՝ առ ՚ի կազմել զբան։ Այս կապակցուէք լինին ուրեմն երանակաւ՝ ըստ ուրից մասանց բանի։ Նախ՝ անուան ըստ անուան։ Երկրորդ՝ դերանուան ըստ դերանուան, և ըստ անուան։ Երրորդ՝ ըստ ունելուէ ըստ ըստունելուէ, ըստ անուան և ըստ դերանուան։ Չորրորդ՝ բայի ըստ անուան, ըստ դերանուան և ըստ ըստունելուէ։ Հինգերորդ՝ նախադրուէ ըստ անուան, և ընդ այնս, որք ՚ի ը անուն հոլովին։ Վեցերորդ՝ մակբայի ըստ բայի, և ըստ այնս, որք ունին զգործուէ բայի։ Եօթներորդ՝ միջարկուէ ըստ բանի։ Ութերորդ՝

շաղկապի ըստ բանի, և ըստ մասանց նորա։

Յայսոսիկ ութն համաձայնուէս առաջի դնին ութն

Հարկաւոր գիտելիք ՚ի շարադրուէ. որք են ութքինն. 1. բացայայտիչ և բացայայտեալ. 2. յատկացուցիչ և յատկացուցեալ. 3. ածական և գոյական. 4. յարաբերական և յարաբերեալ. 5. անուն բայի. 6. խնդիր. 7. արգելիչ խնդրոյ. 8. նախդիր։ Որոց հանգամանք և պիտանութիք յայտնի լինին ՚ի բայատրուէ վերոյգրեալ ուղիղ համաձայնուեցդ։

Այլ գիտելի է, զի զհամաձայնուէ նախադրութիւնք, մակբայի, միջարկուէ և շաղկապի՝ զոր ինչ արժան էր գիտել, խօսեցաք յառաջինն և յերկրորդ մասինն. ուստի չունիմք ինչ խօսիլ զսոցանէ յայսմ մասինն, այլ միայն զհամաձայնուէ անուան, դերանուան, բայի և ընդունելուէ. յորս բովանդակին իմ զօրութիք արուեստի քերականութիւնն։

Յաւ նախ կամեցեալ խօսիլ զհամաձայնուէ անուանն ընդ անուան՝ գիտելի է, զի անուանք որովհետև կամ գոյական են, և կամ ածական, ՚ի գալ սոցա առ միմեանս՝ հարկ է, զի կամ գոյականք ընդ գոյականսայ յօդեսցին. կամ ածականք ընդ ածականաց. կամ գոյականք ընդ ածականաց. և կամ ածականք ընդ գոյականաց։ Եթէ գոյական անուանք երբեմն կարեն յօդիլ ընդ գոյականայ. նախ՝ իբր բացայայտիչ. երկրորդ՝ իբր յատկացուցիչ. և երրորդ՝ իբր խնդիր, զորոց խօսեսցուք կարգաւ։

Գ Լ ՈՒ Խ. Ա.

Յաղագս հոգեչյունութեան գոյական անուանցն ընդ գոյակա-
նաց եւ ընդ բացայայտէ. հմմ
Յաղագս բացայայտէ։

Յորժամ՝ ի բանս կամիմք զգոյական անուն
լինչ բացայայտել՝ թէ լինչ միաս դնի, և կամ
փոխանակ որոյ նշանակիւ, յարեմք՝ ի նոյն
պայլ միաս ևս անուն գոյական՝ թուով և հոլովիւ
համաձայն նմին, առանց շաղկապի. և զայն կոչեմք բա-
ցայայտէ. ոյր երևի յայս բան. *Ա.յսօր բուսաւ յանո-
նայէ մորենին մարիամ։ ըստ այսմ՝ տեսանել և
՝ի յաջորդ օրինակսդ։
*Ղ եկաւար ձարտարապետ՝ անցեր ըզ ծով կենցաղս՝
անդետ։ ըստ. ՃԸ։ Ասէ անուանդ ՀԵՆՈՎ՝ ես բացայայ-
տիչ բառիս՝ ծով. զի յայն առնեն, թէ անուամբս
ծով՝ նշանակի աստ կենցաղս, այլ աշխարհս։
*Ա.ծեր աւել տան քո աշխարհի։ ըստ. լԸ։ Ասէ ա-
նունս աշխարհի՝ ես բացայայտիչ բառիս՝ պան ։
*Ա.յս խոստովանութեամբ երեք փառատրեանդ դատանեն
զվէմն հաւատոյ զպետրոս երանեացն։ ըստ. ՃՀ։ Ասէ ա-
նունս պետրոս՝ ես բացայայտիչ բառիս՝ վէմ հաւատոյ։
*Յառաջագիմն նկրտեալ սիրով... լինին արժանի՝ ի
ծառայդունն երանելի աստուածան քահանայապետութե. և
արածել զխոյսն՝ զդասս քահանայիցն. և զոչխարս՝
զկարգս պաշտօնէիցն. և զգառինն՝ զխոստովս ժողո-
վրդոցն։ լմե. պոս։ Ասէ անունս կրօսս հանդերձեալին՝ ես
բացայայտիչ բառիդ՝ երկոսին. և անունս կիրկոս պաշ-
տօնէին՝ բառիդ երկոսիս. և անունս կերոսեցս ծողովր-
դոյն՝ բառիդ կիսոսին։

*Ո՞գլուխ ամառաքինութեց զսէրն բուսանդակել ունի (ողորմութեն)։ լգնաթ. գ. 10 Ուր անունս պէրնի՝ ե բաս յայայտիչ բառիդ՝ պիտի ամ ապաչխարութեց։

*Ա՛ճաբանն գրիգոր զինոջն արդարութե՝ ուղղափառ վարդապետութե՛ն յաջ և յահեակ հարկանէ զհերձուա ծոցն։ գրիգոր կոչ։ Ուր անունս ուղղափառ վարդապետութե՛ն ե բացայայտիչ բառիդ՝ պէնովն արդարութե։

*Ա՛իմէ դու մեծ ինչ ոք լցես քան զհայրն մեր աբրա համ։ յովհ. 8. 53։ Ուր անունս աբրահամ՝ ե բացայայտիչ բառիդ՝ հայր ես. դի յայտ առնէ՝ թէ հայր մեր ասելով՝ լսանայինն ընդ զաբրահամ, և ոչ զնոյ, կամ զադամ։

Ա՛յլ գիտելի ե նախ, դի բացայայտիչն երբեմն դնի ևս յառաջ քան զբացայայտեալն. ա՛ր, *Ա՛բրահամ հայր ձեր ցանկացաւ տեսանել զօր իմ։ յովհ. 8. 56։ Ուր յառաջոյ եդեալ անունս աբրահամ՝ ե բացայայտիչ բառիս՝ հայր ձեր։ Ա՛յսպէս և ի սոսին։

*Ա՛ուետս հիմն մարգարէից ասաց, մի ատեր զեղբայր քոյ, ձեզ. ժբ։ Ուր անունս ստիփան՝ ե բացայայտիչ բառիս՝ հիմն մարգարէից։

*Ա՛օտ երչ՝ խաղաղութե՛ն եկեղեցւոյ։ տօնէ. վեր։

*Ա՛յսօր զուարճացեալ ցնծայ եհեղեսի՝ դրախտ ածաստուն ծաղկեալ։ ի ղուկ. ա։

*Ի՛ բաց ընկենցուք զերկպառնե՛ն՝ զմայրն անհաւատութե՛ն։ առք. վեր։ ի հին. յակ. 2։

*Ա՛ծ ի ձեռն բարեպաշտն կոստանդիանոսի՝ նոր մեր սողոմոնի ի չորից եղերաց աշխարհի զհարատարապետս իմաստուն։ լսէ. առնն։ Ուր անունս բիւզանդացի կոստանդիանոսի՝ ե նախադաս բացայայտիչ անունն՝ նոր մեր սողոմոնի։

Երբեմն ևս ի մէջ բացայայտչին և բացայայտելոյն անկանի բայ. ա՛ր, Ո՞կորուսեալ դրամն խնդրեաց՝ զիաւորական պատկերն։ լկն. ժե. 22։ Ուր անունս

Լափաւորսիան պարկէը՝ և բացայայտիչ կորուսեալ ըզ
նոյն, ի մէջ անկանելով բազմաց՝ կնդրկայ։ Ըստ այմ
և տեսանել և ի յաջորդսդ։

*Օրինակ ժուժկալուեն ըզ իւրեանս ունէին՝ ըզ-
մեծն Մովսէս։ խոսով. ի ճառն փոռաւնորդայ։

*Նշանականգէք հօրն ձերոյմ։ ասրգ. ի ճկն. ա. յով. 6։

*Ողբասականն առաջի դնէ՝ զանձառ մարդասէ-
րուեն սայ։ նոյնն. ի ճկն. յոչ. 2։

*Նէթէ զչար գազանն սպանանեմք՝ ի մեզ զցանկուեն...
փառասէրն հայր։ նոյնն. ա. պէտ. 9. յորդ։

Զ՝ի տեղի է երկրորդ, զի երբեմն բազում եզական ան-
ուանք լինին բացայայտիչ միոյ յոգնականի. ար, *Ալ-
դեք սբ՝ յ յուսկանն պապ և աթանագինէս...մահ ան-
ձանց դիւթեցին։ յովհաննս. կոն։ Ալր երկու եզական
անուանքս պապ և պնոաոգինէս՝ են բացայայտիչ միոյ
յոգնական անուանն՝ որպէս սբ՝ յ յուսկանն։ Ըստ
այմ և տեսանել և ի սոսկն։

*Յաղագն սիւնեաց երկու եղբարք՝ բարկէն և բա-
կուր։ եղիշէ ճէպ. ի պատմ. գլ. ը. ի վերջն։

*Կն և այլ անմաքրութիք սրտի նախանձ, ոխակալուե,
ցանկուե ընչից, ցանկուե մարմնոյ. և հարկ է զամ
սրբել ի սրտէն։ խոսով. ի ճկն ճոռոգբէն։

*Ամենևին ի չորս տարերց է բաղկացեալ, ի հո-
ղոյ, ի ջրոյ, ի յօդոյ և ի հրոյ. լմե. ոսկեն։

*Ովախարէն տրիտուր վաստակոցս այսոցիկ՝ սրբուե,
հաւատոց, սիրոյ, աղօթից, պահպանուե անձին՝ մի յա-
ւուրեայ կեանս ակնկալ յուք հատուցանել մեզ այ-
սյլ՝ ի կեանս մշտնջենաւորս։ ասրգ. յոե. 3։

*Փայտն զթանձրագունից մեղաց ունելով զտեսակ՝
պսպանուե, զպատկուե, զդողուե, զյափշտակուե, և
որ նման սոցա։ ընդկ. ընդհանր։

Երբեմն և սկսպես անուանք լինին բացայայտիչ
միոյ եզական անուան, կամ որ իբր եզական վարի. ար.

*Յամ արատոյ մաքրեալ լեսի (հոգի մեր, յաւետ լուեր, ի մախանաց, յոխակալութենէ, յագահութենէ, յամբարտաւանութենէ, ևայլ. խոսրով. Ուր կարգաւ դասեալ անուանքդ՝ յաւէտ ես, ի ծաքանաց, ևայլ, են բացայայտիչ անուանս՝ յամ պատոյ։ Ըստ այսմ ես և ի սոսկին։

*Օ՛ բարկութենէ և զգազանութենէ զլատակեր բանսարկուէն (ի քեզ) ունելով խաղալիկ ես դիւաց, և ծաղր մարդկան. ագաթն. ի մեկն. յոհ. ա. յոսէփ.

*Կարօղ ես իմաստունն և ի պղծոյն զարմանս Հանդիսել. ղի պատուղսըր (ըր երկպատակութենէ,) ես կամքն սատնայիկ, հեռն, բամբասանքն, ատելութինն, ևայլ. լամբ. յոպենն։ Ընդ ներհակ այսմ՝ երբեմն եղական անուն լինչ լինի բացայայտիչ բազում այլաբանական անուանց. ևր։

*Ընդ վրկութենէ, հնչումն ահաւոր, ազգի մարդկան պարծանք՝ սբդ մատթիոս. ղաս. կոս։ Ուր անուանս ոչ ծոքնոս՝ և բնդ յայտիչ կարգաւ դրեալ անուանցդ՝ երկ ղբկութենէ, հնչումն ահաւոր, ևայլ։ Ըստ այսմ ես և ի սոսկին։

*Ի յամուլ երկրէ այսօր բուսաւ մեզ բարեբեր բոյս բարի, շուշան հովտաց, ծաղկին դաշտաց, միամայրն տէրէոս, արմատ անկոյն անմահութենէ. ղաս. է։

*Որոց պիտանացու էր միայն զօդ կատարմանն, ոչ ըստ մայրն խաղաղութենէ. ընդհանրական. ևայլ։

Ըստ այս վերաբերելն և սոքին. *Ձայրատուկ այգւոյն հրեղէն պարիսպք և բարձր աշտարակք, ոսկեղէն բաժակք և ժիր մատուռակք, հայաստանեայց հայր հոգևոր բերդ ևղիազար և նաւէոս. ղաս. է։

*Ի բարեբուն հոգւոյն վտակք և որոտմունք տիեզերացոյց, ցոլմունք հրեղէնք, աստեղք լուսափայլք, ըստ Թագաւորին վակաս լանջաց սբ յովհաննէս և յակովբոս. ի նոյնն։

Ընդ զարձեալ երբեմն անեղական անուանք լինին բացայայտիչ եղական անուանց. և ըստ հակառակն՝ երբեմն եղական անուանք լինին բացայայտիչ անեղական անու-

անց։ ՚ի՛, *Տեսանելով զերկնաւոր վեսայն՝ զարդա-
րեալ լուսով՝ հայրական փառօք։ շար։ ՚ի՛։ Ալր ան-
եղական անուանս՝ հայրական փառօք՝ լեալ է բացայա-
յայիչ եղական անուանն՝ լոյսով։

*Ա՛ստուածդ հաս մեզ կեանքն յաւիտենական ըզ
հոգին սբ։ ասրփ. ա. յովհ. 4։ Ալր եղական անունս
պիտի՛ն ՚ի՛՝ լեալ է բացայայտիչ անեղական անուանն՝
պիէռէն յաւետարանիչն։

Վախելի է երկրորդ, զի թէպէտ բացայայտիչն առանց
շաղկապի յարի ՚ի բացայայտեալն. այլ և երկար ՚ի
վերոյ. քայց որովհետև բացայայտիչն է իբր մեկնութի
բացայայտելոյն, ուր ուրեք կայ բացայայտիչ, անդ
կայ զօրութի՛ և մեկնական շաղկապ լինչ։ այլ այս բան,
*Ո՛չ արարական մարդն զհոգին թշնամանեցին։ (ասրփ.
ի՛. պէտ. ն.) կայ զօրութի՛ մեկնական շաղկապս՝ այս-
ինքն։ այլ թէ ասէր. զարարական մարդն, այլ զհոգին
թշնամանեցին։

Եւ զի յամի՛ն ասսա միշտ զօրութի՛ կայ շաղկապ մեկ-
նական, վասն բազմահանդերձ նուաւս դնի բացայա-
յայիչն. ինչ, *Յամաքեալին պտոյտք գետոց. յայ մեռ-
ելոյ յորդուին։ ագաթ։ Ալր անունս ելոյ յորդո՛ւի՝
հանդերձ շաղկապիւս այնիկ՝ լեալ է բացայայտիչ
անուանն՝ պտոյտ գետոց։ Ո՛ստ այսմ է տեսանել և
յօրինակսդ՝ որ գկնի։

*Ա՛զաքեալքն...մեծացան անանց մեծուբէն, յայ հա-
ւատով քո։ ասրփ. ՚ի ՚ի՛ն. յակ. 6։

*Յորովե՛ն ՚ի մէջ (ասծ) շուշանաց, յայ գծաղիկս հաւաս
տոյ բանին և սրբուե։ նաւ. ՚ի ՚ի՛ն երգ։

*Ա՛յսօր գտանի կորուսեալ դրամն յայ Թագաւորա-
կան պատկերն։ ՚ի ՃաղՃան։

Արբեմն և բայիւ հանդերձ դնի։ ինչ, *Ո՛չ ելեցայց՛ուք
այսուհետև ՚ի սբ լերինսն, ՚ի մարգարէին ասէմ և յա-

առաքեալս գով. լուս. Ուր անուանքս ի Տրգաթէնա և յոտաչեանն՝ հանդերձ բայիւս ասէ՝ են բացայայտիչ անուանդ՝ ի լերինս։ Ետ այսմ է և ի սոսին։

*Ասանել զզօրուն իմաստից ի նորն պշատան է, ի յիմն սահ. վարդապետէ։ խոլին. գ. 62։

*Օ իարդ կարելի՝ ոչ աւնելով զառաձայն ոչ՝ զխաչ զաղուէն սահ. զերդ ոն երգել։ լմբ. ոպէն։

*Երբև զքարինս էր ոսկի և արծաթ՝ ի յերկրի մեռեալ, զմաքրուէն խմն և զսրբուէն՝ ի նոյնս։ Ուր բառաքս պատրաստ՝ և պղծո՛ւ հանդերձ բայիւս էմ՝ են բացայայտիչ բառիցս ոսկի և արծաթ. ոպ՝ էէ ասէր. ոսկի և արծաթ, ի մաքրուէ և սրբուէ՝ էնն յերկրի մեռեալ քրիստ։

Այս դարձեալ երբեմն ամբողջ ինչ բան երբև անուն ինչ՝ լինի բացայայտիչ անուան. ի՛ր, *Ամ օրէնք ի մի բան կատարին՝ ի սիրեացն զընկերք քոյ երբև զանձն քոյ։ գաղ. 5. 14։ Ուր բանս՝ ուրեմն՝ պընկէը տոյ ևս, է բացայայտիչ անուանս՝ ի ն քոն։ Այսպէ է և ի սոսին, *Օ այսոսիկ լեռնաւս խնդրէ ի մէջ ի պատճառս մեղայն լեռնէ. (ի՛ է) ասա զմեղս քոյ։ ոպէգ. յակ. 11։

*Երբիք շարժի երկիր, և չորրորդին ոչ կարէ հանդարտել. (ի՛) երեք ծառայ լեռնաւորեսցէ. և անմիտն երեք յագեսցի հացիւ. և աղախին երեք հանիցէ զտիկին իւր. և կին ատելի երեք դեպիցի առն բարւոյ։ ոպէ. 30. 21։

Այլ այսպիսի բացայայտիչք հասարակօրէն յանորոշ բանս դիպիլին. ի՛ յայնպիսիս, որք անեղութիւն բայիւ կազմին. ի՛ր, *Այսօր լեցաւ խոստումն իմ առ նահապետսն՝ ի պատակէ նոցին օրհնիլ ամազանց։ ղուկ. ա։ Ուր այս բանս՝ ի պատակէ նոցին օրհնիլ ամ ազանց, է բացայայտիչ բառիս խոսփո՛ն իմ առ նահապետսն։

*Այս խաբէութիւն մտաց ոչ ըմբռնելի է քան զամ խաբէութիւն, համակ կարզ աւուրս՝ յանկարգութիւն կալ, և լուսով

՛ի խաւարս։ առ. ա. յովհ. 6. յորժ՛ Աւր բանս՝ հաճախ
ՀաՀգաՀաՀո-ք յանկարծա-ք ՀալՀ ևս, ե բացայայտիչ անուանէ՝ այս խոքէս-ին-ն։

*Ա՛նպիսի քնուճ ե կենացս, առ որս մերձենայ՝ կենսայուցանել։ առփ. ա. պէտ. 4։ Աւր այս բան՝ առ որս մերձենայ՝ կենսայուցանել, ե բացայայտիչ անուանես այնպիսի քնա-քին-ն։

Ա՛յս եղանակ բացայայտչի առաւելապէս ՛ի գործ ածի ՛ի վէր յուցական դերանուանցս՝ այս այդ. այն. սոյն. դայն. նայն. ոյր, *Ո՛հմարդ լինիցի այդ՝ փոխանակել զիմ ախտացեալ ոչխարն ընդ առողջ գազանին։ խոր. գ. 63։ Աւր բանս՝ փոխանակելի ևս՝ ե բացայայտիչ դերանուանս՝ այդ։ Ա՛յսպէս այսմ ե տեսանել և ՛ի սոսկին։

*Ա՛յս ե քան զամենայն դժնդակագոյն մեզ ՛ի նոցանէ վրատանդ՝ բանիւ առ ընկերն մղել, և ձեռամբ առ ինքն յանդուգնանալ։ յովհ. ևմոսթ. ծբ։

*Ա՛յն են արդարև կերպարանք քո աշակերտին՝ զհան դերձելոցն հագալ միշտ և դեգերիլ յաղօթս. և ՛ի տուէ և ՛ի գիշերի ՛ի մղձաւանն պղտիլ։ առփ. ա. պէտ. 9։

*Ա՛մ սրբազանիցն բանք ՛ի սոյն զմեզ յորդորեն՝ եղ բայրասերս լինել։ նայն. ա. պէտ. 7։

Ընդեմն ևս բան բանի լինի բացայայտիչ երբև երկուս անուն. ոյր, *Հերաքանչիւր որ ՛ի մեզ փարիսեցի եղև աստանօր. հայն միշտ աղաղակէ, ած իմ դոհատամ զքեզն՝ որ ոչ արարեր զիս հեռւոմ։ և հեռւոմն ընդհայն բան երկրորդէ, Թէ՝ ոչ արարեր զիս հայ։ լմբ. ապէն։ Ա՛հա ՛ի սմին՝ բանս այս, հայն մեզ աղաղակէ ևս՝ մինչև ՛ի վերջն՝ ե բացայայտիչ նախընթաց բանին, Թէ իւրաքանչիւր որ ՛ի մեզ փարիսեցի եղև։ Ա՛յսպէս այսմ ե տեսանել և ՛ի սոսկին։

*Սակայն ե ած այն կարգել զպատիժս. ըմ որ և ըն ճաստ հանէ. զի նոքօք այլքն խրատեսցին։ գէորգ. ճ։

*Ոյր և մեկնեացն մեզ (զերազն), նայնպէս և պատահեցաւ (այն ինձ զալ հասանել յիշխանութիւն, և ընդկախիլ զփայտէ։
ծննդոց. 41. 13։

*Օ մեծին եւ (ամծ), եւ փոքրն արգելու. (ամ) զմարմինն սատիճ, եւ զհոգին եւ. եւ որ ինչ պիտանացուքն են հոգւոյն եւ մարմնոյն՝ ոչ տացէ։ ասղփ. յոհ. 2. յորպ։

Գիտելի է չորրորդ, զի ուրեք ուրեք յատուկ անուանք աւանց համաձայնելոյ ևս լինին բացայայտիչ հնարակ անուանց. իբր զի երբեմն դնին յուղղական հոլովին (իբր ածական). ամ, *Հունն յորդանան գետոյ երիցս անգամ բաժանեցաւ։ ծնբ. ա։ Ուր յատուկ անունս յորպանան՝ եւ բացայայտիչ գետոյն յուղղական հոլովին։ Ըստ այսմ է տեսանել եւ ՚ի սոսին։

*Հշխան դենպէտ էր ապոլ աշխարհին։ եղէզ. վ՚պտ. ը։
*Ջուխ գնայ ՚ի դուռն պոլնքաղաքին։ յովճ. կաս։
*Խնդուք առին գնացին յորպաղաք քաղաքն ափսն։
*Ասովսեական օրէնքն ոչ ՚ի սիոնէ, այլ ՚ի պոլնա լեռնէ տուաւ։ գծոլփ. եսայ. 2։

Ասկ երբեմն՝ այլ ՚ի սակաւս, դնին ՚ի սեռական հոլովին (իբր յատկացուցիչ). ամ, *Նստէի ես ՚ի լեառն սինայի։ վարդ. հոգւց. ծղ։ Ուր անունս պնոյն՝ եւ բացայայտիչ լերինն ՚ի սեռական հոլովին։ Ըստ այսմ է տեսանել եւ ՚ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ընդ հասս վաղվաղակի ՚ի կոմոյ քաղաքն ՚ի ճռոնիդոս։
*Ընդ ճանապարհ նուաճել գաւառն քափսոնոպոյ։ յովճ.
*Օ գունն գողմոն բռնակալել պայազատէր։ նոյն։

Ընդ երբեմն ևս յարելով ՚ի բառդ անուն՝ նուաւս հանդերձ լինին իբրև մի բացայայտիչ հասարակ անուանց. (և այս յաւելս ՚ի յատուկ անուանս մարդկան). ամ, *Ընդեց մի պետրոս անուն։ եղէզ. պ։ Ուր պետրոս անուն է բացայայտիչ բառիս՝ երէց ին։ Ըստ այսմ է տեսանել եւ ՚ի սոսին։

*Սարկաւագ մի գնդգ անուն ապրեցաւ յանհնարին մահուն երկիւղէ։ յովճ. կաս։
*Տայ պտիղբան ցպատանի ումն վարձ անուն։ ղուկ. ը. 19։
*Ընտրեցին զումն քսանեքսիկ անուն։ յովճ. կաս։
*Հշխանն ըղշտունեաց՝ արտակ անուն։ եղէզ. վ՚պտ. ը։
*Ընցանէր ըզ մեծ գետն հուր անուն։ նոյնն. գ։

Գիտելի է հինգերորդ, զի ի քահանայապետէս նախդիրն
լքեալ ի քշէն դնի ի վէր երկուցն ևս, այլ ի վէր քահանայա-
տելոյն և ի վէր քահանայապետին. մանաւանդ թէ անկեալ
ի միջի այլ մասն բանի. այր, *Օ՞ վիրկականն սաղա
ւարտ ի գլուխ եդեալ պշկան խաչին ղաբ. վրբպա։ Ուր
նախդիրդ պէտ է եդեալ ի վէր երկուցն ևս՝ այր ի վէր քահանայա-
տելոյն՝ որ է քառս վերկոտ աղաւաղ, և՝ ի վէր քահանայապետ-
ին՝ որ է քառս նշան խաչին։ Այսպէս այսմ և ի սոսին։
*Օ՞ մայրն ամ քարեաց վխոնարհուին ի ներքս մու-
ծանել։ առգիթ վերպ. ի մեկն. ա. պէտ. 7։
*Կրեթէ ասիցէ(մեզքս)՝ իվեր առեք զվէմ զվծանրուել
չարեցն, մի ոք հեղգասցի առ հրամանն։ Նոյնն. յակ. 3։
*Ա՛ի զատակիչ մահաբեր գազանն զսոնչ ի հրեշտակ
լուսոյ համարել՝ ընկղմեսցուք ի ցամաքէ։ կոչ. պ. 2։
*Գայ չորեքմսիւր չարչարանաց տունն։ Նոմբրէ։
*Օ՞ հաւատացեալ արծաթ բանին ի քէն՝ արկ ի սա-
զանաւորս յոդիս որդւոց մարդկան։ ղաբ. նկ։
Նոկ երբեմն դնի ի վէր նախընթացին միայն. այր, *Օ՞ ա
ռաւօտ խաղաղարէն քո սիրով ի մեզ ընկալ ցուք։ Նոյն.
Ուր նախդիրդ պէտ է եդեալ է ի վէր նախընթացին մի-
այն, այս է աւա–օտ խաղաղարէ։ որոյ լեալ է բացայայ-
տիչ անունս չ՚։ Այսպէս այսմ է և ի սոսին։
*Ո՛չ չառեցի զակն ոգւոյս ի գլուխն իմ կենդանի քո,
որով ըզ ուղիղն հետևեցայց։ Նաբ. ի բանն. ժէ։
*Ո՛վ աձառեցին...զչոխսի եղբայր իւրեանց։ Տծբ. չա։
*Գոյ է որդի անկայ, որ զպան զհայր քո խոսրով։ ագաթ.
*Ա՛արտ զամբոյան երկնչակաւ եդեալ՝ ոչ հեռանայր
անտի։ յովհ. հոմ։
Պատահի երբեմն ևս՝ այլ ի սակաւս, զի նախդիրն մի-
այն ի վէր չետադասին դնի. այր, *Ի՞աղցը սպեղա-
նիս ի վէր դնէ՝ զ չոյս թաղուեն։ առգ. ը. պէտ. 5. չոբբ։
Ուր նախդիրդ պէտ չէ եդեալ ի վէր նախադաս բառիդ
խաղցը սպեղանիս, որ է քացայայտեալն. այլ ի վէր չե-
տադաս բառիս՝ չոյս, որ է քացայայտիչն։ Այսպէս այսմ
է տեսանել և ի չաջորդ օրինակսդ։

*Ոչ Թողից զնա. այլ...բացից գեաս ի վեր երանց՝ զվէր տակս մարգարէուեն. և ի մէջ դաշտաց աղբիւրաս՝ կհոսանան առաքելուեն. գէ՛րգ. ի Ռէկն. եսայ. գլ. ԽԱ։

*Արկէն Թեաս պ՛արտ է մեզ զդենուլ, կհաւատա և կսբըբուեի վարուց. առգ. ի Ռէկն. Բ. պէտ. ա. յորդ։

*Ընկուս դահեկանս աւանդեաց ձեզ տրն մեր, կհինն և կնոր կտակարանս. խոսրով։

Ի վերծգրեալ օրինակսդ արժան է նկատել և զայս, զի բացայայտիչն և բացայայտելն բազում ուրեք եդեալ են հանդերձ յատկացուցչաւ՝ կիաճականաւ. ոպ երևալի և յայսմ. Ճուրջ եղեն շուենք բազումք՝ զինուորք պիղատոսի. ղուք. ե՛։ Ասր բացայայտիչն, այ անուանս կենաւորչ՝ եդեալ է հանդերձ յատկացուցչաւ, որ է բառըս՝ պղատոն՝ և բացայայտելն, այ անուանս ղառնդ՝ եդեաւ է հանդերձ ածականաւ, որ է բառս՝ բպղոմդ։

Պիտեալ է վեցերորդ, զի երբեմն Թէպէտ գոյական անուանք համաձայն դնին ի բանս առանց շաղկապի, բայց ոչ համարին բացայայտիչ միմեանց, այլ իրը խընդիր բայի. ասր, *Ընդևեցաւ Մովսէսի վառամամբ հրոյ ի մարենաղ յանապատին. ի տրընաղ և յանապատին՝ Թէպէտ առանց շաղկապի յարեալ են ընդ միմեանս համաձայն Թուով և վոլովի, բայց ոչ են միմեանց բացայայտիչ. այլ երկոքին ևս խնդիր բայիս՝ երևեցաւ։ Այսպէսէ տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ով պատուիրն ներ մարմինն (զՔրիստոս սահակայ) տարեալ հանդիպ նեն ի տարան՝ ի դեղն աշաիշատ. յովհ. իա։

*Ընդ ինքն Թագաւորն խաղայր գնայր ի ձմերայնոցս յայսարատ գաւառ՝ ի վաղարշապատ. քաղաք. ագաթ.

*Պա կենացին քոյով հրամանաւ՝ այսու բարբառով հղմունք տապալեսան. ասղեկ. ի բանս. ղ։

Գլ. ՈՒ. Ի.

Յաղագս համառօտելոյ զգոյական անուանս ընդ ձևոյականաց եթէ յարկանելոյ է։

Յաղագս յարկանելոյ։

Իբանս յորժամ կամիմք յայտ առնել, թէ արդեօք ունականել իրիք գոյական անուան որում յատկանայ, կիրարկեմք, դնեմք առմին զայլ գոյական անուն ի սեռական հոլովին, որ զնշանակուելի միւս անուան իւրացուցանէ, կիր ինքեն յատ կացուցանէ։ այր ցուցանէ՝ թէ նշանակելն այնր անուան՝ իւր է։ և զայն սեռական հոլով կոչեմք յարկանելոյ։ այր, *Որ զբեռն ընկերին բառնայ, կատարէ զօրէնսն քն։ սղն։ Ուր գոյական անուանդ ընկերին՝ լեզ է յատկացուցիչ բեռին։ զի իւրացուցանէ զբեռն։ այր ցուցանէ զբեռն՝ որ ընկերին է։ և ոչ՝ որ դաւուն, կիր այլոյ իրիք։ Այնպէ և գոյական անուանդ ի՝ լեզ, է յատկացուցիչ բառիս՝ պղինձն։ զի սեռականէ ինքեն զնոյն. այր յայտ առնէ՝ թէ քն է այն օրէնքն, և ոչ աշխատը հոն, կիր այլոց։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսկն։

*Օ ծանրութի՜ա-ու-ն բառնամ, և ի ժամ վաչխա՜ն անմասն եւ լանեմ։ Նաւ. ի բառն. կն։

*Պատուղ պաղեքսպէմոյ՝ մահ է։ յովն. կղ։

*Որք զղեկ հա՜ա-ոյն պինդ ունիցին՝ ոչ երբէք սասանին։ խոսրով. ի ճէն. քառասնից։

*Ըստ ամբարտա՜ան-ն միշտ զանձն արդար համարիւ լամբ. ի ճէն. սաղ. 93։

*Յոնարհուն՝ աղբիւր խաղաղո՜ է։ և վտակք շնաւո՜ եւ լանեն ի նահանջ։ ՃԾ. ճառ. կ։

Աւել գիտելի է նախ, զի յատկացուցիչն բազում անգամ նախադասի յատկացուցեալին։ այր, *Որում շատ տուաւ գիտուե իմաստ, շատ խնդրեացի ի նմանէ սաւաքինուե տեսակ։ խոսրով։ Ուր անունս գէտու՜ լեզ է նախադաս յատկացուցիչ նմատակն. ոյզ և անունս տոտկինաւ՜ պէտուին։ Ըստ այսմ է և ի սոսկն։

*Ձառայ զլին մեզ վաւերացուրէք ընդդ. ընդդ.

*Ակնարկ լոյս ծագեաց. տիրոջ առուեր ի խնամեաւ կառավ ընդառաջ. ի ճառն վարդավառի։

*Ոնման (այր կամ) տեսանեմք զերկինս զերկրկուիլն և զերծերն վայելչութիւն, խառնով. ի ջրին ծառագրէն։

*Արի ըս տղմոյդ կամաց թաթաւիր ըզ երկիր։ էղիր հայր մեր։

*Ձակռակ առքառնայ հոգւոյն խնամոյ։ լիցի. յառաջ։

*Ա՛չ այնքան յաւուրն հանգուցիւ, որքան ուրոյն կապանօք բերիմ նորք. ի բառն. ձբ։

Երբեմն ի մէջ յատկացուցչին և յատկացուցելոյն այլ մասն բանի անկանի. այր, *Յախտս Թաւալի մեղաց այր յախտս մեղաց Թաւալի։ ընդդ. ընդդ։

*Օ անիծեցն մերկացեալ ի մէնջ ծածկոյթ. այր մերկացեալ ի մէջ ծածկոյթ անիծեցն։ ղաւ. խզ։

*Ձոգւոյն յաւաքելն ի վերնատունն զեղան շնորհք այր զեղան շնորհք հոգւոյն յաւաքելն։ խոր. վերջ։

*Ա՛արմնոյ վիճակեցան աղցաւոր կրից, այր վիճակեցան աղցաւոր կրից մարմնոյ։ լմնջ. ի ճէն. պոպ։

*Օ՛կան ի փրկութիւն բոլորից՝ մանկանցն փայլէ բանբեռանու ըզ. այր բարեբանութիւն մանկանցն փայլեցուցանէ զկան իւր, այր ղգալուստ իւր ի փրկութիւն. նոնբրէ։

*Ձառիկք առաքելական ոստոյն՝ հոգւոյն զգեստաւորեցան լուսով՝ աւետարանին հնազանդեալք օրինադրութեանց. այր ճառիկք առաքելական ոստոյն՝ (որք են հաւատացեալքն,) զգեստաւորեցան լուսով հոգւոյն՝ հնազանդեալք օրինադրութեանց աւետրին խոր. վերջ։

Ա՛յլ պարտ է զգուշանալ վարել զայսպիսի ոչ, և միայն ըզ պահանջելոյ վայելչութիւն բանին։

Երբեմն ևս ամբողջ բան մտանէ ի միջն. այր, *Նա զմկրտուեն՝ ի մաքրէոսէ զաւետարանն ընթերցուով՝ օրհնէին զջուրն. այր օրհնէին զջուրն մկրտուեն՝ ընթերցանելով զաւետարան ի մատթէոսէ. յովհ. էմաոս. ըձ

*Օ՛ի զմեզանէն՝ որով ստուերք բամբասեցեր զարդարն ի մեծամեծաց կամ ի փոքունց, զդատաստանն դու

ինքնին անձամբ քո բարձցես. այլ դու ինքնին բարձցես
զդատաստան մեղայն. ոտ. յոչ. 9. յոբ։

*Ընդհեմ(դձեզ)... Ձանազել իմաստութիւնք զաստիճանս
նոյ, զոր ունիք, զբարձրուսն և զզործ. այլ Ձանազել իմա-
ստութիւնք զբարձրութիւնն և զգործ աստիճանիդ զոր ու-
նիք. շնորհ. ե Նո-ղլին ընդհանրական։

*Ոչինչ եր բանին, զոր լուայ, զօրուն. այլ զինչ եր զօ-
րութի բանին զոր լուայ։ լմբ. ոտ. 26։

Ոչայս ոձ՝ ի գերապանծ շարադրութիս և եթե պարա
ե առնուլ՝ ի կիր ըստ պատշաձի տեղւոյն։

Գիտելի ե երկրորդ, զի երբեմն միոյ անուան լինին բա
զում յատկացուցիչք. որ, *Որթերս՝ ոսկւոյ և արծա
թոյ և քարանց պատուականաց և զգեստուց և պես-
պես գունոց և անկուածոց... բազմայոյզ. ես. ա. 23։
Որ անուանքս՝ ոսկոյ, արծաթոյ, թոքանց, ևն. յա-
տկացուցիչ անուանս՝ ՏՐերս։ Ըստ այսմ և ի սոսին։
*Ձայս առաքինութիւնք չբչլունց և կսկնց և խոշտանգանաց
գրեթէ զամ մի բովանդակ ձգել ըստ երկարեր. յովհ. հա։
*Կատարեալ անձանց, և խմաստուն վճռպաց, և ըստ ոչ
երկիւղածայ գործ ե՝ ոչ միայն զանձանց պատիւ խնդ-
րել և զյառաջադիմութիւն, այլ՝ ևս առաւել զաշակերտ
տերոյն. առգիս. վեպ. ի ՏԻՆոսիե. ա. պեպ. 8։
*Ծողեալ զանուն քոյ՝ հայկինն և արամայ, հոռոմոց
և երկնացուց անուամբդ մեծաբանեմք ի վեր երեքից.
լմբրոնոսի. յաոեզաբանութ։

Ընդեմն ևս բազում գոյական անուանք լինին միմեանց
յատկացուցիչ. որ, *Տիպք կերպարանայ Ձշմարիտ
բանից զգեցեալ ունին զհոգւոյն իմաստս. լփնոպ. ա. 2։
Որ Ճշմարիտ բանիցն ե յատկացուցիչ կերպարանայ և հոգ
պարանոցն ե յատկացուցիչ անուանս՝ պիպ։ Ըստ այսմ
տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։
*Ընկենել կամ չարեօք ի մահինձն ախտից անկողնոց մե-
ղաց դի կենդանի և խօսուն մեռանել։ նաղ. ի բանն. ձը։

*Ա՛ղաչեմ զամենեսեան, մի՛ նուազուք իւղոյ ողորմութե
և սրբուե աղօտացուցանեք զլոյս հաւատոյ լապտերաց
ձերոց։ Շնորհ. քնդհ։

*Յուզելն ալիք խորհրդոցն ծփանաց յոլնանու՛ն
տրտմութե խղճի մտացն։ ՃՈՆԼԻ Վ՚ԵՊ։

*Երեշտակապետացն ուժգնակի հնչել լինին փողոյն
ձայնք։ այ՛ ձայնք փողոյ հրեշտակապետաց. յովհ. է.

*Նախամօրն շինուցեր պարտեացն զհուր. այ՛ ըզ
հուր պարտեաց նախամօրն։ ղաւ. ֆ։

Պիտեալ է երբորդ, զի եթէ յատկացուցիչն կամ յատ
կացեալն լցեն նախատասեալ, նախդիրն յատկացու
ցեալին հասարակօրէն դնի միայն՝ ի վերնախընթացին.
այ՛, *Ծլուսոյն Ճառագայթ տպաւորեր՝ ի լինքեանս
ղաւ. ՆԷ։ Աւր նախդիրս պ՚ եդեալ է՝ ի վերլուսոյն,
որ լեալ է նախատաս յատկացուցիչ Ճառագայթին։ Ըստ
այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկինն։

*Խաղաղեալ սովորուե զընուե զօրուե առնու։ վր.հց. ք։

*Ծզարդ հարսնեացն կրկին մերկացայ, և զձեզ վա
րուցն վերստին լքի։ նաւ. ՚ի ԲՈՆՆ. ԿԸ։

*Ծյաղթանակն էառ գովուե՝ ՚ի գԷՆ. պՔՈՅՆԵՑ։

*Ծորդեգրուե՛ն այ՝ ՚ի մեզ կոչէ շնորհ, յովհ. է.

*Աւր ոք Լերին գտանի՝ ՚ի սեր ընկերին, Լերին գտաւ և
՚ի սիրոյն այ։ ասղ. ՚ի ՏԿՆ. ա. յովհ. 7։

*Ծարհուրել քյառաժամանակէ մահուն երկիւղէ՝ ոչ ա
ւելն՝ ի միտ պահմահ մահուն դառնուել։ յովհ. կա։

*Ա՛չ եառ զընտրուե հաշիւն՝ ի կենցաղոյս Ձանաս
պարհի իմոյ մատնչին, զի՝ ի դատաւորին ձեռանէ
աստէն իսկ փրծայցե։ նաւ. ՚ի ԲՈՆՆ. ԿԸ։

Ընբռնեն ևս՝ և սակաւ ուրեք դնի միայն՝ ի վերլեռ
տադասին. այ՛, *Ծառայի առեր զկերպարան. այ՛ ա
ռեր զկերպարան ծառայի։ ղաւ. Ճ՚ՆՉԼ՚ ստ այսմ է և՝ ի սոսկ
*Փակաքանաց ձերոց առիք զկատարումն։ ղաւ. ՏԿ.
*Իսկ որ վերջացեր յայսմ վճռոյ...անեծս զկայենին
և զյուդային ժառանգեացէ։ ՃՔՈՒ։

*Ընձամբ անձին վճիռ տացես պղատասպարտուիցեն։
առակ. վ֊ի. ՚ի մէկ. ը. պէտ. 6։

*Հանդերձիւք գառանց կերպարանին, և գործ պղայ
լոց գործեն։ Նայնն. ը. պէտ. Ա։

*Հաճոյանամ յետին ոամկին, և թռչնոյդ մեծի յաչաց
եկանեմ։ ՚ի յաչաց Թռչնոյդ. Նաւո. հա։

Ընդեմն ՚ի վէր երկուցն ևս դնել, մանաւանդ եթէ ան֊
կեալ իցէ ՚ի միջի այլ մասն բանի. տր, *Օ մահու
փարատեաց պերկիւղ շար. նէ։ Ուր նախդիրդ եղեալ
է ՚ի վէր երկուց անուանցն՝ Նոհա֊ և երկնաւոր. որոց մինն
յոկցուցիչ, և միւսն յոկցուցեալ. ոյն եթէ ասէր. զերա֊
կիւղ մահուն փարատեաց։ Նստ այսմ է և ՚ի սոսին։
*Օ կամակոր վիշապին ջախջախեաց պղտիս։ յովհ. կաթ։
*Օ՞ աղջամղջին խաւրի արդեւ և բերէ զօրինակ։ յովհ. ե֊ծ։
*Օ վաստաց ոյ տեսին պչհանդէս։ Նաւո. է բաննա. ծ։
*Օ՞ արիւն նոր ՚ի քո՞ ձեռացդ ՚ի ժողովրդական խղ
խնդրէ. ոյ ՚ի ձեռաց ժողովրդականէդ։ լամբ. պոա։
*Հեղգասիրտս (կոչէ զնոս) զի և ոչ ընդ մարդասիրին
կամեցան հայել ընդ բանսն։ լգաթ. ղա֊ի. նէ. 25։
*Օ ինքն ՚ի սպասաւորուեն ոյ արձակել ՚ի քաց տանէ
՚ի լճոյ. ոյ արձակել՚ի քաց տանի զինքն ՚ի լճոյ սպասա
ւորուեն ոյ. յովհաննէս. էմասթասէր. պ։
*Պղեցիկ մոաճուլ պխոհականուեդ քո վատ և բոր֊
բոք պահելով պկայծակն՝ զարդարես զբանն. ոյ գե֊
ղեցիկ մոաճուլ զկայծակն խոհականուեն քո վատ և
բորբոքել պահելով՝ զարդարես զբանն։ նաւո. ՚ի յոոոջ։
Նակ երբեմն դնի նախդիրն նաև ՚ի վէր այլոց բառից՝
որք յարին ՚ի յատկացուցիչն կամ՚ի յատկացեալն, զիմբրդ
և ևցե. տր, *Օ մեծին ՚ի ծնունդս կանանոյ պկարապե֊
տին և պմկրտչին յովհաննու պառաքինուեն պհանդէս տօ
նելով այսօր ՚ի ձայն հնչման, ևս։ղար֊ծբ։ Ուր փխոկ միոյ
նախդրի եղեալ կան բազումք. զորս հնար է, ջնջել՝ և
կարգել այսպէս. ՚ի ձայն հնչման տօնելով այսօր պհան֊

դէս առաքինութիւն կարասլետին և միրտչին յովհաննու մեծին ի ծնունդս կանանց։ Ըստ այսմ է և ի սոսին։

*Զի աւարտել պտնօրինականացն պիրկանաւորն պտնտեսուն՝ ամենայն վերակենցաղեաց։ Նար. կբ։

*Յաւիտենական պանապականութեն վերաբուսուցան պե պրարքիանն՝ ի ճառընդիր։

*Մարմնացելոյ բանին ոչ վճռեց մեզ պաշտել կենդանդին մեզկային ձևով՝ պատկեր, այլ պաշտել զկենդանագրել պատկեր մարմնացելոյ բանին։ յովհ. էմաս. ծը։

*Առջնորդականին իմոյ կախել զպարանոցէ՝ պոսկետեսակ պքայամանեակին զգեղեցկութեն. այլ զգեղեցկութեն ոսկետեսակ քայամանեակին կախել զպարանոցէ առջնորդականին իմոյ. այս է՝ մտաց։ յովհ. էմաս. ա։

Պարտ է նկատել և զայս, զի եթէ յատկացուցիչքն կամ յատկացուցեալքն իցեն բազում, նախդիրն իբր ի բազումն կրկնի նա և ի վեր երկրորդ յետադասին, և երբեմն ի վեր ոչ. իսկ երբեմն ոչ կրկնի. որ, *Հաւատոյն որոշէ պկարգ աշակերտութեն և պքաղաքավարութեն։ լամբ. յոան. պնախդիր։ Ուր նախդիրն յատկացուցեալին, որ է բառդ՝ պէտք, կրկնեալ է ի վեր երկրորդ յատկացուցչին, որ է բառդ՝ պմաղտավաճառութեան։

*Ի քթթել ականն պայնքան համաշխարհական աստեղին իրս և պքննութէ վճարէ։ գէորգ. 26։ Ուր նախդիրն կրկնեալ է ի վեր երկրորդ յատկացուցեալին. որ է բառդ՝ պհամառութեան։

*Ոչ ոք զինն արհամարհել զսիրոյն պատուական՝ պշնորհս մեղայն ձեր ընկալայք դարձեալ պխրատ, պատեհութէն և պբաժանումն։ ընդգ. ընդ. Ուր նախդիրն կրկնեալ է ի վեր ամ յետադաս յատկացուցեալոց։

*Ոսկ եթէ պբանսարկուին նախանձ և դառնութէն և հակառակութէ մերձենալ ումեքիցի (ոք) ի սիրտն, մի պարծեսցի այնպիսին սուտ առնել զհմարտութէն։ առգ. յակ. 8. յետ.։ Ուր նախդիրդ պ՝ չէ կրկնել, այլ եդեալ է մեայն ի վեր նախատաս յատկացուցչին։

Երբեմն ևս զօրուք եղեալ զյատկացուցեալն՝ նախդիրն դնի՛ ի վեր յատկացուցչին. և այնու իբր զօրութիւք լինացեալ լինի յատկացուցեալն. այր, *Որովք զքրովբէքն խորհրդաբար կերպարանիմք։ գէտ. պոլ. Ուր զօրութիւք կայ յատկացուցեալն, որոյ լեալ է յատկացուցիչ բառս պրովէէյն. ոչ թէ ասէր. զնմանութիւն քրովբէիցն խորհրդաբար կերպարանիմք։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

*Խնդրեն ուսանել, և չհովիանաւա առաջի դնեն. այր զօրինակ աղօթելոյն յովհաննու աւետարանին. ես. ժ. 2։

*Ո՞ւմ են քո շնորհք վայելչականք, երէկ ի շաբաթուս ընդ մեռանել՝ ի քեզ մեռայեալ՝ ի քէն յարեաց. այր զգործս չարեաց լմոց մեռայեալ՝ ղինամն բարերարութեանց քոց յիշեցես նոքեկոյն. ի քեզնից։

*Աստակարարեսցեն զժողովրդեանն՝ այ. և զչին՝ ժողովրդեանն. այր զգործս ժողովրդեանն մատակարարեսցեն եայ, և զպարգևսն այ մատակարարեսցեն ժողովրդեան. խոսրով. ի մեկն. ժամագրութ։

*Պատմարատակ զբոլոր զօրս իւր առնէր աւելի քան պատճառ հպատ ասոնց. այր քան զլիիւ կամքան զբազմութիւն 8000 արուց. յովհաննէս կոթ։

*Ի յիւրեանց առանձնական գործս արի և արիաւուն լինելով, և ի հասարակաց. ընդհուպ. ընդ հանր։

Ըստ այսմ պատահի և ի դերանուանս. այր, *Պատուղ հոգւոյն զմերս ասէ առաքեալն (այր զգործս մեր), որ ես սէր, խաղաղութիւն. և ոչ թէ զնոցայն (այր զգործս նոցա), որ էր հեռու, նախանձ, եւր. լամբրոն. ոսկեն։

*Յետ այսորիկ անգոսնեմք զիրերաց. այր անգոսնեմք զհայոց իրերաց. լամբրոնացի. յոհաննէսեան։

*Վասնզի զիւրն տալոյ կարօտ լոյ՝ զնոցայն յափշտակէ. ընդհուպ. ի հռոմ ընդհանր։

*Ան՝ որք զիւրեանց սերմանեն, և բազմապատիկ առնեն. ռոմ. 11. 24։

Ընդ երբեմն ևս առանց նախդրի եդեալ յատկացուցչին՝ զօրութիւն կրկնի յատկացուցեալին. որ, *Օ՛ի մի զգուրծն՝ նենգո՛ւ համարեսցին. ոսկ. ա. 17։ Ա՛ր նենգո՛ւն և յատկացուցիչ բառիս գործ, որ զօրութիւն դնի. ոչ թէ ասէր. զի մի զգործն համարեսցին գործ նենգութեան, այլ զի մի զգործն համարեսցին գործ նենգութեան։

*Երեշտակի կարծեցին զձայնին բաբառն ձայն. յն բառս բառ հրշտակի կարծեցին զբրբառն ձայն. ոսկ. է. 21։

*Ոչ այժմ զբանս իւրոց աշակերտաց առնէ. յն զբանս իւրոց ոչ առնէ այժմ բան աղաչանաց. ոսկ. ա. 17։

*Ա՛յս առակ, և փոխո՛ւրէն՝ հաւատարմին խրատեն ըզմեզ. յն՝ և առակ դատաւորին. էփեսոս. ժա. 6։

*Ո՛ի վայրապար որ երս համարեսցի զմուտս կենացն յաւիտենից, այլ՝ մեծ ճգնո՛ւթիւ. յն որ ի մեծ ճգնութեան. էփեսոս. ժգ. 24։

Գիտելի և զորրորդ, զի թէպէտ յատկացուցիչն միշտ ի սեռական հոլովին դնի, բայց երբեմն կար հոլով և դացի և յատկացուցեալն, ինքն ևս յայն հոլով կարի, մանաւանդ ի դործիականն և ի բացառականն. որ, *Նա զում բանիւք ապրեցոյց ածէր զնա զաղաւտն ի հաւանութիւն։ յն բազում բանիւք ողբացաց եղէն. ը։

*Կարդեալ եք...նուիրել զիմ հոգիս այ ծնանելով զաւետեանն մերում ե՛ս աստուածառա՛ն յորդիգրութիւն հօրն երկնաւորի. յն մկրտութի՛ւն սէր աւազանին։ ընդկ. ընդհ։

Զգեն (մեզ) է յանցանօք ընդհակաճառութի՛ւն յն է յանցանօք հնարհաւաճառութեան։ լամբ. հոգ եհէղ։

Ընդ օրէնօք պահպանութե՛ն կապեալ եւն հրեայքն՝ յն է պահպանութե՛ օրինաց։

*Ի ծագաց չերկիր՝ քումդ գիտութե՛ փափաքեն. յն՝ ի ծագաց երկրի. լամբ. ապօն։

*Ընտրեցեր զխոստովանօղս յորդւոց ի տրտկանէ՝ յն յորդւոյ մարդկան՝ ի տաշտոյն։

*Տկար հողին փախչի և թաղնու ի ծածուկ օթևանս

արեան՝ յատաւելուէ երկիւղն։ իբր յատաւելուէ երկիւղ
ղէնն վասն։ հարց։ գլ։ ե։ ի չէոտգերս։

*Ոչ յիշեմ ամենևին, եթէ բան մի պրոտնջ լուայ
յուժեքէ վերջ։ իբր բան մի տրտնջմանն եղիւ։ ը։
Այս մի ինչ արժան է նկատել ի վերուգրել օրինակ-
սըդ, զի յատկացուցիչն բազում ուրեք եղեալ է
հանդերձ ածականաւ։ ոյք է տեսանել և ի սմա։
* Ո՛չ անցանէ ըստ մովսիսադիր օրինացն կարգ։ այս-
պահէր վերջ։ Ուր տովբիաթերն է ածական օրինացն,
որ լեալ է յատկացուցիչ հարցին։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Գ։

Յաղագս հոմանչիւռէ գոյակեան անուանոյ ընդ գոյականոյ
ելեր ընդելոյ. կամ
Յաղագս կնդրոյ գոյականոյ։

Գոյական անուանք բաց ի համաձայնելոյ ընդ գոյականաց իբր բացայայտիչ և իբր յատկացուցիչ, յարիւն ի նա և իբր խնդիրք համաձայն բնութեանցն։ Ասի զի բազումք ի նոցանէ ունեն զհաղորդութիւն բայից՝ ըստ պահանջելոյ բնութեան բայիցն առնուն երբեմն զխնդիրն ի պէսպէս հոլովս. ոմքն են բայանուանքն, յոյ այնք՝ որք ի բայից ածանցին. օրգոն, Ա՛շակումն. առումն. խեստութիւն. ժառանգութիւն. խոնարհութիւն. ծնունդ. ստացուած. ևայլ, և կիմ են իբր արմատք նոցին. օրպէս, Պատճառ. քաղուզ. վիշտ, բարբառ. ևայլ։

Ոմանք յայսպիսի անուանց ունին զհաղորդութիւն ընդ ներգործական բայից, և կոչին Նէրգործականհաղորդ. ոմանք ընդ չէզոքականաց, և կոչին Չէզոքականհաղորդ։ Ոմանք ուրեք ուրեք ընդ ներգործականհաղորդն իբր կրաւորականհաղորդ ևս վարին. և կրաւականհաղ-

որդքն՝ իբր չեղոքականահաղորդ. ևս և չեզոքականահաղորդքն՝ իբր ներգործականահաղորդ, և իբր կրաւորականահաղորդ, էր պահանջման տեղւոյն և բանին։

Ըստ այսմ հիմն և գործական անուանց։

Ա՛յսպիսի անուանք երբեմն ունին զղօրուն դերբայի՝ մանաւանդ ի հոլովիլն. և երբեմն ևս զղօրուն ընդունելոյ յանգելոց ի ու և եալ Ուստի և էր այնմ առնուն զխնդիր։

Ա՛յլ գեաեւլի է, զի ի միջ սոցա ներգործականահաղորդքն և կրաւորականահաղորդքն առնուն զկիրկնատեսակ խնդիր. մի՝ խնդիր սեռի. և մի ևս՝ խնդիր բնուեւ. իսկ չեզոքականահաղորդքն՝ միայն զխնդիր բնուեւ։

Գ՛իտելի է ևս, զի այսպիսի գոյական անուանք ոչ միայն առնուն խնդիր զգոյական անուանցն, այլև ի տեղի նոցա զածականս, ևս և զգերանուանս և զընդունելութիւնս զորոց իմիպետ ունիմք յիշել յիւրեանց տեղիս, բայց աստ ևս ի կարգին զօրինակս կանոնաց՝ նաև յայնց բերեմք քանի մի։

Ա՛յլ առ ի որոշել, թէ զկրպիսի խնդիր առնուն գոյական անուանքն, և կամ հոլով, դիցուք զչորս կանոնս։

Ա՛նուանք ներգործականաղաղորդ՝ յորժամ իբր դերբայ վարին, առնուն խնդիր սեռի ի սեռական հոլովին, որ *Ա՛ղէմամբ մեղաց՝ ձաշեցի զմահ, ձամաքէր։ Իբր սեռական հոլովս տեղոյ՝ էել է խնդիր սեռի ձաղակ տան. ոմն թէ ասէր. Ձաշակեալ զմեղս՝ ձաշեցի զմահ։

Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։

*Ի եղմամբ արեան իւրեանց նորոգեցին զաշխարհս։ շար. ճՃ։

*Ընդ քեզ միասցուք ասեմք քո շնորհիւդ։ նար. ղբ։

*Ցնծացեալ ասէ զկիրս ի ծովակոմամբ անուանն։ ոսգ. ա պէտ. 1

Ասանրցին տայ ցձատագնգատն արքայութեան։ Նոյնն. յակ. 9։

Ինձ անդամ տկարանայ (մարդ) առ Ձմարտութեան քնար՝ ի նախանձուն խաչիդ կուրացեալ։ տէր ողորմ։

Եւ երբեմն ևս՝ (այլ սակաւ ուրեք.) առնուն զխնդիրը հայցական փոխանակ սեռականի. այր, *Կենդանացուցեր զնա՝ զՀոգի բանական՝ ի մարդկէ։ Որ հայցական հոլովդ պիտի բանական՝ լեալ է խնդիրը սեռի զՀոգին. ոյր թէ ասեր. կենդանացուցեր զնա՝ փչելովդ զՀոգի բանական։ Ըստ այսմ է և ի սոսկին։ *Փոխանօտքն զմիմեանս... կալցին զգործ և զվիշտ նուէ. այր փոփոխելով զմիմեանս ընդկ. ոգին։ *Որ և ոչ լուծանի զխրատս կուշկացն զինքն արժանի վար կաւ. այր լուծանելոյ զխրատս նահապ. ի Ջին. յովհ. 10. 42։ *Կենդանի պետութիւնն զանշննին որդւոյն կերպարան. այր տեսանելոյ նոյ զկերպարան որդւոյն ևս։ նոր. ղղ։ *Որդիանէին իսահակայ զյակոբ և յակոբայ զյուդա՝ ոչ՝ինակ, այլ՝ի թուռուանսն կիրեցան։ ոսկ. ա. պետ. ։։ Իսկ եթէ այսպիսի անուանք ունիցին զղօրուէ բառից յանգելոց՝ ի օղ, և ի էդ, ոչ առնուն զՀայցական, այլ՝ զսեռական՝ իբր զխնդիր սեռի. այր, *Ընդ երիւր կենաց ձեր. և բղխումն ողորմուէ, խնդրեմք՝ ի քէն զՀոգուէ մեղաց։ այր բղխող ողորմուէ։ ղուկ. ճբ։ *Պատուիրեց. բարձուին պարտեաց....հանդարտեցուցիչ մրրկաց. խաղաղուէ ծփանաց. այր սպառող վհատութեանց. բարձող պարտեաց. հանդարտեցուցիչ մրրկաց. ևս։ նոր. կ։ *Ընդունի քեւ սա մեղ....մերժումն վշտաց. խղումն խնդմանց. ընդարձակուէ նեղուեց...հալածումն հեծութեց. թեթեւուէ թառանչմանց. այր մերժող վշտաց. խլող խնդմանց. ևս։ նոր. կ։

Այնպէ և անուանքս, Պատճառ. առիթ. քարոզ. վիշտ. էակ. նշանակ. ևս, ունելով երբեմն զղօրուէնէ օղէ՝ առնուն զխնդիր ի սեռական հոլովին. այր, *Ինքն է պատճառ ամէն բանի։ եբրայ. ։։

Զինի զուարճանէ սուէն է։ նոր. ի ձին երգ։

*Կարող բանին ձշմարտուէ. ի ղուկ. հանան. ։։

*Յանապաղորդեան վէշտաս տասացողին։ Նաւ. է։
*Ընդ, և երից էակ. այ երացուցիչ երից։ շար. է։
*Յամբոյրն է միութեն նշանակէ։ լամբ. հ՚աս։

Այլ եթէ խնդրեսցես, զինչո՞ւ պարտ է որշափ զայս պիսի սեռականահոլով խնդիրն՝ ի յատկացուցչէն, կոչ քեզ զայս կանոն, իբր զի եթէ սեռական հոլովն ցուցցէ զոր գործողութեն՝ կամ զսեփականիչ նորին, և չիարիցէ փոխիլ՝ ի հայցականն, դնի իբր յատկացուցիչ ոչ յաստելն, *Ընդաքմամբ այր հոգւոյն յանապատէ կոչեցար։ (շար. ճ։) սեռական հոլովս այր հոգւոյն՝ դնի իբր յատկացուցիչ. զի նշանակէ զոր գործողութեն առաքելոյն. ոչ եթէ ասէր. ՚ի յառաքել այր հոգւոյն զքեզ, կամ զժողովուրդն առ քեզ՝ կուչեցար յանապատէ՚ ի պատիւ եպիսկոպոսութեան։ Նոյնպէս եթէ ցուցցէ զենթակայն կամ զեզրն գործողութեն, և կարիցէ փոխիլ՚ ի հայցական հոլովն, դնի իբր խնդիր. ոչ յաստելն։ *Ընդունէք (քո՞) խաղաղութիւն ընդ ձեզ՝ հոգւոյն սրբոյ առաքմամբ, (շար. հոմ. ՟ի.) սեռական հոլովս հոգւոյն այր՝ դնի իբր նախդիր. զի նշանակէ զենթակայն գործողութեն առաքելոյն. ոչ եթէ ասէր. քո՞ առնէք զձեզ խաղաղութիւն՝ առաքելով առ ձեզ զհոգին սո՛ր։ Այլ եթէ համբակք և նորաւարժք չիցեն բառից կան որոշելոյ զայս, կարեն զայսպիսեաց ասել առ հասարակ՝ յատկացուցչի ունին։

Այլ գիտելի է, զի ներգործականահաղորդ անուանք փոխանակ սեռականի կամ հայցականի երբեմն առնուն զխնդիրս սեռի յայլ հոլովս. այր, Ձիք ինչ՚ի մէջ մեր վասն քո խոստովանութեան հակառակուիլ։ լամբ. ապէն։ Ուր բառս ասա՞՝ է խնդիրս սեռի խոստովանութեան։ Այսպէս է տեսանել և՚ի սոսին։

*Կարշեալ ի ախտից եկիպտափոքիս ընտրեսցուք զհոգի և զմարմին։ ասրփ. վեղ. ՟ի ՌՆԿ. ։ պէտ. ՟ի. յոբ։

*Յառաւել սովորութեն բնութեան լեզուիս քան զայլ ազգս քրիստոնէից և եկեղեցւոյ նոցա տեսանի լաւ. տես։
*Օ՜ առ ի քեզ հայհոյութիւն անքաւելի քարոզեցաւ. լմ։
*Ի սղոցի ետուն զնա բամբասանաց զմիմեանց. ծն։
*Ա՛ր ըիսկին ի շնորհացն եւ առաքելին օտարացեալքն յեկեղեցւոյ...վ՛ա գնալաւ արհամարհանացն խոսի։
*Ա՛ռ հլուծքեանն պօղոսի ընդեմ մերս առ այս՝ հեղգասութիւ լինիմք։ տես։

Կանոն. ը։

Պետութիւնք ներգործականահաղորդք բայց ի սեռականն և ի հայցական խնդրոյ, և կիրառանցն նոցա ևս, առնուն երբեմն ի վեմ շարադրութիւս զխնդիրն բնութեամբ յայնպիսի հոլով, զոյի պահանջեն բայքն, ըստ որոց ունին զհաղորդութիւն։

Ամենք առնուն զուղղական, (թէպէտ և սակաւք.) որ
*Նրբայր յորջորջմամբ զնոսա լուծանէ զհակառակութիւնն։ ուխ. հռովմ. 14. 10։ Ուր եղբայրն ի ուղղական խնդիրն յորջորջման. ոյք թէ ասէր յորջորջելով զնոսա եղբայր լուծանէ զհակառակութիւնն։
*Ուր պատահեսցի պետրոսիզ քեզ որդի հօր ոյ՝ հայր ի յամպոյն վկայեաւ այսօր։ շար. յն։ Ուր անունս որդի՝ ի ուղղական խնդիրն պատահանի. ոյք թէ ասէր. զդաւանեալն պետրոսի զքեզ որդի հօր ոյ՝ հայրն ած վկայեաց այսօր ի յամպոյն։
*Համար ունիս տալ ըստ ամի, մինչև ի չինչին դատարկաբանութիւն, և ի մոլորսն անհաւատութիւն։ լմ։ պօղոս։ Ուր մոլորսն ի ուղղական խնդիրն անհաւատութիւն. ոյք թէ ասէր. յանհաւանելդ զոք մոլորս։
Համար զվերջահոլով տրական. որ,-* ուայք զոն ան տուտ ձեզ խոստման։ լմ։ պօղոս։ Ուր չէին՝ ի տրական խնդիրն խոստանին։ Նոտ այսմ ի և ի սոսին։
*Ցուժից պատճառ բամբասողացն (բամբասանաց) նաև զդատաւորն ուղղապէս բամբասելոցն. այր բամբա-

սանքն պատճառէ զտոյժս՝ի բամբասողսն. և առնէ ըզ գաստուէ յարժանապէ բամբասելսն. շնորհ. ընդ։

*Հաւասարեցեր զնոսա մարմնոյ քո և արեան՝ պատրաս գոլ զնոսա հօր՝ի հոտ անուշից ընծայմունդ՝ առ՝ի միջնէ. այլ պիտրգելովդ հօր ընծայմունդ՝ որ առ՝ի միջնէ. շար. էգ։

*Կանանցն իւղաբերից կենայ տրոպէ զկենդանւոյն. այլ քարոզողք կենաց առ իւղաբեր կանայսն զկենդանւոյն՝ ի շարակնոցն. հոռոմ. ճբ։

Ամանք ընախդրիւ տրական. ուր, *Տուր մեզ զխաղաղութիւնդ քո, զոր շնորհեցեր սրբոց առաքելոց՝ ջնջմանբ քո՝ի նոսա զկենդանացուցիչ և զամենաղօր հոդիդ քո սրբ. ժամագիրք։ Ուր բառդ՝ ենոռոռ՝ ե նախդրիւ տրական խնդիր ջնջման. ոչ թէ ասէր. փչելով քո՝ի նոսա զհոգիդ։ Այս այսմ է և՝ի սոսկին։

*Տես զխոցուածս բևեռայն (քէն որդւոյ քոյ) ի պետս ներելոյդ՝ իմ՝ի ծառն ձեռացս չգիտեն. այլ վերներելով քո՝ ձգելոյս իմ զձեռս առ ծառն. լամբ. պոպ։

*Ոչ առաջադրեալ էարուածն առ բարիսն՝ ի մերոցս ձշմարտէ զհօրն բոլորեցուցոց (զգիտուածն.) այլ հաւասարադատեալ, այս է՝ բաղդատեալ զէարուածն առ բարիսն՝ ձշմարտէ ևս. էպափրոս. քհ. 5։

*Ի կապարանէ արձակէ զնա, իւր աւետարանական վէպսն՝ մարգարէական և առաքելական կոչմանբն. այլ կոչելով զնա իւր աւետարանական վէպսն. տոմբէ

*Ի ծովակէ կոչեցեր զդրոդսն անբանից կենդանեաց՝ի մահ, այլ՝ի ծովակէ կոչեցեր զայնոսիկ, որք դանբան կենդանիսն որսային՝ի մահ. շար. նէ։

Ամանք բացառական. ուր, *Դաւել բան պղծարուեստ յոչնչէ զաշխարհս՝ մեծագոյն փրկուածն կաբջինան իմանայիր. եղիշէ. ք։ Ուր յոչնչէն բայ առական խնդիր պրեպոսիտիոն. ոչ թէ ասէր. առաւել մեծագոյն փրկուածն իմանայիր զաբջինան՝ քան զարարչագործել շղա խարհս յոչնչէ։ Այս այսմ է տեսանել և՝ի սոսկին։

*Ցցոյց մեզ գնդաման մարդասիրութե իւրոյ ապաշխարե՛ք եւ դարձարուք՝ ի ծառայութիւն ապականութե. այլ ազատել զբնութիւնս՝ ի ծառայութե ապականութե. պետրոս ա՛։

*Այլ եթէ բարեգործութիւնք՝ նախընծայք են այլ. եւկ աղօթքն առաջինն կալով կնդրուածք բարեաց են՝ ի նմանէ. այլ, ե խնդրել զբարիս՝ ինմանէ. ոսկ. ա. պետ. 7։

*Ցցեցան լերանք դիացիկ մանկանայ՝ ի քիմս իւրեանց՝ ի ծարաւս իւրեանց. զի ոչ գոյր նոցա պէտ՝ (կաթիս) ՚ի մարդ. այլ դիել կաթն ՚ի մարդ. յովհաննէս հոմ։

*Որ յանէից անմարմնոցն զօրաց էակ հայր անսկիզբն. այլ հացուցանօղ անմարմնոցն զօրացն ՚ի յանէից. ղտ. գ։

Ոմանք ևս զայլ հոլովս. այլ, *Ա երագոյն է այս զըրպարտուութե ասպօծ զինչ՝ քան զհերձանսոսականայն առասպելել ծածաբանութիւնն. այլ ասել՝ զինչ զայս զըպարտուութիւն վերագոյն է ևս, ընդդէմ ինչ։

*Պօս որ գիտացեր զնմ խորհուրդոնց զինչէն ՚ի մահ. այլ զխորհիլ նոց զինչէն զխորհուրդս ՚ի մահ. էզեկ. 18. 23։

*Ազին ինչ՝ ի միտ առնէր ոք հոգւոյն՝ որ չհանապազ քերանով դաւթի. այլ ըստ ասելոյ կանխաւ զայս հոգւոյն որ չ քերանով դաւթի. գործ. 10. 33։

*Ժշկական կրթականութե ամենաւարձ հնարաւորութե պարծանս կենաց անախտականաց. այլ պատճառ զանախտ կեանս ամենաւարձ հնարիւք. նար. խգ։

*Երինաւոր լուացմունք քահանայիցն, և սրսկմունք (ջուրց և արեանց) ժողովրդեամբն՝ նշանակէին զհոգեւոր մկրտուիս. այլ սրսկել զնոսա և զարիւնս ժողովրդեամբն՝ նշանակէին ևս. գնդգ. 1։

*Ոչ ինչ տայոք որիտուր ոն ... զինչ այլ բայց եթէ զանձուցան երեսայ ՚ի վէր երկրի գոհուիլ. այլ զմանուցան եղեն զերեսս ՚ի վէր երկրի գոհուիլ. լսէ. հայր. ծբ։

*Որ ոչեղծմամբ ըստ պատկերի քո որ՝ պատուեցեր զմեզ. այլ ստեղծանելով ըստ պատկերի քո. ղտ. ձծդ։

Կառնո. գ.

Ա՛նուանք հրաւորականաղօթս առնուն զվնդիր սեռի՛ բայառական հոլովին. այր, *Ո՛ղջագնե-ին մարդս կային հոգւոց՛ի մարմնոց՝ խափանեաց մեռեալսն քի. խառով. Ասր բացառական հոլովս՛ի տղմոյ՝ եւ խնդիր սեռի կրաւորականահաղորդ բայանուանս պղջգնե-ին. ոչ թէ ասացեալ էր մեռանիլ քո խափանեաց զարդելեալ լինել մարդկային հոգւոց՛ի մարմնոց. Այսայմ տեսանել և յօրինակող՝ որ գկնի.

*Ո՛պղարձին՛ի տուառանց մեղացն՝ գիշեր կոչէ. այր ըզպաշարիլն՛ի տուառանց մեղաց. լմբ. ոաղ. 118. 62.

*Ա՛նդ բամբասանքն կիրք է բացեիւ՝ կա՛ի մերձակայ ից... ոչ յայժ թաղթիւք այր ոչ թաղթիւք ընկերս բամբասելոյս մեր՛ի բացեիւ կա՛ի մերձակայից. ղնորհ. ղղ.

*Որոց խոստանայք բանիւ զբարիս, գնոյն և գործով կատարեցէք. զի այն է հաճոյ առաջի՝ այ և մարդկան, և գովաւոր պատճառ ձեզ յիմ բերանոյ. այր պատճառ գովելոյ ձեզ յիմ բերանոյ. ղնորհ. ղնդհ.

*Ի՛ յաքմատոյն յեսսեայ էղևմա գաւազանի հասեալ ժամու՝ ընորհազարդ պայծառացոյ զգեշ՛ն իշխանուե մերոյ հայրապետին. այր՛ի ժամու՝ յորում բղխեցաւ գաւազան յաքմատոյն յեսսեայ. ղբոկ. ը.

Ա՛յսպիսի անուանք բաց՛ի բացառականե, և կա՛ առանց նո՛ր՝ առնուն ուրեք ուրեք նաև պայ. խնդիր՝ իբր ըզխնդիրը բնուե. այր, *Ա՛մանալի արբգականն յատ աջընթաց առ՛ի յերկիր ծոփմանն՛ի կուսէն. այ ծագելոյ՛ի կուսէն ի յերկիր. ղոբ. հգ.

*Պատուեաց և պայս թիւ (քառասուն,) ևս օրեայ՛ի տաճարն ընդմէջ՛ի ծնողացն. Ճառընդ՛ի Ճառն. ևս. տանկ.

*Ծաղմանէ՛ի նոր գերեզմանի՝ զթաղեալս՛ի մեղս վերթածեալ. այ թաղելոյըն՛ի նոր գերեզմանի. ղոբկ. ծ.

*Ար՛ի լերանն առնէ ծննդեան ևս եսայեայ. քո՛ի կուսէն, ևս. այ ծնանելոյդ քո՛ի կուսէն ևս եսայեայ. ղոբ. ը.

*Ար ևս մարմնոյ տղերքանայն քոց եղեն կամաւ չարչարակից. այ չարչարելոյն քո ևս մարմնոյ. ղոբ. իբ.

Ոմանք. ք։

Ընդունանք չէզոքականահաղորդ զսպնպիսի խնդիր առնուն, զորպիսի պահանջեն՝ որոց հոդորդին։

Ոմանք առնուն զվերջահոլով տրական. ասե, *Ընկեր վարձուոյն հատուցմանն՝ ընդարձակէ զոգիսն ի գործս բարութեան։ կոչ. ժ։ Ուր բառս հաւատոյնն վերջացաւն՝ և տրական խնդիր ակնհայտէն. ոմն ասէ թէ ասեր ակնունելին հատուցման վարձուց՝ ընդարձակէ զոգիսն ի բարեգործութիս։ Ընդ այսմ է և ի սոսին։

*Յորպիսի գերագոյն պատիւ վերացայք... նեղուեցան համբերո՛ք. յն համբերելով նեղուեցուցք։ ա. պետ. 12

*Ուր հաւատք են և հաւանո՛ք ամենայնի պատուիրանաց, անդ է և համբարեգործութիւն։ ոսկ. բ. պետ. 2։

*Ի առնեսցի ծառայութիւն և ինասական՝ մեղայ ծառայութիւն է։ յն մեղաց ծառայելն է։ ղևոսկ. ընդմ։

*Ընձիւղկալութիւն և աճեցինութի՝ այնմ, որ ընդասպնդո՛ւն առաջնորդին ոչ ունիցի, անօգուտ են։ ի նոյն։

*Տգայոց և ոչ կատարելոց ինձ թուի այսպիսեց երաց հոգածո՛ւ։ նոյնն. ի ղևո՛ղէոն։

*Ո՛չ վայելիցնոցփոխ հեծեմ, այլ հանգերձողին պենեղոնոփ յերիկամանց աստի կականիմ։ նոյ. ժբ։

Ոմանք զնախդրիւ տրական. ասե, *Ո՛ այլ զտապանակն ոչ արար գերի այլազգեաց, թէ ոչ՝ քահանայիցն առ ի պաշտօն լուծանց հեղգո՛ւն... քանի՞օն մերս առաւել առ որդւոյն ոչ պաշտօն ձգիդո՛ւն։ լսբ. ի ՌԺԸ պատ։

Ուր բառս առ ի պաշտօն նուքնոց՝ և խնդիր հեղգնուքն. և Ուր բառս առ պաշտօն որդւոյն ոչ՝ խնդիր ձգիդո՛ւն. ոմն ասէ թէ ասէր. ո այլ զտապանակն ոչ գերի արար այլազգեաց եթէ ոչ՝ հեղգանալն քահանայից առ պաշտօն իւրեանց. ապա քանի՞ առաւել ժպրհիլն մերս առ պաշտօն որդւոյն ոչ։ Ընդ այսմ է և յօրինակսդ՝ որ գկնի։

*Ընդ այս երեսարք գոն առ մեզ ընդհանդուն՝ վերկուն համարեսցո՛ւք։ լսբ. ի ՌԺԸ. պատ։

*Ա՛արդ կան ծա՛ւլա՛ւ՛ն՝ ի պատուիրանս՝ և դանձանչ՝ ի չարին՝ յոչ բարին դարձուցին զբարկուին. ոսպ. յակ. ա։

*Ա՛ի միայն է իմ յոյս, և տաւ ապե՛ղոյս փրկուե՛ հնարք, աւ քոյ ողորմուի՛դ վստահո՛ւ. երընկոյն. գով. ըսո՛։

*Ա՛համաճակ պատչէ իմոյ եհաս՝ ի յերկիր. ա՛ եհաս ժամանակ դառնալոյ իմոյ՝ ի յերկիր. ղար. ճէբ։

*Ա՛շակերտացն բազմուի՛ ղէկան յեհեմ բարեբանէլին... և տո՛ւսն յեհեմ՝ զքաղաքն դղրդեր. մանդէս։

*Ա՛ողբո՛ջ է աւուծ խաղաղո՛ւ՛ն՝ աւ եղբարան խաղաղո՛ւ՛ն. լե՛. յոթնաբանո՛ւ՛ն

Ա՛մանք զբացառական. ա՛ր, ✻Ա՛հագին է անջատո՛ւն հոգ ւոյ՝ ի մարմնոյ. ճառ՛ք՛նա։ Ա՛ւր՝ ի տգիտո՛ւթն է բացառական խնդիր անջատո՛ւն. ոմ՛ գի՛ ասէ՛ր. ահագին է անջատի՛լն հոգւոյ՝ ի մարմնոյ։ Ա՛ստ այսմ է և՝ ի սոսկն։

*Յասանէ նմա կէտ վճարմա՛ն՝ ի կենացս. յովն. կա՛։

*Ա՛նշնկեր զբս՝ ի մեռե՛լոց զերեքօրեայ յարո՛ւ՛թ՛. ղար. ճէղ։

*Յառոյ պէտք է՛ն...նախ՝ քո՛ զդրծարո՛ւն յաշխարհն. նաա. գ. 13. 3։

*Օ՛մանա՛ւ աճ զղաւ՛ի՛թեանն ի՛ խոտառուտ յերեսաց իւրոյ արքային. գրիգոր տգեսորոս։

*Ա՛ր կրե՛ յինքեան զառ՝ ի չարեաց ձո՛ւ՛ձ՛ի՛ալո՛ւ՛ն կրե՛ և զբովանդակ մասունս բարեաց։ ղնար. ղնդ։

*Ա՛ոսկ ոստիկանն զայսու ժամանակաւ յարուցմո՛ւ՛ն զինքն զինե՛լ յամիրապետէն մեծէ՝ ոչ սակաւ ինչ գործեր նախձիրս ըղեմ նորա։ յովն. կա՛։

Ա՛մանք՝ (այլ սակաւք) զպատմական. ա՛ր, ✻Յաւ իսեան է մեր գնմանէ գոհո՛ւ՛ն, ոմ՛ և ընորհն։ ղամբ. ոսղ. 78։

Ա՛ւր գնմանէն է պատմական խնդիր գոհո՛։ Ա՛ստ այսմ է տեսանե՛լ և յօրինակսդ՝ որ գինի։

*Ն՛ւ ե՛րթիցէ՛ն է՛ր գնմանէ առ ժողովուրդսն։ յով. 7. 12։

*Ա՛ւրե՛ն՛ի՛ պարտո՛ւ՛նչ ձեր զնո՛։ ելէց. 16. 7։

*Օ՛ի՛ ի՛ չէ՛ բանք ինչ լինելոցն, մի՛ գինէն ինչ ե՛ղծո՛ւ՛ն. այլ՝ գայնոցանէ, որք հեղգացանն։ հով. ե. 13։

Ոմանք՝ (այլ կարի սակաւք) զպարտաւորականն. այր, *Ծառա զաւուրէին մեղք՝ ի ժամանակէ անտի յանցաւորին ազամայ զպատուիրանաւն։ ՅԲ. է։ Աւր պարտաւորականն հոլովս զպատուիրանաւն՝ և խնդիր յանցաւորին. ոմք թէ ասէր. Ծառաւորէին մեղք՝ ի ժամանակէ անտի՝ յորմէ հետէ յանցեաւ ազամ զպատուիրանաւն մոյ։

Ըստ այսմ է տեսանել և՝ ի սոսկին։

*Ընտեղի է այժմ երկրորդել զառաստպելսն ...(որպիսի է և այն) պատուհն զհօտիւն ևն։ խոր. է. 67։

*Ի մէնջ արտասուք և ապաշաւ, և ոչ ծաղր զգլոր մամբ կորուսեալոյն։ Ճառընտ. ի Ճառն ել Նահկանց։

Ոմանք զներգոյական. այր, *Յոստացաւ զերանուէն և զկնգինք յարքայութէ իւրում։ ՅԲ. է։ Աւր բառս յորդոյ է՝ և ներգոյական խնդիր հանգուցեաւն։ Ըստ այսմ է տեսանել և՝ ի յաջորդսդ։

*Նովաւ եղև նախանձ ծածկաշուէս այսորիկ յանապատի էնոկ։ վրդ. հոբ. ԺԲ. 16։

*Ի այցեսցես զերկինսն զվսաղաղուն, և՝ ի կէնցաղոյս ծովու զանդունդ։ այր անդորր կալ՝ ի ծովու կենցաղոյս։ ԵրզՆկոյծ. գով. լոռ։

*Ի ձեռն առաջնորդաց սէց և...եկեղեցւոյն այ հաւ պատուէ՝ ի բարի կարգս յաճախապատո. ք։

*Ծրդ և դուք մի վն մեր անարժանուէ, և՝ ի հոգես առնն պահատուէ՝ զօգտակար դեղս հոգւոց, զոր մնաւցանեմք ձեզ, արհամարհեցէ ք. այ վն պակասելոյ մեր՝ ի հոգևորսն։ ընդհ. ընդհ։

Ոմանք ևս՝ ի ձեռն նախադրուէ. այր, *Ծրդի հօր աստեղով՝ զէնոսընկակցուէն ըզ հօր յայտ առնէ։ խոսրով։ Աւր ընդ հօրն է նախադրուէ խնդիր էնոսընկցուէ։

Ըստ այսմ է տեսանել և՝ ի սոսկին։

*Ոմանք հաշտուէն ևն անակզբան ըզ ծառայն սխալական նշանդ խաղաղուէ. այր պոմանք հաշտելոյ ևն ըզ ծառայի։

Նա ևս քաջ այսմ կարօտիմք վասն եւ անյաւոր մարմինս բարե
տոհմանէ ոգւոյ չորանալոյ։ այլ վասն շարամանելոյ բա
րետոհմ հոգւոյ եւ անցաւոր մարմնոյս։ լմբ. կոստ։

* Այս բազարատ նախանձեաւն գինքն մատոյց ընծայ եւ
կամաց վաշարշակայ քրջ քան պոպիլոսնա արշա
կայ եւ մակեդոնիացւոյ զօրուեն։ այլ քրջ զպետերաջա
մեն արշակայ եւ զօրս մակեդոնիացւոցն։ խոր. բ. 3։

* Ո՛ աշխարհն...՝ի ծառայութե կալաւ հարկի (արամ)
մինչև պնագաւորութն նինոսի՝ ի վեր ասորեստանի եւ նի
նուէի։ այլ մինչև ցթիգլաթպաղնինոսի՝ ի վեր ասորեստա
նի եւ նինուէի։ խոր. ա. 12։

Այլ գիտելի է, զի ոմանք յայսպիսի անուանց երբեմն
հանդերձ բուն խնդրոյ իւրեանց առնուն նաև զայլ
խնդիր։ որ, * Ալ երպեռնա՛յ աշխարհն յայսմանէ յաշ
խարհն կենդանեաց։ յով. կոր։ Ալր անունս վերպեռնա՛ն՝
առեալ յաշխարհէ յայսմանէ՝ իբր երկրորդական խնդիր։
Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ որ զկնի։

* Այս է սանդուղք երկրէ երկինս վերելս։ խոսրով։
* Ընտրեցեր նախընթաց քումդ յաստեան նը զմարգա
րէսն աւետարանել տիեզերաց ղնջո՛ն քո՝ի հայրական
ծոցոյ՝ի փրկուէ տիեզերացւ։ ղուք. ղէ։

* Ո՛ վայել չէակեան օրհնութիւն երգելին՝ ի գալստեան նը
յաւանական լեհէմ։ ոսկ. ա. պէտ. 4։

* Ո՛ կանխատես իմաստութե՛ն այ պատ՛ մարդկին յաշ
խարհս նշանակէ. այ նշանակէ զմտանելն միրդկին յաշ
խարհս կանխատես իմաստութե՛ն այ։ ոսկ. ա. պէտ. 6։

* Նոալեպո՛ն որդւոյ մերում բնութե՛ս հօր մինչև՝ի
խաչին մահ՝ այս փոխնէրձ եղև՝ի հօրէ. զի շնորհեաց
նմանուն, որ՝ի վեր է՝ քան զնմանուն։ ղնոսկ. ԼՂէ։

* Ո՛ ի մի գլորմամբ բոլորս անձինն՝ անկաք՝ի հուրն ա
ռնել լեցին։ այ զի մի ոտք իմ առնել լեցին գլոր
մամբ անկանելոյ բոլոր անձինս՝ի հուր։ յե՛ ոսկէ։
Գիտելի է դարձեալ, զի ոմանք՝ի դպրական անուանց
չունեալ զհաղորդուէ եւ բայից՝ եւ պատահման առ-

ունեն երբեմն զխնդիրս. այր, *Ընդէ՞ որ բարեգործեցեր ես ինձ զայս յարութեան։ կամ. Ընդ ո՞ մի բարեգործեցից ես զիրս սեռական խնդիրս առնուին։

*Նուազ (խաչ քո) պարիսպ ամրութեան հաւատացելոցդ՝ աղաւթիւ հզօր յերեսաց թշնամւոյն։ շար. ղէ։ Ուր չէրեսաց թշնամւոյն է բայական խնդիրս աղաւթիւն.

*Ընդ տեսակաւ. այլ ոչ համեղութեամբ։ նաւ. լե։ Ուր պես ասի է գործիական խնդիրս ածին։

*Նահատիւն ոմն շուրջ զերկրաղածովք։ յաւտ. ճբ։ Ուր բառս պէրկրաղածովէ՛ ի ձեռն նախադրութեան շուրջ՝ լեալ է խնդիրս բառիս ընծայէ։

*Այր՝ ի վաստակս՝ ջանայ անձին իւրում։ ածխ. 16. 26։ Ուր ի վաստակն է ներգոյական խնդիր բառիս այր. և միտ բանին է այս. այր վաստակաւոր՝ ոյր աշխատաւոր՝ ջանայ վասն անձին իւրոյ։

*Յօսեփեցուք առ կրօնաւորսդ, որք սիրեն զքաշխարհին և պարիսպ լերդեմ թշնամւոյս։ ղևոտ. ըՆդ։ Ուր ընդ ունի ընդհոյանն է խնդիրս պատուին։

*Ընդանց խաւարի ձառագայթ։ նաւ. ջե։ Ուր ասի ընդանց խաւարին՝ է խնդիրս ճառագայթին։

Այլ պարտ է գիտել, զի այսպիսի պատահական խընդրառութիւնք անուանց են յաւէտ վէ եական բայիցն՝ որք զորութիւն դնին. որ, յայս բան, *Ընդէ՞ ի գիրկս կորովեաց՝ խնդրեն ի գրկայն զորութիւն։ (Նաւ. ա. ե։) զորութիւն դնէ՝ ոչ է. ոչ թէ ասէր. նեաք որք են ի գիրկս կորովեաց, եւն։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Գ։

Յաղագս հոմանիշ գոյականաց անուանցն ընդ ածականաց եւ Յաղագս խնդրոյ ածականաց։

ամաձայնութիւն գոյականացն ընդ ածականացն ոչ այլ ինչ է՝ բայց եթէ լինել գոյականացն՝ խնդիրս ածականացն, ընդ այնմ՝ զոր ասացաք ի նախընթաց գլուխդ զխնդրոյ գոյականաց. զի ոչ գոյական անուանք ուղեւորիւ կհաղորդուին ընդ բայից՝ աւ-

նուն զկնդիր ՚ի պէսպէ հոլովս։ Այնպէ և բազմք յածականացս, և յորոց երբեմն իբր ածական վարին, վ՛ ուստեղէց զհաղորդուն ինչ կ՛ի զվերաբերուն առ բայս՝ առնուն զկնդիր ըստ կանոնաց խնդրառուն գոյականացն. ոչ տեսցի յառաջիկայ կանոնդ։

Այլ գիտելի է, զի ոչ ամացաք զգոյականաց, այնպէ և ածականք ոչ միայն զգոյական անուանս առնուն իբրեւ զանց խնդիր, այլ և ՚ի տեղի ճշ երբեմն զածականս իբր զգոյականս, և զկերանուանս, և զդերբայս, ևս և զբայանելովս, զորոց զօրինակն կարես տեսանել զկնդիր։

Կ՛ածականք ներգործականաձեղոյթ-ունելով զզօրուն ըստ նելոյն ցանգելոց ՚ի օդ՝ առնուն զկնդիր սեռի ՚ի սեռական հոլովն. որ, «Զեռքն են գործոնեայ գործոց։ Ասր. էրփ։ Ուր սեռական հոլովս գործոյ՝ ե խընդիր սեռի անուանս գործոնեայ։ Ըստ այսմ ե՛ւ իսոսկին։

*Ակայք օրհնեալք հօր իմոյ՝ ժառանգեցէք երկնից խոսրանաց։ ՚ի ղուկ. կ՛ոնաս. ճիգ։

*Ով ոճային խորան՝ եօթնանջահեան լուսոյն ընդոսնակ։ էրզնկացի։ ՚ի գովեստ ս՛ուրբ։

*Ա՛արմինս հոգւոյս իմ նախճաղական։ Ասր. էբ։

*Պատրաստեցուսն հուր պանջաղական իմանալի բնութեան։ կգն. վ՛ճպ. ՚ի մեկն. ղ՛ա։ ճղ. 8։

*Ալ այ էնոնակրէս ծանրուն մեղաց։ Ասր. կ։

*Ալընդանողս աղանց բոլորեցուսնց։ ՚ի ղուկ. ճգ։

*Ասրնդրճոս խորոցն ոյ։ ՚ի նոյնն. ճբ։

*Ալ երակացուք մարդկան....(առնեն զմարդիկ) պղպէնըս առաքինուն։ կգն. վ՛ճբ. ճգ. 8։

*Ա՛ստուածածոցն աշխատեցան և աւարն օր քան զօր աճեցաւ բազմանալ։ եղիշ. գ։

Երբեմն ոմանք յայսպիսի ածականաց, այլ սակաւք յոյժ՝ առնուն զհայցական փինկ սեռականի, որ, «Ալ ուսես զհաց ցաւոց....ել ՚ի միջոյ Տաճկաստանայ ըստդմն։ լմբ. ասղ. 126։ Ուր հայցական հոլովք պէտ

ի խնդիրս սեռի բառիւ՝ տապակրտոյս։ Ըստ այմ ի տեսանել և ի սոսկին։

*Զոհիչ ք չարեաց, զծնօղս անարգեաս։ հռովմ. 1. 30։

*Լիցի՛ք պղաքէրք զառաքինութիւնն էիբեմ. պաղչա։

*Նովիւս պածողչին զհօրանս ուղուցն ամայաքնակայս։ նար. ի բանն. խոյ։

Իսկ ոմանք յածականաց վիճակ սեռականի և հայցական նի առնուն զայլ հոլով. ոյ, *Ախտից և ժահու...յաղնահանդ։ նար. գով. տուժ։ Աւր տրական հոլով քն ոչիչ և տո՛ւր՝ լեալ են խնդիր սեռի յաղնահանդն։ Ըստ այմ ի տեսանել և ի սոսկին։

*Օ՜ երկրպագուա՛ն անուանդ քում պահեա՛ ի խաղաղութեան։ ի ղաք. հանուն. խոյ։

*Զի՛ք ինչ այնպիսի չար և վնասակար բնութիւն իբրու զամբարտաւանութիւն. սուգ. ի մէկն. յոհ. 9.

*Ի գրոց մխիթարուն ամենևին զրկիլ՝ և յերկնային բարեացն անճաշակ. նարեկ. յոհ. ճ. յորդ։

Ըստ այմ գիտելի է, զի բարդ անկանիք բազում անգամ ի բարդուն ունելով զխնդիր սեռին՝ առնուն միայն զխնդիր քնութեա յայլ հոլովս. ոյ, *Ազգա են հպարտ ճարպչոյդ՝ ի պատերազմի, նար. ժբ։ Աւր ի պոխրտողն է խնդիր բնութեա անուանս հպարճարպչոյդ. իսկ խնդիր սեռին նկատի՝ ի բարդութե. և է բառս հպարճարպչի թէ ասէր. սք են դարձուցանօղք զկապարճս ի պատերազմի։ Ըստ այմ ի տեսանել և ի սոսկին։

*Աղաւոպուա՛ն բռնաւորաց...անլծից են արժանի։ նար. ընդ։ Աւր բռնաւորացն է տրական խնդիր հաղաւոպուա՛ին. ոյ թէ ասէր. տուօղք բռնաւորից զկաշառս։

*Ընթանոսք տարերաց պաղաճապոպ...ակամայ կամօք զանձինս մատն առնեն կորստեան։ յն տարօղք զպաշտոն տարերաց. նար. ի մէկն. ոաղ. 118. 158։

*Ո՛ւմեամիք միմեանց օգնական լինել և նպաստ մատուցանօղ առ միմեանս։

*Ընդաք բանաւորք և մտաւորք և ոչ ոտնատուք յանբանից։ յն առ օդք զսպաս յանբանից. խոսրով. յոտնձգեան։

*Ընդառնդան հոգւոյ յընդհանուր եկեղեցիս քն. յն հանուր ղհրաման յընդհանուր եկեղեցիս քն։ ագաթ։

Այնպէ ե տեսանել ուրեք ուրեք և ի բարդ գոյականս, այլ ի սակաւս լոյժ. ւյն, *Ընդօթք զձեռն են քեզ և նեղ պոչգոնէ ընդդէմ սատանայի. յն, եռն ձգուսն ետուն ընդդէմ սատանայի։ Նեղոս։

*Ընդկոպրոսէ տերանցն զձշմարիտ ապատուէնն քն զգեստս։ յն հարկս տալով տրանց. ոսկ. ա. պէտ. 6։

Ոչ ետել ե ևս, զի սեռական խնդիրք բարդ ածականց կարեն նկատիլ ևս բշխուրեք իբր յատկացուցիչ առ մատոյ, յորմէ բարդին. ոպ յասելն, *Ընդմահուեց պոզգնոպոսն երևելեայս մեզ։ (ղոզ. խե։) սեռական հոլովս անմահուեց կարէ հաւարիլ իբր յատկացուցիչ պոզգնոյն, յորմէ բարդի անունս պոզգնոպոս. ոպ թէ ասացեալ էր. տուօղն զպարգևս անմահուեց երևելեայս մեզ։ Ոչ ստ այսմ է և ի սոսինս։

*Ձոյնոպոս վէհք ահեղ որոտման։ յն տուօղք ղձայն ահեղ որոտման։ Նոզ. գով. ոպ։

Ոչ շտակեզ կարեաց զօրանալ՝ իբր ոնոխոպնէը ապականեց. յն իբր ոչ կրօղ զսխոս ապականուեց. Նոզ. հե։

*Ընձային օրինացն ընդնաքերչ ողամբ կրեցեր զծանրուն աղինս։ յն ողամբ՝ որ բառնայր զբեռն ընձային օրինացն՝ կրեցեր զծանրուն աղինս։ ղոզ. խ։

*Ընհաշտուեն ձերոյ ընձոյսոպոյս...զհարդ կապէք։ յն զմատուցանողն զընծայս հաշտուե ձերոյ զհարդ կապէք. երեմիայ. ի գով. լոս։

Ոչ ընձինպէը փառաց փրկչին մերոյ քն (յսւսիկ). յն խնդրօղ զվրէժ փառաց փրկչին մերոյ։ գով. նոս։

Կանոն. ը։

Ոչ ծականք ներգործականաղոպ բաց ի խնդրոյ սեռի։ յն բաց ի սեռականէ՝ առնուն երբեմն դառ զայլ խնդիր յայնպիսի հոլով, յորպիսի պահանջեն բայքն,

ըլ որոց ունկին զհաղորդուն, ուրեք ուրեք ըլ ինքեան, և ուրեք ուրեք ըլ պատահման և իբր երկրորդաբար. ՚ի, *Գործեալ է առն իբրեւ ամ բարեաց ոսկ. 31։ 12։ Ասր բառս ամ ըսքեաց՝ է սեռական, խնդիր գործեալին իսկ բառս ոսն ը–րո–ջ է տրական խնդիր. ոմ թէ ասեր. գործօղ է ամ բարեաց ըլ առն իւրում։

*Յնծուեաք ասէաքնէր եղեր հոգւոցն. ղբ. կգ։ Ասր բառս ցնծո–ւ՚ է կ խնդիր սեռի ասէաքերէն. իսկ բառս հոգւոցն՝ տրական խնդիր նորին։

*Հրա–էրակ հեթանոսաց ՚ի հարսնանիսն ոյն. Ճառընտ։ Ասր բառս հէթանոսաց՝ է խնդիր սեռի հրա–էրակին. իսկ բառս ՚ի հրասանիսն՝ է տրական խնդիր նորա։

*Ո՚ճայնոյ հանգստեամն յինքեանս ամ անախտութի՚ և մաքրութի՚ ընդ ասանկանդ. ղնոր կ. կրեղաս։ Ասր ոճայնոյ հանգստեանն է խնդիր սեռի ընդ ասանկանդին. և յինքեանս է տրական խնդիր նո՚ր. իսկ ամ անախտութի՚ն և մաքրութի՚ն են երկրորդական խնդիր նորին։

*Ասր ՚ի սկզբանն օրինադիր պահոցն ՚ի դրախտին. ղբ. է։ Ասր պահոցն է խնդիր սեռի օրինադրին. իսկ ՚ի դրախտին է երկրորդական խնդիր նորին։

*Յառաջագոյս հին օրինացն արդարութի՚ ըլ մարգարէից. ղբ. կգ։ Ասր բառս արդարո–ւ՚ հին օրինացն՝ է խնդիր. սեռի ճառագո–ւրին. իսկ բառս ընդ մարգարէիցն՝ է երկրորդական խնդիր նորա։

*Նառայակիցք մեր են (հրեշտակք) նաև ըլ մեզ երկրպագող ես. լմբ. ՚ի Ա հին. յայտ։ Ասր ոյն է խնդիր սեռի բառիս երկրպագո–ւ՚ ՚ի տրական հոլովին. իսկ ընդ Ա հինն՝ է պատահական խնդիր նո՚ր։

Իսկ երբեմն առանց խնդրոյ սեռի առնուն զայլ խընդիր. ՚ի, *Ա՚ւետաւոր հայոց մեծաց. ղբ. է։ Ասր հայոց Ա հինն է տրական խնդիր ա–ետաւորին. իսկ խնդիր սեռին զօրութի՚ն ունի. ոմ եթէ ասացեալ էր. աւետաւորն բարեաց առ հայս։

*Յ։ վերուստ մեզ պատգամաւոր. նոր. պէս։ Որ մեղն է որ բ ական խնդիր պատմուածն. իսկ խնդիր սեռական գնի. ոմն ասէր. պատգամաւորդ մեզ զաւետիս կամ զուարճութիւն՝ ի վերուստ։

*Յ։ հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պատուհան. նոր. պէս Որ՝ ի հեղ չմանէ ալեաց է բացառական խնդիր պատուհանին. որոց խնդիր սեռին գնի զօրութիւն. ոմն ասէր. պահպանօղ մարդկան՝ ի հեղձմանէ ալեայ կենցաղոյս։

*Մատուռ ծարաւեցող.... կենդարար բաժակաւն. շնորհ. առն։ Որ ծառ-էլոյն է խնդիր բնութեան մատուռ առնին. և կենդարար բաժակաւն է երկրորդական խնդիր. իսկ խնդիր սեռին գնի գօրութիւն. ոմն ասէր. մատուռ ծարաւեցող զբանն՝ կենդարար բաժակաւ։

*Շրթամբքս պատուհասատուոյդ ըս մարգարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւ։ նոր. է։ Որ շրթամբք է գործական խնդիր խոսո-ատատու-ին. որոյ խնդիր սեռին է՝ ի բարկութիւն. ոմն ասէր. մատուցանօղ շրթամբքս զպատիւ, և ոչ եթէ որտիւ՝ ըս ասելոյ մարգարէին։

Կոնոն. գ։

Ի ծականք էրատուկոնոկաղոցք ունելով զքօրութիւն ընդունելոցդ յանգելոց՝ ի լէ կմ՝ ի էպ առնուն ըզխնդիր սեռի՝ ի բացառական հոլովին. ինչ, ինչեգն ըստ ծոն՝ ի հոգմոյ ղոհէ. 7. 24։ Որ բառդ՝ է հոգմոյ է խնդիր ըստ ծոնին. ոմն ասէր. շարժել՝ ի հոգմոյ։

*Պատանաբեկ և վէրատուծ՝ ի գայլոց երկնոյս. գովելոս։ Որ բառդ՝ է գայլոյ՝ է խնդիր վէրատուծին. ոմն ասէր. ժողովուրդ վիրաւորել՝ ի գայլոյ։

*Փրկեա՛ ի վտանգե պատուաբէն՝ ի յայլեց ծովուս. ղոս. լէ Որ՝ է յայլեայ ծովոս է խնդիր պատուաբէնին. ոմն ասէր. փրկեա՛ ի վտանգե ընկղման զնաւաբեկեալ՝ ի յայլեաց ծովուս, այլ աշխարհիս։

*Յերևեալ զգայութեցս անձատուածն՝ առնել հաղորդս։

շար. ՝ի։ Ուր բառս չէնթ-ելէ կգայ-էցոյ՝ և խնդիր բա-
ռիս անձառելոյն. սակ Թէ ասէր. առնել հաղորդ այնոյ,
որք ոչ ձառնին յերևելի զգայուեցս։
*Ձոտ ՝ի ձեռս նոցա զվրան ժամու հաւատոց իւրոց, զի
անուշ ՝ի մարդկային հնարից արձանօքն հոգևոր վի-
մաց գնոցին շինեսցեն, լմբ. ոքն։ Ուր ՝ի տալտկայն
հնարէին և խնդիր անուշին, (որ ի լեալ ածական ոչ-
նոյն). ոչ Թէ ասէր. արձանօք՝ որ անուշ էին ՝ի
մարդկային հնարից՝ գնոյն շինեսցեն։
*Որ դատաւոր մեղուցելոց լինիցիմ ընդնոքուս յան-
խաբ դատաւորէ խղճի մտաց՝ որ էին գնոցն. ոքն։
Ուր բառդ յանկոչ դատաւորէ՝ լեալ է խնդիր ընդնոքա-
ոքն. իսկ խղճի մտացն և յատկացուցիչ դատաւորքն՝ եղեալ
փիլոնկ բացայայտչի. ոչ Թէ ասէր. գիւրդ լինիցիմ մե-
ղուցելոց դատաւոր ես, որ ինքնին դատիմ յանխաբ
դատաւորէ, այ ՝ի խղճէ մտաց՝ որ էին։
Կանոն. ը։
Ոչ ճանկանք չէնդ-ոչ-անուանդ-ոգ-ոքդ-ք հասարակօրէն զայնպի-
սի խնդիր առնուն, զոր պիսի պահանջեն բայքն՝ ել
որոց ունին զհաղորդուԹիւն։
Ոմանք առնուն զվերջահոլով տրական. ոք, *Ոչ-ոքա-
պահանդ մնալ ոչ մահապարտ դատապարտել։ շար. կ։
Ուր տալտ-ն է տրական խնդիր անպարտականին։ Ոչ-ոք
այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։
*Ոչ-անկունք քո...ոչ լեռնին դեղ ՝ի տեղատուէ իւ
մասանոյ, մանաւանդ Թէ դեղատուքն են կոչող դեղ
ոչ բժշկուԹեան երևելոյ։ գով. լուս։
*Կատարեալ բժիշկն այն բժիշկ է, որ զանցուսացեալ հի
ւանդն յանձն առնու բժշկել։ ոսկ. ա. պէտ. 6։ յոբք։
*Փոխանորդն հօրն սաքուց և հոգևոր նորինն ա
ռաքինուԹեանց (ասէն յուսիկ։ երէց. գով. լուս։
*Վասն Թէ պէտ էր նախանձ ոչ խնդրես ուղիղ մտօք .... ան-
նման է, Թէ չառնուցուս։ ոսկ. յոհ. 2։

*Ընկերսիրեն ոմն, և սրբոցն մասնակցուհ։ Առակ. Ը։
*Յանդգնանալոյ չէմ արտաւանել։ յովհ. ի։
*Առատակեսցի ոմ մարդ ընդհակառակ Թագաւորի։ յոաքիմ. 2. գ։
*Տեսօղ հեծուճէ...Հօտակոյ Թախծուճէ։ Առակ. ՆԳ։
*Ուր իմ հոգեղինացն վանգատակաւոր բնակուհ։ պետրոս։
*Յանգանաւոյնդ եղիայի ..հառաջելոյն ոմն՝ զնոյն նմանուհ։ յանձն իւրացուցանէր։ երկն. գոյ. լառ։
*Տեսանէին դևք (զմարդիկ)...դգուշացուցիչ խրատուն ոմոնկնդէր, և կենարար պատուիրանին անհաւանին։ լամբ. առաջ. 118. 158։

Ոմանք զնախդրիւ տրական. ուր, *Դու բարերար, և ելիայոնդ առ ոմ մարդիկ։ Ծննդ. ճառ. ԺԲ։ Ուր բառս առ ոմ Տարբերի՝ ե խնդիր երկայնամտին։ Ըստ այսմ ե տեսանել և՛ ի յաջորդսդ։
*Որք կամին Հոխանալ (ընչիւք, են)պարտաւորք՛ ի ձեռնասկար փափկուհս, և անգութ առ վշտացեալս։ գէորգ. 2։
*Ընմերձ՛ ի փրկական խորհուրդն։ յաճախ. ԺԳ։
*Ընշակերաք հեղգ առ՛ ի յուսառւմն։ խոր. գ. 68։
*Զանպտղս առ դիտմունս խոստացելոցն։ Առակ. Է։
*Ընդ առատաւէն յարբ. առ յաճախուհն ղեղուաւ։ Նոյնն. խր։
*Փոյնի յառաքինուհ արմատախիլ առնեն զնմ(ախատրս) իւրեանց մտաց։ խոսրով։
*Ընտոտիչն՛ ի պարգևս բազմաց սպարապետն հայոց աշոտ՝ եղբօրորդի արքային սմպատայ։ յովհ. կոթ։
*Ընտուէ մարդ սիրօղ է բանի, ոմ պատուեցաւ յարարչէն, և պարհուէ՛ ի խօսս առաք. յայտ. 8։
*Որ հեզ է և ծառայարշաւ՛ ի չարիսն, արագ է այնպիսին և պերճալեզ յամբարիս։ Նոյնն. ա. պէտ. 8։

Ոմանք զբացառական. ուր, *Ա՛ահն պատ՛ ի մահուանէ՝ արձակէ զմահու ըմբռնեալսն։ Տօնէրէ։ Ուր բացառական հոլովս՛ ի Տիսուանէ՝ է խնդիր պատճին։ Ըստ այսմ է տեսանել և՛ ի յառաջիկայսդ։
*Ոչեռեցոյ՛ ի մօրէ՝ ի շարժ՛ ի հանդան անձիղ Տանկանոյ.

*Ամպ ընդնի երկրային ցանկութեց սրբ կոյս։ ի նոյն. ։։
*Ո՞ինչ առ այս մրիամ Նաւուդնա անախտն յայմ։ եփ. ք. 22
*Ընդհիւ բարիք ի բարերարէն բարդեցեալք ապաւէ ի հարկէ, ոչնչէ՛ի լծոյ։ նար. ի քնան լե։
*Ո՞իարդ օսպս ի բարեաց՝ զիստոդիդ գաղանեց սր գահատեսչէց։ նոյնա. ի քնան. կ։
*Ո՞իարդ ընդ՝ոս՝ի լրուէ իմաստից կենաց՝ ընկիւզածս ամն օրհնեչից։ ի նոյն։
*Ալ՛վ պնանկ՝ի բրձրուեց և՛ի հոգևոր հրեստուեց։ նոյն.ք։
*Ընդպիսի՝ի՞բդկանն՝ ոչ առնել լով գատզրկելոյն։ նար.լը
*Աք առ ամծ կն, և նք ապաստ՝ի նմանել։ լմթ. սաղ. 117։
*Ձկք ինչ .... դիւրընկալ ան՝ի սատանայի քան զմանկս հէ՛ղան չոյ։ խոսրով՝ի մէկն ժամագրէն։

Ամանք՝ (այլ սակաւք) զպատմական. որ, *Ձանձրասմիտք եկն վարիսեցիքն, և անդոյնք զհոգևական խնդրոյն նահաց. 9. 40։ Ասր պատմական հոլովի զհոգեչէնն խնդրոյն՝ ե խնդիրը բառիս անդոյնէ։ Ընտ այսմ ե տեսանել և՛ի սոսկն։

*Ընձայն դեգերի այր անհոգ զանձնէ։ էմ՛էմ։
*Ո՛ծին զարսն չարաճօտ զդանիէլէ։ պաս. 6. 24։
*Նահատակս՝ եղև զնմանէ առ Լիգրն՝ի վարս ոսկ։

Ամանք զգործնական. որ, *Ո՞ւղէն անդամօք՝ անկատարք են բժշկուեր։ նար. ծբ։ Ասր անպատճառն ե գործնական խնդիրը առ՝ուղէին։ Ընտ այսմ ե տեսանել և՛ի հետագայսդ։

*Վարդապետք ընչիք ոչ զեգերին առ դուրս լինցն։ նար.ծբ
*Ո՞աքրամեծցաղ վարուք ճգնաւորք. բազմաժառանգ որդւով՝ պպաւորք։ նոյն. ղբ. գով. ծծբ։
*Ասր գաւան չարաւոր զինու։ տաճիս. առ ասրգ. վ՛էպ։
*Ընատակաւ գեղոյցմբ, և չինաղ տեսլեամբ։ նոյն։
*Ընդ ղպ՛՛ոլնծաղկին սիրօք զերկնատարդն սմպատ... կորուսանէր՝ի կենաց։ յովհ. հագ։
*Ոմանոսանն խորհրդով բշմաձեռն զօրուե յաղթել։ պիտ
*Ոմանձրուեցն ոգւով՝ ինատու՝ե տացե պետրոսին։ յոբ.15. 2։

*Ա՛ն եկայ՝ արդ ճարտարք հոգևոր հմտութեաւ, պար. հր։
*Առագն հետևէին ծագմամբ լուսափայլ աստեղն։ պար ձա։ Ուր ծագմանէն ի խնդիր լուծութեանէն, որ լեալ է ածական առաջնոյ. ոմք ասեր. մոգքն հետևէին աստեղն, որ էր ծագմամբ լուսափայլ
Ամանք զնեռգոյական. ուր, *Գալոյինք՝ ի հաստատուն լեռն։ պար. գով. ա։ Ուր ի հոմանութենէն է ներգոյական խնդիր ածական անուանս գալոյինք։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսին։
*Յասպարիսի ձգնուէ հաւատարս։ ոսկ. գով. լուս։
*Կարաբողեցի՛ ի հասակի՝ ի պարտի. հանուն. ձա։
*Ամէն երեն արք գալ՝ ի սպառզմունս, անընդհատ՝ ի կրօն, և անայլում՝ ի կարգս քրիստոնէութեան՝ ի ճառընթերս
*Ցեսի անդ....արս կուսակրօն, խարտիսնագեաց, տղայ հասուն յաղօթս յովհ. հայր։
*Ալեջիոս՝ ի հաւատս, ի սէր, ի համբերութիւն։ գէս. 2. 2։
*Յոյզ լալ իւր որդի բազմախոցութիւն և լեհանաձոյ յիրս և ի բանս՝ զանուշաւանն սօսանութիւն։ յովհ. հայր։
*Ահաճն դաւիթ՝ ի ներքուստ ընդարձակին....զնոճ կոչէր ի վերկայնդրութիւն։ առակ. ա. պետ. 10։
Ամանք ի ձեռն նախադրութեան. ուր, *Յոյզ եղ չարք խառնակ է բարիս յաշխարհի աստ։ տճբ. ծն։ Ուր ընդ բազմին է խնդիր խառնակին։ Ըստ այսմ է և ի սոսին։
*Ջաւասարափառ գործունէ՝ է հօր։ պար. գանձ. հոփ։
*Ինաւից թագաւոր՝ է հօր ինքնին։ պար. նոյնն։
*Ընդդէմ վիշապաց մահու պատերազմ նոյնն։ ի բանաղ։
*Յուր ձանապարհն և դառնաս առնա, գտանես զնոր քո ի վէր քո գնաց։ սաղ. 118. 156։
*Ուան զնամ միտս գնդապետին՝ ի ղարտիկոսն. կ։
*Սաղոմ է սպոյ ի վէր օդոյ՝ եղեալ՝ ի ծէն. յեսու։
Ա. յայ ասի գիտելի է, զի ածականք չեզոքականահաւ ղորդք երբեմն բաց ի բուն խնդրոյն առնուն նաև զայլ խնդիրս. ուր, Երկնայնոցն ի յերկրի հաղորդ ձգնուէ...

սէր դանիէլ։ ղար. հղ։ Ուր եբէհնայնոյն է բուն տրա-
կան խնդիր հաղորդին. իսկ ճգնաւորն և 'ի յերկինն՝ են
երկրորդական և պատահական խնդիրք նը։
*Յոհաննան նմին մաքրութիւն անձին և խմաստութիւն։ ղնոյնի-
նիդն։ Ուր նմինն է բուն խնդիր հոհաննանին. իսկ բառս
տարբերութիւն՝ է երկրորդական խնդիր նորա։
*Ես ինձէն անձամբ իմով ինքնագիտաւ 'ի մահ։ նար. նե։
Ուր 'ի մահն է բուն խնդիր ինքնագիտութեան. իսկ բառս ան-
ձամբ էմով՝ է երկրորդական խնդիր նորուն։
*Անդ մի 'ի մէջ սեանցն ընդանայնոյ 'ի միջոցէ կողմանէ 'ի
միւս կողմն։ եզեկ. 26. 28։ Ուր բառս 'ի դիւս կողմն՝ է
բուն խնդիր ընդանայնոյնին. իսկ բառդ 'ի դիջէ կողմանէ՝ է
երկրորդական խնդիր նորին։
*Ի հաւատս բանից և 'ի պատմութիւս խոսից հաստատեցէք
երեսաց. և 'ի հաւատն՝ որ առ ինձ միաբանց անհաստատ։
լամբ. ապեն։ Ուր երեսացն է բուն տրական խնդիր հա-
ստատին. իսկ 'ի հաստատ բանիցն՝ երկրորդական խնդիր
նորին։ Այնպէս և դիմանայն է բուն տրական խնդիր
անհաստատին. իսկ 'ի հաստատն է երկրորդական խնդիր նը։
*Յայտնեցաւ ինձ 'ի վէր երկրի մարդ անհաս և չետ մարմ
նանաւղին՝ չեղականացս։ լամբ. հաստատ։ Ուր չեղականացս
է բացառական խնդիր անհաստին. իսկ չետ մարմնանալոյն
է երկրորդական և պատահական խնդիր նորին։
*Հաստատեցէք զօր չեռս։ ղար. ճգնն։ Ուր ընդ հոգին է
բուն խնդիր հաստատեցէք. իսկ չեռսն է երկրորդական
խնդիր նորա։
Եւ սակ երբեմն զօրաւոր ունեն լոկ զբուն խնդիրն, կամ լոկ
բուն խնդրոյ առնուն զայլ խնդիրս, մանաւանդ 'ի հո-
լովին գործիական. ւիր, *Աչքն վարուք՝ ապենիաղ են ա-
ղրմուեն. նար. ծն։ Ուր վարուքն է խնդիր բառիս աչք։
Ըստ այսմ է տեսանել և 'ի սոսին։
*Ոչնչէք մարդկութիւ, և անպահաս ունիք։ նար. խր։
*Կործուիք ծառիկս, հաւատով ողնոյ, յուսով հոգեբուղա
նան, սիրով անկեղծասոր (սրբոն մեսրովպ)։ խոր. գ. 67։

*Ընդէն հոգւոյն, տաւնուրն մարմնոյ՝ սէր կոյսն մանկ. երդ։
*Ոչ ինքն կուշէ զբազձանօք ուռնդրելոցն։ լամբ. պատ։
*Ոչ բարեգործն իւր ապաստէ։ կոր. ք. 8ճ։
*Ոսկ կաղաղաւէնն յայմ ոչ վերսկսի՝ ի խնդրոյ նըշոյվիկն
*Ոստոստիլն յայմ իրս արքունի։ եղիշ. Վրդ. գլ. ը.
*Այս մեզ երանութիւն ապաստոյ՝ ի հոգիս իւրեց։ ՆՃբ. ք։
*Երկաքան չիւր սքան՝ ի նուէրսն գոյգ։ պիտոյից.
*Ի մարտի մարտադրին ձոճալեալ՝ ի ճոճանիցն։
*Նքե են՝ ի սկզբանե աւրհնեալ հաւր։ լամբ. ոտ.98։
*Պահեր հօր անհաւ՝ ի վեր քո զբանս նոր. գանձ խոսէ։
Ան ևս բազում ածականք, որք միայն ի վայելչութիւն, կամ ի սովորութիւն ինչոյ բուն խնդրոյ առնուն զինդիր՝ ի սեռական կամ՝ ի տրական հոլովին. այր, *Ընդերկեղ աւմ խոստովանեց կեանս յաւիտենականս ստանան։ ասաս Աւր աւմ խոստովանի ես խնդիր անդրկեղին։
Ըստ այսմ ես տեսանել և՝ ի սոսին,
*Ըհագին ես և երկիւղալից աւմ մատաց։ որք. ա. պես. 10։
*Ոնքն լոյս ես անհատն խաւարի։ նոյնն. յոհ. 5։
*Ոպտ են մերոյս հաւատոյ և գաւթի։ նոյնն. ա. պես. 5։
*Ըն՝ հոգի կենդանի է...անդամ մտաց...անքոտ երկրաւոցն անմահին խորհրդոց. ագաթ.
*Ոչ ևս ունին զգարշապարս բոկս հակաճառութ. ձիճն խայթոցաց. նար. երգ։
Կարելի է դարձեալ զի ածական անուանք բազա դրեալ՝ ի մանկամարս ան, թէպէտ ըստ բնութեց իւրեանց զայլ խնդիր պահանջեն, բայց իբր՝ ի բազում առ նուն դրացուցական. այր, *Ոչ անդրմանք՝ ի խորհուրդս. նար. ը։ Աւր՝ ի հոգւոյն է բայցուցական խնդիր անա դրձանին։ Ըստ այսմ է և՝ ի սոսին
*Ոլիք արարած անեղոյն յերեսաց նորա։ էջ ը. 4. 13։
*Ո՞րագլուխք մարտիքս անձնե՞ւ՝ ի գիտուեցին օրինաց. քժիշկք կենաց քոց անդուտ՝ ի հանձարոյ. երգն. գոհ։
*Ոնոյեսը՝ ի քժշկական դարմանողաց. ՝ի նոյնն։

*Քահանայք... անպատուէ՛ի հաւատոց. տմբ.կէ։
*Իբրև զծառ տերևաշատ՝ անբաժ՛ի պտղոյն արգասա
ւորութէ. ատրպէտ. ի ճիմ. յոխ. 5։

Ն և ա ս զ ի տ ե ղ ի ն է, զի ածական անուանք լինէ՝ որք ն ը շ ա ն ա կ ե ն զ Հ ա յ ր ե ն ի ս, հ ա ս ա ր ա կ ա օ ր է ն ա ռ ն ո ւ ն զ լ ս ն դ ի ր ի ՛ի գործ ի ական կամ ՛ի բ ա ց ա ռ ա կ ան հոլովն։ ՚ր։

*Ա՛ ա ր բ ա կ ի ս՝ գ ա ւ ա ռ ա ւ ա ե ղ ա ց ի։... յ ի ն ք ն յ ա ն դ ո ւ ս ց ա ն է գ ո ր ա ր ո ւ յ։ խոր. Ա. 20 (ո ւ ր գ ո ա ո ո ւ ն է գործ ի ական խնդիր բառիս ՚ե ք ո յ ։ Ը ստ այսմ է և ՛ի սոսին։
*Ը ր ա գ ա ւ ե գ ի պ տ ա ց ի։ ՛ի վարս ա՛ի։
*Ա յ ր ա ն ն ա գ ա ւ կ ա պ ա գ ո վ ի կ ա ց ի։ ՛ք ա ր ։ հ ո ր յ ։ ՚ք։
*Ն գ ի տ հ ր է շ յ զ ո ն ն ա ն ո ւ ն ա կ ի ւ ղ ա ս յ ա զ գ է պ ո ւ ն ա տ ա ց ի։ գ ո ր ծ. 18. 2։

Ա՞ ե ր ա ն ե լ ո յ ա ծ ա կ ա ն ո յ յ ա ն կ է լ ո յ ՛ե ՛ի լ ի չ ։

Ա յ ս պ ի ս ի ա ծ ա կ ա ն ք բ ղ խ ե ն ՛ի ն ե ր գ ո ր ծ ա կ ան բ ա յ ի ց և ե ՚ք. և ա ռ ն ո ւ ն զ լ ս ն դ ի ր ՛ի ս ե ռ ա կ ան հ ո լ ո վ ն ի ր ք ո զ լ ս ն դ ի ր ի ս ե ռ ի։ ՚ր։ *Ի զ ե ր ք ե ղ մ ան ի ր ք ո ր խ ա փ ա ն է մ ա ս հ ո ւ ։ ղ ա ր ։ կ ։ ։ Ա ր ի ս ե ռ ա կ ան հ ո լ ո վ զ տ ա գ ո ւ ՝ լ ե ա լ է լ ս ն դ ի ր ի ա ծ ա կ ան ո ւ ն ա ս խ ա փ ա ն է ։ Ը ստ այսմ է տ ե ս ա ն ե լ և յ օ ր ի ն ա կ զ՝ ո ր զ լ ի ն ի ։

*Ո ղ ջ ե ո ր ա ղ ն՝ հ ո գ ւ ո յ հ ա ւ ե ր ի լ (գ ր ի գ ո ր ի ո ս)։ է գ ն ։
*Ի ա ն ա ւ ա կ ան բ ո ւ ս ո յ պ ա ր ս ա փ ա ն է ։ ա ն ձ ն ա ւ ո ր տ ն կ ո յ վ է ր ք ո ւ ա ն է ։ ա ռ ա ն ց ե ր կ ո յ մ տ ո ք հ ր ա յ ո ւ ա ն է ։ և խ ա կ խ ո ր հ ր դ ո յ հ ա ւ ո ւ ա ն է ։ և հ ն ա յ ո ւ ա ն է ։ ն ա ր ։ գ ո վ ։ ա ։ ա ։
*Ա ե ր կ ա ն ե ն է ։ ի ա ր ա ր ե ա ն ։ զ ո ւ ա ր թ ո ւ ե ։ խ ո ւ ր ո վ ։
*Ա ՛ն կ ա յ ի ն (ա ն կ ա ր գ ։) ո ւ ր ա խ ո ւ թ է ք ս հ կ ՛ն կ ե ն ա ծ ա յ ն ո յ ն, և ա պ ա կ ա ն է ո գ ւ ո յ ն բ ա ր ե լ ա ւ ո ւ ե ։ է գ ն ։ ա ։ 47։
*Յ ա չ ա գ կ ո ւ ա ք ն և ա գ է տ ք ն՝ զ ո ւ մ ե զ ո չ է գ ձ ե ա լ օ ր ի ա ն ա ց ն ն ո ր ո գ է ն է հ ա մ ա ր ի ն, ա յ լ ն ո ր ա ւ ա ն դ ո ւ ե ։ ն ո ։ ճ է ն է ։

լ ա ն ։ ՛ի հ ո ր գ է կ է ղ է ց ։

Ա յ ս պ ի ս ի ա ծ ա կ ա ն ք ե ր բ է ա ն ի վ ն կ ս ե ռ ա կ ա ն ի ա ռ ն ո ւ ն զ Հ ա յ ց ա կ ան ։ ՚ր։ *Ն տ ո ւ ն ա ե զ զ գ ե ա ն ի ք ն ո ւ ո ւ ն է ղ ց օ յ ն ։ ե ր կ ն ա յ ն ի ն ։ ղ ա ր ։ ա ։ Ա ր ի հ ա յ ց ա կ ան հ ո լ ո վ ն ը ց ո ւ ն ե ր կ ն ա

այլն է խնդիր բառիս ընդունելի, որ լեալ է ածական գերկնանաւ։ Ըստ այմ է և՛ սոսկին։

*Հուր ծախիչ խոհեալ մեղաց. Նազիանց. ի բանս. ժբ։
*Ա՛ստղ ո՛ռոգել զանխամանալիսն. Նոյնն. ի գանձ խուէի։
*Օ՛նախատինս նախատիչացն զմեզ, բարձին. եղիշ. պատ։
*Ի՛ջի ես յերկնից. ոչ զի զկամն իմ աբարից, այլ զքո կամն առաքէին զիս հօր. առգէս. ի մէկ. պէտ. 1։
*Գ՛եղիցիկ են որք աւետարանչացն զխաղաղուն. ճնորհէք։

Ա՛յլ դիտեալ է, զի այսպիսի ածականք ուրեք ուրեք հանգերձ՝ սեռական կամ հայցական խնդրով առնուն նաև զայլ խնդիրս՝ իբր զխնդիր բնութեան։

Ա՛մանք զվերջահոլով արարեան ասեն, *Ընդեն աւետարանէ մեզ դարձին և վերստին փրկուչեն. լմբ. առաք։ Ուր պարտ էր ասել՝ ընդ աւետարանէն. իսկ մեկն՝ է արարեան խնդիրս. ոմն ինձ ասէր. աւետարան նեցին մեզ զդարձն և զվերստին փրկուչին։ Ըստ այսմ է տեսանել և՛ սոսկին։

*Ո՛չ մատներեր ամենայն՝ զխոնարհչին զքեզ տանջանաց մահու։ Նար. ի բանս. հէ։
*Ի՛ստ ինքնակալ ամենից բաշխել զհօրն պարգեւս։ Նոյնն. լբ։
*Ո՛ռոգել տգիտաց զանձառելիսն այս։ սրփ. ա. յովհ. 3։
*Փա՛ռաւորը առնել զմեծ գործունէն այնպիսի ի՛շխանութեան։ մարդկան։ տպ. 9. 8։

Ա՛մանք զնախդիրըն տրական. պէս, *Ընծայեցուցանէին (զնոսա՝) անլիծից բարձողին, և նորոգէլ զերկիր յառաջին ածականութեանն։ Տամբէք։ Ուր հայցական հոլովս ընդունի՝ և խնդիր սեռի նորոգչին. իսկ տրական հոլովս յոգոյին ածականքն՝ է խնդիր բնութեան։ Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։

*Յորդորէ՛ի բարիս զսերտս լսողացն։ վրփ. հորդ. է։
*Հ՛ասանել ի խաղաղուն մերկածուփ շարժմանց կայացուցաք։ Նար. գով. հոռն։
*Հ՛ասեալ եմ ընդ օրէնս այլ. բայց տեսանեմ զայլ օրէնս յանդամս իմ գերել զիս ի մեղս։ լմբ ոռ. 4։

*Գործեր...ոչ լեալ իբր զտկար, այլ՝ խորհրդոյ արդարութեան իբրոյ ուղղեաւ մերն փրկուելոյ։ Լմբ. պտ։

Ոմանք զբացառական, որ, *Այնոյ պարկեշտեաս յոչէից։ Նար. գ։ Որ բառդ կենաս՝ է խնդիր սեռի առնուն. իսկ յոչէիցն՝ բացառական խնդիր նը։ Ըստ այսմ է տեսանել և՝ ի յաջորդսդ։

*Զամօթի հարկանիս՝ տեսեալ զախտաւորս հեշտուելն՝ զքեզ յամենեսեան սեղանոյս է ածանել։ Լմբ. եփ։

*Ի մէջ բերել զահաբկուն դիւացն պղտոքելն ադամայ։ Ոսկ. ա. պէտ. 1։

*Փրկել իմ՝ ի թշնամեաց իմոց։ ՈՂՏ. 17. 48։

*Ոնամա հանգեաւ...տապանն պղծեցո՞ւել՝ ի հօսանեայ մեղաց հայաստան ազգս։ Յի որ պղծեցոյցն զազգիս հայաստանեայց՝ ի հօսանեաց մեղաց։ Ղեր. ի։

Ոմանք զգործականն, որ, *Հաղորդաձայն հնչմամբ պղծո՞ւել մոլորեալ հօսին։ Ղեր. ի։ Որ սեռականն հոլովս մոլորե՞լ հօսին՝ է խնդիր սեռի պղծո՞ւելն. իսկ պղծողն հնչմանբն՝ է գործական խնդիրը։ Ըստ այսմ է տեսանել և՝ ի յաջորդսդ։

*Վերահրել քաղցեալոց...իմաստուեր հացիւն։ Ընդհ. պետ։

*Որեղբայր գովուիք հոգւոյ զօրինս պապղելն։ Լմբ. եփ։

*Պատուիրանն հոգւոյ է խրոխտացուցանել պէսպէս առաքինութեանցն սերմամբքն։ Նար. ՈՂՂ. 118. 127։

*Ընտրեցուցանել զիշերոյ պայծառութիւնք լուսաւորացն՝ ի գիր վէպոլէոյ. Ճառ. ք։

Ոմանք՝ (այլ սակաւք) գներգոյական, և զայն՝ իբր ըստ պատահման. որ, *Յահաւորն առեալ յայնհետ իրաւամբք զմատակարարութիւնն՝ որ առ մեզ։ Նար. ՀՀ։ Որ բառս կ՚ապահովութիւնն որ ա՞ղ՝ է խնդիր սեռի անուանս յայնհետ. իսկ յահաւորն առեալ՝ ներգոյական խնդիր։ Ըստ այսմ է և՝ ի սոսկ։

*Ի գիշերի ծաղկել խաւարին վարդան՝ ի մէջ ՈՂՂ. 140։

*Ածանել՝ ի հեթանոսս զիրկունէ։ Եփես. ք. նագ։

*Ա՛պաւինեալոցս ՚ի քեզ վկա՛ ՚ի հաստատուիդ ապ-
ստանեացս ՚ի քէն վկա՛ արձանացուցանող ՚ի հաստատուեդ զա-
պաւինեալքս ՚ի քեզ։ Նոր. ղէ։

Ոմանք ընդ նախադրութիւնն եր, *Ա՛ղօթքն ի ... զմիծ ընդ-
մարդկան հաշտեցուցէ։ գրգ. ա. պէտ. 7։ Ուր բառս պիծ՝
ի խնդիրս սեռի հաշտեցուցէին. իսկ ընդ մարդկան՝ նախ-
խադրութիւն խնդիրս։ Ա՛յսպէս այսմ ի և ՚ի սոսկին։

*Ո՛չ ոք ընդ մարդկան ընտանեցուցէ։ Նոր. գ. ծանէ. ԺՀ։

*Ընդ ոչխարս ոչ երկնի առ նոյիւն։ Նոյին. գ. ծանէ հոգեւոյն ՚ի։

*Կորուն իսկ գնա՛ ՚ի վեր մերս։ Նոյին. գ. ծանէ. հոա։

Դարձեալ ոմանք յայսիսի ածականաց երբեմն զօրութիւն ունելով զսեռական կամ զհայցական խնդրին՝ առնուն զայլ խնդիրս. եր, *Ո՛ առ Թշնամուիդ մտրկել զբանին սիրեցին և գրեցին։ ԼՂ. ա. ԺԵ։ Ուր բառս առ ընդհա-
նո՛ր ի խնդիրս բնութեանս մտրկել։ որոյ խնդիրս սեռին զօրութիւն դնի. այս ի՝ մտրկոյ. ոչ լիա ասէր. սիրե-
ցին և գրեցին զբանն՝ որ զմարդն ՚ի Թշնամուիդ մար-
զէ։ Ա՛յսպէս այսմ ի տեսանել և ՚ի սոսկին։

*Վրկուեսջ առ ի՛ք, և առ ծո՛ ընչեցուցէ։ սրգ. ա. պէտ. 8։
*Ո՛չ ընդ ոչխարս պղծեցուցէ ՚ի պատերազմէ։ Վեր. ծառ. ը։
*Ո՛մանցիք զմահն, և պերճեսցի ՚ի մահուընէ։ ԼՂ. ոաղ. 49։
*Ա՛ղաչանօք Տէրուէն ջուրբ։ Նոր. ՚ի քան խալէնս։
*Ցուցանէ զրշմերըն ծո՛ բժկաւն ի լուսել։ ոսկ. Լ։
*Տո՛ւր զամենակար խնամսդ Ա՛ննըՀիս առ՛ջնորդ, և ՚ի
շաւղացս առ քեզ վերաբերել։ ԼՂ. ոաղ. 118. 35։

Պատահին և քանիս մի ածականք սակաւք յոյժ այսպիսի վերջաւորութեամբ բղխեալք ՚ի չեզոքական բայից. ոմանք են բառիք, քնաքնին, կոտոշին, ոտոտոտուին. ԼՂ. որք երբեմն առնուն զխնդիրս իբ բայիցն, և երբեմն միխնդիրս ընդ սեռականս. եր, Ա՛նոխնին ՚ի խաւարի տեսաք զլոյս զիս-
տուե եկեալ հասեալ ի նոսա։ Ուր ՚ի խաւարին ի բուն խնդիրս բառիս քնաքնին։

*Ա՛նդրէասկասան քնաքնին ձիւնեղէն լերանց՝ եղէն քնո
ղին խորշակաբեր գաշտաց եղէնս։ Ուր յիշողին լեռ

քանդն և խորշքեքը պղտոյն են սեռ ական խնդիր բնութիւն
վինչ ներգոյական խնդրոյ։ Ըստ այսմ վարին և այլքն։

Ա՞ խնդրոյ ածական անուանոյ բաղադրութիւնոյ։

Աղբա չորեքկին առնուն զխնդիր, Երբեմն զսեռական.
ար, *Տրտունեան տօնիս գերդաստանս։ ոմոյ. հմտ։
Ըստ սեռական հոլովս պէրունէան ածոյն՝ և խնդիր գերդաստանն։ Ըստ այսմ է և՛ի սոսկն։

*Վ եհագոյն սերովբէից և բազմաչեայքերովբէից։ ղ։
*Ծայրագոյնն և առաքինուեց (ողորմուեն)։ եգն. բ. 36։
*Ա՛մենեցունց Թագաւորացն մերոց հրեշտագոյն և խոհեմագոյն (եղև տիգրան)։ խոր. ա. 23։

Երբեմն զբայական. ար, *Օ գթածնագոյնն՝ ի կենդանեց զօձն՝ դնէ օրինակ իշխանին մահու։ եգն. բ. 19։
Ըստ բացառական հոլովս՝ ի կենդանէոյ՝ և խնդիր գածնագոյնն։ Ըստ այսմ է և՛ի սոսկն։

*Ծողքով զոչ հրեշտագոյն՝ ի բանից՝ ասասցուք որ ինչ հարկաւորն։ խոր. ա. 20։
*Ա՛ռագագոյնդ՝ի ձէնջ...շահեցարուք զկրօնաշարժունն և զպատասխանիսն։ ընդհ. ընդհ։
*Որ ծերագոյնն էին՝ի նոցանէ, փափկացան, մատուցացան, մանկացան։ եղիշ. ը. վերջ։

Երբեմն զներգոյական. ար, *Ոչ մնաց նմա որդի, բայց որոշեաս մեզանի հրեշտագոյն յորդիսն իւր։ ք. հայց. 21. 17։ Ըստ ներգոյական հոլովս յորդւս՝ և խնդիր հրեշտագոյնն։ Ըստ այսմ է և՛ի սոսկն

*Ո՛անուցար վերհագոյն՝ի սիրոյդ համաստուեր։ ընդ. նղկ
*Ոչիք մեծագոյն յառաքինութենէ և կարևոր՝ քան զհամբերութիւն։ ոսկ. վեպ. ՚ի մեկն. յոէ. 2։
*Ոսկ որ հաւատքագոյնն եր ՚ի նմա ոչ մոմակիսորոս առնուն, այսպէս առաց։ խոր. ա. 5։

Երբեմն և՝ և բազում անգամ նախադրութեամբ՝ տես. և ուրեք ուրեք ևս նախադրութեամբ՝ ի մէջ. ար, *Ա՛յնչափ քան զդաշտանս խոտագոյն իցէ՝ քան զոչխարսն հանդերձագոյն լինիցի։ ընդհ. քնթ։ Ուր տես գերագոյնն և տես գերչքոյնն՝

են նախադրուք խնդիրը բառիցս խոտոփոյն և հանդարտ
պոփոյն։ Լ՚ստ այսմ է և՛ ի սոսկին։

*Ձեռն քան զկրսերս ձեր խոնարհոփոյն եմ, և ՚ք զվարքունս
յաշակերտաց ձերոց պէսպոփոյն։ Եղիշ. Վրդ. գլ. ը։

*Ո՞վ ինչ վարխոփոյն քան զայն կայցէ, յորժամ նստեալ
ոք անձամբ անձին ծածս գործեսցէ։ Գէորգ. Եպս. 1։

*Ազոփոյնէ լերուս ՚ք զսուր երկասցրին։ ած. հոմվ. 13.9

*Ձի՚ք ինչ ՚ն ձեռնոփոյն բարի առն երիտասարդի քան զհնաս
զանդ լինել ծերոցն. և նոցա խորհրդեամբն զնամ ինչ
գործել։ ոսկ. Վրդ. ՚ի Ա՚կին. ա. պէս. 11։

*Լ՚նդհակառակուլ արժանաւորեցաք (զբանս առն) ... ՚ի
մէջ լմաստուոց ՚նոսոնոփոխանէ։ Խոր. ա. 20։ Ասր ՚ի մէջ
ՙնոսոնոյն է նախադրուք խնդիրը ՙնոսոնոփոխանին։

Առքա երբեմն առնուն զկրկին խնդիրս, մի՝ ըստ բաղդատականութեան, և մի և՝ ըստ նշանակութեան դրականացն յորոց ածանցին. ասր, *Ո՞վ ինչ քեզ ասր քան զսոսկին պէսպոփոյն։ Նար. ՚ՃԲ։ Ասր պէսպոփոյնն առեալ է զերկուս խնդիրս. զմին ըստ բաղդատականութեան, և ՚ն բառս փոխն վասնն. և զմիւս ևս ըստ նշանակութեան դրականին իւրոյ, և ՚ն բառս
ունի։ Լ՚ստ այսմ է և՛ ի սոսկին։

*Ա՛վ յիմար դու՝ որ ապաքէն որ պէսպոփոյն է քան զքեզ
նշանօքն՝ զոր առնէ, պարտ ՚ն քեզ գիտել, Թէ և իմաստուն ՚ն։ Ագաթ. Վրդ. ծգ. 14։

*Լ՚ռաւել չէրմոփոյն էր իմոգութեն քան զբազում գիտունս և տեղեակս...օրինացն։ Եղիշ. Վրդ. գլ. ը։

*Ո՞վ ինչ քան զվառելուն քառօրեայն դիոյ առ կենդանի
նուն մեզ անյառաոփոյն։ Նար. ծա։ Ասր փոխ պէսպոփոյնն
քառօրեայ դիոյ՝ է խնդիր անուանն անյառաոփոյն, ըստ
որում է բաղդատական. իսկ առ չէնպոնոյնն է խընդիր նոր ըստ նշանակութեան դրականի նորին։
Լ՚սկ երբեմն միայն ըստ դրականաց իւրեանց առնուն զոչ
խնդիր. ասր, *Լ՚ստարձել այլ ինն վկայուն ՚նոնոփոյն անհաւատուն ՚ն և ապարասանուն ՚ի նոյն միտս դնել առաջի։ ոսկ. ա. պէս. 4։ Ասր ոչ դրական հոլով քան ՚նդհա-

աւուէ նոյա և ապրատուհուէն՝ ևն խնդիր նմանագուէն՝ ըստ
նշանակուէ դրականի ներ, որ է նմանու. զի և սա առնու
խնդիրս ի տրական հոլովին ի սատ այսմ է և ի սոսին։
*Յայսմնեայսս պահպանուէ մեջ-ապրագոյն։ նաբ. ղբ։
*Ո ինձակաւ գաւշնի ընտրուէ մեզ ընդանէգոյն։ ի նոյն։
*Ը.բնագոյն ի վաստակս առաքինուէս երկն. գովեսս։
*Ո՛վ մեծի խորհրդեան, որ բաւականն է հիացուցա-
նել և զլոյժ ըմռնչրագոյնան մտաւք։ նգն. ժբ. 20
Ընդ սատ գիտելի է, զի նաև անուանքս՝ Յունդ. յունվ.
յոգոնե. ահիաւ. այլ. վերջին. ևս, գրելի է ըստ բաղդատու
կանաց առնուն դնդիր ի հոլովին բացառական, կամ
ներգական, ևս. *Պահակաք և պատուաք մեծարեաց կեր-
պոն ի մոգուս։ եղիշէ էդպ. 3։
*Տպատ արիականէին կոյսվս ի թշնամեացն։ յովհ. հնբ։
*Յոգուն լուծանեն ի պիտուիրանացն։ ասդգ. յակ. 8։
*Ահիաւոյ ի նոյանէ ուսոյց զնրատ հնարից։ եղիշ. ը։
*Օ՜ի ոչ եմ իրրև պայս ի մարդկանէ։ ղուկ. 18.11։
*Ո՛վ երջին սը....զմերս ասեմ պարոյր խոր. ա. 20։
Ընդ ևս գիտելիս է, զի բազմք յծկնաց ուրեք ուրեք իրր
բաղդատական վարելով՝ ըստ բաղդատական անուանց
առնուն զնդիրս. այր, *Ոսադաւորաց վեհափառագոյն։ նաբ. լբ։
*Գիտեա ասէ ոմն ծեր դիւցազանց, զի դիմեալ գայ ի
վերս բեր. այր մեծագոյնդ դիւցազանց։ խոր. ա. 10։
*Ո՛ի իրրև գանգամագոյնս ի մանկանց ըստեմ պինեատրես-
ցուք.այր իրրև գանգամագոյնս ի մանկանց։ լմբ. ապէնս։
*Օ՜գթագոյն ի բանից և գբարւոն (խօսել)։ ընդհ. ընդ։
*Խաբէն պարսկագոյս ի մարդկանէ։ նգն. ժզ. 14։
*Տատրակ...ձաղկագոյս ի հաւս վայրենիս։ հին-ընդ։
*Օ՜այս ձշմարտեալ գիտեր դոլն ի մարդարէս։ հոլ. ժ.14
*Յիմար է՝ որ ըստ վէմս քան զինքն հակառակէ։ պէտոյքդ։
*Օ՜միմեանս լա՜ քան զինձինս հիմրեսցուք։ ոսկ. հոփ. 1.5

ԳԼՈՒԽ Ը։

Հայեցո՛ զհամեմատութիւն ածականաց ընդ գոյականսն։

Ածական անուանք յարեալ՚ի գոյականս՝ յայտ առնեն զորպիսութիւն իրացն, զորս գոյականքն նշանակեն. որպ՚ յայտ է՝ի գրելոց յերկրորդ մասին. գլ. է։ Այլ քանզի պէսպ՚ յարին որք՚ինչ՝ պէսպ՚ համաձայնին ընդ նոսին. որոց վասն դիտելոյ զհօմն կանոնս։

Կանոն. ա։

Ածական անուանք յորժամ յետադասին գոյականացն. համաձայնին ընդ նոսա ի թուով և ի հոլովիւր, *Որդւոյ հնդաւորի բարի ինչ մի եղիցի. ա՛ոհ. 13. 13։ Այդ՚ի սմին ածական անուանդ հնդոաւորի համաձայնեալ է ընդ գոյականի իւրում, այ՛ ընդ բառիս որդւոյ՝ ի թուով հոլովիւ. զի որդւոյն է եզական, և ի ջահոլով տրական, սոյնպ՚ և հնդոաւորին։ Այսայսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զինի։

*Լմանեցաք մեք մարդոյ անդուն. ոգբ. ա. յով. 7. յոբդ։
*Ի բանից առն ամբաստի մի զանդիտիցեք զ՚ա՛տ. 2.62
*Խիւր ազգք են խորհրդոց անմատչելոց, որ խուսվին զոգիս մեր, զոր գտակն չարեաց հնձակ մեզ լամացաւ խոսովն։
*Յաւժականալուն սահման այս ինչ է.... խորհրդոցն վար լաբայ ոչ տալ տեղիաւ միտան, ևս՝ ընդգ. քնքն։
*Ի պիղծս ցուք հոգեսվ ամպատարօք. ոգբ. ա. պեթ. 1։
*Հ՚րեշտանք ի՛մոսոսեան հասատան զվկայուն։ ա՛ա. 12.19։
*Օ՚րինչ զսոսա անուանեցից. հոլվևս հեսովսանդ՚ն, եթե գաղտնս հեղեթեն խաշանց։ յովն. ի՛ատա. է։

Այսոքն ևս եթե բիմբ ի՛ցեն յետադաս ածականքն, պարտին համաձայնիլ ընդ գոյականին ի թուով և հոլովիւր, *Ա՛յն ինչ ծանե՛լ մանուկ իբրև անբան է և անխօս, թեպետ և զկերպարանս մարդոյ բանաւորի և իմաստնոյ ունիցին։ ոգբ. ա. պեթ. 4։ Այս երկոքին ածականքս բառաւորի և ի՛մոսոսոյ՝ համաձայնեալ են ի թուով և

հոլովիւ ըստ գոյականին իւրեանց, որ ի բառս՝ նոքօքոյ
լ՝ստ այսմ ի և՝ի սոսկին։

*Ընդոյ՝ եթէ ուսան՝ուր խոնարհեցաւ և ի ջ՝ուս մարդկան մեղաւորաց և անարժանից. ա՛ղբ. ա. պէտ. 8։

*Ասաբեայք և պատրիչք փոխաբերեցան ընդ աղանց արդարոց և սուտգործից. յովհաննէս. ֆոլ։

*Առացաք նախատինս յարանց սուտ և անպիտանց. նոյնն։

*Լ՝աշտքն ունին ղէտանձրուկ խոտոց, և լերինքն լի են երէքօք լճալիւքեալ ևն՝ոտ և սրտաճոյնովէ. խոր. գ. 59։

*Ամք մարդատեացք իբրև զգազանս ղաղղահէրս և առնաւորէս. եղիշէ. ը։

Լ՝ՀԼ գիտելի ի նախ, զի ուրեք ուրեք յետադաս ածականք՝ի նախադրիւ հոլովս՝ և յուղղականս յոգնականս անուանց դնին երբեմն անհամաձայն. ա՛ր, *Օ՝պսակ անապական՝ի քէն ընկալան. փիլիպ դնեցոյ, զպսակս անապականս. ըստ ձեռ՝ լ՝ստ այսմ ի և՝ի սոսկին։

*Ա՝ատուցին զաղօթս պաղպաղանս. ծնդ. ճառ. ժ՝ը։

*Լ՝ազում ընդակս և սպասս, և բազում կազմուածս ոսկեղէն և պղծունեղէն նմա պատրաստեին. յովհ. կոնս։

*Ի փառս հայրենի մերում բնու՝քս բարձրացել՝ խոստովանիմք։

*Ձայեցարուք յընթացս մեր հոգևոր. լամբրոնացի. ապեր։

*Տուգանս չեն համարիմք զգրկիլն՝ի նմ՝ի. վարդ. կ՝ը։

*Ձկնորսքս հոգևոր՝ որսան զձեզ կարթիւ բանին. եղիշ՝ գովք լուս։ Լ՝ՀԼ չ՝ պարտ յաձախել զայսպիսիս։

Գ՝իտելի է երկիցդ, զի երբէք ան կցի մասն ինչ բանի՝ի մէջ յետադաս ածականին և նախադաս գոյականին, որ ունիցի և նախ բան զինքն զայլ ածական, յետադաս ածականն իբր՝ի բազումն անհամաձայն դնի՝ վ՝ս զօրութեաբ կրկնելոյ գոյականին. ա՛ր, *Ընդունեցեալ ըստ ախտիւ չարչարանաց անկանելոյն. իմանալի՝քս հոգևոր կրիւք մի՝ոյն, և մարդկ՝ հոգևոր և մարմնական. ընդ՝ կ. ընդ. Ա՝ր անուանքս հոգևոր՝ն և մարմնաւոր՝ որք են յետադաս ածական, եղեալ են անհամաձայն բառ իս

ղրկե՛ս. որ գրեմ ձօրուբ կրկին. ա՛ղ մեզ ասէր. համա-
նալ ինքս հոգեկան կրիւք միայն, և մարդիկ հոգեկան և
մարմնական կրիւք։ Ա՛ստ այսմ է տեսանել և՛ ի սոսին։
*Պատճառայ դառնալոտնէ զայսպիսիսն, արժանաւոր գոլոյ
ժամկտոր դառնալոտնէ, այլ՝ հղանչնաւոր. տօրգ. ք. պէտ.
*Կաւելի մաղեմ ապրիլ՝ ի խորոց ջուրց քոմէ, ի կա
ւոյ և ի ոտմոյ՝ ի կարծօղ մաղձ և գայլահղեցոյցնէոնաս
*Ընծայեցան քեզ ի հատ անուշից . . . դաւիճ՝ իկրօ-
նաւորակն կարգէ, և սարդիս յաչխոքհոչեն. յոմն. խոս
Յայցելով յամենակալ սնանէն և յանհոգութիւն խոսրով
*Կատաւորք ... արդարատատք ըս հոգևոր մասին, և
ըս տգիտոց. յաճախապատս. ն։

Ոսկ երբեմն արտաքոյ կանոնի նա և առանց ըս մեջ
մտանելոյ իրիք բառի՝ դնի անհամաձայն. որ, *Ա՛ա-
տանի դրօշմեալ աջովն հայրական. փիւնիկ ասելոյ, ա-
ջովն հայրականաւ կամ հայրական աջով. խոսրով։ Ա՛ստ
այսմ է տեսանել և՛ ի սոսին։
*Պսակաւ հնդկահոն զարդարեաց զնա. խոր. ք. 85։
*Ձեռալ (նոն մարդիկ) ըս յաւօր և ըս հիւանդութիւնք հո-
գեկան և տրմտահոն. եռայի վարպետէս ի՛ւրգ եղեղ։
*Ո՛ մարմնոյս պղատիպ ոչ գարշիլին. տոգիս. տոպէս ի՛ւր
*Կարօտեալ մնայի գաւստեն քո ասէրք. ի՛ւրգ դօրց. նղ 16,
*Օ արդարեալ պսակաւն դղեայ։ նոր. եր.
Ա՛յսպիսի անհամաձայնութիւն յաճախ գտանի՝ ի շարա-
կանի և յատառաւորս՝ վ՛ն յարմար ձևացուցանելոյ.
զոտս բանիցն. որ, *Ա՛տես մինչեռս զօրինակ կուսին՝ ի սի-
նա լ՛ցեալ լուսովն անմատոյց. որ անմատոյց լուսով։ շար. ա։
*Յեռնել ըս ոսկւոյ ականբք պատուհանն մարգարտաշար
հիւսեմք. որ ականբք պատուականօք։ շղ. ի։
*Որ հալածեաց զխաւար մեզանց՝ ի տանէ Ռոբգոմա
կոն։ շար. ճգ։
*Որ ըս պահոց ի՛ւանաւորէն փրկողին պահելով հարկանացեր
ակեղեցւոյ. որ ըս քնանօրհեալ պահոց։ շար. իէ.

Ա՛յլ պարտ է զգուշանալ՝ ի դարձածուէ այսոցիսի ա-
ձոյ, բայց եթէ հարկ ոսկից բանիցն ասիցեաց՝ ի չափս
բանուելոյ։

Ընդեմն ևս ուրեք ուրեք՝ ի յարել ածականաց զինչ
անեղական գոյականաց՝ ըստ հոլովին ղնին համաձայն, և
ըստ թուոյն անհամաձայն. այլ այս՝ ի սակաւս կայ. ա՛ր։

*Ա՛ր փառաւոր մեծաւ յարեաւ՝ ի ղարակ. կոնան. կէ։
*Ա՛ռաջ փառացս անցաւորիս։ Թագ. հատոր. է. գլ. 12։
*Ա՛ն այսր իրաւանցս վայելչեցեալն՝ օր ըստ օրէ փրկեալքս
օրհնեմք եւ ձեզ՝ անգամ զփրկչէն։ ըգէ. ոաղ. 118. 164։

Դարձեալ զիսեալի է, զի ածականք յանդեալք՝ ի ե-ան
՝ի յեղադասին՝ հասարակօրէն ոչ համաձայնին ըստ գո-
յականացն. ա՛ր, ոյ՝ զօրուէ սբ և ամբընկալ նշանին
սուրնեանն...հալածիչը զբնակուէ սանդարամետական
դասուն՝ նագիսք։ Ուր ածական անունս պէրուանեան՝
թէպետ և յեղադասին նշանին, բայց առանց համա-
ձայնուէ դնի։ Ըստ այսմ է՝ ի տոհին։

*Ո՛չ այս լուեալ դաւթի նորինեանն՝ փութացաւ վաղվաղ
զակի ըստ առաջ նը՝ ի վայս ահակայ և համալուսոյ։
*Տունկ ք տեսչալիք տանս ընդգոնեան երկն. գով. բան։
*Ի՛նարեցո՛ի հոգւոյն՝ ի տանէս հայկազեան՝ կարող. վէպ
*Ա՛ստ....զմիաբանուէ ամ պարսից զօրաց.... բայց՝ ի
յերկն հոբնեան. խոր. է. 68.

Սգնալ լինին երբեմն և անուանք ինչ յանդեալք՝ ի ա-
նի, մանաւանդ անուանս արտանի. ա՛ր, *Ո՛չ այլ՝ ի տեղի
նոյ յարուցին զանուանդս անուամբ արտանի. խոր. է. 7։
*Զանին անդ գունդ բշխ՝ ի զօրացն արտանի։ եղիշ. է։
*Յանձն առին ազգք ամ ըստ հրամանին արտանի։ ա.
տոհ. 1 44։
*Ո՛չ ամենայն ջրք անկեալ կայր ղներանի։ ոսկ. նախերգ. յովհ։
*Պ սհնկամրոցիներ քանանիտ յազգէն գնեանի։ յովհ։
*Ա՛նդ իշխան տանն արծրունի՝ գրիգոր...զկոչմանն
զայնոսիկ նուաճէր։ նոյնն։

Ա՛ծականն անուանք յորժամ նախադասին գոյականաց ո՛չ համաձայնին ընդ ո՛չ թուով և ո՛չ հոլովիւ. այլ դնին պարզապես. ոմի՛ երկո՛ւ յուղղական հոլովին. ա՛ր, *Ա՛նապական պսակաց արժանի եղեն շուր. ձե՛ւ Ա՛հա՛ մին ածական անուանս ա՛ռաքելական՝ նախադասեալ գոյական անուանս պոկաց՝ ո՛չ իւիք համաձայնեալ ընդ ե՛ն համաղի պոկացն ի տրական հոլովի, և յոգնակի. իսկ ա՛ռաքելական ե՛ ուղղական, և եզակի։ Ա՛յսպէս յամե՛ն տեսակս ընդ և՛ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ո՛յք առ լասեր ըզք մտանեն յառաջաստն լուսոյ (բառըն կրօնաւորք)։ յաճախապատում ՆԳ։

*Յառաջնակեաց վշտաբեր պանդամանակեաց երանուհան ժառանգեսցո՛ւք։ եղեալ վ՛երպ. գլ. ը։

*Ա՛մենեքեան ընդհրմի՛ւ յուսով սպասեն՝ դարձեալ ի նոյն նորոգել քարեբաստուին պնդացն։

*Ա՛րեգական արդարուե՛ն ճառագայնա՛ւէտ լուսովն զաշխարհս ամ լուսաւորեաց։ պեա՛ս. ա՛ն՛անչեայ եպիսկոպոս։

*Ա՛ր֊քանզ տուք բաժակաւն զուարճացոյց զմեզ։ երկն։

*Ա՛յնոքա՛ն հետուիք խաբեցայ՝ կենացն անձկալեաց հասանե՛լ նաւ. ի՛ նահան. է։

*Խաւարասիրեցա՛ն նսեմանե՛ւ կուրացան՝ մոլորեալք յապիրատ նախանձ պղտոտացեա՛ն յովն. կոն։

Այ՛նպէ՛ս և՛ս՝ յորժամ՝ նախադաս ածականքն իրե՛ն բաղադրեա՛ւ ե՛ր, *Ա՛ներկբայ և անպղտոր ոգեւոյ դրոշմեսցո՛ւք զմեզ։ խաւրով Ա՛ր ածականքս աներկբայ և անպղտոր՝ առանց համաձայնութե՛ն նախադասին գոյական անուանս ոգե՛ւոյ։ Ա՛յսպէս այսմէ՛ տեսանե՛լ ի՛ ոսկին։

*Ա՛ւ զի այդ իսկ է կամք քոյ՝ նաղշկան և հոգեւոր սիրով կալ մեզ առ միմեանս՝ ի ժամագիրս։

*Ո՛րով միանգամ՛ ի հանդարտութե՛ն կայ...հանդերձ և հնչ շարժմամբն ծիծաղական զինքն ամենեցուն ցուցցանէ։ ոսկ. վ՛երպ. ի ՆԷին յով. 2։

*Որք զերկնաւորն ունիք մեծուեր, մի յօժարեսցին սիրտք
ձեր տալոյնական և ուռոյն մեծուեր երկիր գովել լուսս։
*Ա՛երկանայր մարդն յարարչատուր փառացն յաղ-
ագս երէցոյին և ժամանակաւոր կենդանութեան. Ոմերքն։
*Որ քաջութիւ յառաջ մատչէր... պարգեւս մեծամեծս
յանցաւոր ի հանիւանացս Քրիստոսէն ընդունէր։ եղիշ. գլ. է։
*Զաղանորգոյն, անբանութիւն, վնասակար՝ որոհել զար-
շութիւ մեղացս՝ զգոզել ոգւոյս կերպարան՝ կոյ ի
տաղնապալի նաւ. ժբ։
Ա՛յլ գիտելի է նախ, զի աճականք միաւանիք և երկա-
վանիք՝ ոմանք են, ինչ. այլ ունճ. ինոյր. նոր. հին. աբ. աջ. յոս
գուսիփ. բալսամ. բալար. ևայ. բշմանդամ ի նախադասելիցն
համաձայնին ըստ գոյականաց Թուոյ և հոլովիւ. որ,
*Ա՛ռաւ հոգւոյ զօրացեալ քոյ զիարդ ի միմեանց խորս
հիմք. լոյթ. ի ճառն. կարգ եղէղ։
*Ով հոգւոյ պատճառ չեմք արժանի քոյ պարգեւացդ...
քոյ ստծո- ողորմութեդ ողորմեսցիս մեզ. խոս։
*Յոմ պատուհասանս ոչ կամաւոր գործեցն է գոլուԹիւ
արժանաւոր, և ստծոյ վարձուց առիԹ. որգ. ա. պետ. 11։
*Ա՛արդ հոգեղէն մահկանացու՝ յաղագս փոխու առաջ
քինութե յընտանութիւն ոչ ի վեր երանէ. նաղմ. յոհ. 7։
*Ա՛յսուհետև ի սեր միաբանութե ժողովեսցի զորդիս
նորոյ սիօնի. ընորհ. ի հռաքել։
*Ա՛ալայ պղծոյ ձեռանէ քումմէ։ եսայ. 42. 6։
*Խոտորով սրտիւ եկիր առ քեզ ասաս վարք. հարց. նիկ. 1։
*Ընդ այս յոգեռնոյ բանիւ կարօտանայր պատասխանուոյ
ընորհ. ի պռաքնութեան։
Ուրեք ուրեք նաև յոգնավանդ ածականք՝ մանաւանդ
յանգիլ քան ի գոյն՝ համաձայնու ըստ նախադասին գոյա-
կանաց՝ ըստ պահանջելոյ վայելչութե բանին. այլ ի սա-
կաւս յոյժ. որ, *ի ծագման արեգականն՝ աղաղակ-
նոյ փայլմանց լինի շիջուման. անանիա վրդպ։
*Ամանք՝ վայելչագունոյ սովորութեց ջանան խափանումն
ի վըր բերել, յովհաննէս նկատողութ. ը։

*Ճանկայ միշտ բանական բնութիւն գերագոյնի ի սոյն ը-
նոյ պատճառին հասանել՝ տեսուչն նոյնն. ժբ։
*Խօրամանիկել զտին չարութե իւրեանց զկնն խոշխոջ
զիչ երկաթոյ անձանց՝ ի նոյնն։
*Օ ամանս հաստողականաս, խակ զոմանս բնաստրկեանս
կարգաւ ջանայր պահել յակաստանին յովհ. կոն։
*Առնաստր բանիւք ի հանդիսնորին ջնցին նոր. նդ։
*Վերին ասելով զհմաստուն՝ անխտան ցուցանէ ըզ-
նա լինել առաջնոյ իրացս առակ. յակ. 9։
Դարձել պտոյտն ուրեք ուրեք, զի բոլոր նախադաս ածա-
կանացն միոյ առանց համաձայնելոյ դնէր, և միւսոցն հա-
մաձայնելով. մանաւանդ եթէ ի միում անգամ կիրկիա
վանդ, կիլերբերակն անուն, կիլիաւակն, և կիլբաղդա
տակն. որ, *Դաւիթեացիքն խօսէին զպարիտեաց և զմա-
րաց և զեղիմացւոց լեզուաւն, և զայլոց հեռաւորնակ աշ-
գաց։ եփես. նդ. 18։ Ուր յերկուց ածականաց միոյն, ցի
այլոցն՝ համաձայնել ի ընդ գոյականին՝ ցի ընդ բառիս ա-
գոյ. խակ միւսոյն, ցի հետաքննին՝ ոչ։ Ասա այսմ ի տե-
սանել և ի յաջորդ օրինակսդ։
*Ա.յսորիւք և այլ բազմ խորհրդական բանիւք ի
գրոց ուսանիմք։ լմբ. ի մէկն. պատարագի։
*Ի.յսոնէից և այսպիսի մեծ բարութեց առիթ։ պատկ.
*Սիրեցին սիրով զսիրտս, և կազմեցին յինքեանս ձա-
նապարհ քաւահօղով երկնից աւետարանչայնս։ մամբրէ։
*Ասակ հէգ և թշուառական մերս բնութի ընդ նանիրագոյնն
և վայրաբերս մարմնոյ կապել (ի) էփես. ժէ. 29։
*Ընդդէմանօք բարեգործդ բառիւք միշտ բարեբանել
քննան նշանս նոր. զկ. ի ձառ խաչին։
*Պատկանայր ի խոժոռականացն զսիրեր զերկնոյ խըր-
նեաւ խոցոտիմ։ նոյնն. ի քառն. ժբ։
*Փոխադրեցի ընտրակարս պարտեաց անկ-ա և բազ-
մօրինակ անօրէնութիւնս։ նոյնն. ի քառն. ե։
Դիտելի է երկրորդ, զի նախադաս ածականք ուրեք

ուրեք միայն հոլովիւ համաձայնին անեզական անունդ, և ոչ թուով. այր, *Ի վա՜ն անցաւորիս կենացդ կորուսանեք զյաւիտենական։ զկեանսն։ ընդդ. ընդդ. Ուր ասծական անունս անդաւորիս՝ միայն հոլովիւ է համաձայնեալ գոյական անուանս՝ կենաց։ Ըստ այմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։

*Ձայցել սիղոամ ջերմագունեալ արտասուօք։ ընդդ. ապին։
*Տեսանը զաւետաւորչեայն նորոյ հնարհացս, եթէ ուսամի սկսաւ, և ուր կիսրեցաւ սրգ. վեցդ. ի ելին։ յակ. 9։
*Ածեալ աւետեաց երկնի միջնորդ (գաբրիէլ)։ եփ. ա. 19։
*Ոտոյս երեսօք առ ածս հայելով. խոր. ի ձեռն վարդանի։
*Ոչ մերձ նորոգել ի հնոյ սեղացս։ ի շարակ. կանոն ճէ։
*Հետեւօղ հայրենի տղանչնաբարոյ սրցանացն զտանսիւր (արշակ՝ որդի վաչարշակայ) յուվն. կոչ։
*Տացուք զայսոսիկ մանկանցն քո տիոց՝ և ան հասու լեզ խակուեն լեռալ տարփանաց։ խոր. ա. 31։

Գիտել պարտ է և զայս, զի ածական անունսդ ի գերազանցիկ շարադրութենս երբեմն հանդերձ խնդրոյ դնին՝ թէ ի նախադասելն, և թէ ի յետադասելն. որ «Այս անհաս ի հրեշտակաց իմաստութենս ես՝ զոգին յայտնեցաւ. լամբ. կաթող։ Ուր անկատ է ածական նախադասեալ. խակ ի հրեշտակացն է խնդիր անկատին։ Ըստ այմ է տեսանել և ի սոսկին։

*Խոտորեցայ յորժամէն լինձ մանն։ նար. կբ։
*Յորկս ահաւոյ ի գահնաւակացն ամբաստեցս։ նարեկ. կե։
*Ահա ուրացիչքդ զանտես պիղծանէն հոգւոյդ։ սրբ. յակ. 11։
*Յայտնի կացուցանէ զայս դաւիթ ի հնեղուես քնարս։ յովհ. նարեկ. յակ. 3։

Կանոն. գ։

Եթէ ի մէջ նախադաս ածականի և յետադաս գոյականի անկցի բայ՝ կիր ընդունելոյն, ածականն իբր ի բէնն համաձայնի ընդ գոյականին թուով և հոլովիւ. որ, «Ընտրեալ հանապազ սշակերտեցան բանից գրիգորի

ֆրն. Ուր աճականնս առաքելականացն՝ հաւանձայնեալ ե թուով և հոգովիւ գոյական անուանս ընդէր՝ վ՛ր ըմէջ անկանելոյ բայիս պշղբերեցան. Ըստ այսմ և՛ի սոսկին։

*Պատասուր՝ ճգայնոյն կարգեցաւ գանձուց. ելն. ծղ. 11

*Քրեգհնայեցի յաղթէր ճառագայթից. ղրկհնոց. լր։

*Յայտնապէս պատրէլականին տայ զտարացոյց բարւ. լմբրնոյն. ՚նհհնոլբ. սաղ. 118. 153։

*Ա՛յսորիկ ՚ն շնչաւորքն եկին մարդոյ յ՛ը։ Նոյնն. ոբէնս։

*Ընթկամիս օգտեցուցանել զնաև զքէզ՝ պրեանոկանաւն վարեսջիր խրատուլ. շնորհալէ ՚ն Լուղկն ընդհանր։

*Օ՛ անփոփոխելի լուսոյն զճառագայթ պնթհնոկանաւն սայլատակեաց զնհլթուլ. խորեն. ՚ի ճառն վարպետութ։

*Ընդևուննչ քննօղ զաղտնեաց. ղրբ. լբ։

Ա՛յլ բազումանդամ աս առանց հաւանձայնութ՛ն դնել ըր, *Սրուելբեականն ճաճկերիր Թևօք։ փոխանակ ասելոյ, սրուելբեականօք ճաճկերիր Թևօք. ղրբ. ՀԸ։

Ըստ այսմ և տեսանել և՛ի սոսկին։

*Ա՛րեամբ վկայեալ՝ հոգընկոչեան հասեր շնորհ.նգելոյ։

*Ճոհովրճան կարօտանամ մեքենայից. լոբ. ոբէնս։

*Ընպլոան եմք մատնեալ առենի. ՚ն Նոյնն։

*Ոբ բև մաքուր հայելեաւ առ ինս պնթկնկոհանն ձգելով դիմի գնմանութ՛ն. ըր ձգելով առ ինս գնմանութ՛ն սերկչկան դիմի. յովհպնէս ընտրասէր. ա.

*Ընդոհկան պատահեալ վիճակի.... ընկալան զհայանաս փառաց. շնորհալ. յայնհաւատուն։

*Ճեւանդացաք՝ ի հենդանութ՛ն զոր ՚ի սկզբութ՛ն առողջացաք, հասանաս վիճակեալ բնութ. լոբ. պոս։

*Ընդոգոյն բարձօղ բեռին. ղրբ. ծ։

Ուսկ երբեմն միայն ըստ հոգովի գնի համաձայն յանեզական անուանս. ըր, *Ա՛ղեալ յարաժամ խաղաղհկանն պատրաստ կենայ. ՚ի գէր պէտոյն. ՚ի հնչեղ ազաւ՛։

*Օ՛ օրինս պատրնհն ոչ հարկաւորքըր (ևդ՝) ոնի անբանից. այլ պնթհկանին ապատանն արար կամաց. Նոյնն. հբեշս։

*Ո՞ւրջ ինձ մկայն եղեսցի փոքր։ լմբ։ պս
*Ողանեաք զկամս ձեր ածոյնոյն հետևօղ կամիլ։
շնորհ։ ևղ։

Այլ գիտելի է զի երբեմն ի մէջ նախադաս ածականի և յետադաս գոյականին դնեցի այլ մասն բանի՝ որ չկոց է բայ, կամ ըստ ունելութեան, այլ՝ շաղկապ, կամ մակբայ, կամ անուն, ևս, ածականն հատարակօքեն առանց համաձայնութեան դնի. այր, *Որ շինեցեր բարձրագոյն դեկեղեցի քո խորհրդեամբ։ շրպ։ ընդ։ Որ ածականս քոյչ գոյն՝ եդեալ առանց համաձայնութեան ընդ գոյականի ևուս, որ է բառս խորհրդեամբ. ոմն երեք դներ առանց միջանկման երիք բառի այսպէս. շինեցեր զեկեղեցի քո՝ բարձրագոյն խորհրդեամբ։ Ըստ այսմ է և ի սոսին։
*Ընտրեաց զնոսա կանխագիտութեամբ հաւր (հռոմանոսք)։ եփես։ ՎՊ։ ՃՓ։ 12։
*Նախատեալ զմեզ յանդգնեին պղծուկեան իւրեանց շրթամբք։ յովհաննէս էմաստասէր։ ՃՌ։
*Ուսուցիչ ամբաստանէ պանդոխտն ի չարեաց զմեզ տուրկն։ այր զանդարձ մեղսասուրէ։ շնորհ։ հրեղ։
*Վասն արատիլ ի ծաղիկ պանապան՝ որ ի սմա բանիցն։ այր ի ծաղիկ զանազան բանիցն՝ որ ի սմ։ լմբ։ ոաղ։ 67։
*Եր (խորանն) երկնի օրինակ, և անապակին՝ ի նմա պաշտօնէիցն պաշտամանն։ այր, եր օրինակ անապական պաշտամանն՝ որ ի նմա։ լմբ։ ի ևղն։ պաթ։
*Որ գեղեցիկ քան զերկուս չարչարանօք քո ընտրելոյն դարձուցեր զմտաւորեսն ի գիտուն Աշմարտութեան։ այր գերազոյն չարչարանօք։ շրպ։ կս։

Ոսկ երբեմն համաձայն դնի։ այր, *Ընկալարուտ մնալ ի վերուկիրոյ աստի բերմանց։ եփես։ ՃՌ։ 12։ Որ ածականս ի վերուկիրոյ՝ համաձայնեալ ընդ գոյականի իւրում։ այր է բառիս բերմանց։ Ըստ այսմ է և ի սոսին։
*Ի բարձանց ասելով՝ ի գերեզմանէ աստի զօրութեց ...համբարձաւ ի բաց տանել։ ևղն։ կբ։ 48։

*Ընծայովքին հանդանաւոր հազագաւ ազդէ։ Առ. հե։
*Ընտրեա (է ած) ոչ միայն ի մէնջ այլև ի վէհագոյնս
դէպն քան զմեզ հրեշտակացն, լսէ՛ ի ձեզ պատ։
*Ակնաբ ի տոցանէ ըզնդրդնմաարս այլոց կենդանեաց
զիենդանիս ի պատիւս առեալ պաշտելոյն, յովն. ե-
տաս. ձե։

Կանոն։

Ըստ նախադատ ածականն ունիցի զդիմորոշականն
տառ, երբեմն դնի համաձայն յետադաս գոյակա-
նին, և երբեմն անհամաձայն, ըստ պահանջելոյ բառիցն,
և ըստ վայելչութեան բանին։

Համաձայն՝ ըստ *Ըստ առաքելականին խրատու մարդ-
ըստ աղօթից բան խոսրով Ուրնախադաս ածական
անուանս ոո-ոէլական՝ ունելով զյօդդ ո՝ դնի համա-
ձայն գոյականի իւրում, որ է բառս խրատու։ Ըստ
այսմ է տեսանել և ի սոսին։
*Ուանդին և ի վերադունիցդ կոչմանց՝ եր ուրեք արդե-
ւօք՝ զի էր. իսկ՝ ի վատթարականացդ մասանց՝ եկն եր-
բեմն երկայ՝ զի եղէ։ Նորեկացն ի բանն. ծ։
*Յուսալ վերստին անդրէն միւսանգամ նախասպարդև-
լիցն փառաշարդութեանց դարձեալ հասանել։ Նոյնն. ժա։
*Ո՛չ յօժարութեբ ունկնդիր լինել միաստակերացն բա-
նից. այլ՝ օդտակարացն։ Նոյն. ըն։
*Ա՛ի քարոզք և եթ լիցուք, այլ և արարօդք գնալով
ղկետս ձշմարտիցն հովուացս։ Ա՛թգն. ա ալեք. 1. յոյր։
*Կաւեթ մարդասիրին ոչ անսաց՝ միշտ յայսպիսիս
մնալ մեզ վտանգք. խոսրով։
*Խարերարին ըզնի այն եր վայելչական. ածգ. յակ. 7։
*Ուրդի եր նա մշանջենաւորին ոչ։ եգնաց. է. 49։
*Ոչ ըստ իւրեաւ նուաճէ (արքայ սմնալտ,) զոմանս
հեշտակենաց բանիւ, և զոմանս արդեամբք յինքն
յանկուցեալ։ յովհաննէս. կալ։
Ընդհամաձայն. ըստ, *Ուանգն զվաստակելս ի բազմա-

ծուխս աշխատուէ։ Նոր. կն։ Ասր ածականս բաղմածա-
ուելով զդիմորոշական առաւ՝ չի համաձայնեալ ընդ
գոյականի իւրում, այլ ընդ բառիս՝ յորմէ առնուին։ Ի-
այսմ ի տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։

*Ա՛ղբկայինս ազգի թշնամի ե (սղմ)։ ՀԷ.ոդ. 118.158։

*Ասուի կազմեցից սպեղանիս անբժշկականս հարուա
ծոց, և մեսանգամ նուրգեցայց՝ ի գէբս պէտոյէց։

*Ա՛յս արգասիք կենց արարչակից քո հրամանց...այս
նշոյլք լուսոյ ամենատիւրք ձեռագրէից։ Նոր. հգ։

*Ոմն չէր յղացել յանփորձականք քոմ արդանդի,
ոչ էր մարմնացել։ Նոյնն։ ի գովեսս հոգւոյն։

*Ամէնքեան միդեակ ինքն իշխանութ յուղիղն շաւղաց՝
հաւանել պատրողին։ Լմբ. հոռոմ։

*Ա՛րբուսցուք ծարաւեաց չափաւորապէ ի ծայրածա-
ւալն ծովէ դոյն ինչ ձաշակ։ Նոյնի. հրեշտ։

*Ասր (այ մարտիրոսք) մահացու և վշտաչքչարն մխիթարով,
վտանգաւոր և ամենակիրն անդամոք, երկրաւորա-
կան և հողազանգուածն բնութ՝ մարտուցել ընտրը
գոյից ամ նիւթից՝ պսակեցան։ Նոր. չբ։
Կամառ. ե։

Այթե նախադաս գոյականքն իցեն բշմ յատուկ ան
ուանք եզականք, յետադաս ածականքն թե մի
իցեն, և թե բշմ՝ պարտին լինել ընդ թուոյն գոյնակին,
և ընդ հոլովին համաձայն. այր, *Աղջին տաջիք պրիսկէյ
և ակուելայ գործակցաց իմոց։ Հռովմ. 16. 3։ Ասր
յետադաս անուանդ գործակցայ էոյ՝ ե յոգնակի ածակին
երկուց եզական յատուկ անուանցս պրիսկէյ. և ակու-
ղայ՝ համաձայն հոլովիւ։ Ի-այսմ այսմ ե տեսանել և ի
յաջորդ օրինակսդ։

*Աղջին տաջիք տրիփոնեայ և տրիփոսեայ վաստակաւոս
գոյ ի տէր։ Հռովմ. 16. 12։

*Ա՛րիանի և յաղթողաբար ըմբռնել կալան՝ ընդ ամբաս
կումայ և զաքարիայ կանուխ պարգեւագրոյ։ Նոր. ղէ։

*Յ ժամանակս դեկոսին և վաղեսի ամբոխողոյն վրդ. հրդ. եղ 16
*Յսրանօք քնակեաց սահակաւ և յակոբաւ հանդերձ ժառանգակցօք նոցին աւետեաց՝ ըն հանդերձ սահակաւ և յակոբաւ ժառանգակցօք այնց աւետեաց՝ էբր. 11. 9։
*Այլ նդաս, մեմիտս, մանկոս՝ գլխաւորք հուովմայեցւոց՝ առ ժողովուրդն հեբրայեցւոց՝ ոզջոյն։ ք. նահ. 11. 34։
*Աաւուղ և յոնաթան ելբելէ և գեղեցիկ և վայելուչ։ ք. խագ. 1. 23։

Ա՛յլ ի հնրկ անուանս՝ հնրկօրեն հոլովիւ միայն համաձայնին ընր, *Ցբարձ զնա որ երկրէ իւրենց բար կուբ և սրամտուբ և զայրացամբ ձեզ առ յոյժ. և մերժեաց զնա երկիր օտար։ ք. օրեն. 29. 28։
*Ա՛ ղի երկիւղիւ և խռովուբ քաղաք ըմբռնելք յայնժամ աշխարհին։ ոահ. հարոր. ք. ճառ. 26։
*Ցկեսցեն ի սիոն ուրախուբ և ցնծուբ յաւիտենից հանս։ գէորգ. վ՛պ. ի ձէն եսայ. 51։
*Ընդաստան և այգի անուրկն և անգործ չպտղաբերիւ խորով. ի ձէն. ժամագրի։
*Պարգևեաց զմարմին և զարիւն իւր պանապիան։ ի ղարակնոցն. կանոն. ծղ։

Ոսկ եթէ ածականն իսկ նախադաս բազում դոյականաց, ոչ համաձայնի ընդ նոսա՝ (ըր որում ասանդեացք յերկրորդ կանոնին). ընր, *Ցակոբ հացիւ և ջրով շատանայիւն։ յոյսն. դեկտ. ին։
*Խաղաղ ցնծուբ և ուրախուբ յաւանն դատնային։ ագր։
*Ցւաքինուբեն լաւագրաղ վարդիւք և շուշանօք ոծնասի բացն վայե լ ջանան գլուխ։ խոր. ի ճառն վարդավառի։
*Ո՛ զիրկոնկնագործ զմարմին և զարիւն ան թաշակ լեսուին առ ի նմանէն իւր ընկալեալ։ յովհաննէս կոն։
*Ներելով օրինակ պօտպուէրն աբրահամ և դղվոյ ի վարս ոահ։

Նայց երբեմն ի յատուկ անուանս համաձայնուբեք դնին, մանաւանդ եթէ ուսիցին զդիմորոշական տուս.

ձր, «Ոչ ածս ոչ եղեր ապաշխարուի վն արդարոցն աբրահամու, խսահակայ և յակոբայ, որք ոչ մեղան քեզ ծոմագէտ։ Ուր ածական անուանս ոչ ածին՝ եղիլ ի յոգնակի, և ի սեռական հոլովին՝ ըստ երից եղական գոյական անուանցն՝ աբրահամու, խսահակայ և յակոբայ։

Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսին։

*Ծաղկիկք ... ոռոգեալք երկամբք աբիյն պետրոսի և պօղոսի։ ընդ. ի դաշն հռելի։

*Որ է դոմնաս քահանայութեան վեհափառին արտեմեայ և աթենեայ։ ի վերս աբիյն դոմնայ և ընդոռն։

*Ի բանս ածաբանին յովհաննու և գրիգորի մեծորին դաքա յուղիղ կարծեաց։ ընդ. ընդ։

*Ոչ այս քարոզեն մարգարէն եռով և եղիսաւիթ-պողէոս կաոան։ ց

Ածական իսկ նախադասել գոյականի, նախադիրն դնի ի վեր ածականին. ոչ, *Ոչ զաչեմ զաս մեռանելոյն զարթեցուել ի մահահրաւէր Թմրութէ կենդանոյս։ ընդ. ընդ։ Ուր նախադիրն բացառական հոլովոյ ի ներդրեալն՝ եղել է միայն ի վեր նախադաս ածականի ներ. այլ ի վեր ծանիկրոնէրին։ Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։

*Ամենից սիրմեակն ի հոգևոր գործս խնեանցուք։ ընդ. ա։

*Ընդաձարեացուք ի սիրմեակն հոգոցս։ արգ. ե. պէս. 11։

*Պարտ է յոգքատ չքաւորուէն փախչել ի գիրս պէտոյ։

*Որ մոլորեցուցանեն զայս յուղիղ հաւատոց, և ի սէր վարուց...դիւացն զկարգ ունին։ յաճախ. է։

*Ձարք յանդիմանել ի բարի արանց՝ քաղցրինչ վն նոցա չարախօսեն։ եփես. վ. ի մեկն. ղս-հ. կ. 26։

*Ուսուցանէ ի մեզ (անձրևն կենաց) զգերզիկ բոյսս առաքինութեան։ նարեկ. ծբ. 54։

*Ամենեին յամ ժամ զարքայութէն պատմել և զհոգևորական ըմպելւոյն, զանախատ կերակրոցն, զանթառամ պտակացն. զանվախձան կենացն։ արգ. ք. յ-վեր. յորդ։

*Ա քանչ ամայիկն ընդ անհաս խորհուրդ բազմապատիկ լմասատուեն այլ։ ընդ. ի ճառն հոմբարչ։

Նա և եթէ նախադաս ածականքն իցեն բազում, և ունիցին գշաղկապդ՝ զնախդիրն պարտ է դնել՝ ի վեր ամ ածականաց. որ, *Ո՜վ մեղաց...անկաք՝ ի ցաւս լից և՝ ի բազմածուփ կենցաղս յայս։ Կոս։ Որ նախ դիրդ՝ եդեալ է՝ ի վեր ածականացս յաւելեալ է բաղմածուփ։ Ըստ այսմ է տեսանել և՝ ի սոսին։

*Ոչ զնաքեզ բանիս մերոյ սերմն՝ ի բարի և՝ ի պարարտ անդս մտաց ձերոց սերմանել՝ աձեցուսս և բազմապատիկս արասցէ ածս։ ընդդ. ընդ։

*Նևեռօք միացան ոտք միածնին՝ ի մեծ և՝ ի նոր տեսարանին։ Դիոպէտ էպիփոդոս։

*Ոնքն ծրն մեր յաւետաբերք և՝ ի կենդանարար աւետարարանին աճեցն տայ զգիտուն։ ագաթոն։

*Ո՛չ անօգուտ և պղնասակար բանս ոչ տալ խօսել լեզուին, այլ՝ լռել։ ընդդ. ի նեղբողս հրեղէն։

*Տեսանեմ զծայրագոյն և զանհամեմատ խոնարհումն մաքուր և քաւասէր անձինն։ ոսկ. ի ռիմ յակ. 1։

*Ո՛չ օրինական և կհոգևորական աւանդիցն ասէ (զերկուս յաշակերտացն։ Տօնբէ։

Նոսկ եթէ յառաջ քան զշաղկապաւոր ածականն կայ ոչ բառ ինչ, ոպ դերանուն, կամ միջական անուն, և կամ մակբայ, ևս, յորոյ վեր իցէ եդեալ նախդիրն, ոչ ևս է հարկ միշտ կրկնել զայն՝ ի վեր յաջորդ ածականաց. որ *Ասրեմն՝ ի ձերոց ստայօղ և չարաթոյն բանից մոլորեալ են՝ ի պանդոյ հայոց զգուշանալ։ ընդդ. ընդ։

*Յամ աղտաղտուկ և ալէկոծ փորձանաց մեկուսի բնակեալ։ լամբ. ի ռիմ. յայտ։

*Ո՛ այրենացեալ յառաջին ընտանի և խաղաղ բնութեն կոհակս լեռնաձև յարուցանէ։ ոսկ. յակ. 2։

*Ո՛ր ոք առանց գիտութե ըմբռնեսցի յայպէնէսց ինասակար և անշահ ախտից, նիկոպ. ժը. 8։

*Զգէ կնայայլևս օգնէր և պիտոնի ի՛մեստ։ Նաում. 4. 21

*Որոց պատուիրեմք յայսմհետէ՝ ի բաց կալ յայդպիսի աներկիւղ և չար սովորութեց։ ընդդ. քնդ։

*Տեսանե՞ս, թէ յորքան գերուսնակ և բարձրագոյն պատիւ վերացոյց զմեզ։ սրգ. ե. պէտ. 8. յորդ։

*Ասաքի զայն կեանս սիրել՝ փախչելով ի մարմնական մեռեալութենս, և յաստանօր ախտաւորս և խաւարեցուցիչ կենացս, որ լի է դառնութեբ։ նոյնն. ե. պէտ. 7։

Ուրեք ուրեք ևս յայսպիսի շաղկապաւորս ածականս թէ և չդուցէ յառաջոյ այլ մասն բանի, նախդիրն դնէ միայն ի վէր առաջնոյ ածականին. թէպէտ և այս է արտաքոյ հասարակ կանոնի. տե՛ս *Ինակեցան ներքոյ կոզոյ յարգաւանդահող և հացաւէտ տեղիս. փխնկ դնեալոյ, յարգաւանդահող և ի հացաւէտ տեղիս. խոր. է. 8։ Ըստայամ է տեսանել և ի սոսին։

*Կենդանացաք անդամքս յօդելք ի կենդանի և կենդանարար գլուխն մերքս։ ղնորհ. ի նուաղելս։

*Պահեք ի հաստատուն և անսասան միտս ձեր։ սրգ. է. պէ. 5։

*Յերկիլ արուսեակին՝ փայլակունք հետևեին ի թիւկնապահ և լանջապահ պղնձի տախտակացն։ յովհ. խոր.

*Ի քցուք զքաղդէական չարաչար և անկարգ խառնակուխսն։ սրգ. է. պէտ. 2. յորդ։

*Ո՞վ ինչ մարթասցուք զմտաւ ածել...պղինձուածաձև և ասպարանազարդ կերպարանաց փղի։ Ագաթ. ։

Ապա եթէ նախընթաց ածականքնիցեն առանց շաղկապի, նախդիրն երբ ի բազումն դնի ի վէր առաջնոյն միայն. տե՛ս *Երաժարեցոյց ի հեթանոսական անկարգ շատախօսուէն։ եփես. ժ։ 10։

*Ամանք ի ձմեռնային սառնասոյղ ձիւնախաղաղ սառնամանեացն մխսեալք՝ ծայրատեին և հեղձնուին. իսկ այլք յամառնային հիւղական յորդաբորբ ջերմութենն տօչորմամբ կիզեալք այրեին։ յովհ. խոր։

*Ամացել զմահառիթ ցեղդաւոր շունչ պարսից...ի վերնաբերդ անդր հնձդունդ հորդան տայինն։ նոյնն։

*Ահ շկեա զերատապ ջերմնական տօչորումն մղձկեալ սրտիս։ նար. ի բոնն. խ։

*Երբև բազմուէ զօրաց գնծանիստ լսդնատարած դաշտովքն իջանեն (մարախք)։ Վէպ. ը։

Ոսկ երբեմն ի վէր ամենեցուն ևս դնի. որ, Վոխանակ հրեշտակացն անկելոց, որք կործնեցան յածակիր ի լուսեղէն պատասուրուէ անտի, որդիք մարդկան հրեշտակացին, և կալցին զաեղինոցա։ Գ։

*Ո՞ի խոտորեսջիք յարքունական ի կուռ պղծութայէն յաջ կո՞ յահեակ։ յովե. կ։

*Ալ ո՛ աւետեցն ի բաց ընկեցին պմարմնաւոր պղծըդակ մեծուէնս։ յաճախապատում. ճ։

*Ո՞ղեռնայրն և պղաշտայրն պղատնաշունչ օդոցն բըռնուէ փուռեայ ցածուցանել։ ի գերս պնոյեց։

*Ո՞ճախսօս, պոճապատում, պաւետապարգև վիշապուէ միածնին ոյ...կարդեցին ամ ազգաց։ Գ։

Երբեմն ևս նախդիրն ոչ միայն դնի ի վէր նախընթաց ածականին, այլև ի վէր յետադաս գոյականին. որ, *Ի րանի աղքատաց հոգւով...որք հոգևոր յուսոյն զգեցան պհշմնջենաւոր պնծուէնս։ յաճախ. ճ։

*Ո՞ի ընդ հովիտս վշտաց հեծուէ պանախտական ըպկեանսդ գրաւեր։ ծատ. ի քանն. հը։

*Ո՞նախախնամկն պսերն, որ զկերպարս քո՞ի աշակերտին նկարագրէ, առ միմեանս հրամայեաց ունել։ ոսկ. ա. պէտ. ե։

*Տեսանե՞ս պբարձրանշան, պհոգևակաւոր և պյաճկարծահաս պմուտ հոգւոյն սրբոյ։ Գ։

*Յանդգնաւոր ի կեանս սակաւ աշխատելով յերկինս յաւիտենս յաւիտենից Թագաւորեսցուք։ խոսրով։

Ըստ այս վերաբերին և սոքին։ *Ո՞ք քո՞ անարատ՝ եկողը ընկալար զխոցումն գեղարդեանն։ ի ղուկ. կբ։

*Պահապանս դրան արքունի կարդէ.... ի նոյն հին ի զարմից Թագաւորացն։ խոս. ք. 7։

*Ոսկ անակ՝ որ էր ի պարթևականն արշակունի՝ նոհմէ...գայ առ արքայ հայոց խոսրով։ յովե. կու։

*Ո՛վ երին ուղղասիրտ՝ երկնագումար կպարսն շարադասե պօղոս համբէ վերծանօղ։

*Ոտղեր լքեր վնծապատիս, շքեղաշուք, ոսկեհագուստ պանծացն քո հայրենիս ափսե։

Եւ եթէ յետադաս գոյականքն իցեն բազմք յօդեալք շաշկապաւս՝ նախդիրն դնի ոչ միայն ի վեր ածականին, այլ ի վեր երկրորդ գոյականին, և հետադայից ոչ։ այր, *Ո՛ պատշաճ կարծիս և պղիտուէ վնասէ ոչ ուստ ենէին։ ՅԳՆ. ԺԲ. 22։ Ուր նախդիրն եղեալ է ի վերոյ նախընթաց ածականին, որ է բառդ պատշաճ, և ի վեր երկրորդ յետադաս գոյականին, որ է բառդ գլխոյն։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսկին։

*Ո՛ եկամուտ չարիսն և պամբարատաւանուէն մերկասացին։ ՅԳՆ. Վ. ԹՂ. ի ՄՀՆ. ղուկ. 15։

*Ո՛ հրեշտակական կարգս և պլարս յաշխարհի յանձին առեալ բերին (կուսանք)։ հոլ. ընծայ. գ. 93։

*Ո՛ժիշկ իբրև բժշկէ զխոցեալն ի պորզմի՝ պնծամած պարգևս, պնիւս և պոմիս լեռնի յարքայէ։ ՆՃԲ. Է։

*Ո՛ար է խարդախուէ յոմ իրս և՝ ի գործս։ ԱՐՁ. ՅՈՒՔ. 2։

*Ո՛ էզարհուրեցան յահագին սպառնալեացն և՝ ի տաճն Ջանարանայ։ յովհ. կաթ։

Ոչայց երբեմն և՝ ի սակաւ տեղիս՝ ոչ դնի այսպէս. այլ՝ միայն ի վեր նախընթաց ածականին. այր, *Տեսեալ պատուիկ հէնն և գուրգնա բազմուեա... յօդնուէ զբարձր բազուկն ոն ոչ կարդային։ յովհ. հոլ։ Ուր նախդիրն եղեալ է միայն ի վեր նախընթաց ածական անուանն սասուիկ։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսկին։

*Ո՛րոյ զօրուէ այն է, պանպիտան աղտ և ժանկ խառնել ընդ ոսկւոյ և արծաթոյ՝ սրբել։ ՅԳՆ. ԺԲ. 49։

*Ո՛ աքրեսցի իւրաքանչիւր որ խոստովանուէ յանմահ քուր խորհրդոց և գործոց։ ՀՆՈՐՀ. Ի ՆՈՒՂԼՆ. ՔՆԴՂ։

*Ո՛ղջախոհուէ և սրբուէ յաշխարհական յանկուեց և զբօսանաց զմիտսն ամփոփելով՝ երկնային խորհրդոյն ապառաւորուէ մերձենայցեք։ ի ՆՈՅՆ։

*Յամազգաց և լեզուաց, որք՛ ի վեհն հաւատովք մերձեցան... մի եկեղեցի շինեցաւ. ոսկ. ա. պէտ. 4։

Ա՛յլ երբեմն արտաքոյ կանոնի դնի նախադիրն՛ ի վէր յետադաս գոյականին միայն, և ո՛չ՛ ի վէր նախադաս ածականին. և այս յաւէտ յոտնաւոր բանս. տէր, *Ընապատկան սէր զլսաչն օրհնեացուք։ փիլ՛ոկ ասելոյ, զանապատկան սէր զլսաչն օրհնեացուք։ ղեւ։

*Յամանակեայ պկեանս անցաւոր՝ կարծէլ չտայ քեզ փառաւոր. յո՛ զժամանակեայ անցաւոր կեանս չտայ քեզ կարծել փառաւոր։ յեռո. ոդդ։

*Ի՛ն՛ջի աչաց դնէ մեզ զուարթածաղիկ զուրախութիւն յո՛ զզուարթածաղիկ ուրախութիւն։ յամաթ. ք։

*Ա՛յլ ինն բարձրագոյն չերս ՚ի շանակէ. յո՛ զայլ ինն բարձրագոյն իրս. ոսկ. ա. պէտ. 9։

*Յորմէ սարսեալ դողային փայլակնացայտ՛ ի լուսոյն. յո՛ ՚ի փայլակնացայտ լուսոյն։ ղեր. ք։

*Ո՛րսաբար հետեւեցան լուսաշաւիղ ընդ պողոտայն. յո՛ ըզ լուսաշաւիղ պողոտայն։ ղեր. հը։

Ո՛յս վերջերոյդ կանոն մերձեցն նաև առ նախադաս գոյականս. եթէ զի թէ գոյականն նախադասեսցի ածականին, զնախադիրն պարտ է դնել ՚ի վէր գոյականին. տէր, *Ո՛յր հաւատարիմ գործ է գտանել։ ոսկ. 20. 6։ Ուր նախադիրն եդեալ է ՚ի վէր նախընթաց գոյականին միայն, յո՛ ՚ի վէր անուանս՝ այլ։ Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։

*Վորուսաք զփառս յաւերժականս. ընդհ. ոսկ։

*Օրէն է արդարադատ հօրն դատել զերդայրն դառնէ կորուսելոյն։ էգն. վէպ. ՚ի ՏԷՆ ղո՛ւ. ք. 31։

*Ոչ զերդից վայրենեաց խօսիլ զմեծութիւնս։ ոսկ. յոէ. 10։

*Ա՛նացեալքն անկցին ՚ի բերդս ամուրս և ՚ի բանտս անելս։ եղիշէ վէպ. է։

Ա՛յրեմն կրկնի նաև ՚ի վէր յետադաս ածականին. տէր, *Ա՛ղէկն զարիւն զարդիր շուրջ զսրբուքեն։ ա. մակ. 1. 39։

Ուր նախդիրն կրկնեալ է՝ ի վեր գոյականին և ածականին։ Այս այսմ է և՝ ի սոսին։

*Դոգի ոն եւից պբեսելիել կազմիչ խորանին։ գրեգ. վէպ։

*Տուր ասէ ընդարդանդ անորդի և ստինս ցամաքելոյ. զի մի կարասցեն ծնանել զմեղս, և անուսյանել վնաս պապականիչ պատկերին ոյ։ սրգ. վէպ։ ի մէկն. յոհ. 3։

*Ընեուսցուք զանդամս մեր պերկրաւորս։ նոյնն. յոհ. 5,

*Ոչ գիտեին պնունդ մեղայ պչար։ ագաթ։

Այլ եթէ յետադաս ածականքն իցեն բնմ նախդիրն իւր՝ ի բնմն դնի միայն՝ ի վեր նախադաս գոյականին. որ, *Օարս պատուականս և պիտանիս հաստատեր՝ ի նահապետուքիս։ յովն. կոն։ Ուր նախդիրդ ընդ եդեալ է միայն՝ ի վեր նախադաս գոյականին, որ է բառդ՝ ջար։ Այս այսմ է և՝ ի սոսին։

*Լաւ է մանուկ աղքատ և իմաստուն՝ քան զթագաւոր ծեր և աղքատ։ ժողով. 4. 13։

*Ոչնի չօրէնս խաղաղականս և փրկականս։ եղիշ. ք։

*Ամայնեցուցին հոգեւոր արբեցուքն պանձինս մանրս և ածասէրս։ սրգ. վէպ։ ի մէկն. ա. պէտ. 4։

*Նա այլն անկաւ յերկիր բարի և պարարտ։ ղու-կ. 8. 8։

*Օրէն է զրկելոց առ արս արդարս և ուղիղս դիմել։ եգն. վէպ։ ի մէկն. ղու-կ. ք. 13։

Իսկ երբեմն դնի նաև՝ ի վեր երկրորդ յետադաս ածականին. որ, *Օայր զուարթի և պաւատ սիրէ ոճ։ առակ. 22. 9։ Ուր նախդիրդ ընդ եդեալ է՝ ի վեր նախադաս գոյականին, որ է բառդ այր. և՝ ի վեր երկրորդ ածականին, որ է անունս առաք։ Այս այսմ է և՝ ի սոսին։

*Ընկալաւ...զկենս տրտմակիս և պախտալից։ նարեկ. ընդ.

*Օսահմանս հինս և պէջինս փոխեմք։ վէրծ. ճառ. է։

*Յերեքեան...յազգ օտար և՝ ի չար։ ես. 18. 2։

*Տանջին՝ ի ձգունս զանազանս և՝ ի բազմապիսիս։ սրգ. ա. պէտ. 9։

Ընդ երբեմն՝ այլ սակաւ ուրեք՝ դնի միայն ի վեր քան զառաջասին. որ, *Ձանապարհ պարբունի զնասցուք. փխ՛ ասելոյ զձանապարհ արքունի։ կոչ. ժ. 19։

*Կերան հայ նեղուեր պէտրաբեվին։ այլ կերան զէտրաբեկ հայն նեղուեր։ յովհ. կոր։

*Օ՛գեստ պէտրն զգենուն իբր անընչասեր նեղոյ,

*Կինըն՝ կենաց պանցաւորէ՝ կրկին դրամք քաղաք ասէ։ այլ զանցաւոր կենաց։ յեսու. ոչ։

*Օ՛ի թէպետ և եմք ածու փոքր, և թուով չէտ ընդ փոքու սահմանեալ.... սակայն բաղում գործք արուեն գտանին գործել ի մերում աշխարհիս. այլ սահմանեալ ընդ փոքու թուով։ կոր. ա. 2։

Ո՛ վախձան այսր կանոնի պարտ է գիտել զի ելիէ՛ի մէջ գոյականի և ածականի մտցէ բայ, նախդիրն պէտք կարէ դասել. զի երբեմն դնի ի վեր նախադասին միայն. որ, *Ո՛ծայրագոյն ժամանեցաք մաքրուելոյ։ լամբ. պաո։ Ուր նախդիրն եդեալ է միայն ի վեր նախադաս ածականին, այլ ի վեր ծայրագունանի. ոչ թէ ասէր. ժամանեցաք ի ծայրագոյն մաքրուելոյ։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսկն։

*Ըլժանաբար ի հայրենի մնաց ծոց։ ոսկէ. կոր։

*Օ՛ ձիաստակարն կամին գնալ ճանապարհ։ ագգ. յակ. 9։

*Ո՛ւր որ ի դէպ է տրունկնն ասել առնե բան։ ընդհ. նիքո։

*Օ՛ չէ՛ լագոյնն ի մէնջ պահանջէ պատիւ։ յովհ. ե։

*Ո՛նդր ի սրովբէից պնաքուր և պարարչականն ընդունի դուն։ տաճկե. վէրծանող։

Երբեմն դնի ի վեր երկուցն ևս. որ, *Կարեկցաբար մնատուցել՝ ծայրագոյն ցուցեր պէնամս։ նար. ծգ։

Ուր նախդիրն եդեալ է ի վեր երկուցն ևս, այլ ի վեր ածականին և գոյականին՝ ի մէջն ունելով զբայդ յոյնէ։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսկն։

*Ըսաւելուն յանցանացն ոչ բաւէ պտէրուենն արտգելուլ պէրամանն. տաճկե. վէրծանող։

*Օ՛ տիեզերական հանդերձել էր կատարել պիրկուն։ ոսկէ։

*Ասուցանէ զառաջնորդս՝ պարժանն ի ներքս բեռ
րել զնանամակալուն։ եփ. ծգ. 6։
*Օ միջինն այսոցիկ տեսուեց ընտրեսցուը պրանն։ եգ։յոլ։
*Ի՛ւ փեսայն (քո) ըէ լինքն ի ներքս ի լուսերէն տա-
նի յիգաստ գհարսնացէն իւր եկեղեցի։ յովէ լոան, ը։
*Որ ի քրովբէական և յանապատում՝ հանդուցել ես յա
Թոռ։ ժամագիրք։
Իսկ երբեմն՝ թէպետ և ի սակաւս՝ դնի միայն ի վեր
յետնոյն. ար, *Ուսաքելական առեր պատիւ. այ առեր
զառաքելական պատիւ։ ե ժամամատոյս։
*Հարցանեն երկշաւիղ ուներ պրսորհուրդ. այ պերկ-
շաւիղ խորհուրդ ուներ. նառա. յովհ. 9. 2։
*Պէմք առակիս այսպիսի տան պկարծիս. այ դեմք ա-
ռակիս տան զայսպիսի կարծիս։ եգն. ծբ. 28։
*Ա՛ճամեծս ևս քան զսոյնս յուցանէ նմ պզործս.
այ յուցանէ նմ զգործս մեծամեծս ևս քան զսոյնս։
յովհ. 5. 10։

Կանոն։

Ա՛թէ ածականն զօրութ ունիցի զգոյականն, դի ի յայնպի
սի հոլով և թիւ, և այնպիսի օրինակաւ, յորպիսի
պարտ էր դնել զգոյականին. վայ և յամ հոլովս կարէ
վարիլ առանձինն ըստ պահանջմանն բանին։
Ընդեմն իբր յատկացուցիչ՝ ի սեռական հոլովին. ար,
*Ո՛նանի խորհուրդ խոստկին զամ բարիս։ ծբ. ը։ Ուր
ածական անուանս խոստկին՝ ե յատկացուցիչ խոստկոյն՝ ի
սեռական հոլովին. զի գոյական նր այն լինէր, և թէ
եղեաւ էրն ներգործութիր. որգոն, ծնանի խորհուրդ
առն խոստկի զամ բարիս։ Այստ այսմ ե և ի սոսկին։
*Ա՛րծաթ ընտիր ե լեզու նմոստոյ։ առակ. 10. 30։
*Ա՛նապատիկ ոչխարոյ իբրև զլոյս ծագին...ձանա-
պարհք ա՛ճեռելոյ խաւարին։ առակ. 4. 18։
*Ո՛նուն ի՛րէոսնէ զգեցեալ ունի, և գործք անհաւա
տիս։ առգ. վէպ։ ի ՌԻՆ։ յովհ. 7. ՀԵՒԱՓԸ.

Երբեմն իբր յատկացուցանելի. որ, *Ո՛չ ապաքէն ամբ ընտրեց պաղատող աշխարհիս։ յակ. 2. 5։ Որ ածականն անուանս պաղատող եղեալ է իբր յատկացուցանելի՝ ձեռն անուանս աշխատէին։ Ըստ այսմ է և՝ տեսես և երանեց պէրչաւորս նորա։ ԼԳ. ՃԼ. 31։

*Ո՛չ յայտնի է անգործ մարդոյն։ Եղիշ. Վէպ. գլ. է.

*Ո՛չ ոտնորին (այս վէս արքայութե՛) պէտք լինիցի կենցաղոյս աղբ անպիտան վարկանիմք։ ոսկ. է. պէտ. 6։

Երբեմն իբր բացայայտիչ. այլ՝ ի սակաւս. որ, *Ասաս ակաց աստղն օրէնս դնէ՝ ջերմութեանց և պաղութեան։ ոսկ. յակ. 10։ Որ ածական անուանքս՝ ջերմութեան և պաղութեան՝ են բացայայտիչ բառիս ամենեցուն։ Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։

*Իբրև հրեշտակք երկրի շրջին սրբուհեն մշակք, (այս) հոսանուտ հոլոմն քնծայ. ՃԷ. 46։

*Ո՛չ է առ ի հօրէ, այլ՝ յիշխանէ աշխարհիս, (այս) ի բանսարկուէն։ լմբ. ի ՃԼԻ. ոսղ. 118. 133։

*Ո՞չ ընդհեա մեզ ուր ընդդուրսն՝ ընդ առ ի քէն տնկեալ ծառոյն, այժմ յուսով զուարճանալ՝ և յերկրորդին ընդ քեզ ցնծալ։ ղուկ. խա։ Որ ածական անուանս զդրսոյն՝ է բացայայտիչ բառիս ծառոյն. իսկ առ ի դէն զնդհէնն է ածական նորին. ոչ թէ ասէր. Հնդրհեա մեզ ուր ընդ ծառոյ ի քէն տնկելոյ, այլ ընդ արդարոյ զուարճանալ։

Երբեմն իբր բացայայտելի. որ, *Ո՛չ եկիք յերկիր ի պէտս՝ զհեթանոսս, և պէրչաւորս՝ զհրեայս ի մի ժողով բարեաց աւետարանեցեալ։ խոսրով։ Որ ածական անուանքս պէտս և պէրչաւորս՝ են բացայայտելք ի ձեռն գոյական անուանցս՝ պէտս հեթանոս և պէրչաւորս։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսկին։

*Ո՛չ միայն յաւելուածն էր զրկել, այլև է հոլովոցին։ (այս) ի կերակրոյն և ի հանդերձից։ ոսկ. յակ. 6։

*Վոզայան օրորս, (այս) չարին գումարք՝ զօտացուածս սրտիս խմաստից։ նար. ի բանս. ՃԷ։

*Ընկնո՛ւսյ և երկրա՛ւսյ, (ոյ) հրեշտակք և մարդիկ՝
ձշմարտութե եղեն վիպք։ յաճախ. է։

Ընդեմն իբր անուն բայի. տր, *Լ՚ուրտրն յաւիտեան ոչ
սասանեսցի։ ա՛ոաւ. 10. 30։ Լուր արտրն ե անուն բայի՝
ո՛չ ասոանձնոյն։ Լ՚ստ այսմ ե և՛ ի սոսին։

*Լ՚ո կորատեան շրջի ամբարձեալոն։ ա՛ոաւ. 10. 24։

*Լ՚մաչեսցե լուն, որ խրոխտացեալ մարանչի ընդ մեզ իշա-
խանութ անօրինիս։ եղէզ. վիպ. գլ է։

*Ո՛չ իւրդ անարգեցե ինձ՝ոն. զիւրդ փոքրկեցե ինձա-
ո՛ն. զիւրդ ամբարշտեցաւ բարեպաշտն։ նաո. խը։

Ընդեմն իբր խնդիր բայի. տր, *Լ՚էք նը՛ ե՛ ոնանկ
հայիս ասել. 10. 5։ Լուր ածական անուն ե՛ ոնանկ ե
խնդիր բայիս հայիս։ Լ՚ստ այսմ և՛ ի սոսին։

*Լ՚ծ առեալ առեց ղևբրե՛ն՝ ք ղհայ.ցաւորն։ արփ.յահ.11

*Ընթե հանցես պպոպո՛ւհոնն յոնորգե, իբրև զբերան
իմ եղիցիս։ երբեմ. 15. 19։

*Լ՚ընկալ գեո՛ր՝ ե՛ ոխորեն, և շնորհեա գնեծ ո՛ո ՛ե
հղորեբ։ նաո. ՛ե բոնն. է։

Ընդեմն իբր խնդիր լնուներլուե. տր, *Կատարող բոլո-
րեց՝ ղո։ հ։ Լուր ածական անունս բոլորեց՝ ե խնդիր
լնուներլուես հոպոպող։ Լ՚ստ այսմ ե և՛ ի սոսին։

*Լ՚ուր վան վանօղն բաղմոց՝ ոոգեո. ո՛ո ասրգ. վ՚երպ։

*Տեսանողք անոբեն՝ն (հրեշտակք)։ ՛ե ղոբոհ. ճբ։

*Ընդհատոյց անքննելի՝ն երեր մեզն տեսնելի՝ն ոնոն.ճբ։

Ընդեմն իբր խնդիր անուան. տր, *Լ՚ ոյեվլեհոնոցն այ-
նոցիկ տարփմամբ... յաւիցիմք՝ի պարզ և յանստուեր
նոցայն լուսոյ ձառագայթ։ ղնորհ. հրեղեն։ Լուր ածա-
կան անունս վայելչհոնոցն այնոցիկ՝ ե խնդիր ան-
ուանս փոքրմոնէ։ Լ՚ստ այսմ ե և՛ ի սոսինն։

*Լ՚ո մոի դնեբ երթալ առ մեծ քորեսկոպոսն, և բեր-
ոոյ խոստմամբ միաբն զնա կացուցանել։ յովհ. հաւ։

*Սովոր ե երկիւղն և ցնծութեն շարժել զբնութիս յարտա-
սուս և յուրախութի՝ վ՚ո յանկարծակի փոփոխման՝ ե տրտ
մաննոյն՝ յո՛ւրոյհանոնս։ լսէ. պարս։

*Ով ոք չէ տեսեալ ուսեալ կեանս անտրտում.
Ոչ ահա լի են ամ ախտիւք եղեալ ը։

Երբեմն երբ խնդիր նախադրուեր. ինչ, *Փոխանակ տեսեցելոցն...ետուր զկայէ քոյ։ շար. լիս։ Ուր ածական անուանս տեսեցելոցն՝ ի խնդիր նախադրուեաս փոխանակէ։

Ըստ այսմ է և չի սոսկին։

*Ա՛ի վերնակեր զառօրեայդ ը տղանջեսուցին։ եղիգ. գովել.
*Յերևելեացս առաւելագոյն ըմբռնին ցանկութիւք քան յաներևութից։ եփես. վ՛պ. ծղ. 19։

*Ա՛ռեալք երբև սմանկացաւս, զի ընկալցի զմեր մահն երբև զանմահից։ եղեալ ը։

Երբեմն երբ պարզապէս կոչական. ինչ, *Ակայք լոապէտք յօրհնուիչնոր օրհնեսցուք զնա։ շար. ի։ Ուր լոապէտչն զնի լոկ կոչականաւ. սակայն ասեր, զի լուսազգեց որդիք մեզին։ Ըստ այսմ է և չի սոսկին,

*Ո՛նդպ՛ եթէ ած տկարանայ, զի ի՝ ոք զօրացուս ցանէ զնա. յն զի արք անմիտք. յաճախ. ը։
*Ա՛նց կղօք և գլուաճ՝ բծշկարանիդ կենաց վէպարանս։
յն զի հզօր և գլխաճ տէր։ նաւ. լ։
*Ո՛րթ առ մրջիւնն ո՛վ վոպ, և ուսանձեաց ընդ Ճանապարհս նորա։ առակ. 6. 8։

Օ՞այս ամ յայն տակս եղաք աստ, զի դիւրին լիցի ուսանողաց իմանալ և որոշել, թէ ածականք զօրութ ունելով զգոյականան՝ զնարդ լինին յատկացուցիչ, յատկացուցանելի, բացայայտիչ, եւն։

Գոյակաև անուանդ ընդ ածականս։

Գիտելի է, զի ուրեք ուրեք գոյական անուանք ինչ ինչ իրը ածական յորին յանուանս. ինչ, *Որ պատուական սիրտ...ի յիշատակելն գայս՝ ոչ երկրպագէ առաջի նոր. լամբ. պատ։ Ուր գոյական անուանս պատուական՝ զնի իրը ածական ուրեն։ Ըստ այսմ է և չի սոսկին։
*Պատուեր և մաշեր պատուոյ խորհուրդս նոր։ եղեալ ը։
*Օ գեպան ցանկութեն չի բաց վարել, և զընտանի ողջախոհութեն անշնաս՝ ի ներքս բնակեցուցանել։ ուրպ. յակ. 4։

*Յորինակ աներևոյթ Վէշապ օձին...ղերևելի զգլուխ վիշապին խորտակեաց՝ ի ջրոյն. կոնոն. ը։

*Նա որովք կամիցիս՝ սաստիկ պատժ պատուհասիւք դատեսջիր զմեզ։ գ. Նակաբ. 6. 9։

*Կանանչագեղ զարդարեցին յամկողմանց պըսակ պըսակ ան տառով. յի բազմապրակ անտառով։ Վէպ Ը. Է։

Սոյնպէ վարին երբեմն և անուանք ազգաց. ևս և տնկոց. ին, *Յոյն լեզու ուսել (եղիազար) պատմադրեց զգործս շապհոյ և յուլիանոսի։ խոր. է. 67։

*Որ կոչի՝ ի հայ բարբառ կորուստ։ յայտն. 9. 11։

*Ի բրև զայն ամբոխ բաղմանէ պաճուճապան զօրացն տեսին տարմաբար եկեալ, ևն։ յովհ. կոնս։

*Ո տունն մեծ դրուագիցեղ նայր փայտիւք։ Ը. Թագ. 3. 5։

*Ընտրել պատիւ մի դնէ քեզպէ ծառայն՝ քան այլ ծառայ։ ընդհ. ի նահանգն։

*Այլազգի կերպարանս ունի հոյզն Ելոամոս ծառայ, և այլազգի՝ հոյզն Նոյեմս ծառայ։ Վէպ Ը. Է.

*Որ երևի համատուն, և սիրտ նորա խորհի զչարիս...նըմանի է դառն պտղոյ, որ խառնել կայցէ՝ ի մէջ ուրուհնել մրգոյ։ ՆԾԸ. ը։

Ընտսոտա վերաբերին և այնք, որք յարին՝ ի բառդ առնուա. ին, *Նպիսկոպոսն անուն՝ ի հելլենացի լեզուէ է։ լմբ. պաւ։ Որ բառս Եպիսկոպոսն՝ դնի իբր ածական՝ բառիս անուն. և կիմ իբր բացայայտիչ։ Ընտ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։

*Ոգեն անուա զանմարմին ներհնկէ զբնութիւն, ընդհ ընդ։

*Պայծառ անուամբ՝ մի է հոգևորըց և մարմնորըց, եղեզ. կայս մեր։

*Ոսկեղէն անուամբ զորդին դաւթի կոչեմք զյիսուս, ընդհ. ի մեհն. պաւպոտգէն։

Ա եղոյնէալ անուանակ գնդանակ ածականն։

Գիտելի է, զի երբեմն փոխանակ ածականն դնին վերացեալ անուանքն՝ իբր յատկացուցիչ, ին, *Ոգի քոյ բարութե առաջնորդեսցէ ինձ, կոչ. ծպ. 6։

Ուր անունս բարուէ՝ որ ի յատկացուցիչ բառիս հոգէ, եդեալ է փխենկ ածականի. ոյզ թէ ասէր. հոգիքդ բարի առաջնորդեսցի ինձ. ոյզ դնի ՚ի ոտ. 142. 13. Լ՚ստայսմ է տեսանել և ՚ի տասին։

*Լ՚նօթ ընտրուէ ի ինձնէ. յայնօթ ընտիր։ գործ. 9. 15.

*Պ՚ղտիցայ հողս ան քդուէ. յայ անարդ հողս։ նոմ. ե։

*Այրն բոլորեցուն սիրուհիս բանից մխիթարուէ առաքի դնէ. յայ մխիթարական բանից։ ՚ի կո. ա՚. 29։

*Ո՚ւժկամակ լինին յարբունն դեղոց օգտակարքուէ. յայ օգտակար դեղոց։ ՚ի նաւղին. ընդ։

*Շ՚արժեա որ զկամակոր խորհուրդս նենգաւորին. և խափնեա զնմա ամբիշտուէ. յայ զամբիշտ կամ. եղէզ. է։

*Ա՚րդար և պաշտամունք քաղցրաձայնուէ սգ արտաքոյ սէր խորանին կոչին. յայ քաղցրաձայն երգք և պաշտամունք սոցա։ ՚ի ՚ի կո պաստոփն։

*Ո՚չ ի ձայն նահատակաց զօրուէ, և ո՚չ բարբառ նահատակաց, քաջուէ. յայ ո՚չ ի ձայն զօրաւոր նահատակաց, և ո՚չ բարբառ քաջ նահատակաց։ եղէզ. 32. 18։

*Ո՚չ կազմեցի թոշակ փրկուէ վարուց մաքրուէ. որ զնոր ծագուէ ինձ ե բաշխաւորէ. յայ մաքուր վարուց։ նոմ. ի։

*Ո՚չ սպասաւորեցի իւղոյն սրբուէ անուշահոտ վարուք։ յայ սէր իւղոյն։ ընդ կո՚լե. ի։

Երբեմն այսպիսի վերացեալ անուանք դնին համաձայնուէ հոլովի բուն գոյականին. որպ. *Զայնիւ քաղցրուէ երգէին. յայ քաղցր ձայնիւ։ ՚ի լուկաննայ. ի։

*Ա՚ճաբանուէ երգով բարձր արարէք. յայ միաբանական երգով։ ՚ի ղուկաննայ. ճգ։

*Խազմուէ յանցանօք ծանրաբեռնեալ է անձն իմ. յայ բազում յանցանօք։ ՚ի ղուկաննայ. լե։

*Պ՚ղտուէ սրտիւ և հայտատուն հաւատով յարձակեցաք ՚ի վէր թշնամեաց. յայ պինդ սրտիւ։ եղէզ. է։

*Ա՚ի նենգուէ ակամբ հայել ՚ի բարիս ընկերին. յայ նենգաւոր ակամբ. ասգէս. ա. պէտ. 10. յոբ. ՚ի ՚ե՚ոգէս։

Պիտեալի՛ է ասս, զի երբեմն նաև այլ դէպեալ անուանք
ինչ դնին վիմակ ածականի իբր յատկացուցիչ. այր,
*Հ՚երջի՛ մէջ եօթն աշտանակի ոսկւոյ. այր ոսկեա
ղէն աշտանակի։ յայտնու՛ե. 2. 1։
*Խնդրեսցէ...անօթս արծաթոյ։այր արծաթեղէն։ եր.3.22
*Նա ծանիցէն քանանացիքն զխաշինս պահեստի իմոյ։
այր զխաշինս պահուածոյս. պտմ. 11. 11։
*Աղբ արեառց առեն զարդարն. այր արք արիւնա-
սէրք, կամ արիւնահեղք։ առակ. 29. 10։

ԳԼՈՒԽ. Ջ։

Յաղագս հոգեյ՝ ածելոյն անուանց ընդ ածականաց։

Զորեքկին համաձայնին ըստ միմեանս ածական անուանք, Նախ իբր ածական. այր, *Համատակ խելագար. Ձարտասան անճառն...անայլ շաշակրատ...գիտնական ազահ։ նաև. ծգ։ Որ բառքս՝ խելագար, անճառն, անայլանեան և գիտնական՝ են ածական բառից՝ խոպոպ, ճարպառուն, շաշակրատ և ագիտ։ Ըստ այսմ է և՝ ի սոսին։
*Ստրկդակից ընկճառար...աղքատ հպարտ. մեծատուն
ժխտող...բռնակակից չարագործ։ նաև. ծգ։
*Ճանճաղեղ ունկնդիրն ոչ հնայր զանձն նման։ յով. կոն։
*Փրկեա զմեզ յոչնահաւոնեղ չայ մերոյ. շարակ. ճգ։
*Ձչինչ խնայեցին զանդիտելով իբրև անոքն վատասիրա-
տըս...երանել՝ ի հայրենի երկրէն։ էնիշէ։
Երկրորդ՝ իբր խնդիր. այր, *Ո՞ մարմնի վարս ստա-
ցեալ անհամեմատ տարփաւորաց. շար. ոհ։ Որ տարփաւոր
լոյն է տրական խնդիր անդեմոփին։ Ըստ այսմ է
տեսանել և յօրինակսդ՝ որ զկնի։
*Ընդհատել ձեղաւորաց որոցեալոց՝ ի բնակարանին։ շար. ճգ։
*Ընդամարմին էր նա և անկարօտ բնութի՝ և դժուարշարժ
՝ի չարն։ լամբ. ՝ի ձկն։ ասղ. 118. 139։

*Ա՛պերախտս ա՛ւերիչդ. ապաշնորհս ա՛ր բուկն պղծիչդ. ոտ. ի բանն. է։

*Ա՛ւր անմիտ ի ծառուդդ. ուր անհանձարդ յեռուդդոց ... ուր աճարդդ ի փառուդդ։ նոյնն. ը։

Երրորդ՝ իբր բացայայտիչ. այլ ի սակաւս. ար, *Երբ կոքեանն՝ բերէն և լքէն ի միոյ իրաց (երբեմն) ուներն զգոյանալն։ ածգ. յակ. 4։ Ուր ածականքդ բերէն և լքէն՝ են բացայայտիչ ածական անուանս էրկոդեանն։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսկն։

*Ողներգործուն լեզուին ի ներհակացն կամի ցուա ցանել՝ ի բերոյն ասեմ և ի լքէն։ ածգ. յակ. 8։

*Ընդարև ոչ էր նա (այ փարիսեցին) իբրև զայլս ի մարդկանէ՝ կհեղս և կհոռաւրհս։ ղկ. ժը. 10։

*Օ՛ի բերդ անկաւ կործանեցաւ հզօրն՝ երկնէն էրոյնէ։ ղէ. ա. յակ. 9. 21։

*Նարձրանայր ի դիտին տարրերէն փայտակերտն և խոռոչեաւ ի ղբակ. ֆն։ Ուր ած խոռոչեա է բացայայտիչ տարրերէն փայտակերտին։

Չորրորդ՝ իբր յատկացուցիչ. այլ այս ի սակաւս յոյժ. ար, *Յայտ արար գտնօրինականն կենաբերէն ածխոյնէս կերպ։ Ուր ածակն անուանս կենաբերէն՝ է յատկացուցիչ ածականիդ պտուղնոյնեանն։ Ըստ այսմ է և ի սոսկն։

*Ընդհ՛ր մերչոռըն բերէն ցաւ է քեզ ոմի բդ. ածգ. ա. 36

*Ա՛ծծաբանս անոպնոյ բառբառէլ է։ պէտ. 2. 18։

*Փախստեայ լինիցին քաջմրտիկք էրոյնէլոյոց։ երե. յեռ. Յայսմ ամի՝ զորս ասացաք. Թէպէտ ածականք էն ածականս կապին, բայց յայմ ևս զօրուէ դնին գոյականք տոցին. ոչ յայտ է ի դրէլոցդ ինձ ընթացդ գլուխն։ նոյնն. է։

Ուրեք ուրեք ևս համարին եղել իբր գոյական. ոչ յաւելն, *Որ երեր ի բոյնէ պոկ քաւաթևին։ (ղեւ. կգ.) ածական անուանս բոյնէպոկ՝ հաճի իբր գոյական եղել. որում լրէ է յատկացուցիչ ածական անուանդ խոռոչին։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Լ.

Յաղագս համաչեանուէ ընչիւն անուանց. որք ասին, ընտանիոյ հանրականաց, վերջենականաց, հոլովականաց և տոհմականաց։

Սրբա առ հնարկ՝ լինիպէտ ըստ համաձայնուէ այլոց անուանց վարին, բայց քանզի ուրեք ուրեք փոքր ի շատէ ևս դնին, վասն այնորիկ արժան համարիմ ասել ինչ ինչ զսոցանէ՝ ի մանանաւորի ևս խօսեցեալ նախ՝ զնդրանուէ սոցին. զորմէ գիտելի է զի՝ ի մէջ սոցա՝ հանրականքն և վերջերականքն ոչ առնուն զնդիր. բայց եթէ գուցէ ըստ պատահման, և կամ վասն կարգի բանին. ոյլ՝ ի խոր. ա. 4։

Իսկ Թուականք, հարցականք և մասնականք՝ հասարակօրէն՝ առնուն զնդիր՝ ի հոլովն բացառական։ որ

*Տէր մեր իբրև զի՝ ի միջոջ շրջէր ըստ մեզ անանիա վէպ։

Ուր Թուական անունս ի՝ առեալ բացառական զնդիր զբառդ՝ ի զնոյն։ Ըստ այսմ է և՝ ի սոսկն։

*Ընձակեց երկոտա յաշակերտացն իւրոց։ տոր. 21. 1։

*Օ կայանան ընդ՝ ինոյն գրեան, և՝ ի սեմայ ընդ. նոյնպէս և զԹիբրաս՝ ընդ՝ ի նոյն է. իսկ յաբէ Թայ ընդ։ խոր. ա. 4

*Ար գրեցեր վասն նոցա և ընդունդուդ յիմ հնով քո։ յոան. 1

*Օ՞ յարարածոցս...այնոյ պատուեց ասծ՝ ոյլ զքրգ. ա. պեա. 8։ Ուր յարարածոցն է զնդիր հարցական անուանս՝ զո՞։ Ըստ այսմ է և՝ ի սոսկն։

*Ընձոտ՝ ի մերդկանէ մերում, և ոչ զդրջացաւ։ նաւ. ե։

*Ո՞ տուոյ գործոյ՝ ի նոցէ քերկոծ առնեք զիւրեանս։ 10.32

*Կրանդ՝ ի մարդկանէ ըղձան լինել՝ ի ժիրկին յայնմիկ, յորում քո շրջեր յաշխարհի ոսկ. ե. 13. յոան.

*Ընտրեղ լինել ոսկէ՝ ի մերդկանէ՝ անկար է, լամբ. 100։ Ուր՝ ի տոլդկանէն է զնդիր մասնակն անուանս՝ ա

*Ոյար է նախանձ. և որք նովաւ վարակեալք են, չարձեն ինչ՝ ի պատշաճէցն զմտաւ։ ղկո. ժգ. 14։ Ուր՝ ի պատշաճէցն է զնդիր բառիս ինչ։

*Ձշմարիտ խաղաղութեն ուսանէք զուգահաւասար յիւրից քարեաց, ընդդ. ընդ. Ուր բառս յիշեալ ի՞նչ է խնդիր մասնական անունս ուսանել. ոյք թէ ասէր. ուսիցէ՛ ի քարեաց իւրից և զուգահաւասար Ձշմարիտ խաղաղութեն։

*Ո՞չ ի՞տ՝ ոչ իւրում ընթացիցն ուղղէ։ լմբ. ի ռիկ. պոռ։

Ուրեք ուրեք ևս առնուն սք զնեբգոյական. այլ ի սահ. որ, *կարգի նահապետացն յադամայ պատուական երկոց։ ոսգ. ք. պեա. 3։ Ուր ի կոչին և նեբգոյական խնդիր բառիս պատուական։ Ըստ այսմ և տեսանել և յօբինակաղ՝ որ գկնի։

*Նահապետսն ելինէրդն յադմէ ևնոյ։ ոսգ. վերջ։

*Ազգդ՝ ի նմա...՝ ի կերպերս արծուոյ. գբեգ. ոգլ։

*Ազնի ոչ ինչ անուն չարուես՝ ի շարակ. հանան. կղ։

*Ել ոտ յորդիս ադմէ գտաւ առանց մեղաց։ ղսդն. ընդ։

*Ոչինչ կայմ ախտս չար՝ ք գլրբուէն։ վարք. հայց. քա։

*Ո՞ ի նա իւրումն ոչ ծառայեաց ախտիւ։ ոբնոպակէս։

*Ո՞վ նմանիցի ծն յորդիս ծոյ։ ոաղ. 88. 7։

Ըայլ գիտելի է, զի Թուական և մասնական անուանք առնուն ևս երբեմն զխնդիր ի սեռական հոլովին, այլ ի սակաւս յոյժ. որ, *Ոչ նա ի ճ նաւուցն. ղո՛ւ. 5. 3։ Ուք սեռական հոլովս նա՛՛՛ն՝ և խնդիր ճոյն։ Ըստ այսմ և տեսանել և ի յաջորդ օրինակաղ։

*Կարգէ զարմենիկ երկու եղբարբ ըէ աջմէ. և զկադմոս և զայլ եղբա՛՛ որդւոց ի ձախմէ։ խոր. ա՛. 10։

*Նա երբեմն (դնկարգին) զօրուէքն։ ոբգ. ա՛. պեա. 8։

*Զնաց երբեմն ոմն սքց հարցն առ նա։ վարք. հայց. ձէ։

*Սրատուց ոմն է բացասկն...և ոմն հրաժարկն։ պեդոյեց։

*Հազուագ են ըէ ամարելոցս խաչել ք. այլ ոչ յոմանէ այսպիսեաց գնաք փախուցանել սարսին։ հայ. ձգ. ի։

Երբեմն ևս Թուական անուանքն ի յարին ի բառդ ընդ՝ առնուն խնդիր զնոյն ի գործիական հոլովին. որ, *Ընկան առաքեալքն առաքինեալք ի բուռ անդր՝ Թուով երկոտասանօք։ ածաք։ Ուր նաւավն է խնդիր բառիս երկոտասանօք։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսին։

*Ա տառունք ձեռագրին և ոմիք՝ վեց վեց՝ յոմն ի էջսն Թուղթ Ք. Կաթուղ. Ա. 21. 20։

*Ի հրապարակ ածել Թուղթ իբրև Ծննդոց։ գ. Մակ. 6. 1։

*Յորժամ ձեռնադրեցին առնա անդ եպիսկոսունք Թուղթ իբրև Ծննդոց։ և վարս ոմն։ Ա. Յայլ մատենագրաց այժմ խօսիլ զսոցանէ ի մասնաւորին։

Ա ման Կարկին անուանց։

Սրբազան առ հասարակ միշտ իբր ածականն վարին. և ըստ իմիք ըստ կանոնի ածականաց համաձայնին ընդ գոյացս կանանց, յորս յարին. վասն որոյ կամեցաւ համառօտիւ անցանել զսոքօք՝ պարտ է դիտել զի ի մէջ սոցա ընդարձակէին. որպէս, Ա՛ի. երկու. տասն. երկոտասան. քառասուն. հօթանասուն. հարիւր. երկերիւր. ևայ. յոր ժամ յետադասին գոյականաց՝ հասարակօրէն համաձայնին ընդ նոսա. ինչ, *Եկեղեցի յանձուկ և ի նեղուց վայրս ամրոցի Տեղւոյ յովհաննէս. կուր։

*Ընդ ևս եցաւ աշակերտաց իւրոց երկոտասանեանն, և հօթանասնից, և հինգ հարիւրոցն։ ընդհ. ընդհանր։

*Իսկ զօրավարն պարսից արամբք երկերեսուք .... վանսլուցեալ անկանէր ի քաղաքն դարբանդ։ ճառընդ։ Այլ երբեմն ևս առանց՝ համաձայնութեանն դնին. ինչ.

*Ա՛ երկ է յեհեմ իբրև ասպարիզաք հինգ։ Ք. Մակ. 11. 6։

*Հեռի էին ի կրնանեն իբրև օձիւք հագեցան. եղջ

*Յետ այսորիկ ի լնուլ ամաց հարիւր ի յետոյն՝ առաջին զնոր քաղաքն։ ի վարս աբգարեանի։

Ա՛յլ ինախադրին հոլովս գրեթէ միշտ անհամաձայն դնին. ինչ, *Յետ արշալոյսն թէրեւ արտաշէս ամն երեսուն և երեք. դարեհ՝ ամն երեսուն. արշակ՝ ամն ինն և տասն. արտաշէս՝ ամն տասն։ խոր. Ք. 66։

*Յաւուրս տասնամեայ փորձեալ ի սատանայէ. ղուկ. 4. 2

*Ա՛յրար հռնաձեւս հարիւր. Ք. Թագ. 3. 16։

Իսկ ինախադասին՝ հասարակօրէն ոչ համաձայնին. ինչ, *Ն ըմեռ իրօք փրկութեն խնդրեին խոսրով։

*Օ՛ղնի երէսուն ամաց սպան կայէն զՀաբէլ.պատ.գիր։
*Օ՛ղնի ութսուն ամացմ՛բտրսկն արժինցել պսակն։ Տագն
*Ընդնեցե՛ր յերուսաղէմ արամբք երթել առկայացել դա-
դարէր։ յովհ. գիր։
Ա՛յլ ուրեք ուրեք համաձայնուե՛ւ ևս գՆին. ետ, *Ո՛չ ոք
կարէ երկո՛ց տերանց ծառայել։ Մատ. 6. 24։
*Պահեց քառասնօրեայ աւուրբք...և յաղթեց երկե՛տ
վորձուե՛քն՝ յաղթողին մարդկան։ ղնուկ. պատմ։
*Նկն՛իյորդանան՝ի լրումն երեսնից ամաց՝ է Յոյնս։
*Ո՛րոտանէց և յնոնից աւուրց պահոցս բազում են վկաս
յուե՛ք։ խոսրով՝ է Ճառն աղաւհոյնց։
Ճռուական անուանք պատճառեն, ոմն են՝ Երկրորդ.
երրորդ. եօթներորդ. մեռասանեորդ. ևն, յորժամ
յետադասին անուանց՝ միշտ համաձայնին ընդ նն. ետ,
*Ո՛րանգի ասէ ուրեք վե՛ր աւուրն եօթնեորդէն այսպէս.
և հանգեաւ ՚ի յաւուրն եօթնեորդէն յամենայն գոր-
ծոց իւրոց էբր. 4. 4։
*Յամսեանն ՚ի պատանեորդէ, որ օր առաջին էր ամսոյն
երևեցան գլուխք լերանց։ Ծննդոց. 8. 5։
*Նա եղև յամին չորեհարիւրորդէ և պատանեորդէ ելա
նելոց որդւոցն ի՛սրայէլ յեգիպտոսէ, յամին չորրորդէ յամ
սեանն երկրորդէ ՚ի շէնորհել արքային սաղոմոնի ՚ի վե՛ր
ի՛նքն շիներ զտունն նոյն։ գ. Թագ. 6. 1։
Ոչ յորժ՛ամ դասխադասին իրը ՚ի բազումն անհամաձայն դնին. ետ, *Յետ ժամին ստեղծաւ ադամ խոսր։
*Յերկրորդ ամի յարկերտի արքայի պարսից, և յոնիերորդ
ամի ինքնակալուե՛ն կոստանդեայ՝ յօգնականուե՛ն Տոմ
բին Թագաւորեաց խոսրով։ խոր. 4. 8։
*Ա՛ա (այ սանատրուկ) Թագրել յերկոտասաներորդ ամի ար
տաշեսի արքայի պարսից՝ կեցեալ ամն ՚ի՛ մեռաւ։
խոր. ը. 33։
*Ո՛ տասանեորդ ննեորդ սաղմոսին նուագէ։ ագաթ։
Ա՛յլ երբեմն համաձայն դնին. ետ, *Ո՛ չորրորդո՛ց
պահու դիշերոյն գայ առ նո՛ն յո՛։ Մատ. 14. 25։

*Ի հինգհարիւրերորդէ ամին (կենաց նոյն) սպասնալիք պատուհասին եւ անկին յոյ. և ի վեցհարիւրերորդէ ամի անդ՝ ջրհեղեղն հասանելը յաշխարհ։ հոլ. ընծայ. ա. 15։

*Իսկսել ընդ ամին զբանս յիսուներորդէ սաղմոսին։ նոր. կէ.

*Ողորմեա առաք ելոնահանելորդէ էջիրորդէ սաղմոսին ազդէ։ նոյնն. ա։

Յաւուրն անուանք անչնչակոչ, ոչի են Երկոքեան, կամ երկոքին. չորեքեան, կամ չորեքին. եօթնեքեան, տասնեքեան. եւ. հասարակօրէն համաձայնութիւ գոյականաց վարին, թէ՝ ի նախադասիլն, և թէ՝ ի յետադասիլն. ար, *Օ՞ի ոչ եթէ էջիոտուածէ ոտիւք կապղայեկ ոք, և ոչ յայտ լիցի։ խոսրով։

*Ի հինաւուրց՝ շուրջ պէրճէոտածէ անուանց նշ. էպ.10.12

*Պատանարդ մի՝ ի վէր միոյ մեքենովթայ՝ պոռնկոտնոյ մեքենովթայն։ գ. նահ. 7. 38։

*Անկեսցուք՝ ի մարտի տեղի...և առանց արեան կոտորածոյ լինիցի շինուիլ կողմանց էջիոցուանց։ ագաթ։

*Յանչափ քաջութե սրտի մանկանցն եօթնէցոտնոյ սրտաբեկ լինէր թագաւորն։ ը. մակաբ. 7. 39։

*Նա զծոռին իմոյ՝ ի ցլուցն պղնձեաց էջիոպոտոնէցոտնոյ։ ե՛ նահ. 16. 17։

Յաւուրական անուանք պոտոհանդ, որք են՝ Երբեակ. չորեակ. եօթնեակ, կամ եօթներեակ. ութնեակ, կամ ութերեակ. իսնեակ. կամ իսներեակ. եւ. ասև էջիոտոհանդ, որք են՝ Երեքպատիկ. տասնպատիկ. քսանապատիկ. և այլն՝ հազիւ երբեք յետադասին գոյականաց. այլ՝ հասարակօրէն նախադաս լինելով յարին՝ ի նոսա՝ առանց համաձայնելոյ ընդ նմա. ար, *Երկրագործութիւնս հանձարեղ խորհրդով լուսաւորեալ... չորեակ տարեբերս խառնուածոյ լինել հմուտք. պլուտարքոս։

*Տօնեմք յեօթներորդում ամսեանն՝ ըստ յաւիտենից այսմիկ եօթնեակ շրջագայութե. խոր. վերապետ։

*Այս ութնեակ աւուրն... պսակեալ ասն. ի նոյնն։

*Ընծայեցէք և յիշողեցէք առաւելքեք և ամենք զաշխատուելն ի քնութեիս լուծանէք. յոհաննէս նշանագրէ. ձգ։

*Ի միջին երեւի... երէսպատին վայելչուեն ձեւ. պիտոյից ուսածուլ։ յոհաննէս. իմն։

*Հատուցաներ զդարձ փոխարինին պատասխանի յաւերժ

Ա՜ հանդիսական անո–անոյ՝ ի՜ վերնաքեանն– ամենեքինին. ընդ որս էին և բազ որեքեան, և բազ որեքինին։

Սրբա իբր ածական վարին. և հասարակօրէն իրքնին ի գործ ածին՝ զօրուելիք ուսեալով զգոյականն. ար, *Ի՜ մէնէչէան գրեթէ յընդունայնութիւ կենցաղոյս պշուցեալ նային։ լամբ. ի ճին. առաջ. 61։

*Որ ամենեցունց իշխէ յամենեցունց դողայ։ սրբ. յոաբ. 3։

*Ոտն ատացար պամենեին, և քո են ամենեքինն։ նաթ. լե։

*Տեսանեն...զդատաւորն ամենեցունքն նստեալ ընդ աջմէ հօրն քոլոքեցունն։ էփես. եե. 31։

*Ո՜ քոլոքեանեան օձեւանս ածուեն կացուցանելին (հարքսբք)։ առիթ. ի ճին ե. պէս. 1։

Ոսկ ի յարելն յանուանս և յընտուելուեն՝ և ճնդ ի գերանուանս՝ միշտ համաձայնին ընդնմ, թէ ի նախադասին, և թէ ի յետադասին. ար, *Մէնեցունքիւց լինել ի քո մի աղգ։ լամբ. առքեն։

*Ո՜ ամենուն լինձ յանձնարարելն ոչ կորուսիցս։ նաթ. ձե։

*Ընկալ զամենեցունս մեր զաղաչանս...և շնորհեա ամենեցունս մեզ զքո առատ ողորմուելդ։ յոհ. եմսուս. ծբ։

*Պետասին ոմն այնորիկ, որ հնձէնդին սբ առեւտրին քարոզուէ, թէ դու ես որ կենց և մահու։ եղէզ. գ։

*Ոչ ածեմք զմտաս, թէ այսոցիկ ոմցունց վրէժ խնդրուելք գոն ի վերուստ։ առիթ. վէպ. ի ճին. յակ. 5. յոաբ։

*Ո՜ արդարեիւք ամենեցունցն ծանօթս առայ։ գփես։

*Պէտ խաւար՝ ոչ միայն ժողովրդեան կարգել, այլ և դասուց առաքելոց. և հինն հաւատոց եղերեցունցն հաւատացելոցն։ առիթ. ե. պէս. 11։

Ի համաձայնուէ այսոցիկ հանրիկն անուանց նախդիրն

իբր՝ ի բազումս կրկնի. ՚ի, *Օ ամենևսեան զնոսա
այսու միով բանիւս աւետաւորէ։ Խոստովե-
*Օ այսոսիկ պատճէ գտցէ յիմաստունն տառի։ Տպէսպս։
*Ոսկ սիրով ընդունելոյն՝ յայսցանէ յամենայնի ազատ է։
շնորհ՝ ի նուաղելն ընդ։
*Ռան պէտս երեսեան պղտ սրբոցն առաւել վաստա-
կեցին։ ասրգ. Վէպ. ի Ռէին. ա. պէս. 6։

Ասյլ գիտելի է, զի յաձախ գործածուի հանրական
անուանց ըստ անուանց և ըստ ընդհանրացեալ՝ ծանրացուցա-
նէ զընթացս բանին. վայ բեզմ անգամ՝ ի տեղի սոցա
դնեմք զբառդ ա՛. զորոյ զգործածուէ արժան է գի-
տել, զի ստ յորժամ յարի յեզակի ցուցական դերա-
նուանն, միշտ և յոմի համաձայնի ըստ նա. ՚ի, *Ա՛ ա՛ այսը
ա՛ի ածցէ զքեզ ա՛ծ՝ ի դատաստան։ Ժողով. 11. 9։
*Փոխանակ այդը ա՛ի...յիշեցից զանուն քո։ պզնոբ։
*Ակիզբն այդը ա՛ի հաւատն եղև։ ասրգ. յակ. 7։
*Պարտ է լինել այսմ ա՛ի։ տաս. 24. 6։
*Ի վերայ ա՛ի այսորիկ անսաց տէր։ Ես. 64. 12։
*Տրամեցուցանէիր զիս՝ ի վէր ա՛ի այդորիկ։ եզեկ. 16. 43
*Ա՛ այ և նա անդէն առ նմին՝ որ լինելոյն է էր, մերձ
դնէ՝ ՚ի բառնալ ա՛ի այսորիկ վէս որդւոցն անհաւա-
նութեան։ լգն. կ. 5։

Ինչ յորժա՞մ ՚ի յոգնականս յարի, ըստ Թուոյն եզական ա-
նի. զի ըստ նշանակութեան գոլով բազմաւորական՝ եզակին
ձայնիւ յոգնական համարի. ՚ի, *Ինչ սէ՞ք այսոցիկ ա՛ի
ապերախտ գտան։ լգն. ա. 54։
*Ա՛յդոցիկ ա՛ի...ոչ կարօտանայ՝ որ ընթերցուածս զաւե-
տարանն։ գէորգ. ՚ի Ռէին. Ես. 50։
*Ա՛նօրէնք են այնոքիկ ա՛ի, որք ցուցանեն զպատուխ-
րանաւն ինչ։ վրդ. հոգ. գլ. ժ։
*Ռանզի և գիրք նոցունց՝ ցուցանեն երեսաւ առ նոսա
ան վրէպ ա՛ի այսոցիկ։ լգն. կա 9։
*Ա՛յ էինք բաւական՝ ի մերգաբէից անտի ընտրել զվկա
յութիւս վս ա՛ի այսոցիկ։ Նոյնն. կե. 26։

*Պաու. ես ոչ և գլուխս նոցա ահ։ վերտ. հարց. ծկ։
*Նա որ ի ձեռն քո եղեալ ինչ են... ահ նոցա սրբա-
րարն է (հոգին սբ)։ հայ. ծբ 2։
Ասէ յորժամ նախադասի անուան կամ ըստնելոյն, հա-
մարակօրէն ոչ համաձայնի ընդ. որ, *Ումեքն ընտրք
և երկպառակուելք ի տգիտութէ՛ ի ներքս մտանեն,
ապականեն զոգիս մարդկան։ առգ. յակ. 24։
*Ումեքն սրճնց սրճնք խոնարհուելն է։ նայնն. յակ։ 2։
*Յամ իրս, զոր տեսանեն աչօք ընձեռին բերնօք ընդ. ընդ։
*Յամ որոգայթից վտանգիմք։ ընծ. ասղ. 49։
Նայն երբեմն միայն հոլովիւ համաձայնի, մանաւանդ
եթէ վարեսցի հանդերձ ցուցական դերանուամբ, և
կամ եթէ անկցի ի միջի բառ ինչ. որ, *Ո՞ր այսմ ահ
բարերարուեց ոչ հաւատան։ եղիշէ. է։
*Ա՛յր ահ խառնաղանձ զեռնոց՝ ոչ մի բարք, և ոչ
բնուել, և ոչ մի ազգի ծնունդ։ վեցօր. է։
*Ումպրեսցիս այնմ ահ ընտրական գազանաց։ ի նայնն։
*Ընդ զիս ահ պարտական չարեց։ նաւ. ի ընծն. դբ։
*Ո՞ ահս զանց արար զմարդկեղէն կարծեօք, և աճ-
երկբայաբար խոստմանցն ոչ հաւատաց։ առգ. յակ. 7։
*Պատմեաց մեզ...ըմ ահ անցիցն անցեալոց։ ագաթ։
*Ումեքն այսքանեօք լցան՝ լիացան։ նաւ. գով. ասաք։
Այլ ի յետադասին՝ ի յեզականսն համաձայն դնի. որ
*Ումն ահ գլուխս քո է։ ա. կորնթ. 11. 3։
*Պատմեցից զբազուկ քոյ ազգի ահ։ ասղ. 70. 18։
*Յայսմ տաղնապել յահ վրկեց զմեզ ընծ։ ոսէ. ա. 15. յոբ։
Ասէ ի յոգնականսն՝ անհամաձայն դնի ընդ թուոյն. որ.
*Ընտրածոցս ահ արար խաղաղուել։ առգ. ա. պետ. 7։
Որ ահն է յետադասեալ յոգնական բառիս ոչ ոչ
ծոյս՝ եղեալ ընդ թուոյն անհամաձայն ընդ նմին. Այս
այսմ է տեսանել և ի սոսին։
*Ի վախճան նշանաց ահ զմեզ նոսին դնեը։ հայ. ծգ. 20։
*Ումն սկիզբն և պատճառ բարեաց ահ։ նաւ. ոչ։

*Առաւել զգեցեալ սուրսն զնա՝ չուէ ի մծբին։ խոր.գ.6։
*Պործակից լինի որդի հօր կերեալսն ամ։ ոսկ. ա. 37։
*Հանդերձեալ են արդարք ամ հանգչել ի նմա։ ՅԾբ. ժե։
*Օրհնեալք ամ առ ի յօրհնելոյդ օրհնեցան։ նաւ. ծբ։
*Սիրելիք ամ՝ հաւատով արդարացան, և արքայութեն արժանաւորք եղեն։ ոսկ. յակ. 6։

Նայել գիտելի է, զի սա յորժամ նախդրիւ հանդերձ լինի ածական, նախդիրն բազում անգամ կրկնի ի վեր իւր, և ի վեր այնր՝ յոր յարի. որ, *Ընկիցես զարդարուեն յամ ի կեհանս քո։ փոբ. 4. 6։
*Յամ ի հրացայտ չարուեն ամբոխեստ լինելոյ։ յակ. կոն։
*Նկն եհաս ժամանակ, զի պամ պկեզտ անուն ի մէնջ ի բաց բարձցուք։ եղեզ. վեպ. գլ. ե։
*Օ հպարտուել պամ ի բաց ընկեսցուք։ էբր. 12. 1։
*Նմ յանձն արասցուք պմերս պամ։ սրգ. ա.պէս.11.յորդ։
*Որե ի թուղթս իւրյամ նայն. ա. պէս. 6. ՀԷս։

Այսոքն վերբերական անուանց, որ են, Ա.յսպիսի, այդպիսի, այնպիսի, սոյնպիսի, դոյնպիսի, նոյնպիսի, այսքան, այդքան, նոյն։

Սորա երբ ածական վարին. և ի կետադասիլն միշտ համաձայնին ընդ կանոնի ածականացդ. Թէպէտ և հազիւ ուրեք կետադասիլ սոցա Ոսկ ի նախադասիլն՝ երբ ի բոլն անհամաձայն դնէին. որ, *Ընդամ տեսանեմ այսպէսի տնկոյ, գերեզման մոգեսոյ։
*Ա՛ւաւ ևս մարդոյ մահու չարի ձգնել, քան այսպէսի օրինաց ուրանալ։ եղեզ. վեպ. գլ. ը։
*Ընդժանաւորեսցի նայնպէսի ուրախութեւ. վարք. հարց. կա։
*Ընդ առ այս ահա պարտիմք լինել արթուն, զի լինիցի մեզ յայսոսիկ վտանգից ղերծանել։ եփես. կա. 36։
*Օ՜ի թէ ի վեր միոյ մեծի բրի զջացելոյ ուրախութեւ երկնից, որչափ աւելի՜ ի վեր այսոսիկ ոգւոց, հոբ. ա. 1։
Ոսկ երբեմն համաձայն դնէին ի վերջահոլովս. որ, Այս ազազսցին ոգիք մեր յայսպիսեաց դառն վտանգից, խոս։

*Ի բաց լերուք յայպիսեայ ոչխերգեստ գայլոց։ շն. ԼՂ։
*Խնդուէ արդարև արժանաւոր է՝ այպիսւոյ բանի հաղորդ գտանել, որ մեացականն է։ առգ. ա. պէտ. 3։
*Ո՛ հաւրդ բժշկեսցես անձն իմ երկեալ՝ ի յայսոսիկ տի գայ խոցոտեալ։ նաւ. ի բանն. ԽԵ։

Դարձեալ երեք անկցի՝ ի միջի բայ, իբր՝ ի բազումն հա մաձայն դնին. ՚ր, *Որք այսպիսւոյ վարկին խորհրդովք՝ շուայտիլ, և երբեմն զդաստանալ վրիպել ապա՝ զամ տուժեցան։ ԷԳՆ. ԺԷ։ 37

*Ընդհ՚ր այպիսւոյ վարես զիս ջերմուէ։ խոր. գ. 34։
*Ի՚նպիսւոյ գինւ վիճակեցի բախտիւ գրեցեր ինձ։
*Յայսոսիկ սա որոշել պատշաճագոյն յարմարուեցաւ ի գիրս պէտսյեց։

Յանպատ ուրեք ուրեք առանց համաձայնուէ և դնին և կ՚հոլովիւ միայն համաձայն. ՚ր, *Որք այսպիսի վայելեմք բարուեցաւ ոսկ. հոռոմ. ա. Ճառ. 45. յորդ։

Յիրաւի այնպիսի հանդիպել բաղդի։ գրեգոր. նազիանզ։
*Ի՚նյայսոսիկ ոչ հասել արհեստից։ նոյնն։
*Կարծեմ թէ և ոչ թշուրք աշխարհի այնպիսւոյ պատահել իցեն համոյ և հոտոյ։ վրդ. հոմ. նեղ. 14։

Ի՚սացի՝ ի վերոյ՝ ի վերջահոլովս. զի յուղղական և ի նախդրիւ հոլովս յոգնակինն ոչ երբէք համաձայնին. զի ոչ լինի ասել. այսպիսիք բանք. յայնպիսիս իրս. վայս քանս ժամանակս. ևայ. այլ այսպիսի բանք. յայնպիսի իրս. զայսքան ժամանակս. ևայ։

Նման հոլովիւն անուանցն. Որ. ով. զի՞նչ. և ևս՝ որ. որ քան. քանի՞. որպիսի. զի՞նչպիսի։

Ա՛մէն սոցա բառիս՝ ո՞ և ո՞վ յորժամ՝ ի գործ ածին իբր անուն հարցական, իբրու գոյական վարին. ՚ր, *Ո՞ կարէ կալ առ աջի դոյա յանդուգն յարձակմանն։ եղիշ. վ՚պ. գ։

Որվ՚ն որ խափանէ հանդերձել կենացն։ լամբ. պապ։
*Նա ո՞յ (իցեն) առ աջինք արդեօք այսպիսեաց Ճառից, երեք ոչ որք՝ ի Յովերոսէ պատմին։ խոր. ա. 31։

Իսկ վասն այլոց հարցականաց գիտելի է, զի ո՞չ ևս երբեմն հանդերձ բայիւ վարի իբր գոյական, և կոչիւրնոյն ընդ բայսն. տես, * Օ՞ չիւիցէ, որ լինելոց իցէ։ ՚ղն. ե՝. 36

*Իսկ արդ՝ ո՞չ առնիցէք զծաստստ հրամանս։ ելել. գ։

*Նա արդ՝ ո՞չ գործեսցես անձն իմ կորուսանել։ նորկ։

*Օ՞ ո՞չ իւրաքանչիւրք ի ՚ինձ խորհեցան։ ղուք. ե. 3,

*Օ՞ ո՞չ իցէ նոցա այն թշնամանք։ ագեա։

Նա երբեմն յարի յանուանս իբր ածական՝ առանց հոդ լովման. տես, * Օ՞ ո՞չ վայելուչն իցէ կերակրոյն, եթէ անզգայեալ ցաւոք ուտիցեմ։ նոր. կգ։

*Օ՞ ո՞չ աշէտք տարակուսի են որ ոչ դործին յերկրայինս։ եղել. վ՚դպ. գլ. ե։

*Օ՞ ո՞չ օգուտ էր մեզ այսքան ազանց լմնտանոց և գիտնոց...Հիւրել գաւեհրինն ես։ նոգ եկող. ա՚ա աբրահամ։

*Օ՞ աճեն չարս համարեցաւ (փարիսեցին), և զանձն միայն յարդարուճ կացել, և ո՞չ շահ անտի, զի այլք նախատեսցին առ նմ՚ լաւութիւն։ ՚ղն. ծբ. 10,

Ըստ այսմ և հարցական անուանս ո՞չ՝ երբեմն իբր գոյական վարի առանձինն, և երբեմն իբր ածական յարի յանուանս. տես, *Նա արդ՝ յո՞չ հայեն այս ամ՚արհնուածք պակաս։ ՚ղն. վ՚դպ. ե՝. 36։

*Ո՞ ածկէ (բանսարկուն) խաբէութիւ իւրով զսկիզբն բարւոյն և չարին, եթէ ուստի և յո՞չ իցէ նորա դոյանայ։ առգ. յակ. 4։

Իսկ հարցական անուանցն՝ որ՝ որբան, քանի՞, որպիսի, զի՞նչպիսի, որք իբր ածական վարին, հասարակ օրէնն նախադասին անուանց. երբեմն առանց համաձայնելոյ. տես, *Որ մահուանէ յորպիսի կենդանութիւ փոխեցաք սիրելով զեղբարս։ առգ. ե. յովհ. 6։

*Որ մեծատուքն, կամ որ հարդրք գայնպէս զօրութիւնս կարացին կատարել, ոչ աղքատքն և տգէտքն։ նոյնն. յակ. 6։

*Քանի՞ անգամ երկրի ջնօք գնպատեսիր։ ա՚ե. ի՚ա. 10.20

*Քանի՞ գաղտնի ծիլս իւր ունի ածի։ վարդ. հարց. ծբ։

*Ո՞չ ոդերոց չգտանիմք արժանի։ լամբ. պապ։
*Յո՞րպէսի փեշց քոր թշուառուէս անկաք։ գէորգ. 3։
*Օ՛ր՛նէպէս հնարիք լուծանել կարասցուք զկապ սիրոյ պարսկայնոյն։ խոր. ա. 14։

Նայց երբեմն համաձայնուէ ևս դնին, մանաւանդ ո՞ր և ո՞ր տեղն ար, *Ո՞ր կորստեան և գերհենի ակնկալուէն ոչ է առաջի ձեր։ ղևոր. ընդդ։
*Ընդ ո՞վ ծառուիլ հասեր առ դոսա։ պոլ. 13. §8։
*Ո՞վ այսոքիւք հաշտեցայց ընդ քեզ։ երեմ. 5. 7։
*Ո՞ր տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորուէն յուսոյ կենաց խառնեցլոյ։ նար. ի բանս. կը։
*Ո՞ր տեղն երկայնմտուէք համբերեցեալ այսքանեաց պարտուց։ նոյնն. ի բանն. ծգ։
*Օ՛յսպիսի կարծրուէն նիւթոյ... ոչ գիտեմ ո՞րպէս եղոյ իրաց պատճառն հրաշակերտեաց։ խոր. ա. 15։
*Ընդ ո՞ր պիտի չարեցց լճկից լինելոյ եմք։ ոսկ. ա. պետ. 11։
*Ո՞ր տանջանաց չիցես արժանի. երզն. գով. խոս՛։

Ա՛ստ տեղիս ան-ա-նուս, անմ. որ. իմն. ինչ։ ընդ որս կան ե՞տ, մի իմն, կամ մի ումն. որ որ. որ ինչ. ոչ ինչ. ամ ինչ. որ ինչ միանգամ։ ևայլն։

Սրբազն երբեմն ինքնին վարին ի բառիս իբր գոյականաբար, *Ինի իշխէ, և անի իշխի. խոսրով. ի մեկն. քահգծը։
*Որ ոտ զախտսն իշխնուէ կարէ սպննել, և զանէքինուէնիս կեցուցանել, քաջ արդար է. ոսկ. ա. պետ. ժ։
*Ա՛յ ոտ յալիս մօրուացն վտառս որսասցեք. լամբ. պապ։
*Օ՛ մի և զնոյն սուսեր ոմանք բարւոք ի կիր արկանեն՝ ընդ դեմ թշնամեացն նուաւ զինելոյ. և ոմանք ի չարն առ սիրելիս կամ ընդ անձին նուիրն վարելոյ։ նոսկ. ընդդ։
*Ոչ մերձակայիս չկիք ինչ, որ հաստատուն ունի զուրախութենն։ եփես. ի մեկն. գո-կ. ք.20։
*Ընդ ո՞վ ստեմ, և ո՛չ գովեցուք զշմարտեմ։ նարեկ. է։
*Ունէին ունելիք, և պէտ ինչ ունելիք։ ք. կորնթ. 6. 10։

*Ո՞ր ինչ դիանգամ խոստովանի ոք, կորուսանիցէ, եթէ զմեզս՝ և եթէ զարդարութիւն. ոսկ. յոհ. 9։

Ա՛յլ յորժամ վարկն սէր եւ անուանց կամ եւ ընդունելոյ թէց, լինին իբր ածականք մասնաւորիչք նշանակուեն նց. ըր, *Աշխարհ էին ես բնութիս. կիւոպ. ծն. 4։ Որ էին ես իբր ածական աշխարհին, մասնաւորելով զնշանակութիւն նր ։ Ըստ այսմ ես և ի սոսին։

*Ո՞ւ ոն դեսպան ձիով փութայ անքեցին. եղէզ. 4։

*Ա՛ չկամեցաւ, թէ մարդկային էին իր ք նպաստք ածայ նոցն լինիցին. կիւոպոսի. ի յաոաջաբանութիւն։

*Անէին ունիմ նուէր քեզ յանձնէ տալ. այ ոչ էին նուէր ունիմ տալ քեզ. լամբդնոցի. ի մէին. ոսկ. հձ։

*Ոչ էին և յասորւոց ընկալան տեղեկութիւն կարծեց. այ էին էին տեղեկութիւն. այս է, քանի մի. լամբ. պապ։

Սակայ՝ բաց ի բառիս էին, ի յետադասիլն անուանի եմ ընդունելութիւնց երբեմն և ի նախադասիլն, եթէ իբր մասնաւորիչ նշանակուեն նց վարեսցին, հնարկօրէն թուով և հոլովիւ համաձայնին ընդնս. ըր, *Ո՞ զաղթելոյն անդրէն դարձուցանէ՝ բաց ի ենախսարարէ ոմէնէ, որ ոչ անուն օտոյ կոչիւր. խոլնն. ք. 74։ Որ բառս ոմէնէ՝ լեալ է իբր ածական մասնաւորիչ նշանակութեամբ անուանն ի նախադրել, համաձայնելով ընդ նմա թուով և հոլովիւ։ Ըստ այսմ է և ի սոսին։

*Ա՞տելի ոք թագաւորի... պատահեալ պատուականի ոմէ+ ի ծառայիցն, զեմ զոր ունի չարուն առ թագաւորն, ի նա հնարի թագիել. կիւոպ. ծէ. 15։

*Ա՛յլ դիմակէ ոմէ+ ողորմելարտաքս. ելնէ. ոսկ. պէտ։

*Ընդարուէ իբր կշռէք ոմանք+ դատել. ոսկ. ա. պէտ. 9։

*Պատուասիրաց ոմանց դանձս աճէցի դնէին. յովն. կաթ։

*Ա՛յլ ի ժիկէ ելմէ, այլ ժիկք ինամնէ գոյցն. եղ էզ է։

*Ա՞ւայ յոմէնէ ոչ պարտաւորէ. նոյնէ ի քանն. հէ

*Ազամոք ոմանք+ ընձայէն օժտուիք ընա պատուասիրել տայ նմին զմարզպանուհին վրկանայ. յովն. կաթ։

Երբեմն և առանց իրիք համառձակուհե դնելն. ըր,
*Առեծի կին ցանկացար. կոլոսս. ընչ. ժ. 10։
*Ցա աւանիկ աղնուականն կին ցնկացեալ ևն։ ելք. 11. 16։
*Ընդ իբր թաթառով կին ջուր՝ ի ծովէն. ոսգ. յակ. 1։
*Նա եր մերձ նմ բնակուհ այլոն եղբօր։ վրդ. հարց. ք։
*Յովասաս ոն մարգարէի... գայթակղուհ՝ մնայ յո
լովից անթարգմանելի. նարկէ. կ։
Ոսկ կին՝ ի յարիշն՝ ի յոգինկնս, ուրեք ուրեք ըս հոլո
վին դնի համառձակ, և ըստ թուոյն անհամառձակ. ըր։
*Ընդանց յանցանաց էրէ գատիք (զմեզ). եղ էշէ վ. ը։
*Նկել առակայանայ սուրնց էրէ կասկածանաց. յովհ. կոս։
*Ա.յլովէ՞ տանջանօք հաւանեցուցնէ զնա. ճռ. ըն
*Որինօք է՞ ոչ վարեցաւ. ՚ի նոյն։
Ընտրի ՚ի վերոյ, եթէ իրը մանաւորիչ նշանակուհ նոյ
վարեսցին. քանզի սքն ըս որս և ընչն, հասարակօրէն
՚ի յարիշն յանուանս և յընդունելուիս՝ փխնկ մանաւ
որելոյ զնշանակուհ նոյ իրը ածական՝ առնուն զնոսին
խնդիր ինքեանց. ըր, *Ամանք ՚ի զօրականացն եկին ՚ի
քաղաքն. փխնկ ասելոյ, ոմանք զօրականք։ նոռ. 28. 11։
*Նոյնպէս և ՚ի զրաբանողացն... կորնեան։ յովհ. կոս։
*Պատմէր մեզ ոն ՚ի հարանցն, վրդ. հարց. ժբ։
*Զի ոն ՚ի հաւատարիմ ծառայից իւրոց ՚ի գործ
առաքեր յերկիրն հայոց։ եղիշ. վ. ք։
*Զի եթէ միաբանեին տարերքս, գուցէ ոչ ՚ի կարձա
մտաց... անապական զնոսա կարծէր։ ՚ի նոյնն։
*Մի ոչ զրկէք զ ՚ի մարդկանէ։ ղևոնդ. ՚ի նոռ. ընդդ.
*Տեսանել ինչ իմաստից ամբարելոց ՚ի սմա։ սրգ. յակ. 4։
Ըստ այսմ վարին բազում անդամ և թուականն անուանք.
և և անուանքս՝ բազում, հոլով, սակաւ, ևն։ որպէս
յայտ է յօրինակաց եղելոց ՚ի խնդրատուէ ճոցին։
Այլ աստ գիտելի է, զի ՚ի հարցական հոլովն յորժամ
յետադասին ոնն և ոչն, թէպէտ հնրկօրէն նադիրն
դնի ՚ի վեր նախընթացին, բայց երբեմն դնի ՚ի վեր նոյ

սէր միայն, և այն՝ յերկայնութիւր, *Յղէին նախարարք պոհն, որոյ անուն օտայ կոչէր։ փխինկ ասէլոյ, զնախարարսն ոմն։ ագռն։ Ըստ այսմ է տեսանել և՛ ի սոսին։

*Վոմիտ պոհն ասեն երկեալ։ այր զդոմիտ ոմն։ խոր։ է. 51։

*Նկայ ք տեսէք մի՛ զերծ պոհս։ այր զմերձերկ ոմն։ ոսէ.ա.3։

*Ունել աձնձին ռամիկ պոփ։ այր զռամիկ ոք։ վարփ. հայ. պ։

*Ընդէն յանդիմանն՝ շատ պոփ է միւսոյն շփոթեաց։ այր զշատ ոք։ այս է զբազումս։ է. նէ. 14. 30։

Պիտելի է ևս, զի՛ ի մէջ սէր նին ևնկն բազում ուրեք իբր զարդ դնին։ որ՝ Օ՞քոյ փափաք արտաքոյ այսպիսւոյ նին տեսանեմք սահմանի։ խոր։ ա. 31։ Ուր բառդ նին՝ իբր զարդ դնի։ զի կարէր առանց այնր ևս դնել այսպէս։ զքոյ փափաք արտաքոյ այսպիսի սահմանի տեսանեմք։ Ըստ այսմ է և՛ ի սոսին։

*Ահայց նա յաւէտ նին խրոխտ խստուէք զպատասխանիս պատգամացն դարձուցանէր։ յովհ. կոն։

*Նա՛ ի բազմաց ծորընծայ նին հիւրասիրաբուէ ակն կալեալ ապասէր։ նոյնն։

*Օ պնձռս հարստուէն մեք նիւ ոչ գիտեաք։ եղէկ. գ։

*Ի՛ ն ողորմուէ իմոյ սիրեցի զքեզ, և ոչ վնքս նիւ գէ. ն։

*Ցնս դուս զի ոչ՛ ի տնջնց երկեայ նիւ ես։ ագռն։

Դարձեալ գիտելի է, զի ուրեք ուրեք զօրութիւն դնին ամենական անուանք, և՛ ի խնդրոյն իմանին։ որ՝

*Դուցե սատակիցեն՛ ի նոցանէ որ։ ելէկ. 19.22. և 24։

Ուր զօրութիւն կայ ամենական անուն, որոյ խնդիր է բնա՛ ի նոցանէ. ոչ թէ ասէր. գուցե սատակիցեն զոմանս՛ ի նոցանէ։ Ըստ այսմ է տեսանել և՛ ի սոսին։

*Ա՛ ի խառնեսցես՛ ի համբարս բարեդ քոց՛ ի չարեցն իմոյ. փխինկ ասէլոյ, ինչ՛ ի չարեց իմոյ։ նոր. կբ։

*Ոչ ումեք թողացուցից՛ ի մեծամեծ հարուածոցն. փոխանակ ասէլոյ, ինչ՛ ի հարուածոցն։ ելէկ. է։

*Ոմնեվասցն յաշխատուէդ. փխինկ ասէլոյ, զինն յաշխատուէդ։ լամբ. ասղ. 118. 136։

Աստ Տառնակեան անուանեցաւ՝ Առիւս. երկաքանչիւր, և
իւրաքանչիւր.

Սրբոյ իւր ածական վարդին, բազում անգամ զօրութիւն
ունելով զդիւականն. ՚ի՛ր, «Ա՛յն դուռն ձայնակից
՚ի յանցանելն լաբ. ՚ի ռէին. առ. 30.

«Երկոտանեաւքդ աղօթիւք տօնողացս ողորմութիւնդ.
«Դոտոտանէաւ ՚ի վէր իւրոյ արմատոյ արձնացին լաբ. պատ
Առակ յորժամ յարին ՚ի գիւականն, հասարակօրէն նախա
դասին նշ, և իբր ի բժշմ անհամաձայն դնին. ՚ի՛ր, «՚Ի
դուռ կոշմանէ գետոյն...բնակեցուցանէ. խոս. ա. 29.
«Ո՞ւ է՞ր արդեօք ՚ի կէր գայս արկաք, եթէ ոչ՝ սակս
դուռ կարևոր ինչ պիտոյից նոանց, ՚ի ռէին. յովհ. ճ. 18.
«Երկոտանեաւք ծայրիւք... ծածկեալ է յեղակնացս
բնութեց. ընդհ. ՚ի ներբողս հրեշտակաց.
«Որ և հակառակութիւնդ է երկոտանեաւք կոշմանդ. նոյն.ընդ.
«Ոչ եթաց՚ել է գուռ յերոտանեաւք մտաց. եղիշ. խոտո.
«Դոտոտանեաւք գործոց հատուցմունք լինելոց է. և
խորհրդոց և բանից քննութիւք. առգ. ա. պեռ. 9.
Նայց երբեմն ևս՝ այլ սակաւ ուրեք համաձայնութիւք դնին
մանաւանդ ՚ի դերանունս. ՚ի՛ր, «Ա՛յսպէս դուռամ բանիւ
սոյն այս յայտնի ցուցանին, խոտորով.
«Ո դուռամ աւուրն ածին զնա առաջի նորա. ափոն.
«Ը տեմարն գանձուց (է սիրտն) երկոտանեաւքդ կրիցն՝
որ՚ի մեզ, չարին ասեմև բարւոյն, առգ. ա. յովհ. 6.
«Տեսցուք պերկոտանեաւքդ սոյ բարև բախտուհիս պիտոյից.
«Ընդածելին անլռհերը փութով զհաւատացեալ հօտն
յերոտանեաւքդամ ժամանակի յովհ. կոռ.
«Ով զի երոտանեաւքդ նշ չարափառութիւնք յոյժ աննման
նիք են մեմեանց. յովհ. եղոտ. ճիշ.
Այս ևս՝ եթէ բայ անկցի ՚ի միջի, հասարակօրէն համա
ձայն դնին. ՚ի՛ր, «Այսց դուռովն ոչ է դանդաղել
ասել օրինադրութիւն՝ ՚ի գիրս պերոյից.
«Ով ՚ի դուռամ ասէ յառակին լաբ. ՚ի ռէին. յոյս.

«Այս չէ՞ր ատեանէն տալ կոչմանց՝ է գէր պէտոյէր։
«Ի՞ստ էր ատեանէն՝ ի մացել դատողութեանց՝ զմի և զնոյն
յայտնի գձշմարտութեն իրողութեւ յովհ։ ԼՀ։ ժ։
«Ո՞րտաքոյ չէ՞ր ատեանէն՝ ելանել որջից՝ առիւծ կոթ։
«Պիղատոսն հանդիսից գումարեաց...է՞ր ատեանէն՝ ցուցանելն զօրութիւք՝ է գէր պէտոյէր։

Ասացի՝ ի վերոյ՝ հասարակօրէն նախադասելն զի հա-
զիւ ուրեք կարասցուք սը. և այնպես գրել՝ առանց
համաձայնութեան. մանաւանդ է՞ր ատեանէն՞ էր, «Այլև
դրօշից անգի՞ր ատեանէ՞ր՝ տեղեկանայր՝ ի նմանէ։ Ես
ընդ դ։ Ոչ է՞ր ատեանէն՞ գրել՝ առանց համաձայնե-
լոյ է՞ անուանդ՝ դրօշից։ Ասա այսմ է և՝ ի առնն։
«Ո՞վ հնարեաց բանիւն է՞ր ատեանէ՞ր ոչ գտաւ վեցօր։ է։
«Հաջուեաց կարեցին՝ ի դարս է՞ր ատեանէ՞ր։ եղիզ։ է։
«Հաւասիկ ես մատնեցից զմարդիկ է՞ր ատեանէ՞ր՝ ի
ձեռս ընկերի իւրոյ։ կ՞ոտ։ 11։ 6։
Ոչ քառս դէ՞ս՝ յոգնակի անուանց ոչ կարասցուք
զի է անյոգնական. այլ՝ ի կարասցիկ եզակեան անուանց՝
է՞ հոլովին համաձայն դնի. ել, «Ո՞ զաւրաստ ամին
դէ՞ոյ զօր հաւատանիցէ։ ա։ նահ։ ՚։ 28։

ԳԼՈՒԽ. Ը՛։

Յաղագս համաչյանութեան երկանութեանց ընդ երկանութեանս։

համաձայնութիւն երկանութեանց է՞ր երկանութեանս
կայսմէ, զի եկիզ սը՞ առ միմեանս համաձայն
լինելով և հոլովիւք՝ վարին՝ ի բանս իբր նոյն,
ըստ իբրև մի երկանութեան։ Ասակ երեք դէ՞ք է՞ր կարի՞ն,
գիտելի է, զի՝ ի մէջ սը՞ եակեան երկանութեանս ինչ՝ կա-
րի կայել՝ ամ երկանութեանս՝ է՞ իւրաքանչիւր դիմաց
նոցին, (բաց՝ ի տասնեակեանց)։
Ունէ նախ՝ կարի կիսկանս. ել, «Ո՞ այլ կորատեմ, և է՞
ինչն անփորձ եմ։ նաւ։ ՚։ բ՞ոնն։ կո։

*Լեհ ասես, ինչ ինչ ինչ

*Նոյն ոտ և այժմ պատուէր ղհարսանիսն։ Ռութ։ 2. 1։
*Նոյն ոտ է և այն՝ զոր ասաց ի մատթէի, մի գանձէք ձեզ ղգանձս յերկրի։ Ես. Ճղ. Ի Ղեւ. ղոյ. ժբ. 33։
*Նայէ պնդեալ պոյն աղքատաց տացես։ Վրդ. հրդ. ծբ։
Սոքա երբեմն անհամաձայն ևս դնին, թէպէտ և ի սա կաս. որ, *Նոյն ոտ նախ քան զայս՝ զանօրէնն լեզուս ի ընդանց ածեալ էին զերկրաւ։ յովհ. հ։
*Ի ոյն իսկ յայոոխէ նկրտիցէք։ ոտգ. ը. պէտ. 1։
*Նոյն ոյոմ և պօղոս վկայէ ասելով նոյնն. ը. պէտ. 5։
*Ասէր յաղագս ոյն և ոյոր իրի յանդգնութեա...նղովեալ հերքեցան։ ղնոտ. ղնդ։
Գիտելի է, զի երբեմն նա և ստացական դերանունք ածականք յարին ի ցուցականս, ոչ իբր ածական նոցայն՝ այլ անուանոյն յորս, յարին. որ, *Ոյր ինչ է ոոյ այդ մեծ տերութիւդ։ եղիշ. ը։ Ասէր դերանունս ոոյ է ածականն պէտութիւն, և ոչ այլոյն։ Ոստ այսմ և ի սոսին։
*Ոյա ջնորդեցեր արդարութիւն ժողովրդեան ոոհ այսմ, զոր փրկեցեր։ Ելէց. 15. 13։
*Որ այն էմ ժամանակ, յորժամ յոգնականն վերադերձի բուսական։ ի գիրս պէտոյէց։
*Որդիս Ղեւ այս խեռ է և անզգամ։ ծննդ. 21. 20։
*Ո՞մարմին Ղեւ զայս պարտ է ասել։ վրդ. հոբց. դ։
Այլ ասա պարտ է ընկատել, զի յորժամ երկու դերանունք յարին ի միմեանս, եթէ երկոքին ևս՝ և կբմինն ինչ է ականն, նախդիրն հաւասարակօրէն դնի ի վեր առաջնոյն։ որ, *Ո՞այս անձամբ անձին բաղադրմ անգամ չեմ ինքն ծանեայ։ լամբ. ոաղ. 37։
*Ո՞մեզ ինքենոս մատուցանէք բոլորիցն ոտ։ խոսրով։
*Ասպանուէ...պնոյն ինքն զնմանէն անուանէ։ սրգ. յակ. 9։
*Ինքնոյն ինքն որդին կորստեան մարտենն։ հիւպոլէոտոս։
Ընդհակառակ ուրեք ուրեք ի վեր երկուցն ևս դնի. այլ այս ի սակաւս կոյժ։ որ, *Նա ոչ երևեցաւ զղջումն...ինոյն ինքն յարդամ և ի ծնունդս հորաս։ լամբ. պոպ։

• Ը. միածինն պնդոյ ընդ հայրն համարեաւ ասէ. ա. 38։
• Ը. նա ընդ զօրենսդիրն կացուցանէր ընդ դատաս-
խաղ նոյն. ա. 40։

Ասէ եթէ դերանուանքն իցեն երկք, յորոց մին կոչէր
կուքն իցեն էական, կամ երբ էական, նախդիրն դնի ՚ի
վերաւանդոյն և վերջնոյն. որ, *Ա՛ ոզի ՚ի նոյն ինքն ՚է
նա հաւատացաք և խոստովանիմք։ ոգ. ա. յովհ. 9։
• Ը. նոյն ինքն պնա տեսին յերուսաղէմ ՚ի մեռեալոց։ էփ. ժե. 10։
• Ը. նոյն ինքն պայս ՚ի բարձանց ունէին։ գրիգ. ոչլոր։
• Ը. սոյն ինքն պայն խորհրդանկուք ասեն։ ասէ. ք. 22։

Ասպա եթէ դերանուանքն իցեն ցուցականք, նախդիրն
դնի ՚ի վեր ամենն. որ, *Ա՛ սոյն յայս միտս երգեաց
զերեսնևմիերորդ սաղմոսն։ ոգ. ա. պէտ. 9։
• Ը. սոյն պայս քարոզն խրատէ՝ փուքաւ խոստովա-
նուքէ յապաշխարուքէն։ կոտ. ՚ի ՌՀՆ. քոմագրչէ։
• Ը. սոյն պսա գիտէ բանս ըստ վիճախարի սկայիցն միակա
մեալ գործել (գաշտարարակն). յովհ. կալ։
• Ինչպի և խաստուհին պդոյն իսկ պայդ կամի։ ոգ. յակ. 8։
• Ա՛ սմին իսկ յայսմ ժամու եղև իսկ և իսկ դառնա-
(աշուղ) յոստիկանէն։ յովհ. կալ։

ԳԼՈՒԽ. ԻԱ։

Յաղագս համաչափութեանց դերանուանց. և նախ՝
Յաղագս համաչափութեանց էական դերանուանց

Ան. դու. ինքն. իւր։

Դերանուանք որովհետև այլևայլ են տեսակաւ
իւր էական, ցուցական, ստացական, յարաբե-
րական, և դիմորոշական, այլև այլ օրինա-
կաւ յարին յանուանս, և պէսպէս եղանակաւ հա-
մաձայնին. զորոց կամեցեալ խօսիլ կարգաւ՝ ասասցուք
նախ զհամաձայնուքէ էական դերանուանցս՝ ես, դու,
ինչն, եր. ըստ որս են և դերանուանքս՝ ինձանէ՝ էրձա-

ցին. (ես և յուդայական դերբանուանքն՝ ոմ. պո. նո. յորժամ՝ ի գործ ածին էականապէս)։

Սրբա աստիճին գոյականապէս վարին. և ըստ օրինակի՝ գոյական անուանց՝ լինին անուն բայի, խնդիր բայի, և խնդիր էանունելուէց. ոյ ունիմք ասել յիւրեանց տեղիս։ Եւ և խնդիր նախադրութեան. ոյ յայտ է յերեսս յառաջին մասին։ գլ. ծբ.

Իսկ՝ ի յորելն յանուանն՝ լինին՝ նախ խնդիր անուանց գոյականաց և ածականաց. որ, ոյ՝ ի Թշնամանացն քո պիտ՝ եղիր քեզ այդ։ գեղգ. 57։ Որ դերբանուանդ պիտ՝ է խնդիր անուանս ընդհանուր։

* Ո՞վ հաճեսցի ինձ փառաւորել։ երկնից. գով. արիոպագեայ Որ դերանուն ես՝ է խնդիր ածական անուանս պիտաւորիչ։ Ի՛նչ այս ունիս զառանել բազում օրինակս՝ ի խնդրառութիւն անուանց,

Երկրորդ՝ լինին յատկացուցիչ. որ։ * Սիրտ իմ ուրախ եղև յիմ վաստակս իմ։ ծաղվ. 2. 10. Որ դերանուն իմ՝ (որ է սեռականն դերբանուանս՝ ես), երկնից լեալ է յատկացուցիչ անուանցս՝ սէրս ես վաստակ իմ՝ ստ այսմ է տեսանել և՝ ի յաջորդ օրինակսդ։

* Այրաց երիցդ իմ տեղի տուք՝ ի բաց դնալոյ յովիկոն
* Ձեռնք փակեցան՝ ի կորստենն ժամու. մատիք փո աղաղեաւ՝ ի սահմանին անձկութեան։ նար. ճէ.
* Աղջունեաւ և դու՝ ի դիմից ձեր զքհոյպետդ։ ղնարհ. ղղե.
* Ո՞րինչ գործ է ձեր. ո՞ր գործ ձեր զինչ է։ եղէկ. ե։
* Ի՞նդէոն ձեռաւքն փոխ անդրէն նմին մատուցանէը. եղէկ. ե։
* Ո՞ՀՀ՝ ի նա զամենեսեան զմեզ շնորհօք եւ՝ լամբ. հ՞ՀՀ։
* Ահմանաք քաջաց ասէ՝ զհնն է՝ բէեռնոյ, որքան հատաւ նէ՝ այնքան ունի. խորէն. հոփոր. ե. պրմ. 7։
* Ընդ. օտարթիս աստէն կապեցաք ցանկութիւ՝ ոչ՝ եփես. ժ. 12
* Ա՞ր որս արդարութեան հանդ իսի՝ ներեցեր ըլամբ. ասղ. 64
* Ոչ ոք՝ ի Թես Թեղեաս՝ նորա լամաստիոյն հ՞ՀՀ. նոյնն. պս։

Երբորդ՝ լինին բացայայտելի՝ ի ձեռն գոյականն անուա
անց՝ համաձայնելով ընդ Թուով և հոլովիւ. որ։
* Եւ խմաստութեամբ բնակիմ՝ ի խորհրդեան առաք. 8.12։
Ուր ընդոծոմբն է բացայայտիչ դերանունեանն եւ։ Ես ա
յսմ է տեսանել և՝ ի յաջորդսդ։
* Եւ արդ՝ ես երկրածինս մարդ՝ կենցաղականաւ անկայ
ուն գոլիւ զբաղեալ. նորընկոյե. ի բառն. է։
* Եւ հովիւս յանդեայ. և զոմս ոչ խորքդ զի՞ արաբրին.
է. ըգ. 22։
* Ընդ գլխոյն ընծեցաք և ձե՛ անդամքս ներ. երգն. է. 22։
* Ո՞ այսուհետեւ ողորմեացի մեղ անձանց հեռնգուցց. խոսր։
* Ո՛չ յերկուանամ ինձն ինչ բազմեցելոյն՝ ի նոսա
քանի զերկրպագուելն մատուցանել. յովհ. ևմասս. ժե։
* Նոքին իսկ որդիք օտարաց արգելցին. ծնբ. ճառ. ժե։
* Ո՞նոքին իսկ զփարիսեցիսն անուանեաղուէս. լգն. ժգ. 32։
* Ո՞մերս զգեցաւ մարմին. և՝ ես ո՞ի մարմինս ադամայ
զոր էառ, սպան զմեզս. լմբ՝ ի ձեռն. ոաղ. 118. ի6. 4։
* Ոչն ես պետրոս վնն՞ր բրձրգոյն լինն խոսքր.նահոյ.21։
* Նոյն ես հայրն սիսոյի՝ մինչ մտանէր՝ի խուցն, միշտ
փակէր զդուրս. վարք հարց. գլ. նե։
Ընդ՝ յարին յածականս՝ առնևևին համաձայն ընդոծին
Թուով և հոլովիւ, թէ՝ ի նախադասիլն՝ և թէ՝ ի յետ
տադասիլն. որ, * Ո՞ՂԵ զմեզաւորս արժանի աներեր փա
ռաւորել զքեզ. յովհ. եմասս. ծը։ Ուր անուանս պէղաւորս՝
լեալ է ածական դերանունեանս պէղ՝ համաձայն Թո
ւով և հոլովիւ։ Ընտ այսմ է և՝ ի սոսին։
* Ակնադարձեա պէս զամենամեղս ներ՝ ի բառն. լե։
* Ո՞այս պիտերազմ նախ քնքն վանել՝ եւտ մեզ ձրի
փրկուել. և ապա զօրացոյց և զոկարս պէղ՝ նովին զիս
նու կալ՝ ի հաստատուել։ երգն. ա. 69։
* Պարարակ զենումն... վնասէր փոքունցս և անհնազանդ
դիցս և օտարացելոցս է։ խոս. յոհաքառն։
* Ո՛վ մտացի քոս, և ո՞ւր ուսար վիրաք զվէր բժշկել։
լմբ. ոտին։

*Ոչ էին ոք հայեցեալ ի մերկասիրտդ ինձ բժշկուել։ Ժամ ՃԶ
*Ոչ ոք լուսապզեաստդ ընդկ՚ր յուղարկեցայք ընդ՚ի նոյն խաւարն։ Եղիշ. վրդապետ. գլ. գ։
*Նկն աւետարանեց խաղաղութե՝ ընդ հեռաւորսդ՝ եւ խաղաղութե մերձաւորացդ։ Եփես. Բ. 17։

Ըստ այսմ յորին սոքա բաղում անգամ եւ յընտանեկան ընթերս՝ իբր ածականս՝ համաձայնին նոցին. որ, *Նա զիմարդ եւ տառապեալս զմեծագոյն արարչագործութենէն հզօրին ոչ թուեցից, խոս։ Այլ բառդ պատուական՝ լեր եւ ածական դերանունանս։ Ըստ այսմ եւ տեսանել և՛ յառաջիկայ օրինակսդ։

*Ով յուսահատելոյս ինչ միջնորդեսցես.... Թէ՛ ի կործանելս չեռ ակնարկեսցես։ Նար. ։
*Չնծացաւ արարիչն բնութես՝ ի գտանելն զկորուելս պղեր։ Գէդ. Վեպ. ի ծննդ։ ղուկ. ՃԵ. 9։
*Նշեւորդի մարդոյ. և զօտարացելքս պղեր ընտանեցոյց իւրում ածուեն ասրփ. ա. յովհ. 1։
*Ո՞ առաւել ընտանութի ընդ ծեզ հաւատացելսս յմէշ առնէ, տեր ասծ մեր ասելով։ Խոսրով։
*Նա տեղ բերկրեցեալդ զսովորական օրհնաբանութե բանիս երկրորդեմք։ Նար. գով. կոստնի։
*Ոչաղս բանբասելոյն ընդեմ օրհնեց...պէտք հետեւողնորին ո՞ ուսոյց չարին չար հատուցանել։ լամբ. ապնի։
*Ոսկ ասէլն՝ արդէն իսկ յաշխարհի է (նեռն՝) պնոյտանոյ ասե զհերձուածողացն։ ասրփ. ա. յովհ. 6։

Այլ գիտելի է, զի դերանունս նոքա՝ յորժամ հանդիպեն ցուցական դերանունամբս նոյն՝ յարի յանուանս կամ յընտանեկանս, բաղում անգամ իբր ածական վարին, երբեմն համաձայնութե, և երբեմն առանց համաձայնութե. որ, *Ոչանզիլ և նոյն ինքն քո վէմ անուանեցաւ։ յովհաննէ. էմատ. գ։
*Ո՞ նոյն ինքն զհայր ընծառեսանիցեմք։ ասրփ. Բ. պետ. 2։
*Ո՞նոյն ինքն զքրիստիցն ասէ՝ քարինքդ աղաղակեսցեն։ Նանէ. վ էրգանոյ՝ ի Ճառն գալստ. պետրոս։ 51

*Ոչ ի ձեռն այլոց, այլ՝ ինոյն ինքն յաճախապետէին ուսանին միշտ զհմաստուել։ ընդդէմ հրեշտ։

*Զոմն տեղի հաստատել զձշմարտութեան ի նոյն ինքն ի խորհրդական բանիցս։ լամբ. ի մէկն պատարագէ։

*Նոյ հրեշտակաց բաղմութեանն ի նոյն ինքն ի վէր այրին երեսաց տային փառս այլ։ եփես. ե. 15։

Ի վերոյգրեալ օրինակսդ երկու ինչ արժան է նկատել. մի՝ այսոքիկ դերանուանք յիմմի նախադասին բացասյայտչաց իւրեանց. իսկ ածականայն ուրեք ուրեք նախադասին, և ուրեք ուրեք յետնէսին։ Երկրորդ՝ զինախդերն իբր ի բազումն դնի ի վէր երկուցն ևս, այ ի վէր դերանուան և անուան կամ շուներութեան, և սակաւ ուրեք ի վերայ միոյն։

Ի վախճան այսոցիկ դերանուանց զայս մի ինչ ևս արժան է առնուլ ի միտ. զի աչք Թէպետ լինին յատկացուցիչ, այլ ոչ յատկացուցանելի։ Այնուհետև այսմ Թէպետ լինին բայայայտելի ի ձեռն գոյակին անուանց այլ ոչ լինին բացայայտիչ, բայց եԹէ ի սակաւ տեղիս. որ, «Այս երկու կողմանցդ լինիցին մեղք՝ նոցա ի չեզ։ ընդդէմ. ընդ։ Ուր դերանուանքս նոցա ի չեզ՝ լաւ են բայայայտիչ անուանս երկոս կողմանցդ։

Այս ևս Թէպետ լինին աչք խնդիր անուանց, ևս և շուներ նելուեց, և բայից, և նախադրուեց, այլ ինքեանք ոչ առնուն զխնդիր։ Այս եԹէ ուրեք ուրեք երևեսցին առնուլ, այն է վասն բային՝ որ եղել է անդ կամ նոր գործութ, և կամ զործուէ։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Ժ

Յաղագս դամաչայնութ ցո-ցոչան դերանուանցոյ՝ Սա։ դա։ նա։

Ոքա յորժամ հոլովին՝ սա, սորա. դա, դորա. նա, նորա. գոյականապէս. և պէսպէս օրինակաւ ի գործ ածին. որպէս ասացաք այժմ ի նախընԹաց գլուխն։

Ոսկ՝ ի հոլովելն՝ սա, սորին. դա, դորին, նա,նորին. կո՛ նորուն՝ վարին ածականանա՛. և իբր ածականք յարին յառաջոյ յանուանս՝ համաձայնելով ընդ թուով և հոլովիւ. և այս հասարակօրէն՝ ի հինգ հոլովս միայն։

Նախ՝ ի սեռականն. ար, *Ասացան վա՛ որին խորհրդոյ. յր վա՛ այսր խորհրդոյ։ ընորհ. ՚ի ներողին։

*Որինակ ես արուեստին զարդ՝ որին հոգևոր պայճառուեն զարդուս. յր այսր հոգևոր պայճառուեն։ նոյնն. ընդհ։

*Նա՛ ՚ի վե՛ր դրին պատուհասն՝ երթալ ձեզ յասորեստան, և լինել մշակ յարքունիս. յր՝ և ՚ի վե՛ր այդր պատուհասի երթալ ձեզ յասորեստան։ եղիշ. ե՛։

*Կամիս յեհմելանել և անդ վա՛ դոյնի իրաց դատել առաջի իմ. յր վա՛ այդոցիկ իրայ. գործոց. 25. 9։

*Պատուղն թէպէտև նորին ծառոյն է և ծագկին, այլ ամիս որոշել է ՚ի ՚ինչ. յր նոյն ծառոյն. առակ. յակ. 4։

*Ա՛հաւասիկ նորո՛ն ասացեալ է, ո՛չ կարէ քաղաք թաքչել ևս. յր նոյն ասն. էվթոպիոս. ժղ. 15։

*Ո՛նոցին տեղեացն և գիւանոնն կատարեն. յր այնոցիկ տեղեաց. յովհաննէս. նմասպոսէր. ե՛։

Ներկրորդ՝ ՚ի վերջահոլով տրականն. ար, *Ա՛յս քանզի այս բառ՚ին մասին կնքեցաւ և ձշմարտեցաւ առ այրս մահու, և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ. նաթ. ճե։

*Ը՛ստ որին օրինակի առնէին մարգարէքդ՝ ղու՛. 6. 23։

*Ո՛նքան օգնականին հետևեցան. լամբ. ասղ. 62։

*Ո՛ր գարէքդ տեսուածք՝ նոցո՛ն իրաց արար զմեզ խորհրդազգածս. յր այնց իրաց. բնութիւն։

Ներորդ՝ ՚ի գործիականն. ար, Ասվ՚ին ձեռամբ շինեմ և տապալեմ։ «էբէրնոս էնոսն. ճառ. է։

*Ասվ՚ին բանիւ ընդ մէջ պատերազմին։ ոսկ. ՚ի լուկա. փա՛։

*Ո՛նոյն միառաւորուն հոգւով կոչեցաք։ էնիակ. ճե։

Հորրորդ՝ ՚ի պարտականն. ար, *Տասասան արկից զառնեսին ղոսա պսովին բագնաւ։ ՚ի ճառընթրիս։

*Ո՛ւմ զբանական պսովին տեղեաւ գումարէր։ պապ.ող։

*Նշևեջս առնեն զնովէնէէ պատկերըօքն։ ագաւե։ Հինգերորդ՝ ի ներդեայականն. որ, Նկայ՛ք ի միմիանս վայրի զբանս ի լուսէ դադարեցուսցուք։ ոսկ. ա. 10։

*Մի՛ ի դմին յամառուսէ պնդեսցին։ եղիզ. վերտ. գլ. ը։

*Ի նմին յամառուսէ կան։ եղնակ հոգեոյն. ծր։

Ոսկ յայլ հոլովս հասարակօրէն իբր գոյական վարին. և եթէ հարկ լինի ածականաւք ևս վարել՝ ի տեղի սոցա դնեմք գոյացական դերանունս՝ Նայս, այդ, այն։ սոյն, դոյն, նոյն. որպէս տեսցի՝ ի ստորև։

Նայլ գիտելի է, զի վերոյդէել դերանունքդ երբեմն ըստ Թուոյն անհամաձայն յարին յանուանս. որ, *Ալ ասն ասէին իբաց ագաբոս մարգարէականայր։ գործ. 48։

*Նյամ և պօղոս վկայէ....ոչ սովին բանիւք, այլ՝ ասվն մտօքս։ ասէ. վերտ. ՝ի մեկն. ք. յովհաննու։

*Ալ ետրոսին իսկ երաց չարաչար... տանջեցին։ ագաւե։

*Դասվին մտօք իմացիր՝ և որ՝ ի կարդիս կայ, նաւիչնոս յոբ։

*Օ ամէն հաղորդս արար նմին չարչարանաց։ եղիզ. կայր մեր։

*Մի՛ դարձեալ...նովին ցանկութիւքն վարիք։ առկ. ա. ալեք. 3։

Նսացաք ՝ի վերոյ՝ Թէ սոքա ՝ի հոլովիլն, սա, սորին. դա, դորին։ ևս, վարին ածականապէս. և սակայն բազում ուրեք ըստ այսմ հոլովմանն ևս վարին գոյականապէս. որ, *Յայտնեսցի և իղձք պաշտատանաց իմոց ըստ ումն լանք. պաւղ։ Ուր սմին դնի իբր գոյական։ Նստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ ղկին։

*Նայլ փորձուածիք արտաքոյ սոցին՝ մարմնականք են։ առկ. յակ. 3։

*Օ ամ՛ինչ առեցի, և սիրոյ տուին հետևեցայ։ ղկ. 12

*Դմին կայ մեծն և հրաշալին, պատրն անյաղթ. ճառ խաչին

*Նդրաբացն ձրի՝ ի նորոգ շնորհէն։ ոսկ. կոպ. ա. ճառ. 8։

*Հատուցաւ այս նոցին դատապարտելոյն։ լանք. սաղ. 78։

*Նբանել ևս առաքելոցն քարոզուել, և նոցա ձայնք ըստ ամ երկիր հասին։ ճարտ.

ԳԼՈՒԽ ԺՀ.

Յաղագս հնամեայնոցէ ցուցակին գերաշնորհանացն։

Ա.յս այդ այն։

Ա

ռաքս միշտ իբր ածական վարին, բազում անգամ զօրուէ ունելով զգոյականն. որ, *Ա.րդ՝ լսելով պայսոնէ՝ էր ո՞ առաւել զարմանաս. էր մեծատուին՝ որ տկարանան տա պայսոնէ, եթէ էր աղքատան պետրոս՝ որ հաւատովն մեծատուն էր՝ պայսոնէ հրաշագործել։ ոսկ. վ.պօ. յակ. 6. ՚ի չէոսգէրս։

*Նախ յայտ իսկ տեսէք զզօրուէն արարչին։ գաւս։

*Որ ինչ ՚ի խոր է քան զքեզ, պայն մի քններ. և որ ինչ հզօր է քան զքեզ, պայն մի հարցաներ. որ ինչ հրամանս տուաւ, պայնս՝ այծ զմիտս քոյ։ կոչ. ա. 6։

Ա.յլ յորժամ յարին սոքա յանուանս, ՚ի նախադասիլն հասարակօրէն, համաձայնին էնոսա Թուով և հոլովիւ՝ բաց ՚ի բացառականաց յանգելոց ՚ի է. ար,

*Ցմա դու զքանչելի և զանձաւ խորհուրդն՝ միշտ հանապազորդ յայսմ խորանի բնակել։ ոսկ. ա. 10։

*Ա.յոցէկ տրկուանց դիւրին է լուծումն։ էփն. ծա. 33։

Ա.յդս ձևով որսասցի ՚ի ձէնջ փրկուէն։ պէտրէ։

*Ա.ր զոր խօսիմս, ոչ եթէ էն ան խօսիմ, այլ՝ իբրև անզգամաբ էն կարգի այդ պարծանց։ ք. կոր. 11. 18։

*Ա.պաշխարուէ չէք յայնմ աշխարհի։ ՏԾէ. ճառ. ղ։

*Ա՝ ակ և մեք զնծայիցես բանի խրատու սերմն յայնց առաջնորդաց ոգիս սերմանեսցուք։ ղևոմ. քնդհ։

Ա.յց երբեմն ևս առանց համաձայնուէ դնելն։ ար,

*Ա.ր այս ներգործուէքս եցոյց զմարմնոյս անմեղուէն զի կրեաց զհարկաւորսն։ գրիգոր հայս։

*Ա.յս բանիւք ևս բանայ զմիտս կուսին։ էփն. ա. 36։

*Ա.ղէ՞ր է կորուստ այս իւղոյդ։ Տաւս. 26. 8։

*Ա.ւորսանես զանձն քոյ այս ախտիւ։ վարդ. հարց. ծ։

*Այն տանն փառք և մեծուէն է պետրոսեէ։ ընդ. առ. 111

*Օ.այն տեղեաքն փորէք։ Տաճէրէ։

Ընբռնեմն ևս միայն ըս հոլովին համաձայնին, և ոչ ըս թուոյն. և այս յաւէտ յանեզան անուանս. որ, *ի միտ առէք զմեծուն այոր շնորհաց։ առգ. յակ. 4։

*Յայտ է՝ զի այսմ կենաց պիտոյ է օրինադրուին, և ոչ հանդերձելոյնն։ խոս. ի ՏԷՆ ժամագրութ։

*Որըր դեղ այդմ վիրաց զղջմունեն ոսկ. ա. 33. յորդ։

*ի մանկուէ յայդմ օրենս մնել էիր։ ԵՂՆԶ. Վ՛դ. գ։

*Ա՛ռեալ են այնմ կենաց՝ որք ոչն կերակրին պատուէր բանօքն այլ։ խոսրով. ի ՏԷՆ ժամագրութ։

*Ա՛շխարհակալուէն ասորեստանի առ այնս ժամանակօք վարիւր յայտնապէս։ խոր. ա. 20։

Ասկ եթէ անկցի ի միջի բայ, գրեթէ միշտ համաձայնին. որ, *Ասկ որք այսպէս հետևին կրօնից, ամ ինչ նոցա ըզդեմ բաժանեալ է։ լգն. խբ. 23։

*Ա՛արդկային սեռի այսոքիկ պատահին ախտք։ նոճկ։

*Ըորին աղգս և այսու վերածայնին կոչմամբ։ ընդհ հրշ.

*ի վր այդը ասէ վիմի շինեցից զեկեղեցի իմ. լմբ. ոսե.

*Օ մեզ ո՞այնմ արժանաւորեսցէ առաքեալն։ այնու. ոաղ. 49.

*Ա՛յնոքիկ պնդեցան վաստատուեցան բանք։ շնորհ. հրեշտ։

Ասացի ի վերոյ՝ բաց ի բացառականայ յանգելոց ի է. զի ըս այսմ հաղիւ ուրեք համաձայնին սքը, բայց թէ կրկնեսցի նախդիրն, և կիմանկցի ի միջի մասն ինչ բանի. որ, *Ասկ քահանայական կարգն յայսոսանէ ի գործոցս որիշ է։ լմբ. ի ՏԷՆ. պատարագին։

*Պաու յայսոսանէ ի տուանցս արտաքս վազել՝ միայն այլ հնազանդեաց։ նոյնն. ի ՏԷՆ. ոաղ. 61։

*Ասկ որ յերկոցուց յայսոսանէյերկասիրուեց վերջացեալ գտանի ի գործնկին և ի տեսակն ընթացիցն կասել... զիաւրդ կարէ ի մեծամեծսն պարապիլ։ ոսգ. յոոաջ։

*Յայսոսանէ տիրական հրամանէ սարտուցել՝ տարտամ առին կատարուէն։ լմբ. ի ՏԷՆ. պոտ։

*Յայնսոսանէ ևս տեղւոջէ հրամայեբ զնա հալածել։ յովն. ինե։

Իսկ յորժամ յետադասին սէր անուանայ, հասարակօրէն համաձայնին ընդ նմա թուել և հոլովել։ որ, «Ընդաքեզ քեզ են գանձել դաւինքս այսոցիկ դժնդակ ք։ նոր· ը։

*Ո՛պա՛ վախճան կրեր՝ ի կենացս յայսոցանէ։ յովն· կոր։

*Ի մեռելոց յառնելոց ես մարմնովդ այդուհետ, կոչ·գ·40։

*Ի աղուց հիր դու վճռել՝ ի տանջից յայդցանէ։ ագաթ։

*Ընդ պատուդ խմաստունն այնոքիկ, որ զողորմութիւնն ծնանի, քարի են։ առգ· վեցգ· ի ռէին· յակ· 9։

*Ի լերինն յայնիկ զամ գիշերս ագահեր։ լճն· ը։ 37։

Ընդլուրեք ուրեք ևս ոչ համաձայնին. որ, *Ծահեմ՛ս կացի զաշխատութես այս՝ սկիզբն։ նոր· ձէ։

*Յորժամպարզմիս այս յաղթես, այլ ևս ամ պարզմունք չարին դիւրաբար յաղթին. վարս· հարց· է։ ձեռ։

*Այս պատկառիմ՝ ի բանեդ յայդ։ ի նայնն· ծգ։

*Ո՛չ սաստես առնդ այդ՝ ի վարս «էյն յակ· ծծէ։

*Սուրբ հարատևեացն, այն հայեցիք՝ ընդ ձեզ լինել մեղ պարակիս՝ ի ղարագնոյն· հանուն· ճէ։

*Այն ոմանք՝ որք թողուն զբազում տաղանդս ոսկւոյ, և սակս միոյ ասղան բարկանան, և ի սիրոյ ասղանն այն շփոթին յոյժ։ վարս· հարց· է։ ի ձեռագիրս։

Իսկ երբեմն հոլովիւ միայն համաձայնին, և ոչ թուով որ, *Այրկոքումբք այսո՛ նորայն քարողել լինի զօրուն· փոխանակ ասելոյ այսոքիւք։ լճն· ը· 51։

*Այս ինձէն իսկ յիշեմ ասէ հարքն իմ, որ նստեր ի մեծ գահոյս այսմ։ եղիզ վեցգ· գլ· գ· ի ձեռագիրս։

*Սովորեալն գայլքդ այդ հանդերձիւք ոչխարաց դողշնալ մանկունս. յորոյ զդուշացուցիչքն փրկիչն նագիսոս։

*Ա՛ի մնասցեք ոգի իմ՝ ի մարդկանդ յայդոնկէ։ ծնն· 6· 3։

*Ո՞չ հրաւիրեցան զկուցել՝ հրաւիրեր գալ։ յովն· կոր։

*Ի բրև սանդղոց աստիճանօք՝ այնպէ բարձրացոյց զնա, սանդղոյն այնոքիկ ասեմ, զոր երանելին եահես յակոբ նա հայեաւն։ առգ· ի ռէին· ա։ պէտ· 10։

Ի համաձայնութե այսոցիկ դերանունից հարկ է նկա-

տել և զայս, զի ՚ի նախադասելն սՀ՝ նախդիրն հա-
սարակօրէն դնի միայն ՚ի վերսՀ. ար, *Հայով խորհը ը-
դալ անցուցին զայս անցս ըստ իս և ըստ զօրս։ եղէկ. գ։
*Յայսմ կարգի (կրօնի) ե մեռանել լինել աշխարհի։
ընդհ. ընդհ։
*Ո՛չ...՚ի մարդկանէ առեր պայդ գիտուրիւն։ ագաթ։
*Ոչ ոք կարէ անցնել ընդ այդ տեղիդ։ վրք. հարց. ՆԿ. 12
*Ոչրեսջիք յայն ահագին հրոյն հեղեղէ։ ագաթ։
*Ոչանդգեհենն չար հնձուէի պայն հանգիստ։ սրգ.յակ. 10
Ոչայց երբեմն այլ ՚ի սակաւս՝ դնի ՚ի վերս երկուցն ևս.
մանաւանդ երբ ոչնկցի ՚ի միջի բառիցն։ ար, *Ոչորեցան ա-
ւուրք պենտեկոստէիդ յայսմ իսկ ՚ի քՀշՀքի։ կող. ժԲ. 11։
*Ո՞յսոսիկ պպատուիրանս երբե պահեսցուք, միաւոր
բիմք առ ած։ վրք. հարց. գլ. Ը։
*Ո՞այն ևս կամի ՚ի միջոյ բառնալ պպոՀձՀն։ նաում. 9. 7։
*Ո՞այն պմնարդատեցին զօրացոյց պխորհուրդ։ այն զօրա
ցոյց զմերդատեց խորհուրդն զայն։ գրիգոր նիւս։
Ոսկ ՚ի յե տադասիլ սՀ՝ նախդիրն միշտ և անվրեպ
դնի՝ երբ ՚ի վերսՀ, և երբ ՚ի վեր անուանցն, բաց ՚ի
նախդրեսն առ. և այս ՚ի վեց հոլովս։
Ոն նախդրիս տրականն. ար, *ՈչՀզ զորդեգրուՀ քո
զշնարհս չիւղս յայս քեզ նուիրել։ ղար. ՏԿ։
*Ո՞ասՀ ասէ տէր տէր ցոսկերսդ ցայդոսիկ։ եղէկ. 37. 5.
*ՈչուՀ է ձՀրՀ ՚ի տունն յայն խոնարհուՀին։ նար. էրգ։
Ոն հայցականն. ար, *Ո՞նդ ամ ազգս առներ զանկար-
գուՀս պայս (թՀդրն պարսից։ եղէկ. վՀպ. գլ. Ը։
*Ո՞նՀնդ պայդ կրեմ՚ի պահպանուՀ անձին իմոյ։ ճառընտ։
*Ո՞սակաւսն պայնոսիկ յաւիշտակեբով ՚ի սատանայէ
խառնեմք ՚ի գունդն քՀ։ ընդհ. ընդհ։
Ոն բացՀականն. ար, *Ոերախըեր զհագուրծուքս ապրե-
ցուսցՀս զհս յորոգայթէդ յայսմանէ։ յովՀ. լՀտուտ. ժԲ։
*Ոհանել լիջիր դու յերդմանէդ յայդմանէ։ ծն. 24. 8։
*ՈյորժՀգայցե մերձՀնալ ՚ի քեզ ախտ ինչ, իբր զեղէգն
կիզեսցի ՚ի հրոյն յայնմանէ (յերկիւղէն այ)։ վրք. հրց. Ը։

Ի պատմականն. եր, *Եւ որ մարզպան աշխարհին էր Եր...մեծապէ զմէն երը պատնէշս պայսմանէ եղեալ ը։

*Ընդ ոչ կենցաղ պայծառել հոգւոյ՝ ի վարս. ելն. ճծ.պզ.

*Ո՞վ ինչ չըլնօսուն մատուցանէք պատնէշն պայմանին, յովհ. 18։

Ի պարսաւականն. եր, *Ո՞վ ոսկերօքս պայծառքիւք.... լուսափայլեսցէ փառօք սքանչելեաց նորա։ Ճառընտ.

*Լո՛ւր և ճշեն կիսոմամբք պայծառքիւք՝ զհետս նոցա գտանել մարգարեսցես։ ածխ։

*Ընդ շուրջ պատնէշն պայծառիկ էին դիւղք։ գործ.28.7։

Ի ներբողականն. եր, *Ձ՞եր առնես զամենս...որք ի ձեր ցին՝ ի վե՛ր ախտից՝ ի կեանս յայսոսիկ, խոտով։

*Ձհամարտուի և խաղաղուի տացի՝ ի վե՛ր երկրի և՝ ի տեղւոջդ յայդմիկ։ էքէմիա. 14. 13։

*Յաւուրն յայնմիկ մնասնեցայ՝ ի ձեռս ահեղ հրապարակին։ ի ղաւսկ. կանան. ՃՆԶ։

Ըստ այսմ կրկնին հատարակօրէն և նախադրութիւնք քան նշանք. եր, *Գտանել զնո՛ր յաւերակ և յանապատ... քան աւուրս քան այսմիկ։ էքէմ. 25. 18։

*Ընդ ինչ ուրեք գտանել։ առկ.ա.5

*Ոչ ինձ քան քան զանդ քան այ

ածական անուանս գեղեցիկ, և կրկնել ՚ի վե՛ր դերանս
ուանդ այս. յորոց միջի և գոյական անուանս պատճառաւն
Ըստ այսմ է տեսանել և ՚ի սոսին։
*Օ՛արթոյց զմիտս նո՛ր...զչշմարիտ պատկերչն զայն-
մանէ բուռն հարկանել։ առգ. ա. պէս. 2։
*Յերրորդ ժամուս յայսմ ազատուի շնորհեաց ազգի
մարդկան ՚ի դատապարտութէ անիծիցն։ խոս։
*Հառնա զօրէնս և զմարգարէս, և կախեաց յերկուս
պատուիրանս յայսոսիկ. ՃԹ. ճառ. է։
*Ա՛ղբասիրացն անձինք ո՛չ ՚ի պատուական և ՚ի հաս-
տատուն նիւթոցս յայսցանէ շինեն զշինուածս իւրեն,
այլ յաներգաց և ՚ի դիւրավատանելեաց։ ընդդ. քնդի։
*Իւրաքանչիւրոք ՚ի ձէնջ ՚ի պատկերդ յայդմանէ
առեալ զայս օրինակ բարեաց՝ նկարագրեսջիք ՚ի տիպս
հոգւոց ձերոց։ նոյնն. ՚ի ըստ.
Ըստ այսմհետէ անկցին սէք ՚ի մէջ նախատաս ածա-
կանի և յետադաս գոյականի, նախդիրն հաւրակօրէն
կրկնի ՚ի վե՛ր սոցա, և ՚ի վե՛ր ածականին. ել, *Ա՛ի վեր-
ջասցուք ՚ի հոգևոր յայս պատերազմունս՝ և մի՛ ապա-
ժամանք երևեսցուք։ առգ. ա. պէս. 10 յորդ։
*Տէր մեր կ՛ երկնից ՚ի հոսանուտ և յանկայուն յայս
մեր բնուիս։ անանիա վրդպ.
*Կամեցեալ ծնաւ դմեզ բանիւն ճշմարտութե, որով վեճ
պայս մարմինս գոյացոյց։ առգ. յակ. 4։
*Ոգորմելի ուղին կկենցաղակին պայս կեանս։ ընդդ. ղղե։
*Ան արդ՝ տգիտաց պխաւարին պայս տեանելով անկա-
գուղե...յանդգնին հակառակել ծածաւանդ հրամա-
նացն։ նոյնն. ՚ի ըստ. ընդդ։
*Կայեաց ըզ վերին իմաստուն, թէ դիմարդ հնարի
լուծնել վերկրաւոր ստորինս պայս չարուն։ ՚ի՛ն. յոհ. 3։
*Օ՛ սովորական պայս պահս քակեցի վարք. հարց. ճե։
*Ո՛՛ով գեղապարուր զդերաշխարհին պայն տօնա-
խմբութէ յօրինեն։ առգ. ա. պէս. 9։

Ասացի՝ Տէր կօրհնէն զիւ յայսպիսիս՝ երբեմն դնի նախդիրն միայն՝ ի վերնախընթաց ածականին. որ, *Մի՛ ի սակաւուս այսմ ժամանակի զանվախճանելի գիտուն չափեր. նոյ. հղ։ Ուր նախդիրդ է՝ եդեալ ի միայն՝ ի վերայ ածական անուանն՝ ոսկեաձոյ. և ոչ՝ ի վերայ դերանուանդ այս. զի գոյական ներկուսոյ դնի քան զնա. և ինքն կայ՝ ի մէջ ածականի և գոյականի։ Ստայմ ես տեսանել և՝ ի յաջորդ օրինակսդ։

*Կցորդ ես սմին և յոյժ նմանատիպ հաւատոյն լսկապ և՝ ի նորոգս այս փոխադրուն։ նոյ. ձե։

*Օ՜ակն ոգւոց՝ ի ծմակեցուցիչ այս ախտ ես բարձրացուցել ... բարի ոք վարկնիմ՝ առաջիկայ խորհրդոյս աւանդուն փոքր ինչ բաղդատուն առնել ընդ այլոց աղգաց քրիստոնէից։ լմբ. ի մէկն. պոպ։

*Ընկաք՝ ի խոնարհ՝ ի ստորին այս կեանս։ ղգն. ժ. 30։

*Օ՜ստորաբերս այս ստուարուն պարտուցս լքել բանիդ առակաւ՝ ի քեզ որ անկայցի նոյ. ձէ։

*Ընդ անցաւորս այս կենցաղ կորստեան...կամօք բեւեռեցայ։ նոյնն. լէ։

Նայց պարտ ես գիտել զի եթէ նախդիրն իցէ եդեալ՝ ի վերայ անուան իբրև՝ ի վերայ յատկացուցչի, ծչէ հարկ միշտ կրկնել զնոյն՝ ի վերդերանուանցն ևս. որ, *Ընդ-ուազգն գիտեր զաւաքինութես այսորիկ Ձանապարհն ամենասիրն մեր։ ոսրգ. ե. յովհ. 2. յոբէ։

*Օ՜կենցս այսոցիկ զիրկուինն նկրգրէ։ նոյնն. ե. պէտ. 2

*Օ՜ախտին այնորիկ առին գիտրձ։ ոսհ. ը. 33. յոբէ։

*Օ՜այս օրինակ պարտ ես պահել կատարելոցս մեզ պանկատարիցն այնոցիկ։ ղգն. է. 38։

Թէպէտ ուրեք ուրեք յայսիսիս ևս կրկնի. որ, *Երջանիկ, զի մեզ ուսուսցեք զհնքերուն պատնն պայնորիկ։ ոսհ. ե. 36։

*Կամիք աճել՝ ի վեր մեր զարիւն պատնն պայնորիկ։ գոր. 5

*Ոչ հանդէ յիւրմէ պախտին պայնորիկ խոստուն։ վրտ. հց. ը։

*Օ՜ր աշխարհիս պայսորիկ զգանկալիս և զատելիս իբրև զշաւիղս զայս համբերեսցէ՝ ի նոյնն։

Նման վնասակարիս ա՝ գիտելիք, զի սա՝ ի յոգնակիսն երբեմն դնի՝ իվերս երկուց ևս. և երբեմն՝ մանաւանդ թէ շատ անգամ փիլոն սը դնի նախդիրդ՝ յ. պր, «Նրդ՝ եթէ հաստատեցեալ եմք իբրև զքրիստոնեայս ելանել՝ ի կենդանդաշտոյս և մտանել առ նոսա, հակառակքն վարեսցուք առ կռապաշտեսս ա՝ այսոսիկ ոտք. ա. յովհ. 9. ՅՆո.

«Ա՝առաքեր ա՝ թշնամանական յայդոսիկ Ճառընդ.

«Նայլև յոմանք լսեն օրինակ ընդունել և իւրաքանչիւր տըղոց ա՝ լմնտաւնան յայնոսիկ՝ ընդկ. քնդկ.

Նոսկ յեզական՝ հերկօրէն ոչ կրկնի. պր, «Նայսպէս և ա՝ օրինակնս այս զգործս իւր առնէ առաջի դնէ, ղգն. ք. 30.

«Նւ նստցիս ա՝ երդաբաւդ այդուիկ. ա. նոփ. 20.19.

«Օ՝ի ա՝ բարեգործն այն.... չարահատոյց ք առաւաւմն գտաւ չար թշնամին՝ յովհ. ԺՈՒ.

Նայլ աստ գիտելի է, զի յորժամ անմիջապէ յետադասին սկսանի ձայնաւոր՝ եզական ուղղականն և՝ ի նախդրիւ հոգւով՝ դնի՝ ի վերջոյ դիմորոշական տառի վերջ անուանն յայնդէմն, յորում՝ են դերանուանքն պր, «Նյոր այս ոչ կամի զխաղաղութիւն ժողովրդեանս այսմիկ՝ ՆՅԵ. ՅՆո.

«Ո՝ոչ ունէ այդ կալաւ իւր վայր քանակութեան պՅՈՅՆ.

«Նդնական է ձանապարհն այն աշխարհասիրացս՝ ԼՈՈ.

«Ի դառնաստան եկի յաշխարհս՝ յայս՝ յովհ. 9. 39.

«Նշրձիք՝ի մտաց զչար գայթակղութիւն զայդ՝ ընդ. ՆՂՆԵ

Նասացի՝ անմիջապէ. զի եթէ՝ ի միջի անկցի այլ մասն քանի, ոչ է հարկ դնել զյօդ. պր, «Նդնիրաւ գտաք՝ի փոքունս, և) անիրաւութիւն մեր այս մարմնոյ գործոց՝ի բազմացեալ երկնային գանձուցն՝ ԼԳՆ. ՅՆ. 10.

«Ի՝որձևացաք զխորհուրդ քոյ զայդ՝ վարք. հարց. ը.

«Ա՝ռաւոյաւ ծերն զգործ մեր զայն՝ ՝ի ՆՈՅՆ. Ն՝.

Նասացի ևս՝ յեզական ուղղականն ևս. զի յայլ հոլովս և՝ի յոգնականն երբեմն յօդ ոչ դնի. այլ այս՝ի սակաւս. պր՝ «Գարձեալ երկից առ քեզ՝ի ժամանակի յայսմիկ՝ի սոյն աւուրս. փիլոն ասէ՝ յոյ՝ի ժամիկիս յայսմիկ՝ ԳՆՆ. 18. 10.

«Նթէ ոք ուսանիցէ՝ ի հացէ յայսմանէ՝ կեցցէ յաւիտեան. փիլոն ասէ՝ յոյ՝ի հացէս յայսմանէ՝ յովհ. 6. 52.

*Այնդրեացն արիւն ամ մարգարէից հեղել ի ակզբանէ աշխարհի յազգէ յայդմանէ, ղս–ի. 11. 50. և 51։

*Յաւուրս յայնոսիկ հեղից յոգւոյ իմմէ յովէլ. 2. 29։ Ի սակաւս՝ ասացին, զի բազում ուրեք յայսպիսիս ևս դնի յոգ. ար, *Հալեսցի ի հրոյ յայսմանէ (այր ի հաղորդս դուէք) գայթակղուիս մեր։ նաե. լգ։

*Ընդեացիս դու ի փորձուէիդ յայդմանէ։ վբք. հոբ. ա։

*Խաղաք կալ ժողովրդենէ այդմիկ։ ոսի. ա. 12։

*Ողանձինս ազատեացուք ի ծառայուէ չար ցանկուէցս այսոցիկ (ի ծ՚ձրելոյ ընչից)։ նգն. վարդապետ. ժբ. 5

*Ի արգարէից ի վըր ոսկերացդ այդոցիկ։ եզեկ. 37. 4։

*Տայ պտերազմ (արշաւ) ընդ նախարարան ընդ այնոսիկ՝ խնդրելով զվրէժ ձեռակերտին իւրոյ։ խոր. գ. 29։

Գիտելի եւս, զի դերանունս այն՝ ուրեք ուրեք ի վեմ շարադրուէիս ի մէջ անկել երկուց բանից՝ իբր ածականաց նախընթաց կիրհետադայ անուան, և իբր այնպիսի անուան՝ որ զօրուէ դնել, վայելուչ ինն կարգել շարադրուէիս բանից. ար, *Նա ի նորուսս երանելի առաքելն՝ որ յաւիշտակեցաւ մինչև յերրորդ յերկինս, այն՝ որ ոչ ի մարդոյ ընկալաւ զնորս առաքելուէ, այլ ածուստ գրե այսպէս. բարձի զչարն ի մէջ ձերմէ։ Տոգիս։ Ուր դերանունս այն՝ եդեալ է ի մէջ երկուց բանից իբր ածական անուանս՝ երանելի առաքեալն։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսին։

*Ով որ սկզբնաչարն նաբուգոդոնոսոր տալեց, այն՝ որ երբեմն ի վաղ ժամուս չաւար էառ զսրբուէին։ լմբ. ապ

*Ի հպարտուէ ամբարտաւանուէ յերջել, յայն՝ որ՝ ի հնոց ժամանակաց հետէ ունէին։ գ. նահ. 3. 11։

*Ընախաև կենօք տեղի բնակուէն այ լինելոյն, այն՝ որ ասաց. բնակեցայց ի նոսա։ նգնաթ. ա. 17։

Երբեմն յայսպիսի տեղիս զօրուէ միայն համաձայն է այնն՝ վայելուչ եւս. ար, *Համբաւեցին զբժշկին խոս

բուսեալոյ ոչխարին, այն՝ որ բազմապտիկ եղոյց զխնամն մարդասիրութեա. վասն ասելոյ, այնր հալածեա՝ որ բազմապտիկ եղոյց ևս։ ես. ժգ. ։ Ելատ այսմէ և՝ ի սոսկին։

*Արդիք ով լինիջիք...զչշմարիտ որդւոյն ով զգործ արդեամբք՝ ի ձեզ կատարելով, այն՝ (ով այնը չշմարիտ որդւոյ՝ որ արար խաղաղութե երկինս և երկրի արեամբ խաչին իւրոյ. շնորհ. ընդհ։

*Ա՛ի ոք՝ ի քննչից զսպնչին հնացս լինքեն ցուցանել, այն՝ (ով այնը սպնչի)՝ որ հկնիկ եկաց ով և կրծնեցիւ։ նոյն։

*Ո՞ խորամանկութե ահեղին օձին զգեցեալ են, այն՝ (ով այնը օձի)՝ որ մատեաւ պտրել զՀրդն։ սրգ. ե. պետ. 4։

*Յաձախս ինձ զպտրստել ուրախութինն քեզ, այն՝ (ով այնը)՝ որոյ պրուեին ոչ անցանէ։ ագաթ։

*Ու դուք անկարօտ գոլով...իբրև զկարօտս կարօտիք մերումն հաղորդիլ աղքատութե, ոչ՝ ի նուազութե ինչ լրութեն, այլ՝ յիծայիւն սիրոյն յաղթելով, այն՝ (ով յայնմանէ)՝ որ հրամայեն սիրել՝ ոչ միայն զընկերս իբրև զանձն, այլև զթշնամիս։ շնորհ. ընդհ։

*Ոսկ միւս ևս ոմն հե ք և թշուառական մատուցեալ ամբաստան լինի զքաղցր տնեցն, այն՝ (ով զայնմ տնէ)՝ որ ոչ ունի արդարացուցանել զնա, այլ՝ դատապրտ ևս առնել։ ես. ժե. 18։

ԳԼՈՒԽ. ԺԶ։

Յովագ կամոյացու-ը ցուցակաւ պէրճաւորացու
Այն. դոյն. նոյն։

Պրքա միշտ իբր ածական վարին. և զի յիւրք հոլովումն ոչ ունին, այլ միայն նախդրիւ հոլովին, յորժամ նախադասին անուանց, անհամաձայն դնին. որ, *Զայնակից ոայն ուղղափառ ուսեաց է սուրբ եկեղեցիս ով։ Գրիգոր կաթ։

*Այս ևս առաւել՝ ի ցոյն իրաց աքագ վճարեք ոչ։ հռոմ. 16. 20։

*Վարօտիմ վերստին գնոյն քանիցն ոձոյ բուռն հարս
կանել լմբ. ՚ի մէկ. պատրագէն։

*Ի բացուստ ՚ի տոյն յատի խորհուրդս ՚ի նոյնն։

*Պարձեալ գնոյն նիւթեցի չարիս նորընկոյծ ՚ի բառն.է։

*Ի նոյն յամառեալ կայցեն ՚ի չարիսն յաճախ. է։

Եւ՚ այլ աստ գիտելի է, զի այսոքիկ դերանունքն՝ մանաւանդ նոյնն՝ հազիւ ուրեք անմիջապէս յետադասին անուանց. իսկ եթէ յետադասեսցին, պարտ է զնախադիրն կրկնել. տե, *Ա՛ւ յորոգայթ ՚ի նոյն անկցին։ղ.34.8։

*Ձէ երբեք կայր մնայր ՚ի չարիսն ՚ի նոյն։ սրգ. ա.պէտ.5։

*Ա՛յլ զտեր գնոյն քո սուրբ առնիջիք ՚ի սիրտս ձեր։
ա. պետ. 3. 15։

Գիտելի է ևս, զի սք յորժամ յոգնականապ վարին ՚ի նախդրիւ հոլովս, միշտ գրեթէ զօրութ ունին զգոյական կանոն. տե, *Ա՛ի ոք զայն առաջի դիցէ, եթէ վա զի նք ստեն երդմանցն՝ որ առ մեզ, պարտ է, զի և մեք առ նոսա գնոյն արասցուք։ ընդհ. ընդհանր.

*Նա եմ որ առնեմ զիրաւունս և զողորմութի...
և ՚ի նոյն են կամք իմ։ եզեկ. 9. 4։

*Ա՛ն ոյն ՚ի պարապէն քննութ՝ բազում գտանին վկայութք սուրբ հարցն։ գրիգոր էպս։

Ի վախձան ցուցական դերանունց ասի՝ գիտել ար ժան է և զայս, զի սք առ հասարակ՝ դնին երբեմն ՚ի բանս իբր թարմտեր, կամ իբր բացայայտել՝ ՚ի ձեռն այլոց բառից, յորս յարին յառաջս կամ ցկնի. տե, *Ա՛մ ինչ՝ որ յաշխարհի է, չէ նա մեր։ ՚ա. ճն. 12։ Ա՛ւր դերանունս՝ դնի թարմատրաբար, կամ իբր բացայայտել ՚ի ձեռն բառիս ամենայն. զոր առանց այնր ևս հնար էր դնել այսպէս. ամ ինչ՝ որ յաշխարհի է, չէ մեր։ Ա՛յսմ այժմ է տեսանել և յօրինակսդ որ զկնի։

*Ա՛ի դուռն է տանքս, որ նա ինքն է տաձար ամ. չէ քեզ պարտ և պիշճ՛ուկ մարդ, եթէ ը դուռն՝ ը որ թագաւոր մտանէ, հանցես քնդ նա աղբ։ ՆՃբ. 4։

*Ընդ ինչ էառ, եթէ մահն՝ որուամ պարտապան եմք, այն մեզ վրիժառուր հասանիցէ։ Տաշտոց վճռ. նղլ։
*Ոգիդ արձրուց քաջալայեալուչեն շիրիմք նոյ։ ճգն. ծգ. 22
*Յօդդ որ յօշի՛ն քէն, այլ բժշկո՛ն ե նոյ՝ ի գեղէր. ասղ։
*Ինձ, զոր ետուր ընէս, ա՛ ետ իսձ՛ի ծնեայ անտի, ճան. 3։
*Ի՛ղքատուէ և վիշտք և նեղուէ և պահք՝ ասպա են գործք կրօնի, վարդ. հարց. գլ. ը։
*Օ՛ի և տրն պնդն ուսոյց նոց զհամբերուէն, ագաթ։
*Ցե՛ր և արարիչն հոգւոց և մարմնոց՝ նայ եղև ըստ ժիշկ կենաց, եսայի վարդապետ. կոչգ եչեղ։

ՊԱՀՈՒԽ. ԺԳ.

Յայնմ ժամանակի՝ ասացին պերճանաւորքն՝ Յս. քոյ. մեր. ձեր. իւր. իւրոյ։

Պօրձ միշտ ածականաբար վարին. և յորժ ըմբրիմ յանուանս, ևս և յընդունելութիւն յայնմ հաձայնին ընդ՝ի վերջահոլովսն, թէ՝ի յեդտապասին, թէ՝ի նախադասին, և թէ անկցի՝ի միջի այլ մասն բանի. ար, *Օ՛ի բարդ շրթամբք նմանք զանձն իմ անիծից։ Առ. ի։ Ա՛ըր դերանունս նմանք՝ յետադասեալ բառիդ շրթամբք՝ համաձայնեալ ի ընդ նմա։ Ա՛յսպէս այսմ ի տեսանել և՝ի տոսին։
*Ո՛ւ ունէ ձեռն ընկալ ցիս դոս գվարձս։ ՅՃՔ. ը։
*Ընդ մնեցուցանեմ զքեզ՝ի քրկին հաւատ՝ միամիտ կալ՝ի ծառայութե ներսա։ Խոր. գ. 65։
*Որք հակառակ լինին ածային օրինադրութեցն հարցն արբոց, հալածեցէք յաշխարհէդ ձերմէ, ընդդ. ընդ։
*Ասացուցաներ....զաշտա զորդի շահիկ սպարապետ հայոց փոխանակ հօր ի՛ւրոյ, յովն. կոն։
*Հաստատուցեալ դիւրին ի եղծանել, քէ նմոյ բանիցս ուն նայնանալ։ ՅՃՔ. ԽԸ. 28։ Ա՛ըր նմանդ նախադաս եղեալ բառիդ բանիցդ՝ համաձայնել ի ընդ նմա։ Ա՛յսպէս այսմ ի տեսանել և՝ի յաջորդ օրինակսդ։

*Հոյովք պատրով լցան ամ ամենեքեան քաւէն անյաղթ։
*Ընդ ը տեսանեմք զարև յետ մերոյ սիրելեցն եղեալ է։
*Հաղցրացուցանէ զքիմն չերոյ մտացս լքե՛ն մեզ. պա
*Ո՞ւ ագաստ է քոյոյ ածուեն ձգեց զերկինս։ կոչ. ը. 2։
*Աւրախակից եմ՝ն լինիցիք բերկրութե՛ պէտ եղեալ Աւր
եմ՝ն հաճաձայնեալ եմ քառիդ բերկրութե՛ ի միջի ան
կանելով բայիդ լինիցիք։ Ըստ այսմ և ի սոսին։
*Հո՞ւ առնուս ախտի ջատագով (զԼիւրեալ Աշմարք
տուչին) լաքե. յաքենոքեանութե՛։
*Պերոյն լուսցուք վարդապետին քե՛ն ի նոյնե
*Ձերո՞ւ աւանդեցան հոլովուե՛ ընդկ. ընդե
*Ոնքն զինքն դատապարտե անդգամն՝ չերոյ տնջեալ
խորհրդոց։ յովհ. եմատթ. ժբ։
Ըս սոսա վերաբերի և այս. Տէ՛ր ի տաձար սբ երուսաղ
վերկինս յաձուռ երուսաղ ոաղ. 10. 5։ Աւր ոչ ան
ուանքդ ի գոճաթ և յանոն՝ եղեալ են ի ներդոյա
կան հոլովին, նոյնպէս և երուսաղ։
Ա՛յլ գիտելի է, զի բազումանգամ՝ ի տեղի ստացակա
նաց դնեմք զսեռականն էական դերանուանց՝ իբր
յատկացուցիչ. ոչ, *Ծնող զոխս սրտի ոս ունի ժբ։ Աւր
դերանուանս ո՝ և սեռական հոլով էական գերանուանս
գոս. և ե լեալ յատկացուցիչ արդեն։ Ըստ այսմ ե տե
սանել և յօրինակսդ որ զկնի։
*Պչոխս դարձին ինձ առ քեզ, և ոչ ձանձրանաս։ նաղ.ժբ։
Ընկնկն յերուբէդ ո նորոգեցեր զաշխարհս։ շաղ. կգ։
*Ո՞ւ երդս գանձէ հանցուբ զնորն և զհինն. լաքե. ենկեղ։
*Ծաշակօքն չեր բաւականասջիք։ ընդկ. քնթ։
*Ուրբ ընչիւրոք պէտ բեռանցն հոգայ։ ոգթ. ա. յովհ. 8։
Գիտելի է ևս՝ զի սոցկն դերնուանք յորժամ նախդիրն
անեղակն անուն, ևս և պարզ յոգնակեաց, բշմ ուրեք
միայն հոլովիւ համաձայնին ընդ նս. ետ, *Ոչս վիճակ ձեր
մեռանիմ. և ինովչերէ նօքս զհայր իմ ձեզ ի հաշտու

*Հոյակապարդևօքդ ծանկևա զամենս էր քնք եղբօրս։
*Ընկերտես...չունիք ինչ պետս կարեց՝ ոչ թոյլ դուշնա-
քեայ բանից. այլ ոմն ծառայ ք...հրամայեցաք ի տունէ՝
տալ զբանին կերակուր։ ընդդ. ընդհ։
*Եւ մեք իսկ պղտեցաք վճռեցոյց տեսչին։ եղիշ. ե։
*Ո՞նորոյ աւանդուեաս շնորհ ես-ով անարատ կրօնիքդ
յատաջադոյն զեկուցաներ։ պիտոյից։
Երբեմն ևս, այլ ի սակաւս յոյժ՝ նաև ի յետադասիլն
դնին ըստ թուոյն անհամաձայն, և այս յատկ ես-ում. տր,
*Ընդեռ մնաց ըստ հարս ես-ուս։ յովն. կոր։ *Ուրաքանչիւր
ոք ի մեզս ես-ուհ մեռցի։ ը. Եսթ. 14. 6։
Ասացի ի վերոյ՝ համաձայնիլ սոցա ի վերջակէտսն զի ի
նախդրիւ հոլովս և յուղղական ի յոգնակին՝ միշտ ան-
համաձայն դնին. տր, *Զմխոր հուրդդ նմ հաստատեցին։
ես-այ. 46. 10։ և ոչ լինի ասել. խորհուրդդ իմ։
*Ասի ինձ առնել զկամս քոյ։ և ոչ քոյս ասղ. 142. 10։
*Առաջանեց զկեանս մեր. և ոչ մերս խոտրով։
*Աստուածեացէք զկամս ձեր ի կամս ես-ու. և ոչ ձերս և
իւրս։ Տաղարան վեցտ. ընդհ։
Սակայն երբեմն վճռ վայելչութեանն ինչ՝ զդիմորոշակին տեսանն
անուանց յիւրեանս ընտանեալ՝ ի նախդրիւ հոլովմն ևս
դնին համաձայն. տր, *Ի սատակեացես զնոսա խաճա-
ղաց, այլ՝ փոխոխեացես՝ խլել զխոստան քարս։ Նաղ. ՀՃ։
*Կարդեա և դիզեա անձինդ մեղապարտիս...զհոգիս
խոհերս բազմամանեայս։ Նոյնա. կնէ։
*Ոչ գէ-ում խրատեալով որդիս (հեղի)... պատուհասեալ
զբաւեցաւ ի կենցաղոյս։ ի գէս պետոյից։
Սոքա լինին ևս ածականք դերբայից նովին համաձայ-
նութեամբ, որով յարիցն յանուանս. տր, *Ի բարեպաշտելս
իմոյ՝ գայթակղիմ։ Նաղ. հե։ Ուր իմոյն է ածական
դերբայիս՝ ի բարեպաշտելս։ Ըստ այսմ է և ի սոսկին։
*Տացի կեանս նմա ի կենաց տուողէն փոյթ արքահատե-
լովք։ ոսկ. վեցտ. ի ծննդ. ա. յովհ. 9։

*Ի խոնարհելն ետուն զքեզ ի բաց դիցուք զծանր և
զմեծացուցիչ խորհուրդս. պատկե՛ր անյագին։
*Ոչ որ ինչ ոչ դանդաղելի է օրինակաւ հաստատել, և
ուսուցանել զկերն առնս մերձենալ։ լմբ. պօղն։
*Արծաթոյդ ոչ զառնել է՛ք քեզ յովհել Ձ. 21։
Իսկ եթէ ուրեք ուրեք երևեսցի անհամաձայն, այն ոչ
է ստացական դերանուն իբր ածական, այլ՝ ոչի՛ ի վերոյ
ասացաք, սեռական հոլով եական դերանուանց. ոչի
յասելն. *Յարդարասլաս էմ և մեղանչեմ։ (Նաւթ. հա։)
դերանուն էմ՝ ոչ է ստացական, այլ՝ եակեան. և եդեալ է
առա իբր անուն դերբայիս՝ յարդարանալս։ Ըստ այսմ
իմա և վասն այլոց։

Գիտելի է դարձեալ, զի ստացական դերանուանք երբ
քեմն զօրութիւն ունելով զդոյականին՝ յայն հոլով դնինչ որ
դնելի էր զդոյականն, ոչի ասացաք զածական անուանդ.
բայց յորժամ յարի՛ ինձ իբր ի բազումս դիմորոշակին
առա. ա՛ր, *Ո՛չ անչեմ զնոսա, և ո՛չ անչիմ զնոսա։ յով. 10.14։
*Այլ զի թերեւս զոյնք են նմա, և մեծամեծ ոչ՝ խոս
տովանիմ և ես։ ա՛րգ. վերպ. ի՛ ես յով. 6։
*Ի՛նա պէրս, և ետուս հատոյց զմեր պարտիս։ եզեկ. ժ.33։
*Ի՛ր վա՛ղիերթ ընկնիք, և պէրս անարգէք։ հով. ծ.17։
*Որ երբեմն օտարացեալ եւ զայս շնորհ սիրոյ և խաղա
ղուե՛ ոչ արգելուս։ լմբ. ոսկեն։

ԳԼՈՒԽ. ԻԴ։

Յաղագս հայհոյանաց յարուբերական դերանուանցն՝ որ։

Յառաջ քան զլսօսիլ ղհամաձայնութիւնն սորա
գիտելի է, զի սա՛ի կարգս բանին զօրութի՛ւ
մեջ բերել զայլ մասն բանի՝ դնի ներգործ
ծութի՛ւ ի տեղի նը. ոչի զի մի կրկնեսցին մի և նոյն բառ։
Արդ նախ առաջին յարաբերեալ սա զանուն, զդերբնեան,
և վերանեալ ու՛ր, *Ո՛ր նիւթոյ՝ ոչ մարմին է, ապա

կանուղի հետևիւ լամբ. ապին։ Ուր ոչն յարաբերիչ դաս
նուղնդ՝ ած նիւթոյ։

*Խաբուղ է խոնարհուղի յիմ ժամ. և յիմ նեղուեց ապ
ըեցուցանէ զայնոսիկ, ոչ մերձենան առ նա։ ՆՃբ. ի։
Ուր ոչն յարաբերիչ զղերանուղնդ՝ պոյնոսիկ։

*Ընժանի գտայ ձաշակել զքուր յաղբերչ փրկուեն նո
րոդողին զմեզ, պրոյ աշխատուն խսկ ընկալայ։ յովհ. կա։
Ուր բառս որոյ՝ յարաբերիչ զընդունելուղնդ՝ նորոգողին։
Ուրեք ուրեք յարաբերիչ սահնաև զբայ. ուր, *Ո՞անկնել
անասունն ի խորխորատ՝ ի վեր հանիք, ոչ կարի
աշխատուղ է, լկն. ՃԳ. 15։ Ուր բառդ ոչ՝ յարաբերիչ
զբայդ՝ ի վեր կոնդէ։ Ի՞ստ այսմ է և ի սոսին։
*Ա՞արմինս ձգնի, տքնէ և պահէ, որով և օգնէ մոտայ
և կամաց։ լամբ. ի մէկն ապ. 59։
*Ընպա (սպասնոյ) լալ և կրձել առատանց, ոչ զտանե
ջնոց և զանհնարինացուց ունի նշնիկ, լկն. ՃԳ. 28։
*Ա՞արդ բարի...զյաղթիչն սիրե, որով և նուաճէ. և
ոչ զյաղթելն, որով զմարտն դրգռե։ լամբ. ապին։
Ընբեմն ևս յարաբերիչ զամբողջ բան. ուր, *Ո՛չ վաս
տակեցի ի հունձս արմտեցն, որով ի մուտս ձեն ա
ւուրցն խռովուե կերակրել պատրաստեցայց։ նապ. կը։
Ուր որովն յիրերիչ զայս բան՝ ո՛չ վաճկէցն ի հունձս որս
տնեցին։
*Ա՞արդ միայն անհնալանդ երել՝ ամբարշտեցաւ առ
օրենսն ոյ, որով և դնպատրտեցաւ։ ապրգ. Ք. պէտ. 6։ Ուր
որովն յարաբերիչ զայս բան՝ անհնազանդ էնէալ. ևն։
*Վհանգի չարչարեցաւ անչարչարելին չարչարելեւն
և մեռաւ անմահն մահկնցուաւն. որով կենդանացաք
մարմին նոր և անդամբաս։ ղնորհ. ընդ։ Ուր որովն յարա
բերիչ զայս բան՝ չարչարեցեալ— անչարչարելին ևն։
*Հրաման տայ (վաղարշակ՝) և քաղաքացիեց մարդկին
կարդ և պետիւ ունել աւետել Քրդեղբկաց. և գեղբկայ՝
պետուել զքրիստիս...ոչ է խղդուե և շինուե կենաց պատ
Հառ։ քոր. Ք. 7։ Ուր ոչն յիրերիչ զնախընթաց բանն։

Պիտեալիէ ասս, զի այս դերանունս երբեմն յարաբերէ զնախընթացն. որ, *Ամբ ինչ շնորհ, կոչ առանց ա-ռաքինութեան ոչ տացէ ծած։ Կոյս՝ զեր բառդ կոչ՝ յարաբերէ զնախընթաց անունդ ընդդէմ. Ի՞նչ այժմ է տեսանել և յօրինակսդ որ գիննի։

*Յորժամ գլուխն՝ որ է հաւատն, միանայ և յօդի՚ն գլուխն քրս, յորժամ և անդամքն՝ որ են աւանդութիւնքն ուղղին։ ընդդէմ. ՚է նոաղլիս։

*Որ ոք այնքան չար և յիմար իցէ, որ բամբասիցէ զբժիշկն, որ խնամարկի առ հիւանդս։ իգն. է. 27։

*Ո՞ գործոյն, կոչ գործէ, առնու զանուն էգնուհ. է։

*Նոյ ոչ ունիս, որով բուժանես զաղքատն. այլ ունիս, որով զհոգևորական հայցն նմա քաղցրացուցանես։ ասդ. վ՚շդ. ա. գէս. 3. յորդ։

Եւ երբեմն յարաբերէ զհետևեալն. որ, *Օ՚որ վասն այլոց կորստեան խօսիմք՝ անձամբ ի՚նմին եմք։ իգն. ժգ. 28։ Կոյս՝ զեր յարաբերէ զի՚ վերջոյ եդեալ բառդ ի՚ նմին։ Ի՞նչ այսմ է և ի՚ տուին։

*Որ բնութ՚ չէր է, նա երբէք բնի լինել ոչ ունի։ իգն. ծգ։

*Օ՚ի կոչ և սիրէ ոք՝ գնա բարի վարկանի։ որգ. յակ. 10։

*Պար է ամբարհաւաճել, և ոչ ի նոյն յարին՝ ախտք հոգւոց. այլ չար է ամբարհաւաճելն, և այլ ևս ախտք՝ որք ի նոյն յարին։ իգն. ժբ. 8։

*Ոչ ոք ի լուսոյն հրաւիրեցաւ՝ հարան ծածագրեց... զիջոյգ գխայթոց մահու. այլ հարան ծածագրեաց՝ որ՚ի լուսոյն հրաւիրեցաւ, ևն։ խոր. հոմ։

*Կորոյս՝ կոչ ունէր, գփառս անմահութեան. այլ կորոյս զանմահութեան փառսն՝ զոր ունէր։ եղիշ. վ՚շդ. է։

*Տեսեալ՝ թէ ոչովսոլոք էր պատրել՝ ձախակողմեան մարտն խայտառակել, զաջակողմեան զինուցն բուռն հարկանէր։ լամբ. ոչգն։

Ընթերցո՛ւ եւ մտանէ՛ ի մէջ յարաբերելի անուանն, եւ ի մէջ բայիս՝ կամ յատկացուցչի նորին, եւ կամ ածական նի նորուն, ևայլ։ որ. *Ընդ քեզ բուսանին, պղծ է քեզ Թաղեցեր, արդարութիւնքն կամ մեզք։ այ է քեզ բուսանին արդարութիւնքն կամ մեզք, զորս է քեզ Թաղեցեր։ խոսրով. ի Ռէհն. ծամագրէ։

*Ա՛րդ զբեռնդ, պղծ դու ոչ ես բառնալոց, եր վասն հոգւոյս եւ դատիս։ լամբ. յոաքնաբանոս։

*Ընդհուպ արդարութիւ լեայի՝ պղծ պահանջեաց, փրկուածայ արդարութիւ լեցի փրկուածէ, պղծ պահանջեաց։ լամբ. պոպ։

*Ո՛չ հնձես, պղծ ոչ արկեր պսերմանս։ որգ. յակ. 6։

*Տո՛ւր ինձ, պղծ կամինն պասպաշխարուիս. որգ. ը. պէս. 5։

*Այս աչեր, որ՝ի ժողովրդեանն էին՝ աչք՝ի նա հայեին, այ աչեր աչք, որ՝ի ժողովրդեանն էին։ պռ. 4. 20։

*Օ՛ի ծանիցես պքանչիցն, որոյ աշակերտեցար զՔՀմարտուիսն. այ ծանիցես պՔՀմարտուիս քանիցն, որոց աշակերտեցար։ պռ. 1. 4։

*Ան այլևս բազումք, որ՝ի սոյն յարին քանք. այ այլևս բազում քանք, որք՝ի սոյն յարին։ շնորհ. ընդ։

*Օ՛դեկանն, որ յառաքինուիչն է, պինդ պահիցեմք զաշատուիս. այ պինդ պահիցեմք զոգեկան աշատուիսն, որ յառաքինուիչն է։ յովհ. եմաստ. ծգ։

*Այս զերկրորդն, որ աշօտաձաձանչն է՝ ի ներքս ածելով լոյս. այ՝ի ներքս ածելով զերկրորդ լոյսն, որ աշօտաձաձանչն է։ յովհ. եմաստ. ծէ։

*Վհանդի զոր ոչ կրեաց փրկիչն, որ՛ զհանգամ՝ի կենցաղումս են՝ վիշտք. այ զոր վիշտս ոչ կրեաց. տաճկաստ։

Նախաւմ անգամ ևս զօրուէ ունիսա զյարաբերելին. այ, *Որ զմահ ոչ գիտէ, երկնչի՝ ի մահուանէ. իսկ որ գիտէ զմահ՝ ոչ երկնչի՝ ի նմանէ. եղիշ. է։ Որ զօրէ կայ բառս՝ նա.ոյ Թէ ասէր. Նա որ զմահ, ոչ գիտէ, երկնչէ՝ ի նմանէ. իսկ նա՝ որ գիտէ զմահ, ոչ երկնչի։

Ըստ այսմ է տեսանել և՝ ի սոսկին։

*Ընդ նախ խոնարհին, նախ՝ որու բարձրացին. լմբ. ոսկեն։

*Որ կամաւոր կուրանի յինքն բերէ, ոչ երբէք եկեսցէ յառողջութիւն. յովհաննէս. կամ։

*Որ խաբեցանէ, զղջացան. խոսրով. ՚ի մեկն ծամագրի։

*Իշխան որ կոչի, յորժ՛ ունի՝ որոյ իշխէ. և արքայ, յորժամ ունի՝ որոյ առաջնորդէ. իբր յորժամ ունի զհպատակս, որոց իշխէ, ևս. լմբ. ՚ի մեկն. պապ.

*Օ՞ր՝ նչ այլ քան զայս յիմարութի՝ երբև զանասուն ՚ի մերձակայն և երթ հայել, և որ զզգայեցեան հեշտացուցանեն՝ ընտրել. եփես. գ. 20։

*Ընդդէմ վարի մարդկան մտածուեցաւ. զի զոր երանեն մ՚ինիկ, վայ՛ տայ. և յորմէ զարհուրին, երանի. եփես. գ. 17։

Ընդունել և զդժուարին և զանկոխ ձանապարհն առաքինութի՝ դիւրագնալի, որ կամիցին. իբր դիւրագնալի այնոցիկ, որք կամիցին. եփես. գ. 2։

Համաձայնութի՝ այսր դերանուան կրկնակի նկատի. Նախ՝ զի թուով համաձայնի ընդ այնմ, զոր յարաբերի. զի որում հետեւ դնի ՚ի տեղի նորա, զայնքան պարտի նշանակել, զորքան նայն նշանակէ. Ուստի երթ յարաբերական միակի նշանակեսցէ, պարտի դնիլ եզակի. իբր, Ընդ է տիրանալ խմաստուն, որ գործով ուսուցանէ զիւրն խմաստութի՝. այն է ընդ ոյ վարդապետ, որ նախ առնէ, և ապա ուսուցանէ. առգ. յակ. 8։

*Հանդերձեալ եմք շինել զիմանալն տաճարն ոյ, որ հինեցաւ ՚ի վէր պետրոսի. լմբ. ոսկեն։

*Օ՞ր այսպէս է արքայութի՝ն ոյ, թագաւորութի՝ որոյ արժանանան սքանչ. խոսրով։

*Հնարուն հարի զանհաստատ հոգմոյ, որով միշտ տատանեալ՝ այսր անդր տարաբերի. նարեկացի։

Ընդ ՚ի սոսա՝ ոմն յարաբերել բառիդ՝ այն պատճառ, զոր առնի, և հոգին՝ են եզական, նոյնպէս և յարաբերականքն, որ, որո՛, և որով։

Լոկ երթ յարաբերել ՚ին իցէ բազմաւորական, յարաբերականն դնի յոգնակի. իբր, *Որ ի պատրեսցուք ի հեշտալեացս, որք կախարդեն զգայեալս. ոսկ. յակ. ճ. յղէ։

*Աբրահամեան զօրականքն քանի, որ ոչ է քան ՚ի հոգեւոր զօրականն պատերազմունս. ՚ի նոյնն։

*Վանդի հակառակսէր է քնուէլ մարդկան, զոր ոչ այլ քան բռնուել՝ որչափ խոնարհուել եւ սէր ձգել ՚ի հրաժարեալին (կամայ) կատարումն. ընդհակառակ. նմին։

*Աչկեսցեն աւուրք, յորս ոչ թողցի այդր քար՚ի քարի վրայ. որ ոչ քակտեսցի. ղուկ. 21. 6։

Ահա ՚ի սոսա ոմանք յոգնական են յարաբերել բառքդ՝ ՚ի հեղուածոյ, զօրականաց, մարդկան, աւուրց, սոյնպէս եւ յարաբերականքն՝ որք, զոր, եւ յորս։

Այս քանզի բշմեզականք ևս ունին զգօրութիւն յոգնականին, եթէ յարաբերեալքն լինիցին բազում եզականք, յարաբերականն ևս իբր ՚ի բշմոյ յոգնակի դնին. ոյր, «Յանկուխէն և ցասումն փայք է բանական հոգւոյն... որք ՚ի միաբանիլն ձոխացուցանեն զնա, և՝ ի բաժանիլն աղքատացուցանեն. լմբ. ասղ. 56։ Որ որչն դնի փոխ երկուց եզական անուանցս՝ յոնկուէ և յաստայամէ տեսանել և՝ ի սոսկն։

*Եզուերքն յուշ առնէ նմանօղ լինել մովսեսի և դաւթի որք ՚ի հնումն էին հովիւք ժողովրդենն իսրայելի. ընդհակառակ ՚ի նոսունն քրիստոսական։

*Կուռք (են) փառասիրութիւն և մարդահաճութիւն, այլ և շհաւատն իսկ հալածեն։ ասղ. ա. յովհ. 9. յորդ.

*Նոյսօր աշմարտուէ մեր և ողորմուէն ոյ պատահեցն միմեանց. յորոց համբաւի էր տիեզերս արդարուել և խաղաղուել։ լմբ. ասղեան։

Ասկ եթէ յարաբերելին իցէ անեզական անուն, որոյ հետև այն էր նշանակուէն իբր եզական է, յարաբերականն ևս բազում անգամ եզակի դնի. ոյր, *Ձարձան վէրքն՝ յորոմ կեայր տաժանաբար (աղքատ ղազարն)։ նփն. ձղ. 22։ Որ յորոմն յարաբերել զանունդ վէրք, որ հասարակօրէն իբր անեզական վարի։ Այստ այսմ է տեսանել և՝ ի յաջորդ օրինակսդ։

*Մնակաք ՚ի փառացն՝ որ առաւ ՚ի քէն։ Խոս։

*Հան առ...՚ի կարծեացն կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ նորս։ ՅԷ։

*Յշեա զշնորհս աւազանին՝ որով լուսաւորեցարդ։ Բրչխոյն։ Գով։ յոհան։

Այս ներհակ այսմ՝՝ եթէ յարաբերելին իցէ անուն հանրական կամ հաւաքական ՚ի վարիլ նոցա իբր յոգնական՝ վա՛ գոլոյ նշանակութեամբ նոցա բազմաւորական, յարաբերական որ՛ն դնի յոգնակի։ ՚Ի՞մ՝ յորոց օրէնքն՝՝ ոչ հրաժարեցուցանեն զմեզ սիրել և ժուժկալ լինել։ Ընդ։ ընդ։

*Յաղթել մարթասցուք ամն, որ՛ մարանչին ըմբռչ

*Փափաքելի լեցի գնորայն զգեստու լրմանեալի՝՝ ամն, որ՛ ընտրեն հնազանդել առաւել նմա։ ԷՁ։ Է՚։ 25։

*Օ՞խորդ կարիցեմք զքահկայապետական դատաւորսն՚ի գործ արկանել առ ազգ այսպիսի, որ՛...դատաւորաց եկեղեցւոյ նսեմին դատաւորք։ Ընդ։ ընդ։

*Օ՞դասուն զայնորիկ զպակասուն՚ն, որ՛ անկան, կրօնաւորաց պարտ է լնուլ։ Վարդ։ Ը։

Ասացի՚ ՚ի վարիլն իբր յոգնական. զի եթէ իբր եզական վարեսցին այնպիսի անուանք, յարաբերական որ՛ն ևս դնի եզակի։ ՚Ի՞մ՝՝ որ զչար գործէ, առնէ զլոյս։ յովհ։ 3. 20։

*Ո՞մ՝ որ ոչ աշխատեսցի ՚ի գործս, ոչինչ վարձս առցէ յայլ վարդ։ հրեղ։ Կը։

*Ծողովուրդ՝ որ գնայր ըստ խաւար, տեսս զլոյս մեծ։ Եսայ։ 9. 2։

*Ո՞ղջ չար և դառնացօղ՝ ապգ, որ՛ ոչ ուղղեց զսիրտս ի բևռ՝ հաստատեց առ Ած զհոգի իւր։ ասղ։ 77. 8։

Այլ գիտելի է, զի ՚ի գիրս նախնեաց այս դերանուն բազում ուրեք ըստ ՚Եւրայն զօրութիւն համաձայնի. քանզի բազում անգամ փոխանակ յոգնական դնելոյ եզակին դնի՝ գրեթէ յամենայն հոլովս, և մանաւանդ յուղղականն և ի հայդարձ հոլովսն։ որ՛, *Ո՞ր բազումք ՚ի մարդկանէ, որ երևին բազմաց, եթէ սքանչ են և առաքինք...և նախատանաց և ոչ միոյ համբերեն։ սոփ։ յակ։ 3։ Ուր յարաբերական որ՛ն ըստ ՚Եւրայն ներգոր-

ծուռք ոչ է համաձայնել լինել յաղագս երկրորդելոյն, որ է բառս Բաղամայ. այլ՝ զօրութիւն. զի եզական ձայնիւ երգեալ է եւ ըստ յոգնականն։ Իսկ այսմ է և՛ ի սոսկին։

•Առարդիկ, որ զդևս զդեցեալ էին, զքո՛ զդեցան. և որ կոխեալ էին ի սատանայէ, հաւասարորդ հրեշտակս զտան։ եփն. ժբ. 6։

•Իմ բարիք՝ որ յոյժ առ մեզ ժամանեն, և լուսաւորեն զհոգիս մեր. և որ այլ ևս հոգեկան բարիք են, գիտութիւն առ մեզ զոյանան։ առգ. յ-կ. 4։

•Ահաւասիկ և փոքրկուիկ, բարձրուիկ և խոնարհուիկ, բարեբախտուիկ և պանդխտուիկ՝ ի մէջ ծննդեանն և մահուանն պատահեն մարդկան, որ են իբրև զերազ զարթուցելոց, ընդ. քնդ։ Որ որ եղեալ է փխինկ յոգնականի, զի յարաբերե զբաղում անուանս, այ է ՝ծծուկ՝, ՝տղեկ՝, ՝պատանի՝, ՝երիտասարդ՝։ եփ.

•Օ՞րդն զայս միտս ունի՞ որ ասասցի առ ինձ՝ ի վեր տար նեղուեց և չարչարանաց, պղտ վա՛յ նըր կրեմք. և ի վեր ամ առաքինուեց, պղտ այլ՝ ի ներքս բերեմք, անպիտանս զնուիլ համարել։ եփն. ժբ. 10։

•Զրծաթասիրուի թէպէտ և ամ՛ունք, և յամ գործս, յորոմ են մարդիկ ընտրակիր է...բայց առաւել առ հոգևոր առաջնորդու՛նս։ ընդ. քնդ։

•Աչկեսցին աւուրք, յորոմ՝ Տէր ցեղն կրօնաւորք զհաստատուն կերակուրս հոգւոյ վըտ. հայց. ը։

•Պօղոս զինքեանէ ասէ, եթէ՝ ի պահս բազում՝ անգամ։ և զայս ոչ զաւելորդացն կերակրոց ասէ, յորմէ առնևին հրաժարել էր, այլ զկարևորացն խոս. աղց։

•Նայեցա դու՝ ի պատճառսն՝ որով գլորեցան արդարքն, և զգուշացիր։ ոգփ. ը. պէտ. 3. յորդ։

•Ծագրեց սերն, սրբուհին...և այլ մասունք առաքինութեանն, որով փայլեցին մարդիկ։ լամբ. առղ. 67։

Նա այս թէպետ կարի յաճախել է ՝ի գիրս նախնեաց մերոց, բայց մեզ պարտ է խնայելով վարել, մանաւանդ յայնպիսի տեղիս, ուր կարէ ծագիլ շփոթութիւն մտաց բանիս։ Քանզի և նախնիք մեր յայնպիսի տեղիս, նաև ՝ի սարկ բանս իսկ՝ երբեմն վարեին և սև զյոգնականն. այր, •Նա՛ւ այս են առաքինութիւնք, որ՛ առ հասարակ հոգւոյ և մարմնոյ զի՛ւս այն ՝ի գլուխ յօս

բինեալ կապեն զպատկ։ յովհ. ԺԱ. ՝։

*Ո՛չ եմք անարժան քրիստոնեայքս քան զՀարս մեր զհեթանոսս, որ զզեղուն նորին պարզևայն անչափ առատութ ընկալաք։ լամբ. յոպենաքեռնո-է։

*Ի՞նչ զերկու ամրոցս, յաւիշտակել է քոյ, այսրէն տուր ինձ։ յովհ. կուր։

*Եթէ ՚ի վիճմունս և ՚ի հակառակաբանութիւս և ՚ի հայհոյութիւս միմեանց տեսանեն զձեզ, յոր են բղխք... անունն ոյ վէ ձեր հայհոյի ՚ի տեսանողացն։ ընդհ. ընդհանր։

*Ո՞ճառդրդն ամ ՚ի վախճաստ շրջել հայածելին. ընդ որս և զուտնայր աղուանից արքայ խոցոտել ՚ի ժուշեղայ որդւոյ վասակայ մամիկոնէի՝ հանին ՚ի պատերազմին։ խոր. գ. 37։

Երկրորդ համաձայնութիւն այսր դերանուան, վկատ։ յայսմ, զի յայնպիսի հոլով դնի, յորպիսի դնելի եր յարաբերելիս, եթէ եղեալ եր ներգործութիւն՝ ըստ պահանջելոյ բային կամ անուանն։ Այսպէս և՝

Երբեմն դնի յոյզական հոլովին՝ իբր անուն բային. որ, *Յայնմ չար խորհրդոցն ոչ հաւանի հոգի, որ էառ զձաշակ յուսոյ և սիրոյն ոյ։ լամբ. ոաղ. 55։ Որ որն յարաբերելով գբառդ հոգի՝ եղեալ է իբր անուն բային ոչ հա-ւանի. որ և յարաբերելն, այ բառս հոգի՝ եթէ վերստին եղեալ եր ներգործութիւն, պարտ եր դնել այնպէս։ Այսպէս ոյմ է տեսանել և ՚ի սոսկին։

*Ումի, որ զչար գործէ, չար գայէ։ ոփաս։

*Ո՞ի թեպէտև բազում՝ են առաքինի ՚ինք՝ որ ընտանի՞ առնեն զմարդն ոյ, բայց որ ամենևին մերձաւոր առնէ զՀոգին ոյ...խոնարհութիւն է։ ոսղմ. յոհ. 9։

*Ո՞ի որ՞ առաջինն պտղոյն Ճաշակմամբ մահացաք, դայթոսիկ Ճաշակելով կենդանասցուք։ ընդհ. պասաս։

Երբեմն դնի ՚ի սեռական հոլովին՝ իբր յատկացուցիչ այր, *Դաւաճանեցաք Ընձ զեղբայրն (այ զղուկաս առեւտրա-նիչն, որ) գովուելոյ յաւետարանի անդ է Ընձ եկեղե-ցիս է։ հմր. 8. 18։ Որ բառդ որոյ՝ յարաբերելով դանունդ պնդեալ՝ եղեալ է ՚ի տեղի դերի իբր յատկացու-ցիչ բառիս գովուելոյ։ Այսպէս ոյմ է և ՚ի սոսկին։

*Նայց դու տէս և ցոյս, զի զգենուլն և մտանելն

առաջի այ՝ ոչ է, որոյ սիրտն է ուղիղ ընդ ա-
ստուծոյ պատ-

*Ոչ (պարտիս լինէին)...Թագուցանել զլիտուն պատ-
ուիրանին, որոյ առաջնորդութիւն ի պանդխտութեանս
վերածանիմ։ Նոյնն. ի Ես. հմղ. 218. 19։

*Ոչ ըննայեսցուս պատուոյ այս հրաշից, որոյ քաղց
րութեան անձամբ է քան զօրինակ։ Նոր. ի Քառն. հկ։

*Այլև որքան գիմ տ՚ալոր և փանաքի է զօրութիւ՝ մեծ
պատ, վերկասիրութիւն պատուէ. որոյ գործն պատուա-
կանագոյն է՝ Թագաւորայ՝ միանգամայն և զեղջ.
կայ՝ երեսալով ի բժշկութիւն պէսոյնց։

Այսպեսիս՝ եթէ չատկացուցեալն ուսման գխնդիր,
հասարակօրէն գնի այն ի վերայ չարաբերականին,
մանաւանդ թէ ի վէր և ըլուցն-ևս. ինչ, *Չատակն
(կրասոս ի տիգրանայ) ամ գօրաքն հանդերձ...զորոյ
գանձան ժողովեալ տիգրանայ՝ գառնայ ի հայս խոր.
է. 16։ Որ նախգիրս՝ պ եղեալ է ի վէր չարաբե-
րականին. որ է չատկացուցիչ անուանն՝ գանձառ։

*Ընդ էնս պարգևէ ոչ՝ չորոյ անուն կոչին սամ և նա-
խարարութիւնն։ Խոր. է. 7։ Որ նախգիրդ չ՝ եղեալ
է միայն ի վէր չատկացուցչին. որ է բառս որոյ.

*Ի քրիստոնեայք անուանիմք, և միշտ զորոյ վերայ
հետևիմք, և յիւերայ ձանապարհակցութիւ խելագա-
րեալ զարհուրիմք. զորոյ տեսեալ պանտուխն՝ այ՝
լիք եթող զձգ ի խնամոյ ըլ մարմն չ լմբ. ոչինչ
Որ նախգիրն՝ պ եգեալ է ի վէր երկուցն ևս. ոչ ի
վէր չատկացուցչին, որ է բառս որոյ. և ի վէր չատ-
կացուցեալին, որ է բառս անդրադարձ։ Ըստ այսմ է
տեսանել և ի չետագոյսդ։

*Ոչնչաժամ գմարգարէականն ի կիր արկաներ զհրա
մանն երանելի սբ. Հայրապետն չուսիկ. զորոյ պա-
տուհասն ասել քաղցր է ի լսելիսն իմ։ Երզ. գով. յոչիանն։

*Ոչ և ադամ...զորոյ զդէմս առեալ մարգարէին՝ ա-
սէ. եղիր գիս ի գբն ներքնումն։ անանիա վ։

*Պայ զօրագոյն քան գիս. զորոյ չեմ բաւական բառա-
նալ կիօշիկ։ ղու։ 3. 16։

*Ոչ բև ունաւ ուահել ի ջուրոյ կուսակեալոց. զորոյ իբրև
աչքիցէ, ոչ գոյ աչետոն գտանել. ոչ զորոյ զհետոն ոչ
է հնար գտանել, չորժամանցել գնայ։ Նոյնն. ե. 10։

Երբեմն պնդի յայլ հոլովս՝ իբր խնդիր բայիս ըմբռնի, *Յառաւանգուէ ես ոյ ընկեցի, պղծ գնեցեր քո պատուական արեամբդ իւրով։ լմմ. ոող. 78։ Ուր պղծի յարաբերելով ընկեցին՝ եդեալ է իբր խնդիր բայիս՝ գնեցոյց։ Նոյնպէս և ի առնէն։

*Ոչ պղծ սերմանեացես՝ զոյն և հնձեացես։ Ղեւտ. ԺԹ։ ԻԳ։

*Սրով զմահ ընկալեալ՝ հասանէր խնդրելոյ առ քեզ որ անձկացեալն էր ի մանկունէ։ Ելիզ. Գով. ԻԲ։

*Որոհ ցանկացաւն՝ ոչ եհաս ի կէտն, ոնոնիվ։

Երբեմն դնի իբր խնդիր անուան, կամ ընդունելու. և կամ նախադրութ. որ, *Ձորոյ ոմանք ծանօթութիւն օրինի գլուխ քո՝ անդրէն կանդնեցան։ Ես։

Ուր յորոյն է խնդիր անուանն՝ ոմանց։

*Որոյ համեմատ և զնա ցուցանէ. գԷսրգ. 22։ Ուր որոյն է խնդիր անուանն համեմատ։

*Այս այն (երկիր) է .... որոյ ցանկացօղն աղաչեցէք, հոգի քոյ բարի, ևս։ Դատ. Ուր որոյն է խնդիր ընդունելութեամբ ցանկացօղ։

*Որոյ բաղձալի է ձշմարտութիւն։ ընտ. Ղեղ. Ուր որոյն է խնդիր ընդունելութեամբ բաղձալի։

*Ոչ ի քէն է, և որդւովդ. առանց որոյ եղև ոչինչ. ոգոն։ Ուր որոյն է խնդիր նախադրութեամբ ոոանց։

*Որոյ առաջի պաղատիմք. ընտ. ընդհանր։

Այլ սակայն ի գերապանծ շարագրութեան երբեմն այլազգ կարգի այս համաձայնութիւն. իբրզի յարաբերականն ոչ դնի յայն հոլովի, յոր դնելի էր յարաբերելին, կամ զոր բայն և անունն պահանջէ, այլ՝ յայն հոլովի, յոր արգէն եդեալ է յարաբերելին, կամ զոր արդէն ունի, ըստ որոյ յարաբերականն ոչ միայն թուով, այլև հոլովիւ համաձայնի ընդ յարաբերելոյն. ինչ, *Այնաքանորդեան ժողովրդեանն այնմիկ ի տեղին, յոր ասացեր քեզ։ Ելից. 32. 34։ Յեսոփէր, Ուր յարաբերեալ անուանս ի փէղին՝ եդեալ է ի տրական հոլովին. և լինելն խնդիր բայիս առնի՝ դնելի էր ի հայցական հոլովին. վայ և յարաբերական ոչն դնելի էր հայցականապես. (ոյ և դնի ի տպագրեալն). որգոն, ի տեղին՝ զոր ասացի քեզ։ Նա ասկայն ասա ոչ է եդեալ

այսպէս, այլ՝ տրակտատպէս, վ֊ր համաձայնելոյ հոլովիւ. ևս ըստ յարաբերելոյն։ Ուր յայսպիսի շարադրութեան՝ յարաբերական ոչն համարի իբր խնդիր, և կամ իբր անուն բայի՝ ըստ նշանակութեան բանին. ոչ տեսայ ի յաջորդ օրինակսդ։

*Հայեսցին ի նա, յոր խոցեցինն։ փոխանակ ասելոյ զոր խոցեցինն։ յովհ. 19. 37։

*Ո՛րըեւէցոյց զնոսա ի ձանապարհս, յոր ոչ գիտէր լեր. իբ զորս ոչ գիտէին։ առգ. ա. պէտ. 6։

*Ո՛ի ոգիտուէ ինձ վարկցիս գայն, զոր յառաջագոյնն առլինէն քեզ պատմեալ եղև. իբ զայն որ յառաջագոյն լինէն քեզ պատմեալ եղև։ յովհ. կուս։

*Ո՛չ գնոյն մարմին, զոր ծնանելոցն էր, սերմանես, այլ՝ հատ մերկ։ իբ որ ծնանելոցն էր։ ա.կոր. 15.37

*Ընդար ամ՝ զոր ի վեր երկրի՝ զղարդս, ի պէտս մարդոյն առուեր. իբ զարար զղարդս, որք ի վեր երկրի ի պէտս առուեր մարդոյն. լամբ. կռ։ապս։

*Ծալ զոզորմուէնն շնորհ, որոյ կեցեմ աղքատացն. իբ աղքատացն, որք երուսաղէմ շնորհ, ընդ։

*Նւ ձգեր քարինս դաւթի, և ամբան՝ որոյ ըստ արքայի դաւթի. իբ ամբան՝ որք ըստ արքայի։ ը. նագ. 16. 6։

*Կերաւ ի պղոյին, յորմէ անկարօտ էր. իբ որոյմանկարօտ էր. լամբ. ի ձկն. ասդ. 106։

*Նւ զիս ջնջեա ի գպրոցէն, յորմէ գրեցեր. իբ յորոյմ գրեցեր։ ելգն. վնդպ. ժ. 20։

*Նւ զինչ հրամայեցաւ առնել՝ յայնցանէ, յորոց հաստատեցին զսա. իբ վինչ առնել հրամայեցաւ յայնցանէ՝ որք հաստատեցին զսա, իբ զեպիսկոպոսուէնն։ ընդ։ ընդ։

*Ինձակեա դուռ երկրիդ, յորմէ ասացի քեզ. իբ զոր ասացի քեզ։ ձնն. 26. 2։

Նւ սմին հակառակ՝ երբեմն յարաբերելին դնի յայն հոլովս, յորում է յարաբերական ոչն, թէև սկզբ պահանջիցէ բայն, և ըստ այսմ՝ ոչ եթէ յարաբերական ըստ յարաբերելոյն, այլ՝ յարաբերելին ըստ յարաբերականին համաձայնի թուով և հոլովիւ. իբ, «Նւ որպանն՝ զոր խօսիք, մի մնասցէ առ ձեզ։ ժամագիրք։ Նոյն ի սմին բանի՝ անուանս պէտանն՝ գնելի երկուս

ղական հոլովիւ այսպէս՝ և բոնի պղծ խօսիք, մի մնասցէ առ ձեզ. զի է անուն քայիս՝ ի՝ հնասուէ. քայլ որ-
ւոյհետև յարաբերական որն ըլ պահանջման քայիս
ծոռէ՝ եդեալ է՝ ի հայցական հոլովիւ, անուն քային ևս
վա՛ համաձայնելոյ յարաբերական որին՝ եդեալ է յայն
հոլովի. Այնպէս է և յառաջիկայ օրինակսդ.

* Օ՜ամ ինչ՝ պղծ ատէ տէր. բնակէ յանձինս վատաց
և անխրատից. յի՜ ամ ինչ՝ զոր ատէ տէր. վեր. կոր. է։

* Վոչխեր առ ինքն զվասակ, և որ ըլ նմ է ի՝ իշխանքն
ամքն. յի՜ զամ իշխանան՝ որք ըլ նմ էին. եղիզ. ը։

* Յաղագս այսորիկ կամեցայ ես բացայայտել՝ որ ի՝
պաշտման եկեղեցւոյ քարոզուիք և աղօթք քահանայա-
կանք. յի՜ զ քարոզուիս և զաղօթս՝ որք են ի՝ պաշտա-
մանն եկեղեցւոյ. խոսրով. յոհաննէս։

* Ա՛ ե՜այլոցն զինչ պարտ է ասել՝ որ արտաքոյ են բնուեա
մեզք և աւերըզք. յի՜ զինչ պարտ է ասելի վա՛ այլոց
մեզաց և աւերմ՛ոզաց՝ որ արտաքոյ են. լամբ ասղ. 57։

* Լ՛ամ մեզք՝ որ գոնգամ՛ ի մարդիկ գործին, սկիզբն և
կատարած ոչնչ է. յի՜ ամ մեզաց, որ՛ի մ՛իկիկ գործին,
սկիզբն և կատաբած սկիզբ է. ոսկ. ա. յովհ. 6։

* Ի՛անգիս եր արդարև տղայն կայտառ և հզօր մարմնով.
ոչ զի կարծիս տալ հայհոյողաց՝ որ՛ի ոմանց աձելոյն
էին՝ արուեստիք. յի՜ տալ զ կարծիս արուեստից, որք աձե-
լոց էին՛ ի նմ. այս է՝ յարտաշէս. խոր. է. 7։

* Յարդարիչ ծածուկ սիրնուէ՝ որ՛ի հոգ ինն է վայելչուեն
յի՜ յարդարիչ ծածուկ սիրնուէ վայելչուենն, որ՛ի հո-
գին է. նաղ. պէ։

* Ոչ ըլ ոնայն ինչ գրեցի. և կամ զբնաւ խոհուենն սահ-
մանեցի՝ որ՛ի մերս բնուեէ պատուակի ազգի ազգի վրի-
պականուեն. յի՜ ո՛չ սահմանեցի զբնաւ խոհուենն ազգի ազ-
գի վրիպականուեն, որ պատուակի՛ ի բնուենս մեր նաղ. պէ։

* Ա՜յլեսցեն զդու յեկինսև երկիր՝ որ՛ի նմ՛ արարածք
իցեն. յի՜ յարարածս, որ՛ի՛ նմ՛ իցեն։ ե. մակ. 7. 28։

* Օ՜ քաղցրաբարբառ աւետեաց հնչումն՛ի հնձանն առ
ձայներ՝ որ՛ անդ նստէին՝ տրտմազգեստեալ զդաս-
սիսն դասք. յի՜ առ ձայներ առ դասս տրտմազգեստեալ
զգաստիցն, որք անդ նստէին. խոր. հ-ներ։

* Ո՛րեզ վշտակից տեսեր բանս, և յախտէն, յորմէ չարչա-

բիս՝ կշտամբիչ.... սիրելի լեզի. ըն տեսեալ զբանս զայս՝ կշտամբիչ անխոնյորմն չլիցիս. լմբ. եէեղ.

Յայսպիսիս երբեմն ըլ մէջ մնանէ Թարմատարաբար գերանուն ինչ՝ առ՝ ի պարզ կացուցանել զբանն. ըր,

* Օ վէմն, զոր անարգեցին շինօղքն, նա եղև գլուխ անկեան. նաթ. 21. 42: Որ գերանունս նա՞ եղեալ է իբր Թարմատարաբար յուղղական հոլովին, ըլ որում դնելի եր յարաբերելին. որգոն, վէմն, զոր անարգեցին շինօղքն, եղև գլուխ անկեան: Ո՞նա այսմ է և՝ ի սոսկն:

* Օ գործան, զոր ես գործեմ յանուն հօր իմոյ, նոքին ինկ վկայեն վասն իմ. ըր վկայեն գործքն, զորս ես գործեմ յանուն հօր իմոյ. յովն. 10. 25:

* Ո՞ւմն որ արհամարհէ զհայր, և առաքեցեալ զծերուէ մօր, խլեսցեն նա ագռաւք ձորոց. ըր խլեսցեն զանն որ արհամարհէ զհայր նոր. պռօկ. 30. 17:

* Նա որ կրտսեր եմ յամէս, ողորմութիւն քոյ գթացեալ յառաջացոյց զնո: եղէզ. վէպ. գլ. ը:

* Նա նախարարքն, որք կան՝ ի կապանս, ի ձեռս ձեր է իշխանութիւն արձակել զնոսա: ի նոյնն:

* Նա պատարագքն, որք մատչէին՝ ի խորանն անդ հուր իջաներ և ուտեր զնոսա: ՏՃբ. գ:

* Օ ի այրն այն մնալոյս, որ եհան գմեզ յեգիպտոսէ, ոչ գիտեմք՝ զի եղեւ նմա. ըր ոչ գիտեմք՝ կի եղև առն այնմիկ մովսէսի, որ եհան զմեզ եէեղ. 32. 1:

* Ո՞ւր ոք՝ որ զդիշերն աքնոյ ըլ անցուցանէ, պատերազմունք չարին թեթևանան՝ ի նմանէ զօրն ոչնչոյս: վրբ. հարց. ը:

* Ո՞վ նանային՝ որում շատ տուաւ, շատ խնդրեսցի՝ ի նմանէ: ղուկ. 12:

* Օ՞ նաեմայեմ, զորմէ ասացից՝ թէ դա մի երթիցէ ըլ քեզ, նա մի երթիցէ: գաթ. 7. 4:

Նբբեմն ևս յարաբերելին դնի յայն հոլովի, յոր դնելի եր յարաբերականն. և յարաբերականն դնի յայն հոլովի, յոր դնելի եր յարաբերելին, ամենևին տեղիակ միմեանց. ըր, * Օ նոյն գրէ աս որ՝ ի խուժաստան էին ժողովուրդք: նովմ. վէպ: Որ բառդ աս որ՝ դնելի եր

յուղղական հոլովին և բառս ժողովրդոյ՝ դնելի ես՝ ի տրական հոլովին՝ այսպէս, առ ժողովուրդսն, որ՝ ի խուժասան էին. այլ սակայն ներհակ այսմ՝ առաջինն եդեալ ես՝ ի տրական հոլովին, և երկրորդն յուղղականն։ Ընդ այսմ ես տեսանել և՝ ի յաջորդ օրինակսդ։

*Նա ոչօղոս բազմահնար խոնատիւք և խոնարհական բառնիւ գրէ առ որս՝ ի հեթանոսաց հաւատացեալ քան զհաւատացեալս, որք՝ ի հեթանոսաց։ Ընդդէմ ընդ։

*Նախ առ վանականն, և ապա առ որս յաշխարհին են առաջնորդք խօսելոյ. զի խօսելով նախ առ վանականն և ապա առ առաջնորդսն՝ որք յաշխարհին են։ Ընդ.ընդ

*Ձուցանելով (զոն) զդր՝ ի խոնարհուէն՝ օգուտն, և զդր՝ ի հպարտուէ՝ վնասն՝ ասէ. Ամենայն բարձրացուցանէ զանձն, և ես զօգուտն՝ որ՝ ի խոնարհուէն, և զվնասն՝ որ՝ ի հպարտուէ։ Ընդդէմ ընդ։

*Նա ոչ յիս յանգուցեալ է մոլորուիենն՝ խօսել բան, զդր ոչ է արժան։ Զի զբան՝ որ ոչ է արժան։ Յոբ. 19. 4։

*Ընդ որս պարտ է կարծել՝ զդս քան զնա փոքունք են ժողովարանք. զի պարտ է կարծել զժողովարանսն որք քան զնա փոքունք են։ Լմբ. ոաղ. 64։

*Ոչ հեռ համօրէն ծննդոց ազամայ բառն և գիր ջանայիցն՝ ի յայտ բերել՝ զդր յիս պարսաւելի կիրսդ, ոչ կիրս բառական։ Զի զպարսաւելի կիրսդ՝ որ յիս։ Ընդդէմ ընդ։

*Նդդ՝ ի յուշ բերել, զդր՝ ի քեզ անձառելի բարեմասնութիւնդ՝ զգթած ես քո ողջունեսցես. զի ի յուշ բերել զանձառելի բարեմասնութիւնսն որ՝ ի քեզ։ Նար. խգ։

*Օ այն ծաղր և լնդունելի, որ՝ ի ժամանակի մեղացն զուարճանաւք կարծեիք, ի ժամանակս դարձին՝ սգոյ և տրտմութիւն պատճառք ձեզ եղիցին. զի այն ծաղրդ զոր՝ ի ժամանակի մեղայն զուարճանաւք կարծեիք, եղիցի ձեզ պատճառ տրտմութեան։ Ածգ. յակ. 9. չԷ-ածգ։

*Զդր ջոյն տամք և զդոյդ չէ ձեզ են պաշտօնեայք քո։ Զի պաշտօնեից քոյ, որք չէ ձեզ են։ Ընդդէմ ընդ։

*Նդ ոչ՝ ի հարսանիս երթիցեն քահանայք՝ զայս քարոզ պատուիրանի աւանդեմք։ Զի քահանայից, որք՝ ի հարսանիս երթիցեն։ Ընդդէմ ընդ։

*Զդր վնդ ոչ՝ ի ձեզ լինել ոչ ելոյ շնորհք՝ մարգարէա

Պայքին. այլ որք մարգարէականացին վ՚ը շնորհացն, որ լինելոց էին ՚ի ձեզ։ ա. պետ. 1. 10։

Բազումանգամ ևս պատահի, զի յուցակին դերանունն լինի զօրութիւք յարաբերելոյ, և յարաբերականն ոչն դնի յայն հոլով՝ յոր դնելի էր յարաբերելի դերանունն, այլ պարտիր այլազգ դնիլ. այլ, *Ուստի որ ոչ սպասեն նմա. ա. կորնթ. 1. 7։ [1]ստ այսմ է և ՚ի սոսին։

*Որոյ լսեն և չպահեն ՚ի մոլ մեղադրել սաստիկս խոսրովէ։

*Որոյ կրեն զվատթարագոյնսն՝ իմանալ ոչ տան. այլ այնոցիկ, որք կրեն զվատթարագոյնսն իմանալ ախտքն։ ղկն. ձբ. 8։

*Զոր ոչ մտանես, և զայս մտանեն՝ ընդէմ կացեալ արտդելուս. այլ և զայնոսիկ՝ որք մտանեն, արգելուս. կբ. ոսկն։

*Ով այսպիսի է առաքինութիւն, երևելոյն մի այն տրամացուցանէ զայս ՚ի չարիս կայցեն։ գէորգ. եպաս. 3։

*Ընդէմն ակնկալութիւք չեկեաց յոր ընկ էրն (ադամ.) այլ չեկեաց կայն ինչ՝ որ էր։ նար. ՚ի բանն. ղէ։

*Ոչ ուսանք պատուիրեին յաւուրսն կայսոսիկ՝ և ոչ ինչ յորոց տեսինն. այլ ոչինչ կայցանէ՝ զորս տեսինն։ ղկ. 9. 36։

*Ոչ գարշիս յումեքէ՝ յորոց ախտիցն. այլ ոչ գարշիս յումեքէ կայոյ՝ զոր արարեր. ուր յայնն որ զօրութիւք դնի, է խնդիր մանուկան անուանս յոմէ՛ն էմաոտ։ 14. 15։

*Յորժամ կամիցիս խնդրել ինչ յայլ, նախ գոհացիր զայնցանէ, զորս առեր։ այլ նախ գոհացիր զայնցանէ, զորս առեր։ խոսրով։

Գիտելի է, զի բազում անգամ յարաբերական ոչն դնի իբր բայայայտելի. իսկ անուանն իբր բացայայտիչ նորին՝ համաձայնել ըստ թուոյն և ըստ հոլովին. այլ, *Ուստ ոչ կամեցեալ հայկայ հնազանդ լինել էին ...դնայ յերկիրն արարատայ։ խոր. ա. 9։ Այլ որ տրակն հոլովս ունէր՝ լեալ է բայայայտիչ բառն՝ ուստ։ [1]ստ այսմ է տեսանել և ՚ի սոսին։

*Որոյ և ոչ ինքն (մեծ առաւելն) լուաւ տրգ՚ենեցւոյ։ գ. ձկ. 29

*Ո՞ՐՈՐ ԻԲՐԵՒ ՏԵՍԻՆ ՀՕՄՔՆ ԿՌՎԼԱՆ ԲԱՆԱՒՈՐՈՒ ՕՂՆԱՐՔՑ, ՄԱԾԱՄԱԾ ԱՒԱ ԼՑԱՆ ԽՆԴՈՒՔ։ ՅՎԿ. Կ։

*ՕՈՐՈՎ ԵՒ ԻՆՔՆ ԻՐՆ ՂԱՆԱՂԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՑԱՆ ԿՆԵՐՊՈՒԲԱՆԱՆ՝ ԻԲՐԵՒ ՅԻՆ ԵՒ ԱԾՑԱԿԻՆ ԱՒԱՋԻՆ ԵՂ ԻՐԱՅ ԱՇԱՒԿԵՐԱՑՆ։ ՍՈՒՔ. ՅԱԿ. 4։

Յայսպիսիս երբեմն առաջ համաձայնուհ Թուրքն ևս դնի որս։ ՔՐ, *Յորմէ յամենեցունց յայսցանէ ազատեն Լմանալիքն։ ՆՔՆ. ՃԷ. 29։ Ուր բառդ յամենեցունց յայսցանէ՝ ՅՐ ՀԻՄ ԱԽտիկ՝ ՀՏԱԼ Է ԲԱՑԱՅԱՅտիՀ ԲԱՌԻՍ՝ ՅՈՐՔ։ Ի՞ՍԱ ԱՅՍՄ Է ԵՒ Ի ՍՈՍԻՆ։

*ԱՐԴՔ ԿԱՊԱՆՔ ԴԺՈՒԱՐԻՆՔ ԵՆ ՈՉՈՑ, ՆԱԵՒ ՎԵՐՔ ԴԱԺԱՆԱԳՆՔ. ՅՈՐՔ ԵԿՆ ՀՐ ԱՐՁԱԿԵԼ Ի ՀՈԳՈՒՈՑ, ԵՒ ՔԺՇԻԼԵԼ ՁԵՌՔ։ ՆՔՆ. Ո. 19։

*ՕՐ ԴԱՐՁԵԱԼ ԴՐՈՇԻՆ Ի ԴԱ ԿՊԿԱ ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆ ԿՆՔՑ։ ՆՈՅՆ. ՃԷ. 22։

*ՕՐ ՏԱՐՑ ԵՒ ՀԱՏՈՒՑԱՆԵԼՑԵՑ ԵՍ ՊԱՀԱՆՑԿՈՒ ՎՐԷՃ ՏԱՆՋԱՆԱՑ ՀԱՆՇԻՋ ՀՈՒՐՆ ԵՂԷՆ Ե։

Ընթերցին ևս յարին ի սա դերանունք Թարգմանտարաց բան, կի իբր զարդ ՔՐ, *Ընդանել է այր, որոյ օգնուհ է՝ ՐՀ ի քէն Է։ ՍՂՄ. 83. 6։ Ուր դերանունս ՐՀ՝ դնի իբր զարդ, կի իբր Թարգմաար ինչ։ Ի՞ՍԱ ԱՅՍՄ Է ՏԵՍԱՆԵԼ ԵՒ ՀՕՐԻՆԱԿԱԴ՝ ՈՐ ՁԻՆԻ։

*ՈՐՈՑ ՁԵՌՔ ԻՇԽԱՆՑ ՀԱՆՕՐԷՆՈՒՀ ԵՆ։ ՍՂՄ. 25. 10։

*ՈՐՈՑ ԼԻ ԵՆ ԲԵՐԱՆՔ ՆՈՑԱ ԾԱՂՈՒԼ։ ՆՈՒՄ. Ի ԲԱՆԻ. Պ։

*ՕՐ ՄԱՐԳԱՐԻՆՆ՝ ԱՒԱԳԱՓՈՂ ՊԱՀ ԱՆՈՒԱՆՆ։ ՅՎԿՆ. ՀՈՒԱՓ. Լ։

*ՅՈՐՔ ԲԱՂՈՒՄ ԱՆԴԱՄ Ե ԱԽՏ ՔՆՈՑ Ի ԲԱՑ ՓԱԽՈՒԼ ՅԵՒԱՂ ԼԻՍԵՐ Ի ՆՄԱՆԷ։ ՅՈՒՐ. ԿՈՒԱՓ. Ա. ՊՇԿ. 24։

*ՅՈՐՈՄ ԱԾԱՅԻՆ ԻՆՉ ԱՊՂՈՒՆ ԴՈՒՐՔ Ի ՆՄԱ։ ՂՆՈՐԿ. ԵՂՔ։

*ՏԵՂԻՔ՝ ՅՈՐՈՄԿԱՍ ԴԱԼ Ի ՓՈՓԵՐԿԻՐ ՄԲ Է։ ԵՂ. 3. 5։

Գիտել ի է դրձնել, զի յարաբերական ևս երբեմն առնուն զդէպս յարաբերականի՝ դնի յաւելուած իբր ածական Թուով և հոլովիւ համաձայն։ ՔՐ, *Ո՞Ի ՈՐՈՔ ՈՐՈՄ ԱԽՏԻ ՅԱՂՔԱԵՑՑԷ, ՂՆՈՐԻՆ ԴԱՆ ՀԱԼԱԾԵՑՑԷ։ ՎԾՉ. ՀՈՒՅ. Է։ Ուր բառդ ՈՐՈՄ՝ ԼՀԱԼ Է ԱԾԱԿԱՆ ԱՓՈՓԱՆ Ի՞ՍԱ ԱՅՍՄ Է ՏԵՍԱՆԵԼ ԵՒ Ի ՍՈՍԻՆ։

*ՅՈՒՅՆ ԴԱՐՁՅ ՎՐ ՍԻՐԱՔՅՆ ՉԷ ՀՍՏԱՏԵԼ ԼԻՑԷ, ՄԻ ԹՈՂ-

ցես քննաւ զգործն զայն ի սիրտ քոյ։ վեր. հայց է։
*Հոր կողմն և դարձցի ամբարիշտն, եզեկիել. ա. 12,7։
*Ո՛վ իկոր անուն այ եդ ծովին և զծառայսն կոչէ (յանուանէն զնա քարէ)։ ելք. վ. 17։
*Որով չափով չափէք՝ չափեսցի ձեզ։ մատ. 7. 2։
*Յորս սոսկալի վայրի... ամբաստան լինի իրաւացն առաջի իմ տայրածանեն։ նաե. հե։
Ո՛այս մի ինչ ևս սրժան է գիտել, զի երբեմն տես զնկին մակբայք ինչ դնին ի տեղի յարաբերականի։
*Ա՛րդ՝ մայր իմ յուզարկեա զիս յառագաստ ուր հրաւիրեցայ։ այ յոր հրաւիրեցայ։ խոս. հ-ին։
*Փախիր յանապատ, ուր և կարասցես կեալ օգնական կանուխէն այ։ այ յորում կարասցես կեալ։ վեր. հց. է։
*Գնաց նա յերկիրն, ուստի էր։ այ յորմէ էր։ ա. մակ. 10. 13։
*Օրհնակս եղ առաջի, ուստի արժան էր հատուցանեցու ցանել գնոս։ այ յորոց արժան էր։ ռոմ. գ. կ. 11։

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

Յաղագս պէսպերպղչական յօդելոյ՝ ա. դ. նս

Յոգերիկ յօդք նախ յարին ի դերանունսն իբր զարդ. գր. *Ինձս կորացեր ամենայնեցն (ասեմ)։ եղէզ. ը։ Որ յօդս՝ եդեալ է իբր զարդ ի վերայ դերանունսն՝ ինձս։ Ըստ այսմ է և ի սոսկին։

*Գանաւօթ է ինձ մերս հիւանդութիւն։ ղևտ. ին։
*Ձեմ իբրև զձեզ անագորոյն։ եղէզ. ը. ֆ։
*Որ ես եմ, անդ և պաշտօնեայն իմ եղիցի։ յովհ. 12. 26։

Կ՚այլ գիտելի է, զի բազում անգամ ի յարիլ ս. ցան ի դերանունսս ինչ՝ հանդերձ յեռվ դնին գր. *Ինձն յորժամ գայցէ, միթէ աւելի ինչ նշանս առնիցէ՝ քան զոր սա առնէ։ այ քան սա առնէ։ յովհ. 7. 31
*Յորն՝ որ ի փոյթ կոզէ ցօղել։ այ ի քո կոշէդ. ղուկ. ճե։
*Ոչ ոք զայն գիտէ՝ զոր նայն առնէ. այ նա առնէ։ խոս։

Ա՛յլ՝ ի յարաբերականս՝ ըստ որումն են յարաբերակիքն, ո՛չ յարին այս յօդք. զի ո՛չ լինի ասել. որս երևին. որդի փառաւորել ես. որն խօսեր. որն առաքեաց. ևն. այլ՝ որ երևինս. որ փառաւորել եմ. որ խօսեր են. ևն. զի,

*Ա՛ստղիկ մատակարարեն զայս, որ երևինս. այլ հոգին սբ տայ զայն, որ ոչն երևի կոչ. ընծայ. ՃԸ. 28։

*Դո՛ւ ես՝ որ փառաւորել ես ի վր՛ս մեր տիեզերաց. ոգեն։

*Դա՛ւիթ արքայ ո՛չ բարկանայր (ըստ բանն դաւթանայ) զի ո՛չ ի նայ հայեր՝ որ խօսեր են. այլ՝ ի՛նչ հայեր՝ որ առաքեացն։ կոչ. Ը. 10։

Երկրորդ՝ յարին սոքա յանուանս. զի, *Լեզ աշա կերտ ես, վարդապետիս նմա՛ն լեր։ ոսգ. ա. յովհ. 2։

*Ի՛սուսն Քրիստոս ի հինգերորդէ աւարտի։ ոչխոպ։

*Նաբերարացն ասէ և հեգոցն՝ ընտրեալ քարշէ զքեզ կալ ի ծառայու՛ն։ ոսգ. ա. պէտ. 6։

Երրորդ՝ յարին ի բայս. զի, *Ա՛ինչդեռ արշաւեմ՝ առ ի յետոյն հակամիտեմ։ նաս. ի քառն. կա։

*Երկնեալ՝ որ գասպ յանուն տեառն։ յով. 12. 13։

*Որ կոչեն ի բժշկել զօրաւոր և պնդասա։ սգբ. ա. պէ. 2

Չորրորդ՝ յընտրելոնս. զի, *Զայնես չլսոլիս. և ոչ սրտմտիս, փուլաս մեղկելոյս, և ոչ խլենիս։ նաս. ծբ։

*Ա՛ստեղծ յաշտոն քեզ վերջէն՝ ինձ գլխուն ի մեր հոգիս։ ի ղարկ. կանան. լա։

*Ո՛ւսանն աշակերտեցին հոգւով զօրացեալքն և մարմնով տառապեալքն։ լմբ. ոպեն։

Հինգերորդ՝ ի մակբայս. զի, *Ա՛ւ ժողովրդեան որ շուրջ կան՝ առնեմ նանայ. ի մէկն. յովհ. 15. 23։

*Նայց զհնոյդ այժմ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք։ յով. 9. 21։

*Որ երաւապեան ղատի՝ զմարմնականն ի ծոցս մեր հատուցանէ տանջանս։ յովհ. եմոպ. ծբ։

Վեցորդիկ յօդք ուրեք ուրեք դնին փոխ միմեանց. քնզի սոքա դնի յերիս դէմս ևս. զի, *Ա՛ստ սկսաք՝ ի տմին և կատարեսցո՛ւք։ եղէկ. վէպ. գլ. գ։

*Ի գրելոցս ձեր ծանուցաւ ընդարձ. ի լուսընթա։

*Ա՛արտիր ըստ այնոսիկ՝ որ մարտնչին ըստ մեզ։ եղէկ. գ։

Այնպէ և պաս. զի, *Ո՛ւ ինչ արդեօք հրամայեսցես՝ քան թէ հրամայեցիր։ եղէկ. վէպ. գլ. ա։

*Ո՞ր ասէքդ՝ ցուցէք գործով. գէորգ. վերջ.էսայ. 5։

*Ելր նստինդ աւադիկ ամ՛ք առաջի քո. լամբ. ասլնա։

Ըստ այմ և նուն, որ, *Ոսկ եթէ ոչ զայն առնիցեմ՛ք զոր հրամայեցաք, և զայն խօսիցիմ՛ք զոր վիպեցաք, աղատուէ օրինօքն եմ՛ք դատելոց. առք. յակ. 6։

*Ո՛հարդ ուսո՛ցանես լինձ, եթէ առնու՛ք զքոյդ՝ դու մի պահանջեր, երբ դու զքոյն պահանջես. կո. 6. 7։

Առքա երբեմն փիսկ դնելոյ ՚ի վէր բուն անուան, կամ դերբայի, կամ խոդրոյ բայիւ, ևս, դնին ՚ի վէր այլոց բառիւք առ ՚ի դեղեցկացուցանել կշարադրուլքին. որ.

*Ո՞ւ՞նչ գործեսից ողբալ իս հոդի՛ յայնմ մեծի աւուր վտանգի։ փիսկ ասելոյ, ողբալի հոդիս. նաք. կիւ։

*Ո՛՛՛

*Կարծեցեր անօրէնդ՝ ի մտի քումմէ՝ և ես քեզ նմա նիցիւմ. այլ կարծեցեր պոռ, որ անօրէն ես։ Ես. ասղ.49.21։

*Ո՛դատացեալքդ՝ ի ծոյլ է՝ չըչար մտիք յանաշտեալն ծոյլն. այլ պոռ, որք ազատացել էիք։ Եղէկ. է։

*Որ գթայն, ողորմուի գտցէ. այլ նա, որ գթայ ողորմուի գտցէ։ ոռաչ. 17. 5։

*Ո՞վ է, որ դատին կիս, մերձեսցի առ իս։ այլ ով է նա, որ դատի կիս, մերձենայի առ իս։ Եսայ. 50. 8։

*Սիրտս նանրախորհուրդ, բերան իմ չարախօս։ այլ սիրտ իմ նանրախորհուրդ, բերան իմ չարախօս։ Ասղ. ծղ.

*Ծագեսցի լոյս, արագեսցէ փրկուիդ, հասցէ օգնութիւնդ, ժամանեսցէ այցելուիդ։ այլ ծագեսցի լոյս դու, արագեսցէ փրկուի դու։ Եսա. Ասղ. ղէ. կամ ղէ։

*Ո՛հա լսոյսուի ծովու և բարձրուիք լերանց ոչ կարասցին արգելուլ զարագաձև հրամանին։ այլ զարագաձև հրամանն Աստուծոյ. կամ։

*Ներէ մեզ տեղիս. ընդարձակեա մեզ, զի բնակեսցուք։ այլ ներէ մեզ այս տեղի։ Եսայ. 49. 20։

*Ո՞ի եթէ վն լմնտիք յայսպիսի մրցմուն, ընդէ՞ր ոչ լինիմ բացցի դուռնդ։ այլ այդ դուռն։ յովհ. կամ։

*Որ եղևն՝ լինել ոչ ունի։ այլ այն՝ որ եղև, ոչ ասի լինել։ Ես. ՟ք. 22։

Պարձի, գիտելի է, զի սէ՝ և յաւետ ասնաւան՝ դնին եր բեմն փիլիկ անուան, որ զօրութիւն իմանի. և այս՝ երբ ակն մի՝ յարելով ի յատկայուցիչն՝ զօրութիւն իմա ցեալ անուանն։ այլ *Ո՛յլ է մերս, և այլ է նորայն։ այլ այլ է մեր կամք, կամ։ Ես. ՟ք. 5։

*Ո՛ոդ՝ է բարկուին, որ գովելի է ի գթոց. ոմն մովսէսին, որով զեգիպտացին սպան... և է բարկութիւնն, որ պարսաւելի է. ոմն կայենին, որով զեղբայրն իւր սպան։ այլ ոմն բարկուի մովսէսի։ կամ։ ոտգ. յակ. 4։

*Ո՛վ եթէ դասք արդարոցն առանց տրտմութեան են և հեծծուն, յայտ է թէ մեղաւորացն ի սոյնս վարակին. այլ դասք մեղաւորաց։ լամբ. պոռ։

Երկրորդ՝ յարելով յածականն. այլ, *Ո՛պղատոնական համարձակագոյն այժմ բարբառիմ. այլ պղատոնական բանն։ Ներ. ՟ա. 31,

•Ինդ անձուկ Ճանապարհն գնալ դժուարանայ՝ ըզլայնն և զարձակն սիրելով ընդ գլայն և գընդարձակ Ճանապարհն սիրելով. ընդդ. ընդդ.

•Օր՝ի յանցաւոր կենցաղս ղրկեաց, ՚ի յանանցն վաշխել հատուսցէ. ընդ ՚ի յանանց կեանս. ընդ. ընդ.

Ընդորդ՝ յարելով ՚ի խնդիրն նախադրուեց, յորս լցէ եդեալ ներգործութիւն նախդիրդ ի՝ զօրութիւն իմացեալ անուանն ընդ, •Ինդ զօրս հրեշտակաց միաբանական օրհնութիւն բարեբանեցէք զ՚ի վերայ քերովբէիցն. ընդ բարեբանեցէք զնստեալսն ՚ի վերջ քերովբէից. կամ զայն՝ որ է ՚ի վերայ քերովբէից, ՚է ընդդ. ընդ.

•Հրամայեց ընդհատանալ, և նետիւք խոցոտել զ՚ի վերջ պարսպին. ընդ զնստեալսն ՚ի վերջ պարսպին. ղուկ. գ. 28.

•Օդեւրաւորն և զառանց խոր բառիցն յարգեն. ընդ զբանն, կամ զայն՝ որ առնց խոր բառից. ոսկ. յոան.

•Օվ մեղայն ոչ խնդրեցեր. ընդ զմատուցեալսն քեզ վասն մեղաց, կամ զայն՝ որ վասն մեղաց. ոսղ. 39. 7.

Գիտելի է ևս, զի յօդս ո՝ երբեմն դնի ամենևին ընդ մատար. ընդ, Ո՛չ գիտեք իմաստութիւն առաջնորդել, վն այնորիկ բազում անարգութիւն մտանէ յեկեղեցիս. ընդդ ընդդ. Ուր յօդս ո՝ դնի յաւելորդս իբր զարդ. Ո՛ստայսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ որ գինին.

•Ընդեռ այլ ումեք բընձրագոյն յայտնեսցի իմաստս, ևս մատուսիրեսցէ, ընորհ ունելով հոգւոյն. ոսղ. յակ. 8.

•Ոսկ իշխանն գայսպիսիս լուել բան պատգամի...ասէը, դու նիստ աստ յիմում խորանի. յովհ. կոնս.

•Նա ծիծաղելիս զմեծ խորհուրդն ընծայելն կացուցաս նեք առաջի անհաւատիցն. ընդդ. ընդդ.

Ընդ զգուշութիւն պարտ է վարել զայսպիսիս.

ԳԼՈՒԽ ԺԱՕ.

Յաղագս համառօտութեան բանի ընդ անուանն, ընդ դերանունսն և ընդ ընդունելութիւն.

Ասացաք կրկնակի համաձայնին ընդ անուանս, ընդդերանունսն և ընդ ընդունելութիւն. Նախ՝ իբր ընդ այնոսիկ՝ որք ասին անուանբ բայիւ. Երկրորդ՝ իբր ընդ այնոսիկ, որք ասին նախդիր բայիւ. Ընդհանուր որովհե-

տեւ բայք ցուցանեն զգործողութիւն կամ զկրողութիւն, ոյք հարկ է գործողաւոյ կամ կրողաւոյ ունել նախ՝ զգոր ծօղն կամ զկրօղ. և երկրորդ՝ զեկր գործողաւոյ, կամ են Թափոյ, կամ պատճառ, և կամ զգործի, Այլ ոյ և բայից հարկ է ունել նախ՝ զանուն բային, որ նշանակեսցէ զգոր ծօղն՝ ոյ զոր գործողաւոյ, կամ կրօղն. և երկրորդ՝ զխնդիր բային, որ նշանակեսցէ զեղծն կամ գենթակայն գործողաւոյ, կամ կրօղին, և կամ զպատճառն, և կամ զայլ ինչ. որ յասելն, *Ներսէս ամբարշտաց կանէ զդատաստան (առաք. 19. 28.) ի սմին բանի բայս կանէ՝ ունի զերկուս անուանս, որոց առաջինն՝ ոյ էերսէսն՝ եղեալ է անուն բային, և նշանակէ զոր գործողն. իսկ միւսն՝ ոյ պատուհասին՝ եղեալ է խնդիր բային, և նշանակէ կենթակայ՝ առ որ լինի գործողն կանել. Նոյնպէս ամբարշտաց՝ է յատկացուցիչ էերսէսին. Այժմ նախ խօսեսցուք զառաջինն, ոյ զանուանէ բային. և ապա զերկրորդն, ոյ զխնդրոյ նոցին.

Յաղագս առաջին հոդւոյն բային. կամ Յաղագս անուան բային

Անուն բային է այն՝ որ նշանակէ զոր գործողութեան. ոյ գործօղ կամ կրօղն, ոյ յայտ է ի վերոգրեալ օրդ. և քանի յատկանալ անուանքն և ընդունել լուծք կարգին նշանակել զգործօղն կամ զկրօղն, նոքա միայն յատկապէս լի ինն անուն բային. ոյ յայտ լինի ի յաջորդ գրելոցդ. Այլ զի առերևոյթ բայքն երբեմն իբր անուն վարին, նոքա ևս լինին բաղում անգամ անուն բային. այլ ունիմք ասել, հստորև՝ ի վերջ է գանոնէն. Նոյնպէս այլ մասունք բանի որովհետև պիտակաբար միայն կարեն վարիլ իբր անուն, այլ յատկապէս կարեն լինել անուն բային ըստ որում են բառք ինչ. Այ

Նախ՝ նախադրութիւն, որ, *Երկոքեան խնդիր է բանին (Ղեւս. 72. 11.) որ նախադրութիւնն է՝ և անուն բային՝ է. Երկրորդ՝ մակբայն, որ, *Օ այս ոչ ինչ յայտ առնէ (Դտ. 2ե. 8. 11.) որ մակբայ է՝ և անուն բային՝ յայտ առնէ. Երրորդ՝ շաղկապն, որ, *Օ հնոյն այլ է, և հնոյն այլ (Ղեւս. 11. 25.) որ շաղկապ է՝ և անուն բային՝ այլ. ոյ և հնոյն. Չորրորդ՝ միջարկութիւն, որ, *Ոչ փափաքեցայ՝ որում ոչ հասանեմք, է տարածելի ապաշաւոյ (Ղեւս. 118. 5. 11.) որ միջարկութիւն ոչ՝ լինի անուն բային՝ է.

Հինգերորդ՝ դիմաւորը բայն. ըր, *Գնացէ՛ք աջոյն յայտնէ. ասաց. յա՛յ. 8. 55. Աւր բայս գնա՛ց՝ և անուն բայիս՝ յայտնէ։ Լսա այժ՝ և ի սուին։

*Անշնո՛ւ և բնակչացն՝ ի մեզ՝ զկետոյ լինելն նշանակէ ըն-ըմ. ըղ։

*Առեւտրական յատկութիւն. փոխ. քաջալերել. ապ՛հովացնել. ծգ. պ։

*Ա՛րագընթացն և փութկո՛տն՝ զմի միոյս ուղիւնաց ցնգ։

Վեցերորդ՝ նաև տասը՝ ըստ որում վարին իւր բառ ինչ լինին անուն բային. ըր, *Ա՛կն՝ ձառագայթառ ի սէր տեղ՝ ասէ Ծագեա՛ լուսոյ հանդէպ...պէն պատուիրէ կալ՝ առ քամբաս՝ ի հայոյ չարեաց՝ յորում ըն կաս..., պնդեցն տերանց և իշխանաց՝ խրատ ընծայէ՝ ի յաստուածպաշտ ընդ...ոյն՝ յուզացնէ միւս բան խրատ...մի դահճիք քնաւ ըմարդ...էն՝ կատարումն և այս տասից՝ ասոյ անհնազանդ առ տրն երից՝ յա՛ ոտքն։ Աւր տասքս՝ ճէ. պէ. ա՛ն. ոյ, և ի՛ն ես անուն բայիցս՝ ասէ. պատուիրէ ըն. ընծայէ. ոյ-ոյանէ. է։

Ա՛յլ այժմ զսրբոք պանդ տարածեալ՝ դիցուք զհինգ կանոնս վն համաձայնութե անուան բայի ըբ բայի։

Կանոն. ե։

Ա՛ռնէ բայն էսկ դիմաւոր, անուն բային պարտի դնել յուղղական հոլովն. ըր, *Ո՛ւսուցանէին անձինս, և եհան հանդիսոյն. լուծանի տարտականքն, և ժամանեց միխթարուհին։ ՚ԳՆ. ՀՊ. 22։ Աւր անուանքս՝ նեղ-ինն. հանգիստ. փրամախանդ. և նմանեցուն՝ էն անուն բայիցս՝ դարձուէցին. եկաւ. լուծան. և ժամանեալ. և եկեալ են յուղղական հոլովն ի սոյն դիմաւոր լինել բայիցս։

Լսա այժմ և ի սուին.

*Աւուրս՝ ի քակտութեան զգարմանան ասէ. ապաշխ։

*Ա՛յլ գնացին կատարսայն և մի ընդնդն բարձրամտեցան։ Նաւ. ի բանն. ղբ. կոմ. 10։

*Ա՛յնքի շքեղասցի անդնդոյն ի շնարհաց։ ՚ԳՆ. ՀԲ. 22։

*Ո՛չ հաւատան գործն զօրացուցանեն։ յաճախ. ՀԳ։

*Ա՛ջակք զաւետիան հրաշընդնդոյ՝ ի ժառանգութե կենդանի յաւիտենից։ լմնդ. պոտ։

Նոսկ եթէ բայն ինչ անդէմ, որպիսի են անեւևոյթք, դէմբայք և դերագէմք, անուն բային հաւասարակօրէն

դնել ի սեռական հոլովին. որ, «Ո՛րն է ժամանակ յոյս բուսմ երանութիւնդ ցնծալոյ. աղօթից մեծանալ, և ագահութեան միսիթարել, և հեղեղս զվերին երկրին ժառանգել։ Ես. 38։ Ալ անուանաբան՝ աղօթից, ագահութեան և հեղեղ՝ են անուն բայի՝ ի սեռական հոլովին՝ վասն այնոցիկ լինելոյ բայիցս՝ մեծանալ, միսիթարել և ժառանգել. որք եթէ սրշեալ դիմօք կարգելին, անուանքն ևս յուղղական հոլովին դնելին. ոչ գոյ, աղքատք մեծանան. ագահութիք միսիթարին. և հեղեղք ժառանգեն զվերին երկիրն։ Այսպայսի է տեսանել և ի յայլսդ օրինակսդ։

«Չէ ապա յոտնդիմանութենէ այսոցիկ դինչ, եթէ ոչ անուանս ասնել ա՛յ, և փոխել զբնութիս իւրեանց։

Խոր. ուղ։

«Ի՝ Ձարակել խոցոտածոյ՝ անդրէն վիրաւորիմ, Նար. կն։ Ալ բառդ խոցոտածոյ է անուն բայիս՝ ի՝ ճարակել։

«Ի՝ գլորիլ անհաստատութեանն՝ զօրացեալ կանգնիմ հաստատ։ Ես. 54։

«Յանօրէնութենէն քաշմանալ՝ սէրն ցամաքեսցի. ցի՛ ի քաշմանալ անօրէնութեան։ արձ. Ը. պէտ. 5։

«Ո գայթակղեցուցիչն առ գայթակղելեան պնդեալ պահէն՝ ի վնաս երկաբանչիւրացն ոգւոց հնարանայ՝ երկիւղ զօրձելով կամաքարս, և առաջէին գայթակղելովն և բամբասել։ Ալ հնարանայ է անուն բայիս գործելով և առաջէին է անուն բայիս գայթակղելով և բամբասելով։

«Հազուագիւտ անգամ գան ըմպելով Նահանն՝ ի մօրէն՝ ի բաց ոչ դառնայ, այլ կուչցել ի տմանէ՝ ի գերկրն անհանել։ արձ. Ը. պէտ. 4։

Այն վարպետայ մարակել զերկիսարն՝ ի փախուստ զախոյեանն պարսից դարձուցանէր։ Նար. վէպ։ Ալ բառս այն վարպետայ՝ է անուն դերադեմ բայիս մարակել։

«Յայսպիսի աղետս հայցել ամենազորդ Տէրն...ողորմածոյս մեզ անչափ ողորմութիւն քոյ։ խոսրով

«Գնացեալ ոսկեծող է պատկերին՝ և ղև պիտկերս ստեղծ ուածոյ։ յհմն. եմոռ. ծբ։

Ուրեք ուրեք ևս դնի յուղղական հոլովին. որ, «Տա՛ սեալ ի Քրիստոնեա անբևեռիւ օգնութենն՝ խորտակեաց յայտնապէս զգաղտուկ պատերազմն։ շար. հղ։ Ալ անե-

չևայլ օգնութիւն է անուն քայիս հաւասել ՚ի Քրիստոսեան
Ա՛սա այսմ է տեսանել և ՚ի ասելն,

*Այս է՝ զերանակիր աչօք եղեալ՝ դատին...ըղ-
շիղ յանցանաց վարուց նայտ ընդմէ ընդմէ,

*Ա՛ետ Քաղեալ գձշմարիտ շաւիղն և գուսուցին ՚ի բերն՝ ըստ
այլ մալար ձառապարհ գամբք վրդ. հոգ. է։

*Ձառեալ ոչ բաղձալոյն՝ նշանջել սակր է ՚ի ցանկութիւն։ լմբ. ՚ի հին. ապ. 118. 124։

*Ոչ էծնել չ՚անհաչելոյ զհիւանդացելոյն ախտրար ցաւոցն պատճառս՝ հրամայել ՚ի ննջասակարացն ՚ի բաց կալ, և զսուղ ջարսոյն ընդունել դեղ, այսպէս և մեծ ընհանրակն եկեղեցւոյն չէ հոգեսոր բժշկ ՚ի ունելոյ զիւրեն՝ տեսանելոյ մասոյ աչօք ևն, ՚ի նոյն։

*Ի ծագել ՚ի սիրտ համբերութիւն ճառագայթ հոգւոյն՝
...պակասեն այսոքիկ ժարմնական զործք լմբ. ապ. 70։

*Փափաքելիր միշտ այսպիսի քեզ յաստուածասա պար գևել ՚ինչ (Ա՛արդասիրութիւն)։ Նոփլոս։

*Ղաղում անգամ ՚ինձ վասն տկարութեան մերոյ ոչ Թողութիւն գալ ՚ի վերայ մեր պատերազմ։ վրդ. հոգ. է։

*Փոքու պատասխանի՝ մեծի և ոչ փոքու գոլ անկ. էգն. էբ. 23։ Ա՛ւր պատասխանին է ասուն քայիս գոլ. ոմն Թէ ասէր. սպասաւորութիւն՝ որ փոքու ընծայի, անկէ մեծի և ոչ փոքու։

Ոսկ դերանութեանք դնին երբեմն նա և ՚ի տրակն հոլովն Թէ առանձինն իւրեն, և Թէ յարելք յանութեան. ՚ին,

*Հիշեցի գքեզ... ՚ի գալն էդ գհետ արբոյն ՚ինչ։ էբէն. 2. 2։ Ա՛ւր դերանունս էդ՝ ՚ի տրական հոլովն լեալ է անուն քայիս ՚ի գՆ։ Ա՛սա այսմէ և ի սուսի։

Ա՛ՊՀ էդ գոլով ինչի՝ ընդ ըստ միոյ օրինակի իմնացար զծնունդ սրբոյկային քնութեան. Նաշոյ. հովհ. 3. 10։

*Փափաքեաց անձն իմ ՚ի ցանկալ ինչ յիրաւունս քո։ ապ. 118։

*Լինել ՚ինչ զաւակ պատգեցելոյն սերմայ։ յովհ. կթ։

*Յառանդելոնա պանպետում գկեանսն։ ղուկ. կե։

*Ընդերձել էր լինել այն ևն։ Նաշոյ. 16. 5։

*Ա՛չ կամ ՚ինձ էդ կրօնաւորութիւն ունել ոսկի և արծաթ, և ոչ հանդերձս բազմագինս։ վրդ. հոգ. գլ. ք։

*Աղաչեմ՝ ի բաց լինել ձեզնից ձեզ՝ ի կորստական գործոց յայսցանէ։ շնորհ. ընդդ։

Այլ ասատ գիտեմ, թէ, զի յորժամ ասէրևայնք բայք յաբիւս՝ ի դիմազուրկ բայս, անուն ունի՝ այս անեղևայնք բայից՝ յոմիքն ի տալին հոլովին, զի և միանգամայն ևս տրական խնդիրը այնց դիմազուրկ բայից։ որ։ Պրժան է քահանային՝ ի կարդալ պահել ըստ կարգաց եկեղեցւոյն։ շնորհ. ընդդ։ Այլ տրականն հոլովս գոյացուցանէին, որ լեալ է խնդիր դիմազուրկ բայիս արձան է, եղեալ է իբր անուն բայիս՝ ի կարգել պահել ընդհատանելոցն։

*Պարտ է ևնորոց հովուացս հեզու լ է և հնդարտու լ հովուել զժողովուրդս։ շնորհ. ընդդ։ Այլ տրականն հոլովդ նորոց հովուացս՝ է անուն բայիս հովուել. միանգամայն և խնդիրը դիմազուրկ բայիս պարտ է։

*Պնհնար է խոտոյ ի հրոյ՝ ի միասին կեալ։ կորնթ։ եղ։ 17։ Այլ տրական հոլովս խոտոյ ի հրոյ՝ են անուն բայիս՝ ի միասին հեալ միանգամայն և խնդիրը լ ևնքեան դիմազուրկ բայիս անհնար է։

*Պարտ է ընդ սակաւ լինել ասել և ընդ մեծամեծ շնորհել։ կոլ. գ։ 29։ Այլ ընդ ն է անուն բայիս ասել։

*Ընդ պարտ ասէ յուսահատ լինել վասն բազմաձեռ մեղացս։ Այլ ասէն է անուն բայիս յուսահատ լինել։

*Պրի լինի ասէ՝ ի ձեռնջ յարձան ազի մածնալ՝ ոչ կինն զուտայ՝ յաղագս յետս դառնալոյ յաշխարհական իրս։ շնորհ. ընդդ։ ա՝ հրծն։ Այլ ասէն է անուն բայիս մածնալ և խնդիր բայիս ն՝ լինի, որ դնի աստ իբր դիմազուրկ։

*Պչէ ասէ հանգիստ գանել՝ ի սմա՝ (այ յաշխարհի), կամ հեշտեալ լանել՝ ի սմանէ, սրբ. յոան. 3. յորդ։ Այլ տրական հոլովս ասէ եղել է իբր անուն բայիս գտանել ևս լանել։

Այսպէս ևս՝ ի տրական հոլովն դնի անուն բայիս դիմազուրկ բայիս պէտ են, եթէ չունիցի առ իւր զաներևոյթ։ որ։ Արպիսում համարձակուեմ մեզ պէտք են յայնժամ։ սրբգ. ա. յովն. 4։ Այլ տրական անուն ոք պէտս համարչակու՝ է անուն բայիս պէտ են իակ դնին է խնդիրն՝ ոյն թէ ասէր. արպիսի համարձակութեամբ պէտ է մեզ՝ ի դատաստանի։ Այս այսմ է և՝ ի առնին

* Եւ եթէ այսպէսի չանէիմ պէտք եմն, անձանքն և անվաստակն զհարդ արդիւնարարքն լինիցին. խոսրով:
* Վասնայն ունելք մեզ հաստատուց պէտք եմն. առգ. յակ. 2:
* Ի եթէ օրինական գործ ձշմարտութեան վճարէրը, զի՞նչ պէտք էին ճշմարտաբանին. նոյն. ա. պէտ. 8:

Յոսայ՝ եթէ չանիցի առ իւր գանելուցն. զի եթէ ասիցի, նայն ասել ակնարհի հանարի լինել անսուն բայիւ տեսցի ի վէրջ ի կանոնին:

Գիտելի է դարձեալ, զի անուն բային յարակատար և դերակատար ժամանակի, և անցելոյ ստորադասականին՝ ի յերկդ դէմն եզականիս, մանաւանդ ներգործականն բայիցն իբր ի բազումն դնին ի սեռական հոլովին, ըստ կարգի երիկ դիմացն ասի. որ, «Ի՞նչ էմ եղեալ և ի մտի իմում՝ զի՛ չարչարանաց կարձել զձեզ ի կենդանի ձեռոց. եղէղ ը. Ի սեռական դերանունն էմ լեալ ի անուն բայիս էդեալ. Ոստայամ և ի սասին:

* Ա՛ր այդպէս և ուսեալ դպրա բնութիւն. եղէղ. ը:
* Օ՛ր կեր դնի ի՞նչ չէ տեսեալ՝ մեռեալ խոստովանիս. ի նոյն:
* Օ՛ահ և վերկիր զիրդոյն արկեալ է տրուէին ի վէր դատաստաց, սովնոց, անասնոց և թռչնոց. եղիսկ. ը:
* Ո՛ր զի՞ պատճ ըլմռնս մոռել է էմ, և չէր ըս. եղէղ. է:
* Ո՛չ սա ոչ իսկ ծանուցեալ էր ձը կամրոցդ Թռ. զիմ. գ:
* Կորել էր չէր յուծելոյն տէրոյն միմեռցայց զձեզ. նոյն:
* Օ՛ի եթէ հոտոյ ի կեալ էր գձեզ ի ծոյլ, և դուք անձամբ պատճիս այլոսմ ի ծոյլ ել արկանէիք, ի մեծ բարկ. ը բդեխ զառաջինն տրն ձեր. եղէղ. գ:
* Ո՛ինչչև արարեալ էր նոցա, ի կանուխ գիտէին իւրեանց ասանէր կարարածս. որպէս և այժմ՝ մինչչև ե գործել հոգոյ բարի ինչ կամ չար. նոյնն. ք:
* Եթէ չէր ձև ածապարեալ և ի փախուստ դարձեալ՝ միում ի մէնջ ոչ տայնն ապրել: նոյնն. գ:
* Ցն մոռացեալ իցէ ձը զանուն ոյ մերոյ, կամ ձգեալ իցէ գձեռս մեր առ ուշ օտարս. առաքս. 43. 21:
* Ցմս եթէ պահել իցէ ի զիմ պատուիրանս. վարչ հոգ. ծղ:
* Օ՛ որ ձոյ հոգեմէէ Թողեալ իցէ, միւսոյնն լնու հոգին սբ. եղնակ հաղբոյն. ծգ:

Նոսկերբեանն՝ զնի յուղղական հոլովին. մանաւանդ ի

չէզոքական և՝ ի կրաւորական բայս։ որ, *Հնդիէին հպատակեցեալ է, և ոչ ինչ գիտեաք։ ալմ. 6. 4։ Որ պնդիէին է անուն բայիս հպատակեցեալ։ Ետ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ՝ սր զկնի։

*Հանգուցեալ էհոգի իմ՝ ի քեզ ամէն ողբալոյ վարդ. հրդ. է։

*Ծառան կենց տուեալ է՝ ի կերակուր հաւատացելոց՝ ՆՃԲ. ղ։

*Ամէն ոք գացի՝ ի միջի ձերում՝ որ զձև կրօնաւորութեանդ զգեցեալ է, և յառաքելուն գիտելոյ տուեալ զանձն նմա։ ընդդ. քնդդ։

*Ազատեալ կալեալ էր զաչսն նոցա։ ռամ. է. 7։

*Ինձէ ոչ էր հանել ճառիկս զաչխարհն՝ ի լեառն սինայ, ոչ էր տեսել զկուրն և զմոլորեալն վաւերել վարդ. հարդ. է։

*Ամէն այն՝ որ չեւս ինչ հասեալ՝ ի կատարեալ գիտութենն՝ Թիւրին ածել վարդապետին։ ոսկ. յակ. 8։

*Ունէին զոր, որ ստացեալ ինչ գձշմարիտ հնազանդութիւն վարդ. հարդ. ձէ։

Ասացի՝ ի վերոյ՝ երրորդ դէմս եզականին. զի յայլ դէմս՝ և՝ ի յոգնականս՝ անուն բայն ոչ երբէք դնի՝ ի սեռականն, այլ միշտ յուղղականն։ որ, *Ինայց էս և ես այս զարմացեալ եմ կամ ՃՔ. 13։

*Ընդ որս տակաւին երկուացեալ ես։ Ռոմն. ՃԻ. 23։

*Ի սոսկ առանց գործոց ճանեալ են։ յակ Ջ. 26։

*Ընդէ հաւատացել էին Նաւմ, ոչ գտանէին արդեօք ժամանելոյ Երկիրն յայն պարգևացս։ ՆՃԲ. ՃԻ։

*Օ՜ի լուացեալ էիցէ քո՜ւ յաղտոյն որ՝ ի սմա է։ ՓՂԼ։

Արժան է աստանօր զայս մի ինչ ևս ծանուցանել. զի որ զի՝ ի գիրս ինչ ուրեք որեք անուն բայիս գոլ՝ վասնզի զայն ի սեռականն կամ տրականն հայելն, դու՝ ի հայցականն։ որ, *Պահնակ ամրոցին ամբաստան առ այգայն՝ ի իբր զի ամէն պնա գոլ բերդին (այ եկեղեցին շինեալ՝ ի սմբատայ։ յովհ. կոնդ։

*Ինչն և ձայն բարբառոյ՝ ի հօրէ վկայել՝ ի վերայ որդւոյ՝ պնա գոլ ընտրեալ։ էփն. Ա. 30։

*Ասացէք և գիտութենն այ հասանել ուճաշունչ գրոցք մերձ առ աստն պնա գոլ լսէք։ պղմ։

Ահա՝ ի սոսա անուն բայիս գոլ՝ եղեալ է՝ ի հայցական

հոլովին, որ է բառդ՝ պնա։ Այլ հնար է ևս ասել, թէ այսպիսի հարցական հոլովն է խնդիր սեռի բայիցն, որք դին՝ ի սոյնպիսի բանս. իսկ բառս գոլ՝ ուղղական խընդիր նոցին։ Որմէ տես ի գլ. ԻԷ. որ յաղագս աներ ևայլն բայից։ Այլ սակ և ինչ՝ չէ պարտ յառաջել զայսպիսիսն։

Կ՚ուզեմ. Է։

Կ՚ուզեմ բայն ինչ դիմաւոր, անուն բային պարտի լծուել և դիմաւ համաձայնիլ ընդ նմ։ «Ուզեմարտուն» ագաւեսցէ զձեզ. յովհ. 8. 32։ Ուր սակ բայս աղաւթեցէք՝ ընդաւոնն է եզակեան, նոյնպէս և անուն բային, յաճախութեանն՝ և եզակեան. և սակ բայն է յերրորդ դէմն, նոյնպէս և անուն բային՝ ի ձեռնն յօգնին։

Իսկ բառս պէնէ՝ է խնդիր ագաւելոյն։ Այն պէս է և՝ ի յաջորդ օրինակսդ յերից դէմն ևս։

«Մարթասաւանեցայ դեղէս շնչաւորս՝ ի բանն. ին։

«Ողորդ լոյս անուանեցայց աշխարհի և կամ ազ խաւարաւ ոգիսուն և մեղայ մըեցեալս. ընդհ. ապին։

«Ամ՝ ի հղգասցուք մեղաւորս. գառնալ առնս զոչ ճամբ և խօսուլանս. ըս. ուրգէս. ՝ինչն. ա. յովհ. ե։

«Ասեալ անհնդ, և զմահացեալն նարոդեցիս. հ՚ը։

«Ոչ մի կին՝ ի դժոխոյն բարուցն՝ եթէ ոչ արթեալ ասձասարեսցես նմա։ խոչն. հաւոր. ը. պրհ. 23։

«Ընկենուցէլէք՝ ի ծանր բեռանց՝ անձամբ անձին առնէք զբեռն տանուսն։ եղնէ. վ՚ըպ. գլ. գ։

«Ազաւորնն ուսուցանէ ամ մարդոյ զձշմարտութիւն։ վ՚ըս. հ՚ոլոց. ը։

«Ոչ՝ ի՚ղ՚ոյ մեծամն իմաստիցն առաւել լուեալ։ նաւ. խը։

«Պաւիժն ուսուցանեն զզգաստութիւն։ գէորգ. 29։

«Ա՚ըբոդնէալն վրիպեցան՝ ի կենաց։ եղնէ. ը։

Ասյդ գիտելի է, զի այսպիսի յօդք որոշիչք դիմաց՝ բառ զամ՚դամ գործեալ դնին, մանաւանդ յերրորդ դէմն. ինչ, «Ով զդև ոչ հանէ։ եղնակ նա։ Ուր զօրութիւ գոյ յօդս՝ ն. որպէս թէ ասելոյ. դևն ոչ հանէ զդև։ Ի՚սատ այսմ է տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

«Յանուրհնի՚ն բանակեցաւ է սրբուէ։ ՝ինչ. ձառ. ը։

«Ի՚պոհանու՚ն ծնուեցաւ է մեզաց։ ընդհ. ընդհ։

*Այլ փորձի՛ ի քեզանոյ գովչաց իւրոյ։ առ. 27. 21։

*Նիհ ոչ գլուխն գարշ յանկուճէ, ոչ կանգնին ազգա խոհարարանաց։ ելն. վ՚ետ. ՚ի հին. գս-ին. ք. 34։

*Յամանեցին ինձ լուրխ, և ես ոչ կարացի Ճանաչել նոցա ։ ծէ։

*Սրտո-ըդ× Թիւրք անջատեն Քրիս. և զօրաւի՛ փորձ՝ յանդիմանե զանզգամս։ ղճ. 1. 3։

Այլ սակաւն յեզակի աճականս և յեզակի ընտանեւսին՝ գրեցի միշտ դնին այսոքիկ յօդք. ին, *Անկերին դիւրաւ մոլորին։ ղմ. 54։

*Ճ պոխոնա երբէք ի մեղաց ոչ վրիպէ։ սղփ. յակ. 4։

*Խոտուկին՝ բարեց ոչ պատահէ։ առակ. 17. 20։

*Ոչնչան լինի արդարոյն անօրէնաւ։ առակ. 21 18։

*Անկնդեր լինի խրատու ընտոտուանն։ առակ. 12. 25։

*Կարճ՚ն և արհամարհո՚ն՝ այր ամբարտաւան է։ առ. 2. ճ

*Արճապնա՚ն յիմաստուէ՝ և նալէա՚ն ՚ի շնորհաց՝ եղև քահանայ։ ղմ. ՚ի հին պատմագիր։

Այլ ուրեք ուրեք առանց յօդի ես դնին սէ, բայց՚ի սակաւս. ին, *Երկինչի խոտորմ՚ի հակառակուէ։ ծէ. ը։

*Օ բան անիրաւ առեալ աչառս։ առակ. 13. 6։

*Ընդհարձակ ցանկայ զայմ աւուրս զցանկալին չարեցայ. իսկ արդարն ողորմի։ առակ. 21. 26. ՅԷՒ-ՓԷր։

*Պահանայս՝ զասպականացու վիրկել ոչ կարէ, և ոչ անպատուր զանցաւոր։ սղփ. ա. պէտ. 3։

Ասկ դերանունք յիւրեց ունել զդէմս՝ ոչկապ թոտին դիմորոշական տառից, այլ առանց նոցա համաձայնին. ին,

*Կոյն է սպաս տանել ձուլեալ պատկերի, և մեղաց ախտի. արդ՝ ես զնացի ընդ այս Ճանապարհ կորստեն հետոց խաւարին։ նաե. ՚ի բանն. ին։

*Որովհետև մերդ ես փոս, ոչ պակասին ՚ի քէն բիծք։ վրդ. հոգե. պ։

*Կա՛ ես ինձ զանվրէպ գիտուն զնդելոցս։ ղմա. 7. 17։

*Օ ի որչափ չէ անարժան զանձինս համարիմք՝ և ՚ի խոնարհ ընկենումք, նա ՚ի վեր տանի. և որչափ ամբառնայ զը, նա ՚ի խոնարհ ընկենու։ ելն. ձէ. 21։

*Դուք եկեք մեր պարծանս առ Թէսաղոնիկեն Աշմարտ առաջ. արդ՝ դուք եք մեր ևախատինքս առ Տէր մեր Յիսուս. եղեալ գ։

*Կոտ ջանք յինքեանս բնակեցուցին՝ զպատուիրանս քո կատարելով. մեք անցանելով ըզ պատուիրանս նորա տեղի եղաք բանսարկուին։ սարգ. ք. յովհ։

Ու Թէպէտ յարաբերական դերանունն չունի զոր բոշել դէմս, բայց զօրութիւն ունելով զայն՝ երբիս դէմս ևս կարէ համաձայնիլ առանց յօդի. պր, *Տունկս դառնոստեան՝ ոչ զգարշուէ անառակ վարուց ծաղկեցեալ։ նաթ. է։

*Ասէ՝ որ վայելեցաք ի բարիսն քո՝ լիմաստուն բանսաց զորացն նմանեսցուք։ սարգ. ա. պէտ. ծ. յոբ։

*Դուս՝ որ օրհնագետ առնես զ Ռազաւորն ի Ճանապարհի՝ ըզ բանի երգողին դաւթայ։ նար. լէ։

*Դուք՝ այսուհետև, ոչ ստայել էք ինչ, զբարեկամացն քո ընկալարուք զաստիճան՝ որոյ մերոյն աղքատացայ, ոչ և հրամայեալ ումն։ ընդկ. ընդկ։

*Որ նիւթէ զբարիս, խնդրէ զշնորհս բարուէ. խակ որ խնդրէ զչար, հասցէ նմա։ առակ. 11. 27։

*Որ մեղաք ժանդացուցանեն զհոգիս, ոչ կարեն զլոյս ածուեն յինքեանս կերպարանել։ ընդկ. ԼՂԵ։

Բայլ անեղեալքն զոր յօդ և ունիցին, լինին անուն բայի միշտ երրորդ դէմս. պր, *Աստեղս վերհագոյն բնաւիցդ՝ ոչ է իմ, այլ՝ քեզ. լ–մբ. ի մէկ. պաս։

*Տիրելոյ ամէն՝ խնայել տայ քեզ յամ։ էսթ. 12. 16։

*Աղօրմելն չէ աղուս զարժանին խնդրել։ խոս։

Ոչ ա ի տոսա անեղեալք բառքս՝ նապէնը, պէրելը, և աղրիլն՝ Թէպէտ այլեայլ յօդիւ են եդեալ, բայց երբորդ դէմն միայն լեալ են անուն բայի՝ ըստ դէմս բայիցս՝ է, ուս, և էնաղ։

Այլ բաղում անգամ առանց յօդի ևս լինին անուն բայի. մանաւանդ եակաբ բայից. պր, *Արժանի ի չարութեաց՝ է հանձար։ յոբ. 28. 28։ Աւր անեղեալքն բայս ունին՝ առանց յօդի լեալ է անուն բայիս՝ է հանճար։ Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակսդ որ գկնի։

*Ընդալանալ եղբօրն հնձնդել էր։ ուբ. ա. պէտ. 6։

*Ո՛չ ետուաք վարել առ ոք ՚ի մարդկանէ՝ ոչ ե՛ք գործ հաւատացելոյ։ նոյնո. յակ. 6։

*Յաղա՛չեսցեն զհօտս հովուապետին ՚ի խնամոց հովուեցո՛ւցանել...անհատատուե՛ք ընդհանուր։ ընդմ. ընդմ։

*Պա՛ճառ ինչ ես զանձն առ խոստանալ ա՛նելն և ըստ իւրում ժառանգն և երթ գնալ գնդգ. եսայ. 5։

*Յանձրամոռացն ոչ այնպէս ցանկալի ե՛ ՚ի մեղացն ապաշխարել, որչափ յաշխարհիս կարծեալ բարւոյն վայելել գնդգ. 1։ Որ ապաշխարէն և վայելենն են առնուն բայիս ցանկալի է։

*Ո՛վ երիցի և աստանօր ընտրեալդ դիւապիաք կիցն քոց։ խոր. ա. 31։ Որ ընտրի է անուն բայիս երիցի. իսկ հարցական հոլովս պիտի կոչի՝ է խնդիր սեռի անեզրական բայիս ընտրել. որոյ անուն է բառս մեր։

Ա՛ստ այսմ լինին սե՛ր անուն բայի և բայարձակ դիմաղուրկ բայից. որ՝ *Ա՛ջակի մարդկան ձեռանայ դիւրին է, այլ ոչ առաջի ոյ։ երգն. ա. 6։ Որ ջնաջնալի է անուն բայիս պէ՛տքն է. իսկ ա՛ռաջի մարդկան ևս՝ է խնդիր ջնաջնալոյն։ Ա՛ստ այսմ է և ՚ի սոսին։

*Ա՛ր որս ՚ի դէպ է ասել։ յովհ. ե. ա. գ։ Որ առնի է առնուն բայիս ՚ե դնդ. իսկ բառս ա՛ որս է խնդիր առելոյն։

*Պարտ է քեզ վերջ յանձին ուշադիր եղիլ։ գ։ Որ ուշադիր է անուն բայիս պարտ է. իսկ ՚ինչ է խնդիր նորին, միանգամայն և անուն բայիս գոյ ունել յանձին։

*Ա՛ղքատ գժուարին է գնալ, որ զչար սովորութիւն կերակուր ժամանակին իրրև զերկրորդ բնութիւն ետայաւ ընդ երեխայ։ Որ ա՛ղքատն է անուն բայիս գժուարին է. իսկ բառս գնա՛ է խնդիր ա՛ղքատելոյն։

*Երկրորդին պարտ և արժան է ՚ի հատանդուրէ կալ առաջնոյն։ ա՛ղգ. ե. պէտ. 7։ Որ աներևոյթ բայս կա՛լ է անուն բայիս պարտ և արժան է. իսկ բառս ՚ի հնա՛ պանդո՛է առնոյն՝ է խնդիր կալոյն։

*Ո՛չ է պարտ պարծել առաքինութեան, և ոչ անյոյս մնալ մեղաւորին. զի փոփոխական եմք։ ընդ. առ. 101։ Որ պարծելն և անյոյս մնալն են, անուն բայիս ոչ է պարտ. իսկ առաքինութեան է խնդիր նորա, միանգամայն և անուն բայիս պարծել նմանապես և բառս մեղաւորին՝ է խնդիր նոյն

դիմազուրկ բային ու է պարտ, միանգամայն և անուն բային անդորր մնալ։

* Օ՛ր օրինաւոր անհնար է արծուոյ միով թեւով՝ իբար ձուլեալ թռչել, այլ և ոչ կրօնաւորին միով առաքինութեամբ՝ ի յերկինս ելանել։ սրբ. յակ. 5։ Որ թեւերին ոչ ելանելն են անուն բային անհնարը է։

* Օ՛ հաւրդ հնար է մեզ և զհովուութեն օրէն չնուլ, ՚ի վայրի դալարուղջ ածային օրինացն հանգուցանել, և կենդանարար ջրով հոգւոյն իմաստութեամբ անուցանել զդայլն հալածել, և զվիրաւորսն բժշկել, ՚ի բաց ցեայ լինելով հովուին և հօտից յոյժ հեռաւորութեամբ՝ ի միմեանց։ ընդդ. ընդ։ Որ աներևոյթ բայքս՝ ընդալ հանգուցանել, անուցանել հալածել և բժշկել՝ հանդերձ խնդրովք երևեանց, այս է՝ հովուութեն օրէն, ևն, են անուն բային՝ զիարդ հնար է։

* Չի՛ք հնար ումեք ընծայ առնել խաղաղութեն, մինչչև առ մարդիկ զնոյն ուղղել իցէ։ լբ։ տուկ։ Որ առնելն է անուն բային չէ՛ հնար։ խաղաղո՛ւթիւն է խնդիր սեռի առնելոյն։ ընդ այ՛ն է նոր խնդիրը բնաւ։ իսկ ոչ՝ խնդիրը բային չէ՛ հնար, և անուն բային առնել։

բ՛ Ձեռս անկարելի է զխայտուտն փոխել, և եթովպացս զմորթս։ Ներմն։ 8։ Որ փոխելն է անուն բային անկարելի է։

Ա՛յլ գիտելի է, զի եթէ այսպիսի դիմազուրկք իցեն յոգնականս, աներևոյթ բայն՝ որ իբր անուն բային դնի, զորութեք և յոգնական։ այր, * Օ՛ի եթէ կամք էին նոր կորնչել բնաւ զինչ պէտք էին զայդ գործն առ այս գործակից առնել նմին։ ծգ. 9։ Որ կորնչելն և առնելն ևս զակի ձայնիւ են անուն բայիցս՝ հմմտ էնն և պէտ էնն։

* Պէտք են աղօթականին աներկմիտ հաւատով և աղաչարկանայի մտօք գազօթան ոչ նուէրելոյ։ խոսրով։ Որ նուէրելն եղական ձայնիւ է անուն բային պէտ էն։

* Օ՛ի եթէ զիարդ ոք՝ պտրզմօղ և հակառակ ուանել անհնարին պէտք են, որչափ ևս առաւել զինծ։ սրբ. յն. 9։ Որ ուանելն է անուն բային պէտ էն։

* Փառք են առն խորհրել՝ ի հայհոյուեց, առակ. 20. 3։ Որ խորհրելն՝ ի հայհոյուեց՝ է անուն բային փառ էն։

* Ո՛չ վայրաբար ինչ իրք են զիարդ ոչ արեզ չեն ուստի զքա

արկանեն լոց եր յազգահամարն։ ոսկ. Յոան. 1. 3։ Ամեն ինչ եղեւ ընդ նմա, եւ առանց նորա ոչ ինչ եղեւ եւ եղեալ է։

Լուսաւորչին Գ։

Լ ԱՅԼ անուն բայիւ ինչ բազում եզական՝ ընդոյն դիմաց, բայն հնարակօրէն դնի յոգնակի։ Օ՛ի որովհետեւ յայնժամ ուր գործողութեն է բազում, բայն եւ որ նշանակէ զգործողութիւն, պարտի դնիլ բազմաւորապէս. որ, *Յուդա եւ եփրեմ օրհնեցան՝ ի յակոբայ։ գէնեզ. 17։ Ամեն բայս օրհնէցան՝ եղեալ է յոգնակի. զի անուն բային է բազում, այ յոյժ ևս երբեմն։ Այսպէս եւ տեսանել ևս՝ ի յաջորդ օրինակսդ։

*Պարարեցան պտղանք աբէլայ՝ ի վէր մովսէսի. ծնբ. է։

*Ոչ ևս ջուր ևս ապատուհասեցան սրգ. ա. պէտ. 8։

*Անկանէք ի գովութէ առեալ են առ չարութէն ինքեանս։ էգն. ժէ։

*Պինդ ևս զբէեղյո՛ւ ապականեն զարս իմաստուն։ յաճ.ը։

*Պոաղն ևս գողանայն՝ ի միում պատժի եղեն՝ ընդայն է։

*Այ՛ էն պարտ հետագոյն դատաստանս դատել, մինչ չէ ամբաստանելն ևս ամբաստանօղն մերձ եւկեսցեն՝ ի վեր ոսկեբ։

* Օ՛ գառո՛ւ ևս էմոռո՛ւ պիտոյ են մեղ։ վեր. հրդ. ը.

*Ոչ ոք ևս հոգի ոչ առին զմարմին՝ գրկիգոր վկայաբեր։

*Յորժամ կոչիլն ևս կամելն՝ ի միասին իրեն, չիք ինչ այլ՝ որ արգելուլ կարիցէ։ գէորգ. վեպ. ի մեկն. էսայ. 3։

*Ոանդիր այն օրինակ բանիդ՝ եւ այս՝ դնոյն միտս ընծայեցուցանեն։ էգն. ժէ. 33։

Այլ բազում անդամ ևս դնի բայն եզակի, մանաւանդ ի նախադասին. և գրեթէ ծօրուբ կրկնի. այ, *Տեղասցե՛ ի վէր մեղաւորաց որոգայթ, հուր և ծծումբ։ ոսկ. Ո 7։ Ամեն թէպէտ անուանք բային են բազում, այ է՝ որոգայթն, հուրն, և ծծումբն, բայց բայս պէղասցե՛ այ տեղասցի, եղեալ է եզակի, և ծօրուբ կրկնէլ. ոչ եթէ եղեալ էր. տեղասցի՛ ի վէր մեղաւորաց որոգայթ. տեղասցի հուր, տեղասցի և ծծումբ։ Այսպէս այսմէ տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

*Սկիզբն արասցուք պատմել քեզ՝ ի ե գրոցն սիրիկանոսի, որում վկայէ յովհեպոս և հե-պողիտոս։ խոր. է. 9.

*Ա՛հաս կոպարձ ժամանակին և պեղչին։ եփն. ձգ. 32։
*Ա՛ուրն հինցման պահի պոպչ՛ն և պատուհանն յովնչ՛ն։
*Ա՛նօգուտ է անդ խոսովանուն և պղջումն խոսրով։
*Ա՛յսպիսի առ հաւատչեօք քաղ ցրանայ և թեթեւանայ լո՛ծն և բէռն՝ որ վասն քեզ նոյնն։
*Ա՛նքերով՝ ոմն թադաւորական մատանեաւ՝ ամծային երկիւղին զսիրտս մեր և զձեռս. ըստ որս յարմարեալ պատկանի խորհուրդ և գործ, յովհ. եմասպ. ա։
*Ա՛նթէ ոչ լուծանի ագահուն, ոչ և ողբմա՛ն ոչ հատատի։ եփն. վ՛գպ. ը՛. 34։
*Ա՛պրպո՛ն և ամբարպատանո՛ն զբ՛շմն կործ՛նեց։ նճբ. ձը
*Ա՛ոհ և ապտանո՛ն ա՛ուն ց՛նախնձու ո՛չ եղև։ ասղ. յակ. 9։
*Ախպոն և յոնպուզն և հպարպն՝ ժանտ կոչի։ առ. 21.24։
*Ա՛ենձո՛ն և իշխն բզմ՛ց լինելն զբազմանք է։ ըմբ. ոպղ.61։
*Ա՛ենձպօ՛յանելն, օրհնելն և պատասխանելն՝ առ մի հայել խորհուրդ։ նոյնն. պոպ։

Կանոն. պ։

Ա՛նթէ անուն բային իսկ բազում՛ի զանազան դէմս բայն դնի՛ ի պատուականագոյն դէմն, որ յայն դէմ, որ համեմատու՛թ է առաջինն. իբր զի եթէ միոն յանուանն բային իսկ յառաջին դէմն, և միւսն յերկրորդն, կամ յերրորդն, բայն դնի յառաջինն. զի առաջին դէմն պատուականագոյն է՝ քան զերկրորդն և քան զերրորդն. ուր՝ *Ա՛ն և դու և ամենայն՝ եղէ՛ք... աշակերտեսցէք ամծային գրոց։ եղէ՛ք. և ոչ լիսի ասել՝ ես և դու և ամբազմաթիւդ աշակերտեսջիք, կամ աշակերտեսցին։

Ա՛յստ այսմ է տեսանել և՛ի յաջորդսդ։

Ա՛ն վէր սորա արասցուք սէր էս և դու. վ՛ղտ. հագց. ը՛։
*Ա՛րդ և էս մի եմք։ յամախ. ը՛։ *Ա՛ն և հայր իմ մի եմք.յովհ։
է՛ն՛րակաբար լիցուք զգաստացեալ լ՛ի խել ագարուն՛ք. ա և՛ի վաճառելոյն զնծ, և դա՛ և՛ի գնելոյն։ լամբ. պոպ։
*Ա՛ամբոխ գայցեմք էս և հայր քո՛ և եղբարդ քո, և երկիւղ պագանիցեմք քեզ։ ծննդոց. 37. 10։
*Ա՛յլ էս և տուն իմ պաշտեմք զտէր։ յեսուայ. 24. 15։
*Ոչ գիտեալ զգործուածն ձայնին՝ լինիցիմք աւազակս խաւարի և լուծին դուժ. խոսրով յառաջաբանի։

Լսեք եղբարք մեր սիրելիք, ոչ ընտրեաց Աստուած զաղքատս աշխարհիս, զի եղիցին մեծատունք հաւատովք, եւ ժառանգեսցեն զարքայութիւնն, զոր խոստացաւ Աստուած սիրողաց իւրոց։ Եւ դուք անարգեցէք զաղքատն։ Ոչ զայս մեծատունքն ճնշեն զձեզ, եւ ոչ զձեզ տանեն առ դատաստանս։ Ոչ զայս հայհոյեն զանուն բարի, որ կոչեցաւ ի վերայ ձեր։ Եւ եթէ զարքայական օրէնսն կատարէք ըստ գրոցն, որ ասէ. Սիրեսցես զընկերն քո իբրեւ զանձն քո, լաւ առնէք։ Եւ եթէ երեսս առնէք, մեղս գործէք, եւ յանցաւորք լինիք օրինացն։ Ոչ ոք ի ձէնջ ասասցէ ի սրտի իւրում, եթէ ես ոչ մեղայ, զի ոչ ոք անմեղ է յաչս Աստուծոյ։ Ոչ ոք ասասցէ, եթէ ես ոչ գործեցի զայս չարիս, զի ոչ ոք է, որ ոչ գործեսցէ զչարիս։ Ոչ ոք ասասցէ, եթէ ես ոչ խոստացայ զայս, զի ոչ ոք է, որ ոչ խոստանայ։ Ոչ ոք ասասցէ, եթէ ես ոչ ունիմ զայս, զի ոչ ոք է, որ ոչ ունիցի զայս

*Ընկան ինձ ընծայք երեսուն հազար: Եփես. 'ի Մելիտ. ա. Թագ.

*Այրէր՝ նուագ էին՝ սովոր սատակել ցան, և կնանաւն ա կնան (հ՚ղը) վաճառ ակուր եղեն. ղեւտ. Կամ. Տար. 24. 15:

*Պահեցին նմա պատ այր բարոյ: ղեւի. 27. 12. Յես:

*Ընկոյզենիք (ի տեսիլ աչաց և լուր ականջաց) Աշխարհք էին՝ յերեսաց ընկալեալք զվկայուին: Ածգ. Քր. պես. Ձ:

*Ազնէական (ի հորս տարերաց) հայկն կամայ ակնարկելոյ արարչին իւրեանց: Եղիշ. Ք:

Ոսկ երեք անուն բայիւ իցէ բառ հաւաքական, (որպ՚ գոնէ: ապգ, ևն), կամ հանրական, (ոպ՚ (բառս ա՚), և կամ կրկնակ, (ոպ՚ ի ի. այր ընկնէը. Ի-ըսփանէ-ը. այրուՅի: ևն) բայն երբեմն դնի յոգնակի՝ վ՚ ունելոյն ց՚ զնշանակու թիւ բազմաւորակին ի՚ր, *Պատուի հայոց հասեալ անուանեին մեծաւ գորուբ: Եղիշ. վ՚դ. պ:

*Տիրեցին աշխարհիս հայոց՝ ապգն սասանայ պարսկի նոյնն. ա:

*Յաղուվ-ըդն ուրախացան 'ի բանս նր: Ածգ. ը. 10:

*Ո՚ք եղ ունին քահիչ քահանայ՝ գնեալ արեմբ հօտս քո. ի այս քո արեամ՚ք գնեալ հօտս՝ զքեղ ունին քահանայ քաւչարար. Լամբ. ասղ. 65:

*Ընդնայն տաճկաստան ըստ նոսա խռովեցան: Եղիշ. գ:

*Ի են փառաց նր ամէնէքէր, յովհ. Էմասպ. ժբ:

Անհ՚ցայն առ արքայ սողոմոն ամ այր ի՚ի: գ. Թագ. 8. 2:

*Ի՚մ ապգ կոծին, և փրկուէ կարօտին: Ղբ. ասղ. 49:

*Ո՚վ հնացեն ղնա ամ բաղմանի ժողովրդեան. Եղեզ. 12. 6:

*Ա՚ն-ը 'ի հարց անտի մերոց առաջնոց խոնարհքէին: Ծնբ. Ր:

*Ի՚սեն այր ընկնէը է-ը, եկայք արկցուք աղիւս.Ծնն. 11.3:

*Վհանգի շփոթիմն ամբոխից լեալ՝ այր պրոմք եվանէ ին տիւել աշխարհիս. Ի-ըվնայե. ա. 30:

*Ընդնէը սա ընդնէը սարսել ասէին. 'ի շարժնոյն. կգ:

*Ի-ը-բոչանէ-ը յընկերս իւրմէ զգոյշ լերուք.Եզկ. 9.4:

*Ի-ը-բուհանէ-ը ոգի յօժարեսցեն՝ի սէր միաբնուե գալ ինքնակամ հաձուք. շնորհալ. 'ի նուագնա:

*Հասանէին վզ՚վղկի բազում և այլ այրուՅի: Եղեզ. գ:

Ոսկի երբեմն մանաւանդ թէ բազում անգամ՝ դնի եւ զակի. ըր, *Եւ թիկունս վաղվաղակի հասցէ գնացողին հրէաստանեայց...սրտի մտօքս ա. Տիմ. 6. 25։

*Ո՞չ տուէք ինձ զնոսա ոսկի քրիստոնեից։ ընդ. ապեն։

*Ալ ոսկ օրհնեսցէ զքեզ ծաղկաւոր աղքատ։ Եսայ. 25. 3։

*Ոչ ենայր տալոյ զլաւն ցանկալ ուներլ, եւ ոչ "գնուալին առնուլ։ ի պատմո-է աղէքսանդրէ։

*Ոչ՞ անէրա- ի պիտնիսն եւ պետրասա։ առգ. ք. պէտ. 4։

*Ոսմին մեծի կնոջէ ամ քաղա-ին միաբանեցաւ եղէշ. ք։

*Ամի ինձեն բաւական եր զամենեն տակնէ։ եղնախ. գ.

*Պահեսցէ ի-ղատանէ-ղ զընկեր յաշխարհ։ տծք. ձգ։

*Ցնտես ե ի-ղատանէ-ղոչ. եթէ մեծի եւ եթէ վատ քու արժանացաւ հնարհի։ ծպ. 1։

Ոստ այսմ համաձայնին բայ ք նաև ըլ անեզական, անուանս. զի երբեմն յոգնակի դնին. ըր, *Ամեղ միայն բաժանեն եւ օտարեցուցանեն յիր. ոսիակ կոխ։ Ամբ բայ քս բաժանեն ի օտարացուցանեն՝ եղել են յոգնակի. ուրոց անուն բային ե բաւս՝ եղե։ Ոստ այսմ ե եւ ինսանին։

*Ոնուլուլ եւ հեղգուլ եղե ոչ քաւլին։ խոսք։

*Ոուրջ պատել են չարեցն հնարք, ըլ որս ոչ կարաց ցնց անցանել։ նար. ի բանն. նէ։

*Ո՞ի եթէ յայտնի երևէին պատրանք խաբէութե նոցին, դիւրաւ պատեր զամեալ լինէին վայր հարց. ե։

*Ոչ՞երէ բարեց ուրախ առնեն զնա։ առակ. 12. 25։

*Փառք ոյ ծածկեն զբան. փառք Թագաւորի պատուեն զհրամանս։ առակ. 25. 2։

*Ո՞ի եթէ զոր մեր պատկերին չըլեցանէն՝ և զոչ նը փուշորեցին, ապա քանի բիւրապատիկ երանութե արժանաւորս զմեզ առնիցեն։ արգ. ա. պէտ. 10. յարկ։

*Ոչ են պարգևք, քո միայնոյ են չերչ։ նար. ի բանն. ծպ։

*Ո՞ընդէն զայդ ձև կերպիցդ քեզ ոչ ուսուցին։ արգ. յկ. 6։

*Ուր անհաւատութիւն է, անդ աննըդարծելի կան մնան հարք ոյր նոցին. ա. պէտ. 8։

Ոսկ երբեմն դնին եզակի. ըր, *Ամեղն առուգաբանի մեղկութե և հասուն մտաց ի խոտորնակ հեշտութին։

ԼՔ. ՈՒԱՀ. ԱՆՁՈՒԱԿ. ՈՂՈՐՈՅՆ։ ՈՒԲ ԲԱՅՍ ԱՊՈՒԳԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ԴԵԼ Է ԵՂԱԿԻՆ. ՈՐՊ ԱՆՈՒՆ ԲԱՅՑԻ Է ԲԱՒԱՍ՝ ՏՂԱՒ։ ԱՅՍՏ ԱՅՍՕՐ Է ՏԵՍԱՆԵԼ ԵՒ Ի ՅԱՋՈՐԴ ՕՐԻՆԱԿՍԴ։

*ՊԱՏԿԱՌԵՑԱՑ ԱՄՕԹՈՎ ՊՐՊՏԻՆ ՄԱՀՈՒ ՆՈՒ. ՂԶ։

*ՀԱՆԱՒԱՆ ՆՓՈՓ ՄԻ ԶԲԱՂԵՍՑԵՔ ՀԻՐՈ ԿԵՆՑԱՂՈՑՆ, ԱՅԼ ՄԻՇՏ ՅԵՐԿԻՆՔԴ ԲՆԱԿԵՍՑԵՔ։ ԼՔ. ՒՈՒ. 60։

*ՀԱՍԿ ԱՅՍՕՐ ԲԱՐՁԱԻ ՊՈՒՀՈՒՆԱՓՆ։ ՆԱՅՈՆ. ՈՒՔՆ։

*ՀՆԴԷՓ ԱՀՑԱՑ ԼԵԿՍՔԱ ԵՒ ՍՐԱԳՆՆ ԼԻՒՒ ԶԱՅԼՍ ՏԵՍԱՆԵԼՈՎ, ԲԱՅՑ ՉԻՔԶ, ԵՒ ՈՐ ՇՈՒՐՋ ԿԻՆՔԵԱՆԳԵՆ ԴԻՐՔ ՄԱՐՄՆՈՅՆ՝ ԱՆԿԱՐԱՆԱՅ ՆԿԱՏԵԼ։ ՂՈՒԿ. ԼՂԼ։

*ՊՒՆՁ ԱՌԱԿԱՒ ԱՌ ԱՄԵՆԱԿԱԼ ԲՆՈՒԶԵ ԱՐԱՐՉԻՆ ՀԱՅԻՒ ԼԳՆ. ՔԵ. 11

*ԱՆՔ ԿԱՏԱՐԱԾԻ ԽՈՐՀՐԴՈՑՆ՝ ՊԱՏԱՐԱԳԱԱՆ ՔՈՀ ՀԱՅՈՑՆԵՑԱԻ։ ՆԱՅՈՆ. ՔՂ. 1։

*ԱՐԿԱԻ ԱՍԱ ՀԱՅՈ ՏԱՃԱՐ ԳՒՏՒՔ ՈՅ։ ԼՔ. ՈՒՔՆ։

*Օ ԻՄ ՈՒՆԵՒ ԶՐԿԵԼՈՑՆ ԱՅՐԵՑԵՔ ԶՔՈՅՍ ՁԵՐ։ ՂՈՒԿ. ՂՆՔ։

*ՊՈՒՀ ՊԱՐԻՍԱՊ ՀՂԵՐ Է ԵՒ ԴՈՒՆՆ ՍՈՒՐԲ։ ՅԱՃԱՔ. Լ։

*ԱՆԿԱԼԱԻ ՊՆԱ (ՅՐ ՂՂԱԿԱՐ) ՀՆԴՒՆ ԱՆՍԿԻՆ։ ԼԳՆ. ՔՂ. 22։

ՀՐԵՒՆ Ի ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՆՈՒԱՆՆ ԼԱ ԱՅՍՊԵՍ ԴՆԻ. ՊՐ.

*ՔՀԴ ՊԻՆՉ ՕԳՈՒՏ Է ԱՆԿԵՆԴԱՆ ՆԻՒՀԱՑՆ ՊՈՒՏՔ ԿԱՔՈՂՈՆՆԻՒՔ։ ԼՔ. ՈՒՔՆ։ ՈՒՐ ԲԱՅՑ ՊԻՆՁՕԳՈՒՈՒ Է՝ ԵՂԵԼ Է ԵՂԱԿԻՆ. ՀԱՏՊՏԻ ԵՒ ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՆՈՒԱՆՔԱ ՊՈՒՏՔ ՆՔՈՒԲՈՒՆՔՈՒՔ՝ ԵՒ ՅՈՂՆԱԿԱՆ։ ԱՅՍՏ ԱՅՍՄ Է ԵՒ Ի ՍՈՍԻՆ։

*ԱՆԴ Է ՄԵՐՈ ՈՃՊԱՁՇՈՒԵ ԽՈՐԴՈՒՔՔ։ ԼՔ. ՀՈՒՈՒՔ։

*ՅՈՐԺՄԾԱՂԿԵՑԱԻ ՀԱՒՈՒՈ ԲԱՐՁԱԻ ԱՅՆՊԻՍԻ ՆՇԱՒՔՈ. ՂԻ ԱՆՕԳՈՒՏ ԷՐ։ ՆԱՅՈՆ. ՈՒՂ. 67։

*ԱՀՅՍՊԻՍԻ ՄԵԾ ԵՒ ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՔՆՈՒՔ ՈՅ ԱՌ ՄԱՐԴԻԿ ԲՆԱԻ ԵՐԲԵՔ ՈՉ ՑՈՒՑԱԻ։ ԼԳՆ. Ը. 10։

*ԱՍՏՈՒԵ ԲԱՆԴՆ ԵՒ ՅԻՂԻՄՆՈՒՆԵՆ ԲՂՀՐ ԱՆԴԻՔ Ի ԼՐՈՒԵԼ ԱԾԵ ՁՄԵՂՈՒՑԵԼՆ ԵՒ ՅԱՆԱՄՕԹՈՒԼ։ ՈՒՐՓ. Ա. ՊԵՈ. 8։

*ԲՈՒՐՔ ՉԱՐԵՑ ԱՆԶԳԱՄՆԵ ԳՒՂ ԳՈՂԿՈՑՑՈՒ ԴԱՌՆՈՒԵ ԼԵՂՈՑ ՁՄՂԵՐ Ի ՀՆԱՀԱՒ ՍՈՂՈՄՈՑ, ՅՈՎՒ. ԿՈՒ։

*ՆՒ ԱՀԱ ԱՅԺՄՆՈՐՓ Ի ԴԵՐԲՈՒՍՏ ԵՒ ԱՐՀԱ ԻՐՔ Ի ՎԵՐԲՈՒՍՏ ՏԱՓՆԱՓԵ ՁՄԵՂ։ ՆԱՅՈՆ. ՂՅԼ ԱՓՐՏ Է ԳՈՒ ՇԱՆԱԼ Ի ԴԱՐՁԱԾՈՒԵ ԱՅՍՊԻՍԻ ՈՁՆ, ՄԱՆԱՒԱՆԴ ՈՒՐ ՊԱՐՏ ԻՑԵ ՅԱՅՍՆԻ ԵՐԵԼԻ ՄՏԱՑ ԲԱՆԻՆ։

Ի ՎԱԽՃԱՆ ԱՅՍՈՑԻԿ ՀԻՆԳ ԿԱՆՈՂԱՑ՝ ՁԱՅՍ ՄԻ ԻՆՉ ԱՐԺԱՆ

համարիմ անուցանել իբր զի բազմ անգամ անուն բա-
յին դնի զօրութեան. որ, «Լթե կամիս հետևիլ ինձ, պահեա
զբանս նորա վասն. հոգւոյ. ի. Ուր անուն բայիցս՝ ինձ ևս
պահեա՝ զօրութեան դնի. այն է՝ փոխ: Պատայսմ է տեսանել
և յօրինակսն՝ որ զկնի.

«Դարեցեր զմեզ հոգալ, և ոչ զմարդոյ: լամբ. ածող:

«Ընչ որս մերձենաս՝ հարկանես՝: ոգի. յակ. 4. յոգի:

«Երբև զանգգայ պաճարս անասնոց՝ մեռանիմք, և ոչ
զարհուրիմք. կորնչիմք, և ոչ հիանամք....երծանիմք և
ոչ ղջանամք. մաշիմք, և ոչ մտատանիմք. պակասիմք, և
ոչ պատրաստիմք. գնամք, և ոչ զգուշանամք. գերիմք,
և ոչ ևս զգամք: նար. ճե:

«Ձօքան զհետ ոչնչի, և զտին զոչինչ: ածող:

«Ոչ ախորժեն զառաքինութեն. այլ զոյծ և զմեղկ կենա
սիրեն. այն աշխարհասէրքն ոչ ախորժեն ևս: խոսրով:

Տակ երբեմն ներգործութեն՝ բայն դնի զօրութեն, և անուն
բային ներգործութեն. այն, «Ի փառասիրութենէ դժուարին
կիցէ, և ի խոնարհութենէ հեշտալիք. այն ի փառասիրութենէ
յառաջ գան դժուարին կիցէ, ևս: եփն. ծբ. 7:

«Ընչ զի՞նչ արդեօք(ասաց) առ այս դէմածն կայ: եփն. ծգ:

«Ուր ոչ հաւատ՝ զիմարդ հոգի. և ուր ոչ հոգի՝ գիաըզ-
զօրութեն. ուր ոչ գոյ հաւատ, ևս: լամբ. ածող:

«Պատչ նորին փխակ սիրոյ առեալ (է): ի նոյն:

«Հանիւ և կերպարանօք՝ բազում խոնարհք. իսկ ար-
դեամբ և գործոյ՝ գոյն ուրեք. այն բանիւ և կերպա
րանօք բազմ խոնարհք գտանին, ևս: ոգի. յակ. 9:

«Հզրպետք բազումք. սակայն, հեզութիւնք սակաւք. այն
հզրպետք բազում են, ևս: ոսգի. ա. պեպ. 9:

«Ժամանակ մահկանացուաց՝ սուղ և անյայտ. այն ժամ
մահկանացուացս սուղ է և անյայտ: խոր. ա. 6:

«Չարիքն իմ մնացականն, և ես կորստականս: այն չարիքն
իմ մնացականն են, և ես կորստականս ևմ: նար. ը:

«Ասրէրսցն՝ ձայն աւետեց, և ինձ՝ գոյժ անվնձան վը չ
ուաց: այն արդարոցն ձայն աւետեց, ևս: նար. կն:

«Հետ շանցն՝ հրեշտակացն սպասաւորութեն (վիճակ
ցաւ աչքատ ղազարու): եփն. ժչ. 22:

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

Յաղագս երկրորդ հոմոյական-է եւայեց. կամ Յաղագս խնդրոյ եւայեց։

Բայք լեռ համաձայնելոյ լէ այնս՝ որք ասին առնուն բային, և նշանակեն զնոր գործաղուեց, պա հանջեն համաձայնիլ և լէ այնս որք ասին խնդիր բային, և նշնկեն զերզն կամ զեղծածկայն գործոզուեց, կամ զպատճառ նոցին, և կամ զգործի, ևայլն։ Երդ յուլեն մասանց բանի՝ այնք լինին տիրական խընդիր բային, որք լինին յատկապէ անուն բային. այ է՝ անուանն, դերանուանն և շուներզուին, ևս և առնելոյլեն, լէ որս և դերբայքն. ոպ յայտ լիցի ՚ի ստորև գրելոցդ։

Ոսկ այլ մասունք բանի նուլեալապես միայն կարեն լինել խնդիր բային. և նախ՝ նոյն ինքն դիմաւոր բայն. այ. *Յաձխարհ դնէ զնոսա ինձ։ ոսկ. ք. 35։ Որ բայս ես պոռ՝ ՚ի հայցական հոլովին լեալ է խնդիր բային դնէ։ *Օ՞ յայտնապէս պատճէնին ընդհօրէն լինն ասէ։ գէորգ. 3։ Որ բայս պատճէնեն՝ է խնդիր բային ասէ։

Երկրորդ՝ մակբայն. այ, *Օ այս դէպս՝ մի յանդուգն սուէ կարծիս ձգեր։ ընդ. ոպ. 87։ Որ մակբայս ՚ի ընդ՝ է խնդիր բային ՚ի ՝ֆէնդ. ոպ լաթ ասէր. յասելն դաւթի՝ մի լաթ մեռելոց առնիկես սքանչել լիս, մի կարծեսս լաթ դաւթի դնդ ասելով՝ ունի կածիս ան յուսուն։ *Յետ օրհնուելոյն միաձայնեն ամէն զոմնն։ խոս։ Որ մակբայս ամէն՝ է խնդիր բային դնէ յոնեն։

Երրորդ՝ միջարկուելն. այ, ՚ի ՚ա՛ռաջս և ո՛հս ՚ի նմանէ ՚ի՛ջ բերել հասոտ։ ընդ. ոպ. 118. 6։ Որ միջարկուելս ո՛ր՝ է խնդիր բային յառաջ էնդելոյ հոսոպոսէ։

*Ոսկ ես ա՛ռաջ եղկելի անձին իմոյ կարդալի։ յովհ. կաթ։ Որ միջարկուելս առաջ՝ է խնդիր բային կարդայի։

Չորրորդ՝ շաղկապն. այ, *Օ Նոյն խառոյ եղ ՚ի միջի՝ զերկուս օրինացն յայտ առնել։ սրբ. յոկ. 6։ Որ շաղկապդ՝ է խնդիր բային եղ։

*Պէտք ոչ մարդանչէին լէ նա ոպ լէ մերդ՝ զնէին ՚ի մէջ դնելով որպէսզի ես, եթէ որ փոյց գնա գիտէին։ ընդ. հոսոպ։ Որ շաղկապդ էնէ՝ լեալ է խնդիր բային պնելով

իսկ բառդ ոչ ըստ նշանակութեան՝ եւ ձայնին է՝ յատկացուցիչ էնէին. ոչ թէ ասէր. դնեք եթէ ձանաչէին զքո՝ որ փառաց, ոչ մարտնչէին եւ նմա՝ առաջի դնելով զեղբ ընդ, յասելն՝ երդ որդի ես դու։

Հինգերորդ՝ նախադրութիւն. որ, * Օ՞ այս ամ (գուլուխ) առեալ...գլուխ գուլուխ զերծն դնեն։ ում. ա. 11։ Ուր նախադրութիւնս երդ՝ եւ խնդիր բայիս դնէ։

*Սահմանելով եղ դինչն։ վարդան. ում. 104։ Ուր նախադրութիւնս դնէ՝ եւ խնդիր բայիս եդ։

Վեցերորդ՝ նաև տառք յօդել եւ հեռացել կարեն լինել խնդիր բայի. որ, *Հաւաքել փոխեցին ի յայն լերուս (զբշմինչ) ոչ գայք ում. ա. եւ գալ՝ եւ ըսդ՝ ում. ին. եւ գնեն՝ ում. եչ. եւ գալ՝ ում. ոչ։ խոր. ա. 1։

*Ո՛չ կոչեսցիս դու (ասէ) յայսմհետէ աբրամ, այլ՝ աբրաամ կոչեսցի անուն քո. զայդն միայն յաւել, եւ հայր ազգաց բազմաց արար։ ում. ղա-կ. 16. 25։

Եւ այսպիսի խնդիրք՝ յայտ են թէ ոչ են յաճախ գոր ծածուեն, բայց եթէ ի մեկնուիս բանիւ։

Դարձեալ երբեմն նա եւ ամբողջ բանք լինին խնդիր բայի. որ, *Նա ի հնուէն գայսր տպաւորուէ օրինակաւ նկարագրեցեր՝ գդարձարուքն առնս, եւ ես դառնամ առ ձեզ, նոր. ծբ։ Ուր բառս պարչարուած ոտն ևս՝ եւ խնդիր սեռի բայիս նկարագրեցեր։

*Ձաղակն՝ որ խաչակից եղեւ ինձ, լուաւ անդէն գայս օր ըստ իս ի դրախտին՝ ի ճառընդէր։ Ուր բանս այ ոչ ընդէ եղեւ ի դրախտին՝ եւ խնդիր բայիս լուաւ։

*Ձծ անուն արարչին է...եւ առ մեզ սաւգաբանի՝ աստեղածմունք։ նոր։ Ուր բանս ասի ընդ՝ եւ ուղղական խնդիր բայիս ասուգաբանի։

*Ձպա բարւոք ընտրեաց՝ որ ասացն, դաշն ըստ դևասնեղել է՝ որ ընկերին ոխս պահէ։ ասքս. յակ. ա. յոյս։

Ուր այս բան՝ դաշն ընդ գևան եղեալ ևս՝ զօրու թէ ինձ դնի իբր խնդիր սեռի բայիս՝ ասաց. ոչ թէ ասէր. որ ասացն զայս բան՝ դաշն ըստ դևս եղել է ևս։

*Որ ընտրի զկայսերն ներ, կնքեց՝ թէ ած ձշմարիտ է։ յովհ. ց. 33։ Ուր բանսն ած ճշմարիտ է՝ ի զօրուն բայիդ կնքեց՝ դնի իբր խնդիր ներ, ոչ թէ ասէր. կնքեաց զայս բան՝ թէ ած ճշմարիտ է։

Ա.յլ արդ՝ որովհետև բայք պէսպէս են սէռիւ, պէսպէս օրինակաւ խնդիրս պահանջեն՝ կերգործական բայք, ըստ որս և հասարակք և կրաւորականք՝ առնուն նախ՝ զխնդիր սեռի. և երկրորդ՝ զխնդիր բնութեան։ Իսկ այլ ամ բայք առնուն զխնդիր բնութեանն և եթ. զորոց ունիմք խօսիլ այժմ՝ ի ժամանակի։

ԳԼՈՒԽ. ԺԲ.

Յաղագս խնդրոյ սեռի՝ կերգործական և հասարակ բայից։

Կերգործական բայք առ հասարակ առնուն զխնդիր սեռի՝ ի հայցական հոլովին. ինչ, *Օ քարինս ողորկեցին զուրք։ յեր. 14.19։ Ուր հայցական անուանդ պէտքին՝ և խնդիր սեռի նա կերգործական բայիս ողորկեցին։ Ըստ այսմ և ի սոսին։

*Յանկուճիք ոչխարանքն զվատս։ ասաք։ 21. 25։

*Խորխորէք զստուեր վկայ անիրաւ։ ասաք. 6. 19։

*Պատրաստեցէք արդար հանգուցեալ զամբարիշտս կենաց։ ղանիա. խնոթ. 4. 16։

*Օ տմխսալանս տեսանելոցդ յանդիմանեն ձեզ մերձեցեալ քո։ եկեղ. եր. 40. Ուր հայցական հոլովս՝ պէտ՝ նախալանս պետանելոցդ՝ և խնդիր սեռի բայիս յանդիմանեն։

Այլ և հասարակ բայք՝ յորժամ յարին ներգործականի, առնուն զխնդիր սեռի՝ ի հայցական հոլովին. ինչ, *Ճանգի յիմարն յիմարուկն խօսեսցի, և սիրտ նորա գնասրուկն խորհեսցի։ եսայ. 32. 6։ Ուր հայցական հոլով քս յիմարութիւն և պղտութիւն՝ են խնդիր սեռի հասարակ բայիցս՝ խօսեսցի և խորհեսցի։

Ա.յլ ասա գիտելի է, զի երբեմն այս խնդիր սեռի զօրքն ի դնի ինչ, *Երանելի այն ոչ է՝ որ ուսուցանէ այլ այն, որ առնէ և ուսուցանէ։ վարդ. հոգ. Է։ Ուր զօրութիւն այս խնդիր սեռին ինչ է՝ պէտ՝ ասել. ոչ թէ ասելը ոչ է այն երանելի՝ որ զբանն ոչ ուսուցանէ. այլ՝ այն՝ որ առնէ զայն, ևն։ Ըստ այսմ և ի սոսին։

*Ա.սեմ՝ և ոչ առնեմ. խոստանամ և ոչ կատարեմ։ նաղ. հա։

*Պատրեցք գոռոզութիւն. յիմարեցայց փափկութիւն. վաղեցք արծաթն ծառայեցուցիչ. այլ գերեցք գոռոզութիւն զսոսկումն. յիմարեցայց պնա փափկութիւն. ևս. Նար. կոչ։

*Ոչ իբրև անհամի, արտաքս ընկենուն։ փոխանակ ասելոյ, ընկենուն պնա արտաքս. ճմբ. Ճառ. ձն։

*Այլ դատիք, զի մի դատիցիք։ Նար. 7. 1։

Ընդեմն ևս խնդիրն նախընթաց բային՝ լինի զօրութիւ խնդիր հետևեալ բային. այլ, *Այլ գանձէք ձեզ գանձս յերկրի, ուր ցեց և ուտիճ ապականեն. և ուր գողք ապականեն և գողանան։ Նար. 6. 19։ Այր բառդ գանձոյ՝ որ է խնդիր սեռի բային՝ ի գանձէ, լեալ է զօրութիւ խնդիր սեռի նաև յաջորդ բայիցդ՝ ապականեն գողանան. այլ թէ ասէր. ուր ցեց և ուտիճ ապականեն զայն, և գողք գնոյն գողանան։ Ըստ այսմ է և՝ ի սոսկին։

*Գոյ ոմն մարդ՝ որ մատակարարէս զբարիսն յայլ առնել զմի քոյոյ զօրութեդ ատորագրեր։ սղգ. Ա. պէտ. 9։

*Ոչ սղագս որոյ ընկալել զքոյ խնդիրդ՝ աշխատասիրեցայց ածել ի կատարումն. խոյ ի չտասնջաներն։

*Ոչհար գնա այրն, եհար և ջաղխջախեաց. գ.թգ 20. 37։

*Գնացեալ ի մեզ արարիչն բնութեա՝ ուղղեաց ի վեր հայել. եգնտպ. ձգ. 12։ Այր բառս է մեզ որ է տրական խնդիր բային գնացեալ, լեալ է զօրութիւ խնդիր սեռի բային ուղղեաց. այլ թէ ասէր. գնացեալ ի մեզ արարիչն՝ ուղղեաց զմեզ ի վեր հայել։

*Ողորմել վտանգելոցս՝ ըստ տանելոյ տալական հասակին՝ յիւրաքանչիւր ժամանակս վարժեց օրինօք, խրատուաց մարգարէիւք, և փրկեաց որդւովն ըստ յաւուրաջադրութեն ծածուկ խորհրդոյն. այլ ողորմեալ մեզ վտանգելոցս՝ վարժեց զմեզ օրինօք, խրատուաց զմեզ մարգարէիւք, ևս։ լմբ. պտտ.

Դարձեալ այս խնդիր սեռի երբեմն յայլմէ բայէ ևս խափանի. այր, *Դնէք ածի ի ժամու ընդրկել զպիտոյսն։ Վրթ. Կ.ր.գ. է։ Այր բայդ ընդունի՝ ինքնին լեալ խրնդիր բային գնէք՝ արգելել է զխնդիր սեռին ընդ. Այլ զայսմանէ ուսնիմք խօսիլ ի գլուխն է, որ յաղագս անհրեայն բային։

Դիտելի է դարձեալ, զի ներգործական բայք իջերբեմն զերկուս հայցական խնդիրս առնուն. զմին իբր

խնդիրը սեռի, և զմիւսն՝ իբր խնդիրը բնութե. և զայն պէսպիսի օրինակաւ։

Նրբեմն փխակ ուղղականի. մանաւանդ բայիդ առնէմ, և ասէմ. ոյր, *Նրդ՝ դու զո՞ առնես զքեզ. փոխանակ ասելոյ, ո՞ առնես զքեզ։ յովհ. 8։ 53։

*Ա՛ա զո՞ ասիցե զայս և կամ զումմէ՞. ա՛րգ. ե. յովհ. գ։

*Ո՞մանք զե՞ կոյն ասեն զամպն (զդուշակեալն յեսայեայ) գէորգ վ՛ռպ՝ ի մէջն Եւոյ. 19. 1։

Նրբեմն փխակ տրականի. ոյր, *Նարցից և ես զ՝ինէզբան մի. փխակ ասելոյ, հարցից ձեզ զբան մի. Առա. 21. 24։

*Զարձեալ զայլ օր սահմանէ զայսօրն՝ ի դաւիթ. փոխանակ ասելոյ, յայլ օր սահմանէ զայսօրն. եբր. գ. 2։

*Օ՛յս միայն աղաչեսցո՛ւք զձե՛զ, զի համբերել կարասցուք ձմ՛ փորձուեց. ոյր առ այս միայն. եղբ. ե։

Նրբեմն փխակ պտմականի. ոյր, *Նե ուսուցանէը զնո՛ա առակօք բազո՛ա ինչ փխակ ասելոյ, պ՛ղմ իբրաց։ Մրկ. 4. 2։

*Օ՛ր ինչ ասէին գ՛ինքե՛ն՝ հնազանդէր և տայր. փխանակ ասելոյ, զոր ինչ ասէին գ՛ինքն։ վարդ. ծե։

*Օ՛րս (ոյր զբլուրս) թէ ոք գ՛կոտոնոցս եղբարց կարծեսցէ, ո՛չ վրիպէ ի՛ ձշմարտուէ. փխակ ասելոյ եթէ ոք զբլուրս գ՛իշատակեալս՝ է ասղ. 64. 14. կարծես ոչ գ՛կուսանոցաց, ոյր գ՛մենաստանաց կուսակրօն եղբարց, ո՛չ վրիպի՛ ի՛ ձշմարտուէ. լբ. ասղ. 64։ Նայլ պ՛արտ է զգուշանալ յայսպիսի ոձոյ։

Նրբեմն ևս փխակ գործիականի. և այս՝ յաւէտ անորոշ հայցականս. ոյր, *Նե որ արբուսցէ միում՝ ի վ՛որբկանցս յայսցանէ բաժակ ջ՛ուր ցուրտ միայն յանունն աշակերտի, ամէն ասեմ ձեզ, ո՛չ կորուսցէ զվարձս իւր։ Մտ. 10. 42, փխանակ ասելոյ բաժակաւ որպէս դնի. Մրկ. 9. 40։

*Նրբոյց զպատրեզն երկնէրնո՛ աջո՛ջ ջուր. ոյր երկնիւր սափորով ջրոյ, կա՛մ ջրով, կա՛մ սափորոյ. վարդ։ Կորդ. ը։

*Նըլ ոչոգ ջ՛ եղեգն... լ՛ցի մորթ մի փոր և կաղա՛. ոյր առ տրցակաւ միով եղեգն. լ՛ցի զմորթ մի բարիւ և կոշտիւ. վարդ. Կորդ. ՀՀ. 10։

Նայսպիսի հարցական հոլովք՝ որք դնին փխակ գործիական կանի, յաձախ՝ ի գործ ածին՝ ի յարաբերականս ներ-

գործական բայից. ար, *Սկերն՝ ղոր սիրեցեր ինձ, ՚ի նո՛ր իցէ. յր սէրն՝ որով սիրեցեր ինձ։ յովհ. 17·26։

*Ա՛յս իցեն հարուածք՝ ղոր հարցէ ինր զազգս ամ։ յր որով՝ հարցէ ինր զազգս ամ։ ղեփոր 14· 12։

*Վերիցեն... իւրաքանչիւր զմարմին ընկերի իւրոյ՝ ՚ի նեղուեց և ՚ի պաշարման, ղոր պաշարեցին զո՛ր թշնամիք իւրեանց. յր որով պաշարեցին. ներեմ. 19· 9։

*Փոխանակ թշուառութե՛ն, ղոր թշուառացուցին զքե՛զ կուռքն, փառք ան ՚ի վե՛ր քո ծագեսցին։ յր որով թշուառացուսցին զքե՛զ. գէորգ. 60։

Գիտել լի է ևս, զի ոմանք ՚ի ներգործական և ՚ի հարկ բայից երբեմն վերակ հայցականի առնուն զինդիր սեռի յայլ հոլովս. որպիսի են բայքս. լ սեմ. հարցանեմ. վկայեմ. ասեմ. երանեմ. մեղադրեմ. անիծանեմ. արգահատեմ. դաստիարակեմ. խնամարկեմ. հոլովեմ. գիտեմ. համբուրեմ. նենգեմ. առնուում. վայելեմ. ձաշակեմ. ուտեմ. ըմպեմ. և այլ ևս բազումք։ Ընդ ևս ուսնիմ. տանիմ. խոստովանիմ. խորհիմ. սկսանիմ. ևայ։

Օրինակ։

*Պատմէ՛ լեր քո աղօթիցն, և զտիճ կամիս՝ զի լսիցէ. ոակ. ՚ի մէկ. Տոպ. 15· 28։ Ասէր բայս լեր՝ փոխանակ հայցականի առեալ է խնդիր սեռի զարական հոլովդ աղօթէից։ Ասա այսմ է և ՚ի յաջորդ օրինակսդ. ուր վերադեալ բայքդ առեալ են զինդիր սեռի փոխանակ հայցականի յայլևայլ հոլովս։

*Ընկեն է հարց զողջունէ եղբարցն իւրոց։ ա. թագ. 17· 22։

*Նայր վհայէր վերստին ծննդեանն։ ղեփոր. հմե։

*Ընդ զինարդ ասոյնդ անձին իմում մարդ՝ գրեալ լի անմարդիս։ Նարեկացի. ՚ի քառն. էտ։

*Ընդունէմ մանկանցդ եկեղեց ծնեալ քեզ։ Տաճկատոհմ։

*Որ մեղադրէ անձին՝ զայն հանգիստ յիմն վէ՛ր հղոյ. ը։

*Սակայն և դու զ անիծածդ այսց. ծաղվ. 7· 23։

*Ընդհակառակսդ մեծի նեղուեաս մարմնոյ։ եղեկէ. ը։

*Ստնամակալութե՛ պատպեսրակէ բնութեա մերոյ։ ՚ի քո. ՚ի։

*Համաւ հօտիդ ես լիառատ հնեցեալ. նոյնն. ՚ի գ. 3։

*Ընդ հովիւք նախ խաշանց հովուեցեր. ՏԾը. ՚ի։

*Ինչ բրելոյ գաչան, պէտէսդն (ծուղն,) նա՝ (քո տրդն) ՚ի բարձրութե բերկրութե հայեցուցանիցե. Առբ. հ՚գ

*Յու հանբուքեաց ըննա. Տոպ. 26. 49։ Ա Տարի. 14. 44։

*Զար խորհիմք և նենգեմ բարեբերին մերոյ։ Վրթ.հրց.ք։

*Յու առ՚ի պղոյ նը. եկեր, և եղ առն իւրում։ Ծնն. 3։

*Ընդարձք վայելեցոյնն ՚ի մեծութե ամս բզմս։ Առակ.13.23

*Որք ՚ի պղոյ այգւոյն ճաշակէք...մի տայք թոյլ գազանին ապականել զքաջաբերը ուսոնն։ Երզն. գով. լուս։

*Պատուիրեց նմ՚լուսել՚ի պղոյ ծառոյն։ Եղակ. ք։

*Ընդե (նոյ) ՚ի գինւոյն, և արբեցաւ։ Ծնն. 9. 21։

*Յս եմ՝ որ ոչնչ զաջոյ ձեռնեն քումմէ։ Ես.41

*Օ, խնդրդ կարացից այդմ պանել եղէր վ՚ծպ. ը։

*Խորհեն ՚ի պնուիրնս քո զոր սիրեցի։ սաղ. 118. 47։

*Ա՚ոյ և մեզ պարտ է հաւատալ, և սկսանել՚ի գործս բարիս։ Վրթ. հրց. ք։

Նոյոյ պարտ է ևս գիտել, զի այսպիսի բայք ոչ միշտ այսպէս վարին. այլ՝ բազում անգամ ևս առնուն զհայցակնս. այր, *Մի խօսիր ընդ իս ՚ի ծածուկ, և ոչ՝ լռեը զվարս հուրդս լուսոյ ՚ի մէջ խաւարի։ Եղէր. ը։

Ծ՚այս՝ ինքն ամ վկայեաց։ Ես. ՚ի ճառն պղոհայեցս։

*Ասելիք էրանն զմ՚դ խրատել ՚ի ինէ։ գով. լուս.

*Որ անճանչէք զամ՝ մեղս ընկալցին։ ղնս. 24. 16։

*Խնամարկեցեր զորդիս ադամայ։ ՚ի շար. հանան. ք։

*Նարեցան հովոռել զմարդիկ։ Ծբ. ճառ. ժ։

*Երբև մերձեցաւ առ՝ հոգեւորեաց զնա։ ղուկ.22.47։

*Ա՚այելեցէ զյաւիտենական կեանս։ գով. լուս։

*Ճաշակեցոյ և մեք զպատուիրանս Ած. շար. ՚ենէ։

*Ի մէջ իժից և քարբիցոն՚ենէը բնակուել։ գով. լուս։

*Սիրով պանէին զամ յաւիտեան։ ը ընչից իւրեանց։ եկ. գ.

*Ընչքն խոպովանեցան զհնոյն քո։ ընբ. սաղ. 66։

*Ընդ այսոյ գնամ ա՚ընչի այդպէս լինիս բնաւ ոչ ակոյ զկրօնաւորութիւն։ Վրթ. հրց. ք։ Այնպէս լինի և վ՚ այլոց։

Ոսկ հնարգործական բայ քո՝ երկիրպագանեմ կամ երկրպագեմ, յաղթեմ և տանանեմ, հասարակօրէն առնուն զնմնդիր սեռի ՚ի վերջոյ հոլով արարկեն։ Ած, *Ընդ

պագնոցուք ածային սուրբ տաճարիս՝ ի լրութենոյն. ղե-
*Օ օրացոյց զմեզ, զի յաղնեսցուք այնմիկ՝ որ յաղթա
հարեցի զբնաւրիս մեր։ Եփես. վ. 19։
*Ոչինչ կարեին պանանել նման։ յովհ. կոե։
Ըստ այսմ վարին բշնամանգիմ եւ բայքս ստունգանեմ,
պաշտպանեմ, ևն. որ, *Ո՞ինչդեւ այսօրդ ան՞ջի կայ,
մի՛ պատուիրանիցուք պատուիրանին։ ա՛ոգ. յակ. 10։
*Ամաք հօր և իւր ըստ ածուէն՝ քա՛ պաղպաղանեցայ մարդ-
կայինս փրկուեա։ լամբ. պա՛
Պատձել կան ևս բազում բայք չեզրաբակեալք, ևս և
կրաւորականք, որք ուրեք ուրեք իբր ներգործականաւք
վարելով խնդիր սեռի առնուն ՚ի հայցական հոլովին.
որպիսի են բայքս, Լռեմ. անցանեմ. յանդգանեմ. ա-
ռաջնորդեմ։ սպասաւորեմ։ հերքահաւատեմ. բարե-
պաշտեմ. յաչագեմ։ խնայեմ։ հառաչեմ։ աղաղակեմ։
աղօթեմ։ մաղթեմ։ Ցեղամ. ըղձամ. բաղձամ։ հո-
գամ. յուսամ։ խանդամ։ փութամ։ վստահանամ։
զանխլանամ։ հաւատամ։ մարգարէանամ. տեղեկա-
նամ. անգիտանամ։ տգիտանամ։ Վաստակիմ. վաս-
տակիմ։ արածիմ։ հոտոտիմ։ հաձիմ։ օգտիմ։ կարո-
ղիմ։ տարակուսիմ. պարծիմ։ հայիմ. նայիմ. ևն։

Օրինակք։

*Նէթե տղայքդ լռեն զօրհնաբանութիւն, քարինքդ ա-
ղաղակեսցեն։ Մաթէ. Ի՚. 40։
*Ո՚բ՚ինչ՝ որ անդանդ ղչափն, շուայտութիւն է։ Լեւ. ե՚. 34։
*Հոգ եղբայրդ յանդիսա զամանսն։ Ա՚ոգ. հղդ. գլ. Է։
*Ո՚ճցեն ոգուսուրէ (զ)հաւատս։ լամբ. ՚ի ոսկեբերնէ։
*Ձզօրին ձեռն իբր ապիկար ևերգհուսոփէ։ Նաւ. ժ։
*Օ իւրեանց փրկուէին յաչաղէն։ լմբ. ՚ի հա՚ոգոմէն։
*Ի բամբասանաց քննայեղէ զլեզուս. լմսոգ. 1. 11։
*Ուսուցանէ մեզ աղաչել զփրկուէին։ լմբ. ոաղ. 79։
*Տեղոյ ՚ի մեզ զամպրոպ դառնուեա։ յովհ. հա՚։
*Ո՚յլք ըղձոյին զպտուղսն երկրին։ եղիշ. վ՚ոգ. գ։
*Ո՚արմին՝ որ յաղթեհ ինչ վտանգի, զվճռակարն քաղ-
ցոյ, և ո՛չ զօգտակարսն։ խոս. ՚ի ծէն. ժամագ։
*Նէթե ոք կամեսցի ուսուցանել զայլս, նախ զկեսալն

իւր հոգւոյն. վար՛ս հարց. գլ. Բ.

*Ընդհայր քո տիգրան խառնեցաւ զահիկնուհիքն։ խոր.ա.28։
*Ոչ վտահանայ՛ի մեզ (ոճ) զբազումն, զի մի կորիցուք
խսպառ. իսկ եւթէ տեսանէր զմեզ շահելս ՚ի փոքունցն
յայնցանէ, կարօղ էր վտահանալզբ՛ն։ վար՛ս հարց. Բ։
*Ա՛ռջեւնեցան զայս հարքն մեր երանելիքն։ լՁԲ. ոգ։
*Այս զայն ոչ էր պեղնկացեալ նը՛ տակաւին։ եղէղ. գ։
*Օ՞ զօրուէ այ անգնդոանան։ խոս. ՚ի ՌԷՆ. ՀամաԳբ։
*Տգիտանայ՛ զխորհուրդն քն։ լամբ. ՚ե ՌԷՆ. պոպ։
*Օ՞այն պատճառեցան, թէ զնմրդ զգիրս գիտէ։ նահ. 7։
*Ի՛րեւ հատուցեալ զևն զհատն զայն, ւսխաեւ։ պԷԲ. 2. 8։
*Ա՛ն արասցուք նովաւ ինչ, զոր ոչ կաՁէ ոճ։ ՀԲԳ. հց. Բ։
*Օ՞րպիսի ինչ ա՛ռքինուհիս ոՀմ պարծի։ ԼԳՆ. ՀԲ. 12։
*Օ՞ դէմն ձեր հայեմ ոչ սա՛կ յերեկնևս յեռանդն, այլ՝ նախ
քան զբարբառ՝ հեզուհե աւետարանիչս։ լամբ. պոլՆ։
Ա՛յլ պարտ է խնայելով վարել զայսպիսի խնդիրս։
Ա՛սակ թէ այսոքիկ բայք ՚ի վարիչն չէզրքականանալ՝
զմրպիսի խնդիրս առնուն, հանդերձեալ եմք դնել
՚ի կանոնս չէզրքական բայից։

ՊԱՏԱՃԱՌԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Յաղագս ենդրոյ բնաւքե՛ն Ներգործական բայից։

Բայք ներգործականք բայ ՚ի խնդրոյ սեռ ին՝ առնուն նաև զխնդիր բնուհե ՚ի պէսպես հոլովս. և այս՝ չորեքին. Ա՛սխ՝ իբր ըստ ինչ ենէ՛ն, որ և ասի բառ ենդրոյ բնաւքե՛ն. այ այնպիսի՝ զոր բնուհ բայիւն ըստ առաջին նշանակուհ իբրեւմ պահանջէ։ Ա՛ւ բայս առաւել ըստ ենքեան պահանջէ առնուլ խնդիր բնուհե զնախադրիւ տրական. այր՝
*Ա՛ռաչեաց առ մեզ զհոգի իւր. ՏԳԷ. կ։ *Ա՛ր խոստուեալ
խոստանալ Ձանապարհ առաւել ոճ. առա՛ք. 21. 8։ Յորս
նախադրիւ տրական հոլովքս՝ առ՛ն՝ և առ խոստանալ՝
են բուն խնդիրը բնուհե բայիս առաչել։
Ներկրորդ՝ իբր յատկական, կա՛ըզ յարմարուհե. այ այնպիսի խնդիրը որ դնի ՚ի առդի բուն խնդրոյ բնուհե՝

յարմար այնմ նշանակուած՝ զոր ունի բայն ի բանի անդ։ Այլ եթէ բայս ածական որ լիցի ինքեան պահանջէ առնուլ զնախադիր արական, փակ ընդ առնուցու զպարսական. կամ զայլ հոլով ի ձեռն նախադրութեան. այր։

*Հորդան իւրոյ զօրութեամբ ածուաշ գաւառս յովսի. կամ։ *Ահա ես ածից ի վերս քո... շանաձանձս ելից։ 8. 21։ Յորս բառքդ պիղծ եւ ի վերս՝ եղեալ են փակ բուն խնդրոյ ածել բայիս՝ իբր խնդիր յարմարական. այլ յարմարեալ և եղեալ ի տեղի բուն խնդրոյ ածելոյն, մինչև ոչ ևս զօրութիւն պահանջել զայնս։

Սրբդ՝ իբր էպիսկոպոսական. այր այնպիսի խնդիր՝ զոր բայն լիցի բնութեամբ երկրորդաբար պահանջէ. Այլ բայս ածել՝ երկրորդաբար պահանջէ առնուլ զխնդիր ի հոլովն բացառական. այր, *Ածէք ի մեզ որ զգնուիլ ի լեռնէն սբ բումիմ։ ղ։ 16։* բարձանց իւրոյ ածոց հուր յոսկերս իմ։ ողբ։ 1. 13 Յորս բացառական հոլովքս՝ ի լինեն, և ի բոլշունս դնին իբր երկրորդական խնդիր բայիցս՝ ածել, և ածելոյս։

Ազրդ՝ իբր պատահական, կիցի պատահման. այր այնպիսի խնդիր՝ որ լիցի պատահման դիպի բայիս. այլ նոյն պատել բայն կարէ առնուլ լիցի պատահման զխնդիր յայլևայլ հոլովս և կամ նախադրութիւք, կամ դերբայիւք. այր.

*Որ աւետաւոր քումդ գալստեանդ ածելոյդ քոյ զմարգարէսն, ղս։ կէ։ Որ ուղղական հոլովս ածելոյդ՝ է պատահական խնդիր բայիս ածելոյդ։

*Ածելոյն զերիտասարդս իւրեանց զջրոյ։ ելեմ. 14. 3։ Որ պատճառական հոլովս զ ջրոյ՝ է պատահական խնդիր բայիս ածելոյն։

Ածելոյք զհրեշտակս իւր փողով մեծաւ։ Տպ. 24.31։ Որ դործիական հոլովս փող-ով՝ է պատահական խնդիր բայիս ածելոյք։

*Ածելոյ առ մշակսն ի ժամանակի ծառ մի։ Տրկ.12.2։ Որ ներգոյական հոլովս ի ժամանակի՝ է պատահական խնդիր բայիս ածելոյ։

*Ածելոյք զձեզ առանց քսակի և մաշխի և կօշկաց. ղս–կ. 22. 35։ Որ բառս առանց տուին՝ է պատճառական խնդիր բայիս ածելոյք։

*Աստուածոյ զնա յագարկ իւր արածել խոզուխգնաց.ձԲ.15։
Ուր դերբայս արածել՝ այլ առ ի արածել՝ պատահա
կան խնդիր բայիս աստուածոյ։
Ըստ այսմ և բայս գոհարկել՝ չորեքկին առնու զխնդիր.
Նախ՝ ըստ ինքեան՝ ի նախդրիւ տրականն. այր, Գոհ
արկեաց առ ինքն զբազմուխ զօրաց իւրոց։ գԽ։
Երկարդ՝ յարմարական՝ ի պարառական հոլովին, կամ
նախադրութ. այր, *Ոչ կարէ զմիով տե դեռս զլօրսն գոհ
արկել. Ճառընտ։ * Օ ընտիր ընտրեալ հատակագն շուրջ
զիւրև գոհարկեալ՝ եղեալ ես։ * Գոհարկել երկնաւորին
զԹգրս ի վէրն՝ ձիւնասպկն ի սաղմոն։ սաղ. 67. 15։
Երդ՝ երկրորդական՝ ի բացառական հոլովին. այր.
*Աւնդս գունդս յամ աշխարհացն գոհարկեալ եղեալ զ։
Ընդ՝ պատահական՝ ի պէսպէս հոլովս. Յուղղականն
այր, *Գոհարկ զնա Թգրս ի վէր տիեզերացս։ եգնաց.ժ.1։
Ի գործիականն. այր, *Արի խոստմամբ զամն ի
մի վայր գոհարկին. յովհ. կամ։
Ի ներգոյականն. այր, *Ի ժամանակի աստ խոսրով
արքայ պարսից զօր բազում գոհարկեալ՝ առաքէ հրոսակս
վարդանայ։ յովհ. կամ։
Դերբայիւք. այր, Օ օրս ևս գոհարկեցն տարապարտուց
ի վէր նոցա՝ զնջել զնա այր առ ի զնջել զնա. ա.մակ։
6. 12։ Այնպէս իմն և վասն այլոց ներգործական բայից։
Այլց պարտ է դիտել, զի ներգործական բայք եր
բեմն առնուն սոսկ զխնդիր բնութ ըստ ինքեան. երբեմն
սոսկ երկրորդական. երբեմն սոսկ յարմարական, և
երբեմն սոսկ պատահական։ Ընդ ևս՝ երբեմն առնուն
զխնդիր բնութ ըստ ինքեան հանդերձ պատահակա
նաւ։ Երբեմն ևս առանուն զխնդիրս յարմարական
հանդերձ երկրորդականաւ և երբեմն հանդերձ պատա
հականաւ։ Ընդ այլ երբեմն զխնդիր երկրորդական
հանդերձ պատահականաւ։ Ընդ գայսոսիկ ամենայն է
տեսանել ուրեք ուրեք յօրինակսն՝ զորս հանդերձ
եալ եմք դնել ի տողս. որոյ չափանս գտանի մի
խնդիր միայն, և չափանս երկու, և կամ աւելի ևս։
Սակ առ ի որոշել՝ Թէ ներգործական բայք յոր հոլովս
պահանջեն ի բաւական զխնդիր բնութ ըստ ինքեան, դիցուք

զերեքտասան կանոնս հանդերձ քանի մի օրինակօք։ Նա թէպէտ զորս կանոնադրեմք աստ՝ նոքին զայլ խըն դիր ևս առնուն, բայց այնոքիկ ոչ են քոյն խնդիր. այլ՝ կիբերկրորդակին, կիբ յարմարակին, և կիբ պատահականն. և առ՚ի դիւրացուցանել զայս ևս՝ դիտեալք օրինակս ինչ յարմարակին և երկրորդակին խնդրոց. զի նոքօք մարթասցի ուսանօղն և զայլսն իմանալ։

Նա թէպէտ նորաստարժիկ դժուարին ե որոշել զսոսա, սակայն եթէ բարւոք առցեն ՚ի միտ՝ զորս դնեմք աստ, յետ քաջ վարժելոյ՝ դիւրին լինի նոցա որոշել։ Նա եթէ չկարասցեն ևս որոշել, չէ ինչ զի կարեն վա՜ ասել խնդիր քնուե. և այնպէս վարել։

Կանոն. ե։

Բայք՝ որք ասին ա՜ոջէն կոչել, յոր որք նշանակեն զգործողուն առնելոյ զինն այս ինչ, կիբ համարելոյ և կիբ անուանելոյ զինն այսպիսի ինչ, առնուն զխնդիր քնուե յուղղական հոլովն. և սքանչ են սակաւ յոյժ, որք և հասարակօրէն զայր խնդիր առնուն իբրև գյարմարակին կիբ զերկրորդակին. որպիսի են քայքս, Կ՚ընեմ։ ձեռնադրեմ։ համարիմ։ վարկանիմ։ դաւանիմ։ անուանեմ։ յորջորջեմ։ և։

Օրինակ։

*Ձայլ եմ մեղք։ Մեղաւոր միայն ա՜ոնէն զմարդն. իսկ ամ բարեաւանուին ա՜ոքանչ գլխովին առնէ։ ա՜ոք. յհ. 9։

*Ո՞ահեակն հեթանոսաց՝ ա՜ջ չեռնադրեցին նա՜ր. գով. ա՜ա՜ք։

*Ո՞եղբարս ջատագովս օրինաց՝ փակիլ նմին համարէիք։ լմբ. եհեղ։

*Նոքա զկնան աշխարհիս անուանէ։ յովհ. ևմաա՜ք ՀԷ։

*Նոքա զնա աւետարանիչս յորջորջէ։ նաա՜ք. 1. 1։

Յմանք էրէրըբէ՜ք կիբ՚ը պատճառն առնուն զըւղղակին խնդիր. ա՜ր, *Ո՞զէն քաջութիւն մարտի իւրոյ՝ նշան յաղթութեան կանգնէր։ յովհ. կա։ Ուր ուղղական հոլովս նշան՝ ե երկրորդական խնդիր բայիս նանգնէր. իսկ բուն խնդիրն զօրութիւն դնի՝ ինեղբդոյական հոլովին, այս ե՝ ի նմա։

*Պէտ՚ա՜ եղկուց բաժանել որմոյս գլա՜ի անկեան և նգա՜ոյ զվէմն քո՚։ ղևտ. ՚ղղ։

*Պատրաստ կենդանի զինքն Տիրոջէ կենդանւոյն այս առաքինութիւն Նոյին. ընդ։

*Այս իմաստուն՝ Տայր ո՞նէ զերկիւղն այս, և որպէս ճնանի զայս առաքինութիւնս։ առգ. յակ. 2։

*Ուրաջի անհաւատից յորգոյ և պատուհասն յոյսանէ ամէն զճառայս իւր։ կոր. գ. 11։

*Պատրաստեցոյ զլեզուն իւր առաւելիչ։ Նոյն. գ. 64։

*Ամէնէն զքեզ պրպտէ իմանալի։ Նոյն. Ներսէ. հոգի։

*Ինձ (մարգարէ քն) զօրէնսն Նէյոհ ամրուէ տաս տանելս բնութիւն։ Լամբ. ի մէկ պատ.

*Տալովն ի կարօտեալսն՝ առաքաւ քաղէհամ զամէն։ Նոյն. պնդելս։

*Օ այն մովսէս, զոր ուրացանն, և ասեն, ո՞վ տայցէ զքեզ իշխան և դատաւոր ի վերս մեր, զնա ամէն իշխան և իրհիչա առաչեայ ի ձեռն հրեշտակին։ գործ. 7. 35։

*Պատաւոր արդարուէ հատատեցնէը ի մեզ զմիտս մեր, գատել զհոգի և զմարմին։ ի ղուկ. լը։

*Յուսացնէը նոյ փորձ զարդարն զնոյ։ առգ. ծ.պէտ. 8։

*Տնէին զամէն վայելչութիւն փառաց ունի ի վեր ամբողջեալ զերկինս։ եգնատ. ի. 1։ Ամէն ուղղական հոգւով ամբողջեալ ի վեր զերկինս՝ է երկրորդական խնդիր պետութեան։ իսկ բուն խնդիրն զօրութիւն դնի ի գործական հոգւոյն. այս է՝ ոչ պետն։

Ամանք ըս յորմարութիւն զուղղական. որ, «Նման տասերքն երէք աշխարհ ասացին զմարդ։ Ամէն ուղղական հոգւով երէք աշխարհ է յարմարական, խնդիր բայիս ասացին. որ ասա ունի զնշանակութիւն ասութեան։ իսկ ինքն պահանջէ առնուլ զխնդիր ի տրական հոգւոյն. որ,* Նա ասէ ցնա....և ես քեզ ասեմ։ Նատ. 16. 17։ Ասա այսմ է տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ, որք ընդ պէտ ըս ինքեան պահանջին առնուլ զխնդիրը յայլ հոգւով, քայց ի տեղի նոցա առնուն զուղղական։

*Պանդխտութիւնէ հոչէ դասուի կեանս ըս մարգարէին, որ զինքն և զամէն հարան պանդխտիս հոչէաց։ խոս։

*Լըղա-յ ինձնէյն զնա վերս քաղցրութեան բարուցն։ խոր. ք. 7։

*Կարծեցին զանութիւնն քրիստոս էիլսնայ։ ք. Տակ. 1. 36։

*Օ անապատական կոյսն մաքրութեամբ՝ ճշմարիտ խոստովանիլ

սբ. եկեղեցի։ ՚ի ղաբկիոցն. կանոն. ճե։

*Ածպատ ատաւչէն գիտուէնն, զոր մայր ուսնելով՝ ՚ի նոյն ասատատան եղեալ Ջոխանան։ լմբ. ատենն։

*Օ՜ այս ասաց, քանզի գիտէ զամբարտաւանութենն ատա հանիլ ամ բարեաց։ եփն. ծէ. 10։

*Պատել զընութիս՝ ծանրն զեուէ սըր քարի։ լմբ. պատ։

*Փորձեց, զի քնդրա զնա գործեսցէ։ ոսկ. ա. 41։

*Լթէ զշամբա եղեգանց յօրինեմ գրիչ՝ և գքարտս ամ նիւթս գրելոյ, ոչ քաւականանամ զնա բովանդակել և տանել զաղէտս տարակուսանաց իմոց։ ագթ. յակ. 7։

*Պաշխարուէ զմարդ հրեշտակ յապտիւէ։ նոյն. ք. պէ. 1։

*Պրամ առանձին զիւր պտիկերն հարկանէր։ խոր. ք. 10։

*Նա իւր պտիւ և մեծուէ և կենդանուէ զազատութենէ օրէնս վէրածէր։ ագթ. յակ. 5։ Իւր ուղղական հոլով քդ պատ., ՚ի մեծ-նէ-ն, և կենդանա-նէ-ն՝ են յարմարական խնդիր վէրածէր լոյն։

Այլ ասա գիտելի է, զի ներգործական քայ երբեմն առնուն խնդիր զբայանունս իւրեանց յուղղական հա լոյնն՝ ՚ի տեղի գործիականի. որ, *Նա ելոյ եղեկիա լա լիւն մեծ. յի լալով մեծաւ։ Եսայ. 38. 3։

*Ըճ զմարդիկ վերստին ծնանիլ ծնունդ անխախտ և հոգևորական, և դու ոչ հիանաս։ ագթ. յակ. 4։

*Դու խակ ատատոյնդ զնա ուսումն՝ տիրել ՚ի վէր քո։ եր. 13

*Պատարեց յեսու ՚ի հատորելոյ զնա կոտորումն մեծ։ յի կոտորմամբ մեծաւ։ եղէղ. վէրպ. ՚ի ծէն. յեսու։

*Նհատ զնա հարուածս յոյժ։ լմբ. ատղ. 77։

Այսպիսի ուղղական հոլով կարեն ևս համարիլ իբր անորոշ հայցական՝ վասն զի գործիականի եղեալ ոչ է տեսանել յայս բան. * Օ հարուածս թշնամւոյ հարի ըզքեզ։ յի հարուածով թշնամւոյ։ եբեր. 30. 12։

Կանոն. ք։

Բայք՝ որք ասին երկրորդ հոլովք, յի որք ունին զնշանակութիւն տուչական՝ կամ իբր տուողական, առնուն ըղվերջահոլով տրական. որպիսի են բայքս. Ցամ. ընծայեմ. նուիրեմ. պարգևեմ. չնորհեմ. աւանդեմ. մատուցանեմ. պատարագեմ. զոհեմ. մատակարարեմ։

մատուսակեմ. սեղանաւորեմ. քաշխեմ. արբուցանեմ. ջամբեմ. բըղեմ. Տնտեսեմ. առատաձեռնեմ. պտղաբերեմ. հատուցանեմ. մասնաւորեմ. օրինադրեմ. Թեւադրեմ. յանձնեմ. վաճառեմ. պարտիմ. մատնեմ. ևն։ Նա՝ աւետեմ. քարոզեմ. վարդապետեմ. ուսուցանեմ. Ծանուցանեմ. յուշ առնեմ. պատուիրեմ. հրամայեմ. ասեմ. երգեմ. նուագեմ. պատասխանեմ. խոստանամ. ուխտեմ. խոստովանիմ. պայմանեմ. մնօրինեմ. Յուցանեմ. յայտնեմ. նօթձեմ. նշանակեմ. յաջողեմ. դիւրեմ. հաւասարեմ. յարմարեմ. սեփականեմ. աշակերտեմ. Ամիմ. սատարեմ. պատրաստեմ. յարդարեմ. հանդերձեմ. հորդեմ. լայնեմ։ բանամ։ Ն՛ այլ ևս բազում բայք՝ որք ըստ նշանակութեան սոցա վարին։

Օրինակ։

*Տո՛ւր լմաստնոյն պատճառս, և իմաստնագոյն ևս լինիս։ ԽՈՒԿ. 9։

*Ո՛ւսանիցես իւրոց հնազանդելոցն խորհուրդս։ ԵՄՈՒ. 14. 15։

*Զիրս ընծայից պայծառ պարգևաց ասքանաչքեան զարմիս բաշխեցին։ Նար. ղէ։ ՚ի ՃԾԲ. խուչին։

*Ո՛ստ նմին օրինակի և առաքելոյն դասք ոչխարացին հեթանոսաց զՔրիստոս կենդանին։ ԵՓԵ. Ժ. 1։

*Յաւուրմանէ պնդեսջ դնոյն կարօտելոցս։ ԼՄԷ. ՓՈՒՔԻ։

*Կամիմք լընչիցն ծառայուէ ազատանալ, և խորհուրդքն զագահուէն մեզ օրինադրելն։ ՅՈՒՍ։

*Ցազգաւորք յառաջամսօրեակաց պարգևս խոստանային։ ՅՈՇԱՓ. ԺԸ։

*Տնօրինեաց մարդկան ազգի զփրկուէն։ ԼՄԷ. ՀԱՒԱՍ։

*Յաղեցեալ նմ՛ շահս ՚ի վաստակոց իւրոց։ ԵՄՈՒ. 10. 19։

*Օ՞ մեզ երկնաշէն Ձայնին յարդիւնս ո՛ւխ։ ՈՐԳ. ՅԱԿ. 10,

*Ո՞րդեաց մեզ Ձայնի հնորհս և կենդանին։ ԼՄԷ. ՊՈՒՍ։

*Առաւե և առասպելեաց բանից բոնաւն (զլսել հնոյն) յօժարութիւն ընդկ. ՚ի ԲՈՒԼՂԱՒ։

Ոմանք երկրորդաբար և իբր ըստ պատճառն առնուն զվերջահղով տրական. որ, *Պահէք (զնա) հատուցմանն ժամանակին։ ԵՓԵ. Ժ. 14։ Ուր տրական հղովս ժամանակի

հաւատոյն՝ եւ երկրորդական խնդիր պահելոյն. իսկ բուն խնդիրն զօրուէ դնի. այս է՝ յետ խոստ։

*Ընկալան զսէրմն բանին, և աճեցուցին զբարեաց արդիւնս առաւոլին սերմանն։ լիգ. ը. 5։

*Օ՞խարէ զերջանկին պարծանս թշուառացելոյն ելոյսուրբեցեալ։ առ. ՝ի բանն. է։

*Ի բանի արարիչ (զհշխանն դրիդոր) խնդրե զխնդուել յամրապատեան առ հսրկ հօտին քրի։ յովն. է։

*Ո՞ ծնաւ ինձ զսոսա...զսոսա ինձ՞ ո՞ւայր։ եսայ. 49. 21։

*Խազուամ շահս պատուոյ անձին յոյ՝ որ զբնակերն սիրէ։ յաճախապատո՛ս. ժ։

Ոմանք էր յորմարուս առնուն զվերջաւորիչ տրական. ոյր, *Խարի տանն ոյր բարեաց։ սաղ. 124. 4։ Ոյր եաւ ընթացի է յարմարական խնդիր ծանելոյն. զի ինքն էր ընքերան պահանջէ զուղղական. ոյ՞ եղաք ՝ի կանանա. Ոստայամ է և ՝ի յաջորդ օրինակսդ, որք թէպէտ էր ինքեան զայլ խնդիր պահանջեն, բայց էր այնր առնուն զվերջա հոլով տրական. և այս՝ կամ վէ վայելուչ, և կամ վատն այլազգ նշանակուեն։

*Ընդ ոտն ոտն և ընդ ոտից գնեցդրուսնս աղաչեմք։ ընդ.ընդ։

*Ոտոտորկե՛ ինձ զոզորմուեդ քո ձառագայթ։ նար. ծ՝

*Օ՜ամ ինձանէ՛ս սիրոյն քրի։ խոս։

*Ո՞ընդալոյց ամ դիւրաւ նորա՝ զյանցանան։ վարք. հր. ը։

*Յայնմհետէ խոկայր նմա զդաւաճանուէ անհնարին մահու։ յովն. դ՝ն։

Ոմանք ևս՝ մանաւանդ թէ բազումք ՝ի բայից թէպէտ և պահանջեն զնախդրիւ տրական, բայց էր այնր առնուն երբեմն զվերջաւորիչ տրական՝ իբր յարմարական ոյր, *Ո՞վ յոյ՝ եղ՝ ը հեծուսես ցաւ. վասն զի ասելոյ մի յաւելուր զցաւ ՝ի հեծուսիս նար. ճե։

*Որ խոնարհասէրն է, յամաւթ իւր զմեծարանս տնչէ. ճե։

*Ընդեզակնեբր ծոփեն՝ ամուսնք զպարգևանս ոգի. յակ. Ա։

*Պապ հրոսակս առաւէ վճակայ։ յիւ առւվասակ։ յովն.է՝ն։

*Ծառյուսնք երկնից էնդէնիմ կերակուր։ տնչէ։ ա։

*Ոանգաւոհէյէ տկարուսես իսոյ զպարգևս աղօթից։ լամբ. ՝ի սովնկին։

Բայք՝ որք ասին երբեմն կարգել, այ որք նշանակեն ըզգործողութիւն ածելոյ ընդ ինչ առ այլ, առնուն զնախդիրս տրական. ունիլեն բայքս, Ածեմ: բերեմ: տանիմ: վարեմ. մուծանեմ ձգեմ: ձգտեմ: մղեմ: արկանեմ: ընկենում: թափեմ: թօթափեմ: հեղում: զեղում: հոսեմ: ամամ: սրսկեմ: ցօղեմ: ծագեմ: ծաւալեմ: կարկառեմ. հավքաչնամ: յղեմ: յուղարկեմ. ևն: Նու ևս ստիպեմ: տագնապեմ: հարկեմ. բռնադատեմ. նուաձեմ: պարտաւորեմ: դրդեմ: գրգռեմ: յորդորեմ: հրապուրեմ: հրաւիրեմ: համոզեմ: սմռնքեմ: մարգեմ: կրթեմ: ուղղեմ: սահմանեմ: վերադրեմ: կատարեմ: համառօտեմ: Ազդիւրեմ: ժողովեմ: հաւաքեմ. կապեմ. պնդեմ. կարդեմ. յարեմ. յերիւրեմ: ազուցանեմ: մխեմ. վարսեմ. ներգործեմ: ընդունիմ: գրաւեմ: յանկուցանեմ. վիճակեմ: շրջեմ: թեքեմ: կործանեմ. շարժեմ. վոխեմ: փոփոխեմ. փոխարկեմ: փոխակերպեմ: կրկնեմ. երկրորդեմ. յաւելում. յորդեմ: յաճախեմ: պատառեմ. հերձում. վատնեմ: ծախեմ. ցրուեմ. թքանեմ: բուրեմ. փչեմ. հնչեմ: կոչեմ: բարբառիմ: հարցանեմ: Նու այլ ևս բայք բազումք՝ որք ըստ սոցին նշանակութեանն վարին:

Օրինակ.

* Աստուածանիցեն և ընտանեկարգ դանձն առնել՝ ի խոնարհութեան ածէ զմեզ, և զերկչիւղ և՛ ի պըտիոյս յոյս,
* Զի ոչ երբեք բռնիցի զոք վրէն ի կորուստ եղիցի:
* Ի՛չ դադրեն Տէր ածանել զխոստովանեալ յանգաստ խաղաղութեան երկնաւոր հարանաբարձին, ընդ. ընդմ.
* Ո մահուանէ ի կեանս զմարդիկ ձգէցեր. պատրն:
* Ասկ որ ի տիղմն մեղաց զանձինս ընկղմեալ արտաքսեալ յոյսոյ՝ խաւարաւ ծածկին: նար:
* Արկաւնէ՛ առ ինս զաջդ ամենագութ: նար. ի բանն.
* Յաղաչիս յորդորէ զլսօղսն և յաղերս արգ. ա. յովհ. 9:
* Ո սեղան արքայութեանն զմեզ հրաւիրէ: նարեկ. ա. պետ. 8:
* Նու զմեզ ի մեղաց և ի մահուանէ յանմեղութեան և ի կեանս վերափոխեալ. լմէ. ի մէկն պարար:
* Երկինքն յերկիրն զկախարդն հորձանէցին: նար. գ. 23:
* Յաճախեաց առ նա զողորմութիւն զձուկն իւրոյ, ծնէ. ի:

*Ո՞գերն ի հոգի ի՞նչ ուրիշ....և զտուեր՝ն ի չշմարտութե՞ն ի՞նչ ուրիշ ուրուակ՞ պ։

Համանք երկրորդաբար առնուն զնախդրիս տրական. որ, *Նո՞ւագածէք (արտաւազդ) յայրարատոյ զամ՛ եղբարս իւր ի գաւառս աղիովվոի։ Խոր։ ք. 56։

*Ակն չէ՞ւիէ զձմանէ չառագայթից ե՛ երկիր ամ։ նոյ. ե. 7։

*Ի՞նչ երկնէ՞ւ ի մեղս զնախաստեղծ մարդն։ նար։ ոյք. 8։

*Ի՞նչէ յամենեսեան զանպակաս իմաստուէն։ եղնակ. ա։

*Հաղթանաք որո՞ն զանուսմունս ի խաբէուէ։ եղէղ. ք։

*Ո՞ւ միայն բաւես հորդել՞ ի ժանեաց սատակմանէ՛ ի կեանս և յերանուէ։ նար. կե։

Համանք ե՛ յորմէրութ՝ առնուն զնախդրիս տրական. որ, *Ա՞ւ ինչ ի ձենջ մարդ՝ զոր ինդրէնէ որդի իւր հաց, մի թէ քա՞ր տայցե նմ։ վ։ինկ ասէ՞ւ, յորմէ խնդրիցէ։ Մտթ. 7. 9. և ղուկ. 11. 11։

*Ա՞ի և ես համարէ՞ւ զնոսա ի մարդիկ։ Եսայ. 33. 8։

*Համբաւն ամբոխեաց զմեզ ի խոտորնակ կարծիս։ գրիգ. կոր։

*Ո՞ խաղաղուէ՞ն ե՛ երկաքանչիւրոցն։ յովհ. կոր։

*Ընդ հոգորդեցին զսուսերս իւրեանց ի խոփս։ Ագ. 4. 3։

*Յոգի դողեցաւ զայրն ոսկեզի հին զէնն կործանուածն։ Նար. խբ։

Համանք ես՝ մանաւանդ թե բ՞ոմք ի բայից փակ վերջահոլով տրականի առնուն զնախդրիս տրական՝ իբր զխնդիր յարմարական. որ, *Ա՞ստուածդ ի մարդիկ զպահպանուի և զշնորհս բժշկուէ։ յովհ. եմաստ. ժբ։

*Ընդ միդ խօսեալով՝ զուշ մտաց հարկաւորապէս ե՛ բարբառն ուղեղչեմ։ լամբ. ոզօ։

*Պատկանի՞ն գնա՞ ի նիւթ խորանին հմնոց։ նոյն. ոպէն։

*Նէթէ ես ինչ ուտեցի այսմիկ երդմանն, հասո՛ ինր ամ զինաս ստուե՛ ինմոյ ի գլուխս իմ։ յովհ. կոր։

*Ընարգս և վիճակս յաչս աստիճն գնա՞ յուսանէնէ։ եղէղ. ք

*Ո՛չ սակաւ ինչ քան զբազումն էաշխէը գանձս ոսկւոյ և արծաթոյ ի տնանկս և յաղքատս։ յովհ. կոր։

Կանոն. պ.

Բայք՝ որք ասին լրջորէն կարգի, այ որք ունին զնշանակութիւն բացառողական, (այս է՝ բառնալոյ կամ առնելոյ զինն յայլմէ), առնուն զխնդիրս ի հոլովին բայաւական. ոմանք են բայքս, Առնեմ: առնուի: կորզեմ. խլեմ: յափշտակեմ. կողոպտեմ. գողանամ: որսամ: սուանամ գնեմ: տուժեմ: քաղեմ. քանդեմ: քեցեմ. խոտեմ. կլեմ. հանեմ: արձակեմ. լուծանեմ: ազատեմ: փրկեմ: քերծուի: կեղևեմ: մորթեմ: մերկեմ: Ննարեմ: բաժանեմ: անջատեմ. տրոհեմ. քակեմ. շորթեմ: անջրպետեմ: հատանեմ: մերժեմ: փարատեմ. հալածեմ: նահանջեմ: ընկրկեմ: արգելուի. խափանեմ: արտաքսեմ. տարագրեմ: վտարեմ. վարատեմ: զրկեմ: զսպեմ: վրդովեմ: սպառեմ: ջնջեմ. դատարկեմ. եհ: Նւս և պարպեմ: մաքրեմ: սրբեմ: քաւեմ. նորոգեմ. ապաքինեմ. բժշկեմ. կեցուցանեմ. կենագործեմ: արարչագործեմ: շինեմ. ձուլեմ: տաշեմ. կերպարանեմ: կերպաւորեմ. ստեղծանեմ. ծնանիմ: սկսանիմ. բղխեմ: ուսեմ: ըմպեմ: վահանջեմ. խնդրեմ. հայցեմ: մուրանամ. գլանամ: շահիմ: ուսանիմ. լսեմ: ստուգեմ. թարգմանեմ. օրինակեմ: Նւ այլ ևս բազում բայք՝ որք ըստ նշանակուեն սոցա վարին:

Ծանոյց:

*Խոշնէ՛ ի ձեռնջ գերեզմանացն միսիթարեն ձեր: Ես. 28. 29

*Ընթեռ առնուցուս զջուր ի ծովէ, ոչինչ երևի պատկառի նորա: Ցծն. Ճառ. Ե:

*Որ զբանն նորա պահէ, խլէ ի սրտէ զդժնդակ խորհուրդս: յառաք. ԺԵ:

*Ո՞ձեզ ընդունէց ծծ յայմ աղագս բազմ նշանաւոր: առաք:

*Ընդչարչարն խոնարհք զանձինս ի նախանձուէ: Ցծն. Ե:

*Ա՛ի ոք զձեր բաժինն ի ձեռնջ հարանիցէ: եղիզ. Ե:

*Փարատէ՛ ի մտաց նմանց զմեզ մեռուեն: Նաու. Լբ:

*Ա՛ուրբնասո՛ւ զսիրտս մեր յայմ արկածից չարին: Ք առ:

*Ծայրէր ի կենագոգ գմահ, ի շարչ. կանոն. Ժ:

*Ընդ ոսոխ ի քսէ գհեղուէ, և մեզ աւնդեցին: ՀԲ. առ:

*Համաստուն և երկիւղած յայ՝ ի տգիտաց և ի սուխմարասց լսէն զբան իմաստուն և օգտակար: Ցծն. Ժ:

Ոմանք էդիդրդոէաբք առնուն զբացառական. ոչ, *Ընդ՝ պաց նշան ոչ՝ի բարձանց, այլ՝ի խորոյ։ ոնոնեաբ վէրպ։
*Ընդհոյե յիւրմէ զշրխաունս նեղգաւորս. ՏԾԷ։ ԿԼ։
*Յամառել վիմէն գետս գիացոյացոյնէրբ։ յովհ. էմատ. ՀԷ։
*Ընդգամն՝ի յաւելորդաց անտի խօսէ։ ծողով. 2. 15։
*Ի սաւուղայ յինքն նոաոճէաց զթշուառուէն։ պատր հաւ։
*Ձի ինչ անտեղի...յանկատարից ընդունել զօգտակարագոյն ինչ բան։ ընդհ. ընդ։

Ոմանք ևս ըստ յոյնարեն առնուն զինդիր բացառական. ոչ, *Ո՞տուն իւր յանիրաւ սպացուածոյ անտի ընա, և մեծանալ կարծեն։ ընդհ. քնդհ։
*Ոտոպոնոյ զաշխարհս յանկերպագանն ևհեթոյ։ ևմատ։ 11. 18։
*Զահվառնոյ զնո՞ յառատ լուսոյ անտի։ եգն. ք. 16։
*Յեսու յողորդեալ՝ի մովսիսէ զզօրավարուէն՝ լրտես առաքէ երիքով։ ոտրգ. յոհ. 7։
*Ամպոյց՝ի ոչնչէ զիրաւունս դատաստանացն։ ՏԾԷ. Է։
*Ակայն և զայն իշխեցին նորամանել հինէն։ ագաթ։ կանոն. Է։

Բայ՝ որք ասին հինգերորդ հոլգէ, յորս ունին գնշան նակուէ պատմողական, (այս է՝ պատմելոյ, կամ խոր-հելոյ ինչ գայլմէ), առնուն զինդիր պատմական. ոմանք են բայք, Պատմեմ։ վիպեմ։ Ճառեմ. խօսիմ։ ազդեմ։ զեկուցանեմ։ մրմնջեմ։ գուշակեմ. աւետագրեմ. մատենագրեմ. համբաւեմ։ հռչակեմ։ բողոքեմ։ վկայեմ։ աժբաստանեմ։ առակեմ. առասպելեմ. բաղբաղեմ. շաղփաղփեմ. ևն։ Այս ևս խորհիմ. խոկամ։ խորհրդածեմ. զմտաւ ածեմ։ կարծեմ։ իմաստասիրեմ. գիտեմ։ Այս այլ ևս քանի մի բայք՝ որք ըստ նշանակուեն սոյ վարին։

Օրինակ։

*Պատմեցո՛ւք կշռով զանպատուէնն զօրուէ։ ածէնք. ա։
*Ամպսիկ ինչ ոչ Ճառեցոյ զհրշտկից լինելոյն։ նահ. 1. 3։
*Հրեշտակք գնմանէ խօսէին պարծանօք։ Լուկ. ԺԳ. 24։
*Ազդէին իւրնակալին Թէոդոսի...զապահոյ։ խոր. գ. 33։
*Ո՞ստմանակից ազդացն ոչ էկո-ցոնէ։ գէորգ. եսայ. 5։

*Ա՛յս ամ է՝ զոր տրհնէէն զքեզն առ ակոք։ եղէկ. 16. 44։
*Օ՛ քեզն մեզ գո-ղահէաց նախամարգարէն։ Տաճեաց։
*Օ՛ որոց և ո՛չ մի ոք յանձին կալաւ Տաւետագրել խոր.ա.1
*Ո՞չ ապաքէն զայս ամ առիկ զնմէկ ա-ահէաց։ լէք. 2. 6։
*Ա՛ի խորհէալէը չար գումեքէ։ վար. հայց. գլ. ք։
*Օ՛ Տա-ա ածելզնմէկ կոքել ինծառուն է։ նհաա. 6. 16։
*Ինխա գէաց զյակոբայ, թէ ահքինի լինելոց է և զեսաւայ՝ թէ յանպիտանուհս կործանելոց է։ եղնահ. ի։
Ամանք երկրորդաբար առնուն զպատմակն. որ, *Ո՛չ ոք առ զձշմարիտն զմենջ իբրև զբաւսղա մեր։ վար. հց. ք։
*Ե՛ս զքեզ մանուկ դու, եթէ գառնդ երբեմն երով՝ այժմ հովիւ քեզ կացուցին։ Տահ. առեղէաբ ըար աշխ։
*Ընրեհնես մեկնէչ զհե բեսիուսացն գրէց հոլ. ծր. 38։
*Ա՛աաաաէ՛ն ինդա զյովհաննէ՝ թէ մկրէրե է. ղհ.20.6
*Աոչխա ինն երկիւղի զարքայէ ին Տաի եղեալ՝ խնդրեկ առ՛ն նմէկ յետկար երդմանն։ յաւհ. հաե։
*Ընրարաձք իակ իւրաքանչիւր շարժմամբք զարարչէն ա-ոդոչէն։ եղնահ. հողբայե. ծէ։
Ամանք ևս ըս յաբմաղա-ե առնուն զպատմական. որ, *Ընդք անօրէնք հուր հարկին զքաղաքեւ ա-ահ. 29. 8։
*Ա՛անչէն անուն չըր զձեռնջ վ՛ս որդւոյ Ըրդոյ։ ղհ. 6. 22։
*Ինւր առասպել ք յօրեցին պարսք զնմէկ։ խոր. ք. 70։
*Ընմ սահմանքն, զոր ահհանեաց զանձնէ իւրմէ, հասատատեսցին նմ։ ևո-ոյո 30. ե։
*Գրեր և հնքեր զերդուսն, և հապէր զաւետրնէն։ եղ. գ։
*Ահեաց զքեզ զփայտե։ ծնո. 40. 19։

Կանոն. կ։

Նայք՝ որք ասին վէցերորդ կոչեն, այս որք նշանակեն զգործողուն առնելոց զհին իւրք՝ իբր գործեաք, կամ իբր միջնորդաք, առնուն զխնդիր գործիական. ոմն են քայքս, Գործեմ. կոփեմ. հնձեմ. կշռեմ. փորձեմ. շշափեմ. տեսանեմ. ըմբռնեմ. կերակրեմ. դարմանեմ. խնամեմ. Ա արկանեմ. ներկեմ. օծանեմ մկրտեմ. ոռոգանեմ. յուսանամ. արծարծանեմ. պրեմ վառեմ. կիզեմ. խորովեմ. Ա ացեմ. վիրաւորեմ. խեթկեմ. դրճգեմ. սպանանեմ. սատակեմ. կոտորեմ. վատ-

Թարեմ. վարանեմ. վանգեմ. կոծեմ. նեղեմ. խռովեմ. գանեմ. հարկանեմ. ձաղկեմ. ջարդեմ. քանդեմ. պատժեմ. ահաբեկեմ. պարտեմ. յաղթահարեմ. ծանրաբեռնեմ. պղտորեմ. աղաւաղեմ. ապականեմ. թունաւորեմ. յաղեմ. համեմեմ. արդարեմ. պաճուճեմ. լուսաւորեմ. ծեփեմ. պատրուակեմ. հանուամ. խնուամ. լնուամ. ևն. և այլ ևս գովեմ. փառաւորեմ. մեծարեմ. պաշտեմ. ողջունեմ. քաջալերեմ. մխիթարեմ. խրատեմ. ողջեմ. թախանձեմ. բամբասեմ. սգաստանեմ. իմանամ. դատիմ. կատակեմ. խաբեմ. պատրեմ. դաւաճանեմ. ըմբերանեմ. անգոսնեմ. նախատեմ. և այլ ևս բազում բայք որք առ նշանակուի սոցա հային։

Օրինակ։

*Ընդաչեմք զձեզ եղբարք՝ առաւել ևս առաւելուլ... և գործել ձեռօք ձերով։ ա. Թեսա. 4. 11։

*Ի ծակօք իմն հլուէր զիւր զամբն կենցաղս։ յովհ. կաթ։

*Ընչօք պեռնէաւ զսոսկալի տեսիլն։ գրգ. ք. պետ. 2։

*Կերակրէցեն զնա քաղցրութիւ ձչմարտութեան, էգն, ժ. 1։

*Ոգւոյն ուղխից վտակօք ոռոգանէը (արարիչն) զարգաւանդ երկիր մտաց իմոց։ յովհաննէս էմաստ. ա։

*Պատանի այր զընկեր իւր լեզուաւ ծծէ. ճառ. ժԹ։

*Պետ տանջանօք վարեցէը զքրմն ի ներ եղէլ. ք. էնեա։

Խեղդիւք շրթանց իւրոց վարանէաց զնա։ ոսոկ. 7. 21։

*Ո՞ւ որով պարծէաւ զհակառակորդսն, նովքն զմեզ առաքեզ կոչեցեալ գտաուորէցեր։ էմաստ. 18 8։

*Ո՞ան՞ն ծաղկօք պարուրէաց զերկիր։ նահայ. 13. 17։

*Ո՞ւգխիւք իւրովք լռաուորէ զնմանիսն բոս։ եղէլ. ք։

*Որ առատապէս սերմանէ, ընու բազմապատիկ աճմամբ զգիրկս իւր օրհնէքն։ ընդհ. Ղեղ։

Ոմանք երկրորդէաք և իրը ըստ պարտին առնուն զգործական. որ, *Ո՞ւ մի զպարզամիտսն ի ժողովրդ ցպատիր բանիւքն չգեսցեն ի կօրստեան իրեարանց խորհուրդս։ ընդհանր. ի ներշնչեն ընդհանրական։

*Ո՞ականջս նը առամաքքն ի ջոց կորչէը։ ներ. ք. 18։

*Ո՞ըան իւր եջոց չափով։ ոսոկ. 13 .25։

*Բնէնոց Աստուածք զամ կեղև նոր։ Ելմոտ 13. 11։
*Որով զհաստիրեալ երկնային հօրն՝ ի գիշատուածոց
զմեզ արեամբ միածնին իւրոյ։ յովհ. ելմատ. ժէ.
*Ջուրս տապակոցն, և ահեակ կողմամբս աւերեմ։
Նաբնէկոյն։ ի բանն. կա։
*Ամանք ըս յորմոցուք առնուն գործիական։ որ, Կոտ
վաս ոսոնին իշխանք նոյ զմարդասիրուն։ եղիզ. ը։
*Արիւ գօտեաւ ձշմարտութեն պնդեցին զմէջս նոյն. գ։
*Ա ոչնչէ զնա սրբուք և արդարուք։ ելմոտ. 9. 31։
*Օ ըմպելի իմ արտասուօք խառնեցի։ սաղ. 101. 10։
*Ի ստոտկեցոյն պահօք զանձն իմ։ ես նոյնն. 68. 11։
*Օ յովհաննէս Ձրագի անուամբ յորդորէցաս նոյոյ.ճ.35
Ա՛յլ գիտելի է, զի որովհետև գործողութիք հնդկօրէն
իւիք կատարին, բայց վա՛ն նշանակելոյ գործողութեան՝
գրեթէ առ հնդիկ կարեն առնուլ զխնդիր գործութիւն՝
մանդ անցողականքն. որոց վա՛ն ոչ է հարկ տալ օրինակ։
Կանոն. ը։
Բայց՝ որք ասին ելմենեցուք կարգէ, յորոց նշանակեն
գնեցգործել իրիք շուրջ գայլով, առնուն զխնդիր
պարտականն. և սքէն սակաւ յոյժ. ոչի են բայքս,
Պատեմ. պարապատեմ. շրջապատեմ. շուրջ փակեմ։
յածեմ. փարեմ։ զանցուցանեմ։ ևայլ։
Օրինակ։
*Որ սերեն զօրէնս, պոչն զինքեմբք պարիսպ։ առակ. 28։
*Ը շրջապատել զանձամբ իմով զառագ դառնուեւ ճառքն։
*Ը ոտրել ի՛ւեալ զպարսպաւ զբոլոր քաղաքն։ պաս. ազէփ։
*Օ աչսն իւր յածել զբազմականօքն։ ի նոյնն։
*Օ ի՛ գնոցուանէս ոչ քև պարդևս արքայուեն երկնից։
ներբնկոնոս. ճ։
Ոմանք՝ մանաւանդ թէ բազումք ըս յորմոցուք առնուն
զխնդիր պարտականն. որ, *Օ ամ՛ ինաս գներ գործ-
ծոցն զխորհրդակցօքն սրկանէր։ եղիզ. վէպ. գ։
*Ազնէ զխորհուրդս քո զայր քննուէ. ծնէ. ճաս. ա։
*Ասկ զգուսացեալ քն, որ ի հաւանուեն ոչ կամին գալ
սիրեցոյ զանձրև փայլատականցն ի կելուր. ագեա։
*Զգէն զոստ այնս իւրենց զգլխով նոցա։ նոյնն։

*Ո ամեն խաբէսէ ձերբեսօք պղտծէցաւ գէղգ. 42,
*Ա՛ի կոպնոյէ ղդուվաւ հոդւ պ. նոգ. 19. 32։
*Ո՞բազում արամբք պատերազմօղք զարճեն Հապաղ
զիս հեղուին։ յովհ. կոխ։
*Ա՛չսակաւ խուժան աւերանաց զաշխարհաւն պէղ
ղայր։ նոյնն։
*Ա՛նէր զինքեմբ քարաժեռ շրջապատ։ նոյնն։
*Ո՞զօրս իւր զԹլիկամբք նուէլ, և ընտրել արս իբրև
Յ միայն՝ գան հասանեն ՚ի ձորափոր։ նոյնն։
*Ո գլխոյն մորթն զերեսօքն պղծեցին։ ը. Տակ. 7. 4։
*Ո՞գծելէը զիւրեմբ զգազանուէն։ գ. Տակ. 7. 3։

Գ՚իտելի է, զի ոմանք ՚ի ներգործական բայից զպարա-
ռական խնդիրն այնպէս սեփականեն ինքեանց, մինչև
՚ի տեղի խնդրոյ սեռի առնուլ զայն. որ, *Ա՛ի ոք յան-
մտաց...այպանիցէ զբանիւք մերովք։ ղնուկ. ղնչ։ Ա՚ւր
պարառական հոլովս ղէանէ՚ս մերովք՝ եդեալ է իբր
խնդիր սեռի ներգործական բայիս այպանիցէ։ Ո՞ստ
այամ է տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակսդ։
*Որ կոպուէ զաղքատով, բարկացուցանէ զարարիչ
նորա։ ա՛ռակ. 17. 5. ՚ի Յեսուեփէր։
*Ո՞պա թէ չաղէպէ ոք զմեզ...մեզ ինչ ոչ ըլնասէ,
և ինքն ոչ օգտի։ Ծեծ. Ճառ. ժ։
*Նթէ սրհամարհեցեմ զնուաւ, հանէ առնու ՚ի միջ՝
զոր ետն մեզ։ նոյնն. Ճառ. ղ։
*Որ տամէ զընչիւք, անտրտում կայ։ նեղոս։
*Ա՛երժեալ զուշական առապարան՝ ոչ եռուն ժամա-
նել Ճապաղել ՚ի ներառաձգուելոյ։ խոր. գ. 9։
*Սակս այնորիկ անտես արար զմեզ և ըլ վայր եհար, զի
զնըր պատուիրանաւն պղտպտուրք։ ա՛. պեռ. 11։
*Որ հաւատայ պատժոց մեղաւորացն, և փառաց ար-
դարոցն, և զիմաստուէն ՚ի գործ ածէ, նշխահէ զմեռ-
ղոք։ լամբ. ոսպ. 118 60։

Գ՚իտելի է ևս, զի երբեմն ներգործական բայք ինչ՝
(մանաւանդ բայս ունէմ), վա՛ յարելոյ ՚ի պէսպէ՛ սե-
ռեանս՝ իբր յանորոշ հայցականս՝ որովք իբր մի բայ
վարին, առնուն զխնդիրն ՚ի պարառական հոլովին. որ,
*Ո՞պէտ ոչ ըլնի զբանիւք հրամանաց իւրոց յոպէլ. 2. 5։

*Ա՛ի ջանդ սրտից զմերով վերկուքա՛ս սրբ. ա. պետ. 3։
*Ա՛չ երբեք անիծք սրտիդ խրատու, այլ խըն-
դամ արարեալ հոգացդ յամէն խոր. ա. 8։
*Ա՛պաշտօն սիրէը զկոչմամբք հայաստան աշխարհիս
ազգիս։
* Ո՛ճայերն աթոռոյն պօղ եպիսկոպոսն լմնբ. յայտ.
* Ո՛բոլոր նախընթացք այնմ նահանգի պատուն ընդ ինքեան
պահել՝ ի նոյն կարգի սպասամբուն յով. կոն.

Կանոն. ը։

Ասայք՝ որք ասին սովորութիւն ոչ որք աւանդն զնշա-
նակուի առնելոյ կամ ունելոյ ինչ յիմիք՝ ի ներքս, առ-
նուն զինդիր ներգոյական. ոնպի են քայքս, Կնեմ:
զետեղեմ. թաղեմ: գաղեմ: ծածկեմ. պահեմ: պա-
րուրեմ: պարունակեմ. բովանդակեմ: հասատատեմ:
հիմնեմ: կանգնեմ. կառուցանեմ: կայուցանեմ: տըն-
կեմ: պատուաստեմ. սերմանեմ: բևեռեմ. յեռուեմ.
ընդ երկայնեմ: Կրեմ. ունիմ ասպնջականեմ. ըշ-
տեմարանեմ. գանձեմ ամբարեմ. ծրարեմ. յղանամ.
տարրեմ. համակեմ: թանամ: տոգորեմ. թուլանամ.
ընկղմեմ. սուզեմ: թաթաւեմ. շաղախեմ. ևն: Նո-
ևս՝ գտանեմ. տարածեմ. յուզեմ: եփեմ. լեսուեմ. կա-
սուեմ. աղամ. դրոշմեմ: կնքեմ. քանդակեմ: տպաւո-
րեմ: նկարեմ. գրեմ: Նո այլ ևս բազում բայք վե-
րաբերեալք առնշանակուին սոցա։

Օրինակ։

Կնայոյ զգանձս մեր յերկինս. զի յորժամ երթայցեմք
անդ, բացցուք, և ուրախ լիցուք: ՃՃե. ղ։
*Ա՛ի երկաբս ինձ զվերս մեղացս՝ ի յախտալից մար-
մնիս ծածկեսցես: Նոր կտակ. ի բան. ի ըր։
*Ա՛ի պահեսցես ի գանձարանիդ զնիւթեալ իմ պար-
տուցս անօրէնուին: ի նոյն։
*Տնկեսց ի նմին յայգւոջ զորթս քերբիս: ՃՃե. է։
*Որ կամաւ կուրուին յինքն էրէ, ոչ երբեք կարէ նա
գալ յառաջուին: յովհաննէս կոն։
*Ա՛յլ գիտեմ զձեզ թէ զսէրն ոյ ոչ ունիք յանձինս:
յով. ե։
* Ո՛յաւիտենական զոյս ինձ տացէ: Նահայ. 12.26
* Ո՛կսըն թէպետև յասկի հոմանէցես՝ ոչ ինչ զգայ ե

նոքօք ոչ ամբարտաւանէ։ առգ. ա. յովհ. 3. ՃԸ։

*Այս խնդութիւնդ զպատմուճանն յարենն։ Ծնն. 37. 31։

*Այս ի տան իմում գոչ զբարիս նոցա։ ԵԼԵՄ. 23.11

*Ո՛չ արծիքն զբանաւոր հօտս քո յծեղէն նը վարդապետութիւնս։ ընդգ. ընդգ։

*Ո՞հոգին կենդանի ի նմա առա-ուրէ։ լամբ. ապին։

Ամանք երկրորդաբար՝ մնունդ լինէ պատահման առնուն զխնդիրը ներգոյական. ինր, *Ա՛ի հոգի սէր խօսեցաւ յօրէ նըս և ի մերգնեա և յաւետրնս։ առգ. յոթ. յոթ-ջ։

*Ո՞նանկին ի սիրտս նը զբերեց պտուղն։ ՏԾԲ. ՃԱԱ-։ ՃՆ։

*Ո՛չ ՝ի տեսչութե սակաւուն հօտի ուրուն զջուրն հանգստեան։ ընդգ. յոթնն։

*Ոտայնն զարմացաս ագահութե ի հոգևոր պատերազմին։ յովհ. կոն։

*Ինան լինձ ընդգնէ՝ ի յատենի քազմութեն։ նաս. ՀԸ։

*Ի մտիքուս մ՝ անճանէը ԹԳրի. և ի շտեմարանս սեղնեկաց քոց մ՝ անճանէը մեծի. ՃողովՀ. 10. 20։ ՀԸ։

Ամանք ըս յորմոր-ե առնուն զնեռգոյական. ինր, *Ո՛վ որ ի սուգ տրտմութե...նոշնէը զանձն իւր՝ ոչ գիտելով Թէ յարութեն զուրախութե վայելից դրախտին ընդունելոց է։ ուրգ. ա. պետ. Ա. յոթ։

*Ո՞պնչակ չարչարանս էնդնէը ի մարմնի։ գով. լոռ։

*Յանձին իմում ՀԳԵՆ յօժարութբ զտեղս և զնեռս նը կատաւ տգիտացեալս։ ընդգ. ապնե։

*Ո՞նօգուտս ի սրտի ոնգ ի բանտի արգելչեն։ նոյն. ընդ։

*Ի հրահանգս կրթուե վարժեչեն զնոսա։ եղնէ. է։

*Պարբեցոյ զանձինս մեր ի զանազան խորհուրկս նոյն։ երդ։

Կանոն. ը։

Ասյք՝ որը ասին ընդնէրդը հարգել, այ որը նշանակեն զներգործել ինչ ըս պարագայիւք իւիը, առնուն ըզխնդիր ի ձեռն նախադրուե։

Ամանք նախադրութբս ընդ. ոգի են բայք, Փոխանակեմ. փոխարինեմ. գրաւականեմ. կցեմ. կցորդեմ. գասեմ. միաւորեմ. միաբանեմ. լծեմ. զուգեմ. խառն

նեմ։ խառնակեմ։ խառնախաղաեմ. զանգեմ։ կամ զանգատնեմ։ շփոթեմ։ հիւսեմ. անկանեմ. կրեմ. շըղթայեմ։ բաբախեմ. հեգեմ. հաշուեմ։ Թուեմ։ ևն։

Օրինակ։

*Ա՛ի ընէ սուսերի այսր մեռուիլ զանձաձելիդ լոյս ֆոս նոռակերս։ Նար. ՚ի բանն. հգ։

*Որպէս բժիշկք զառ ՚ի յաձախ կերակրոց բուսեալ ցաւս քաղցիւ բժշկեն. սոյնպէս և (ՃԾ) ադամայդ որ ՚ի փափկուեաւ ոչ եկաց, քիրտն ընէ այնը ֆոխոքինեցոյ։ Գէորգ. 29։

*Պրոֆանեցէ՛ս զմեծդ պարգև ընէ փորձու հաւատոցս Նար. լբ։

*Տուն ընէ տուն կղեմ. և ագարակ ընէ ագարակ խոտա Նեմ։ Վեցօր. է։

*Ո՛չ գոյր հնար այլազգ ֆո—որնէ զմահկանացուն ընդ կենդանուեան։ ոսպգ. ա պէս. 8։

*Օ՛լուր կամս ոչ ֆոքանեցոյ ընէ կամայն ՃՅ. ՚ի Նոյնս

*Օ՛ոսկին ընէ հոգ խոռնոսկեն։ առկեբերան. Կոպ. ա. Ճոռ.39

*Ո՛նդ միմեանս պանգանդ զհինն և զնորս։ ոսպգ ա. յով. 3։

*Ընթեր անկցես զեօթանեսին զիսակս գլխոյ իմոյ ընէ աղբեւն... եղեց ակընցելիքդև զմի ՚ի միդկնէ։ պոպ. 16. 13։

*Կորեցեն քուրձ ընդ մորթ իմ։ յոբ. 16. 16։

*Ընթեր ցանկալի է քեզ ընէ նա (յն ընէ սէս) նոռել զանձն քոյ սրբեաւ գնա ընէ պարգևացս քումիս։ ռեբեր. ծ։

Ո՛մանք նախադրուեցս ՚ի վերոյ. ոմն են բայքս, Գիշեմ, կամ դիշանեմ. բարդեմ. կուտեմ։ սփռեմ։ տաբաձանեմ. յորսայսեմ. տախտապարեմ. խարխեմ. սրեմ. կրձտեմ։ բարուրեմ։ հովանաւորեմ. տիրապետեմ ևն։

Օրինակ։

*Ընդեղ գշերսան ՚ի վէր սեղնոյն՝ զոր արար։ գ նոգ.18.33

*Օ՛հոգիս կենցաղոյս նոռեմ ՚ի վէր անձնցւոնք. ոպ.68

*Օ՛մարգրիտան ոխռեաց ՚ի վէր սիտօնին։ վարք. հայ. ք։

*Ցոծեցէք ՚ի վէր իմ մեռք ան.հնարին։ ՚ի գերս պեռոյեց։

*Տեխտոպոռեցէ զքեզ ՚ի վէր երկրի։ եզեկ. 32. 4։

*Սրէին զսրտմտութիւն իւրեանց ի վէր նը ։ Ես. ԽԲ. 19։
*Կը ճաթէր զատամունսն ի վէրայ թշնամեացն գազկայ։ Յովհ. Խ։
*Տէրապոյծ զհազարապետս իւր ի վէր ամ զանձանաւակին։ ՏԾԲ. Ճառ. Քր։

Նազում բայք ևս ըստ յաբմոյսնէ առնուն զխնդիրս ի ձեռն նախադրութեան. ար, *Ընդ ըղէրեկն ձեզ վարագոյրն ի մէջ սրբութեն և ի մէջ սրբութեան։ Ել. ԻԶ. 26. 33
*Ի ներքոյ ոտից սրբոյ իւրոյ պարծեալ զնա։ Գեղ. 10։
*Զգեցեալ զանձինս արիքոյ ամ բարեձևութեան։ Լմբ. Եկեղ։
*Ի վէր աւազոյ շինուածս յիմարութեան հաստատեալ։ Նար. Ե։
*Ո՞նեղուիս և զհալածանս էդ առջի նդ։ Եփ. Յոհ. Ջ։
*Յակս սրբոյ հայրապետին զանիրաւան խորհէը։ Յով. Հմր։
*Ընդ զդուռն ֆգեալ (ղուլտ) զկնի իւր։ Դան. 19. 6։
*Փոխեալեն զհանդերձս իւրեանց ըստ աշխարհական կարգաց։ Եղիշ. Ե.
*Ով ան այնոցիկ՝ որ զանձինս առ իմաստութեան ունկնեն։ Եսայ. 5։
*Դանկ կէսքն...զմահ քան զկեանս ընտրէին։ Եղիշ. Գ։
*Ընդ ստիւք արկանէը զիմանալին գողիատ։ Երզ. Գոգ. Լոս
*Ձաան մանանխոյ փոքրիկ է .... և մեծամեծ ոստս շուրջ զիւրև արկանէ։ Կոչ. Է. 15։

Նազումք ևս երկրորդաբեր՝ և իբր ըստ պատմհմն առնուն զխնդիրս նախադրութեք. ար, *Ո իմարդ՝ ի մէջ դանդրուեք զամբարշտացն աշխատութ ընտրեսցես։ Նար. Ի։
*Ընդ երկեղն հերկս արտաքոյ փշոյ։ Յովհ. Կոս։
*Ընդ ինեայ զտուն իւր ի վէրայ աւազոյ։ Տոպ. 7. 26։
*Վերապրանէ զձշմարտութիւն խորհրդոյն իմանալի աչացս առաքլի։ Լմբ. ի Մեհ. պոպ։
*Ոան բայիկ և բառիկ զմիմեանս պիղծս համարիմ։ Նոյնն. ոպ։
*Ընդ առեղութե հերոմգեմի գործեալ զայս։ Եփ. Ձգ. 1։
*Յամանեցին ինձ աղէտք չարեաց. և փեսկ [յայրզուարձ ուրախութե սուգ վտանգի համբուրեցեալ պիծացեալ։
*Ի՞նչ այս սուլ ոպոնայ ընտիկութեցն։ Գեորգ. 23։

*Ի ձեռն բարի գործոյ զհոգին ապաքէնո՛ւք ի սիրմնա-
կան ախտից, յորս սլաք մեղացն կարին։ գրիգ. ապշ։
*Ինքն տաւակատէր ըլ իւրքնչիւր կրօտուէն։ եղիշ. ը։
*Օ՛ի մի երբէք բուսնեալ ՚ի հոգիս մեր (բարկութիւն)
զօրէն իժի վնասէսցէ զմեզ։ ասրփ. յակ. 4. յորդ։
*Սիրեմք զանցաւորս առաւել քան զվերընակացեալս։
վարք. հարց. ը։
*Նմեռ զայսոսիկ ՚ի քայ հանցուք, ապա հանդերձ գըլ
խոլին և զայլ անդամն չարեց ՚ի քայ ընկէցցուք։ ոսկ. ա. 27։
*Իբրև զքաջ զինուորս վաւելչին զնոսա։ եղիշ. ը։

Այլ գիտելի է, զի գրեալ եմք քայ զ կարեն առնուլ
զկնդիր ՚ի ձեռն դնախադրութե պէսպէս օրինակաւ.
որոց վասն ոչ է հարկ տալ զօրինակս։
կանոն. ժ։

Ընդդէմ կան բնութ հասարակօրէն զայնպիսի խնդիր
բնութե առնուն, զորպիսի պահանջեն քայ քն՝ յորոց
բղխեն. ար, *Յեղուցուցո՛ զդրդուեալ եկեղեցի մեր
՚ի գաւազանն երկաթի։ լամբ. ապէն։ Ուր չեղուցանել
քայն առել է խնդիր բնութե զնախադրիւ տրակն. այն է՝
՚ի գաւազանն երկաթի, զի և չեզոքակն քայս չենա՛ն, յորմէ
ելանէ չեղուցանէն։ զայնպիսի խնդիր բնութե առնու. ար,
*Ահր յանդգնութե անդ իւրում չենա՛ ՚ի միտս իւր։ ծնդբ.
ձն։ Ըստ այսմ է և յառաջիկայ օրինակսդ։
*Ձանապարհի նմանեցուցց զարդարութիւն։ խոսրով։
*Ընդ ոմն զմիւսն հեթանեցուցանէր։ լամբ. ապէն։
*Ցոնարհութե զձեզ ՚ի մարդիկ խոնարհեցուցց, և զձեզիկ
՚ի խոնարհութե յերկինս բարձրացուցց։ ասրփ. ա. պետ. 7։
*Ո՛ ոգեղացո՛ յոյժ զանձն քո։ վարք հարց. գլուխ. ը։
*Ընդհնար է զրկողին ողորմութի գտանել յոյ՝ եթէ
զգրկեալսն ՚ի զրկեալն ոչ թարչուցանէ։ ոսկ. յակ. 10։
*Հակ զմեծին՝ զիոքր մի սխալանան հայհոյութի և ՚ի
թշնամանս բարչրացուցանէին ընդդէմ. ընդհանր։
*Որպէս անդոյց ընդ ընկերսն իւր՝ նոյն ասց անցք անցա-
նեն ընդ նա։ ծնդբ. ձառ. ձն։
*( )աարաւյաք ՚ի մօրէս, և յայսչափ պարգևացս զմեզ
ասրփ. հռոմ։

•Ոչ ուրեք ասէ, որ պարտիցի զգեստիլ միտս մեր ի ծանրութիւն կենցաղոյս։ լմբ. ոպզ 68։

•Յաւելու (տրդատ) և այլ պարգևս... զի ի ժառանգն իւր հետայսոյսկ կայիցատակ բնիկ աշխարհին։ խոր. Ե. 87։

•Ոչ զգեցեալ զքեզ զօրոյդ։ խոսրով։

•Որ ախտիցն յօժարութիւնք տուեալ տեղի... խնամով նոքօքեանն յիւրեանս զխմորն չարուեստս ոչ է, և ոչ ասի սէր այսպիսին։ ընդհ. քնդհանր։

Լաոնա. ք։

Նայք բարդք և բաղադրեալ ք, թէ ներգործականք և թէ չեզոքականք, որոց նշանակուին չիցէ ըստ ամի փափխեալ, իբր ի բաղումս գոյսպիսի խնդիր բնութեանց ասդնոյն զորպիսի պահանջեն ի պարզ գոլն իւրեանց։ որ։ Օ ամ՝ բարեաց կտիպան և զօրինակաբն փութասցիք յանձինս ձերս նկոտ-գրել ընդդէմ։ Ուր բարդ բայս նկոտգրել՝ առեալ է խնդիր բնութ ի ներգոյականն հոլովն. զի և պարզ բայս գրել զոյնպիսի խնդիր առնու։ Ոստ այսմ եւս տեսանել և ի սոսկին։

•Ներուս ի յիւրեանս անապէնեայս նորընկոյծ։ ի բան. խոր։

•Ոչ էրկնէնոյ յորդեգրութեն զտիեզերս պատուս. կոչ։

•Անտես եւ յեւս գերակայ բարձրութեն զնոսա վէրծել։ ագրգ. ա. պե. 4։

•Ոչդեն ապգի գործուածք իրացն յայսպիսի քննութեն առածքեն զմեզ եղնակ կաղէոյք. ճառս. ը։

•Յայտներ զչանսն և զսքանչելիսն, զի յօրինեաց յաւետարանն գոնաբէրնէյք. նահայ. 3. 22։

Ոչնազանդեալ ամբական հրամանին՝ նաբէրէէք ի չարիս. և անտի լինէր սկիզբն չարեացն եղնակ ժբ։

•Յոր կողմն հանիցէ յօժարութիւն կամաց իւրոց՝ և սիրէ, գայ գործէ, եւթէ զբնին՝ և եթէ զչըն ։ ընդ. ընդն։

•Ոչսա նմանի զպատիւ արդարոցն.... զի առ յայս քաղցրագութենէ՝ ի բարին չեռնարկեսցէ. ագրգ. ա. պեա. 6. յորդ։

•Ոչ-ի-ածամանեսցէ՝ առիս գնձուցէ քու նարեկացի. լէ։

•Ոչ էրատոյ զհոգի իմ ի գրանց դժոխոց։ նարեկ։

•Ոչ հատէ հասկ վէրբէռուս երկնէոյն. ի գովէսին. լռս։

•Ոչրկուս Ճանապարհս հակառակ՝ ըստ միմեանս ընթալ։

Իսկ որք զայլ խնդիր առնուն՝ վերաբերին ի նշանակուհս այնց բայից, զորս եդաք՝ և դնելոցեմք յայլ գլուխս։

Ա. յայ վասն բայիւ՝ որք բարդին ի բառիցս բանէ և ծուէ, գիտելի է. զի սորա առ հասարակ երբեմն իբր ներգործական վարին, և երբեմն իբր չեզոքական։ Յորժամ իբր ներգործական վարին, հասարակօրէն առնուն զնդիր բնութեան ի յոյնն տրական. ըստ,

* Ո՞մարքեայն յատուկն երբէք ոչ խորշի սեղանս փոքրացանել մեզ։ գրիգ. կաթ։

* Ո՞չ յատեանից ծածկեալսն մեզ ձեռքանեաց պրոկղ։

* Յանդուր ականջս ոչ է օգուտ ինչ (գլորդորանս) երկայնաբանել այլ զուր աշխատանք խոտորել

* Փարիսեցիքն չարաչուել սկսան զվարդապետն առ աշակերտսն։ ղկնաթ. է. 37։

Իսկ յորժամ իբր չեզոքական վարին, ըստ ի՛ քեան պահանջեն զնդիր ի յոյնն պատմական. ըստ, * Վատ կաւեա դիմօք համայնից ուսողս՝ զբնաւ ոչ սղերսաբանէն զվեռելոցն՝ քեզ կենդանեայս նորէկ. յղ։

* Ո՛ հ այպէս իսկ վայել է սրբոցն՝ ոչ երբէք զինքեանց ճառաբանել կամ բարձրագոյնս ինչ ճառել նաթաց. 13. 23։

* Ո՛ հարդ վասն սնափառուհ և իշխանասիրուհ չարաբանելոյ զընկերէ։ խոսքն. հոփոր. փ. պրակ. 64։

* Զի՛ր չարաչուեցոյ զՀօրէ կամ դմօրէ՝ մահու վախճանս նեսցի։ նաբէ. 7 10։

Խազում անգամ ևս առնուն զտրական. ըստ, Ինչ բանէն ևս նային, Թե բ՛ժիշկ նախ զանձն քո բժշկեա յայդպիսի ցաւոց։ ընդհանրական։

* Ձե ահա ոչ ծնեաբանէմ քեզ նոփնոսաս էլեանն նախիջ։

* Ո՛ դուշացո գինի հիւն ի գրատեսչի. բուռ մատանի՝ առ պետիւրս ոմն հրաշաբանեալ։ նայնն. սա պէս. կաթ։

* Ա՛րդարն անձին իւրում չարաչուէ ի սկզբան բանից իւրոց։ սաաք. 18. 17։

Ա. յլ գիտելի է, զի այսպիսի բայք Թե իբր ներգործականք, և Թե իբր չեզոքականք՝ երբեմն առնուն զայլ խնդիր՝ կամ ըստ յարմարուհ, և կամ ըստ պատահ

մանն. ըր. «Վարդ և արժանիք հոգևական գովութիւք
նոքօքանել զմեծ և զիւրացուցականն աղեքսանդրոս։
պիոոյէոյ։

«Վարդ՝ եթէ ախորժելի ըմուեսցի ումեք ըստ ներբո-
ղական գովեստի գլխոցն՝ յայգէ և ի գաւառս պտո-
ղաբանել ասա ուստի արժան է՝ ի վերուստ անտի
պարտիմք ցուցանել էրկնայէ և գովեօքն լոռս։

«Ընծաբանէին ի վերայ սահմանաց իմոյ։ ոսփան. 2. 8։

«Ոչ մեզ առաջի ոչ չարաբանէին (դևք)։ լամբ. ոսղ. 26։

Ընդ բազում անգամ ևս առանց խնդրոյ վարկն և կա-
մայն խնդրով սեռի ըր, Համարձակախօսն զաքա-
րիաս ճշմարտաբանէ կնաւսիս յղանի, Ոնդերձ վերջանալոյ։

«Ոչնչի և երջանկեն պոռնս։ եբոպեանէ։ պիոոյէոյ։

«Ի դիմնաբանէին (աշխարհականք անխրատք) կալգա-
ւորաց ոմանց դանազան անկարգութիւս։ ընդդ. ընդդ։

«Ո՛չ ասաքիոսէր, այլ՝ յայտնապես ասէր, զուարճա-
ցիր դուստր սիօնի ևս։ Ոմերէ։

Լուսոս. ՃԸ.

«Վերադարձական բայքն՝ Հանեմ. առնեմ. վերեմ. ևն,
յորժամ յարին յայնպիսի անուանս, որք ունին դա-
նազանակութիւ չափմանց. ոլպէս յայնուհետև
կանգնայ, կշռայ, ևն, առնուն գնոսա իբր երկրորդա-
կան խնդիր ի պէսպէս հոլովս։

Ընդեմն՝ մանաւանդ եթէ բազում անգամ յորդա-
կանն. ըր, «Ընդ լծից կերկայնուհի նորա քառասուն
կանգունն, և զլայնութիւն քսան կանգունն։ եզեկ. 41. 2։

«Հարց բարձրութիւն պարսպիս Հ կանգունս։ յոթէլ. 1. 12։

«Ընդ լինելոյ ի կանգունն... զմի կողմանցն գ. ևոգ. 6. 16։

«Հաստ քեզ խունկս անուշունս... և հիւրիկ՝ հինգ հա-
րիւր սիկղ ըստ սրբոյն։ եզեկ. 30. 24։

«Ընդ եղեալ ի գործ տանն ոսկի՝ տաղանդս հինգ
հազարս։ մատ. 29. 7։

Ընդեմն ի բազմաբակտն. ըր, «Ընդ լծից գորմատա-
ձարին ի վեց կանգնոյ, և զլայնութիւն կողման տանն
ի չորից կանգնոց։ եզեկ. 41. 5։

«Ի տանն կանգնոյ զերկայնութիւն միոյ սիւնակին տա-

Նէնէս, և ՚ի միջոցէ կանգնոյ և ՚ի կիսոյ զԹանձրուէ և զլայնուէ միոյ սիւնակին։ Եզեկ. 26. 16։

•Այլ նեցուկք ՚ի ներքոյ նորա՝ շուրջանակի պոռէին գնա ՚ի տաճն կանգնոյ։ գ. Նագ. 7. 24։

Երբեմն ՚ի գործիականն. որ, •Այլ չափէսց հազար չափուէն զուխսն։ Եզեկ. 47. 5։

•Ա՛ռ...իւղ ձիթենեաց հիմեներաւ միով։ Եզեկ. 30. 24։

•Այլ գոգեալք երեսունևերեք կանգնով պոռէին գնա շուրջանակի։ ա. Նագ. 7. 23։

Երբեմն յուղղականն. և ՚ի նախադրիս տրականն միանա գամայն. որ, •Այլ չափէսց զսրահն յերկայնուէ հարիւր կանգուն, և ՚ի լայնուէ հարիւր կանգուն։ Եզեկ. 40. 47։

•Այլ զկամար սեառնցն ոչոր յիսուն կանգուն յերկայնուԹիւն, և երեսուն ՚ի լայնուէ։ գ. Նագ. 7. 6։

•Ձ ՚ինէսց խրձիթ ՚ի լայնուէ ոտնաչափս չորս, և յերկայնուէ ոտնաչափս ուԹն։ Վոչ. Կոչ. ՆԿ. 19։

Երբեմն ՚ի գործիականն և ՚ի նախադրիս տրականն միանա գամայն. որ, •Այլ ոչոչ՚ո զնա կանգնաւ յերկայնուէ, և կանգնաւ ՚ի լայնուէ։ Եզեկ. 30. 2։

•Ա՛ոչոչ՚ո զնա չորեքանկիւն՝ ՚ի Թիզս յերկայնուէ, և Թիզս ՚ի լայնուէ, ՚ի նոյնս. 8. 16։

•Ձորեքկուսի և կրկին գոչ՚նեցոյ պատասխանն Թիզս յերկայնուէ, և Թիզս ՚ի լայնուէ՝ ՚ի նոյնս. 39. 9։

Կ՚անոն. ժգ։

Երգործական բայքս՝ Ա աճառէմ. գնեմ. վաճառեմ. ՚ի վաճառս պատ. ոսկ արկանեմ. ևն. և որք յարին յասուանս գնոց, առնուն զխնդիր իսեռական հոլովին՝ իբր զերկրորդական. որ, •Ա աճառէցին զյովսեփ իսմայելացւոցն քսան դահեկ մնի, ծնն. 37. 28։ Ա՚ր սեռական հոլովս դառն պահեկանի՝ և և, կրորդական խնդիր վաճառելոյս։

Ա՚ստ այսմ է առնանել և ՚ի սոսին։

•Գնեցոյ զնա ինձսուն դահեկանի։ վոչ. կոչ. ժէ։

•Ո՞ր վաճեցոյ Հ արծաԹայ։ եզեկ. պատ. 9. 4։

•Ի վաճեցո՝ եա զի՞ն ժ արծաԹայ։ նոյնս. պատ. 17. 10։

•Ա՚չ դահեկանի միոջ ոսկ արկեը ՚ի նս։ Տոպ. 20. 13։

•Ա պատառ զվիճակ անդին .... Ա՚ոչխարս։ ծնն. 33. 19։

•Ա՚ոյց ԹԷ կամիս՝ փոզոյ փոզոյ առնուսմբ։ վոչ. կոչ. ժէ։

Ա. յսպիսի բայք երբեմն վիճակ սեռականի առնուն զայլ հոլով. կամ նախադրութիւնք ընդ. որ, ։ Օ եղբայր իւրեարոյ վաճառեցին՝ ըստ երեսուն դահեկանին, յորժե։

։ Պանեաց զնա ըստ յիսուն դահեկանի։ Ղուկ. ժդ։

։ Տո՛ւր ինձ զայգին քոյ ըստ արծաթոյ։ գ. Թագ. 21. 6։

։ Նա վաչեցաւ նոքօք (այլ՝ ՚ի այծաթովք) աբիմելէք և առաս սբրկայս և գարհուրիչս։ գ. 9. 4։

։ Ոչ ի վերջոյ միշակացն աւուրն դահեկան։ Ն. 20. 2։

։ Տո՛ւք ինձ զիա հարիւր լիտր ոսկւոյ։ ՚ի վերս ոսկէք։

։ Այսոցայ ևս գնա՛ ՚ի գնոց արծաթոյ։ յով. ։

Ասակ բայք՝ հարկանել և պարկանել կամ պարհասանել՝ իբր ՚ի բազումն առնուն զնախադրիւ սեռականն իբր, և պխսդիր յարմարական. որ, «Օ մանկունս ծննեալ մեզ ՚ի քաղդեացւոց սերմանէն՝ զվիմի հարցաւ։ լամբ. ապես։

։ Օ՞ի մի երբեք հարցէս զքարի զոտն քոյ։ սաղ. 90. 12։

։ Յորժամ հասանէ դեռն ՚ի մոլ ին՝ զգետնի պարկանէ։ գէորգ. 42։

։ Հետս յետս տարեալ՝ պարկոյց զգետնի։ խոս։

Ընդ բեմն ևս բայս ընդհանս ածել՝ առնու պայսպիսի խնդիր. որ, ։ Ա՞ստաշէս Լիդրէ հայոց...և յառաջագոյն եղեալ՝ ոչ վերկրորդականս ունի զահ, այլ՝ զաւագուեր ընդհանս ածէ։ այլ Ջանայ հասանել յաւագուին։ խոր. Բ. 0։

։ Օ վարդապետի իմաստնոյ ընդհանս ածէմ, որ և ոչ յաշակերտաց կարգի զտանիմք. այլ ձգտիմք իբրև իմաստուն վիպ երևել կամ անուանիլ։ ոսկ. յաչ. 8. յորդ։

Ընդհանուր բայք անկանոնք։

Ի վախճան խնդրատուեր զերգործական բայից գիտելի է, զի բազումք ՚ի սոցանէ ոչ պահանջեն զկնդիր բնութեան. այլ՝ շինեան միայն խնդրոյ սեռի. ոմանք են բայք Ագաղտնեմ. անկուշեմ. անձնաւորեմ. աղտեւեմ. արժեմ. աւարեմ. բացափայլեմ. բեկբեկեմ. բոլորակեմ. գայարեմ. գերգերեմ. գխակարգեմ. դիապնեմ. երկիրղկեմ. զգետնեմ. զերծանեմ. զօրավարեմ. ընդառաջեմ. ընտանեմ. լեռնաբօղեմ. ժառանգեմ. խահրեմ. խարտեմ. խոխրեմ. խոհակերեմ. խուեմ. խրատամատեմ. ծալեմ. ծակոտեմ. ծուատեմ. կամակորեմ. կառափնատեմ. կարճեմ. կարկեմ. կեղեմ. կռանեմ.

կրկտեմ. համառեմ. հանգուցանեմ. հասարակեմ. հարստահարեմ. հեռւմ. հիմնարկեմ. հրաշխեմ. հըր պեհեմ. ձախարակեմ. ձարտարեմ. ձենձերեմ. մաղեմ. մխմեմ. մռնամամ. մսխեմ. մտրակեմ. յաջորդեմ. յիշեմ. յօտեմ. ղերգեմ. ղշխահեմ. շերտեմ. շնչաւորեմ. պայազատեմ. պեղեմ. սահմանգիեմ. վատեմ. վերտեմ. վիժեմ. վրիժակեմ. տափարակեմ. տօնախմբեմ. ցանցեմ. ցօղադնեմ. փապարեմ. փղեմ. քըշտեմ. Նե այլ ևս բազում բայք.

Օրինակ.

•Ո՛չ այժմ զերեսս այլափոխեցոյ ինձ. Եսայ. 29. 22.

•Օ անձառութիւն շնորհին քոյոյ. Ա՛ Թագ. Ե՛. 3.

•Ո՞տա՞տիկ քո ծառանգեսցէ զերկիրն. Բ. օրին. 8. 1.

•Յնչեցո՛ւ զբան առաքելոյն, որ ասէ. Եփ. Ե՛. 5.

•Պայազատէ զհ այրենի տրուին գրիգոր որդի նըր, յովհ. կաթ. Ա՛ստ այսմ և այլքն.

Ա՛յլ գիտելի է, զի սքանչէլ եղեալ բնաւ ոչ առնուն զխրն դերբ ուեր, այլ՝ հասարակօրէն առանց խնդրոյ վարին իսկ եթե պատշաձաղա՛ղի տեղ. կին պահանջեսցէ, առանուն ևս զպէսպէս խնդիրս. ար, •Ո՛ր ոք...այլափոխեսցէ զը գոյն երեսաց ի րոց օտար դեղովք. շարկ. ընդհ.

•Ընդոխնէ՛ ի սահման կապոյ երասանաց ըմբռնմանէ զցնդեալ մատաց վայրագոցն. Նար. կա.

•Ո՛ւ ոչ զօրդուցն հիւլի մի ծառանգեսցէն վիճակ. Ղեւ. 18.

*Ո՛ի հեղգասցի յղչնէ՛ ի մոի զբարիս. Վար. կարգ. Ք.

•Պայազատէ զհիշխանական պետուէն զայն գրիգոր որ զի նը ըզ նդ. յովհ. կաթ.

Գիտելի է ևս, զի բազումք ի ներգործակն բայից լինել պետ և ըստ ինքեան պահանջեն առնուլ զխնդիր բնութեր. բայց երբեմն առանց այնր դնին. ար, •Օ այլ ոչ ոչացանէն, և զիս ոչ իրապէս այլոց փոխէն, և ես ոչ առնեմ զայլս զբնութեան, և ես ի խոր ննջեմ. զայլս յարուցանեմ, և ես հեղգ ինամ. խոսրով.

•Օ այս հարկապէն, և զայն պոռնէմ. խլեմ զեղիձն, և տատասկ փակեմ. Նար. ի բան. կա.

*Ակը յղանայ զշինուլն, և ծնանի զխաղաղութիւն. Ծն. ձբ.

•Հաստատվանակ լինիմ, եթե զոչ անցուցեալ զկրակն էր ը

•Որ աւծէ զորիորսուրէն, անուրջէ զհայր իւր առ ոտից։ 28. 7։ Սպասիս և այլք բազումք։

ԳԼՈՒԽ Ի։

Յաղագս խնդրոյ հրաւորական բայից։

Պրաւորական բայք առնուն զինդիր սեռի ի հոլովին բացառական։ որք։ «Յաղթեցա՝ ողորմութեամբ յարդարուեաք։ լմբ. առն։ Որ կրաւորական բայս յաղթեցա՝ առեալ է զինդիր սեռի պրացատական հոլովի յորդորելոյն։ իսկ առնմանէն է անուն բային յաղթեցա։ «Ի՞նչ այսմ է տեսանել և ի տեսին։

•Ա՛յդ չգիտեմ։ չուեի ես յանհոգութեան ... նաւն ի բախմանէ վայրենի ալեացն խորտակեցաւ նաւ։ նբ։

•Ի՛ղբք ինձ կարդայէք առ ձայնն, մինչ որ վառի եղեգն ի կայծականց հրոյ, այնպէս այրեսցին մեղաւորք ի բորբոքեալ բոցոյն անդն։ կճ. կամ. գք. 2։

•Ի մարդկանէ փախիր, և ի տեսողէդ պատուիրեմ։ ի հողածսեալսն երանի, և յորդորեցեալ լուսաշողիմանալոյն։

•Որպէս ի զուր և առնապարտ խորտակէմ ի չարէն, այսպէս ձրի և առանց վարձուց ընծայիմ ի բարւոյն։ լմբ. ոսղ. 1։3։

•Ի՞սա որուհի բարիքն ի բարեացն բարեբանէն, ընդմիշ և ի չարացն պատուհասել լինէն։ իգնատիոս. եղ. 26։

•Որ զգոյսս գոյացոյց՝ գոհեսցի ի գոյիցս խորհել։

•Որք (յաշխարհին աստ) կանայսն, առ իս, ի վաստակ նոց երկնից պղտին։ նծբ. ճոս. եղ։

•Ընդրեցաւ նա (ցն ընտրեաւն) ի մեծէն սիմոնէ առաքեալսն ճոանէս։ եղբեմ։

•Ի՛ չյաղախօսել ձշմարտութեան յանօրէնութեան։ նծբ. ընդ։

•Յանմիտ իշխանց պատուհասն կարգեալ երկիցուդ։ ընբ. պետ։

•Յամբարտաւանութենէն ընդունիմք նոյնս կայծ մեր։

•Ի՛րաւունք՝ որ այնքան յաղթականակեաց դրշի ազգս, խաղաղի յիւրոցն զօրացդ, ընդ երեսս ամն. ինձ յովն. ֆնե։

Ի՞սա այսմ և հասարակ բայք՝ յորժամ կրաւորական

Ղաբար վարին, առնուն զխնդիր սեռի ՚ի բացառա-
կան հոլովիւն. այր, «Պետրոս՝ վէմ գառանցեա՝ յայծ
եղէն բերանոյն։ Տաճիկք վէրճանօղ. ճառ գալոփեան։
«Պղեղեցիկ պատմէ՛ ի ձէնջ ճղաբաք. լմբ. կորգ.եկեղ։
«Լմբ ան.դրան՚իկ՝ որ ծնանիցի ի խաշանց քոց, ոչն լի-
ցի. և մի ոտ ջրհեղեղ զայն։ ղևս. 27. 26։
«Ա՛յ իբրև զթշնամի լուծիցիք գնա այ գայլաակղէն),
այլ՝ իբրև կեղբայր սիրելի խրատեցէ՛ք. զի մի իբրև ո-
րոշիցի ՚ի ձէնջ, ընկալցի նա ՚ի սայնչէ։ ՅԹբ. է։
Նայց գիտելի է, ՚ի բացառ՚ականամ կրաւորական բայք
զօրութ՚ն ունին զխնդիր սեռին. այր, «Պագումն վա-
ռաց ՚ի բեթղէհեմ տօրուէ պեծրա ասէ։ Ուր զօրութ՚ն
կայ բացառական հոլովս՝ ՚ի հովտ՚ոյ, կամ ՚ի հրեղա-
կոյ։ Ըստ այսմ է և ՚ի հետագայսդ։
«Հանապազ ձաղկի, և ոչ երբէք իբրտին. նաւ. կբ։
«Նարի ասացայ առ եղկուեն ժառանգուել նոյնն. կբ։
«Ոչ ոք պ-բռնեցա, և ոչ լինքեամբ ըմբռնանեցաւ.
ով օք պատրեցա, և ոչ յոգւոց եղաւ նոյնն.բի.
«Ա՛րդ՝ փակեցա փայտի կենաց յերկրի, զի յօրհնուէ
անդ վայելեսցէ երկիրս նզովեալ։ կոլ. ՚ի. 39.
«Ընձփագէ՝ ընգճանէ տուն ծ՚ոտի։ տաճ. վերծ՚անօղ։
«Ա՛յդոսկէնոյ իրաւացի մահուամբ անիրաւ մահ
հոգւոց խորէն։ գ. 58։
Ըստ այսմէ և ՚ի հասարակ բայս. այր, «Ա՛ղք՝ որ
ն՚ոտովանի, Թեթեւանայ. և որ ոչ ն՚ոտովանի, ևս քան
զևս ծանրանայ. այս մեզբն՝ որ ՚ի գործոզէն խոստո-
վանեալ լինի, Թեթեւանայ. ևս. ոսգ. յակ. 11։
«Ա՛յդպէս պատանեցայ ՚ի մէնջ ամբարիշտս։ նաւ. կբ.
«Ընդ ցիւս անապատականս հաճարեցայ. նոյնն. ք՚ղ։
«Ո՛նա՝ նոր արքայ ՚ի բեթղէհեմ քաղաքի։ ղուկ. է։
Ընդ որս ևս կրաւորական բայք իբր չէզ քակտ՚ն վարե-
լով՝ ոչ պահանջեն զխնդիր սեռի. այր, «Հաւատով
հաւատի սերն Աշմարիտ։ ՅԺբ. է։ Ուր բայս հաւատի՝
դնի իբր չէզոքական. զի դիւրանակ ասել՝ հաւատալ
ինձ։ Ո՛ւ ասելով ոչ պահանջէ զխնդիր սեռի։ Ըստ
այսմ է տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակսդ։
«Ո՛ սկզբնաբարին ախտն վարակեալ։ ղուկ. ոսգ. 60.

*Ո՛չ անպտղութիւնէ կախեցան այնուհետեւ մերքն կտակարանքս։ Նոյնն. յոբելեանեանսն։

*Կապեցոյն կապանքն. վանեցոյն վիհն։ Նար. լէ։

Աշտամբանայ քարամբք հոծիւն, և հառաչանօք սրտիս տապանամ։ Նոյնն. կղ։

*Ես տաճկեցայ. ես մերձենցայ. ես խորհացայ. գերեցայ. և գայթակղեցայ։ Նոյնն. կէ։

Գիտելի է դարձեալ, զի կրաւորական բայք երբեմն փխակ բացառականի զայնպիսի խնդիր առնուն, որ ըստ իմիք համարի դէպ այն իբր խնդիր սեռի. ինչ, *Ողջոյն բարեաւն յաղէն, և ոչ չարեաւն. փխակ ասելոյ, ի բարեացն՝ և ոչ ի չարիցն։ Լամբ. ոգւոյն։

*Նշաւակեցաւ ամեղութիւն քո պարտականն մեղաց ծնի. փխակ ասելոյ, յանմեղութենն քո։ Լամբ. հոռոմ։

*Ծանայեն ձայնք իմ կոգեւոր. և ոսոխեցին լերինք իմ կաթամբ. փխակ ասելոյ, ի կոգեւոր։ Եւս. յոբ. 29. 6։

*Ի խեթ խղճիս խոցոխեմ, և բոցով շնչոյս ճնճղկիմ. փխակ ասելոյ, ի խեթմանէ խղճիս։ Եւս. Նար. կղ։

*Հրապուրել ի բանս թովչաց՝ ընկղզել զիմաստուն իւր. փխակ ասելոյ, ի բանից թովչաց։ յովհ. հոռ։

*Ընծորենք այլեւ ի հուր նմանս փայտի. փխակ ասելոյ, այրելոն ի հրոյ։ Ծնն. ճոռ. ա։

Ոսկ թէ դարպասի խնդիր ընդունէ առնուն կրաւորական բայք, ոչ է հարկ գրել ընչ. զի զայնպիսի առնուն՝ զորպիսի պահանջէն ներգործականք իւրեանց։ ինչ

*Ընդ նա (այր ոմն) յաշխարհի իւրում զգանձ՝ որ եգեալ եղէ յագարակի։ Ծնն. ճոռ. է.

Ոչ ոչ գոհէ ի խաւար, այլ զխաւարն լուսաւորէ։ յոճախ. պ։

*Ընդ աստին թռչարան յանկարկատել ի ծուկնս պատեցաւ։ Նար. ի բանն. լէ։

*Ես ծանուցեալ եմ ինձ, և ոչ անծանօթ լինիմ։ Նոյնն. ընդմ. ըղ։

*Յարեցան նոքա ըստ բազում ծագս աշխարհի անանիա վիպ։

*Ընդ պօղոսի վանդակաւ կախեցոյ ըստ պատուսար պարսպին դամասկեայ։ յովհ. հոռ։

Յորս ոչ տեսանի կրաւորական բայք առեալ են զայնպիսի խնդիրս, զորպիսի պահանջեն ներգործականք նոցա։ Ինչպէս բազում անգամ առանց խնդրոյ իրիք ևս վարին. ոչ ասացաք զներգործականսայն։

ԳԼՈՒԽ ԻԶ.

Յաղագս խնդրոյ էկզոտական բայից։

Եղբայրական բայք՝ թէ ներգործակերպք և թէ կրաւորակերպք՝ ոչ առնուն զխնդիրս սեռի, այլ՝ զրնտանե ի պէսպէս հոլովս։ Նոյնպէս ոչ ասացաք զներգործականաց, սոյնպէս և սոքա չորեքկին առնուն զխնդիրս։

Նախ՝ զխնդիր բնութե քան ընէքն, որ և ասի բուն խնդիր. այսպիսի՝ զոր բնութե բայիս ի նշանակութե իւրմէ նախ պահանջէ. ոչ բայս գոհ՝ ի նշանակութե իւրմէ նախ պահանջէ զնախադրիւ տրական. որ, «Ոչ առնէ զձշմարտութիւն՝ գոյ առ յոյն» յովհ. 3. 21։ «Գոյ ի լաւութե կարգաց» յաճառ. ը։ «Գոյնէք յապաշխարութե գործակոյութիւք հոգւոյն սրբոյ» ի նոյնն. է։

«Երկրորդ՝ զխնդիր բնութե յարմարական. այսպիսի՝ որ դնի ի տեղի բուն խնդրոյ՝ յայլ հոլովս՝ քան զոր բնութե բայն իւր ինքեան պահանջէ. ոչ եթէ գոհ բայն վերակատարիչ զնախադրիւ տրական՝ առնուցու զպարտականութիւն, «Ո՞հատ վերկրաւ գոհ, և իւր երկիր պշնութիւն» Ովս։ Ուր պարտականն հոլովդ ընդդէմ՝ է յարմարական խնդիր բայիս գոհ՝ ի տեղի բուն խնդրոյ. միչև ոչևս զօրութիւն դնիլ պատուիրանիս հասանելոյ թէ. այսպէս, «Յանկարծակի գոյնէ ի վերնէ մահ» յաճառ. ժէ։

«Գոյ առաջի մեծի Թագաւորին» կոչ. ժգ. 46։

Երրորդ՝ զխնդիր բնութե երկրորդական. այսպիսի՝ զոր երկրորդաբար պահանջէ բնութիւն. ոչ բայս գոհ՝ երկրորդաբար կարէ առնուլ զբացատականն, այսպէս «Գոհ ես յամպոյ» ագէա։ Ուր բացատականն հոլովս յոհոյ՝ է երկրորդական խնդիր բայիս գոհ. իսկ բուն խնդիրն՝ այսպիսի տրականն, զօրութիւն դնի. Նոյնպէս կարէ դնիլ ներգործութիւն ևս. ոչ յայս բան։ «Գոյնէն առնա յամ կողմանց» մարկ. 1. 45։

Չորրորդ՝ զխնդիր բնութե պատահական. այ զայնպիսի՝ որ ըստ խթեան ոչ պատշաճի բնութե բային, այլ՝ ըստ պատահմանն միայն, և կիմ ըստ հեշտասր ինչ պիշաձուղութե. ոյնպէս գոմ բայն ըստ պիտոյից առնուցու կխնդիր ի հոլովն զորոծիական. որ, *Աւաւսրութ ենէք ի չարչարանս. ղբ. ին *Ոռւ գա՝ ի վր իմ սրով և գեղարդեամբ և ասպարաւ, և ես գամ ի վր քո անուամբ նն զորութեց։ ա. ը-գ.17. 45։ Յորս գործիական հոլովքս՝ կոչուցու-ք, որպ գեղարդեամբ, նն, են պատահական խնդիր գոլոյն։

Կամ նախադրութ. որ, *Նազուր հիւանդութիք վաճմեզաց գան։ գէոր. 5։ *Ձեռ ծնդեանն. տախտիրը նամուռն ոչ գայ (մանուկն) ի կատարելութ մարմնոյ և մտաց, յաճախ. ք։ Յորս բառքդ վան ձեղց, և չեք ծննդեանն՝ են պատահական խնդիր գոլոյն։

Կամ դերբայիւք. որ, *Ի դրելով գայր ի տեղիքաս ջուն, կոչ. ք. 9։ *Նայ փրկել... և լուսաւորել զմիտս ի նայն. ք. 53։ Յորս դերբայքդ ընդոլվ, ելնել և՝ լուսաւորել՝ ոչ ի փրկել և ի լուսաւորել՝ են պատահական խնդիր գոլոյն։

Ասրդ՝ չեզրական բայք երբեմն առնուն միայն զխնդիր բնութե ըստ ինքեան. երբեմն միայն յարմարական. երբեմն միայն երկրորդական, և երբեմն միայն պատահական։ Զարձեալ երբեմն առնուն զխնդիր բնութե ըստ ինքեան, և կամ ըստ յարմարութե՝ հանդերձ երկրորդականաւ՝ կամ պատահականաւ, և կամ երկոքումբ ևս։ Ըստ երբեմն առնուն զերկրորդական հանդերձ պատահականաւ, որպես ասեցի յօլնականց եղելոց ի սորին։

Իսկ առ ի որոշել՝ թե չեզրական բայք յոր յոլովս ըստ ինքեան զխնդիր բնութե ըստ ինքեան՝ դ/ցուք զմետասան կանոնս հանդերձ օրինակօք ինչ. յոլս յաբեացուք և զօրինակս խնդրոյ յարմարականաց և երկրորդականաց։

Կանոն։

Չեզրական բայք ոչ առնուն զխնդիր բնութե ըստ ինքեան յուղական հոլովին, այլ՝ երկրորդաբար միայն, կամ ըստ պատահմանն, և կամ ըստ յարմարութե, և այլք ևս սակաւ։

Ողնուկ.

*Ողնք ծծային կոյսըն Թագաւոր ի վր ամի։ եղելէ. գ։ Ուր ուղղական հոլովս Թագաւոր՝ ե երկրորդական խնդիր հայցի։ Ըստ այսմ ե տեսանել և ի սոսկին

*Ոտնդ՝ը (ոմ աբծաքաստը՝) հաստատելոյ և ոտք մեր պահելոյս ի գերեզմանն, և յայլոց ձեռս Թագաւորաց ղկուռս քո խորտակել և բաժանել։ առգէս։ յոգ. 6. յորդ։

*Ի վերջասցուք և մեք ծուլութ՝ ախոյեան ելանելոյ դեմ սր (այ ը դեմ սանչի։ նոյն. յոկ. 5. յորդ։

*Ընդ նոսա իշխանապէս ի վր մահու և դժոխոց։ անանիա։

*Կատարեալ պհնազանդութ՝ մերոյն՝ ը այմ քումմ առհաւատչեայ վերկուե բպէցաս։ լամբ. պաս։

*Խոստացաւ հայրենի գիտցն, և առաքակուե որդուոցս ընշանի ընդդէմ հրէից։ նոյնն. ապէն։

*Կեղծաւորի արդարամբք ամբարշտեմն՝ նոր հաս։

*Ո՞ր դի կեղծաւորութ՝ ե, ոմ՝ ի տեսարանն ոամիկ գոլով (ոք՝) Թագաւորը հերոդեսի։ առգ. ա. պէտ. 3։

*Ստուե ե սատանայ, և ճշմարտաւ՝ չհանայ։ նոյն. ա պէ. 12

*Ընդ նա ե բաղձալի ընտանոյն բանքս իմ՝ ի լսելիս մեծամեծաց և փոքունց։ եղիշ. վէրդ. ե։

*Չրնաեսցի տրութ՝ն անբաժան, և յանցաւորքն օրինաց ազատնալոյ (՝ի հատուցանելն արդարու՝ք)։ նոյնն. ը։

*Ա՞ոյդն փոչիս, և զմարմնոյ իրս սիրեցաք, և զկնի մարմնական իրայ ընթացաք։ խոս։ Ուր ուղղական հոլովս տոյդն՝ ե յարմարական խնդիր բայիս՝ փոչիս։

*Ըհատացեալք ըս մարմնոյ՝ գոտ՝ ընկա՞ոցս։ լմբ. ապէն։ Ուր ուղղական հոլովդ ընկա՞ոցս՝ ե յարմարական խընդիր բայիս գոտ՝, որ դնի աստ իբր չեղբական։ կանոն. ը։

Ե՞ղբական բայք՝ որք ունին դնշանակուե հետևողական կան կամ հաղորդական, առնուն զիրք ջահոլով տրտկան. ոմն են բայքս՝ հետևիմ։ հաւանիմ։ անսամ։ հնազանդիմ։ հպատակիմ։ սպասեմ։ ակնունիմ։ աշխատեմ։ ծառայեմ։ արբանակեմ։ սպասաւորեմ։ ընկերանամ։ բարեկամանամ։ ծանօթանամ։ ընտելանամ։ որդիանամ։ փեսայանամ։ հարսնանամ։ քահանայանամ։

տաճարանամ։ Պիտոյանամ. արժանտնամ. հաճոյանամ։ հաւասարիմ։ նմանիմ։ պատշաճիմ. դիպիմ։ պատահիմ. յաջողիմ, վիճակիմ։ հաղորդիմ. բաւեմ. օգտեմ. օգնեմ օժանդակեմ. երաշխաւորեմ։ ներեմ. ողորմիմ. խնամակալեմ։ Ապօտիմ. փափաքիմ. ըղձամ. ցանկամ. քաղցնուամ։ ծարաւիմ։ աղերսեմ. խեղամտեմ. հմտանամ. տեղեկանամ։ տգիտանամ. համբերեմ. հանդուրժեմ։ երկայնամտեմ. ևն։ Այս ևս՝ տիրեմ. իշխեմ։ առաջնորդեմ. դիւուորիմ. զօրապետեմ։ նախագահեմ։ յաջորդեմ. երևիմ. յայգորեմ։ երեկորեմ։ Հակառակիմ։ ընդդիմանամ. դիմադարձիմ. ընկճիմ. հետեմ։ մեղանչեմ։ սպառնամ. սաստեմ. խրախատամ. դժրեմ։ ժխտեմ. ստեմ. երախտեմ. Թշնամանամ. համեղանամ։ քաղցրանամ։ Այս այլ ևս բազում բայք՝ ոյք առ նշանակուէ սոցա վարին։

Օրինակ։

* Օ տերունէ պատուէրն լքեալ՝ Թել ադրուԹեան օձին հետևիս։ Նաւրէկացի. Ի բանն. կե,
* Հրամանի նորա ականջ ամենայն լինչ։ խոսքով։ Նաւակաւ. ժ. 11. 29։
* Արմնոյս սիրոյ ոչ ալաւեցէ.... բնուԹեամ կարեաց ոչ ողորմեցայ։ Նաւրէկ. Ի բանն. կէ։
* ՀողանիւԹեաց մարմնով պատճառանն սէրկ հոգւոյ, և վէ րամբարձան քան զմարդկային բնուԹիս ահ կոխ։
* Պատուիրեցէք մահս մեր մահուան արդարոցն։ եղեց։ է։
* Ուսոյ՝ խաւարի հաղորդել անմարԹ է։ լոյս. յովո.
* Այս ամենայն չարիք յաղեցան նմա։ եղէղ ե։
* Պատուիրեմ գերեզմանի, և ոչ հասանեմ։ յոբ. 17. 1։
* Երանի որք ծարաւեցին միշտ սիրոյն ՚ի՝ վերտ հոգւոյ է։
* Ներան անխարատից պէղեհոնայ չարեցս։ ես. 15. 14։
* Ասկ եԹէ յայսցանէ պանդխտել՝ ընդդէմ պատգամ կոչողիդ հրամանի, երկնչիմք դարձել յանհնազանդուԹեն դատաստան։ Ընդհանուր պէտ։
* Ամանք երկրորդաբար առնուն զվերջահայոյ տրակն. գբ
* Պատգեցոյ նմա արև՝ իբրև անց տեսիլն ոյ. ծն. 1. 26։
* Ասէ ծաղկեցին լուռ, և ես ոչ ծաղկեցայ։ ողբ. յակ. 7։
* Այս ելանէր վիճակն մատաթիայ։ գործոց. 1. 26։

*Նոցա պատրէն որդին անքուն։ եղէղէ ՚ի պատրէ։ գ։
*Ո՛չ ընտրեսցէ ձեզ ՚ի սակէն ձերմէ և ոչ ինչ։ եղէղ. 511
*Զնոցան նոցա բանդարք խոտոց անապատից քաղցը ՚ի քիմն.... իբրև խորխոխ մեղուս վարդ հոգոյ ։
Ամանք ըստ յարմարութեան առնուն զվերջահոլով տրակտատ, *Երթեւեկք քոյին զգուշացեալն գիտութեան, տաղտ. 27
*Անդրասցի գործ մարդկան, և այնմ հոգացեն ՚ի բանս տարապարտս։ եղէղ. 5. 9։
*Նաև)ոճ) յոգւոյ անտի մոլեսի, և լցան ՚ի ցմանէ ՚ի այր. և մոլեսին ինչ ոչ պակասեաց։ ծնդ. պ։
*Այսաք ճանապարհ երանեցոյ, և ոչ էր ։ եղէղ. 59. 11։
*Ածոյ կենացն, և կենդանացոյ կորսանելոյն։ նաւ. ծէ
*Ընդ որոյ թէն ըստ առաջինն պժուարանայք զինքն տալ ոյ, և մերձենալ աշխարհի կամաւ, զի կրկրդ օրինադրութեան ընկալարուք ախոյժելի կամօք։ ընդհ. ըդ։
Ամանք ևս թէպետ ըստ ինքեան պահան ջեն առնուլ ըզնախդրութ տրակտատ, բայց փոխանն այնր երբեմն առնուն զվերջահոլով. որ, *Ընդ հնամանն զլեսյն նայեսցէ։ նա զնոյն պատկառ պայծառացուցանիցէ։ նաւ. հգ։
*Ի անկէ քեզ երկիւղ կասկած անայ։ ծագկոտրուս։
*Ոսկ ևս մասին մեծի վիճակի հանել էր։ եղէղ. է։
*Որ առաքինութեանց պատրաստ, յարատարոյ պատրանքն զերծ լոյդիւրաւ տեղի տայ և խորշի։ ընդ. ոպ. 118. 169։
*Խոշոնեցան նմա նախերքն այլազգեցան։ ես. նոգ. 29. 4։
*Ի երկնեցոյծ խոստմանցն խոտրվ

Լանան. գ։

Ընդրակատ բայք՝ որք ունին զնշանակութիւն առ այլ (այն որք ցուցանեն իբր զբերութիւն առ ինն), առնուն զնախդրիւ տրակտատ. ւոյն են բայքս, Գնամ. ընթանամ. դիմեմ. յարձակիմ. կանխեմ. առաւօտեմ. հասանեմ. զարգանամ. ձգտիմ. անյանգիմ. նաւեմ. թռչիմ. խոյանամ. վերանամ. դառնամ. մերձենամ. յարիմ. լինուիմ. մտանեմ. մխեմ. խոնարհիմ. իջանիմ. անկանիմ. կանխիմ. տեղամ. ընդառաջեմ. բոլոքեմ. ապօքեմ. պատրաստիմ. միջնորդեմ. խրախուսեմ. ապաւինիմ. հաւատամ. յուսամ. համարձակիմ. յանդգնիմ. երդնուիմ. հայիմ. նայիմ. ևն։ Եւ ևս սովորիմ.

պարապիմ. պատրաստիմ: հեղգամ. անկարանամ: ղօրեմ. նահատակիմ: հանդիսանամ: հեծանեմ. աշտանակեմ: ջանամ. փութամ: խաղիմ: յուղվիմ. յաւելում: եւ կեղեցանամ: որոտամ. ցոյանամ. հոտոտիմ. վճարիմ: խնայեմ. անխայեմ: եւ՝ նոյնպէս ասիմ: սքանչանամ. հաձիմ: յօժարիմ. բերկրիմ. ուրախանամ: ցնծամ. գթամ: պարծիմ. հպարտանամ. բարկանամ. դժուարիմ. խոժոռիմ: տրտմիմ: թախծիմ: փղձկիմ: նախանձիմ. զկծիմ: ագահեմ. անիրաւիմ. ստահակիմ: զաւաճանիմ: տարակուսիմ. երկբայիմ: միամտիմ: կեղծաւորիմ: կերպարանիմ. ձեւանամ: եւ այլ եւս բայք բազումք՝ որք վարին ըստ նշանակութեան սոցա:

Օրինակ:

*Պահպ մարդ՝ ի տուն իւր յաւետեանից: ծաղմ. 12. 3:
*Պահեալ ապաւինեցայ յոտս ձեր: խորհրդոյ. 8. 57:
*Որ յաւուր՝ ի մեծումն կործանեցին: ասաք. 11. 28:
*Հեթանոսք զոչխն սրտիւք առ ոճ ձիմարիտ անուանէին:
*Յ անձն չարարուեստ իմաստուն ոչ մտցէ. իմաստ. 1. 4:
*Պարզ կոյր կերեսս, և ուծ կոյր ի սիրտս: ըգ.. 16. 7:
*Որ բազումն քան զերկիրն ոչ առաւել զօրէ ընկերակցացն ամօթոյ երկիւղ շնորհ. ընդհանր:
*Որ յաղթեսցէ ի գիտութեան յաւելցէ ի ցասումն: ծաղ. 1. յէ՚:
*Ընդհայնոյեցաք եղբարք ի մարմինս մեր: հաւ. ձ՚ղ. 13:
*Ստանձնամ ըստ հասարակաց մեր կուրութեան. լմբ. էկէղ:
*Ի նահանջէին ըստ ձիպերնն անօրինացն. ասաք 4. 14:
*Ոչ այնքան ուրթանան յառեալ մեծումն՝ որքան արտեն ի պակասեալսն: ասաք. յակ. 5:

Ոմանք երկդրեաբար առնուն զնախդրիւ տրական. որ,
*Ընդհա՚ ի լերան աւետարանական հունաց. լմբ. ապեն:
*Ոչ ազ ասացուցանէին անձին յիմ շարժումն՝ ի լաւագոյնն կամ ի վատթարագոյնս. շնորհ. ընդհ:
*Ո՚ի խոտորեսցէ սիրտ քո ի ձանապարհս նորա. և մի ծուլասցիս ի շաւիղս նորա: ասաք. 7. 25:
*Գնասցեն ընտաք կորովիք փայլակնից. և իբրև ի լայնատարած ճանապարհս՝ յամպոցն. ասպէնն ի ղալիոկս: իմաս. .22:
*Օ՚ երծե՚ր ի ճեան գուցե ըստ ըմբռնիցիս: ծն. 19. 17:
*Ազդարարացայց յանուն քո հոգւոյ նաւ. ելն:

Ոմանք ըստ յորմարոյ առնուն զնախդրիւ տրական. որ,

•Ի պատուիրանսն քո հոգայայ։ ոաղ 118. 15։
•Մի՛ կամեցար (աբրահամ) քնու առնուլ ինչ յաւար
րէ անտի՝ «ընդոյնե-լ ինձ էգն. վ՚էտ. ձէ. 16։
•Ա՛ի ֆոխէը ՚ի գիրկս, որք ո՛չ քո իցեն։ ասաղ. 5. 20։
•Ոչափ դէգէրնմ առ քեզ ախորժեաս խոռ
•Սայլն ֆարդնէ ՀԸ մերս առ Թշսամիսն։ յովհ. էմասա. գ։
•Ի՛ջքն ՚ինախասձ բարկուե էզբէնայ։ եղէզ. գ։
Ա՛ժամ ևս ի՛ խանակ վերջակ՚ալ տրակաւի առեցուն
զնախադրի տրական ՚ի՛, Ա է ՚ի տուրդ, այլ ՚ի տուօղն
յաւէտ կրօթէմ. ն-ըէկոյնե. է ե-ՆՆ. գ՚ղ։
•Ի՛ պէտս սէյս հաղ՚ըէնայոսա։ հռովմ. 12. 13։
•Ի՛նաէլսուէն ըմդ օրհնս մոգուԹեաս եղէկէ. գ։
•Ի՛ դու երկայնամտեցեր առնուն։ գ. էզբ. 9. 30։
•Տէրեայ ՚ի նոսա ցասումն բարկուԹեաւ տնէբ. չէբ։
•Ի՛մԹէ ֆաղրոնայ առնո՛ւ ու ուխտաւորա՝ առաջ-
ուածք) Ձաշակես զնաս ՚ինէբ. ՚ղ։

Ա՛նանց. գ։

Ընդոքական բայք՝ որք ունին զհշանակս եմ այլմէ, առա-
նձն խնդիր բայական. որպիսի են բայք, Ընձ-
նեմ. ծագիմ ստեղնիմ. քուսամիմ. ծորիմ. սորիմ։
Յառնեմ։ ոսանում. սարսնուիմ։ փախչիմ։ հրաժարիմ.
հեւանամ. մեկնիմ։ օտարանամ. խուսեմ. խոտորիմ.
խորշիմ։ վրիպիմ. սխալիմ. ստերի՛րիմ։ զարտուղիմ։
մոլորիմ. տարաձայնիմ. ապստամբիմ։ վտարանդեմ.
ա՛ստեմ. զերծանիմ ապրիմ. Ձոյսպրիմ. ՀաւատաՀաս
տիմ. պատկառիմ։ ամաչեմ. ակնկրեմ. գգուշանամ։
երկնչիմ։ զարհուրիմ. սասանիմ. դրդուիմ։ խեԹամ։
խիԹամ. ՚ի՛ե, Ընձ ևս տագնապիմ։ տանջանիմ. վտ.նգիմ.
տապիմ. պապակիմ։ գարշիմ. տաղտկանամ. Թուլա-
նամ։ մեղմանամ։ վհատիմ. վատիմ. ատաղիմ։ նքԹիմ։
ցամաքիմ։ պարզիմ։ պակասիմ. նուազիմ։ Ո՛անխյա-
նամ։ ունայնանամ. դատարկանամ։ Թերանամ։ Թե-
Թևանամ։ աղքատանամ. անշքանամ. անգաւակ՚ի
աղօտանամ. շիջանիմ։ յուեմ։ դադարիմ. կասիմ։ վեր
նիմ։ ան հետանամ. մերկանամ։ Լանամ։ գոյանամ.
բաղկանամ. մարմնանամ. մարգանամ. արդարանամ.
առողջանամ. ամբողջանամ. խրԹնանամ։ լրջանիմ։
զգաստանամ։ սԹափիմ։ զարԹնուցանիմ։ Ընդ այլ բազումք՝
որք ըստ նշանակաւե սոցա վարին։

Ողբնոյն.

*Ելիտուր մեղաց՝ ի կողէն ադամայ՝ հրդեհիլ զամ մերդ կայրն բնութիւն. եւ զուր՝ ի կողէն յսէ՝ շինուցանել զամ հրդեհն անօրէնութեան. ասրգ. ա. յովի. 8։

*Ակր աղօթից...՝ի գլուխ բոսոնալ՝ ի միտս մերդկին. խոս.

*Ա՛մբարհաւանձել...վրէժխնդրեցաւ՝ ի փառացն յամենից.

*Ընդ մեզ անասոսիեցաւ՝ ի բանիցն. ասրգ. ը. պէտ 6։

*Ո՛ չերծաւ՝ ի մահանացու գերութենէ. ասրբեցաւ՝ ի ծառայեցուցչէն ոխակալութենէ. լամբ. ասրնս.

*Ա՛նմիտքն ոչ՝ ի յանդիմանութենէն, այլ՝ ի տանջանացն երկնչին. գէորգ վրդ. ՚ի մեկն. եսայ. 3։

*Ա՛ր գարշիլ՝ ի մեղաւորին խոնարհիլ առնաս... զի եւ ոչ հայրն քո երկնաւոր գարշեցաւ. ասրգ. ա. պէտ.

6. յովի.

*Ո՛ օրացուցանէ զանցորս մեծազօր զօրութեամբ. եւ զինքն ոչ ընդունայ՝ ի զօրացուցիչ զօրութենէն. եղիշէ. ա։

*Աղաւաղեցաւ մերդկային բնութիւն՝ ի փառացն. խոսր։

*Ճ՛ էլանէը՝ ի բազմաբոց բորբոքմանէն. եղիշ. գ։

*Պարանոք ՚խոստեղծին մերկացաւ՝ ի լուսոյն. շար. ծգ։

*Ա՛նպէսպա՛ւ՝ ի խելագարութէն. ասրգ. ա. պէտ. 8. յովի։

Ա՛մանք երկրորդաբար առնուն զբացառականն. որ, *Պիտա նուն ամպոցն յահնձրուէ առաքելոն. ասրգ. յո—պ. 2։

*Ո՛ղջի՝ ի ծառայութէն ազգ անկեալ՝ ըստ ձեռամբ մատանէ աշխարհակալին նոյեան. յակ. 9։

*Ա՛ եբացաւ՝ ի գլխոյս փրթիմբոյ ցիչ պսակն. խոր. գ. 68։

*Խոնարհեցաւ՝ ի բարձր հպարտութէն. եղիշ. գ։

*Ա՛զատք՝ յաղատութէ՝ ի ծառայութ՚ն ընկացան. ագաթ։

*Գ՛ազգք և աւազակք գաղջն՝ ի չարեաց իւրեանց յաղծ կենդանին. անանէ վրդ.

Ա՛մանք ըստ յարմարութ՚ն առնուն զբացառականն. որ, *Պատուէ բանակ յայսպիսի լուսոյ. ասրգ. յակ. 4։

*Ո՛ ատատացել՝ քան ոչինչ երկմտութէ ընդոծաւորելին յաւաջին խրատուէ սէր վէրպն ի ըստացս. եղիշ. է։

*Ո՛ բարեաց գործոց և՝ ի հաւատոյ հեղգացաւ. լամբ.

•Ի բաղում փայտից զուարճանալ հնար։ առակ. 26. 20։
•Ա՛ի լինիք տղայք մտօք, այլ՝ ի չարեաց պղայծատեսք։ Ա. Կորնթ. 14. 20։

Կանան. է։

Ընդօրինակեալ բայ՝ որք ունին գիշանակուել գոհանալոյ, կիսատ՝ ջելոյ, առնուն զխնդիր պատմական. և աք են սակաւ յոյժ. ըստ որս կարէ դասիլ և բայս հոգեմ։

Ծիծաղ։

•Կոհասպոտ միշտ զառատ ողորմուէ հորու խոսքով։
•Տրտնջողին որդիքն իւրեանց ... գմսվսէս։ Բռ. Օր. 16 41։
•Կրնինջին գքէն առ պարսպօքն։ Եղնկ։ 35. 30։
* Ոչ այսօսիկ գրեալ գինձուես փոփոխողն սրգ. յակ. 7. յէ։
•Իրվ Թե ուրքան փշեր-ն լէնէ գոցանէ ոճծ։ լամբ. պաթ։
•Ո՞վ փառաց լինէ ուչ հոգոյն (սրբ.) ասրգ. ը. պէտ 1։
Պահանք էհոդոբոբար և ըս պիդնա առնուն զպատմական. պր
•Ո՞վ կատարածն աշխարհիս անհաւրկէ։ գէորգ. 34։
•Ցրուէը առաւել քանն գնմանէ։ ղռ-կ. 5. 15։
* Նինդուբ էլէալ է գնմանէ։ Ա.մակաբ. 7. 3։
•Պուռ և ժղլրդ քո գոռոզելալ էր գայլ։ Ես. 16. 11։
•Ոստերձք մեր ազազանէն զգործոց մերոց, եԹէ մերկ եմք յերկնաւոր գգեստուցն։ Եղնկ։ Խրատ։
Պմանք ըս ցոմարտոբ առնուն զպատմական. պր, •Պարսկ հրօսելալ Թիգրն տրդատ... գնմանէ։ ափ-ն։
•Ընդուէ միկան զերևելացս ինն կղկղայ։ սէբէր. գ։
•Ոսանապաղ կղկղանէն գնմանէ։ սահէբէրտ. Ա. 1։
* Ոտիւ և գլխէր գնոցանէ փրէր. պր-կղ։
•Ոսէն զծծգլուխն՝ անհնարին կորուստ։ պռոտ։

Կանան. ը։

Ընդօրինակեալ բայ՝ որք գիշանակեն զգործողութիւն իւրք լինելոյ, առնուն զխնդիր գործական. որպիսի են բայք՝ Ախանամ. պերձանամ. պձնիմ. փարթամանամ. աչուանամ. գեղեցկանամ. պարարտանամ. սուրբանամ. լիանամ. ծաղկանամ. յագիմ. սքանչանիմ. Ճատանամ. բաւականանամ. զօրանամ. կանոնանամ. անդորրանամ. արիանամ. սրտապնդիմ.

զմայլիմ. երանեաւմ։ Նա ևս՝ ծաղկիմ. պտղիմ. անապարանամ. կակղիմ. հոտաւորիմ. պայծառանամ. փայլիմ. շառագունիմ. լամբրիմ. նիհարանամ. լաթրշամիմ. հիւանդանամ. մեռանիմ։ Յարուցանամ. վշտանամ. շրջանամ. վատնարարանամ. ապտեղանամ. վարակիմ. տաժանիմ. աշխատիմ. ձգնիմ. աղձատիմ. մատղիմ. շուայտիմ. ցնորիմ. տուայտիմ. քստմնիմ. պապանձիմ. զգածիմ. ջեռնուիմ. Կազամ. քայլեմ. կաքաւեմ. կայլեմ. Նա այլ ևս բազում բայք՝ որք ըստ ինչ նշանակութեանց վարին։

Ոչ ժամանակիւք մին կէր ճրագալապաճալի աշխարհակալութիւն գրիգորի ներ քրիստափորոսի։

Հոյովքդ վասնզօք պճնեցայք. երանեաւք մեծիդ յաղթեցայք. աւազանին զգեստիւ պերճացայք։ Նար. կէ։

Պարարացան դաշտք արդարութիւն, և գեղեց կացան անասպատք մաքուր կուսութիւն։ ի շարականն. հոռոմ. կ.

Նա այսպէս ես մեր ծովացաս արտասուաւք։ յովհ. կ.

Նա սակայն ակն նէր ոչ յոգի մեծութիւն։ ճառ. Վ. 4. 8։

Հարկաւորքն բռնաւորեցան։ լամբ. ի մեհն. պատ։

Կողմն ձգմարտութեանց այսպիսեաւքս պերճացայր։ էփն. յոհաննէս։

Որպէս աւուրք կենացս նուազին. այնպէս մեռանիմք ի պատահանկուաւ. ծաղկեմք երիտասարդութիւն. նարեկ. ոտ։ ծերութիւն. յորանամք մահուամբ։ լամբ. ասղ. 99։

Ճառագայթիւք աղօթիցն պայծառացայ երկնի։

Հետ մարմնականին ախտիվճարեալ՝ հոգեպանծոյ օրըստօրէ խամանեալեաւս՝ փոքրու և մեծաւ ընդհ. ընկեր։

Հաշխարհի հոգեւոյ և երկօք պաշտելոյ (էին). և աստ անհոգ են և հեշտու պատրոյգ։ նարեկ։

Հաւօք վարկեալ էմ. յոբ. 30. 14։

Ոմանք ընկղմեալ և իբրև պատահմանն առնուն զգորշութիւն. տես. Ներքսեաւք ատենին հալիմ։ նար. կզ.

Յանդակաձի սիրոյն ելիցէ յարտասուս։ լամբ. ասղ. 55։

Հանապահ ստացուածն կրճատ ճմէ։ ի գիրս պատկոյց։

Որ ոչ ընդպատրեցոյ լեզուաւ իւրով։ ասղ. 14. 3։

Երևեալ հօքն միայն Յհաննէս (կեղծաւորիք)։ էփն. ի. 46։

*Ընթե՛ք յանապատի կո՛ղ հոգւով՝ դժուարին և, որ-
չափ ևս առաւե՛լ՝ ի մէջ աշխարհի՝ վարդ հարց. է։
Ամանք ըզ յորմարու՛ն առնուն զգործիսկան. ա՛ր, *Ընթե՛ք
սրդւով ք պոճին դու, գերի վարին ա՛ք ի քէն՝ նմք. է։
*Հիւանդոտ կենօք յոնէրոցե՛ալ՝ եղէը. ը
*Վակաւիկ ինչ յոգլոակնէ քնով՝ վարդ հարց. է։
*Ընդ՛էնդիմ հողմով անօրէնու՛ն իմոյ՝ շ-ր. ՛ըը.
*Ո՛ՀԸ զամ հաւատի ուսաք, և տակաւին ևս կորա-
տեան Ձանապարհաւ գնամ։ ես. ծի. 28։
*Հակ որք ատեանն զյանդիմանուե՛ն, վճռաբեկոյն ա-
նարգանօք։ առակ. 15. 10. յեռափեր։
Ա՛յլ գիտե՛լի է, կի ոչ՝ ասացաք զնեռ գործական բայից,
նոյնպէս և չեզոքական բայք՝ գրեթէ առ հասարակ
կարեն առնուլ զխնդիր գործիսկանս
Լաւն. է։
Չեզոքական բայք՝ որք ունին զնշանակուե՛ն շուրջ
զայլով, առնուն զխնդիր պարառականն. և սոքա
են սակաւ յոյժ, որպիսի են բայքս, վարիմ. պատիմ.
կամ պատեմ. պատատիմ. պարեմ. շրջապարիմ. շրջա-
պատիմ. պարագայիմ. պարոյածիմ. պարբերիմ. յա-
ծիմ, յոյս և ևս զանցանեմ. գերազանցանեմ. ևայ։
Ոչնոհ։
*Ընկեալ ի վերայ ֆրէնն զպարանոցաս նո՛ր՝ վարդ
հարց. ծդ,
*Ո՛չ պատճէն զինև մառախուղք ի ձօնելն զքեզ
նաւ. է։
*Ե՛ր շրջապատեցան զինև աղեաք էարեաց՝ ի գերս պնդ։
*Ո՛չ անմահ զվայրօք յոծէն։ ես. 17. 24։
*Սոքա զանցին զնաքօք՝ փուճաբանեալ ի քաղաքն։
է. Նահ. 12. 51։
*Հակ այս պատիւ որ սորայս է, գերապանծեցոյ զամենեսեան
քումբք առգ. ա. պնդ. 1։
Ամանք ըզ յորմարու՛ն առնուն զպարառականն, և այն
յաւէտ ի սովորու՛ն. ա՛ր, *Ընտալին զինև յետինք։
յոբ. 30. 1։
*Յանդղողեցոյս զնուաստ դուստրն փարաւոնի։ ես. 2. ի։

•Ո՞ տայր ինձ պնդանել զմարմնովդ պետրոսիւ առգ. Ա. պնդ. վերջ։

•Խորհուրդք բարեց պճուղասացն զքեզ առաք. 2. 11։

•Ապառնալիք մահու անդէն գնաքօք։ եղէկ. վ՚ծգ. ը։

•Ընդհնալ ինս սուգ զսէր գնդասէն Տ֊ջ֊առ. ա֊կ. Տագ. 26. 21։

*Օ փառաց աթոռոյդի Տանէն օրհնուէ հրեշտակացս ագաթ։

•Արիչ կարծիք ստուեր կամիցին զմտաք անկանել գայր ձայնն հայրական առգ. ք. պնդ. ք։

•Ըզատակայն՝ խառնիճաղանձ ամբոխիւն հանդերձ զմիմեամբք փնդանէր։ ագաթ։

•Նա այլ կարգեալ (վաղարշակայ՝) ... պատնայ գհիւս սիսեաս առ ստորոտով պահարեայ։ էսդ. ք. 6։

•Արի զաստի կենօքս պատրաստեսցուք առգ. ք. պնդ. 2. յորդ։

•Գուցէ գայցեն...և խոշտանգին զինեա։ ա. ընագ. 31. 4։

•Օքաղեալ էին զուտելոյն և կըմպելոյն։ եփես։

•Նման զամօթ արհամարէր, և ղերկիւղիւն Տ՚է վնաս եւնէր։ գրիգոր նար։

Նոտա. ը։

Ընդրական բայք՝ որք նշանակեն զգործողութիւն մի֊միք կամ ուրեք լինելոյ, առնուն կինդիր ներգոյական. որպէսի են բայքս, Կամ մնամ. տևեմ. համեմ. հանապազորդեմ. մշտնջենաւորեմ. արմատանամ. տարրանամ. արձանանամ. ամրանամ. յորջանամ. հաստատիմ. բնակիմ. բանակիմ. դստիմ. բազմիմ. ագահիմ. իջևանիմ. պատդխտիմ. վակաղիմ. կողմանիմ. ընջեմ. հանդարտիմ. հանդչիմ. թագչիմ. ապահովիմ. Ընդգերիմ. շրջիմ. զգնամ. ձարակիմ. խարխափեմ. զբօսնուիմ. տատանիմ. համակիմ. թաւալիմ. պտուտակիմ. խլրտիմ. զեռամ. սողիմ. լուղիմ. ծփիմ. Ընդ ես՝ զբաղիմ. զեղխիմ. հեղձնուիմ. խղձեմ. թըշուառանամ. յիմարիմ. յամառիմ. կամակորիմ. խոստանամ. թանձրանամ. հաստատանամ. կնձռիմ. Ընդ այլևս բազում բայք առ այսոսիկ վերաբերեալք։

Ոչնահ։

•Ա՚ն և միշտ հաստատուն կաց Տ՚ի բարին։ ևս։ եսայ

*Ալ՛ չհաց ՚ի սահմանել ուխտին՝ որ ՚ի մէջ նոցա յանկիւնի։
*Ընտանեալի եաք, եթէ ՚ի սմին իսկ յանդուր ելիցէ։
*Երկրաւոր ցանկութեց պարտի վախճանականի լինիլ, և յառաքինութեան աճեցուլ առ. Ք. ՚ածս. 4։
*Ի յոտս հասցուսցէ, և ՚ի միասս տացէ նոր. հա։
*Լեթէ յիս բնակէ (հոգին սուրբ), կենդանի եմ ես։ ռաք. ա. 2։
*Ի սիրտ առատ հանգչէ իմաստուն։ առակ. ԺԴ. 33։
*Ի՛նչ ոգուց... եթէ յաշխարհս հոգևոր բանիւ ճառ բանեցէ, քաջատես և սրակն լինի խոշտանգ։
*Ուր ՚ի մարդս և յաշխարհական ես ՚ի սէր օգս պէտս նո-ցա՝ն, սրատեսաք և քաջահայեացք լինին ՚ի նոսա։
*Ի՝մշտնջենաժամուտիւ սաղմոս հոգևոյ։ յովհ. հա։
*Յոմանէ էր ՚ի միոյ իւր անտիրոջոյ Ք. տաէ. 7. յէ։
*Որ հոգևոյն ի ձայնս իւր առաքեացն։ առակ. 14. 2։
Ոմանք երկրպագեալ և ընդ պատահմանն առնուն զնեղ-կան. ար, *Ո՝ղջեցան սնք յաստղատու։ սաղ. 105. 4,
*Ոչ-նչանէրեցաք յանձն իւր (մեծն վարդան). և քաջա-լերեաց զզօրս իւր։ եղիշէ. վ-րդ պատէր. գլ. է։
*Ո առաքեցաւն յայգւոջ անդր։ ՃԾ. ճառ. ձԼև։
Յաւետարանին ինն պատուով անյեղլելոյ վերնէնաւոյ հանապազ ՚ի կենցաղումս ՚ի գերբ պէտէն։
*Շնարատեսիրոյ՝ յարդիւնան երևելւ առակ. ա. յովհ. 6։
*Ո՛յլ ամ ախտք ՚ի ձախակողմանն բուսանին. իսկ նա (ըստ ամբարտաւանսն) յաջակողմանն։ նար. յոհ. 9։
Ոմանք ըստ յորմարոջ առնուն զնեղերդ-յակն. ար, *Ո՛ր-բեմն ապրեալոյ ի բանս իւր առաքեալ։ լոմբ առնէ։
*Ընդ-հակառակաց յերեսս և ՚ի խարհուրդս պետանաց։ նար.հա։
*Ո՛վանդոյն ՚ի խարհուրդս իւրեանց։ հռովմ. 1 21։
*Ո՛չ արդ փչեաց ոգի ՚ի մարմին։ Ք. հաց. 16. 9։
*Յանձ անձրևի աղօթս նահապետէր։ յովհաննէս հայր։
*Որ ե-ւէնդ ՚ի խաչին վ-ր ազդե մերկասս։ ղ-ր. ծէ։
Կանոն. լ։
*Եղբարկան բայք՝ որոց նշանակութիւն կատի ՚ի պատ-րաստ իրիք, առնուն զնոսդիր ՚ի ձեռն նախադրութեց։

ՀԱՄԱՌՔ՝ նախադրութիւն ընդ. ունի են բայքս, կառուիմ. ոգորիմ. մարտնչիմ. գօտեմարտիմ. մրցիմ. պատերազմիմ կռուիմ. մաքառիմ. ընդհարկանիմ. գժտիմ. վիճիմ. հակառակառնիմ. հետապնդիմ. կեսպպատրիմ. հալածիմ. հծծիմ. հաշտիմ. միաբանիմ. միաւորիմ. յօդիմ. շարակարգիմ. ոգեխառնիմ. նոյնանամ. ամուսնանամ. դաշնաւորիմ. անդրադարձիմ. եւն.

( ) ընծայ.

* ՀԱՐԺԱՔԱՌՈՒ ԶՔ ԿՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ ԶՔ ՅԱՇԽԱՐՀԻՍ, ԱՇԽԱՏՐ ՀԱՑՍ Ի ԲԱՑ ՔԱՆԶԻ. ԵՒ ՄԱՔ Ի ՊԱՏԱՍԽԱՏ ՉԱՊԱՀՄԱՆՔ. ԵՂԻԶ. Գ.

* ԱՐԵՒ ԵՒԹԷ ԶՍՈՒՆԿ ՆԱԽԱՆՁՈՒ ԲՈՐԲՈՔԵՑ, ԹՈՂԼ ԵՒ ԱՅՆ ՀԱՆԻՇԽԱՆԻՆ ԶՔ ԱՆՁՆԻՇԽԱՆԻՆ ՈՓՈՐԵԼ ԷԼՆԿ. ՔՆ.

* ԱՅՍՊՆ ԸՆԴ ԻՍ ԶՇՆԱՄԻՆ, ՔՈՄՓԷՐԻ.

* ԸՆԴ ԲԱՐՄԱՊԱՏԻԿ ՄԱՐԱՍՆՅ ՄՐՑԷՑԱՒ ԼՄՔ. ՈՍՂ ՀՕ.

* ԱՅԻ ԸՆԴՀԱՐՁՆԷՔ ԽՍԱՒ, ԶՔ ՄԵԾԴ ԶՔ ՓՔԱԻ ՆՐ ՔՆԷ.

* ՓՔՐ ԻՆՁ ՓՔՆԷՑԱՒ ԶՔ ՄԻՒԵՍՆԻՒ ՎՐԻ. ՀՐՑ.ՓԼ. Է.

* ԻՍՂՑԻ ԶՔ ԻՍԱՀԱԿԱՅ ՈՐԴՈՅ ԻՒ ԻՐԱՒՆ ՔՆՆ. 21. Ց.

* ԱՐ ԸՆԶՆՓՔ ԶՔ ԱՆ ԳԱՄՆ ՀԱՅԱՏ ԻՆԶԱՅԻՆ ՃՈՒԿ. 13.20.

* ՕՁԱՒՄԱՑԱՆ ԱՒՒՈՒԵՔԱՆ. ՄԻՆՉԵՒ ՀՔՔԷԼ ԸՆԴ ՄԻՄԱՆԱՆ. ՆՈՒԿ. 1. 27.

* ՎՐՁ ԴԱՒՍ ՀՈՂՔՈՅ ԸՆԴ ԵՂԲՕՐ ՔՈՒՄ. ԵՒ ԱՊԱ ՀՈՎԿԱԼ ՄԱՏՈՒՈՅԻՐ ՂՊԱՏԱՐԱԳՆ ՔՈՒ ՆՈՒԿ. 5. 24.

* ՎՐ ԵՂԲԱՐՔՆ ՈՉ ՄՒ-ՔԱՆԷՑ-Ն ԶՔ ՀՄԱ ԽՈՐ. Է. 84.

* ԸՆԴ ԾՈՎԵՂԵՐԱՆ ԱԼ ԻՔՆ ՓՇՆՈՒՈՐԵՆ. Գ.ԵՓ. *ՃՔ. ՆՈՒ. ԿԲ.

ՀԱՄԱՌՔ՝ ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒԱՄԲ Ի ՎԵՐՑ. ՈՐԱԿԻՑ ԵՆ ԲԱՅՔՍ, ԿՈՒ ԾԻՄ. ՂՂՋԱՄ. ԱՊԱՇԽԱՐԵՄ. ՄՈՐՄՈՔԻՄ. ՀԵՆՑԵՑԵՄ. ԱՂԷԿԻՂԻՄ. ԽԱՆԴԱՂԱՏԻՄ. ՀՍԿԱՄ. ՀՂԵՄ. ՀՈՂԱՄ. ԾԱԾԱ ԻՄ. ԳՐԳԱՄ. ԳՐՈՀԵՄ. ՅՈՒՈՐԱՏԱՄ. ԳՈՌՈՂԱՆԱՄ. ԲՌՆԱՆԱՄ. ՄԻԱՊԱՏԵՒԻՄ. ԹԱԳԱՒՈՐԵՄ. ԼՇԽԱՆԱՆԱՄ. ՀՈՎԱՒԱՆԱՄ. ԵՒՆ.

( ) ընծայ.

* ԱՒՑԷԱՒՆ Ի ՎԵՐ ԴՈՐԱ ԹԱԳԱՒՈՐՔ ԵՐԿՐԻ. ՅՕՒ. 18.9.

* ԱՅՈՄՈՒԷՆՆ ՄԱՆԱՒԱՆԴ Ի ՎԵՐՈՅ ԲԱՆԻՆ՝ ՁՈՐ ԱՍԷՐ. ԳՈՐԾ. 20. 38.

*Հեծեծեսցո՛ւք ՚ի վերայ վիրապիցդ հոգւոցս տարց. ա. պէս. 10 յորդ։

*Աղեխնէին ՚ի վերայ թշուառութեանդ որդւոցդ նոյնն. ա. պէս. 11. յորդ։

*Ի վերայ քո խանդաղատի սիրտ իմ ՚ի ճառընթերս։

*Ալ աձառակինք ազգաց ընչեցն ի վէր քո եղեկ, 27. 28։

*Հ՚ողայդ սուրն ՚ի վէր պինդ երանելեցն եղեալ ը։

*Կ՚ուժգայդ ՚ի վէր նորա հոգին ձշմարտութեան, ՚ի վարս յոան լուսեղոյ։

*Բռնաւոյս (սատ) ՚ի վէր ազգի քրիստոնեայ, տրգ. ա. յովհ. 5։

*Օ՚ի ՚ի վէր աճեցուց գործեցո՛ւք իւրեան անուանեսցի իշխասուեր. յովհ. կուս։

*Ամոգաւորէ ՚ի վէր պարթևաց արշակ քաջ. խոր. բ. 2։

*Հովանաւոյն աջ քո ետր ՚ի վէր ստեղծուածոց քոց, ղեր. կբ Նայեցուր բայց ևս որպէս ասացաք գիտգործական բայիկ՝ ըստ յորմէրոէ առնուն զխնդիր նախադրութիւնք. որ, *Կ՚ոթէ տեսանիցէ զմեզ (ոմն) զհոգս մեր զոմ ի նա ընկեցեալ ոչ առնէ անտես, այլ հոգայ վասն մեր։ տրգ. ա. պէս. 11։

*Հաւատ ետչեցաս ՚ի վէր իմ արքայութիւն ոյ։ նոր. ա։

*Ընաջի անձանց նուէին հանձարեղք. գեղ. 5։

*Ա՚րտաքոյ բնութես տայնոփեցոյ։ լմկ. հա։ա։

*Օ՚ղջանէին ես զկնի տկարութեանդ նորա։ վրք. հրեղ. ք.

*Տեղացան կհետ երանաւէտ ձայնիւն։ ղեր. ճգ։

*Ի՚նդեմ նձ արիաբար զհոգոցիկեալ յովհ. կուս։

*Ալ՚է հոգւոցդն յամառութիւնն ըզ դգաստութեանդ, և զբաղութիւնն ըզ հանդարտութեանդ. ՆՃԲ, ճառ. բ։

*Հնազանդութիւնք հնութեանցս կոնդրկեցան ըզ ամենահեշտ լծովն քով։ ոսկան վեր։

*Այսր ոչ ելանէ ըզ քո հրամանն եղեալ վ՚եր։ ք։

*Կ՚ենդանի առ սահմանօք ասորւոց ոգեաց։

*Հ՚ուրջ զամ բլրովքն ձի հուր ճարտկեցին։ եսայ. 9. 18։

Նագատմք ևս երկրորդեալ և իբր ըստ պատահման առնուն զխնդիր, ՚ի ձեռն նախադրութեանց. որ, *Հ՚ոյնբերեալ վասն քեզ, ոյք քեզ հոյնբեր վ՚ար քոյ վրէժ հուր։

*Եթէ զայլ կոտորելով ի վեր ածցէին օրինացն պարծանս անձանց ժառանգեցաք ... որչափ ևս առաւել եթէ մեք հաւանիմք ի վեր մեծի վկայուածն։ եղիզ։ ե։

*Նա և նա էր առաջնոյ ի պատրաստուն պատրգմին։ ագաթ։

*Ընդդէմ նը պինել մարտիւ քաջուն։ յովն. կաթ։

*Ծախճեցաւ երկիր ի ներքոյ ոտից մերոց։ եղիզ. գ։

*Որք միանգամ արտաքոյ օրինացն ելանն՝ արտաքոյ օրէն նայն և կորնչին։ հռով. Բ. 12։

*Բանզի որպէս առանց մարմնական կերակրոց կապէն մարմինն, նոյնպէս և ոչ առանց խրատու գրոց հեռկարէ ոգին խաղով ի մէջն ժամագէ։

*Ոչհա ծաղկեալ որպէս շուշան՝ խոր ծերբեաղ-հոնի։

*Երբև զարծուի կերաման կաքաւուց խոյպնայր։ խոր. Բ. 43

*Որ պըրէն ազատ կրկոց շրջէին ի մէջ ծաղկաբեր լերանցն, ընկերացան ի բոցակէզ աշխարհն աքաղէվից՝ կապել ոտիք և կապել ձեռօք։ եղիզ. վէպ. ը։

*Խաւսական լիցի ձեզ, զի վաստակօք ոչ մեծանայք, և առաւել քան զչափն փոխանայք։ ընդհ. քնդհ։

Այլ գիտելի է, զի ոմն ասացաք ի խնդրառուէ ներգործական բայից ի կանոն. ը. ամ բայիս հնար է առնուլ զխնդիր ի ձեռն նախադրուէ՝ կամ ըստ յարմարուէ կամ ըստ պատահման. որոց վերջ ոչ է հարկ յաձախել օրինակս։

Կանոն. ժ։

Բայք չէզոքականք, կամ որք իբր չէզոքական վարին, յորժամ յարին յանուանս առուրց և ժամանակաց, առնուն զնոսին խնդիր վրիպանակ ներգործականի ի հայցական հոլովի՝ իբր զխնդիր պատահականն, կամ երկրորդական. որ, *Հաղորդուէին զամ մի ողջոյն և զևս բազումս հրաժարըն։ լամբ. ի ձեռն պար։ Որը հայցականն հոլովք՝ զամ զի ողջոյն, և զևս բազումս՝ են պատահական խնդիր չէզոքական բայիս հրաժարըն։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

*Զոր ջրհեղեղն զամն ոգջոյն ապականէալ հայր երկիր։ ոսփ. վէպ. ի ձեռն. է. պետ. ե։

*Ապականայր գործ պետրապային զառնուէ զերկուս ամն։

•Երբև զկանխեալ՝ առնէջ կայր զամ գիշերս ընդոյս
•Օ տիւ և զգիշեր ջուրս ելանել յաշխարհն Հայոց. նշան. ը.
•Տեսանէ՛ր յօրէնս ոտս զցայգ և զցերեկ։ ծնբ. գ.
•Ծառայքան յաչսոյ Տ՛ր զբազում զիշերս եղէջ. ը
•Ոտեցան կալեցան զգիշերն ամ։ նշան. գ.
•Ո՞ ընկեցոս յաշխարհէն կատարիչն ամի զամն Ել։ զնոր. ընդ.
•Գուցես՝ որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ, և ճանապարհ մի՝ երթևեկել ի քէն զրուանդակ կերացն սահմանս նորընչ.
•Ո՛չ այժմ միայն կէտ-ղէն, այլև զամ աւուրս կենաց մերոց։ լկն. ա. 75։

Ոչ զչէղքականաց ասացաքս, սոյնպէս իմն և զներգործականաց և կրաւորականաց, ևս և զեականացն սքն ևս ի յարիչն յայսպիսի անուանս՝ առնուն զնոսին ի հայոյ սկան հոլովն. ար, •Ակեցէք անձն իմ, օրհնեցէք զքեզ կամ աւուրս կենաց իսոց, ղեր. ճկբ.
•Օ՞ այս ոտրիեալ (վասակ) զբազումս աւուրս՝ ոչ կարաց զմի սբանուէրն (Հայոց) քակտել։ եղ էշե. է չեռափ.
•Ո՞ստուեր հրէից աւուեալ Ծին՝ զոյ ջոյն ամիսն քաղոց պահօք և աղօթիւք առնել խորհուածս առ Տ՛ր նոյն. գ.
•Ոսկ հրեայքս պարս ուրախանէ կալել զեօթնօրեայ ժամին զուարճութեանց ցնծութիւն օրհնէին զՏ՛ր, գ.Եսդ.6. 25։
•Ցետ զատկին ոտ՛ն ինել զեօթն օր զբազարջ՝ մինչև՝ի քսանևմիերորդ (օր) ամսոյն. ծնբ. ճոտ. ք՝։
•Ո՞ակեցէք զտաճարդ զայդ, և զերիս աւուրս հանգիսիս ցեղ կդա։ յովէլ. 2. 19։
•Ընտրեցեալ ձրջեալ զբան յարքայէ զդիշերն ղաշխատիլ։
•Զ սհօք և աղօթիւ քոշնէր զցայգ և զցերեկ։ ղ.2.37։
•Կանչեցան երկիւղք զերիս ամն և վեց ամիս։ նշան. ի. 25։
•Ետ ոնխշտ քլինէին զնոն ամ և վեց ամիսեղէջ։
•Խոստացար լինել Տ՛ր մեզ զամենայն աւուրս կենաց մերոց. ե Լուկիոսոյ. կանոն. ծ։

Ա.յսպիսի խնդիրք բազում անգամ առանց պայծ դնին։ ար, •Ակաց (յոսիկ ի հայ ոտուեր ամ ոչ յովհ. կոթ։
•Ոչ շակ օրդի վաշարշակայ Թագաւորէ ի վեր Հայոց

ամս երբեմնաւոր խորհ. ք. 8։

•Տէ- և գէղնը անօրէնս ոչ դադարէ ի միջոյ նոցա, և չարիքն և մեղքն լմնչ. ա-ղ. 54։

•Կռուեցան ա-րքն ի լճ աղուտ իսկ արքային եղէզ ը՝

•Ով յիշեմք, եթէ ի կապելոյ ոք անօրէնս ի ժամանակ կացեալ և ի տաճկի յայրմիկ՝ է նոյնս։

•Ոչկաց տաճարն հաղոր ամ իբրև զմի օր. անուանիս վերպ։

•Լիևլի հարիւր ամ ձգեաց զժամանակն։ կոչ. ք.15։

•Տիառս էնս ամիս պաշարեաց զնեբ՛ս պատ. Նաթ. 24. 22։

•Ի նդ ամենայնն՝ յետոյ հաւէնչ ամ վարեաց զիշխանու[illegible] օգուստոս (կայսր)։ նոյնն ճառ նկրա՝։

•Ո՞ւեծ ժամն դաշտացն ասորեստանի կալաւ՝ի ծառայութիւն հարկի տարաւ քեզառ ժամանակս. խոր. ա. 13։

•Ոչ եղեն՝ի տապանին ձք. ամիս և ձօր. նձք. ճառ. ձք։

•Ի՞մ ասա զիտեալ է, զի որովհետև այսպիսի խնդիրք ունին զգօրաւի հերձուածողականն, քաղա՞մ անգամ՝ի հերձուածողական հոգւոյն դնին. ամենաւանդ՝ի պատասխանի առնուանս, և յայնս՝ որք հասպարձ յատկացուցչաւ դնին. ար,

•Ոմն լուռ անարդաբար Թէոդորեալ հայոյ՝ շասիրոյ, հասանէ նմ հաւրաւ հիւանդութիւն հօրն, խոր. գ. 56։

•Ոչ ամբերեցեն հեդանոց մեծի յոյն ՚ւ ամն. վարչ. հ-ղոյ. է՚ղ. 14։

•Ոչ առաքեաց ՚ի վէմ առ-ըս զնամ գործս իւր։ նձք. ձք։

•Ոչ առ-ըս տառուն երևելոցա։ գործ. 1. 3։

•Ոչ աղերձ կայր առ ոտս յոմն ձառ. գործ. 10. 2։

•Ոչ ասուցեր ՚ինձ գէղերէ.. այլ ընդունի յակոբայ Ն.32։

•Ոչ-յոմ գէղերէ զոգեդ ՚ի քէն՝ ՚ի բաց պահնջիցեն ղ 12.20

•Ոչ-ընդ ձեր ժամանակ տալ հոգւոյն իւր ՚ի ձեռս հօր։ նձք. ձ՚ղ։

•Ոչ-նէանն էրձէ եկին հասին յաշխարհն հայոց եղէզգ

•Ո՞րպէս թագոր հայոց վէմ արշակայ հօր իւրոյ էն՚ղ ամ ոշխոյ պարսից արքայի։ խոր. ք. 10։

•Ոչ-ոք ղաղոյ արքայի արքայի իբրև սկսաւ ոք սուրդ այդ աձել. ևս։ եղէզէ. գ։

Վ՚ասելի է ևս, զի այսպիսի խնդիրք երբեմն դնին, նաև յայլ հոլովս ըստ պահանջելոյ բանին. ար, ե՚ղբ-

արքն էակոմ ժամանակ ջանայսն՝ այ ՚ի քրիստ ժմիկս. հաչ. է. 13։

*Հաստատուն սեռութիւ պահեալ սքէն գրիգոր՝ զլուծո ւմն (պահոցն) ՚ի խոտոյ առնելոյ. խոսրով. Ճառ ոչխ։

*Որ անձաշակ լինելով պէսպէսածանութեաց սեռութիւ՝ յօս ժարուէք լարձակը զկարիս մարմնոյ։ շար. ծԸ

*Նա այնպէս կայր ինչ-ինչ ՚ի պրկանոցն։ եղիշ. ՚ը։

*Նա սուրն...ինչ-չէ ամ ձգել երկարեցաւ։ յովհ. հոմ։

*Ոչինչ ժամանակ զօրեաց չէ ՚ի ձայն մեծ։ Նաթ. 27. 46։

*Նտես ՚ի տեսլեան յայտնապէս պէսպէսոյսք ժամանակ աւուրն զհրեշտակ այ, որ ՚ի մտանէր առ նա։ գործ. 10.3։

*Ոչ ինչ գիշերապահ հեծեծալ... գնաց։ յովհաննէս հոմ։

*Ոչ հնդկ գիշերապահս մտից ՚ի մէջ եգիպտոսի։ եր. 11.4։

*Յողովուրդն մեկներ պէսպէսոյսկ ասեր։ պան. 13. 7։

*Ոչայսոյ ժամանակս թագաւորեաց յունաց ամպատրիշտն յուլիանոս։ խորենացի. գ. 13։

Կաոան. ժԸ։

Նայք չեզրքականք՝ ևս և կրաւորականք յորժամ յատրին յայնպիսի անուանս որք են արմատք կամ ածանցեալք յայնց բայից, երբ ՚ի բազումն առնուն ըղնոսին ՚ի հայցական հոլովին այն, *նախանձեցայ ես զբարւոք նախանձն։ Նախանձեցայ ես զբարւոք նախանձն։ Որ հայցատկան հոլովով պէսպէսով նախանձն՝ ե խնդիրը բայիս նախանձեցայ. և ունի զօրութիւն գործիական հոլովին. ոչ թէ ասէր. նախանձեցայ բարի նախանձու։ Նայ այսմէ տեսանել և ՚ի յայլսդ օրինակսդ։

*Նթէ կամիս ուլ մարդ ծածանալ զանհնազանդութիւն, ես ցուցանեմ զօրինակն։ ոսկ. յով. 9,

*Յայժմ փութոր առնիցեմք (գնծ,) յորժամ գնորհակ փութն այ յանձանց ՚ի բաց ընկենուցուածք, և...զձշմարիտ խոստացուելն խոստանայցեմք։ Նաման. ա. պետ. 7։

*Անդրանաոոք զանմահ կենդանութեան, խոսրով։

*Ոչ յուդայեանն և զսխմոնեանն անուանայ պատուական։ Նաման։

*Նթէ գնոցայն զգենուք անառակ մոլորուել, անչանաչ։ դանկուածն, որ ըզ զամ անկուածն ողորմելի է։ ոսկ. ը. պետ. 6։

*Ո՞ինչէ ասէնայ եհմ գլուխըզին աւետարանն ՏԾԸ. ՃԸ։

*Ի՞նչ անդորրութիւն հիւանդութեան նոյնն. է։

*Ո՞ր հնարք գոն զինուորութեան պիտոյից։ եղէզ. գ։

*Ո՞նդ նահատակութեան նահապահէցոյ և աշխարհս հայոց։ նոյնն. է։

*Պատկեցար ի թագաւորէն զանթառամ զպսակն։ շար. ծբ։

*Թո՛ղպէտ գչարչարելն լուծլուին, սակայն նեղին և տագնապին։ ասգ. յոհ. 3։

Ըստ այսմ լինի և ի յարաբերականս արմատոյ բայից. ՝ի, *Ընկալցին զանարգանս իւրեանոյ մոլորութեան՝ զոր մոլորեցան։ եղէկ. ԽԴ. 13։ Ուր բառս զոր՝ յարաբերեալ զանուանդ Խոլորո՜ն՝ որ ածանցել յարմատոյ Խոլորել բային, լել և նմ խնդիրը՝ ունելով զգօրութեն գործական հոլովի. ոյլ լմն ասէր. մոլորութեան՝ որով մոլորեցան։ Ըստ այսմ է տեսանել և ի սոսին։

*Դադուա ինչ պարտիմ քեզ վո՛ւ աշխատութեդ՝ զոր աշխատեցար վասն իմ՝ ի ձառքնդրու։

*Ո՞գեցաւ զհնացել մարմին ծառայութե մերոյ՝ զոր ծառայեցաք մահու մեղաց։ Տղ.ոց։

*Ո՝վ կայ յերկին առ աւետն մահու նո՛ր՝ զոր կրեաց մի՛ դկաբար, և յարուեն՝ զոր յարեաւ ածանի։ եգն. նբ. 39։

*Ընկեցէք յանձանց ձերոց զամ ամբարշտութիս ձեր, զոր ամբարշտեցայք յիս։ եղէկ. 18. 31։

*Ո՛ւմ անիրաւութիք նորա, զոր անիրաւեալ իցէ, մի՛ յիշեսցին։ եղէկ. 18. 22։

*Ո՛րհամարհանքն՝ զոր արհամարհիցի նա ի մերդկանէ, զէն նորա լեցին։ վոր. հոգ. գլ. ծղ։

*Ո՝ խոտորնակն և ի Թիւրն փոփոխեալ (էջին), ըստ այնմ՝ զոր խորհէալ խոտորեցաւ։ լամբ. ոող. 72։

*Ո՝վերեսցես ամ(զսխալանան), զոր սխալեցայ։ Տղ.ոց։

*Տես ի՛նձ զփշանիւթ պսակին նախատինս, զոր վասն իմ այպանեցաւ։ լամբ. պոթ։

Ո՛յսպիսի հայցական հոլով արմատոյ բայից՝ դնին եր բեմն առանց պայ իբր անորոշ հայցական, կամ իբր ուղղական՝ բազում անգամ ունելով ընդ իւրենս զբառդ՝ ձե. ՝ի, *Տրամեցաւ յոմնեան տրտմութի մեծ, ՝յ տըրտմութ մեծաւ։ յովնան. 4. 1։

*Հիւանդացաւ (աշոտ) հիւանդութեամբ մեծ։ յովհ. գ՚։

*Խնդացին յոյժ ուրախութեամբ մեծ։ Տոբ. 2. 10։

*Լցաւ ես այլ ոչ ևս ըզձանայեմ քո։ Եղեկ. 13. 23։

*Օ օրինաւոր զամօՀն մուսացեալ՝ ընթացաս յանդըդ-
նեալ ի քաղաքավարութիւնս ընթանալոյ։ գ. Տիմ. 1. 11։

Ընթերցեա՛ւ բայք ինչ վա՛ւ վայել լուծ և եթէ յարեալ յայլ անուանս՝ որք չեն արժան այնց բայից, առնուն զնոսին խնդիր բնութ՚ի հայցական հոլովին. և այս երբա-
կի. Նախ յորժամ անունն ունի զմերձաւորութիւն ինչ կամ զվերաբերու՚թիւն առնչակութեան արժանոյ այնր բային՝ որոյ լեալ է խնդիր. ա՛ր, *Մի՝ ննջեսցուք զքունն զայն որոյ կատարումն մահ է. այ՛ այնու քնով, որոյ կատա-
րածն մահ է։ առգ. յակ. 10. յոբ։

*Յաղագս որոյ պէտք եմ, դի և զձիրագունս գիտութեանն պայծառ ունիցին դի մի խաւարեալք տգիտութեամբ ընդ-
ոյնին զհոգացն քուն։ էփես. վ՚բդ. ծբ՚. 35։

*Ոսկ մարդկային բնութեանս յայ՚քան ընդունաւութեան անա-
կեալ (կայ) և խաւարաւ անդիտութեանե փակեալ, մինչև սուլամահ կորնչելոյ կատարեալ սատակումնոյնծբ՚. 17։

*Որք սրբութեամբ ձաշակեն (զմարմին ևն)... զկատա-
րեալ տեսակն, մահն ոչ ճանաչեն։ խոսրով։

Աշխատեցէ՛ք զամենայն մեծ՝ ոչ զ կատարեալդ եք ի դրօ-
շեալս։ եսայեայ. 42. 17։

*Ա՛ր ոք ճեղեցէ զանձուղելի յանցանսն։ ղևտ. ընդհոր՚

*Որք խոստանային զարհաւիրս և զխաւսուն հալա-
ծել յանձնէ ախտացելոյ, նոքա զծաղրալից երկիւղն
ախոռոյին։ Ես. ոպ. 17. 8։

*Լսելիք մեր առաջեցան զանախտաւորութեն երկնա-
ւոր։ եղեկ. վ՚բդ. ոպ։

Ընդ որդ՝ յորժամ անունն չունի ինչ մերձաւորութեան և արմատոյ բային. ա՛ր, Օ ճագաւորն տեսանէ, և սիրով մերձեցեալ՝ ի նա՝ զանչափ ողորմութեն ոչա-
նայ։ լմբ. ոպ. 30։ Ա՛ր բառս պանչափ ողորմութի՛ն՝ չունելով ինչ նշանակութի՛ ոչ ունչանալ բային՝ լեալ է նո՛ր խնդիր բնութ՚։ Ա՛յս այսմ է տեսանել և՚ ի սոսին։

*Լմանապէս և զինուորն....արուեցէն հանդիսացեալ՝
զգուշանայ զգաւառի փրկութեն՝ ի գէր պէտոյն։

*Օ գձուձ տգեղուեցի չկարացայ բնութիւն՝ ի նայելն։
*Օ երաժշտականացն վերլինելն նուագս սահակ կոչ։
*Ուրախ լինք զաւետաբերն քանզի լուր նոյնն։
*Վա՛յ մեզ ես իս (յայտնի է) որ զիմս նմանեցայ բարեգործեալ առ աղքատս սակէք. ի քոնս կորացանեմ։

Ասէ պարտ է զգուշանալ վարել զանպիսի ոճ։ Երկրորդ՝ յորժամ արմատ բային ի ձեռն այլոց երկիք բառի զօրութիւն դնի. որ, «Ի, թէ հոգւոյն աշակերտքս զայսոսիկ ածեսցեմ, զոյս արդեօք կարասցուք աղատել» յայսպիսի ախտիւք ոչ. յհ. 8. յորդ։ Ուր արմատ բային ածեսցեմ, որ է բառս ածէ՝ եդեալ է զօրութիւն ի ձեռն բառիդ պայծառիկ. և նոյնպէս լեալ է խնդիր նորա. որպէս թէ ասէր. զայսոսիկ ախտս ախտանամբ՝ ոչ այսոքիկ ախտիւք Ուստ այսմ է և ի սոսին։

*Ոչ գնայիս պարտեալ չորչորել քոյ, որ այնոքիւք չարս չարանօք չարչարիլ։ ղհ. 24. 26։
*Ինչ ի վերայ այսոցիկ այլ ինձ ահագինս անդամանամ։ ոչգ. յհ. 7. յորդ։
*Վա՛յ, որ այսմ ցանկալի, յորժամ ի ծայրս ամ մեծուլեալ հասանիցէ զտիրապետն պատուհասս։ որ տիրապետս զուարձանալ զուարճանայր։ ղհ. 118։

Ասէ աստ գիտելի է, զի և կրաւորական բայս պահանջէ երբեմն առնու զխնդիր բնութեան ի հայցականն հոլովն. որ, «Ոսկ զպատուղ աղօթից յամ ժամու պահանջեմ» յայ. խոս ոսկ թէ ասէր, պահա ջիմք յայ՝ յամ ժամ առ զպատուղ աղօթից։
*Որ յիշատակիս քահանայապետն Յանդգնեցեալն, այնպէս ի վրէժս պահանջեցաս. քանի՞ ապա բիւրապատիկ վրէժս պահանջին՝ որ ի տուն քահանայութեանն Յանդգնին։ ոչգ. յոթ. 2։
*Օ վերջին դժուարութեանն պահանջին ազետս։ պ.
*Ժողովեսցեմ ի յոյժ է պահանջել համարս այնմիկ՝ որ ունի ամենայնքն յայտնիք են. որ ժողովեսցի է զժողովք՝ քան համարապահանջ լինել յայնմանէ՝ որում ամենքն յայտնի են։ յովհ. էմաթ. է։

Բատ այսմ պատահի երբեմն և՛ ի բայսդ՝ ձղչէին, հրա-
մայէր, և խրատէր. որ, * Վհանդի և ղօսյն՝ ի պօղոսէ ա-
ղաչէին. այ՝ ի սոյն աղաչելիք՝ խոս. յոաղՀԼԵ.

*Ի ստորայնոցն հրամայէին (վերին հրեշտակ ք) ղդրանցն
ի վեր համբարձումն. այ հրամայելին ՛ի համբառնալ ՛ի
վեր ղդրուսն՝ ընդդ. ՛ի ՆԷՐՔՈՂ հրեշտ.

Օ այս օրինակ պարսաւանաց ծաղու ամ ուստեք յոճ-
այնոց բանից խրատ. այ յայս օրինակ պարսաւանաց
խրատիմք. ԷՀՆ. ղ. 25. Ա՛յլ պարտ է զդուշանալ
յայսպիսի ոճայ.

Գիտելի է ևս, զի բայքս՝ Գնամ, էրթամ, ընթանամ, և ու-
ղեւորեմ, ՛ի յարբէն ՛ի բառս՝ ճանապարհ, ուղի, պողոտայ,
եւ, թեպետև պահանջեն առնուլ զնա ՛ի նախդիր ուրա
կանն, բայց բազում անգամ ևս առնուն ՛ի հայցականն.
այ, *Ընթանալ և զօրաւոր՝ զառաքինութեն գնան ճանա
պարհ. փոխանակ ասելոյ. ԶՃանապարհ առաքինութե.
խոսրով.

*Ա՛յր անօրէն և անզգամ գնայ զճանապարհս թիւրս.
փոխանակ ասելոյ, ՛ի ճանապարհս. ՊՈՍԿ. 6. 12.

*Գով և տրտմութ էրթայնէ զերկայնութե ճանապարհին.
փխկ ասելոյ, յերկայնութե ճանապարհին. ԵՂԵՆ. ը.

*Ա՛րդ ես էրթամ զհայրենի ճանապարհն. փխկ ասե-
լոյ, Զ հայրենի ճանապարհն. պռոմ. աղէք.

*Ո՛չ տան թոյլ ընթանալ զառաքինութե ուղին. այ. Զ
առաքինութե ուղին. լամբ. ոաղ. 143.

*Ա՛ճաւ հոգաբարձութ ընթացո՛ւած զառաջար կենդ-
ցաղոյս. այ Զ առաջար կենցաղոյս. խոսրով.

*Անավաստակ տքնութ՝ ոչխարքն զանվարձ պողո-
տայն. այ Զ անվարձ պողոտայն. յովհաննէս ՀԱՄ.

*Ոտք իմ զերկնայինն ուղեւորէին ճանապարհ. այ յեր-
կնայինն ճանապարհ ուղևորին. ՃՈՍԵՓ.

Ընդոփակաւ բայ անհնդէր.

Ի վախճան խնդրատուք էդրքական բայիդ գիտե-
լի է, զի բազումք ՛ի սոցանէ առանց պահանջման
խնդրոյ վարին. որպիսի են բայքս՝ Ընդունամ. ա-
լեւորիմ. այտնուիմ. անամօթիմ. անհամիմ. անմահա-
նամ. առանցեմ. առապարիմ. առկայծիմ. աւաղանամ.

բթիմ. կամ բթանամ. գաղախանամ. գինեհարիմ։ գլանամ. գծծիմ. գօսանամ. դաշտանամ։ եղկանամ։ երախայանամ. երաշտանամ. զառամանամ թոթո-վիմ։ ժանգիմ. լաւանամ։ լեռնանամ. լուսագգեհնում. խայծիմ. խեռիմ. խղխայթիմ։ խմորիմ։ խոհեմանամ. խոպանանամ։ խուձապիմ. խօթանամ. ծառանամ, ծերանամ. ծերատանամ։ կայծակեմ. կանաչիմ. կարկաչեմ։ կարձամռիմ. կաւանամ. կինանամ. կոշտանամ. կուրդանամ։ հեզանամ։ հիգանամ. հնանամ. ձորձիմ։ ղօղանջեմ։ ձագատանամ։ ձայթեմ։ ձռնչեմ. մանկանամ. մոլեգնիմ. յաւակնիմ. նիւթանամ. շաչեմ. շառաչեմ. շիկնիմ։ չարագնիմ. պաղիմ. պարթևանամ. պարսկանամ։ ջահանամ. սալանամ. սեպանամ. սղիմ։ սուրկանամ. վայրագանամ. վատասրտիմ։ վիմանամ։ վիշապանամ. տարաժամիմ. տերևիմ։ րաբունանամ։ ցաւագնիմ. ցօղանամ. փայլակնանամ. փապարիմ. փռնչեմ. քաջքնչեմ։ օթագնամ։ Եւ այլ ևս բազումք։

Օրինակ։

*Այո՛ ոչ ոք ոչ կարէ ծառայել երկոցունց տանց. կամ զմի ատիցէ, եւ զմիւսն սիրիցէ, կամ զմիոյն հնազանդիցի, եւ զմիւսն անարգիցէ։ Ոչ կարէք Աստուծոյ ծառայել եւ մամոնայի։ Մատթ. ԺԱ. 24։

*Այուրբ սպանողացն էրնէցան, և նոցա պարանոցքն ոչ ձանձրացան։ Եղիշ. Վրդ. Գլ. Գ։

*Երկրաճիճքս լռասպզեցան։ Խոր. Ի Ճառն Վրդովմոյ։

*Այ՛ Նորոգի (ամ), զի ոչ հնանայ. ոչ Նանկանայ, զի ոչ ծերանայ։ Եղիշ. Վրդ. Գլ. Է։

*Որ ոչն Տալէգնէ, ի վէր յառնէն Նորա, և դատապարտեն՝ Թէ Տալէգնեաւ լմնէ. առձ. 76։

*Այ՛ Թուխուն, որ Թուանի ի բունոյ Թլթմի, Նոյնպէս և մարդ ոտկանայ՝ յորժամ օտարանայ յիւրմէ տեղւոյ։ առակ. 27։

*Վատիլեացիք Էին պետրոս և անդրեաս. և անդէն վաղվաղակի պատկանայէն և պատնանայնն հոլ. ՃԷ. 13։

Էյսպիսի բայք Թէպէտ էր ինքեան ոչ պահանջեն դէնդիր, բայց երբեմն էր պատշաճի տեղւոյն՝ կիր էր այլ ինչ նշանակուէ վարեալ, կարեն առնուլ զպէսպէս

խնդիրս. ըր, «Ամենօրհնյալ առ ամենս, էջէմ. 3. 3։

•Ով առիթարացեալ բնենցուք յամ առաքինութեան, կբ. ոա։

•Նկայ ք առցուք զինի և գինեկոլբնոցուք արբեցուք։ Եսայ. 56։

•Նեթէ որոգայթ մահու ճայնենոցն յերկնէ, հալիս ըղդէմն համբառնայցես։ Ոաղ. 'ի բանն Ղ։

•Սիրտ նր ոալոցեալ է նբրև զվէմ յոբ. 41. 13։

•Ա.ըդարև այդ յայտնէ գհիւանդութէ քոյ. զի նեթէ ոչ էիր հիւանդ՝ ոչ յոաոգնէիր ըզ բանսն։ Վարք հարց. ք։ Ըհաւամ չէզրբակաս բայք ևս թէպէտև ըզ ինքեն պահանջեն զխնդիրն, բայց երբեմն ներգործութէ ոչ առանուն զայն, այլ՝ զօրութէ միայն։ ըր, «Ուրբան զդալի կերաաձէ, իմանալին պակասէ։ լոյբ. ոաղ. 118։

•Ո՞ր որ հպարտացաւ, խոնարհեցաւ։ ծնբ. է։

•Ընդագէին բժիշկք իմաստութեաք։ լոյբ. ոգլիա։

•Ո՞ւմ աստէն, զի անդ ծիծաղեսցիս։ վարք հարց. ը՝

•Ես վրիպեցայ, ես օտարացայ, ես չիմարացայ, պարտեցայ և խոտան գտայ։ Նաք կէ.

•Ո՞չ անամ, և ոչինչ օգտիմ. զրպիմ, և ոչ հասանեմ. փութամ, և ոչ ժամանեմ։ Նոյնն. էը։

•Ո՞վ որ զաղբացաւ, և ոչ ամաչեաց. ոմ որ գարշեցաւ, և ոչ պատկառեաց. ոմ որ սխալեաց, և ոչ ապաշաւեաց ոմ որ գայթակղեցաւ, և ոչ ստրջացաւ, Նոյնն. էը։

ԳՂՈՒԽ. ԼՒՆ։

Յաղագս խորհուրդ ծննդեան Քրիստոսի։

Վասն խնդրատուէ սմ սլանրս և գիտել, զի այն բայք՝ որք ասին ըր պատահման դիմազուրկ. ոմ՝ լուսանայ, ծնանայ, յաճախէ, գոհանէ, պատահէ, չինէ, ևայլ. ևսև այն բայք՝ որք ասին ըր պատշաճի դիմազուրկ. ոմ՝ ծաղկի, ընձէ, կոշտի, ցաւի, ևայլ, առնուն զխնդիրս 'ի վերջ ահռոմ տրականն. ըր, «Ընդ լուսանալ նմ՝ 'ի քեբրոն։ Բ. Թագ. 2 32. Ուր բայս լուսանալ՝ առել է տրակն խնդիր զբառդ նմ. իսկ 'ի «Եբրայեցին է պատահական խնդիրս. և աճուն բայիս դնի զօրութէ. այս է՝ օրն։ Ըստ այսմ է և 'ի սոսկին։

*Ալ ե այնորիկ մնայաս նց զիշերն։ ծծբ. ճաս. ձև։

*Նթե զփորձն խակուքէ ցուցից, յոճախէ լինձ երա կիւղ։ ոսբ. լե։

*Հասանէ քեզ զարձեալ մարգարէանալ։ յայտ. 10. 11։

*Ո՛չ ոք արկանէ ձեռն զմահճով, և հայեցեալ յետս՝ նթե յօլաղէ՞լ էնէ արքայուե այ։ ղտ. 9. 62։

*Սրսկե քեզ ընդ այդր ամի վարձս առնուլ։ ոսբփ. գ. յովհ.

*Խաւարեալոյն մտօք և դրկեալոցն ի հշմարտութենէ դառն ևս՝ ընդ ածային օրինադրուն, խոսրով։

*Ձարչարի, և անչարչարելի էրծէ ինքեան։ ընդդ. ըղե

*Յո՜ետոյ նոքա վե անկեալոյն ի հուր, եղնակ. կբ։

Ա՛յսպիսի բայք որովհետև ի դիմաւոր բայից բղեխեն, բազում անգամ ըստ նոցին ևս առնուն զկնդիր. որպես երևի յոմանս ի վերոյ եղեալ օրինակացդ։

Դարձեալ՝ և այն բայք, որք ասին բացարձակ կամ ըստ ինքեան դիմազուրկ. որպես՝ վայե՛լէ. պարտ է. ևն, առնուն զվերջահոլով տրական. որ, *Ալ այե՛լ է ծառայիցն այ միշտ օրհնել զնա։ խոսրով։ Ուր ծառայեցն այ՝ է տրական խնդիրը բայիս վայե՛լ է. իսկ աներևոյթ բայս դիպ օրինակ՝ է անուն բայի։ Ա՛սա այսմ է և ի սոսկն։

*Ընդէ՛ պ է եպիսկոպոսին հպարտութիւ և դատողութիւ լինել առ հնազանդեալ ժողովուրդսն՝ որպես զգործակալս բռնաւորացն ընդհալ ընդհանր։

*Համաստահերին պա՛տ և պճառն է ազատամիտ լինելոյ ի նախանձուէ։ ոսբգ. յով. 3։

Ա՛յս ասացուած այնոցիկ ըմբռն է՝ որոց սիրտն մաքուր է և ազատ ի յաղտոյ մեղաց։ նոյնն. ա. յովհ. 6։

*Շմարիտ ծառայից այ ոչ է օրէն դիմադարձ լինել երկրաւոր իշխանաց։ եղնէկ վարդապետ. գԼ. ը։

*Ինազուամ ժամանակք են մեր, զի յոչն է մեզ պահպանուի բանսիս։ ի նոյնն։

Ա՛յսպիսի բայք երբեմն առանց խնդրոյ դնին. որ, պ՛տ է մեծաւ զգուշութի այսմիկ տանել հոգ։ յովհ. ընտ. ծփ։ Ուր բայս պ՛տ է՝ առանց խնդրոյ դնի. իսկ աներևոյթ բայս՝ հոգ պահել այսմիկ մեծաւ զգուշութի՝ է անուն բայի։ Ա՛սա այսմ է և ի սոսկն։

*Այլ զի՞նչ արդեօք պ՛ըտի էյատակէս ուսանիլ։ ԽԳՆ.ԺԳ.6
*Խոսքի՛ է ուսուցանել... յորժամ նախ ինքեան առ նիցէ՝ զոր ինչ այլոց ուսուցանէ։ Վարդ. Կոչ.գլ. ԽԲ.
*Աշնէլո՞ւ է պարծել յիմաստս մարմնոյ։ Նարեկ. խչ.
*Օ՜որ սակաւուք թուել ոչ է անպատշաճ, լմբ. առնէ։
Ա՜ե՛լ ըզ էր զայս հրամանս սահմանել։ Նոյնն. էկեղ.

ՅԱՂԱԳ ԻՆՔՆՈՒՈՒԹԻՒՆ ԿԱՅԻՆ ԲԱՅԻՑ։

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

Լսական բայք հասարակօրէն առնուն զխըն-դիր յուղղական հոլովին. որ, *Աչգին փշաքեր՝ փշալից եղև։ ՏԾԲ. Ե. Ուր փշուէն և ուղղական խնդիր կայան բայիս եղև. իսկ այլն ելցէր՝ և անուն բայի։ Ըստ այսմ կ տեսանել և՛ի սոսկին։

*Կոս էմ որթն ճշմարիտ, և հայր իմ մշակ է։ յովհ. ԺԵ. 1։
*Յորժամ պտղալ լոց էին ծառ, տերևն յայնժամ գեղեցիկ է. այսպէս և գործ ըստ բանի վայելուչ է։ Վարդ. Ճռ։
*Պատարագն հաշտուե նուէր է։ լմբ. պատ։
*Խարբ մարդկան հակառակասէր է։ Նոյնն. ապեն։
*Ընդ ուսանէք յայտ կ, ըթէ սկիզբն մերոյ անկմանն ամբարտաւանուէն եղև։ ԽԳՆ. ծք. 13։
*Ոչ է պատմուչ ճշմարիտ առանց ժամանակագրուե։ Խոր. Ը. 79։

Ընդ աստ պարտ է նկատել, զի երբէք եական բայք՝ իցեն յոգնակի, ուղղական խնդիր բազում անգամ դնի և-զակի. որ, *Ոտք էտ աղ երկրի։ Տոպ. 5. 13։
*Ընդ՝ որք սիրեն զշմարտութիւն՝ բառակն են այսոքիկ հաւատալոյ։ ընդհանուր ի նոսա։
*Ոչ ոսոցանել ոչն են ամ խորհրդոյ՝ հեռք։ կոն. Ը. 4։
*Ոչ ի հանապազ պահք օգնական եղեն այնոցիկ՝ որք պահեցին սրբութիւն։ ՏԾԲ. ճառ. գ։
*Որոց և առաջնորդութիւն՝ հայրենի դաստիարակութիւն
—ղեկեց լենդտ գրեգոր կոս։
*Տաճարէէ հոգւոյն սրբ, արդ պահպան դուռ լինիս

նէ։ եղեալ վարդապետ. գլ. գ։

Նայց երբեմն ևս դնին յոգնակի. որ, *Պատակք ունկնադրողացն բազմապատիկ էին վրէ. հրդ. գլ. ք։

*Ստանարձք՝ որդիք բարձրելոյն էին ՅՃբ. ճոա. ք։

*Ի մեռանց հաղորդական լեցոյ սիրով։ լմբ. պոռ։

*Համահետ և բազմաշաւիղ եղէ։ յովհ. ևմոռ. ք։

*Ընդանի թէ իմաստուն է՝ թէև երկրաւորէ. այլ ՃՈՀ վայրաբան և լեզուագարէ։ ռոմգ. յակ. 8։

Ի արդապետ էր առաքելական քարոզութեն, արդ աշակերտ լինելոյն մոլար խաբեութեն. ուսուցիչք էր ձշմարտութեն... քարոզ էր արարչական զօրութեն... յանդիմանիչ էր ստութեն, արդ և քան զստուեն ստաւ դոյն։ լեոնէոյ։ եղեալ գ։

Ա յսպիսի ուղղական խնդիրք՝ ուրեք ուրեք դնին ևս և ՚ի նախդրիւ տրականն. որ, *Ընս եղէց ձեզ ՚ի հայր, և դուք եղիջէք ինձ յուստերս և ՚ի դստերս։ փոխանակ ասելոյ, ես եղէց ձեզ ՚ի հայր և դուք եղիջիք ինձ ուստերք և դստերք. ք. կոր. 6. 18։ Ի՞ստ այսմ ևս և ՚ի սոսին

*Ընթէ կարասցէ կռուել ընդ ինս, և հարկանել զինս, եղէսո՛ւ մեք ՚ի ծառայս. ապա թէ ես յաղթեցից և հարից զնա, եղիջէ՛ւ դուք մեզ ՚ի ծառայս։ ա. ընգ. 17 6

*Զեռք կանանց ողորմածաց եփեցին զմանկունս իւրեանց. և եղեւ նոցա ՚ի կերակուր։ ողբ. 4. 10։

*Ընդ տանն իսրայէլի այն ՚ի տանջանս անիրաւութեն եղեկ. 44։

*Ընդէնեն այս ամ պարգեւք շնորհաց՝ խոստովանելոյս ՚ի պաշտպանուն, ՚ի բժշկուն և ՚ի քաւուն։ նար. ղ։

*Ընդէնեն ամենայն դժուարինք ՚ի դիւրինս, և առաքն ՚ի դաշտս։ ես. 40. 4։

Պիտելի է, զի ճակատ բայք յորժամ յարին յայնպիսի անուանս՝ որք ունին դնշանակուն ժամանակաց, չափուց և գնոց, առնուն զնոսին խնդիր ՚ի սեռական հոլովն. որ, *Նոյ էր ամաց վեց հարիւրոց, և ջրհեղեղ ջուրցն եղեւ ՚ի վերայ երկրի։ ծննդոց. 7. 6։

*Ի ժամանակի՝ իբրև գայս աւետիս ընկալաւ աբրահամ, ուրախացաւ և հինգ ամաց էր նաւ ՅՃբ. ք։

*Նա ես ամաց վերշտասանիւյ։ գ. Նաֆ. 14. 21։

*Նա էր լայնուէ նորա երից կանգնոց։ վարս. Նիկողո

*Ամէն բարձրուէն էր երկոտասան կանգնոց, և միւս սոյն՝ կանգնոց երիւց։ ի պապանէ սղկիսանպրի։

*Պետինն չորեքհարիւր սատեր արծաթոյ է։ Ծնն. 23. 15։

Բ. Յայտնի սեռական հոլովք անուանց ժամանակաց երբեմն յատկական բայս ևս յարին՝ իբր պատահական խնդիր նոց. այլ այս ի սակաւս. ինչ, *Նա վախճանեաւ ամս յովսէփ ամաց հարիւրևտասանից։ Ծնն. 50. 26։

*Ա՛անուկն սամուէլ երեք ամաց քնծայեցաւ ա՛ի խոռանն վկայուեաւ։ յայտնոփ. օգոստ. Ի։

*Նա սողոմոն նոցա քաղաքաւ դաւթի հօր իւրոյ ամաց երկոտասանից։ գ. Նաֆ. 2. 12։

*Նա զի մի պակասեսցի այն տագնապին՝ բազում ժամանակաց տնեցեալ եփս. ԺԸ. 18։

Գիտելի է ևս, զի անուանք չափուց և կշռոց յայլ հոլովս ևս լինին խնդիր էական բայից։

Ընդեմն յուղղականն. ինչ, *Նա երկայնուէ ներ (էր) ինննսուն կանգնոյ։ եզեկ. 41. 12։

*Նա էր չափ երկայնուեն ներ երկոտասան ո՛ւ սապարեզս. և լայնուեն ներ և բարձրուէն միաչափ։ յայտ. 21. 16։

*Բսան դանկ լէին երկդրամեանն։ գնտ. 27. 35։

*Նա կշիռ զրահիյ ներ՝ (էր) հինգ ո՛ւ սիկղ պղնձոյ և երկաթոյ։ ա. Նաֆ. 17. 5։

Ընդեմն ևս յուղղականն և ի տրականն միանգամայն. ինչ, *Նա դրան սրահին վարդպետիդ (եղեալ) քսան կանգուն ի բարձրուէն։ եզեկ. 27. 16։

*Նա եղև չափն ըստ չափոյ դրանն, որ հայեր ընդ արևելս, յիսուն կանգուն երկայնուէն, և քսանևհինգ կանգուն ի լայնուէն։ եզեկ. 40. 21։

*Նա որմք նոցա (էին) երկայնուէն հարիւր կանգուն։ ի նոյն. 41. 13։

*Նղեայ պտուղ նուիրաց քսանևհինգ ո՛ւ երկայնուէն. և տասն ո՛ւ ի լայնուէն։ ի նոյն. 48. 8։

Ինչ երբեմն ի բացառականն. ինչ, *Ի քառասուն կանգնոյ էր տունն։ գ. Նաֆ. 6. 17։

*Երկայնաւէ միոյ փեղկի լինէին յերեսաւն կանգնոյն, և լայնաւէ միոյ փեղկի՝ ի չորից կանգնոց։ Եզեկ. 26. 8։

*Ի քանև հինգ սկեղէ եղեցի ձեզ մեսա մի։ Եզեկ. 45.12

*Ընդ տեգնէր (էր) սկեղէ երկաթոյ։ Ա. Թագ. 17. 7։

Երբեմն ևս ի զործիականն, մանաւանդ եթէ զօրաւորէ դնցի բայն. ասի, *Ընդ Թանձրաւէն ծովուն Թզաւ։ Բ. Տնաց. 4։

*Կանգնաւ և կիսով երկայնաւէն, և կանգնաւ և կիսով ի լայնաւէն, և կանգնաւ և կիսով ի բարձրաւէն։ Եզեկ. 40։

*Ո՛չ վայրապար դնէ զչափ Ճանապարհին՝ երկայնաւէն հարիւր վաթսուն ասպարիզաւ լերկ։ Եգնոպ. եր. 13

Ոսկ վասն այլոց խնդրոյ հական բայից ո՛չ և հնար որոշակի կանոն դնել զի ըստ պահանջմանն բանին և ըստ զօրաւէ անուանցն՝ յորս յարին, առնուն զխնդիրս ի զանազան հոլովս բազում անգամ իրը երկրորդիկնս։ Երբեմն առնուն ըստ արտաքսական. ասի, *Ա՛յս վերին իմաստաւէն էր։ Եգնոպ յոան. Ա։ Ըստ սեռական հոլովս մէրին իմաստաւէն՝ և խնդիր բայիս էր։ Իսկ զերանաւնդ այն՝ և անուն բայիս։ Ա՛ստ այսմ՝ և տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ո՛ր վէ կատաղիս ընդէմ քնաւէդ ով մարդ. ո՞չ նորին քնաւէ է ընկերն, որում զայրանաս։ ասրգ. յոկ. Ա. յոդս։

*Բրասեկէն է այդ ախտ, և ո՛չ ի Աշմարիա լուսոյն հոգւոյ։ ընդդ. ի Նուաղեան։

*Ա՛մ է խորհուրդ և զգուշաւէն. և իմ է հանճար և զօրաւէն։ ասակ. 8. 14. յեսա։

Երբեմն առնուն զվերջահոլով տրական. ասի, *Սրբաւէ արտին հաբելի եղեալ ամա աղօթք։ Տնէ. պ. Ըստ տրական հոլովս նմա՝ և երկրորդական խնդիր բայիս եղեալ։ իսկ ասղնա է ուղղական խնդիր։ Ա՛ստ այսմ է և ի սոսին։

*Ձար էր ինձ արարածն, որ արարեալն էր ի ներքոյ արեգական։ Ժողվ. 2. 17. ի յեսաիա։

*Ցի ինքնին էլեալ մեզ լոյս մշտնջենական։ յովհ. եպաս. Ա։

*Օ ի ո՛չ վայրապար ընտրեց բանն (զառաքեալն), այլ զի նախանձաւոր օրինակ լինիցին վերակացուաց և վարդապետաց։ ասրգ. Ա. պետ. 1. յոդս։

Ընդեմն գնախդրիւ տրական. ես, *Հազմապատիկք են առ այս սքէն բանք։ ԿԳ. 9։ Ուր նախդրիւ տրական հոլովդ ա՛ այ՝ է երկրորդական խնդիր բայիս է։ Ըստ այսմ է տեսանել և՛ ի սոսին։

*Ընկեցին սուացուածք ձեր՝ ի հաձոյսն ոյ։ ղՆԳ. ըՆԴ։

*Ղեկեսցէ սրտիւն զբան բարի ըս մարգարէին՝ ի յօգուտ և՛ ի շնորհս լինել լսողաց՝ ի նոցանն։

*Հաւանական է մի քաղաք յօրինակ դարձի ամ հեթանոսաց։ ՈՆՈՆԿ Վ՚ԴԳ։

Ընդեմն դբայառական. ես, *Հանգի՛ր՝ ի մարմնոյն քէ եմ մեք, և անդամք յանդամոց նորա։ ՏՃԷ. է։ Ուր բայառական հոլովք՝ ի մարմնոյն և յանդամոց՝ են երկրորդական խնդիր բայիս եմ։ Ըստ այսմ է և՛ ի սոսին։

*Կախարդուհին՝ ի սպրդել է։ ընգհ. ընդհ։

*Պատրոյգ սկիզբն յագահուհէ մերդկին եղև։ եՆԱԿ. ՚ն։

*Ո՛չ ասէ ոչ խմասուհի է, ձեզ՚ չէ՛ թէ յումմէ՚ է շնորհն։ ԻՄԱՈԳ. 8. 21։

Ընդեմն գպատմականն. և այն՝ յաւէտ վասն յարելոյ յանուանս լինչ, որք զպատմական խնդիրս պահանջեն. ես, Ուր ուրասցի զիս առաջի մարդկան, յուրասա է-ղէց և ես զնմանէ առաջի հօր իմոյ որ յերկինս է։ ՄՂՂ. Գ. Ուր պատմական հոլովս պնդանէ՝ է խնդիրս բնուռ բայիս եղէց՝ վասն յարելոյ նորա՝ ի բառդ յուսոյս։ Ըստ այսմ է տեսանել և՛ ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ո՛մբաստան եղէն զժողովրդենէն։ ա. ՏԱՂ. 7. 6։

*Օրմէ ոչինչ վոյթ էր պետրոսի։ ընգ. ընդհ։

*Ո՛հաւասիկ բանքս ամ՝ ի կարգի զՀմարիա օճելոյն է։ ՈՐԳ. ՅՈՎՆ. 4։

Ընդեմն զդործիական. ես, *Ո՛ւ եղէցէն գործք արդարուռ խաղաղուռ։ ԵՈՅ. 32. 17։ Ուր գործիական հոլովս խաղաղուռ՝ է խնդիր բայիս եղէցէն։ Ըստ այսմ է տեսանել և՛ ի սոսին։

*Ո՛ւ եղէցէ հանգիստ նորա պատուով։ ԵՈՅ. 11. 10։

*Ո՛ւ մնացեալքն՝ ի նշ է թաւուով եղէցէն։ ՚ենՈՅ. 10. 19։

*Ո՛նիրաւուռ էին խորհուրդք նը։ ՈՍՂ. 118. 118։

Ընդեմն զպարտաւականն. ես, *Հազում ամբոխ էր զնո՛

վաւ. ոսկ. ք. 17։ Այր պարառական հոլովս պնովաւ՝ և խնդիր բայիս էր՝ ի՞նչ այսմ է և ՚ի սոսին։

* Օ՜ օրացն՝ որ զիւրեաւ էին՝ ետ պարգևս ոգեառնո.

3 ՚Ի՞նչ անիցիս դու, և աւքին՝ որ զքեզ նչեն։ եղեկ. 39. 4։

* Մի՛ աձապարեսցէ այս վտանգ հիւանդուէ, որ ըզմեռօքս է։ յովհաննէս կոմ։

Ընդեմն ղներգոյականս. ՚ի՛, Ո՞՛նչ ՚ի գայթագղուէ են ոտք նոցա։ խոսրով։ Այր ներգոյական յոլովս ՚ի գոյ ՚նակղո՜ք՝ և խնդիր բայիս էին՝ ի՞նչ այսմ է՝ տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակսդ։

* Ի՞նչ ոգիք արդարոց ՚ի ձեռին ՚ի՛ են։ էոսոպ. 3. 1։

* Ո՞՛ն բազումք յաղքատուէ՜ն, և կամօք մեծատուն։ լամբ. ոսղ. 5։

* ՚Ո՞՛ մեզ է կեալն մեր՝ եթէ կամեսցուք։ վեր՛ի՛կոչ՛ի՜ն։

Ընդեմն նախադրուէ՜ն՝ ի՞՛ն՝ մենեքեան ըստ ապականուէ՜ն են էղէզ. ը Այր ընդ ոտկանո՜ն է նախադրուէ՜ն խնդիր բայիս էին՝ ի՞նչ այսմ է և ՚ի սոսկին։

* Այ կարեն հօտք առանց հովուաց լինել։ խոս. գ. 42։

* Ո՞ր արարիչ ձեր՝ մարդ եղէ վասն ձեր։ ղնորհ. ընդ։

* Ո՞ղն մեծամեծ միտսք ՚ի սահմանսն ՚ի մէջ երկուց անհաշտ թշնամեացն։ եղեկ. գ։

Գ Լ Ո Ւ Խ. Ի Գ.

Գիտելիք ինչ ՚ի վէ՛ր խնդրոյ բայից։

Վան ինչ լինչ գիտելիք ՚ի վէ՛ր խնդրոյ բայից, զորս պատշաճ դատեցաք կարգել յայս գլուխս առանձինն, առ ՚ի տալ զնոցանէ զորոշ ինչ տեղեկուէ՜ն։ վէ՛յ՝։

Գիտելի է նախ, զի բայք բազում անգամ յարեալ յանուանս ինչ՝ իբրև մի վարին ընդ նոսա, և առնուն խնդիր հաղորդական. այ՛ պէսպէսի՝ որ ո՛չ ոսկ բային համարել, և ո՛չ յոկ անուանն. այլ՝ երկուցն միանգամայն. և այս՝ եթէ ՚ի ներգործականս, եթէ ՚ի չէզոքականս, և եթէ յէականս։

՚ի ներգործականս. ըր, *Դիրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ նոր. ե՚ն Ուր վերջահոլով տրական հոլովս ունոյ կենցաղոյն՝ ե խնդիրը գիրկս արկանելոյն։

*Ա՚ըս լինձ անդորը ՚ի մեզաց աշխատուեց։ նոր. Հ։ Ուր բացառական հոլովս ՚ե յաշխատութենէ մեզոյս՝ ե խըն դիրը անդորը առնելոյն։

՚ի չեզրքականս. ըր, *Խրատեաց զաստի կենացս գնամ ինչ ՚ի բաց ընկենուլ և անտի կենացն միայն պատկառ կալ։ եփես. 4. 32։ Ուր վերջահոլով տրական հոլո վըս անդի կենացն՝ ե պոռկոս կոլոյն։

*Ա՚ճ ժողովուրդք յոգւոց ելանէին ՚ի խնդիրը հացի։ ղէբ. 1. 11։ Ուր նախդրիւ տրական հոլովս ՚ե ինդիր հացի՝ ե խնդիրը յոգոյց ելանելոյն։

Յիսայ. ըր, *Կցմրդ լեր հեղուիլ տաժանաւորս տկարութեան։ նոր. ի՚ղ։ Ուր վերջահոլով տրական հոլովս պատանաւոր պիղծո՚ւն՝ ե խնդիրը հպարտ լինելոյն. նոյն հեղուելն ե երկրորդական խնդիրը նորին։

*Օ՚ր օրինակ ըմբռշամարտ ոք՝ չիւր ձգնուհնան վըտահեղեալ՝ պարծեսցի առաջն առնարանին... նմանապէս և ողբմուէ ՚ի դատաստանին։ ռոմ. 6։

Ուր նախդրիւ տրական հոլովս յերբ ձգնո՚ւն՝ ե խընդիրը վարագ լինելոյն։

Ա՚յլ վա՚ր այսպիսի խնդրառութեց կարես գտանել և պայ օրինակս ՚ի Տաո. ե. գլ. ձ. երես. 192. և 193։

Երբեմն ևս բայը ինչ յարեալը ՚ի մակբայս, կամ ՚ի նախադրութիս՝ իբր մի բայ վարելով ե՚նք, ըստ պահանջելոյ դիշանակութե նոցա առնուն զխնդիր հաղորդին. ըր, *Հեռի են յիմ՝ հեռացեալք յերկիւղէ նըւ։ խոռով։ Ուր բացառական հոլովս յիմ՝ ե խնդիրը հեռի լինելոյն։

*Ընդդէմ դարձան պատերազմողաց, և վանեցին զթըշնամիս նմա։ նմոս. 11. 3։ Ուր տրական հոլովս պատերազմողաց՝ ե խնդիրը ընդդէմ դառնալոյն։

*Որ հակառակ կայ իշխանութե՚ն, այ հրամանիդ հակառակ կայ։ հռով. 13 2։ Ուր տրական հոլովք ըստ հակառակն այ՝ են խնդիրը հակառակ կոլոյն։

*Ընդ առաջ եղե՚ն նմ ժողովուրդն։ յովհ. 12. 18։ Ուր տրական հոլովս նմա՝ ե խնդիրը ընդ առաջ լինելոյն։

*Որ եղեն յերեմ. Ծած. 21. 2. Որ նախդիրս տրա-
կան հոլովս յերծասաղէս՝ ե խնդիրս ծած լինելոյն։

Պահել ե երիդ, զի յորժամ բազում բայք գան ի միասին, խնդիրն ծածագուհին հետևի. որ, Եղեալ անձինք օրհնեն և գոհանան զոյ զերծեալ ե ի վերտանգից։ Եփես. Ծգ. 12։ Որ խնդիրս բայիս՝ որ պատմական հոլովդ չեն եղել ե ըստ բնութեան այնր բայի՝ որ մծած ենի, այն ե՝ բայս գոհանալ. և ոչ այնր՝ որ հետ ե ի նմանել, այն ե՝ բայս օրհնել։ Ըստ այսմ ե և ի սովին։

*Ածեցաւ և եռես զինքն լի տկարութիւն։ Եղիշե. գ։

*Ելորհուրդ արարեալ... Հարցին և քննեցին և ի վերայ հասին մտացն անշարժուն. ի նոյն։

*Ի ներակացու ասէ լինել բանին վիճպուն. որ ուսանել և գիտել և սպասաւորել ածելոյն օրինացն քարոզութեան։ Ղևոր. Ընդհանր. առ Եպիսկոպոսս։

*Ոչ կհինել բարւոյն ղչարն՝ որ զսպիլ, և զորս ի նմանել սերմանեալ զմեղս՝ առել և ի բաց դաւնալ։ ի նոյնն։

*Ասել և աշակերտել (ղուկաս) ածելոյն պօղոսի՝ որ նորին նմանութեամբ՝ ի լաւագոյնս յառաջիկ։ Եփես. յառաջիկ։

Նայց երբեմն՝ այլ սակաւութիւնք հետադոյն բայիս հետևի խնդիրն. որ, Ելոհն զնացին գնալ, ղուկ. 23. 26։ Որ հայցական հոլովս պիտ ոչ ե լեալ խնդիրս այնր բայի՝ որ մծած ե նման, որ ե՝ գնացին. այլ՝ այնմ, որ հետևի ե ի նմանել, որ ե՝ առին. ոչ ըմբռնեն ասէր առնել զնա և զնացին։

Ըստ այսմ ե տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

* Օրհնեմ տուրս հաւատացելոցն շրջիկ ժողովիդ։ Եղիշե. ը։

*Հարձրացուցիք՝ մի անխոյեք՝ զբերեալ ձեր։ Ղևոր.

*Ի երձոյր անյայներ զգուշանդն։ ոկ. ի ծննդ. Ծած. 15. 25։

*Ոչ ե՝ որում ես թացից զպատառն և տացս։ յովհ. 13. 26

*Ոչ պա յեսկար երդմանց՝ միմեանց կնքեալ տային։ որ կնքեալ զյեսկար երդմանդ՝ տային միմեանց։ յովհ. կնքեալ։

Պահել ի ե երբորդ, զի յորժամ բազում բառք նախադրիւ լինին խնդիր բայի, նախդիրն դնի ի վեր ամ խնդրոց։ որ, Ըս այսպես մահաշունչն հարաւահողմ

խաբէուԹիւն զանձինս նոցա մատնէր ՚ի բանտ և ՚ի կապանս և ՚ի պատիժս մահու։ յովհաննէս կոչ։

*Ա իրաւորեալ խոցեցաւ (մարդն) ՚ի հոգս և ՚ի ծուա փըս, յաշխատուԹիս և ՚ի քրտունս ցաւոց։ ոգեղ։

*Ո՛ տեսանելիս և լսելիս և լեզուս՝ և զմի անդամ խրատեցէք ՚ի բարիս շարժել, և ՚ի չարիս անա շարժ մնալ։ ղևոնդ. քնդհանր.. ոս փհհոնայս։

*Ա՛նդ տեսանէր լերկիրն աւետեց, լՀՆ կենդանեաց, լեառն արբունեաց, լօԹևանս լուսոյ, լբուրաստանս ծաղկեալ երկնաւոր անկոցն, լժողովս անդրանկացաց, լպարս հրանիւԹիցն, ևն։ խորէն. հ-նիկ։

*Ո՛ իմաստուԹիւ ևլքաջուԹիւ և լբարի յիշատակայ անփոյԹ արարեալ (արտաքազդ որդի տիգրանայ՝) ծառայ և ստրուկ որովայնի լինելով՝ արդարև զաղբիս մեծացուցանէր։ խորէն. ե. 21։

*Պահէին ՚ի տեղւոջ հանգստեան մեռօրինակ այսը դաղարման՝ յաներևոյԹ մտածուԹեց, ՚ի մանաւոր սխալուԹեց, ՚ի մեծագոյն գայԹակղուԹեց, ՚ի փոքրագոյն ոտնառուԹեց, ՚ի խաբեբայ չար ձանձրուԹեց։ նար. ղա։

*Ի՛նդ ոսկերիչս և ընդ արծաԹաձոյլս հիւԹիկ։ էմա.15.6

*Տ՛ըդ ատ արքայ հայոց մեծաց՝ ոս մեծամեծս և ոս իշխանս և ոս նախարարս և ոս դործակալս և ոս այլ մարդիկ, որ ԷՀ լիով իշխանուԹ ԷՔ՝ յաւանս և ՚ի շէնս և ՚ի գիւղս և յագարակս... ողջոյն։ ագաԹ.

Ոսկ երբեմն՝ այլ սակաւ ուրեք դնի ՚ի վէր առաջնոյն միայն. ՚ի, *Ա՛յս խօսիմ զարդարուԹ և իրաւունս փրկուԹ։ փոխանակ ասելոյ. ես խօսիմ զարդարուԹ և զ իրաւունս փրկուԹ. էսայ. 63. 1։ Ի՛նչ այսմ ՚ի տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ա՛յ ետես զփողարսն և անբոխ յոյժ։ նար. 9. 23։

*Ի՛ սմանէ ուրն զծնանիլ և սնանելն։ նահայ. 18։

*Ի՛ բաղում հնազանդուԹէ և մեծերմական ծառայուԹէ համախոհուԹ ղինքն արքային սպատայ քերԹ։ յովհ.կաթ

*Ա՛ՀՀ ապաքէն ընդ հովիւս և վերակացուս խօսի։ գովհ.ոս

*Ա՛յս դիւԹս և կախարդս և դևս հատուածեսՀ ըզմարմինս աւդջացուցանել։ ճառընտ։

Ընդեմն ևս՝ այլ դուն ուրեք դնի ՚ի վերայ յետնոյն միայն. ար, «Ած ցնա Թագ և պատմուճան և գնա առնին զիւր փոխանակ ասէլոյ, Ետ ցնա գԹագ և զպատմուճան և գմատանին իւր. ա. Տիմ. 6. 15։ Ըստ այսմ է և ՚ի սոսին։

«Ընծից ՚ի վերայ քո վիշտս և զնեղուԹիս սուլոյն։ Գէորգ.10

«Ած անձն իշխանուԹե արարածոյս երկուս դաստիարակս՝ ոմն որդւոց սպառնալիս և պաւետիս յոճախ. է։

«Երէայքն... ոչ ունին տեղի ապաստանի՝ ոչ տաձար և ոչ զօրինացն մխիԹարուԹիւն։ անանիայ. Վարդապետ։

«Աուտէին բազում արծաԹ և ոսկի՝ զգենս և զպարդս։ Եղիշ. է։

«Ակսան առաքել նմա հայոյս և արմաւ և ձկԹ և գլաս մեռեալ պէտս։ Վրք. հրեշ. պ։

Գիտելի է չորրորդ, զի եԹէ խնդիր բայիւն ևս ունիցի զխնդիր՝ եդեալ նախ քան զինքն, և կամ զայլ ինչ բառ, նախդիրն հասարակօրէն դնի ՚ի վերայ նորին, այ՚ի վերայ խնդրոյ խնդրոյն. ար, Ո՞յ որովայնէ մաքրեալն զարդարեսցէ օԹեւան քեզ տէր։ Նաղում։ Ուր տաւդ՝ պ, որ է նախդիր բառիս տարբերի՝ եդեալ է ՚ի վերայ խնդրոյ նորա. այ ՚ի վերայ բառիս յորոց ջնին՝ վասն նախադասելոյ նորա քան զտարբերին։ Ըստ այսմ է տեսանել և ՚ի սոսին

«Պարծեցուցանես ՚ի պայծառուԹիւն քումդ տեսակի գքեւ պանծացեալսն։ այ զպանծացեալսն քեւ. Նար. ղէ։

«Որ բանիւ միայն ունի գառ ՚ի յԱծ խոստովանուԹի, այլ ոչ գործով, այնպիսւոյն հաւատն մեռեալ է։ այ որ բանիւ միայն ունի զխոստովանուԹիւն առ Ած ևս, այնպիսւոյն հաւատն մեռեալ է, ընդհակ. ընդհանր։

«Ո՞չ ՚ի քոյդ լրուէ ՚ի մեզ փրկուէ և օծելուէ գերազնագոյնս նախաղեկուցեր։ այ նախաղեկուցեր զփրկութեանն, որ եղև ՚ի մեզ ՚ի քոյդ լրուէ. Նար. ղէ. կամ. ղԳ8։

«Ընկալաք մեք գառ ՚ի յայ հաստատեալ ԹագաւորուԹեդ գրաւորական հրամանս այ ընկալաք և մեք զգրաւորական հրամանն Թագաւորուեդ հաստատեալոյ առ ՚ի յայ. ընդհակ. ՚ի ընդհանս։

«Սիրոյքն չարի՝ օրինակ չարուԹե առնուն գառ ՚ի

մեծամեծաց եղեալ պատուիրանազանցութիւն։ Այլ ըստ պատուիրանազանցութեանն եղեալս առ ի մեծամեծաց. ընդհանուր առ էլեհոնա։

*Օ՜ի իմասցիս պառ քեզ պարզամտուհի իմոցս խորհրդոյն։ Այ իմասցիս զիմոյ խորհրդոցս պարզամտութեի՛ որ առ քեզ. խորենացւոյ. հատոր. ա. գլուխ. ճ։

*Տարածել զանձն իմ առաջի՝ ոչ՝ի մահ զլորմանն ցուցից կերպարան։ Այ ցուցիս զկերպարան զլորմանն՝ի մահ. Նորեհմոյ. ի բառն. լբ։

*Ոչ՝ զողջ՝ ոչ զորս յողջոյնէ են, այլ զբիւր ախտիւք հիւանդացեալս ասիցէ։ Այ զհիւանդացեալսբիւր ախտիւք. ընդհանուր. ի նահանգս։

*Ոչ՝ մի զի՝ զոր լիցի նախայօժար կամաց առեցաք ըստ հոգևորն խաղաղուի՝ զրկեայ ածի, և՝ ի մարմնավ ըստնոյն ունելոյն։ Այ յունելոյն զինչ մարմնով. լմբ առքնո։

*Վկենդանացոյց յառանց զղջանալոյ՝ի մեղն վարակելոյ Այ կենդանացոյց զմեզ՝ի վարակելոյ՝ի մեղն առանց զղջանալոյ. լմբ. առքնո։

*Ոչ՝ թէ ամբարես պառանց հաւատոյ գործոցս իմ չապրիս, մեռանիցես։ Այ զգործոց իմոց չարիս՝ որք են առանց հաւատոյ. Նոբեկ. հբ։

*Ոչնդուէ առնէ պ՝ւասն քո աղաչանս։ Այ զաղաչանսն՝ որ վասն քո լմբ. ի Ռէհ. պոա։

*Ո՜ընդ յծով կացեալս՝ յծադիրս բազմաց և հարկապահանջս կացոյց։ Այ զկացեալսն ընդ յծով. Ներ. ա. 23։

*Ոչ՝ ազատանին օձունն պ՝ընդ հոգւոյն մեզ չարմարէ վերբառին ծնունդ։ Այ չարմարէ մեզ զվերբառին ծնունդն ընդ հոգւոյ. յովհաննէս. Ա՝ճառ. պ։

*Պետրոս սեր կարծեր պ՝ի վէր փրկչին մեռանելն։ Այ զմեռանելն՝ի վէր փրկչին. լմբ. սաղ. 118. 27։

*Ոսկր ընկկնի ասայելոցս։ Այ ոսկր յասայելոցս զկնի. լմբ. սաղ. 22։

Ոսկ երեմն դնի՝ի վէր երկուց կամ բազմաց ևս. ընդ.

*Որք պառ՝ի քո՛ պ՝չարչարանս յանձն առնել համբերեցիք զի ծածկեր հայրապետութ։ Այ ընդ ի բառն. ճծբ

*Ո պվիսառակի հօր հոգւոյդ պտաճարն պառ՝ի քէն հովանացեալն այսօր հանգուցեր՝ի լոյսն անմահացոյց՝ի Նոյն. յէ։

*Ա՛ի գնելոյ ականին գործոյ միայն պահանջել զկա-
տարումն անթերի, և զհոգեւոր գործոյ պատ՛ի նո-
ցանէն կատարելոյ ատկայթ առնել։ ընդհ. քնդհ։

*Օ առ՛ի տմահել՛ի վայր մնացեալս՛ի մերումս լը-
նել՝ մարմնի գվշտամբերութեան, այ լնլով գվշտամ-
բերութիւս՛ի վայր մնացեալս՛ի տմահէ. որ է ասել.
գպակասութիւն չարչարանաց նորա, այ քրիս՛ի՛ի մեզ
լնուլ։ յովհ. եպոստ. ա։

*Որ գ՛ի ծոցոյ հօր լուսոյդ գծագօղն, որ մարմնով
ծնաւ գքեզ այսօր փոխեցեր՛ի կեանս անսպատումն։
շարակն. ձէ։

*Որ պարարչակից հօր գ՛ի սկզբանէ պբանն ամ-
յորովայնի քումմ կրեցեր։ ՚ն նոյն. ծ։

*Օ գայցուցեալ մեզ գհոգեւոր չափ գհոգն։ յովհ. կա։

*Այսմիսի.... աստէն իսկ՛ի սկզբան մերոյ գործա-
նութեանս գվասն նոցա կշտամբութեան յարմարել
պբանն։ խոր. ա. 2։

*Օ՞րինչ ես գիմ յաւելից գվիրացն պբժշկիչ պա-
տուիրանս, այ գրինչ ես յաւելից ասել գիմ պատուիս
բանս բժշկիչս վիրացս։ եփնոպ. ծէ. 29։

Հայսպիսիս՝ ուրեք ուրեք նախդիրն դնի՛ի վր՛ ներ-
նայն միայն, այ՛ի վր՛ բուն խնդրոյ բայից։ ար. * Օ՞ի
կածիս և աշխարես անգիտանալով առ քեզ գնգեալն
յայ այ՛ գբղեալն առ քեզ յայ։ ՚ի ճառ՚ընդ։

*Ա՛ն՛ի ծանրութիւնէ մեղաց պաշխատել ապահովեա
ողորմութիւնք քոյն ծոմագիրք։

*Ա՛ի յատահութիւնէ պտացեալ ինչսն սիրեցեալքդ աղ-
քատաց։ ասրփ. յոփ. ծ. յորդ. ՚ցեռոփգ։

*Օ՞նուագն առաւել յարգէ՝ (ասծ) քան՛ի յաւելորս
դաց պտալն։ նոյնն. ա. պետ. յորդ։

*Ա՛ՀՃ հոգի է՝ ասաց տրն. և երկրպագութեամբ ո՛չ
զպարանոցի խնդրէ կորացումն, կամ գծնկաց մաճու-
ցումն, կամ ձայնի բարբառումն, այլ՝ հոգւով և ճըշ-
մարտութիւնէ պերկրպագանել։ լամբ. պղծն։

*Օ՞դ՚այն կացցեն խորհրդոց և բանից և գործոց, զի
մի խայթեսցէ դարանակալ օձն, և խափանեսցէ ըն-

պղնաց սրբուհե և արդարուհե։ յոճախ. ՀԳ։

*Յիւրաքանչիւրոց ծայրագունիցն պիջկինն կալաւ իւր վայր բնակուհե։ ՚ի գէրս. պէտոյէց։

*Ընդերկիւղուհիք գնան, և օրինացն ոչ պհակառակին գործեն։ ղնորհ. Լուղ։

ԳԼՈՒԽ. ԻՆ.

Յաղագս ԼՂՆԷԼՈՅՆ ԲԱՅԷՑ։

(որ ինչ ասացաք զբայից, և զխնդրառուհեանց նոցին, զայն ոմ պարտ է իմանալ և զանդրևուհից, ըստ որս և զդերբայից, ըստ որումն են բայք. ոչ յայտ է օրինակաց եդելոց ՚ի վերոյ։ Ոչ կայ զգաս լինելոյ սոցա անուն բայի և խնդիր բայի՝ խոսեցաք ՚ի գլ. ԺԹ. և ԺԸ։ Ասա մեզ այժմ խօսել ըզսոցանէ՝ ըստ լինելոյ սոցա խնդիր բնուհեանց, և ըստ այլ ինչ մասնաւոր ծանօթուհեանց։

Ասդ՝ սոքա, անդրևոյնի բայք՝ բազում անգամ լինին պատահական և երկրորդական խնդիր բայից իւրեանց զդերբայ, զորուհիք ունելով զնախդիրն ՚ի կամ ա՝ ՚ի, ՚ի տրական հոլովն. որ, *Առնանայ տիրել, և զօրանայ յաղթել։ Էգնապ. յա՝ա՛ջ։ Աւր պէտէն և խընդիր բառնալոյն, և յաղթելն՝ պօրհնալոյն, իւրք դերբայ. որոց նախդիրն եդեալ է զօրուհիք. ոչ միայ ասէր. բայց նաև այ ՚ի տիրել և զօրանայ առ ՚ի յաղթել։ Ըստ այսմ է և ՚ասոնէ։

*Հպաւորիմ դաշն հաստատել և ուխտակորոյս արտաքս մերժիմ։ յն առ ՚ի հաստատել զդաշն. նաւ. հա։

*Որ ՚ի ոք սովորեցուցեալ ՚ի կրօնաւորաց զնզուռ իւր՝ կամ ընթանալ ՚ի զուր զումեքն, կամ անիծանել վայրապար։ յն ՚ի չարախօսել կամ ՚ի անիծանել. ղնորհ. ընդհանր։

*Ոչ խաղաղուհեն ժողովեալք՝ զխաղաղուհին խնդրել՝ խուճապիմք և խռովիմք։ յն ժողովեալ ք առ ոճ խաղաղուհե՝ առ ՚ի խնդրել զխաղաղուհի՝ խուճապիմք և խռովիմք։ յովհաննէս. էմոպ. ՚ե։

*Յժշկէ բանիւ և հրամանաւ ՚ի բացուստ, ոչ զորդի Թագաւորազինն...զի ցուցցէ, Թէ ոմի բաւական է՝ ոչ և կամի՝ հէդոնյոնէ։ յն բաւական է ոմի՝ առ ՚ի կեցուցանել՝ ոչ և կամի. էգնապ. Ժգ. 12։

*Զոյգ և կուրուկն ոգւոց՝ զոր եկն նա լուսաւորել։ եկն լիգ. ը. 19։ Օ այսմանէ սկսա և ի Տաճն ք. գլ. ի. երես 234։

Ընդհանուր անուանիւ բայիւ՝ մանաւանդ չէզոքակիքն՝ լինին ուղղակի խնդիր ներգործական բայից. որ, *ուսաւ առ միմեանս եղեալ (զփարիսեցին և զմաքսաւորն) ըզմիմեանս վա՛ ամբարտաւանութեն իշ չարս պատժէ. և զմիւսն վա՛ խոնարհութեն պրպրանալ վկայէ։ ղկա. ժբ. 10։ Ուր բառս ղնոան՝ է խնդիր սեռի բայիս վկայէ. և պրպրանալն է ռաղղական խնդիր նոր. իսկ վասն խոնարհութեն է խնդիր պրպրանալոյս։

*Ջնծացեալ բերկրեցաւ (արքայն պարսից) կարծեցեալ զգիտեն հաւանել նմա յօդնականութի։ եղ. ը. Ուր բառս զգիտեն՝ է խնդիր սեռի կարծելոյն. իսկ հաւանել յօդնականութի՝ է իբր ուղղական խնդիր նոր։

*Ամէն այլ ինչ այնք ուրախացուցանէ զմեզ, ոչ յոյժ առատանիցեն զոգիս մարդկան՝ ի խնամս տեսչութե իւրոց վայելելոյ և ուղղութես առնել, և արդարութես գործել։ առգ. ա. պէտ. 6։ Ուր բառս զոգիս մարդկան՝ է խնդիր սեռի բայիս պետանեցն. իսկ վայելելն՝ ի խնամս, և առնել ուղղութես նմ, են իբր ուղղակի խնդիր նոր։

*Որքան տեսանեն Թշնամիք մեր (յն դևք) զհոգի մարդոյ ելանել՝ ի վեր՝ և յորել առ ինձ, զժուարին և արտմին. վարդ հարց. ք. Ուր բառս զհոգի մարդոյ՝ է խնդիր սեռի բայիս պետանեն. իսկ ելանելն՝ ի վեր, և յորելն առ ինձ՝ են իբր ուղղական խնդիր նորա։

*Զինչել ասեն զիրք զինձ և պարծանս։ գրիգոր վկայողն։ Ուր բառս զինձ՝ է խնդիր սեռի բայիս ասելն. իսկ նմն. ջնջն և պարծանս են իբր ուղղական խնդիր նոր։

Յատ այսմ լինին բազմ ուրեք և անուանական բայքս լինել և գոլ. և այս յաւելու ի ներգործականս. որ, *Ես գնի՝ ի նմանէ լուսանել զլինելդ[ուն], և անձուկ զինանապարհն՝ որ տանի՝ ի կեանսն։ ղկա. ժգ. 23։ Ուր բառքս պետանեն զինանապարհն՝ են խնդիր սեռի բայիս լուսանել. բառս ինամն՝ է բացառական խնդիր նոր. անուանական բայս լինել՝ է ուղղական խնդիր, իսկ նմէն և անէն՝ են ուղղական խնդիր լինելոյն.

*Ամէն ևս մեծամեծս զինք յանդիմանել լինել։ ղկա.

ՃԳ. 1. Ուր բառս պնուտ՝ է խնդիր սեռի յանդիմանելոյս լինելն ուղղական խնդիր նորա։ իսկ այլոս ՃԺ-ումէղոն է ուղղական խնդիր բային լինել։

*Ոչ կայեաց իմաստանագոյնս լինել զգուշութեան հնարս փրկելոյ կուռն՝ քան զայնս, որոց և ոչ մի ինչ փոյթ եղև վաս հնարից փրկուել։ Ճգնաւոր ԺՊ. 8։ Ուր բառս պՃՓոշոն՝ է խնդիր սեռի բային վհատեաց։ լինելն՝ ուղղական խընդիրն նոր, նմանութեանն՝ ուղղական խնդիր լինելոյն։ իսկ ՃՈՒ պՃոսն՝ խնդիր նմանութեանն։

*Յորժամ հաւատայ ոք զՅԺ-ն լինել տեսող, զիարդ ԺՊ-ը հի՝ կամ խօսել ինչ, կամ գործել կամակար մօտ ըզ չարութիւն զնորդ քնդհանր։ Ուր բառս պՃՓ՝ է խնդիր սեռի հանութեան։ լինելն՝ ուղղական խնդիր նր։ իսկ ընդունելութիւնս պՃոշ՝ ուղղական խնդիր լինելոյն։

*Հաւատացուք քառութ լինել զնոյն մեղաց մերոց։ լսէք ՝է ՃՈՒ պՃոսոս։ Ուր բառս պՃոյն՝ է խնդիր սեռի հանութեան։ լինելն՝ ուղղական խնդիր նր։ հանութիւն՝ ուղղական խնդիր լինելոյն։ իսկ ՃՈՒ մեղաց մերոց է տրական խնդիր հանութիւն լինելոյն։

*Նա խաչեալ զիետասաք զարի սկայազօր ախոյանն զերեցիկ զհայկն գուլ որդի Թորգոմայ։ յովհ. հոմ։ Ուր զՀայկական հոլովս պարք ԱՀայազօր ախոյանն գերեզ ՃՈՒ զՀայկն՝ է խնդիր սեռի բային նմանութեանն գերեզ գուլն է ուղղական խնդիր նր։ իսկ բառս որպէ նորգհամայ՝ է ուղղական խնդիր գուլոյն։

*Ո՛ի ազատ յամենեցունց յայսցանէ տրամագին և տաճանաւոր իրաց՝ զուրախացուցանիցէն զմեզ Հաւատամք գուլ զերկիր։ յովհ. նմաթ. ին։ Ուր գուլն է ուղղական խնդիր հանութեան. ոյլ Թէ ասէր. զերկիրն կենդանեաց զուրախացուցանիցէն զմեզ՝ Հրետամբ գուլ ազատ յամենեցունց յայսցանէ։ ՃՈ՛ի տրամագին և՛ ի տաճանաւոր իրաց։

Յայսպիսի բանս՝ Հայկական հոլովք՝ որք դնին իբր խնդիր սեռի ներգործական բային, համարին լինել և զորութիւն անուն բայի անեղական բայիցն՝ որք դնին իբր ուղղական խնդիր։

Ա. Զգենուլն խնդրոյ բայից։

Ընդհանրական բայք բազում անգամ՝ ի բազում տեղիս լինին արդելիչ խնդրոյ բայից, իբրեւ՝ եւ առաջ ելանել դիմաւորք բայի՝ արդելուն զխընդրատուն նորա. զի ինքնին լեալ խնդիրք բային՝ ինքեանք առնուն զխնդիրն ըստ պահանջելոյ բնութեանց. ոյր, «Որ խոստացար փոխ զինեա՛կա՝ նոյն արքայութեանն երկնից ե՛րանելոյն պետրոսի։ շարժ. ծն. Որ անընդունիցէ բայս փոխ՝ եւ առաջ ելանել դիմաւորք բայիս խոստոյպ՝ լեալ ե՛նդիր իւր խնդրոյ, և արդելանել զխնդրատուն նորին։ և ինքն ե՛ առեալ խնդիրս սեռի զբառդ՝ զինեա՛կա՝ արքայութեան երկնից. նաև խնդիրք բնութեան, զբառդ՝ երանելոյն պետրոսի։

Այլ գիտելի նախ. զի արդելիչ խնդրոյ լինին նախ՝ ներգործական անընդունիցէք՝ ներգործական բայից. ոյր, «Խնդրէ ընդունել զպատիւն իւր փրկչականս այս մեծ օրս յովհ. էմոտ. և Որ ներգործական անընդունիցէ բայս ընդունել՝ ե՛ արդելիչ խնդրոյ ներգործական բայիս խնդրէ. և ինքն ե՛ առեալ խնդիրս զբառդ՝ զպատիւն։ Նոյնպէս։

«Նմանէ ո՛չ կառավարդ յարդարեսցես պատրաստել ինձ հետս ձանապարհի....վիհ ե՛ ինձ խորոց։ նոր. ծ։

«Ընդունիս մեր սիրէ ծածկել զմերկութիւն։ եղեկ. խ։

«Նմանէ ոք կամիցի գործել զառաքինութիւն, ո՛չ ե՛ պարտ կամիլ՝ նմանէ առ ժամայն ուղղեսցէ. վասն զի ո՛չ կարեն վերստին հարցն. ե։

Նոյնպէս՝ չէզոքականք՝ չէզոքականաց. ոյր, «Հսկեսցուք ձանապարհել ընդդուռն։ վերստին հարցն. ե։ Որ չէզոքական անընդունիցէ՝ ե՛ արդելիչ խնդրոյ չէզոքական բայիս հնչեցո՛ւ. և ինքն առեալ ե՛ խնդիրս զբառդ՝ ընդ նեղ դռան։ Նոյնպէս։

«Հաւանեցաք անցանել սակաւուք և ընդ կարգ բանից պատերազմացն։ խոր. ա. 12։

«Յորժամ վերին իմաստութիւն խօսի, խափանե՛լ իմաստութիւս այս զիաղդ կարէ տրտմանալ։ եփես. ե՛. 1։

Նոյնպէս՝ ներգործականք՝ չէզոքականաց. ոյր, Յանկ դեգերիս պատճառս հնարից խոսմ փըրկութեան։ նոր. լ։ Որ ներգործական անընդունիցէ

պատրաստել՝ է արգելիչ խնդրոյ չէզոքական բայիդ տեգերիս։ Ի՛ստ այսմ է տեսանել և՛ի սոսին։

*Գնաւ ջանայ գործել զբարիս, և մի՛ երկնչիր՝ի տկարութենէ քումմէ։ Վրդ. հարց գլ–կ. է։

*Այն պղերգ յամ դործս արդիւնե...և յանդգնին ոտ զանձինս յառաջնորդուն եկեղեցւոյ։ ընդհ. ընդհանր։

*Ա՛յլ դանդաղեսցուք. մանաւանդ և փութասցո՛ւք՝ բծղկել և բծղկել լմբ. ոտն։

Ջորդորդ՝ չէզոքականք՝ ներգործականաց. ե՛ր, *Ա՛ոմ ոչ ակ աղաչեաց Տ ոնել՝ի պարգևական երկիր։ ոտրգ. յոհ. 2։ Ա՛ւր չէզոքական աներևոյթս Տ ոնել՝ է արգելիչ խնդրոյ ներգործական բայիս ոգևչեաց։ Ի՛ստ այսմ է տեսանել և՛ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ընդաքինուն հանապազորդ՝ի մեզ խնդրել բնաւինաւոր յովհաննէս ևմոտոտեր ա։

*Ի՛նարեցեր...ո՛չ լինել՝ ոչ միայն մարմնոյ, այլև հոգւոյ, և հաձոյ ա՛յ։ լմբ. ոտն։

Գ՝իտելի է երկրորդ, զի երբեմն աներևոյթ բայն՝ չէ նի արգելիչ՝ խնդրոյ սեռ իմիայն, և ոչ խնդրոյ բնուե. ե՛ր, *Ասա մեզ ոտնել զարդ ասուն ձշմարտուե։ ժամ. գէտ։ Ա՛ւր աներևոյթ բայս ոտնել՝ արգելեալ է զխըն դիր սեռի բայիս՝ ուս՛ու. և ոչ զբնուեն՝ որ է բառս ինչ։ Ի՛ստ այսմ է տեսանել և՛ի սոսին։

*Վարգ բանիս բերել ինձ խոտնել ընդ ձայն աւետեացս բողոք գուժիս։ Ոսկեհոսկ. ՚ի ըոտն. ընդ։

*Ա՛յլ արդ Հաուլացո՛ ինձ ղղել ուրեք։ խոս. գ. ՁԿ։

*Ա՛տաման ցուցանէ խոտոնել ՚ի ընտասակար Ձանապարհն, և զխաղաղն գնալ պողոտայ. ոտրգ.յոհ. 9։

Գ՝իտելի է երրորդ, զի երբեմն արգելիչ խնդրոյն նախադասի դիմաւորբայիդն. ե՛ր, *Ոչ ոտնել փութայր ըզկապ միաբանուե սիրոյ նո՛ր։ յովհ. հոմ։ Ա՛ւր արգելիչ խնդրոյն՝ այն է հոտոնելն՝ նախադասեալ է բայիս գոհ ևայր։ Ի՛ստ այսմ է և՛ի սոսին։

*Ո՛ ո՛րպէս ոչ և զդատաստանս եկեղեցւոյ լուծանել փութան բռնութե աւագաց։ ընդհ. ընդհանր։

*Ա՛յնել խնդրեր զանձաւաւամ կուսուե բոցատերև վարդն։ խոտն. նեղբ. հոմ։

*Ի՞նու՞ր զայս խնդրեն ՚ի մէնջ, զի ընդ ինձ՝ պարտ հաճել
ըստ այսմ ոմն դրիգորիոս եկեղեցի յոհաննէս։
*Ասէ խնդրելն՝ վճռել ինչ ոչ ունիս։ Յովհան. ժդ.24։
*Ոչ զգուշ ոչ ունիս, որպէսզի ասիցես։ Յովհան. գ 3։
*Ո առ ՚ի չինեն անիծեալն օրհնել մաղթեաւ։ Յոհ.ծէ։
*Յաղեցանել զնոսա պատրաստեցայ, քան զի թէ սատակել
Յովհան. իե։

Այս երբեմն ևս՝ խնդիր արգելչին նախադասի քան դրդմանաւոր բայն, որ անկանի ՚ի մէջ արգելչին և ՚ի մէջ խնդրոյ նը. պր, *Ո տիեզերս բաւեցին ընդունել զբանս հոգւոյն սրբոյ։ եկեղեցի յոհաննէս։ Ուր խնդիր սեռի անելեալի բայս ընդունի՝ որ ի արգելիչ խնդրոյ, եդեալ է նախ քան զդրմանաւոր բայս բաղեղեան։ իսկ խընդիր բնաւին եդեալ չկայ։ զոր մարթի երբ դնել այս պէս։ բաւեցին ընդունել զտիեզերս զնորհօք հոգւոյն սրբոյ։ Այսու այսմ է տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ո՞անգիտս ՚ի հաւատացեալոց յինքեանս հնարին յոհաննէս։ յովհաննէս։ նմոսթենէսի։ ծր։
*Ուր զուրախականսն ոչ փախուստ գոհանիլ՝ արտմակատնացն... հանդիպեսցին։ Յովհան. ՚ղ։
*Ո առաջիկայ ձերհս, որ ՚ի վերին գաւառն տանի ըզմեզ, փութասցուք վճռել։ ոմք. յոչ. ե. յորդ։
*Նա այսպէս զմահ ընկեալ՝ զբարւոք պատերազմին զընթացսն ըզձային ընդունել յովհ. կթ։
*Յինքն զթագաւորութիւնն հնարէր Յոհաննէս։
*Նիհ իսկ ոչ ոք կարէ դնել ընտրել օրինաց ՚ի ՚ի նէ։
*Ոչ՝ ըստ աշակերտս՝ վէմսին ջանալ նմանիլ լմնէ. ոմքն։
*Նդ ուղիղն ախորժելով գնալ պողոտայ՝ նախ զայն հաւատասցուք, թէ մերձ է յայմն ծծ։ Յովհան. ոչը.
*Ասն կարևոր հարկի մարմնոյն՝ զհացն միայն հրամայեաց ընդունել։ Յոհ. ոչ՚։
*Արգ մեր ՚ի բաց հատեալ, հաղթիւք չարին յար մատոյն՝ սկսաւ սին սաղարթիւքն լինել։ և այլ բազումն, զորս դժուարի բանս ընդունել, և ըստ անձին ոգըրել։ Լմնէ. ոմքն։

Վասնորոյ է չորրորդ, զի բազում անգամ միոյ բայի լեալ նոյն բազմ արգելչիք խնդրոյ, որ, *Փութացաւ վաղվաղակի զօր ծաղկելն զունդ կոչել եղէն։ Ուր եր-

կոքին աներևոյթքս ևս՝ ծաղուիլը կալմէ՝ եթե արդելիչ խնդրոյ բայիս ֆո-նոպա։ Աստ այսմէ և՝ ի սոսին։

*Փափաքեր պղծոպել միշտ երկնային տեսուեցն, ոտա նալ Թևս իբրև զաղաւնւոյ, և հեռանալ՝ ծոծրակեայ պատիւ ոսկեզօծ։ ի գովեսք լուսաւորչին։

*Ինոյ ղօրուքդ կարացից ձեռնել զսուսա ի ծոյուքդ դի ւաց, և ընծայել քեզ ժողովուրդ սեփական։ ինոյնն։

*Նախ մարդիկ խնդրեցին ոնել գօծ, և գնթել զաբարիչն իւրեանց և գնախանձնամիչն։ լամբ. կոսպ։

*Այսպա և դուք պարտական էք անախտ սրբուքե և մա քուր հանդերձիւ՝ ի ներքս մտանել և առագաստին հար սանեաց և սեղանոյ փեսային ծրժանալ։ ոսկ. ա. պետ. 3։

*Ընկայք փուխտասցուք զանմահուն խորհրդոցն ձրնել պատուղ և զծծ աղգեաց յարուն բոլոր հոգոյ։ կոչ.հոխ։

ԳԼՈՒԽ. ԼՕ։

Յաղագս Ներքոյեայ։

Երբայք են աներևոյթ բայք հոլովել, ը իբր անուն։ Այք Թէպէտ միշտ ուղիղ զօրուն բայիւ, բայց որովհետև իբր անուն հոլովին՝ գրեթէ ըստ օրինակի գոյական անուանց վա րին։ Աստի և իբր գոյական անուն՝

Նախ՝ լինին յատկացուցիչ. ՝ի, *Որ ունի ականջս լսելոյ, լուիցէ։ Տոս. 11 15։ Որ դերբայս ընելոյ՝ ե յատ կացուցիչ ակռնջոյ։ Աստ այսմէ և՝ ի սոսին։

*Ընդհաս ժամանակ իմաստուն՝ երկրագործացդ յոռելոյ զայգի՝ զեկեզեցիքն, և ոչբելոյ զնա ի սաղարթիցն աւերողաց։ լամբ. ոսկ։ Որ դերբայդ յոռելոյ և ոչբելոյ՝ են յատկացուցիչ ժամանակի։

*Ի գոհանալոյն ապաստան լինի բարբառ։ ՝ի ապաստան լինի ի բարբառ գոհանալոյն։ լամբ. ի ձեռն. պոս։

*Ծողից ասել զպատուականելոյն հնարս։ ՝ի ղհնարս պա ուաստելոյս։ շնորհ. ընդհանր։

Երկրորդ՝ լինին բացայայտիչ. ՝ի, *Ձերկոսին ղօրաւոր է՝ ի պատճէնն և՝ ի բուրվառճէնն։ գիրգ. 63։ Որ դերբայքդ՝ ի պատճէնն և՝ ի բուրվառճէնն՝ լեալ են բացայայտիչ անուանդ յերկոսին։

•Յերկուց ևս անչափուեց խոյս տալ, ՚ի լրբուէ խելագնէ լոյն՝ և ՚ի հեղգուէ և ՚ի յուսահատուէ յոմէնցն։ Խոտովեաւ ըր դերբայ քո ՚ի խելագնելոյն լրբո-ի և ՚ի յոմէնցն հեղգո-ի և յուսահատո-ի՝ են բացայայտիչ բառիս՝ յերկոցունչ-ից։

•Որ՝ իմիջ այսպիսեաւմ խորամանկուեալ թագուցեալ զայն՝ պէտ անելն տիգրանուհեայ։ Խոտ. ա. 28։ Ուր դերբայդ պէտ անելն՝ ե բացայայտիչ բառիս պայն։

Երրորդ՝ լինին խնդիր նախադրուեց. որ, •Որ կըշտամբեցայք յումեքէ վասն որոնելոյ զսպնչյականաբերմանեալ անկարգուէս։ Լամբ. կորփ. եկեղ

•Որ ուսցուք գիրս ոչ վասն ֆոդոլոյ միայն, այլև վասն առնելոյ. ծնբ. ճառ. ժն։

•Ոսկ մեք նախ քան զբժշկելն զմեզ՝ զայլս ձեռնարկեմք բժշկել։ Վարդ. հորդ. կլ. բ։

•Ոչ փոխանակ զարուեստս առաքինուէ ուսանելոյ ՚ի միմեանց՝ զայգեգործուէ հնարս վարժին անկմուտքն ՚ի հմտագունիցն։ Ընդհ. ընդհանր։

Ընդրորդ՝ լինին խնդիր անուանց. որ, •Ոչ քանզի ոչ գտայ արժանի պարծելոյ ՚ի փառս իբ սքեղն դաս... ՚ի կարգն երկրորդ դիմելոյ՝ զնմանիսն իմ յ՚շատս կել։ Նար. ոչ Ուր դերբայս պարծելոյ՝ հանդերձ խընդրով իւրով, (որ ե՝ ՚ի ի առս սքեղն դաս,) ե տրական խնդիր անուանս արձանի։ Նատ այսմէ և ՚ի սուսին։

•Ոչ եղև նոցա մարմնաւոր փարթամութիւնն, արգել և խափան քաւանգելոյ զարքայուէն երկնից, նոյնպէս և ոչ ձեզ լինելի պատճառ չարի մեծուէդ։ Եթէ կամիցիք արդարուէ վարել ընդհ. ընդհանր։ Ուր դերբայդ քաւանգելոյ՝ ե խնդիր անուանցս արգել և խափան։

•Յայտնի եր նոցա, զիոչ էին բաւական քնոհելոյ առ նա մեծուէ նոր։ Եգնաւ. ղ 33։ Ուր բառդ քնոհելոյ ե տրական խնդիր բառոհնին. իսկ մեծո-է՞ ե անուն քայի քնաւելոյն. ոչ Թէ ասէր. գերգեսացիքն ոչ էին բաւական՝ զի քնակեսցի առ նա մեծուէն քո։

•Որ եղիցին ձեռք քո յաւնուալ միայն պատրաստ, այլ՝ ՚ի պալև ՚ի գործել կղ. ծգ. 12։

Ընդերրորդ՝ լինին խնդիր քայլի երբեմն իբր բուն խնդիր բնուե. որ, •Կերեա գնելոյն սպ քում պատուիրանիս լամբ. ՚ի ռին. պաս։ Ուր դերբայս գնելոյն՝ ե

բուն խնդիր բնութ բայիս ներքո՝ ի տրական հոլովի. իսկ ասացյո՝ է անուն բայի գնելոյն. և ՀՈՎ պարսկերէն՝ է խնդիր նորին։ ըստ այսմ տեսանել և ի սոսին։

*[Հանիւք միայն և լեզուաւ ի խրոխտն փուքամբ, և յարդեանցն պակասել գառանիմք։ ասլգ. ա. պեր. 1։

*[Ամ սէց բանք յոտելոյն զգուշացուցանեն, ասելով։

*] բազմապատիկ հիւանդութիւս կարօտացաք մարդասիրիդ Քրիստոսէ՝ զցաւս մեր։ ղեր. էն։ [Ուր դերբայս բայս Քրիստոսէ՝ հանդերձ խնդրոյ իւրով՝ է խնդիր բայիս կարօտացաք. իսկ բառդ Տէրտոխէրէ՝ է անուն բայիս Քրիստոսէ՝ իբր յատկացուցիչ նորա, որպէս թէ ասէր. ի բազմապատիկ հիւանդութիւս մեր կարօտացաք, ղի մարդասիրդ բարձցե՛ս զցաւս մեր։

Նբրեմն ևս՝ մանաւանդ բազում անգամ լիւի խընդիր երկրորդական, և յաւէտ ևս պատահական, ուր

*] Քաջալերել ձշմարտութեն՝ լռեսցէ ամ կարծեցուցանող գօրութիւս դուէն ունցոյն։ [Ուր դերբայս ի Քրիստոսէ՝ է երկրորդական և պատահական խնդիր բայիս լռեսցէ։ [Ստ այսմ է և ի յաջորդսդ։

*] պահանել կարգի արդարոցն՝ պակասի և մնոտի կենցաղս այս։ ասլգ. վարդապետ. ի ձեռն. յակ. 4։

*] բաղձանալ ընչից և յաճախել մեծութեն՝ [ը նմին գօրանան և ախտք խաւարեցուցիչք։ էգնատ. ժդ. 10։

*[սաղաղութեն ներգործութե է այս, ղի հաւանեցուսցէ զնս՝ յորս հանդչի... ոչ ի ձեղանէնէն յուսահատել, և ոչ յորդորանալն պարծիլ։ լսէ. ատղ. 84։

*] կգուշանալն առաւել՝ յաւէտ [ինասեցայ. յանարատըն պահել՝ մանր խորտակեցայ. կործելով [ը ահեղն կըն մրցիլ՝ յաջն գթեցի։ նարեկ. ծե։

*[ն ի սաստկագոյնս զնա վարելոյ՝ [ռմանէ ի նմանէ ամբոխն։ խոր. ա. 31։

*[ստ որում զվատթարսն յանհաւատարիմ լինելոյն դատե, [ը նմին և զօրսա ի հաւատարիմ լինելոյն պատուէ։ այր զվատթարսն դատե ի լինելոյն (այր վա՛ լինելոյ) անհաւատարիմ։ իսկ զբարիսն պատուէ ի լինելոյն (այր վա՛ լինելոյ) հաւատարիմ։ էգնատ. ժբ. 17։

*[յգ սպառազինութեե զնախանձ իւր. և վառեսցե զարբածս ա՛ ի ինգբելոյ զվրէժս ի թշնամեացս։ էմոտ. 5. 18։

* Օ դիւահարն պնռանելով՝ ողորմիմք և արտասուեմք, և զձեզ ևս վշտացա ազաչեմք. իսկ զբարկացեալն պնռանելովՔ դժուարիմք, ատեամբ, և զղջամ զինքն արձակեմք։
առգ. յոհ. 4։

Ա.յլ ասա գիտելի է, զի բազում անգամ՝ ի գերապնծ շարադրուելս դերբայք՝ ի վերջոյ գնին՝ ի գործեականն հոլովին՝ առ՝ ի չքնաղ ընծայեցուցանելոյ զբանսն. ըր, * Ա՛ն զի որք բժշկանն (մարմնաւորապէս՝) զմարմինն և երբ բժշկեն, առ հոգւոյն բժշկուիլ շահ և ոչ մի
ինչ ցոյանելով։ առգ. յոհ. 11։

* Նոքա են անարգելք, որք զչարն երբ զբարիս ողջունեն անսագիւտ մտօք և հեթանոսական խորհրդով, զձըշմարտութիւն ոչ անիրաւութիւն առնելով լբ. առղ. 118. 118։
* Ի՛նչպէս զնա՝ի զդայականացս յիմանալիսն կանխագոյն երկնաւորին վերակոչեց հրամանն արքային, որպս զմեզ՝ի հօրն բարի խրատուց և խնամոց՝ ի մէջ ծուխս աշխարհի և շուրջ եղելոյ օձից և կարձաց նոքաւնշուլ։
* Օ դաժանականն ըբ յոկս բազնին տապալել գրուեր գկուռս կռապաշտին ոճպաշտուե շաւիղ ցոյանելով՝ ոյ առ՝ ի ցուցանել կռապաշտին զշաւիղ ոճպաշտուե՝ զդաժանական կուռսն ըբ յատակս բազնին տապալեր և գրուեր։ յովհ. ե՛առ. ձբ։
* Ո տանջին օրինակիւ սոքա հեղգուլճեն մոճարեղով զանխ՝ (կամին, կի) տագնաւ և զատատագղն գյաղթուլ ըբեն առնուցանն՝ ի գլուխս զսակ թագընկերց առաւելով՝ ըբ ըթե թագառուբ լինելով։ Նոյնո։ ը։
* Ա՛ա աջողն ընկրկեր՝ զանհպելն կոյսն առ ինքն ձգելով. և ահեկաւն առ նպատակն զնա տաղնելով խոս.հովի։
* Ո՛ւ ոմանք խոյս տուել փախչելին յահէ անօրինացն, տարաշխարհիկ՝ ի հայրենի գառառացն լինելով։ շնորհ.
՝ի վերս սրբոյն առգիս։

Գիտելի է և՛ս, զի ներգործական դերբայք երբեմն փոխանակ հայցական հոլովի առնուն զհնդիրն՝ ի սեռական հոլովին, որ համարին՝ այն ինքն ըբ ինքն յատկացուցեալ։ ըր, * Ո՛ւր յոլսեսի յերկրին եգիպտոսի ոչ՝ ի պահել շաբաթս արդարացաւ, այլ՝ ստուգութբ իւրով արդար կոչեցաւ։ ՏՔբ. ձբ։ Ո՛ր դերբայս՝ ի պահել՝ առել և փոխակ հայցականի զսեռական հոլովիդ՝ շաբաթս։ Ո՛ստ այսմ՝ ի տեսանել և՝ ի սոսկին։

•Ա՛յդ սկիզբն արար (սբն գրիգոր) ընդելոյ եկեղեցեաց. փոխանակ ասելոյ շինելոյ զեկեղեցիս. գ՚մն։

•Ա՛յսոքանչ պահել՝ դաշինն դժրեցի. փոխանակ ասելոյ, ի պահել զսուխան. նար. ի քաան.ծէ։

•Որ ինձ լսոցդ արժանի եղեր քառնալոյ՝ ինքս գիրկս ձեր քառնալոյ զլոյսն ինձ՝ արժանի եղեր. շար. ծգ։

•Ա՛ն այնորիկ և մեք ոչ դնեմք օրէնս այսպիսի կրօնաւորաց ամենևին՝ ի բաց կալ՝ ի տնկադործուէ և յամ գոյել ապառնալոյ, ոչ վայել է աշակերտաց քոց. այլ՝ ի ստանալոյ զայս գոյս. շնորհ. ընդ։

•Ա՛յլ ունել քահանայից՝ յայլ և՝ ի միոջ հրամանաւ՝ առնոց ոչ ծանիցուն պատարագամատուցին կենալոյ՝ մատուցանել զայր պատարագն. այլ առանց զգենուլոյ զծածկոյթ պատարագամատուցին։ շնորհ. ընդ։

•Այլ զհետ այսոցիկ փլոյս՝ ի բայ խլելոյ՝ ի նոցանէ զսէր, զխնդութիւն, եւն. այլ զհետ՝ ի բաց խլելոյ զայսոսիկ փուչս. ոսկ. ա. պէտ. յ՝ Ա՛յլ պարտէ զգուշանալ յայսպիսի ոճոյ։

ԳԼՈՒԽ ԽԷ.

Յաղագս հաղորդութեան քահանայից՝ ի հասարակէ։

Ընդունելութիւնք՝ թմրի զյանգեալսն՝ ի լոյ, կըրկնակի հաճայնին՝ ըստ միմեանս։

Ասէ՝ իբր խնդիր. այր, «Ասատապարտող զքո՞ ոչ խոստովանողաց։ շար. նա։ Այր ընդունելութիւնս խոստովանողաց՝ և խնդիր ընդունելութեանս պատապարտողէ։ իսկ հայցական հոլովս կա՞՝ և խնդիր սեռի խոստովանողաց. ոչ թէ ասէր. դատապարտող այնոցիկ՝ որք զքո՞ ոչ խոստովանին. Ա՛ստ այսմ է և՝ ի սոսին։

•Տեսօղն պէտ անեղին լուսոյ. այ՛ն՝ դիտնէսխոս՝ տեսօղն պօշոսի՝ տեսանողն զլոյս անեղին։ շնորհ. հրելա։

•Խարձող՝ ելից բարձողին՝ ի շարժ. կամն. ընդ։

•Կերտող բոլոր էղելոյն՝ ի նոյն. կամն. ճղգ։

•Խնդրօղ գերելոյ խնդրեա զիս զմօղրեալսն՝ ի նոյն. ի։

•Ընդ հրաւիրօղ ձեռնոյս՝ ի նախնին ըստ դրունս ժամից երկրին կենդանեաց։ նար. ղը. ի ճաո. խուչն։

*Օ՛ինարդ ստեղից գբողին չև յայտնելոյն, թէ զմոխիրը արպես զհաց կերայ։ Նոյնն. ՝ի բառն. ին։

*Յարուցեալոյն ՝ի մեռելոց երկրպագեսցուք։ շարք. ծա։

*Տեսանիցէ ... ինչ նողկատալ ի պեսողայն։ սրգ. յոհ. 5։

*Ընդունքելի սիրելեաց (այր բարկացօղ)։ Նոյնն. յոհ. 4։

*Ընդննել զ՛ննողայց։ ոսկ. հոպոս։ 2. 9։

Երկրորդ՝ իբր ածական. ար, *Պրգելոյ տրտնջօղ.... աստիս-ուեալ աշխատօղ։ Նար. իբ։ Ասր գրգելոյն և ածական արհնջողին, և աստիս-ուեալն աշխատողին։ Ըստ այսմ և տեսանել և ՝ի տեսին։

*Ընդ պատանւոյն կենդանացելոյ՝ ՝ի վշտացելոյ ծնողին ափսիանս՝ զամենասպարտ ոգիս ընկալոյց ՝ի քէն։ յն ՝ի ափսիանս վշտացեալ ծնողին։ Նար. ծբ։

*Խարձրին վտանգք մեղս-ընդպարտեցոյս։ Նար. ղբ։

*Երկուս չերծանել կապելոցն ըստ իւր խաղացոյց։ եղիշ. ը։

*Ամողբեսուլ պասքեալ. ընդհակառակ ղեգերեալ. երասամերժ սոսկեալ. Նար. ին։

*Որում բաղձամ տեսուճ՝ իբր ՝ի մեռուճ յարուցեալ սիրելւոյ, ընդդ. եղիշ. ատ գնդրճ ընդ։ Ասր յարուցեալոյն՝ և ածական ասրելոյն։

Խակ ՝ի յարիլն յանուանս՝ բազում օրինակաւ համաձայնին ընդսոսա։ Այսր՝ իբր խնդիր. ար, *Փառաւորող զգեցոյցիչ. վերծրծնելոյն գրգիչ։ Նար. գով. հո-սւ Ասր փառաւորողին և խնդիր անուանս գրգիչ։ Ըստ այսմ և տեսանել և ՝ի յաջորդ օրինակսդ։

*Հաստիչ լճանալեաց...հալմիչ հանդերձելոյ. Նար. յբ։

*Խազումբ ՝ի լոռոյ բանին հաւատացինս։ գործ. 4. 4։

*Ակնդնորդ ստեղոյ, և լուսատու խոստելոյ։ շար. ճնբ։

*Փրկուիդ տահոյելոյ...վշտակիցդ գայլահղելոյ. երկայնամտուիդ պարոհասելոյ։ Նար. լբ։

*Ստաղաղարարք եղեն տիեզերաց, և յօդակապք ՝ի քաղաքն բաժանելոյն։ ղբ. առքն։ Ասր բաժանելոյն՝ և խնդիր անուանս յօդակապ. որպես ևթէ ասէր. եղեն յօդակապ, այն միաւորիչք՝ այնոցիկ, ուր բաժանեալ էին ՝ի տեղւոջն՝ որ կոչի քաղաք։

Երկրորդ՝ իբր յատկացուցիչ. որ, *՝ պաՀպանիչՆերի կարգ ինքն հաստատեաց. այլ՝ ի կարգ պատերազմողի էփ. ԺԲ. 8։ Որ ըստ ասելոյն պաՀպանիչն՝ և յատկացուցիչ անուանես՝ ի հոգի։ Ըստ այսմ ի տեսանել և՝ ի յաջորդ օրինակսդ։

*Նմի պետրոսի երիկամունք դողայինս եղեալ գ։

*Սէր սիրոյն ատիպէ տալ առաւել քան զոր խընդրեմք խոսիմ։

*Ձեռն քահանայ դիւրաւ յաղթեաց։ առակ. 12. 24։

*Ձետ այնք խրատու և դիտուեր ոչ՝ ի փրկելոյն, այլ՝ ի պատուիրելոյն դասու գտաք։ էփ. ԺԳ. 28։

*Տանեմ զկեալս կորուսեալսդ վերնականացն պարերգու Թէոդոս. խը։ Որ ըստ ասելոյն կորուսեալսդ՝ և յատկացուցիչ բառիդ գիտել՝ որ աստ իբր անուն դնի։

Երիդ՝ իբր բացայայտիչ և բացայայտելի. որ, *Որդւոյն մի առներ՝ ի հօրէ՝ ի ծնողէն իւրմէ՝ գտանել զամենն որ ոչ պաշտեցին զհայր, գտանի գնոյն. ապա։ Որ ըստ ասելոյդ՝ ի ծնողէն՝ և բացայայտիչ անուանես՝ ի հօրէ։

*Ըզ ամեն լինելիքն խոնարհ՝ առ սիրելիս և առ առեալնս ոսկ. եփես. գ. 2։ Որ ըստ ասելոյդ առ սիրելիս՝ և առ առեալնս՝ են բացայայտիչ անուանես առ ոմն։

*Յորժամ սահմանք (պատարագել) ըզ քեզ խաչեալքս աշխարհի մեռեալքս, հարքս և կրօնաւորքս՝ և աշխարհի քարեց օրինիչքս, հրաժարիմք, խոստովանիմ՝ ըզ չեմ պատրաստս։ լմնդ. ԽՀԷ։ Որ ըստ ասելոյդ խաչեալս՝ և մեռեալս՝ են բացայայտելի՝ ի ձեռն անուանցս՝ հոգւոյ երկնաւորիս և աշխարհի քարեաց օրինիչսդ։

*Ա՛հաբան ասեն զամէնն. և սակաւ բանիւս հաւատարին բազմանդակ ասացելոցս, գոհութեամբ և մաղթանաց խոս։ Որ ըստ ասելոյդ՝ ասացելոցս՝ է բացայայտելի՝ ի ձեռն քահիցս գոհո–է և մաղթանաց։

*Տէրն յանդիմանել սաստեր այնոցիկ, որ զպարտեալս կոչն անպատուեալ՝ զոտձարն և զսեղանն, պատուեցին յոյժ զկատարեալսն առ՝ ի նոցանէ՝ զպատարագն և զսկիհն։ յովՒ. եմ։ Որ ըստ ասելոյդ քահանայապետն՝ է բացայայտելի՝ ի ձեռն քահիցս՝ պատարագն և սեղանն. և ըստ ասելոյդ պատարագն՝ է ի ձեռն քահիցս՝ պատարագն և սկիհն։

Ընդդէմ՝ իբր ածական՝ ածական անուանից. այլ այս ի սակաւս։ ըմբռնի, «Ոչ միաբանին հաւատացեալք ընդ ձաղկիչն պաղնոյ, և ոչ ընդ ածականսն՝ ընդ կապել բանաւորս ծնեալ։ ընդ։ Ուր ընդունելոյն պաղնոյ՝ և ածականն՝ ածական անուանս չպղնեան. և կապելոյն բանաւորս ինն։ Ըստ այսմ և առանձնել և ի սոսին։

*Խժականաց և անդգաստից պղծոցն զբարիս ... ի դիմի հարեալ։ հովհ. կ։

*Ընդրձեալն հպարտուն՝ կործնել գոռոզին ի յատակս մահու... յառեալ դիահացն։ նար. ըզ

*Ո գեցմ զթածդ և անօխակալ՝ անօրինելոյս մեղացրտի զնախականապատ հանդերձին ճանկոյճ։ նոյնն. ըէ։

*Ո հնչեցեալ վնասակարս պարտուց մահու՝ յամենախըն-նամ աչաց հղօրիդ մի մերժեսցես։ նոյնն. ղգ։

*Հնազանդական զդրունս խորհրդին ոչ ընդեմ եղելոյ անդր ուխտաւորացն պահելին։ յովհ. իմաստ. պ

*Ընդոտնելն հեռաւոր, և անընդհնչելն մերձաւոր։ նար. ղգ

Ինդերորդ՝ ըստ օրինակի գոյականն անուանց՝ առնուն երբեմն ածականս. ըմբռնի, «Ընդհանճար խնդրօղն՝ յամենևին վրիպի։ ղգն. ծէ. 6։ Ուր ընդունելոյ՝ առեալ և ի քաջան ածական զանուանդ անհանճար։ Ըստ այսմ և տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ո՞ի ոք խաբէութեամբ և նենգաւորութեամբ վաճառեսցէ զըստացուածս իւր անձեղ գնողացւ ընդրկ. ընդկ։

*Ընդպաճառ օյտօղ. անհրօտ զրկօղ։ նար. խը։

*Ի ուր բանիկան մտընթողիս՝ հղօր և ոչընդմատ։ նոյնն. ը։

*Ընդկալաւ վերս չբժախտագնաց բժշկելոցն։ ոսկ. ա. 11։

*Ո գնաստ արասցես զխելագրելս անձնընդհատաս։ նար. ծը։

*Խոցեալս անբժշկական, անխնամական և անկանդնացական։ նոյնն. ըէ։

Դարձեալ լինին սը ևս և առանց բայի, և խնդիր բայի, և խնդիր նախադրութեանց. ոմն ասացաք այլուր. ըստ որում և առանց բայի ի սոսին ին, «Ի լիցուք այսոցիկ բժիշկք՝ չարաչար կիզանք լինիմք։ ոսկ. յոհ. 9. յորդ։

*Ընդհասին գործ ոչ միայն պէտքանելոյն ոչ միաւորել, այլ և պիտանելոյն պատակաւ ի միասանս։ ընդհ. ըպէ։

*Յաղագս ընդունելոյ եկեալ մարմնացաւ։ նար. ղէ։

Լոկ Թէ սէր դիմարդ իբր ածական համաձայնին ընդ գոյականաց, և կամ զմրպիսի խնդիր առնուն, առասցուք ՚ի յաջորդ գլուխսդ ՚ի մանաւանդի։

ԳԼՈՒԽ ԻԸ.

Յաղագս ընդունելութեան յոգնելոց ՚ի օղ։

Որքա միշտ իբր ածական անուն վարին, ունելով ևս զզօրութիւն բայիցն՝ յորոց բղխեն. ըստ որում և երբեմն առնուն զխնդիր։ Լոկ Թէ զհարդ, յայտ լեզի ՚ի յաջորդ կանոնսդ։

Կանոն ՚Ա։

Ընդունելութիւնք ներդործականք յանգելք ՚ի օղ՝ առնուն զխնդիր սեռի ՚ի սեռական կամ ՚ի հայցական հոլովին՝ ըստ պահանջելոյ վայելչութեան տեղւոյն։

Ի սեռականն. որ, *Դատաւորք կայ գնդօղ ամին ընդդէմ ընդդէմ։ Որ ընդունելութիւնդ գնդօղ՝ առեալ է իւր խնդիր սեռի զբառդ ամի՝ ՚ի սեռական հոլովին։ Ըստ այսմ է տեսանել և ՚ի սոսին։

*Ընդար զմարդն՝ էմայօղ բարեաց և չարիս։ ընդ. էք ընդէդ։

*Աչքողաց պատուիրանին է անկ ակնունել այնմ փրկութիւն Թէ, և ոչ ամենեցուն։ Նայնն. ասղ. 118. 166։

*Օ՞ի Թէ զձեզ Հանապհիկ փոխատուս՝ ինդրօղ փոխոյն ամ...տացէ զվճար փոխոյն։ ընդդէմ. ընդդէմ։

*Այս է նախագոյակ լուսոյն ծնօղ։ յովհ. էմատա. ի։

*Փնտռեցէք արքայութիւն երկնից՝ որ առաքեալն պետրոս առաքէ ժուժկալեալ՝ քեզ խաչակցեցայս։ ղուկ. ծի։

*Ստաղաղութիւն և շինութիւն էերօղ (տիգրան)։ նարե. ա. 22։

*Օ՞րոնօղն իշոյ՝ արքայ կացուցանէր։ մատթէոս. ա՛ա աբեղեմայ։

*Որ զանմարմին պարունակօղ բանի զկրաւորակն զիմաստ հոգւոյն շնորհեցեր որդւոց Թորգոմայ։ ղուկ. ղԼ։ Որ բառդ անմարմին բանի՝ է խնդիր պարունակողին՝ որ եդեալ է մեջ անկմամբ, և է լեալ ածական գրաւորական էմատուին ոչ Թէ ասեր. որ շնորհեցեր որդւոց Թորգոմայ զգրաւորական խաստս պարունակօղս անմարմին բանի. այլ ըստ զերս՝ որք պարունակեն զանմարմնական բանս։

Ի հայցականն. ուր, «Երանի՛ թէ զոնեայ անաղան ձա-
նաչեաք, կա՛ի բժշկուի միտեաք. և ոչ՝ խորշողացն ըզ-
ձշմարտութի՛ն ընդեմ զինեաք. լմբ. պապ. Ուր հայցա-
կան հոլովս պ՚ձշմարտո՛ւն՝ ի խնդիր ընդունելութեան խորհր-
դոյ. Ի՛ստ այսմ ի տեսանել և՛ ի լսելն.

*Պարձեալ վիրաւորեցաք ի չար թշնամւոյն կենաց
մերոց, և՝ ի պատճառողէն զմեզ. խոսրով.

*Ո՛չ սիրողաց զերբաբոս մարդասպանութե՛ սպառնալ պա-
տիժս. իսկ սիրողացն՝ և զպատուիրանս պահողացն՝ ըզ-
հայրական սէրն խոստանայ. նոյնն.

*Հանգի՛ պատրաստողացն զերկնից կայան՝ դ՚քեզ եդ ա-
ւաջի բանալիք բացարան. նար. ղկ. ի՛ ճաա. խաչին.

*Վո՛ր չիմաստուն պետողաց զմարմին զեղեցիկ անբիծ
վարկանիցի, որ միով ակամբն կոյր իցէ. արգ. յակ. ճ.

*Հա՛կ պարտ վասն այսր հակառակել՝ զդրոց զօրուե՛
գնդողաց. լմբ. պապ.

Ոմանք յայսցանէ ընդունելութեց փխակ սեռականի և հայ-
ցականի՝ առնուն զխնդիր սեռի յայլ հոլովս՝ ըստ բայիցն,
յորոց բղխեն. ուր, «Ընդհերեցաք զդեր յընդհմտագրութե՛
ածաւածանողացն զքէն՝ առ մեզ. ընդգ. նեղ. Ուր պ՚էանն
դնի փխակ խնդրոյ սեռի, այ՛ փխակ հայցականի- իսկ առ-
դեղն՝ տրական խնդիր ընդունէ ածաւածանողացն.

*Ա՛յպանողս զբարեօք՝ և օգտաժողով՝ ծ՚ք. ժբ. Ուր
պ՚էանէօք դնի փխակ խնդրոյ սեռի այպանողին.

*Պատանեմ զնո՛ր թէպէտ տեսս և իմաստուն, սակայն
ոչ՝ ի սիրոյն օրէնս ձշմարտութե՛ վայելողս. լմբ. պապ.
Ուր բառս յօրէնս սիրոյն՝ դնի իբր խնդիր սեռի.

*Յաղթող ընդեմ թշնամւոյն. շար. ղկ. Ուր ընդդէմ ըզ-
նա-ո՛յնն՝ դնի իբր խնդիր սեռի.

Կանոն. Ը.

Ընդունելութիւնք նն ըգործականք յանգե՛լք ի օ՛ր՝ բաց՛ի
խնդրոյ սեռի առնուն երբեմն զխնդիր բնուե՛. և զայն՝
կա՛մ ընդ ինքեան, կա՛մ ընդ յարմարուե՛, և կա՛մ իբր երկրոր-
դական՝ ընդ պահանջելոյ բայիցն՝ յորոց բղխեն.

Ոմանք առնուն զվերջահոլով տրական. ուր, «Նախա-
պատմող մարգարէիցն զնահատհելդ քոյ երկնից. շար. ճկ.
Ուր բառս պատմողին՝ ի խնդիր սեռի ածաւածանողին.

[illegible] տրական խնդիրը նշէ։ Ըստ այմ է և՛ ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ո՛հեզ հօր ոտաղնէդ մեզ զկնեանս փառաբ։ շար. լգ։

*Խոյլ մեզ դրանն արքայուն։ գրիգոր Տգ. ոտոտոս։

*Յաձախք՝ ի գիտուն իմաստից ըստ բազմահեան դուլոյ՝ ե՛ եւ լուծին համայնից զիմաստուն։ շնորհ. հրեշտ։

*Ա՛ստանեաց զՏարսեղս զանձինս անբռնոյթ ընդ չար՝ մարմնով՝ տերանց խստասրտաց. ըստ մարմնով հանդերձ մատնեաց տերանց խստասրտաց զմատնօղս առ երս աղոթ ընդ չար զանձինս, այս է՝ զհոգիս։ լմբ. ոտ։

*Ո՛հնդքեն կաթուղիկէ եկեղեցւոյ շնորհողն զյաշխատականս զպատուական պսակ ընկալ՝ ըստ նշանս՝ մատուցանեմք զօրհներ զուն մեր ի բարձունս։ շար. ղե։ Ա՛ր բառդ նշանս՝ հանդերձ ածականօք իւրով՝ զոր են՝ պայծառ նախ՝ պատուական պճնեալ՝ և խնդիրս տեսի շնորհոս ղնս. իսկ հոս-ղնէ՝ եկեղեցւոյն՝ ե՛ տրական խնդիր նշէ. որ և ինքն լեալ ե՛ ածական բառիս՝ ինչ չրնոտոս։ Ոմանք զնախադրեալ տրական. ըստ, *Յանվախձան փոխցն հաղորդութեան զմեզ հրաւիրօղ երջանիկ նշանս։ նար. ղա։ Ա՛ր բառս պէղ՝ ե՛ խնդիր տեսի ընդունելոյս հրաւիրօղ. իսկ բառս՝ ի հաղորդո-՝ անվախձան փառաց՝ ե՛ բուն խնդիր բնութ։ Ըստ այմ է և՛ ի սոսկ։

*Պայծառացո՛ զմանկունս քո յօրհնաբանութեն ծագողն զշող լուսոյ՝ ի քեզ՝ մայր եկեղեցի։ շար. ֆգ։

*Ա՛վ մանկունք սիրեցեալք, և զսահմնս վարդապետութեանդ միշտ՝ ի ձեռս առեալ ֆփօղ։ լմբ. պոպ։

*Յերկինս՝ յուսոյ իմոյ բաշխողացողք. և մատաց միշտ զայդ փոխ ուսումն իմաստասիրօղ։ նարեկ. ոտղ. 113։

*Խաչանօղ շրթանց յառաջին ձայնիցն անոտիաժողով միաբանից՝ յայլ հրաւէր նորոգ պանծալի՝ համաբարբառ տպաւորութեամբ։ նար. գանձ հոգ։

*Սա է առ երկս դիւրս կոչող ձարտարապետ՝ և ստեղծող հանգիստ յովկ. եմոտոս. ե։

Ոմանք զբացատական. ըստ, *Օ՛տա՛ ի յերկնից ասեմ իջեալ կենսատուն կերակուր՝ զնորն ուսեալ և նորոգօղն զմեզ ի մեղացն եղծմանէ. յովկ. եմոտոս. ե։ Ա՛ր պէղն՝ և խնդիր սեռի ընդունելոյս նորոգօղ. իսկ բառս չեղծմանէ ձեղացն՝ ե՛ խնդիր բնութ, Ըստ այմ է և՛ ի սոսկ։

*Պնդեք զսէրն սէր, զերկնաւորն մարդոյն՝ ի բարի սրտէ զբարիս էղկօղնիս։ Երզն. գով. լոս։

*Ոճառ պաղեղծոյն ի հողոյ զադամ՝ ի դրախտին եպիփան. ի ներքոյ կուսին։

*Ասոյն բանիւ (դիոնէսիոս) ի յանձառն բանի լռեսողէ։ այլ դիոնէսիոս լսօղն բանից ի լսողէն զբանս անձառս. այս է՝ պօղոսէ. շնորհ հրեղէն։

*Շնօղ եւիցս հմբիւից արբծոց ի յանդոյից։ շար. ճէ։

*Յորովայնէ յորովայն երկպագօղ քումն ի նոյնն. կգ։

Ամանք զգործիականն. այր, կնոխան (եղէ... ճարտկողայն զիս ախտիւք. ոտկ. յակ. 7. յօղս։ Ուր բառդ ղէ՝ է խնդիր սեռի ճարտկողայն. իսկ ախոխդն՝ խընդիր բնոյ։ Այս այսմ է տեսանել և՝ ի սոսինն։

*Ներձրեւ լոյն անձառ խորոց պեռանօղ իմաստիւք հոգեւոյն։ ի շարակ. կնանն. կգ։

*Ընդունելի հնչմամբ բարեբանօղ հոգեւոյն Աշմարտի՝ հոյլք հոգեղինաց։ ի նոյն. կնանն. ճէ։

*Այլ այր անմաքուր, ամբարիշտ և ծոյլ...ուրօղէ մտացդ ախորժմամբ դլցելոն ամ անառակութ։ նար. քէ։

*Ընթեռ զամսեան պատուեր պատուեր ընկալաք, որչափ ևս առաւել զհամազգի ահ ջնորդս մեր՝ և ջնորդող ըզմեզ հոգեւոր շնորհիւ։ Երզն. գով. ընտ։

*Ուսապայծառ խաւսիւք լոյս եղեւոյ աշխարհի հոգեւոր ծաղօղ։ այլ լուսապայծառ իմաստիւք համածագօղ՝ եղեւ լոյս աշխարհի, այս է՝ կրօնաւորաց։ շար. մէ։

Ամանք զներգոյականն. այր, *Ընդծել՝ պնօղն զլոյս՝ ի մարդ գէորգ։ 22։ Ուր բառդ ղլոյս՝ է խնդիր սեռի պնօղին. իսկ ի մարդն՝ ներգոյական խնդիր նոր։ Այս այսմ է և՝ ի յաջորդող. լոյս այսպիսի լուսնեալ լուսիք պատահման առեալ են զխնդիր՝ ի ներգոյական հոլովին։

*Հնաւոր զինուորաց հոգեղէնօղ՝ ի հոգեւոր պատերազմին.։ երանելին բասիլիոս։ շար. նէ։

*Այսօր զծայրն բանին պատճառն՝ ի հայաստան աշխարհ հի՝ աշակերտել նմա մանկունք՝ եկայք վերապատուհասցուք. այլ զայն գրիգոր՝ որ եղև ծայրն բանին պատմող՝ ի հայաստան աշխարհի։ շար. նա.

*Ի գործ տանտեսութեա՝ ընչից ոն իմոյ վաճառոյն անիրաւու
թիւ, էրկն. գով. լո՛։ Ուր բառս ՝ի գործ պնդեսո՛ւ՝ և
ներգոյական խնդիր վաճառոյն. իսկ բառս անդրադա՛՝
երկրորդական խնդիր նորա։

*Գաղտամարտութիւնք թշնամի՝ ըստ խաւար խոյսոտող գայ
նոսին, որ ուղիղ են սրտիւք։ ատ. պտ։ Ուր բառս ընդ
խաւար՝ և ներգոյական խնդիր խոյսոտողն։

*Օ պօղոսի համանուան վերին և քաղաքակցի, երա
նի լիեւ և գործակցի յաւետիրն քո, և ուռոյղ և կրօղն
զպակասուի չարչարանաց նորին ՝ի մարմնի՝ ընդերցաք
զդիր, ընդդ. ղղին։ Ուր բառս ՝ի մարմնի՝ և բուն խընդ
դիր բնութե ընդունելոյեցս ուռոյղ և կրօղն։

Ամանք ևս ՝ի ձեռն նախադրութե. որ, *Հաւանեցուցա
ներ (հոգին)...տալ զարիւնս վկայականս ընդ արեան ա
ռաքելոյ վկայիս, և զհայր ընդ արարածս հաշտեցուցա
նողին։ ոտգ. ա՛. պետ. 2։ Ուր բառս զհայր՝ և խնդիր
սեռի հաշտեցուցանողին. իսկ ընդ արարածն՝ նախադրութե
խնդիր նորա։ Ըստ այսմ է տեսանել և ՝ի յաջորդ
օրինակսդ։

*Ա կայե այսոցիկ պարծիւրոս՝ հակառակ քեզ ընդծող
զիւրն լեզուս ընդ. ՝ի նո՛ղլոն,

*Օ՞ արարածս փոխանակ արարչին ծեծուղս։ ՅովՀ.
նմտոպ. ձին։

*Օ՞ չարչարանս յանձն ոտոզ վասն մեր տէր սուրբ
գրիգոր։ ղաղ. կէ։

*Ա՛. յսպիսի գորովագութեա սիրոյ ազօթէ քաջ հովուա
պետն մեր՝ և արի երջանիկ ճնոյն ընդ հոգւոյ՝ երանե լինն
յուսիկ՝ ՝ի վեր հօտին իւրոյ։ էրկն. գով. յոո՛հան։

*Ա՛ջիշն ղւոյս որպես զօձոց՝ հաւանի պատել ՝ի յովս
սեփայ։ ղաղ. ծո. ա՛ կէ։

Ուրեք ուրեք ևս ոմանք յայսպիսի ընդունելոյեցս ընդ յար
մարուե՝ և կամ իբր ընդ պինդման առնուն զխնդիր յուղ
ղական հոլովին. որ, *Ով զմարմնաւորեալ կերա
կուր որդանցն անմահից. կտտողական Թէոնաւորաց
զիարդ համբերեցից։ նաղ. է։ Ուր բառդ զմարմնո՝ և
խնդիր սեռի պարսպողն. և ուղղական հոլովիդ ՝ես
հո՛ց՝ և պատահական խնդիր նորա. իսկ որդանց ան
տհնին՝ և տրական խնդիր. ոմն Թէ ասէր. վայ ինձ՝

որ պարարեցի զմարմինս իմ որդանցն անմահից կեր-
ակուր. և զիարդ համբերեցից կտտոզ առաքանց
նոցա Թունաւորաց։

* Ոչ հանդուրժեսցէ (ե քո) միշտ տաղտկանօք դինքն պատ-
ուարգ ՚ի կենդանեցիս առաջի հօր։ լաքէ. յովհ. Ալ ու ղղա-
կան հոլովս պարտական՝ է երկրորդական և իբր պատա-
հական խնդիր մատուցանուիլն։

* Աքրակրօնից աղանց միանձանց՝ և քեզ ամ՚ խոտո-
վանողաց նոր. փանէ. հոփ։ Ալ ուղղական հոլովս ամ՚ է
յարմարական խնդիր խոտովանողաց։

Ընդհակառակ ըստ ընդունելոյ երբեմն զխնդիր սեռին զօրու-
թեամբ ունելով՝ առնուն միայն զխնդիր բնութ. ալ. «Ձա
առ...զօտար ապրեցմուն՝ ի մահ կրթողին. յն կրթողին
զմեզ ՚ի մահ։ նոր. ՚ի բանն. ղմ։

* Ալ՚է կարօտանայ քաւչրարարողի ընդ երկինս. յն բարձ
բարեգործողի զինքն ընդ երկինս։ լաքէ. հռոմեցւ։

* Օրհնութեն նոր երգիկնքեզ Թագաւոր անմահ՝ ընդ-
ունել ՚ի ձեռաց մահու ՚ի չարէ. հանան. նիւ։

* Ընդ հոգեւոր՝ ամ՚ անմահ սիրով։ ՚ի նոյն. հանան. ին։

* Տայ ամ՚ զ վարձս վաստակոց՝ գործոցդ ՚ի յայգի պատ-
ուիրանի նորա։ նոյնի. ընդհ։

* Ալ կայե այսոցիկ այն (յն պօղոս՝) որ զմարմ տայ խօսողէն
յինքեան քեզ. էգն. վերջ. ին. 51։

* Ընդ սրբասաց սերովբեան ուրբանոյց երգեմ. գովեմ լուսո։

* Ո՞ քեզ ուղիմք բարեխօս առ յն միածինն՝ և պատ-
ուել վասն քո ուխտաւորացս։ շար. կէ։

Լուսաւ. գ։

Ընդունելոյ չեզոքականք յանդիման՝ ի ոչ՝ առ հա-
մառակ զայդպիսի խնդիր առնուն, զորպիսի պահանա-
ջեն բայքն՝ յորոց բղխեն։

Ամանք առնուն զվերջաւորել տրական. ալ, * Ո՞ քոյդ
տեսանելիք պարզ ականմտաց յուսաւորուիլ խոհական
մասին գոփոխել։ նոյնի. ընդհ։ Ալ բառդ խոհական հա-
մին՝ է խնդիր գոփոխելին ՚ի տրական հոլովին։ Ընդ
այսմ է և ՚ի յաջորդ օրինակսդ։

* Ո՞ատոյողացն ինձ կոչեսցի անուն նոր։ գէորգ. 65։

* Ո՞ հնազանդեսցի ինձ ձանաչեալ։ նոյնոյ. ՚ի գէորգ. 10.14։

*Ամենօրհ զմեզ ամս առնէ...ողորմութիւն։ առգ. յակ. 6։

*Ընթէր բնութիւ բարւոյն եմք ցանկացօղք, զի՞նչ մեծաս գոյն բարի քան զայծ։ նոյնա. ա. պէտ. 2. յորդ։

*Ըհիք իմ Թագաւորը երկնեցօղ շնչոյս բաց ի՛ քէն քո՛։ նար. ծը։

Ամանք զնախադրիւ տրական. որ, *Ուղղութիւ հայեցօղին ի՛ գիրս՝ արտաքոյ մնայ դատապարտութեան։ լամբ. յայտ։ Ուր բառդ ՝ի գիրս՝ է խնդիր հայեցողին։ Ըստ այսմ է տեսանել և ՝ի յառաջիկայ օրինակդ։

*Պատուղ ըն ներ դուռն արքայութե։ ՏՃ. ձը։

*Ծառեցին և ղերբայրն զայն ըն գնացօղին յարքունիսն։ վրդ. հռչ. գլ. ծղ։

*Ո՞ երեսան ոչ դարձոյց յամօթոյ ըն երես նախանողաց։ լամբրոնացի. յոան. պատ. ոգւոյն։

*Ունիմք զկամն՝ ըն որ ախորժեմքն՝ հակօղ ըն այն՝ զոր ախորժեմք։ լամբ. ոաղ. 118. 22։

*Պիտոյ է ինձ գործի առ ամուր արձանս ձեր պպղօղ. լամբ. ոաքն։ Ուր նախդրիւ տրական հոլովս առ ամուր արձանս չէ՝ է յալմարական խնդիր ըստ ունելութե պպղօղ. որ աստ դնի իբր չէզոքական։

Ամանք ևս զայլ հոլովս. որ, *Չերկիւղէք ինչ՝ ոչ պանգէ՛ղ։ Տգէղ. առ պէտ. հմն։ Ուր բացառական հոլովս չերկնչե՛ք՝ է խնդիր ոչ պանգէղին։

*Կռհացօղ լինիջիք զմոյ։ կողոս. 3. 17։ Ուր պատմական հոլովս պոյ՝ է խնդիր գոհացողին։

*Յոնարհեալ ՝ի տես մարմնով ճգնողին։ ղուկ. ի։ Ուր գործական հոլովս մարմնով՝ է խնդիր ճգնողին։

*Յոստովանեցան երբ բարեբարին մոյ...զոտից հետոց՝ իբրև զպատուիրանաւն մոյ վարդապետ։ նար. խե։ Ուր պարառական հոլովս պատուիրանաւն՝ է խնդիր վարդապետ։

*Փրկեա զանձինս ՝ի փորձից՝ ՝ի խաւարի ընկղմող դիւաց։ ղուկ. ձե։ Ուր բառս ՝ի խաւարի՝ է խնդիր ընկղմողին։

*Ընդ մեզ պատերազմող եղեն (դևք)։ յաճախ. նգ։ Ուր ընդ մեզն՝ է նախադրութիւ խնդիր պատերազմողին։

Ա՝ ասն համաձայնութե այսպիսի ըստ ունելութե ըն գոյական անուանց՝ գիտելի է, զի սքն որովհետև միշտ իբր ածական վարին, ըստ կանոնի ածական անուանց համա-

Հայնին է գոյականացս. որ, *Ա՛յլ ինչիր ընկեր առնէ քոյ
կոյղէ. և է բարեկամի կայցոցղէ մի քնակեր. գուցէ
ուսանիցիս զճանապարհս նորա. առակ. 22. 24։
*Լ՛հս պահուցանողս ի վերայ նոցա հեղուին յովիւ. կոն.
*Հայցեմք ՚ի նէրօղ քաղցրութէ ձերմէ. ընդհ. ընդ.
*Պարտ է նախ ՚ի բաց կալ ՚ի ծառայէցուցանող առնէ...
յետայնորիկ ապա հաւատալ սրտիւ. յովիւ. ևմասո. ե։
*Յոլով անգամ ՚ի պատուոյն Թաւիթ զինքն Թուէնաց,
՚ի գէրս պէտոյէց։

ԳԼՈՒԽ. ԼԶ.

Յաղագս ընդունելութեան յանգելոց ՚ի երկ

Հայսիսի ընդունելութիք յորժամ հոլովին՝ միշտ
իրք ածականաց անուն վարին, թէև ներգործուածք չունիցին զգոյական ընդ ինքեանս. որ,
*Պատուարին է յաճախելոցն ՚ի սուրբսն մեզ
զաց՝ աղաղակէ։ ևմբ. առաջ. 87։ Որ ընդունելութիս յաճախելոցն՝ եղեալ է իրք ածական. որոյ գոյականն գործուածք կայ. որ է՝ նորդիսն։ Ի՛ստ այսմ է և ՚ի սուրբսն։
*Պատիւ ջուելոցն ոչ են լալօնք՝ և աղաղակք. այլ հոգևոր երգք և օրհնութիք։ առակ. ի. 16. յոբ։
*Տուր խոյելոցս ՚ի սիրտ և յոգի աղաչեմ գթած զառ ՚ի յերկնուստ ընծայեալ զղեղդ կենաց։ նաւ. ծգ.
*Օ գուցը աղէտ տարակուսանաց...Ներկոյելոյդ (այդոցիկ) գնոգին, և պիեղելոյդ զսրտից...սակաւ ինչ ծանուցից ձեզ։ Տաճկ։

Ւսակ եթէ առանց հոլովելոյ դիցին, երբեմն իրք բայ վարին, և երբեմն իրք անուն։ Օ որոց գիտելի է, զի եթէ սքնեներգործականաւ առցին միշտ իրք բայ վարին՝ ոչ զդրադեմն ոչ, *Օ՛ լրբուել հակառակողին ընդէ
ընել ամաչեցուցեր։ Նաւ. ղ։ Որ ընդունելութիս ընդէ
ընել՝ դնի իրք դրադեմ բայ. որոյ խնդիրք է բառս
պէտ է հակառակողին. իսկ անուն բայիկ դնի գործուած.
որ է՝ պոռ, կամ ոռ։ Ի՛ստ այսմ է և ՚ի սուրբսն։
*Ամենակալն սահմանաւ զմեզ պարսպել զդուշացու
ցին նոցին աւանդապատիք։ յովիւ. ևմասո. գ։

*Աղաղեալ զպատճառն՝ պատճառաւորացն պաշտօնեայ մատուցանէին եղիակ հողեցոյն. կ։

*Ընդ վահան արծրուն ի ընդելնել զգունդն պարսից դարձուցանէ Ըզեմ վարդանայ. նովմայ վ՚ետ։

*Անխոնել զքուն մահու՝ զուարճանոց երկնից հեռանեցեալ՝ ի շարակ. կանոն. ճբ։

*Արդարև եկին՝ ի միտս իւրեանց՝ խոկացեալ զհայրերի տանն պայծառուն. լամբ. պոպ։

Այս Թէպէտ գտանին ուրեք ուրեք այսպիսի՝ ներդրօծական ընդունելութիւնք, որք եղեալ են իբր անուն ուսուցեալ միանգամայն և զգօրուն բայի, բայց յոյժ սակաւ են նոքին. և այնք ևս իբր փեակ օղի. այր, *Եթէ վախճանէ հնդիկ գմորթի իւր, և ինձ զխայտուցս իւր, և դուք կարող լինիցիք գործել զբարիս՝ ոսկեվէտ զչարիս։ Ելեմ. 13 28։ Աւրն ներդործական ընդունելութիւնս ոսկեալ՝ եղեալ է իբր ածական դերանուանն՝ պոտ. իսկ բառդ ալ՚ըն՝ ի նոդիր ոսկեալէն։ Այստ այսմ է և՝ ի սոսին։

*Արմարիշաք որ գինի մերոյ շնորհսն դարձուցին յանսկարգուն. և զմի միայն իշխանն և զտէր մեր յիս քս ոսոխացուցէք. այր ուրացօղք յոհ. գ։

*Ցրուեսցի ամբոխն, և մեք եղիցուք յաղթուն ոսոխ ցնծալ. այր ստացօղք Ղուկ. ա. 10։

*Արդարև աքանչելի և անաղօտ լոյս, միշտ միջօրեայ պայծառացեալ և յաւէտ գհոգիս՝ ի նա մերձեցելոցն լուսաւորել. այր լուսաւորօղ ոսկե. ա. պէտ. 4։

*Ցարժամ տեսանէ (ասծ զմեղաւորս) քուրծ պճէնեայ, և՝ ի վէր մխրոյնստեալ... յորժամ տեսանէ արտասուօք զերեսս նայնալ, և զամ գիշերս՝ ի մահիճ լոյնալ և վաստակեալ՝ ի հեծուէ. յորժամ տեսանէ զմոխիր իբրև զհաց կերակել և զըմպել լինի արտասուօք խառնելով... չառնէ անտես. այլ՝ առաւել գթայ և ողորմի և աղեկիզի։ Նոյնն. ը. պէտ. 5. յորդ

Իսկ եթէ այսպիսի ընդունելութիւնք կրաւորականաւ առցին՝ ի գործ ածին անխտիր. կի երբեմն իբրև զբայ վարին. այր, *Ի խորս մեղաց ծովու պտըճնելոյ ծփիմ։ ղուկ. իգ։ Աւր կրաւորական ընդունելոյն ևս պտըճնելոյ՝ դնի իբրև բայ. որոյ խնդիրն է՝ ի խոր մեղաց ծովու. իսկ անուն բային դնի զօրութ. այր է՝ էու Այստ այսմ է տեսանել և՝ ի յաջորդ օրինակսդ։

Ա ապաշխարել՝ ի բազմայ՝ ի մահ գրաւեցայ՝ Նար. ՃԿ։
* Ա՛հա ուսմամբ սահմանելդնի՝ ինար գերեզմանին։ շար. ՃԽ։
* Ա՛ղբեալ մաքրեցաւ՝ ի բոլոր վարձանացս երկնից։
* Ա՛նակ հաւատացեալքն հաւատալէ՝ ի քո՝ ոչ՝ ի սաւ-
ազամանեց ձմեռայնոյն հովանային, և ոչ՝ ի տապոյ խոր-
շակին ջերմնուին։ եղիշէ վրդ. գլ. ԽԵ։
* Ա՛իշտ երկնային մամռնայիւն պարտիլէ կերակրել
ին։ լամբրոնացի յոյնաբանութեան։
Ա՛յլ երբեմն՝ մանաւանդ թէ բազում անգամ իբրև
ածական անուն վարին. ըստ, * Ա՛հ ոչ նմայել՝ մահ
է. մահ նմայել՝ անմահութի է։ էղիշ. ԽԱ։ Այր ըստ նոյնոյ
թէքեա ոչ նմայել և նմայել՝ են ածական՝ անուանս մահ.
միանն առաքնոյն, և միւսն երկրորդին։ Այնպէս է ստե-
ւանել և՝ ի յաջորդ օրինակսդ։
* Հաւատ ճանչել՝ կամ կեղծաւորել՝ ոչ է հեռի յանա-
հաւատութէ։ ղևորգ. ի պատարագ։
Ա՛նձն իմ հղկամբել յոգնախթանդ բանիւ։ նար. ԽԱ։
Ա՛հա ոչ պարծիմ՝ ամ երօք նախապել։ նարեկ. ծգ։
Ապաշխարել կրկին լինձ կենդանացաւ։ նարեկ. խգ։
* Օ հիարդ սասանեցաւ հաւատքն. զիարդ կործանե-
ցաւ հաւատքն։ իբր օտարացաւ ճանապարհն։ նարեկ. խգ։
Ոչ համաձայնութի սրբոյ կանոնի համաձայնեսցե
ածականաց՝ թէ՝ ի նախադասին, թէ՝ ի յետադաս
սին, և թէ անկեալ իցէ՝ ի միջի այլ մասն բանին. ըստ,
* Ա՛յ այլ ինչ այնպէս զքեզ սիրելի առնէ ասլ փոքր
և ապաշխարել անդադարն յիւ զարման տանել և յա-
ւորջութի ածել։ սարգ. ս. պետ. 6. յորդ։
* Ա՛յս իզձք խորհրդոց հաւատովնեալք քո տենչից ... այս
ախորժութի ձաշակաց բարեբանեալք քո քաղցրեաց նար. կգ
* Ձ՝ անս ապաշխարեայ մի քարինս արձակեսցես. յուդայ Չախ-
չախչեայ մի սաստիկս որոտասցես. հողոյս անպտուղ մի
իբր ամբարհաւաճի ուժգինս մռնչեսցես. նարեկ. կգ։
* Տեսանեմ զձեզ իբրև զխաշինս գոռալ և վրդովել
յահապատիս։ եղիշ. վրդ. գլ. ԽԵ։
* Ընդդեմ ըստ Հայոցս բարեաց. ոսկ. ս. 37. յորդ։
* Ընօգտակար վարկանիցէ տխմարացս՝ յաշագս...պա-
գոհանալոյ որ՝ ի նմանէ տեսանէ. ղևորգ. հրեշտ։

*Օ՛ի եթէ զԱգահէ ասիցես կամ զծիրանեաց կամ զոսկեհոտուն հանդերձից ընդելուզել մարգարտով, սակայն ոչինչ ասես։ «որգ. յակ. 2։ Ուր ընդելուզելն յետադաս գոլով ոչէ համաձայնել զդպականի իւրում որ ե բառս հանդերձեցէ։ Օ՛ի այսպիսի ՀԱունելուԱք ուրեք ուրեք՝ ի գերապանծ շարադրուԱիս առանց համաձայնուեե ևս յետադասին. այլ զդուշալի եՆ։

Ապ կրաւորական ՀԱունելուԱեդ ասացաք, սոյնպէս եւմ. ոչէզրքականաց. զի և նՔ՝ ի գործ ածին անխտիր։ Նրբեմն վարին ոմՔ զբայ. և ունին զղօրուԱի դերբայի. ՔՐ, *Նա անդ յիծ իրախուսել սՔ ՅԱծաբնակ գօրային հայոց՝ կատարեցան ի քո՛։ ՆովՀայ. վՀպ։ Ուր ՀԱունելուԱս իրախուսել՝ դնի իբրև զդբայ. որոյ անուն բայերն ե բառս կղօրայն. իսկ խնդիրըն ե՝ յիծ Լ՚ստ այսմ ե տեսանել և՝ի առն։

*փուԲա՛, մի՛ հեղգար. գուցե դարձեալ հաւրացեալ՝ ՀԱ խաւար գնասցես։ եղիզե վՀպ. ՀԱ։

*Նթե եկեսցես զհետ գեղիցիկ վարդապետուե հարցն .... երանի՛ տացես անձինդ՝ քաջապէս ջողպղԲել՝ի վշտալից կենաց Ծիս։ Նոյնն. իրաւ դնդէ՛։

*Տենչացեալ անձառ լուսոյն՝ վերասլացան՝ի կեանս անմահ։ ՝ի շարժունոյն. հՈՒոնն. հը։

*Ջադագ շնչոյն(յոՀՆանու՝ի տրտմուԱՆն ԸՈՒՀՐոյեալ՝ ընդոր զանցս շնչերակացն։ ՈՒոնիկ վՀպ։

*Լ՚յսՔ ուՆի (սՐՆ) բազմացուցանել զփորձուԱին՝ յերեսս բարւոյ և չարի փուխս Տոռոյեալ։ եգնապ.ԺՔ. 31։ Իսկ երբեմն՝ և բազում անգամ իբր ածական անուն վարին. ՔՐ, *Լ՚նձն յոգեալ զխորհիսխ և զմեղր արհամարհէ. բայց անձին կարօտելոյ՝ և դառն իբրև զքաղցր ԹՈւի։ ՈՒոհ, 27. 7։ Ուր ընդունելուԱիդ յոգեալ՝ ե ածական անՀՆին։ Լ՚ստ այսմ՛ ե տեսանել և՝ի յառաջիկայ օրինակսդ։

*Միրտ խոտորեալ նիւԲե զչարիս։ ՈՒոհ. 6. 14։

*Ձ՚անՀՔ ԴեԱեալ զազրՀՀՆեն զիւղս անուշունա ՃողՀ. 10. 1

*Օ՛ի՞Րդ անկաւ ամբոՀՀՆեալն։ ՈՒոնիկոյն. ՝ի քոՈՆ. ՔՐ,

*Պարտեցան ՅԾ ամարտ Տոռոյեալին յոՀՆանՆե.հՐն։

*ՀՅեգիպտոս էին մտօք՝ ելՀալն Հիգիպտոսէ։ եղիզե վՀպ՝ի ՌՀՆ. գՊՈՈՈրոց։

համաձայնուիլ սիրելի ընդ անուանդ՝ եթէ կանոնի համաձայնուիլ աճականաց՝ թէ՛ ի նախադասիլն, թէ՛ ի յետադասիլն, և թէ անկեալ էիցէ՛ ի միջի այլ մասն բանի. որ՝ *Նոյն զօրուիլ և այսօր ծագեսցուք ուրեմն՝ ի խաւարեալ միտս քո. և բացան աչք հոգւոյդ։ ես։ Հոգւոյդ։ եղիզ։ վեր։ գլ։ ը։

*Ողորմեցաւ եղիցեալ պատկերին. բուռն եհար զբնեացեալ բնութիւն։ ասրգ. յակ. 4։

*Անայելոյ զօրացն հրամանս տայր։ խոր. բ. 18։

*Ընդ ապա՛ ի հինէն հասելոյ ըստ ուսուցեալ լինն զօրացն ընելոյ...նախ ինքն իսկ արքայ յասպարիսէն անցեալ առաքինանայր։ յովհ. իմն։

*Որ քեզ կարդամք անձամբք էնհելավ։ ղաբ. ձե։

*Որ զիս անելոյն առաջի դնէր ամանակաց՝ վերստին զմանկական տիոցն զդեցուցանելով զհասակ. որ ով զիս դնէր առջի անցեալ ամանակաց ևս։ յովհ. իմաս. ա։

*Որ ածն էր և ասր՝ մտադիւրութ ծառայեաց բազմաց. և իւրով հեզութէն տարաւ ամ՝ ի վերայ եկելոյ նմա զբռնապարտութեց...(ապա) մեք՝ որ ծառայքս եմք և պարտականք՝ քանի՞ աս պարտիմք կալ մնալ՝ ի հնազանդութեն տերանց, և տանել առաքինութէ հասելոյն՝ ինձոյանէ մեզ փորձութեց։ ասրգ. ա. պեա. 7։

*Ընդանդրոյս ձեռացս աղթեղնել մեղք՝ զկնիք մատանւոյն համարձակութե ամենառատ կամօք մնասցես։ նաւ. ես։ Որ աղթեղնէն՝ և ածականն չեռաց՝ յետադասեալ առանց համաձայնութե։

Ոմանք խնդրառութե ընդունելութեց յանդելոյ՝ ի նոյ՝ ոչ ինչ պիտոյ է գրել. զի զայնպիսի խնդիր առնուն՝ զոր պիտի պահանջեն քայքն, յորոց բղխեն. ոմն յայտ է՝ ի վերոյ գրելոցդ. յորս յաւել և զհետագայսդ։

*Ուցեցէք զնաշաղուել ձշմարիտ վկայք սիրելի երրորդութեն՝ նեղելոյս յանօրինաց ի բռնութէ։ ղաբ. ին։ Որ բացառական հոլովս՝ ի բառնութենէ անօրինաց՝ և ի նոյն դիր սեռի կրաւորական ընդունելութեդ նեղելոյս. նոյնքն և տրական խնդիր բայիս կայցեն ։

Օձրի առեալոն դիւրաւ ոք կորուսանէ՝ քան զաշխատութէ ոպոյելոն։ ասրգ. ի. պեա. 1։ Որ աշխատո-ն՝ և

ե երկրորդական խնդիր կրաւորական ընդունելութեա առաջելոյ. որոյ խնդիրը սեռին զօրութիւ. այս է՝ յերկնից։

*Ոչինչ ամօթի համարի խոստովանի ի պատերազմի՝ զանձն իւր տալ ի ձեռս իմաստուն բժշկի։ ՅՃՔ. է. Ոչ ի պոռնկութենէ՝ ե պատահական խնդիր բնութե կրաւորական ընդունելութեա խոստովանելոյ. որոյ խնդիրը սեռինդնի զօրութիւ. այս է՝ ի ընչաքաղց։

*Պաւղոս կոչեցեալն ի հրէից Նաման եղեւ ցանկ։ գԷՌԳ. 2։ Ոչ աչքն՝ ե ըստ ինքեան խնդիր չէզոքական ընդունելութեա կոչեցելոյն։

*Սիրէ առ համանմանին, իւր հասանել վրիպելոյն ի ձչ հարատութեա յովն. ԵՄԱՈ. ԺՔ. Ոչ ի ճշմարտութենէն՝ ե բուն խնդիր չէզոքական ընդունելութեա վրիպելոյ

*Պհիմոք ժպտելոյ և մտոք խոցեալ։ Նար. Ը Ոչ դէմօքն՝ ե խնդիր չէզոքական ընդունելութեա ժպտելոյ

Ա՛յլ պարտ է գիտել, զի ամենեք ի կրաւորական ընդունելութեց ասեն ուրեք ուրեք փխկ բացառականի, ևս և փխկ բուն խնդրոյ բնութե առնուն զխնդիր ի սեռական հոլովին. ար. *Դրաւաղուսցես զինն ողորմելի հերձեցելոյս ընդունելութե առ երկնայինս և առ երկրաւորս, փխկ ասելոյ, հերքելոյս ընդունելութե. Նար. խը.

*Աշխոյժ իմ պնդելոյն ասից ձերոց ճարակեին. փխկ ասելոյ, յոտից ձերոց. ՅՃՔ. Ճառ. ք։

*Պպաքէն զմարդկան հաւատալ կատակ ոչ ինչ կարէ անարգել. փխկ ասելոյ, ի մարդկանէ հաստատել. գաղ. 3. ի։

*Ասուցանեն վիպասիս զմարդկան պատրելոյն. փխկ ասելոյ, զպատրելոյս ի մարդկանէ. Տոբի. 7. 7.

*Օ այքանեաց բազմապատիկ բանից հլուծելոյ մի վերստին յանդիմանեսցես. փխկ ասելոյ, կրկնաբերելոյս այսքան բանից. Նար. կղ։

Ըստ այսմ ևս և չէզոքականք երբեմն փխկ բուն խրնդրոյ առնուն զսեռական կամ զտրական. ար. *Ցուցան ինքեանք ողորմելոյ բարերարիդ, և զօրաւորելոյ ամենակալիդ. փխկ ասելոյ, ողորմելոյք ի բարերարէդ, և զօրաւորեալք յամենակալէդ. Նար. հ։

*Ծաղրեալ աշխարհի՝ և ոչ ինչ յաշխարհիս՝ փափկացան առաքինութե վարուք. ար ծաղրացեալք յաշխարհէ. Նար. էրգ։

*Ընկալար պատարագն աղերսանաց. այ՛ սաղերսանաց կո՛չառ աղերսանս. ունի թէ ասէր. ընկալար պայնոսիկ, որք չկարէին խօսիլ զբանս աղերսանաց։ Նար. ճԸ։

Այլ զայսպիսին տեսակ խնդրատուէ ոչ է պարտ յաձախել. ապա թէ ոչ՝ նսեմանայ միտ բանին։

Արքաերբեմն ըստ բազդատական անուանց ևս առնուն զնդրդ։ Ըստ այս և յանգեալքն ի լեր. որ, *հիւանդ ցեւլն խմարդկանէ՝ թէև ի մահ աշխոյիցին, սակայն առաղջեան յուսով թեթևանան։ յովհ. կու։ Որ ըստուգ ներ։ նդ հիւանդեալ՝ իբր անուն բազդատական՝ առեալ է խնդիր ի բացառական հոլովին. որ է բառդ ի նորդ կանէ։ Այսպէս այսմ է և ի սոսին։

*Օ՛ի ոչ ասեն առ այս յիմարքեալքն ի մարդկանէ՝ անձանց և այգի ջաւագովք։ ըմբ. ոաղ. 118. 65։

*Ուղղահայեալս ի կարգս կոչեցեալոց։ Նար. ի՞։

*Գովէսլ ի վկայս՝ հօրն մեծի համանմանս։ Նար. կղ։

*Օգնական լինէր նմա (այ՛ եղկիայ՝) եսայի փոխանակ ընթալ ի մարգարէս։ ՏծԸ. գ։

*Ոչ վկայս հանապազօր ստեալն աշխարհի։ երդ.գովվ.ըմ։

*Այր գերազանցել գտար առաւել քան զկնդումն մարդկան երանելեաւդ ի հարս սուրբ անտուն։ շար. ճԸ։

ԳԼՈՒԽ. Լ.

Յաղագս ընդունելութեան յանգելոց ի լեր։

Ասն ընդունելոցն՝ որք յանգիլն ի լեր, գիտելի է, զի՝ քան զայլ ազգս իբր ածական վարին։ և ի վարին յանուանս՝ ըստ կանոնի ածականն անուանց համաձայն ինքնին, թէ ի նախադասին՝ և թէ ի յետադասին. այր, *փոխանակ պգաւէ լուսոյ՝ էմոնալէ լուսոյն Ձառագայթիւք զսլաքին խնդրեն լուսաւորել զայս։ յովհ. էմոպ. ճԸ։

*Օ՛ի եթէ ոչ տուրք յոյլ եկին, գիմարդ մարդիկ գոհելի մարմնով տակայիս այսքան անբծեցեալ տանջանցս։ ասղգ. յԸ. 4։

*Ի մանկունեն ժիկ առաւել տանկի խրատ ծնողացն՝ ի միտս մանկանց՝ անջնջելի յիշատակաւ։ շնորհ. ընգ։

*Խորհրդեամբ ցուցաւ ոտանէլոյն յակոբայ։ ղուկ. կգ
*Ընդարձակ հօր ոտանէլոյ որդիք պղմանալիս առաւել քան զառաւել (արիստակես և վրիմանէս)։ խոր. Ը. 77։
*Պատարեալ լրմամբ անպակասելոյս պարտն ի խրախճանս անկեան երանուեաց։ նար. ի քանն. յԸ։
*ԱՀաճախելոյն հասիք երանուեաց։ ի ղուկ. իԸ։
*Որ փափկանայրն՝ անբերելի եհաս տանջանացն։ յգն. վճպ. ժղ. 28։

Ա՛ն խնդրառուն սը գիտելի է, դի սքանչ հասարակօրէն առնուն զխնդիր ի հոլովին տրական. որ, *Երջանկութիւն խոստովանէլի ամ երկրի։ նար. ծԸ։ Որ ամ երկրին՝ ե տրական խնդիր ընդունելոյս խոստովանելի։ Ըստ այսմ ե տեսանել և ի սոսին։

*Օ փառաւն, զոր պատրաստեաց ամ սիրելեաց իւրոց, ոչ աչաց պեսանելի ասաց առաքեալ, և ոչ ականջաց լսելի, և ոչ մտաց մարդոյ հնարելի։ ղնորհ. ընդ։
*Պատուելի ե պսակել մեզ՝ յորս ամ լեզե։ յովհ. իմաս. ԺԸ։
*Ի՛ր լար գերի՝ բազմաց ողբալի։ նար. ծԸ։
*Ցանկալին վերնոց ի քեզ հրճկեր։ երկն. գոհ. լուս։
*Ըմենեցունց՝ որ առ իւրավքն էին ժամանակաւք՝ նախանձելի (տիգրան) խոր. կատոր. ա. պրակ. 23։
*Ա՛նաւուկ ասին և միամիտն և անմեղն.., որ առնց նեղա գուեն են և աչըն վարելի։ ատրպ. ա. յովհ. 5։
*Ամանք Ճանապարհ զանձինս արարին գնալի ատից և սմբակայ ախտից։ յգն. վճպ. ը. 5,
*Ջ ետան բորբոքեցան մեծաւ ցանկութե՝ տեսանել ըզ հաստիչն աչըն և պանդխտելոյն հրեշտակ՝ սրդ ի յերկրի երևել, և ետ-ըմանդխտելի սրդկան, նոյնն. Ը. 26։
*Ընդէ՞ր և ոչ յարիքնոցն պակասէ ք հեթանոսաց՝ ծծծաղելի՞ն ը զքրիստոնէից առնել կրօնս։ ղնորհ. ընդ։

Ոսկ երբեմն ոմանք յայսպիսի ընդունելոյեց ըս պահանջելոյ բայիւ, և կամ ըս պատահման՝ առնուն զխնդիր ի հոլովին բացառ ականս. մանաւանդ եթե իցեն բաղադրեալ մասնակամբ՝ ան. որ, *Ոչ էր ի քէն աձեալ ուղեշն երկնային, ոչ էր պտղաբերել պանձալիելի ի շրթանց մեր հաղորդութե։ նար. գով. կաս։ Ուր բառս ի ղընդան՝ ե խնդիր անձալիելոյն, որ ե ածական հաղորդութեան։ Ըստ այմ ե տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։

*Ամենայնիւ՝ ի համայնից՝ բովանդակիչ բնութեանց բոլորից՝ պարագրի այսօր մարդասիրապես յորովայնի սահմանատարած կուսին։ է ղուկ. գ։

*Օ ակատեցայ անկանել ի պակասել ճշգրտագոյն ծնողիցն։

*Ի՛ քեան միայնոյ քննել ի օրինակն, և յայտարարծոց անգիտանալ։ ղնուկ. ի գոհանո–։

*Ա՛նաց անբծանալ յայսպիսեաց կրից։ լգն. ճբ. 16։

*Ալ եմ անվանել ի դրանց դժոխոց, ի ղուկ. ճմ։

*Գովի պարկեշտուհին, և յամէն ընդունել է։ վէցօր. ը։

*Եթէ մերձեսցի տնկողն՝ խուզել կսնդրելին, զոցէ ղքեզ ունայն բարեյ, գոբչէլէ ի գեղեցկուեց։ նար. ը։

*Յոծային կայծակունսն ի սրսվքեից անմաքրապէս մերձենալ։ ղար. լէ։ Ասր քառդ ՝ն սրովբէից՝ է բացառական խնդիր ըստնելուես անկանել։ Նման է և ասել՝ Եթէ սրովբէից է տրական խնդիր. իսկ տառդ ՝ն է նախդիր անկանելոյն. ոչ եթէ եղել էր. յոծային կայծակունս ՝ի յանհպելիսն սրովքէից անմաքրապէս մերձենալ։

Ամանք ևս յայլ հոլովս. բայց այս ՝ի սակաւս. ՚ր, *Գոհ նի նոր ՝ի ահիկս նորս ապչանէլէ է։ ղուկ. ե. 38։

*Ան է սքանչելի յաչս մեր։ մտթ. 11. 12։

*Ո՛չ դաւդնաքեայ ինչ ոք խոտորեցաւ ՝ի ձեզ օրէնսն, այլ՝ այր մի համակրեն երևեալ ըստ ամ վերինն աշխարհս։ էղէկ. ը։

*Անտես կանխափոխել միտս ունի ՝ի հաւատսն ճշմարիտս։

*Ա՛նձնէր անքննուելին ընծայուել անգիտութեամբ ապուայնել է. և առ էուել նորին՝ գաւանութեամբ գիտուել, և ոչ քննութեամբ, եղնակ հոգեպոյծ։ ա։

*Ա՛րդարութեամբ առ բազումս պարգևանալ է։ վէցօր. ք։

Ա՛յլ գիտելի է, զի այսպիսի ըստնելութիւնք երբեմն ունելով զգօրուել օգնէ՝ առնուն դնդիր ՝ի սեռական հոլովին՝ իբր զխնդիր սեռ. ՚ր, *Ա՛հա ամ օգնական իմ; և ամր ընդունէլէ հոգւոյ իմոյ։ ասղ. 53. 6։ Յեհոփր։ Ալր սեռական հոլովս հոգւոյ իմոյ՝ է խնդիր սեռի ըստնելուես ընդունէլէ. ոչ եթէ ասէր. ըստնող հոգւոյ իմոյ, կամ ըստնող զհոգի իմ։ Այս այսմ է և ՝ի սոսին։

*Ա՛շխարհս անցաւոր է. և բարիք սորա ՝ի կորուստ

Յաղարկեն զսպանալեան իւրենց. այ զատացօղս իւրեանց. առգ. ա. յովհ. ա. ի չէոօփէրս.

*Ընդէ ընտիր ևս զտանիցի, առցե զպսակն կենացդ, զոր խոստացաւ ուղեղեաց իւրոց. այ սրբոցդ. յահ. ա. 12.

*Անձանց ապէնէ՛ էք, և այլոց ընչհամիք. էղէշ. ը.

*Ի՛ չեղեն լեալ ներքին ակա՛ զօք ուրուհական հրամանաց նիս. այ լսօղ ընդուհական հրամանաս. ղնդգ. ընդգ.

*Խրիմքիք առնելո՛ բանին, այ առնօղք. յահ. ա. 22. չէ.

*Ու երևս առաջ առդ առնելոյն յի. այ ունօղայ, այս է՝ ըսբռնօղայ զյա՛ս գործ. ա. 16.

*Ոտքքդ՛ին ցն հրեչեաց տապանակին՝ մտեցն յեղր ջրոյն Յորդանանու. այ կրօղաց տապակին. չէս. 3. 15.

Ընբեմն ևս առնուն զհայցական այ, *Ընտուն զարծաթն զպարտաստէլն ի ձեռս գործելոյ զգործս կահի տանն այ, այ գործողաց զգործս ևա. ը. ես. գ. 12. ա.

*Յօր լսելոյ քո զաւետիս՝ խնդրեա՛ իւել մեզ լսելիս զձայն աւետեաց քո մի ածնին, եթէ եկայք օրհնեա՛լ քո հօր իմ. այ խնդրեա՛ ի ինել մեզ լսօղս զձայն աւետեաց միածնի քոյ. այս է՝ եկայք օրհնեալք, ևա. ղես. ճէ.

*Ընդ եղիցի՝ իբրև մտեսցին ոտք քահանայից հրեչեաց զտապանակ ուխտին տն տմ՛ երկրի՝ ի ջուրն Յորդանանու, պակասեսցէ ջուրն այ հրօղաց զտապանակ ուխտին. չէոօայ. 3. 13.

Գիտելի է ևս, դի այսպիսի ընդունելութիւք ի վարիչն իբր դիմադուրկ բայ՝ ունելով երբեմն զգօրութիւներ գործականի, առնուն գխնդիր հայցական՝ արտաքոյ հասարակ սովորուե. այ, *Ոստոր սիօհի էմնալէ է դոբ եկեղեցի. ոահակ հաս. Ար հայցական հոլովս ընդ եղեղեցի՝ է խնդիր սեռի ընդունելութեան էմնալէ. Ընտ այսմ է տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ.

*Ընքեան մխայոյ գէոբէլէ զիւրն. ընորհալէ.ըղիս.

*Սակայն ոչ նողլէ է և զգեստոց և զանուոց և զկառաց տեսակս, զոր ապաւորաբար գրեու նոյն. հրէզր.

*Ի՛սկն զայս է մեզ ասէլէ՝ և յաւետ գործելէ, ի զըղջումն գայ մեզաց մերոց. ասգ. ա պէոր. չէոօ՛.

*Ո՛չ եզ իսկ տեսի հոգացեալ՝ վասն իմ զոր չէ աստ գրելէ, և ոչ պատկառեցի նոր. ի բառն. ը.

*Ընտաստուալից պաղատանօք հայցելէ է մեզ զհրեշտա-

կացն պահպանութեան խոստով։ Ա.յլ զգուշանալի է այսպիսի ոճիւ։

Ասեմ վնաս ընդունելոյ՝ որք յայնգին ինչ՝ գիտելի է, զի սա միշտ իբր բայ վարին. ոչ ասացաք յերկրորդ վասին. գլ. ներ. երես. 247. տես անդ։

ԳԼՈՒԽ. ԼԸ.

Յաղագս հոմոյ-նմանութեան պարոնականաց ընդ հարցմանս։

Որժամ ինքեան պատասխան լինի իմիք հարցմանն, հարկ է՝ զի պատասխանին հաւանձայնեսցի հարցմանն՝ գոնէ սօրուբք։

Ա.յս համաձայնութեն, կախ՝ նկատի ըլլ հարցվին. ըր. *(հրց.) Օ՞ր ինչ է կաթուղիկեն. (պէտ ինէ)։ Տիեզերական. զի ամ ենկեղեցիք ուղափառաց՝ որ ըլէ արեգերս են, մի են... զար և առաքելական կոչեմք. ներ։

*Ասկ արդ՝ նովէ պօշտոն, կամ նով ապօղոն, (պէտ ինէ)։ Պաշտօնեայք, որով ք հաւատացիքն։ ա. կոր. 3. 4։

Պարձել. *Ընդ ո՞ւմ բարկանայ. (պէտ). Ընդ մեծամտանոյ այնրուան, և ըլէ ալքոյ հպարտութեն պատմ. պղէտ։

*Ամեն նման սըքն։ (պէտ. Նման են մանկանց՝ ոչ անմեղագոյ, այլ՝ չիմարագոյ. ղեկ. է. 30։

Ա.յլ ապագ ևս. *Ամոլ խնդրել մարթ է գիտել. (պէտ). Ընթեռնուլ ոչ՝ խոնարհութեամբ և հեզութեամբ. վարք հայոց. ժղ։

*Ընս մի՞ հանգեսցայց։ (պէտ). Ընթեռնուլ ոչ՝ ի հեպս և ի խոտնարհս, և որ դոլան ի բանից Աստուծոյ. եսայ. 66. 2։

*Ամէք են՝ որ զինք բանս պահեն։ պէտ). Ալ քան սքեր սրտիւ և անբիծ վարուք յիմ ընտրեալ մնան անբիծք. յոհ. ժե։

Ասկ երթ ըլէ թուղցն ևս համաձայնեսցի պատասխանին այն և ըլէ պատասխան. ներ. *Ամրո՞վք շինուցանիմք ոչնար հընձն. (պէտ). Ա.յո՞ւթիւք՝ յորոյ պօշտս զգուշացեալ՝ ասելով, զհոգին սի շինուցանեն ք. ըմբ. պոս։

*Ա՞ ընա տրտմեցուցանէ. (պէտ). Վատարկաբանութենն. ըմբ. պոս։

Պրձել. *Ընդև գտանէ ամբաստանութիւն. (հրց). Ա՞ստի և յորմէ. (պէտ). Ընթեռնուլ ոչ՝ ի հին շտակաց, ընդդէմ հրեից

*Ամեմ ոչ կարեմք ստուտ խօսել. Նոտ ուէ. Ա.յլ պոս. ոչ

Երկրորդ՝ նկատի լը զօրուե նշանակուլճե բառիցն. իբր զի՝ պատասխանին լիցի այնպիսի բառիւ, որ հա-մաձայն գայի զօրուե հարցմանն, թե լը որպիսուե, թե լը տեղւոյն, և թե լը ժամանակին, ևն. ոյզ երևի յօրինակաղ որ զկնի։

*Որ հաւատայ, եթե կայծ բնակե, և ոճ՚ի նմա, այը իմն Ճանապարհ պարտի ընտրել անձին իւրում. (հպ)։ Օ՞րպիսի Ճանապարհ։ (պե)։ Օ՞ր նայն դնաց։ (հպ)։ Ո՞ր զո՞ր արդեօք Ճանապարհ գնաց նա։ (պե)։ Օ՞նե զըն և զանձուկն, զխոնարհուեն և զհեզուեն, գնա-խատանացն և զբամբասանացն։ առգ. ա. յովն. է։

*Իգիաղողաց զհետ քնի այսպիսի Ճանապարհաւ՝ ո՞ր լինին օրհասանք։ (պե)։ Ո՛չ՝ի յարկս համա-պատիւ ծառայից, այլ՝ ուր տէրն է ամենեցուն։ ղբ-նադ. ԼՂԼ։

Դարձեալ. *Ուստի՞ արդեօք կոչեաց (զմեզ ոճ)։ (պե)։ ՚Ի վհաց, ՚ի փողոցաց, ՚ի Ճանապարհաց և ՚ի ցանս կոյս։ (հպ)։ ԵՒս ո՞ր արդեօք կոչեաց։ (պե)։ ՚Ի հըր-ճշտականան պատիւ, և ՚ի սրովբէականն սրբաբա-նուեն, յոճուեն փառս։ առգ. է. պէտ. 1։

*Ջեմք ապա՝ի խաւարի. չեմք ՚ի ստուերս մահու՝ (հպ)։ Ո՞ր վանս։ (պե)։ Ոչ ան զի փոխեցաք ՚ի մահ-ուանե՝ ՚ի կեանս։ (հպ)։ Օ՞իարդ և որով օրինակաւ։ (պե)։ Օ՞իսրեմք զեղբարս։ առգ. ա. յովն. 6։

Ա՚յլագդ ևս. *Օ՞յակոնացի ոմն հարցել, ո՞ր նշմանք սպասուցանե՞ր ընկերակն ցյետ՝ ասէ։ Յայսմ վայրի։ պէտոյ։

*Ա՚ղեքսանդրոս մանկեդումնացի հարցել յուսմունէ, ո՞ր են քոյ գանձք։ ցոյցնել ղուրեքեանն՝ ասաց։ ՚Ի սոսա։ պէտոյ։

Ա՚յլ աստ գիտելի է, զի քայն՝ որ ներգործուեե դնե՝ ՚ի հարցմանն, իբր ՚ի բազումս զօրուե գտանի ՚ի պատասխանին. ոյզ է տեսանել՝ ՚ի վերոյ գրելոգ. յորս յաւել և զօոսա։

*Օ՞ինչ է այն՝ զոր հանդերձեալ ես ծաղուցանել ոմ՝ ի երանելիդ։ (պե)։ Ո՛չ փոքր ինչ ասէ, և ոչ յերկիր անկեալ, այլ՝ ՚ի խորհրդակցուեեն արժանաւոր։ առգ. է. պէ. 5։

*Օ՞ մեծ եա (որ), և ՚ի փոքուն անտե՞ս առնէ։ (հպ)։ ԵՒս՞չ բնաւ երբեք։ առգ. յոէ. 6. յորդորոյ։

*Լսօսել տեառն վճարիլ ինչ։ (պիս)։ Ընդ կարի քաջ գէորգ. 25։

Դարձեալ. *Որ երևի քեզ անկատար խառնեաիլն, յապաւանուէ, եթէ մաքրեսցին յապաւանուէ։ (պիս) Յայտ է՝ որք միտս ունին, եթէ մաքրուին ընդդէմ։ ընդ։ Ընդ երբեմն ևս փոխանակ այնր բառի՝ որ լինելոց էր բուն պէտն հաղցմանն, դնի բան ինչ իբր բացայայտիչ զօրութիւն իմացիլ բառին։ որ, *Ո՞ինչ է՝ զոր կարդայեր։ (պիս)։ Ո՞մի ասէ խնդրեցի՞, և զոյն աղաչեմ։ (կղ)։ Ընդ ո՞ր է այն։ (պիս)։ Ինձակիլ լինի՛ ի ռուն ոն, և շուրջ զսեղանով նը երգեն։ խոսրով։

Ընդհս. *Ո՞ւրդ յաւիտենից ոճ՛ ի մահկանացու մարդոյ փառաւորիլ։ (պիս)։ Յորժամ կամք իւր ի մեզ կատարիլ։ խոսրով։

Դարձեալ. *Ո՞ինչ ինչ շահեաց հակառակութիւնն. և կամ զի՞նչ օգուտ եղև նախանձ նիւթ՛ չաց իւրոց։ (պիս)։ Ընդ՛ջրպետեաց զկային ՛ի հաբել՛ ե սիրելոյ իւրմէ։ վաճառեաց զյովսէփ ևն. ծն։ ծե։

*Ընդ արդ՝ զի՞նչ գոյ ասել ամաչեցելոյս յերեսաց մեծիդ ահաւորութե։(պիս)։ Նայց եթէ համրանալ և հոգ ՛ի բերան եղեալ՝ լռել ՛ի սրտի։ նաղ։ խե։

Պիտել ի է ևս, զի բազում անգամ հարցումն դնի առանց պատասխանուոյ։ որ, *Ընդէ՞ր մերժեցար ՛ի պաշտոն շնորհաց՝ իբր զաղամ՝ ՛ի ծառոյն կենաց։ նաղ։ խե։

*Ո՞ւր արդեօք զգաշարշապաս ոտին կառուցից և կամ յո՞ր վստահուի զաչս իմ յառեցից։ նաղ. կե։

*Ո՞ր ընտրելի իցէ՝ ՛ի միանդամայն կորուսանել զամենայն, պատիւն. եթէ համբերուիցէ կրկին յաւելուածով ստանալ զնա։ ոսկ։ յով. 4. յոհ։ յոհ։

*Ոսկի (յորժամ) անկիլ ՛ի հուր՝ մաքրի ՛ի ժանտացուցչացն նիւթոց, անկատար լինել ասի ՛ի կատարմանէ եթէ մանաւանդ յառաջինն դառնալ կատարելութիւն։ ընդհ. ընդե։

Ո՞յչափ ինչ բաւական լինի վանն համաձայնութիւն պատասխանուոյ հարցմանն։

ԳԼՈՒԽ. ԼՂ.

Յաղագս կռվանաց բանի, և պէսպէսութեան շարադրութեանց։

Ի համաձայնուէ մասանց բանի կազմին պէսպէս շարադրունք բանից. ոմանք սակաւաբառք, և ոմանք բազմաբառք,

Սակաւաբառք կազմին ի բաց ի բառից՝ գոնէ երից. այր ի բայէ, յատուածէ բայիւն, և ի խնդրոյ նուրին. այր, «Յաբեթ Ծնանի զգամեր. գամեր Ծնանի զԹիրաս. Թիրաս Ծնանի զԹորգամ. Թորգամ Ծնանի զՀայկ. Խոր. ա. ե։ Ուր յիւրաքանչիւր հատուածս կան երեք բառք. այր ասուէ բայի, բայ, և խնդիր։

Նոյն երբեմն միւս յերից ատի պակասի. այր, Ամբրա ցոյց Ծուլուէնս. այր Թիրեցոյց զսպումն Ծուլուէնս. Նոր. կոչ. «Անկայ զսովելս. այր զմն ընկալ զսովեալս. Նոր. կոչ. «Ընդ ելեալ այսոցմանէ այր անցելն է այսոցմանէ. Նոր. Ծն։

Իսկ բազմաբառք կազմին ի բազում բառից՝ այլևայլ եղանակաւ շարայարելոց ընդ միմեանս. այր իւր խնդրոյ, իւր յատկացուցիչ, իւր բացայայտիչ, իւր ածականաց. ոմն յայտ է ի բազում օրինակաց եղելոց ի քերականս. և յայտնի ևս ցուցցի ի յաջորդ օրինակագրի։ Այդ՝ այսպիսի շարադրուէ՝ Թէ բազմաբառք և Թէ սակաւաբառք՝ երրակի կարեն կազմիլ, Պարզ միջակ, և խրթին։

Պարզ շարադրուէ ասի այն, որ կազմի ի դիւրին շարադրուէ բնաւել և սովորական բառից. և է դիւրըմբռնելի աւելի։ Այս ունի զերկուս տեսակս. որոց միոյն կոչի դեղջուկ և աղաւազ. և այս՝ կիմ վասն անպատշաճ շարադրուեն կարգի, և կիմ վասն խորդ բառից. ոմանք են գրեանք ինչ՝ զորոց զհեղինակն չէ արժան յիշատակել աստ։ Իսկ միւսն ասի՝ հարթ և հեշտ. ոմանք ևս շարադրուեք յայսմանէ բաց, և հարցվարուց. և ևս մեկնուէն երդոց երդոյն՝ արարել ն արեկաց ոյն. եւ սայեայ մեկնուէն դէորդ վարդապետի. պատարագի մեկնուէ յովհաննու աձիշեցոյ. սաղմոսաման կնիքն վարդան վարդապետի. նոր։

Միջակ շարադրուէն ասի այն, որ կազմի ի վայելուչ շարայարուէ ընտիր բառից. և չէ դիւրըմբռնելի ոմ մարդոյ։ Նա սա ունի զհինգ տեսակս. որոց Առաջինն

ասի՝ ստորին. ոմն են շարադրութիք զաքարիայ կաթուղիկոսին ի մեկնութիս երգոյ երգոյն, և ի մեկնութե մատթեի, և ի Ճառս ինչ. գրիգորի արշարունեաց եպիսկոպոսի ի մեկնութե գրոցն կիւրղի. պատմութիք սամուէլի երիցու. Եւ։

Երկրորդն ասի՝ պատկանաւոր, ըստ որում յայլոց աղբաց երևի պատկանել լեզուի մերում. ոմն են շարադրութիք թարգմանել գրոց. այս է՝ կոչումն ընծայութե արբոյն կիւրղի. մեկնութիք սբ գրոց՝ յովհաննու ոսկեբերանին. մեկնութի յովհաննու՝ արարեալ նանայ իմաստասիրի ասորւոյ. գիրք պարապմանցն կիւրղի աղեքսանդրացւոյ. գործք գրիգորի ճգնաբանին. գործք սրբոյն բարսղի. գործք սեբերիանոսի եմեսենւ. մեկնութի յորայ քիսիւքոսէ. Ճառք, և մեկնութի յեսուայ. դատաւորաց և թագաւորաց՝ խուրի եփրեմի. Ճառք թէոփիլոսի եպիսկոպոսի անկիւրեայ. և այլ ևս գիրք և Ճառք բազմք սքզ հարց՝ թարգմանել ք՝ի մեր լեզու։ Ընդ որս դասի և գիրքն սբոյն յակոբայ մծբնայ հայրապետի. բայց ոչ երևի՝ յայս գործ ն՚ը բազում խորհուրդքիք շարադրութեայ մուծեալ են յառհասուտ գրչաց և յանխոհեմ լմաստակաց։

Երրորդն ասի՝ ազնիւ և ընտիր. որպիսի են շարադրութիքն մեծին խոսրովու. թումայ վարդապետի՝ ստեփանէ եղիշէի. եղնակայ կողբացւոյ. մաշտոց վարդապետի. արիստակիսի վարդապետի. անան իա վարդապետի. պետրոսի սիւնեաց եպիսկոպոսի. աբրահամու մամիկոնէից եպիսկոպոսի. միսայել եպիսկոպոսի. գրիգորի վկայասիրի. յովհաննու երզնկայւոյ. Եւ։ Յէ ևս շարադրութիքն գրոցն՝ որ կոչի յաձախապատում արարեալ հօր մերոյ սրբոյն գրիգորի լուսաւորչին։

Յորրորդն ասի՝ շքեղ և պանծալի. ոմն են, շարադրութիքն եղիշէի, իգնատիոսի, և սարգսի։ Ընդ որս և յովհաննու մանդակունւոյ. զորոյ թէպէտ ոչ ունիմք ասա առ մեզ զՃառն զյիշատակէ, ս՚ի յովհաննու կաթ՚. բայց հայելով ի վերոգրեալ վայելչութե բանից սորա՝ որ ի պէսպ աղօթս ժամակարգութե մերում յայտնի տեսանեմք, թէ՝ և այլ ևս շարադրութիքն սորին կարի իմն պանծալի են և չքնաղ։

Յայս կարգ դասին և շարադրութիքն սբ գրոց. յորս իւ-

բաբանչիւր գիրք՝ մի քան զմի սքանչելի և յարդոյ եւրևին. և առաւել ևս եօթն սոքա. 1, պատմուի յուդիթայ. 2. գործք առաքելոց. 3. գիրք իմաստուե. 4. առակաց. 5. մարգարէուէ եսայեայ. ոչ և ողբոցն. 6. եր կոտասան փոքր մարգարէից. 7. Թուղթքն պետրոսի. ոչ և Թուղթն պօղոսի առ եբրայեցիս։

Հինգերորդն ասի՝ գերապանծ և վսեմ. ոչի են շարագրուիքը ներսեսի լամբրոնացւոյն, և ներսեսի շնորհալւոյն, որոց կազմուիքը՝ քան զամ հիւսուածս բանից գերազանց գտանին յոյժ, ընտիր և վայելուչ բառիւք, քաջայարմար դասաւորուէ ոչիւ, և վսեմական շքեղուէ կարգի խօսից. մինչև յաւէտ արժան է կոչել զնոսին յօրինուածս ոսկեշար տողից՝ քանքերհուածս գեղեցիկ տառից։

Վեցս կարգ վերաբերի և շարադրուէ գրիգորի կաթուղիկոսի՝ մականուանելոյ տղայ։

Իսրէին շարադրուէ ասի՝ այն, որ կազմի ի մանուածոյ շարադրուէ ընտիր կիմէնին բառից. զոր իմաստնոց միայն է իմանալ։ Զս սա ունի գերիս տեսակս. որոց Գրաջինն ասի՝ հոյակապ. ոչի են շարադրուիքը նարեկացւոյն. և յովհաննու իմաստասիրին. և քանի մի կանոնք ի շարականի. ևս և բանք ինչ ի զանազան գրուածս։ Եւ որս կարէ դասիլ և շարադրուէին յովհաննու կաթուղիկոսին. և գիրքն մակաբայ սլոց։

Երկրորդն ասի՝ դժուարին. որպիսի են շարադրուիքը մովսէսի խորենացւոյն. ագաթանգեղոսի. մամբրէի վերծանողի. դաւթի անյաղթին՝ ի Հաւ խաչէին. սահակայ կաթուղիկոսի։ Եւ։

Երրորդն ասի մէին. ոչիեն ոմանք ի Թղթոց գրիգորի մադիստրոսի. և տունք բառից ևս ի պէսպ գրքուածս, ի գիրս պիտոյից, ի շարականն, ի նարեկն, ի խորենացին, ի գիրս յովհաննու իմաստասիրի։ Եւ։

Վ.յլ գիտելի է նախ, զի յասել մեր աստ շարադրուէ պարզ, միջակ և խրթին, նկատեմք ըստ արուեստի քերականուե, և ոչ ըստ ոմոյ Հարտասանուէին. զի Հարտասանք հայելով ի ձևս և ի փոխակերպուէս բանից՝ որոշեն զերիս տեսակս ոմոյ շարադրուեց. զորս կոչեն, պարզ, միջական և վսեմական։ Ոմոք քերականք հային ի կարգաւորուէս բառից, և ի պարզուէ և ի խըրթա-

նուիրէ նմա, և ըստ այսմ որոշեսցուք Աստի երբեմն շարադրուէ ինչ ըստ քերականաց պարզ՝ կամ միջակ՝ ի ձառատասանից համարի վսեմ և խրթին. ոմն ի և այս բան. «Ետք հինից և տեգ ումն տեղացին ի մեզ յովհ. կու. Եւ ներհակ այսմ երբեմն շարադրուէ ինչ ըստ քերականաց խրթին՝ ի ձառատասանից համարի պարզ. որպիսի ի այս բան. «Ոհանզի զեղմանն ի վէր մեր փրկչին շնորհաց՝ տուաւն նշխկք՝ գոհուէին սբ և միւռոնն սրբաւ

բար. լմբ. ապին.

Պիտելի է երկրորդ, զի՝ի կարգել մեր աստ զպէսսի մատենագիրս ի մի դաս, ոչ կամիմք յուցանել, թէ քերականաց սակս միօրինակ են. այլ թէ սոքին յայս դաս վերծրեալ են, և նոքին յայն։ Այլ ի համեմատել ոմն միմեանս՝ այլևայլուէ բազում գտանի ի մէջ նոցա. ոմն ի բազադատել ըստ միմեանս զշարադրուէնն եղիշէի և սարգսի, որք ի մի դաս շքեղ շարադրուեցաւ դնին կազմուէ միոյն ուրեք ուրեք պարզ երևի քան զմիւսոյն. այ սարգսին քան զեղիշէին։ ըստ այսմ իմն և վ՚ այլոց։

Պիտելի է երրորդ, զի յիւրաքանչիւր վերայ կարգել գրեանս կարեն գտանիլ երբեմն տեսակք շարադրուէնց ևս։ ոմն ի գիրսն ընտրեկացուցն՝ որ ի գլխ խրթին շարադրուեցաւ դասի, գտանի ուրեք շարադրուէ միջակ, և ուրեք պարզ. և ի գիրս լամբրոնացուցն՝ որ ըստ միջակս դասի, գտանի սուրեք շարադրուէ պարզ, և ուրեք շարադրուէ խրթին։ Այսպէս ի մի և ի նոյն գիրս, ոմն ի գիրս խոսրովու, որ համարի ընտիր, է ուրեք՝ ուր գտանի շարադրուէ գերապանծ, և է ուրեք՝ ուր ստորին։ Այսպէս և ի Թարգմանեալ գիրս՝ ուրեք ուրեք գտանի շարադրուէ վսեմ, և ուրեք ստորին։ Ըստ այսմ և յայլ գիրս. ոմն տեսցի յօրինակսդ, որ ձկնի։

Օրինակ պարզ շարադրութեան։

Ոմն եմաստասէր՝ի հարկերոյն կոչեցին. և նա իբ
,,րև եմուտ՝ի տուն՝ և բազմեցաւ, նայեցեալ՝ի վեր
,,և՝ի վայր և՝ի չորեսին կողմունս տանն՝ եռես զա
,,նազան գունդ՝ի զբաղ արբել, և ազգի ազգի երանգօք
,,պայծառացեալ. ասա յցել զբերանն խոսով՝ եղուկ
,,յերեսս տանուտնն։ Այս իբրև հարցեալ եղև, թէ ըն
,,դե՞ր արարեր զայդ, պատասխանի ետ, և ասէ. և
,,զի՞նչ ձնաս արարի. զի դուք պատուեալ էիք՝ և ես

,,պատուեցի. և զոր դուք ոչ էիք պատուել, և ես ոչ
,,պատուեցի. Այլեայլ յիմ առնես, և տեսի զարդարել
,,և պատուել ամի, և ոչ կարացի թաքանել. իսկ զե-
,,րեսս տատուիտն տեսի անպատիւ, զի ոչ էր զարդարել
,,առաքինո՛ն ,ներքին մարդն. վա՛յ և անդ թաքի՛ն ,նա
,,արդ՝ եթէ այսոքիկ արտաքինք, որ զձշմարիտ ածա
,,ծառնեն ե՛ն ոչ գիտէին, այսպիսի լինն նախանձ ուս
,,նելին բարեաց գործոյ՝ և առաքինասէր վարուց,
,,ապա ո՞րչափ ևս առաւել մեզ պարտ է բազում ըղ
,,գուշ ե՛ն և փոյթ ունել յառաքինուիս. որք մեծա
,,դո՛յ՝ չնորհաց արժանացաք գալստեմբն ի՛ն, և պատ
,,ուական խաչին փրկագործութե՛ն խոստով՝ ի մեհեռե

ՀԱՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարձել. *Պնացին երբեմն մեծն Թէոփիլէ եպիսկո
,,պոսն և իշխան ումն առ հայն արսէնիոս՝ լսել ի
,,նմանէ բանս կեղծաւոր. Ասէ ծերն լուեալ փաքր մի. և
,,ապա ասէ ցնա, եթէ ասացից ինչ ձեղ՝ պահէ՞ք զնա.
,,և նոքա ուխտեցին պահել: Ասէ ցնոսա ծերն. ուր
,,և լուիցէ զկայն արսէնիոսի՝ մի բնաւ մերձենայք
,,ի տեղին կայն: Վարդ. գ.

*Ընդօր ումեմն երևեցաւ դևն՝ եղեալ իբրև զհրեշ
,,տակ լուսոյ. և ասէ ցնա. ես եմ գաբրիէլ հրեշտակ ամ,
,,և առաքեցայ առ քեզ: Ասէ եղբայրն ասէ. տես
,,գուցէ առ այլ ոք առաքեցար. զի ես ոչ եմարժանի
,,տեսո՛ւ հրեշտակի ամ, և դևն ինքնին ժամու հալաս
,,ծել ի խոնարհութե՛ն՝ անյայտ եղև: Վարդ. ծգ:

Պարձել օրինակ. *Ասակաւ ոսկի գտեալ ուրուք՝ ի
,,քսակ արկանէ, և զգուշանայ կապով և կնքով և
,,պահպանո՛ւ. և մեք զբանն ամ՝ ցանկալին քան զոսկի
,,և քան զականս պատուականս՝ ոչ ամբարեմք յոգիս,
,,այլ՝ Թողութիւնք սահիլ՝ ի մտայս խոստովանութեամբ:

*Աքաւն գողանայ զօտար ձուս. և Թխտեալ՝ ձայն
,,հանէ. իսկ ձագքն իբրև լսեն զձայն նո՛ր և զձայն մօրն
,,ի բերանոյ՝ որ ծնաւն զնո՛ն, Թռուցեալ գնան յերամս իւ
,,րեանց: Այնպէս և բանսարկուն՝ ի ձեռն մեղաց գողա
,,ցաւ և հեռացոյց յարարչէն զաղգս մարդկան. իսկ
,,նոքա իբրև լուան զձայն մարմնացելոյ բանին, գնաց
,,ին զկետ նորա պատուիրանացն:

*Ամի ոք ի ձեռնջ անարժանութե՛ ծածկին խորհրդոյն

„ապաստանարեսցէ, և կամ ղրկէ ի ժողովրդենէ անքննելոյ
„հալածեցուսցէ. զի մի ըստ կարի և ըստ խաչահա-
„նուացն պատապարեսցի ընդդէմ ընդդէմ:

*Այլ մեք տրտմեցուք՝ մի ուր այսպիսի ինչ երայ,
„սրովք թագաւորք տրամին. այլ՝ ուր այնպիսեաց սրովք
„շահն մեծամեծս շահիսկիք: առգ. յոբ. 3. յորդ:

„Հալածմամբ թագաւորք և թագուհիք աստ ըստ ի բեանց
„կամացն գնացին. և ի կեսին օր մահուամբ ի բեանց
„ապաշաւելով եղեալ կեցին նոքա երկիր:

„Ոչ արդ՝ եթէ այն, որ զիմ պատուիրանն կատա-
„րեաց, և համարեցաւ թէ տարար ինչ, խոտան գտաւ
„ապա զի՛ նչ կրեսցէն, որք ոչինչ արարին, և փրկեցին
„մեծամեծս խորհին: լիճն. էջ. 10:

„Եթէ որդի ուրուք մտավարժ իցէ, դան ոչ ըմպէ.
„իսկ եթէ չիցէ նոյնպիսին, բազում անգամ հայրն
„ծառայն առաջի նորա դան հարկանէ. կի՛ ի նա
„հայեցեալ՝ զգաստասցի: Ապա եթէ և այնու ևս
„ոչ խրատեսցի, ի նա իսկ մատուցանէ զտան ջանն....
„Արդ քանզի իբր յորդիս մատուցեալ է ի մեզ՝
„խրատել երբեմն հարկանէ առաջի մեր իրև ըզ-
„ծառայ պանասուն մեր. և երբեմն զոդոս և զայ-
„գիս. զի եթ այն հայեցեալ՝ մեզաք եթ լծոյ եր-
„կիւղի նորա: Ապա եթէ այնու ևս ոչ խրատիցիմք,
„ի մեզ իսկ մատուցանիցէ զտան ջանն, կամ ցաւով,
„կամ խեղդեթ, և կամ դիւօք: Տանջին և անմեղք, կի
„ի մահ կալցին այլք ղբան իմնատոյն, որ ասէ.
„եթէ արդարն հազիւ կեցցէ, ամբարիշտն և մե-
„ղաւորն ուր գտանիցի: եզեկ կողբոյն. ե. ի ե:

Ընդհանուր ՃԼՅ՛ շրջաբերութիւն.

Տուք ինձ հրամանն՝ գեղեցիկ յանդգնութեամբ, և օրհնացին
„ոչ վէմ ժխտդրութեամբ՝ լինել եղեր ի միջի ձերում.
„ուսանիցուք, և լուարուք զընթերցուածս
„օրհնացս. ես ըստ-ի. յոհաննու-ի:

„Արտ մեր հասարակաց՝ լիցի ոս հասարակաց մեր
„թշնամին սակայն. իսկ ոս եղբարս հանդարտք ուսուք
„լինել հանապազ. մանաւանդ կի՛ և նա բազում ան-
„գամ ի խոնարհն ի պատկառէ. եթէ զարմանս չա
„րին ոս յաղթահարէ, քանի՛ առաւել զըմբռնելոյն

,,՚ի նմանէ գմիտս մերնուաձէ...Նեղէ սիրեմք և գայն
,,չափեմք, ՚ի սէր վայելեմք. եթէ ոխս և ատելուիւն,
,,կռիւն ընդունիմք։ Երկեցուցանէ զիս և առակա-
,,ւսր բանն, որ յաղագս ծառայիցն. ընդն ՚ի ձնէն
,,քաղում ընկալաւ, և առ ծառայակցին տկարուիթէ
,,նեղել ոչ կամէր. եւեալ ասէ խեղդեր զնա. և նա
,,պերկայնամտուի աղեսէր. իսկ զի ոչ կամեցաւ, պատ-
,,ժեցաւ. նոյնպէս ասէ արասցէ ձեզ հայրն իմ երկս
,,նաւորս։ լմնջ. ոաքնս։

*Յայնժամ որ վարանէրն գաղտնի սկզբնաչարն
,,Թշնամին՝ ծանուցեալ, Թէ մեքենայքն իւր խայ-
,,տառակեցան. տիեզերք ամենայն ծաղկեցան.
,,պատրաստեալ քն դաձեալ փրկեցան. ժառանգորդք
,,դրախտին ՚ի հայրենիսն փութացան. երկրաքարշ
,,հեշտուիքն տեղի ետ, և երկնային սրբուիքն պայծա-
,,ռացաւ. գործ ատելուիքն խորտակեցաւ, և պատուղ
,,սիրոյն սկսաւ բազմանալ. յոյսն ամենեցուն՚ի ստոր-
,,նայոցս վերացաւ, և յերկնային կայանն հան-
,,գեաւ, Լ.րտաքս սողեր յորջէն չարուէ՝ իբրև
,,զաւուծ գոչելով. շրջէր բացեալ գկոկորդ չարուս
,,Թեանն, ջանացեալ առ ՚ի կլանել զեկեղեցին փըր-
,,կեալ քնի։ Ասկայն տկար և նկուն լինէր ՚ի սկզբ-
,,բանն. և մի շուէնչն և մի մարմինն՝ (այ է՝ եկեղե-
,,ցին,) ՚ի գլխոյն զօրացեալք՝ անգործ զմեքենայս
,,Թշնամնոյն առնէին։ լմնջ. ոաքնս։

*Այս արդ՝ այր առաւօտուն նշան՝ աւետիս տայ արե-
,,գականն ծագմանն. այսպէս և շարժումն կամաց ձեռ-
,,րոց յայսոսիկ՝ գուշակէ զհաշտուէնն այ զոկնզբն Ը
եկեղեցի իւր սուրբ։ ընորհ. ՚ի նոաղևնս։

*Որ յաղագս հակառակին յաղԹելոյ խօսեսցի զբան,
,,ոյն զի վասն որսասցի ՚ի մարդկանէ իբրև զյաղԹօղ
,,վաճառական է այնպիսին բանին այ՝ և ոչ սպասաւոր.
,,և հարկանօղ վիրաւորեալ անդամոցն քն՝ և ոչ պա
,,տօղ։ ընորհ. ևղև։

*Օ հաւրդ անկեղծ և ձշմարիտ կարծի սէր յայնա
,,մանէ, որ զմի սիրելին վութայ հանել ՚ի հնոցէ,
,,և զմիւս սիրելին ՚ի նոյն արկանել պատրաստէ հլ-
,,նոց. մանաւանդ զի՝ հանեալն զժուարակեզ, և
,,արկեալն յոյժ դիւրակեզ։ ընորհալ. ևղև։

«Հրաւիրէր և զայս, զի դիս լիցի ամ յերկուք դասս հաւատացեալս
,,յայն քաղաքի, որ ոչ էր առաքելոց հաստատութիւնք վարկա-
,,ւիմ. եւթե պարտական ըստ և դատի յայն ինչ, որ ի մե-
,,ռացս խղճէ ոչ դատիմ՝ ոչ միոյժ ինչ առնեմ։ Եթէ ես
,,լիցի յորոյն ունիմ՝ և ասէ ոք, ոչ վա՛ ասելոյն, այլ՝
,,վասն ունելոյն վշտանամ։ Հնդկ։ ընդ։

«Հազում իրաւանց առաւելուի է՝ զպատժապարտս
,,դատաւորս նստուցանել քան երախտեցն, և նոցա ա-
պերախտութիւնս։ Գեղոգ վերջ։ 3։

«Մինոյն ուրեք ասէրն յանդիմանի, յորժամ
,,զօրաւորագոյն մերձ լինէ։ Ոչ աչօք տկարութիւն յան-
,,դիմանի յարեգակնին լուսոյ. և մարդկայինն ոգւոյ մարք
,,քուն՝ յաճախինան մերձենալ։ Սատ որում և եսայիաս
,,վիսաւն ոչ տեսանել, և զերծելիցն արբասացութիւն
,,լուեալ, առ այնպիսի մարքարոյնս գինքն հանժա-
,,տեալ՝ ասէ. վայ ինձ, զի ես այր տառապեալ եմ, և
,,պիղծ շրթունս ունիմ։ Սյսպէս է տեսանել առ ա-
,,րեքս, առ որս ածէ երևեցաւ։ ԳԿն. վերջ, ի Գիտոէ
գրոց. է. 8

«Սարդ ոչ է ինքն իւր բռնական. այլ ձեռն ամենա
,,կալի է, որ խոնարհեցուցանէ և բարձրացուցանէ.
,,Օ իրաւք ի՝նա ապաստան առնեն, և զանձինս ի չա-
,,փու ունին, ունի և նա՝ ի ստոյգ բարձրութեն հաստա-
,,նել պատիւ փոխարէն խոնարհութե նոցն։ Սոկ որ
,,փառասիրութ՝ անձամբ զանձինս յառաջ մատու-
,,ցանեն ի փառս ածել, և սքի վա՛ դի ոչ վստահայան
,,յայնմանէ առնուլ՝ որ բաշխէ զփառս, նորին աղա-
,,ղաւ և նա ինքն ամիսփէ զիւրն. և այնպ յանդիմանել
,,լինի մարդկայինն տկարութի՝ մերկացեալ յաճախին
,,փառացն։ ԳԿն. ընդ։ 14։

«Օ ի՞նչ օգուտ ի տարեմամուէն ինչ, յորժամ ի ցան
,,կութե այնմ՝ որ ոչ ունի, իբրև զկարօտ ոք չարչարի.
,,Սու տառապանի ազատ է, և ամիս տր՝ որ զնմ արհա-
,,մարհեց, և ի վերոյ էանց քան զերևելիս. և ոչ ի
,,միոջէ ըմբռնել յախտէ՝ յերանելի կեանս կեայ ա-
,,ռանց հոգւոց և ցաւոց, որ գմիտան չարչարեն ԳԿն.
ընդ։ 16։

«Ի գիրկս աբրհամու ընդունցին, և մի առ մեզ պինդ կալ-

„ցուբք գնա՛. զի ամբք՝ որ գիրկս արկանէ փշոց, զնասկ
մարմնով. և ամ՝ որ ժողովէ զխուշ ագահութե, զնասի
„հոգւով։ Ա՞ զի արդարք փուշք են զնասակարք և
„հեղձուցիչք հոգւոց՝ ընչից ցանկութեք։ առգ. վէդ.

յակ. 6. յորդ։

„Այլ արդ՝ ազէ ասա՛. եթէ այր թագաւոր վկայեալ
„յամենեցունց բարեգործութե՝ զինքն պարտական քեզ
„կացուցանէր կարևոր պիտոյից քոց, և հրամայէր
„քեզ ազատանալ յամ հոգւոյ և յաշխատութե, ՚ի
„նմանէ ունելով զպատճառս խնամակալութե և վայելից
„հանգստեանն։ Ա՞չ ապաքէն վստահանայիր ՚ի թա-
„գաւորական խոստմունսն. ո՞չ ապաքէն հուստայիր
„և ՚ի նա ապաստան առնէիր զկեանս քո, և առանց
„հոգոց և տատամսութե վայելէիր ՚ի պարգևս թա-
„գաւորին։ Այլ եթէ առ մարդ մահկանացու այնպիսի
„հաւատ պարտիս ունել և այնպիսի վստահութիւն, որ
„կամ ժամանակ լուծանել զխոստմունսն, կամ մահուբըս-
„նութե, կամ մարդկեղէն մտաց ինչ տկարութիւն. Ոսկ
„առ ամ ամենակալ և ամենաբարի բնութե՝ որ զանձն
„իւր պարտական քեզ կացոյց՝ ասելովն, գիտե հայրն
„ձեր երկնաւոր՝ եթէ պիտոյ է ձեզ այդ ամ՝ և՝ ըստ վե-
„րկբայիս. ընդէր զառածանիս հոգով. հիմ տարա-
„կուսանօք գկեանս քո անցուցանես. զմ՞ ոչ վստահա-
„նաս ՚ի բարեգործն քո և ՚ի հայր։ առգ. ա.11.յորդ։

„Օ՛ հր օրինակ անհնար է ոչխուտ տեղոջ անուշա-
„հոտութես բուրել, նոյնպէս բիւրապատիկ անհնար է
„յագեալ որովայնի սէր խորհուրդս ծնանել։ առգն.

ա. պետ. 9։

„Նայագ է ՚ի չարիս նենգաւորն, և երբէք հերիք ոչ
„ասէ. և թէ ՚ի դրախտէն խաբելովն՝ աստ գմեզ ըն-
„կեց յերկիր անիծից, և ըստ ծառայութե գրաւեաց. ա-
„պա աստի յորժամ խաբիցէ՝ նուր կամի ընկենուլ,
„եթէ ոչ յանդունդս գժոխոց։ խոս. ՀՈՄԱՓ։

„Երբև ետես Քրիստոս, եթէ անվէր մնաց ինքնագոր
„նահատակն, ապա այլ կէն առեալ ՚ի ձեռս՝ նովաւ ո-
„գորէր յայլեայ դմա. զնախ առուեն սուսեր շղա-
„ցուցանէր՝ հրեշտակ լուսոյ կարծեցուցանելով զինքն
„որոյ ընդեմ սպառազինն ամ գրահաւորել (ուրն), ամ-
„բակուռ զինու խնդարհուեն զսայր սուսերի նորա

որ լշեցուցեալ՝ անգործ դարձուցանէր ոչնոպհէս
վարդապետս.

«Հայեցարուք աղաչեմ և ունկն դիք, զոր ասէ. կայր
»ի տանջանս մեծատունն. և հայեցեալ տեսանէր ըզ-
»ղաղարոս. Օ արմանք էին իրքն. առ դրան քումն
»ընկեցեալ էր հնանապազօր. երկիցս և երիցս յաւուրն
»մաանէիր և ելանէիր, և զնա ոչ տեսանէիր. և արդ
»յորժամ ի տապակիդ ես, ի հեռաստանէ տեսանես
»Յորժամ ի մեծուէ չշխացեալ կիր, և յորժամ ի կամ-
»եր տեսաներ, ոչ յօժարիր տեսանել զնա. և արդ
»ընդէ՞ր այդչափ սրակն ես. և ի հեռաստանէ տեսանես,
»և միւս ևս այլ՝ դի վիհ մեծ է ընդ մէջ. Ընդ կի՞նչ առեր.
»հայր աբրահամ ողորմեա ինձ. զի՞ կոչես զնա հայր-
»որոյ ոչ նմանեցար մարդասիրութեն: Կա հայր կո-
»չէր, և սա որդեայ յիշ ջրջէր. յորջորջմունքն աղ-
»գականութեն են, և օգնականութի ոչ ուստեքն.

ՈՒԿԵԲԵՐՈՆ. ՂՈՒԿ. 16. 23.

«Արդ՝ եթէ տանել ինչ ասաի ոչ կարեմք, զի՞ ևս աս-
»տէն ի սմին թաւթափիմք յշխարհիս.... Կապուցեալ
»են աչք մտաց մերոց ի տեսական խորհրդոյ: Ի՞նչ եկն
»մեզ հուն անցիշ ի հոգւոյն սէր, վ՞ս զի սիրեցաք մեր
»զիւղ ախտաւից յշխարհիս. ոչ ձաշակեցին քիմք ոգւոց
»մերոց զկերակուր երկնային, վ՞ս զի պարարեցաք զան-
»ձինս մեր ի զանապատն խորտիկս: Ա՞ւեթ և գոյն դի-
»մաց մերոց, վ՞ս զի ոչ զուարթացան երեսք մեր ի
»խորհուրդս սրբուե. ցաւալից են անդամք մարմնոց
»մերոց, վ՞ս զի յառաջքան ղմարմինս՝ զոգիս ախտա-
»յուցաք. գերեզմանաց բռելոց նմանեցաք յանձինս
»մեր վ՞ս զի ունայն եմք ի շնորհաց սբ հոգւոյն. վ՞նկ
»և ամ չարիք եկեն հասին յաւուրս մեր: Ելիէ վ՞պ.

Ի ԲՐԱՒՆ ՅՈՎՆՈՒ.

«Ընթեր ոք կարի առաւելեալ ընդ աշխարհական մե-
»ծութե, և մտօք ազգատագին, այնպիսին ողորմելի է
»քան զբազումս. ոչ և տեսանեմք իսկ՝ ոչ միայն ի
»չափաւոր մարդիկ, այլ որ մեծն է քան զամ՝ թա-
»դաւոր՝ եթէ ոչ ունի զինաստուն աթոռակից իւր ոչ
»կարէ ի վիճակին իւրում վաեւլուչ կալ: Նոյնպէս եթէ
»առ մարմնաւորս այսպէս, որչափ ևս առաւել առհա-
»գեորն Աստուծոր մարմնոյ՝ հոգին է կենդանարար. իսկ
»մարմնոյ և հոգւոյ՝ միտք են կառավար. և նոյ առ մի

,,մարդ, այսպէս և առաքոլոր աշխարհս Թագաւորն
,,ոչ միայն գիւրն տայէ պարտիս, այլև որոյ եղև պատ-
,,ճառ ի կորուստ: եղեալ վէպ. Բ:

*Ոմն քաջն վարդան՝ և ամ զօրքն՝ որ ընդ նմա էին,
,,իբրև տեսին զազգուն պատրաստուն գնդին Հեթա-
,,նոսաց, Հայերեան և յիւրեանց սակաւուն. Թէպետ
,,և կարի յոյժ նուաղունք էին քան զնոսա, ոչ ինչ զան-
,,գիտեցին առ ի յոյժ բազմութէն. այլ՝ առ Տասա-
,,րակ միաբան Տամբարձին յերկինս զձայնս իւրեանց.
,,աղաղակեին և ասէին. դատեա՛ որ զանօսին, Ա՛Տ.
,,...Նէ զայս ասելով՝ խուռն արարեալ յարձակէին.
,,և զաջ Թևն բեկեալ՝ զձախոյ կողմանէն արկանէին. և
,,սրոյ ձարակ գոնէն տային. և ընդ բեսս դաշտին փախս-
,,տական առնէին...Յայնմ տեղւոջ դէտակն ի վեր
,,ամբառնայր արշաւիր արշարունի. զչէր առիւծա-
,,բար, և յարձակեր վարազաբար. Տարկանէր առնէր
,,զվուրին քաջ՝ զեղբայր Թագաւորին դ՝ինեց. և զգ-
,,բազում ՏամՏարս նորին ընդ նմին կատարէր. և այնպէս
,,ամէն առ Տասարակ այր զախոյեան ի ր յերկիր կոր-
,,ծաներ. Նէ առ յոյժ յանդուգն յարձակմանն՝ յոյզ-
,,վազոյն այն էր, զոր գետամոյնն առնէին՝ ընդ զանկեղն
,,սրոյ ի ցամաքի. և ի բազմութէ դիակացն անկելոց՝
,,յատակ ջուրք գետոյն յարիւն դառնայեին, եղէն. Գ:

*Ոմն ի ծագել արեգական ընդէմ մերոց զօրացն՝ ի պըր-
,,ղնձապատ վահանացն՝ շոյլ ք ցլերամբքն փայլատա-
,,կէին՝ իբրև յամպոյ մածէ. և ի դուրս ոստէին ի մէ
,,ռոց հախարարացն քաջք զրահաւորք, նիզակ փայլատա-
,,կացն Հառագայթք. յորոց ի տեսուէն միայն զան-
,,գիտացել պարսկականն գունդ, սակաւ ինչ և մերն՝
,,վըն ոչ կարել Հայել ընդէմ արեգականն ծագմանն
,,...և ի խառնակել մարտին՝ պատահէ կամսարականն
,,ապանդարան՝ խմբի մեծի, յորում էր քաջն շերգիլ
,,...և հերձեալ դիսումբն՝ ոմն գշանթահար՝ յերկիր
,,կործանէր զ քաջն, և պատառել դիսումբն ի խա-
,,ռատ դարձուցանէր: Խոր. Գ. 37:

*Ընդ երբեմն (շահէդ և ատոմայ) գնետ երամակաց
,,գ՝ոց յանդգնագոյնս արշաւել ընդ խարտարոտս և ընդ
,,վիմուտ տեղիս. յորմէ կասել սկսաւ շապուհ Ոմն
,,ատոմայ մոկացոյ եպերհալ զնա՝ ասէ. գնա՛ գնա՛
,,անօրէնդ պարսից, եթէ այր իցես. և նա ասէ. դու

,,երեքիցըր, զի ի քաջին ղեւսէ է շահատակել։ Ասաց
,,ձեզ՝ յայնմ ժամուն դիպեցաւ ի շամբս կիրճ որսալ
,,հրով. և չապկէ ոչ հանարձակեցաւ ի թաւուն քաջ
,,արշաւ լինել՝ շրջապատեր հուրն և նորա կիպեցու-
,,ածին յերկուս բաժանել՝ այսր անդր բերել լինէր
,,երիվարացն։ Լուսանդամ ասէ առաւ. ծծուրիդ պար
,,սիկ՝ ահա հայր քո և մեծ, ընդ՞ր զանգիտես։ Ասէ
,,շապուհ ասէ. թողել ի բաց զկատակերդ՝ յանցա-
,,նել ընդ հուրդ դարձի զբեզ, որ և ես կինի քո. քանզ-
,,զի յառաջելն՝ ձիս իմ խրտչի։ Յայնժամ այպանեաց
,,զնա առաւ՝ ասելով, մինչ այդ քարինք ինես՝ զի ես
,,յառաջեցից, և արդ՝ եթէ դու զմոգացիս կոչես զիս
,,աղքիս, ես զսասանեանադ կոչեմ կամարդիս։ Եւ
,,մտանել զերիվարն՝ իբրև ընդ հովիտ ծաղկանց անցա-
,,ներ ընդ հուրն՝ զերծուցանելով զշապուհ։ Խոր. գ.55,
Այս շարադրուն պարզի այսպես։ Առաւ նախարար
մոգացն և շապուհ արքայորդի պարսից սասանեանն՝ գնա
ցին ելբեմն ի միասին կրակ ցուցց. և ի դիպիլ ոտն ի
խարտաբորտ և ի վիմանալ տեղիս՝ սկսաւ շապուհ ասել
կալ, իսկ առաւ ասէ, եթէ այր իցես՝ յառ
աջ գնա և նա ասէ. դու գնա, զի դուք միայն կայք
պիսի քարուտ տեղիս կարեն անվտանգ ընթանալ։
Յայնժամ ասէ առաւ. ես ոչ կարեմ ի միասին որսալ.
հրով զկինձս ի շամբուտ տեղիս։ Ասէ շապուհ ոչ կարե
մ ընթանալ և շամբուն դիւրաւ ընթանալ և ասացանել, շրջապա
տեց հուր գնացաւ և զառաւտ, որ ընդ նմա կայ ժամ շա-
պուհ զարհուրել, զկայեցուածս աչացն շրջշրջել՝
երիվարացն տարուբերեր աստ և անդ՝ գառաջել զերս
փախստի։ Ասէ գնա առաւ. դու զհուրն իբրև զծածկ պաշ
տես. ապա ընդ՞ր ի հրոյդ երկնչիս։ Ասէ շապուհ ասէ.
ի բաց թող այժմ զկատակդ. և յառաջ գնա դու ան ցա
նել ընդ մի կողն հրոյդ. քանզի ես ոչ կարեմ յառ ջել.
զի ձիս իմ խրտնուն։ Յայնժամ ծաղր արարեալ գնա առ
առաւ ասէ. յորժամ ընդ քարինս գնայաք՝ ասէիր ես ոչ
կարեմ; դու գնա. զի դիւաց է ընդ քարինս ընթանալ.
և այսու զմեզ զմոգացիս կոչեցեր դիւազգի մինչ և
այժմ ընդ քարինս ընթանալ ոչ ապաքէն հուր
է այդ՝ զոր տեսանես. արդ՝ եթէ դու յայնժամ կո
չեցեր զմոգացիան դիւազգի, այժմ ես զսասանեանադ
կոչեմ կնամարդի։ Եւ զայս ասացեալ՝ մարակեաց

ուժգին զերիվար շապկոյ և գիւր. և այնպէս անցին
Ը հուր՝ իբրև ՚ի վերայ ծաղկանց ընթանալով։

Օրինակ երիցն ընթերցողաց։

Որ առ պատուիրանադրեալն ոչ ձգտի հասանել կա-
,,նոն, նա յահեկակողմանն դանդաչէ խոտորեալ
,,Ճանապարհի. իսկ որ յառաւելագանցն նկրտի հրա-
,,մայեցեալոցն հասանել, զաջակողմանն այսպիսին տեղ
,,չացաւ գտանել ղխոտորումնն։ Ինչն յանդգնաբար
,,յապաշխարուէ հոսել վտանգս՝ յառաւել սիդուա-
ԼԹէն յանյուսութէ ընկղմի խորս. և միւսն՝ անչափա-
,,բար Ըարձակել Թողուն յուսով՝ զբովանդակ ներ
կիւղին ՚ի բաց յուծանել ղկապ։ Իսկ որ վերկաքան-
չիւրոցն զանգիտեալ հրաժարիցէ ծայրայեղ խոտոր-
մանց, (նա) միջին ինն արդարակ և անսաստիւրեալ
Ճանապհաւ բերիցին. յորմէ ոչ փոխոխեսցի նախասկիզն
հաստատեալ սահմանք. (այս է՚) ոչ ուրուանականն ա-
ւուր զապաշխարուէն ՚ի վէր ածել դնսիր. և ոչ նմա-
նօրէն սմա զծոմականն գատարկացուցանել և փափ
կացուցանել զաւուրս. և ոչ դարձեալ յառ զերա-
,,նացագոյնն սիգումք վերադալ ելանել. ոյլ Թէ՝ Ը
,,անգործուէ և Ը բերանալուծուէ խառնել և ըմ-
,,քնոյն խորուէ և զգինեձանուէն որովայնամոլուէ.
,,իսկ ՚ի տրամականան՝ ծանրաբեռնուէն ՚ի ներքոյ
,,դնանիլ սիար բնուէս, մարմնասպան լինելով յա-
,,ւէտ՝ քան Թէ ախտասպան. և ՚ի կրել մարմնոյն՝
,,գտանել հոգւոյն զվհատուէն տարակուսանս յովն.

Եմաստ. ըւ

Ա՚յս շարադրուէ պարզի այսպէս. Որ ոչ ձկտի հասա-
նել առ պատուիրանադրել կանոնն, նա խոտորել
դանդաչէ յահեկակողմանն Ճանապարհի. իսկ որ նը-
կրտի հասանել յառաւելագանցն Ը գհրամայեալսն,
այնպիսին տեղիչացաւ գտանել զաջակողմանն խոտորու
մըն։ Ինչն յանդգնաբար հոսելով ՚ի վտանգս ապաշ
խարուէ ընկղմի ՚ի խորս անյուսուէն և անուել պըն
դուէ պահոյին. և միւսն յուսով Թողուէ առաւել
Ը զվհն Ը արձակեալ՝ ՚ի բաց յուծանէ զբովան-
դակ կապ երկիւղին։ Իսկ որ զանգիտեալ հրաժարիցէ
յերկաքանչիւր ծայրայեղ խոտորմանց, այնպիսին բե
րիցէ (այ կայ՚) միջին ինն ուղիղ և անստերիւր Ճա-
նապարհաւ. և այսու ոչ փոխոխին սահմանք հաստա-

առաքեալք ի նախահարցն մերոյ. որոց կամք այս էր, ոչ աճել ի վէր ուրուականաւ աւուրց զվիշտս սպասխոսրուեն. նմանապէս ևս ոչ դատարկացուցանել և ոչ փոքրացուցանել զծոմական աւուրս. ևևս՝ մի ումեք վերանալ ի գերազանցագոյնսն քան զոսսա, (այլ չափագանց գտանիլ ի լուծանելն զպահս՝ խառնել ի սոսին զխոր քուն և զդիւնեձան որովայնամոլուին. և ներհակ այսմ ի տրտմականսն, (այլ յաւուրս պահոց) ակար բնաւես դնիլ ի ներքոյ մեծի ծանրաբեռնուեն. որով լինի այնպիսին յաւէտ մարմնասպան՝ քան թէ ախտասպան. և ի տկարանալ մնրմնոյն՝ գոցէ հա-

գին զտարակուսանս վհատութեան։

«Ղ] արժապետ վեհագոյն ունէի յայդ պարզևեալ ինձ ,,հայր՝ միանգամայն և հրահանգօղ հոգեկան վար- ,,ժուեց՝ դիմի թէոդորոս՝ յոր մերում ծածկաբար պատ- ,,շաճեալ լեղուի. որ ոչ վառ յինքենէն ևեթ բաւա- ,,կանանայր շահմարանել յիմումն ոգուջ զբաղին, ,,այլև ի յոյովից զպայծառագոյնսն ծաղկաքաղ առնե- ,,լով զշնորհաց՝ լիացուցանել զագահուեն իւրոյ հնա- ,,ջանայր զուսումնասիրութեան յովհաննէս. խոսրո. ու։

Ընդ այս շարադրութիւն պարզի այսպէս Ղ]ունէի վեհագոյն վարժապետ պարզևեալ ինձ յայդ հայր՝ միանգամայն և հրահանգօղ հոգեկան վարժուեց՝ յոր դիմի թէոդորոս, որ յոր մերում լեզուի՝ ծածկաբար թարգմանի. որ ոչ բաւականանայր շահմարանել ի հոգւոջ իմում միայն զայն բարին, որ յինքենէն. այլև զպայծառագոյն բանս շնորհաց ծաղկաքաղ առնելով ի յոյոլոյից՝ ջանայր լիացուցանել զագահ յոյ զանյագ

ուսումնասիրութեան նոր։

«Ո նորհաձիր եին և հոգւոյն ընդունակ ընտրեալդ և ներանձնացեալդ այցելու, ըստ հայցմանն հաձու ,,բարեսեր կամաց երջանկիդ, և գրուեցաւ համակի ձե- ,,րում պատձենի յօրինել շարադրեցի ըզպատմուես ,,գովեստ և զձառս ներբողեանն՝ լկարեալ հաստատել ,,ի գեղ պատկերի դիմաց սուրբ եստի սպիտակափայլ ,,լուսափառ դաշտի քարտեզիդ. մտրակել յընթացս սէր ,,ասպարիսի զշրթունս գրչիս, անշունչ խօսողիս, ան- ,,քայլ ընթացողիս, անձայն հնչողիս, անդուլ պատմո- ,,ղիս, և անսպառ թաքեալի քարոզչիս։ Ոչ արձանացուցի ,,ի սմին անջինջ յիշատակ զանուն տեսչական ձերոյ ,,մերդ էոչման ուր սահմանեաս, լերկինդ մոկաց հոյդ

,,դիտասկետ. Նորեկացի՝ ե՛կ ետ՛ե՛ր՛. առ ուրեք՛։

*Սուր ճծամուխ բարձրացեալն այցելութիւնե նշանն
,,քանզի լարուեստ վայելականաձև վայելմամբ կեսանել՝
,,քառասայրեան գոլով բերանաւ, ի ձեռն աջողակ
,,ջոյն մեի լեզմամբ շողշողեալ. որ ի փրկութիւն
,,նորոգման մարդոյն՝ կքիլս ուժգնապնրկս չարին
,,խստութե քև հատեալ՝ խոպատ պարուրեաց. դօրեզ
,,երթմամբ ի խոր խոցոտեալ՝ անպատուաստելի
լուծեալ խորտակեաց։ Նոր. ի գովքն Խաչ. ե պատ՝ Ա.

*Ոսկ հաւատոյն լուսոյ արմատ և աղբիւր՝ մերունակ
,,բնութե պտուղ՝ բարերանաւն ծածկին, ըստ երկնաւս
,,մրիպոյճու լուսով կուսութեն ըստ իւրզհոգևորն վառել
,,ղամպարաշար սէրն դաստղս՝ զերրորդութեն ըստ տիե-
,,ղերս շրջափայլե հրաշապայծառ ձառագայթ. խորհեն
ե ճառ. վերջավուր։

*Ա՛յժմ ամպք՝ տրունուցն սպասահարկեալ հրամանի՝
,,լուսատեսակք յարևելից՝ ոսկեձաձանչք ի հիւսիս-
,,սոյ՝ զիմեամբք կուտակեալ ի միագոյն թանձրուե
,,վոյլ ակնացայտք՝ որոտընդոստ ցօղաբուղխ առատաս-
,,ձիք զտիեզերս արբուցանեն։ Այս օդը շրջեալ մաք-
րագոյն՝ բիւրակերպեան ճաղկանցն և տնկոցն և բոլո
երկին զարդուք զաշխարհս պայծառազարդեալ պսա-
կեն՝ ի նոյնս։

ԳԼՈՒԽ. ԼԳ։

Յաղագս լուծման պէսպէս լծորդութեանց։

Լուծումն շարադրուեց ե որշումն իւրաքանչիւր բա-
ռից միոյ բանի՝ ըստ զանազան պաշտօնի նոյ, իբր ա
նուն բային, իբր բայ, իբր խնդիր բային, իբր մակբայ,
իբր յատկացուցիչ, իբր բայայայտիչ, իբր ածական,
ևն։ Այդ՝ թէպէտ յատակելոյս գոյս վայր՝ կարե
ուսանողն ինքնին լուծանել զրեթէ զամ շարադրու
թիս, բայց առ ի օգնել ևս նոցա՝ մանաւանդ տկա-
րացն, և դիւրացուցանել զաշխատանս դոցին, դիցուք
առ քանի մի օրինակս. և լուծցուք զնոսին։

Լուծումն պարզ շարադրու։

* 1, Յարտաքնոցն իմաստասէր ումն առն շինեաց·
,,2, և դեղագործ ումն ասացցնա, ծեփեսա գառն քոյ

զի եկեալ գերեզկացուցից զնա զտեսլեան նկարագիր
,,պատկերաց, և անկուածոյ յօրինուածովք։ 3, Ա՛սէ
,,նմաստասէրն, եկ յառաջ նկարեա, և ապա վի՛ճ-
,,րայ ծեփելոցդ։ 4, զի զդասընկերսն ծածկելն է բար-
,,ուք՝ քան զթէ յայտնելն խոտով ժամուցդ։

Յայսմ բանի, յառաջինն համարն՝ ածական անուանդ
կատարէ՝ և անուն բայի. որոյ գոյականն դնի զօրուքն.
այ է՝ այր ոմն կատարեալ։ Որն՝ է մասնական անուն
մասնաւորիչ նըր. այ անուանս կատարեալ։ Յարդարեալն՝
է բացառական խնդիր մասնական անուանս ոմն։ Ո՞վ
եաց՝ է բայ։ Տուն՝ է խնդիր սեռի բայիս ընկերաց. և
է անորոշ հայցական։

Երկրորդ համարն, Ա՛ն է շաղկապ բաղհիւսական։
Ուղղագրէ, է անուն բայիս առաջ։ Որն՝ է մասնական
անուն՝ ոյր յառաջինն տան։ Խնդիր սեռի պատ բային՝
զօրուքն դնի. այ է՝ առաջ գայս. այս է՝ ծեփել պատ տաճ-
ճառ՝ է խնդիր բնաւէ ասելին Ա՛նկնէ՝ է բայ հրամայա
կան. որոյ անուն դնի զօրուքն. այ պատ Ա՛ռաջ՝ է
խնդիր սեռի ծեփելոյն։ Ինչ՝ է ստացական դէրանուն.
և կատարեալ է ածական պատճառա
կան։ Ա՛նկնել՝ է բայ դերադէմ, կամ ընդունել լուծել իբր
բայ եդեալ, որոյ անուն բային դնի զօրուքն, այ է՝ էմ։
Պուղպտոցոյ՝ է բայ, որոյ անուանն դնի զօրուքն, այ՝ էս։
Ա՛ստ՝ է խնդիր սեռի գեղեցկացու-ցանելոյն։ Ինչուք՝ և
յօրինուածովք՝ են խնդիր բնաւէ նարին։ Ա՛ստուած՝ է ա-
ծական բառիս նկարագ։ Պատկերաց՝ է յատկացուցիչ բառս յօրինուածովք։
Հանգուածոյ՝ է յատկացուցիչ բառս յօրինուածովք։

Երրորդ համարն, Հատուածքն՝ է անուն բայիս ա՛ռ,
որոյ խնդիրն դնի զօրուքն. այ է՝ ասէ ցնա զայս ինչ, (որ
է հետևեալ բանն) Ա՛ի՛ է չէզոքական բայ, որոյ ա-
նուանն դնի զօրուքն. այ պատ Նկարեա՝ է բայ հրամայա-
ծական, որոյ խնդիրն սեռին դնի զօրուքն. այ պատճառ
Ցառաջ՝ է մակբայ ժամանակական նկարել բայիդ ա՝
է շաղկապ։ Ապա՝ է բայ հրամայական. որոյ
անուանն է՝ էս. և խնդիրն դնի զօրուքն. այ պատ Վի՛ճ-
և ի վէ՛ն՝ են մակբայ ծեփել բայիդ։

Չորրորդ համարն, Ա՛ն է շաղկապ պատճառա
կան։ Ա՛ղէկն և յայտնելն՝ են անուն բայիս էութեան։

Օ գործելեան՝ է խնդիրը սեռի ծածկելոյն և յայտնելոյն։
Վճռելն է շահկասլ նախընտրական՝ ի մէջ երկուց
բայիցս ծածկել և յայտնել
Առաքեան ինքեան շարադրութիւնք։

* 1, Յորժամ զարեգակնս զայս տեսանեմք յետ բաս
,,զում աւուրց ամպով և մառախլով, խնդամք և ուրա-
,,խանամք. 2, ապա որքան խնդուն, որպիսի ցնծուն
,,ոչ ծնանի այնմ. 3, որ յետ ի բաց դնելոյ զամպ
,,մարմնոյս՝ և զխաւար կենցաղոյս՝ վճիտ լուսով զա-
,,րարիչն արեգականս տեսանիցէ՝ զանաղօտ լոյսն,
,,զանձառ գեղեցկութիւն, զյաւիտեական ցնծութիւն։ ոգէ։
Վեցօ. յոտ. 3։

Այ՛սմա՝ յառաջին համարն, անուն բայիս դնի զօրու-
թիւ. այլ ետ։ Տէոնենդ՝ է բայ ներգործական։ Օ որքա-
գիկոն՝ է խնդիրը սեռի։ Օ այո՝ է ցուցական դերանուն.
և է ածական արեգիկոն։ Յորժամ՝ է մակբայ ժամանա-
կական։ Յէ՝ է նախադրութիւ։ Ա՛ռաջ՝ է սեռական
խնդիրը նախադրութեամբ։ Նաղոտ՝ է ածական առաջի։
Ա՛մպով և մառախլով՝ են յատկացուցիչ առարկայ։ և այս
նախադրութիւն հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է պատա-
հական խնդիրը պէոնենդին։ Խնդամք և ուրախանամք՝ են
բայ չէզոքական. որոց անունն է՝ զօրութիւ իմայեալ
դերանունն՝ ետ։ իսկ խնդիրն դնի զօրութիւ. այլ է՝
ընդ այն։

Յերկրորդ համարն, Խնդութիւնն և ցնծութիւնն՝ են ա-
նուն կրաւորական բայիս ծնանի. որոյ խնդիրը սեռին
դնի զօրութիւ. այլ յայտնանի։ իսկ բառդ այնմ՝ է խնդիրը
բնութ։ Ա՛պ՝ է շահկասլ մակաբերական։ Ա՛ռաջ և
ո՛րպէսի՝ են հարցական անուանք. որոց միոյն է ածա-
կան ինքեան, և միւսն՝ ցնծութ։

Յերրորդ համարն, Ոչ յարաբերի զդերանունդ այն՝
որ է ի վերջն երկրորդ համարոյն. և է անուն բայիս
պէոնենդին։ Օ որ բերէն՝ է խնդիրը սեռի պէոնենդեան։ Ա՛ռ-
գածոն՝ և խնդիրը սեռի որ չէն։ Ոչ անուանդ վարքերէն՝
է բացայայտիչ բառիցս՝ պանծալոյ լոյսն պանճառ գեղեց-
կութ՝ ենն, պ յաւէտական ցնծութենն։ Յորս անուանդ է
ածական լուսոյն. անճառն է ածական գեղեցկութ. յա-
ւէտականն է ածական ցնծութ։ Ո՛ ձեւ լուսոյն է խնդիրը
բնաւ բայիդ պէոնենդ. ուր վճռին է ածական լու-

աւելն։ Յետ՝ է նախադրութ. որ հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է պատահական խնդիր բային։ Ի բաց դնելոյ՝ է դերբայ. և է լեալ խնդիր նախադրութ։ Օ ամ՝ և չքաւոր՝ են խնդիր սեռի Ի բաց դնելոյն։ Աստուածոյ՝ է յատկացուցիչ ածոյն՝ եդեալ փոխանակ բացայայտչի։ Կենդանւոյ՝ է յատկացուցիչ խաւարչին։

Դարձեալ օրինակ. * 1, Նա արդ՝ ոմն Ի մասունս ,,մարմնոյ քան զնա պատուականագոյն և առաջին՝ գլուխն է, յաղագս տեղւոյն բաթձրութե և զգայարանացն Ի նմա եղելոց. և ապա այլքն յանդամոյ միշ- ,,միոջէ. 2, այսպէս և յանդամս հոգւոյն մեծ և առաջին ,,իբրև զգլուխ է հաւատոյն Ձշմարտութի. 3, և ընդ նմին յարմարել՝ ոմն անձն ըստ գլխոյ՝ գործք արդարութե մեծամեծք և փոքունք՝ ըստ պատուիրանացն քրիստ։ ընդդէմ։ ընդդէմ։

Յայսմ բանի՝ յառաջին համարն, Նա արդ՝ է շարկապ սկզբնաւորական։ Ոմն՝ է մակբայ նախադասական։ Գլուխն է անուն բայի։ Ըստ է բայ։ Պատուականագոյն և առաջին՝ են ուղղական խնդիր բային, Որ՝ է նախադրութ։ Օ ամ՝ է խնդիր նախադրութե։ և այս նախադրութ հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է խնդիր անուանոյս պատուականագոյն և առաջին։ Ի մասունս՝ է երկրորդ խնդիր նոցին, (այ պատուականագոյնն և առաջնոյն)։ և կամ պատահական խնդիր բայիս՝ է։ Արմունկ՝ է յատկացուցիչ Ի մասունսն։ Յաղագ՝ է նախադրութ։ Խորչրուք՝ է խնդիր նախադրութե։ Տեղոյն՝ է յատկացուցիչ բաթձրութե։ Ոտ է շարկապ։ Օգոյութեացն՝ է երկրորդ խնդիր նախադրութե։ Ընդունելութի՝ Ի հոլովին սեռական. և է լեալ ածականն պատուականագոյ։ Ի նմա՝ է խնդիր ընդունելութեն. և այս նախադրութե, այ յաղագն՝ հանդերձ խնդրով ք իւրով ք լեալ է երկրորդական խնդիր բայիս՝ է։ Նա պատ է մակբայ դասական։ Այլն՝ է անուն բային. որոյ բայն դնի զօրութ. այս է՝ պատն։ Յանգամոյ է խնդիր բառիս այլն։ Ա ենդամոցն՝ է դարձեալ դասական մակբայ զօրութ ընդունել բային։

Երկրորդ հաւրն, Յակոբ՝ է մակբայ Ձշմարտ՝ է անուն բային՝ է։ Աստուածոյն՝ է յատկացուցիչ Ձշմար-

պատ։ Ընդ ու առաջին՝ են ուղղական խնդիր բայիս՝ և Յունգաս՝ է ներգոյական խնդիր բառիցդ՝ ընդ ու առաջին՝ ածական՝ է յատկացուցիչ յանգոմին։ Իբրև է նախադրութիւն։ Օ գլուխ՝ է խնդիր երկրին։ և սա հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է պատահական խընդիր նոցա, այ ընդ ու առաջնոյն։ և կամ պատահական խնդիր բայիս՝ է։

Յերրորդ համարն, Նոյն է շաղկապ Դորձ՝ է անուն բայիս Յորմէ՝ է բայ Ինդ՝ է նախադրութիւն Կին՝ է խնդիր նորա. որ և հանդերձ խնդրովն լեալ է խնդիր յորմէ բեալին։ Ասպետութ է յատկացուցիչ գործին։ Ընծայեաց և ինուհան՝ են ածական նորա, այ՝ գործին։ Ոտ՝ է նախադրութիւն Պատուհասին է որ կան խնդիր նորա։ Ինչ է յատկացուցիչ պատուհասին։ և դոյն՝ հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է իբր պատահական խնդիր գործին։ Ոտ՝ ի միջանկեալ բառից՝ որպէս ասէն զոր զԼեւոյ, կայ զօրութիւն կրկնութեան բայիդ յորմէ բեալ ինչ լիցի ասէր. որպէս ասէն յարժարեալ. է ել գԼեւոյ ուր Ինչն՝ է անուն բայիս։ Յորմէ բեալին է բայ Ինդ՝ է նախադրութիւն Ելեւոյ է խընդիր նորա. որ և հանդերձ խնդրովն լեալ է խնդիր բնութեան յորմէ բեալին։

Ի առաջին երկին շարժութեան։

Ի ռաքեալքն զյորով ժամանակս ի տաճարին զառ,,ի քանէ նոցուն կատարէին աւանդեալ խորհուրդս՝ ,,եթէ զաղօթից՝ եթէ զհաղորդութեան։ յովհաննէս ճառ պատ. գ։

Ի սին բանի՝ Ելոյծեալքն՝ է անուն բայիս։ Կապոյտ ընդն՝ է բայ Սարկաւագք՝ է խնդիր սեռի կապոյտ բայիս։ Ել՝ անդեալ՝ է և կրաւորական ընդունելութեան և է լեալ առածական խորհրդոյն։ Ել՝ է՞ն՝ է խնդիր սեռի ընդունելութեան ասանդեալ Կապոյտն՝ է տրական խնդիր բնութեան նմին։ յոր ընդունելութեան և նախդիրն ի՝ վիճակ դնելոյ ի վր ընդունելութեան ասանդեալ որ է ածական խորհրդոյն՝ եղեալ է ի վր խնդրոյ նորին, որ է բառս ա՞ն է՞ն, վր լինելոյ նր նախադասս ի պատճառին՝ է երկրորդական խընդիր բայիս կապոյտքն։ Օ յորում ժամանակս է պատահական խնդիր նր. ուր յորում է ածական ժամանակն։ Օ ելելոյ և կիսաղօթութեն՝ են յատ

կացուցէք խորհուրդսին. յորմէ նախդիրդ ի՝ կրկնեալ և վերադրուի ՅՈՒՆ՝ և ԷՒՆ՝ են շաղկապք։ Ու այս բան պարզի այսպէս. Ա՛ռաքեալքն ի բազում ժամանակս կատարէին ի տաճարին զխորհուրդս հաղորդուելոյ և աղօթից զաւանդեալս նոցա ի քէն։

Ա՛ռաքեալ օրինակ. * 1, «Որ մեր վարժարանք ի ՚՚Հագաւորական պատրաստեալ հրամանաց, և կամ ՚՚յոյս փառաց և պարգևաց յառաջացելոցն յիմաստս. ՚՚2, որ մանաւանդ մանկաբարոյիցն էն առաւելադու ՚՚նի պատճառ փութոյ կրթուելոյ։ ընդէ՞ր։

Ո՛ՀԱՄԱ՝ յառջին համարն, «Որ ընդ հարցականմակբայ Ա՛ՐԴԻՒՆՔ՝ և յոյս փառաց և պարգևաց՝ են անուն բայիս՝ են, որ աստ զօրութիւն դնելու Ա՛ՐԴ՝ է յատկացուցիչ վարդիւնին։ Ա՛ՌԱՔԵԱԼ՝ է կրաւորական ընդունելութիւն, և յեալ է ածական վարդիւնին՝ հնարելիս միայն համաձայնեալ ընդ նմա, և ոչ թուով՝ վասն անոյշ ձևացուցանելոյ դնոյն։ Ի ՆՓԱՓԱՌՔԻՆ հրամանաց՝ է խնդիր սեռի ընդունելութեան. ուր ՆՓԱՓԱՌՔԻՆ է ածականն հրամանաց։ Այս կամ՝ է շաղկապ բաղհիւսական։ ՓՈՓՈԻՆ պարգևաց՝ են յատկացուցիչ յոյսին։ ՅԱՌԱՋԱՑԵԼՈՑՆ՝ է չեզոքական ընդունելութիւն ի տրական հոլովին. և է լեալ խնդիր պօրութ իմացեալ է ածականն բայիս։ ՅԻՄԱՍՏՍ՝ է խնդիր նորա՝ ըստ յառաջացելոցն։

Ե՛ՐԿՐՈՐԴ համարն, «Որ յարաբերի զբառսդ փոփոխ և պարգևաց. և եզակին ձայնիւ դնի փխկ յոգնակաին իւր ոգ. և է անուն բայիս էն. ՄԱՆԱՒԱՆԴ՝ է մակբայ։ ՊԱՏՃԱՌ՝ է ուղղական խնդիր բայիս էն։ ՓՈՒԹՈՅ՝ է խնդիր սեռի պատճառին։ ԼՐՈՒԵԼՈՒՆ՝ է ածական ՓՈՒԹՈՅ։ ԿՐԹՈՒԵԼՈՒ՝ է յատկացուցիչ նորա, ըստ ՓՈՒԹՈՅ։ ՄԱՆԿԱԲԱՐՈՅԻՆ՝ է տրական խնդիր պատճառին։ Ու այս բան պարզի այսպէս. «Որ են մեր վարժարանք պատրաստեալք ի հաւատաւորական հրամանաց, և կամ յոյս, թէ յառաջացել քն յիմաստս՝ ընդունելոյ են զփառս և զպարգևս. թէպէտ և այսպիսի փառք և պարգևք՝ մանաւանդ առ մանկաբարոյսն պատճառեն զառաւելագոյն փոյթ կրթուե։

Ա՛ՌԱՔԵԱԼ օրինակ. * 1, «Օ՛ն աստսպառ խաղացմունս ՚՚ածայնոցն ի քէզ հնարհաց, և դանդաղ հոգւոյն ի ՚՚ամէն գործոյ ղշարժմունս՝ ծանիլ ի ձեռն գե-

,,ղեցիկ խնդրոյս. 2. յառաջ քան զմարմնոյդ՝ զհոգ-
,,ւոյդ ընկալեալ զծանօթուն. 3. որ և սիրելի խոյ
,,ւսկ ախորժակաց է առաւել ևս սովորեցաւ խո-
ցենոցն. յոհաննէս:

*Ի սմա՝ յառաջին համարն, անուն բային դնի զօրութիւ. այ է՝ ես: իսկ բայն է՝ ծանեայ: Ի հաւքդ՝ գանողաս խաղացոնաս և գանգուլ գլուխնաս՝ են խընդիր բային ծանեայ: Ի ծայնոյն ընդհոյ՝ է յատկացուցիչ կրաւորականահաղորդ անուանս խաղացոնաս. և դնի իբր անուն բային խաղացոնայ: Ի ՚ես՝ է խնդիր նոր. այ խաղացոնայ: Հոգւոյն՝ է յատկացուցիչ կրաւորականահաղորդ անուանս գլուխնաս. և է եղեալ փոխան անուան բային. ոչ յառաջնումն: Ի գլխոյ՝ է նախադրուիւ: Ի նոցա-ածոյդ՝ է խնդիր նոր: Ի ես է յատկացուցիչ նոցա-ածոյն: և այս նախադրուիւ հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է խնդիր անդու գլխոնայ: Ի ՚ես՝ է նախադրուիւ: Ի ՚ես՝ է խնդիր նոր, և այս նախադրուիւ հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է յարմարական խնդիր բային ծանեայ: Այլ լաբ ասեր. ի ձեռն գեղեցիկ խնդրոյս այսոցիկ՝ զոր յիւնէն խնդրես, ծանեայ ես զքաղաքն՝ այ զղեղանքն ածային հնարհաց ի քեզ անսպառ, և զշաքժիլն՝ այ զիջանելն հոգւոյն ի վէր մնայ քոց անդադար:

Յերկրորդ համարն, անուն բային դնի զօրութիւ. այ է՝ ես: Ի ՚ես՝ է բայ. (կամ որ նոյն է՝ ընդունելութիւ եղեալ իբր դերադեմ բայ): Ի ծանօթուն՝ է խնդիր սեռի բային ընկալեալ: Ի հոգւոյդ՝ է յատկացուցիչ ծանօթնոյ: Ի նոցա-ածոյդ՝ է նախադրուիւ. որոյ խնդիրն զօրութիւ դնի: Ի բառիդ՝ գանգուլոյդ. այ է՝ գծանօթնոյ. որոյ լեալ է յատկացուցիչ բառիդ գանգուլոյդ. ոչ լաբ ասեր, յառաջ քան ընդծանօթուն մարմնոյդ՝ ընկալեալ զծանօթուն հոգւոյդ: Յերրորդ համարն, որ է յարաբերէ զվերջին բառն առաջին համարոյն՝ որ է բառիդ՝ խնդրոյս. և է լեալ անուն բային սիրելի է: Ի հաւքդ՝ է նոյ նոյ աղօրժակաց, ախորժակաց՝ են խնդիրն նոր. այ է բային՝ սիրելի է: ուր՝ իսկն դնի իբր զարդ. իսկ է նոյն է ածական ախորժակաց: Ի ախորժակաց՝ շարկալ առաւելական. ոչ լաբ ասեր. այդ խնդիր սիրելի է ախորժակաց իմոյ, և առաւել ևս սովորեցաս

ԳԼՈՒԽ ԼԴ։

Յաղագս յաջմոլագրութեանն։

Յաջմոլագրութիւն է ուղիղ գրութիւն բառից՝ ի ձեռն յատուկ տառից, և պատշաճ կարգուածն բանից՝ ի ձեռն յարմար կէտից և նշանաց։ Ուստի երկու պաշտօնք են յարմարագրութեան, Նախաջինն է՝ զիւրաքանչիւր բառ գրել իւր սեփական տառիւ. ոչ, Նօթի, և ոչ անօթ. գոհար, և ոչ գոհար. Թանձր, և ոչ դանդր։ Եւ այսմ և այլքն. զորոց ոչ է հարկ գրել յերկար. ապա Թէ ոչ՝ պարտ է զայժմ բառ ներգործուեք դնել աստ, Ուստ եթէ կամիս ասել սոցա տեղեակ լինել, պիտոյ է քեզ պարապել յընթերցումն գրոց, և՝ ի քննուելս բառից. եւս հայել յառաջս՝ ի բառ գիրքն, ուր որոշեցեալ կան իւրաքանչիւր բառք ըստ բուն տառից իւրեանց։

Նախ եթէ տեսցես՝ ի հին ձեռագիրս քիչ այլազգ եղեալ. ոչ, Վոխանակ ընկերի՝ ընգէր. վոխանակ ընծայելոյ՝ ընչայել. եւն. զայն ոչ կարես առնուլ քեզ կանոն. զի այն այլայլուի ոչ է՝ ի բնական հնչմանէ տեղից, այլ՝ յարտասանուեէ գրոզացն. զի՝ ի գաւառս լինչ՝ այլ ազգ ունելով զարտաբերուի՝ այլազգ ունին զհանգամանս հնչման տառ իւր. և ըստ այսմ արտասանեալ յօդեն զբառս։ Յորմէ եմուտ՝ ի լեզուս մեր սովորուիեն այն, որ լուռ յծորդատառք վոխան միմեանց դնին անխտիր. չայ՝ վոխանակ ջչի. գեմ՝ փիլիկ կենի. ձայ՝ վոխանակ ծայի. եւն։ Որոց լիագոյնս կարես տեղեկանալ՝ ի բառարանէ՝ ի մեկնուիս իւրաքանչիւր տառից։

Երկրորդ պաշտօն յարմարագրութեանն է՝ զիւրաքանչիւր բան ուղիղ և որոշ կարգել, Թէ ըստ բառիցն, և Թէ ըստ հատուածոյ բանիցն. Թէ ըստ պարբերուեէ, և Թէ ըստ տրոհումն։ Ուստ այս՝ լինի՝ ի ձեռն կետադրութեան, նշանադրութեան և պատուադրութեան. զորոց խօսեսցուք կարգաւ՝

Ա՚ան հետոյ։

Կետադրութիւն է ուղիղ կարգումն բառից և բանից՝ ի ձեռն կէտից։ Ուստ կէտքն են գիծք լինչ որոշիչք հատուածոց բանից, և կարգի բառից. և են երեք, Նախաջինն անուանի ստորակէտ. և է այս (,) և դնի

սա հասարակօրէն ՚ի վերջ անկատար բանից, և կամ այնպիսեաց՝ որ թէպէտ լինքեանս համարին կատարել, բայց համեմատութեամբ այլոցմ բանի՝ որոյ են հատուած, են իբր անկատար։ Սա լինի ևս մակակէտ ընդ առաւելն, յորժամ իբր նախդիր վարի ՚ի, ՚ի տուն. ՚ի տան. ՚ի տանէ, եւն։

Ընկրկորդն ասի միջակէտ. և է այս (.) և դնի սա ՚ի վերջ այնպիսի բանից, որ թէպէտև են կատարեալ, բայց դեռևս չեն վերջացեալ. յորոց և հաշիւ երբեք սկսանի գլխագրով այլ բան։

Երկրորդն ասի վերջակէտ, որ է այս (։) և սա դնի ՚ի վախճան կատարեալ բանից վերջացելոց. յորոց հասարակօրէն գլխագրով, կամ երկաթագրով սկսանի այլ բան։ Այս ահա երեքին տեղք յայտնի երևին յառաջիկայ օրինակաց։

*Ոչք վիրաւորեն ՚ի պատերազմի ասա մերում, դեռ նոյ ապաշխարութիւնն է. զոր դնեն ՚ի վերայ վիրայ իւրեանց, և ողջանան։ ՅՃբ. Ճաա. Է։

*Այնէ ՚ի տկարսն խիզախեցից, վասնիմ՚ի պիճաւ կացի. և զի՞ պիտոյ են ինձ առլուծունք, Նաւ. կբ։

*Ազգ երթայ, և ազգ գայ. և երկիրս յաւն կայ։ Ժող. 14։

*Այս ընկրուզայ, ես խաբեցայ, ես անօրինեցայ, ես ապականեցայ, մահացայ՝ և խոպառ եղծայ։ Նաւ. կէ։

*Ձեռք են ՚ի միմեանց սիրելն և գործելն. սէրն ասնաշխատ է, և գործն աշխատութիւ. սէրն ոչ կարօտանայ ժամանակի, և գործն կարօտի. բայց նախ է դասիւ սիրելն՝ քան զգործելն։ Ճմբ. ԽՈՂ. 118. 159.

Ընդ նկատել արժան է, զի յորժամ բազում անուանք կամ բայք աւելի քան զերկուս՝ անմիջապէս շարայարին զհետ միմեանց, եթէ նախընթաց նուցին դիցի առանց շաղկապելոս Ւ, հասարակօրէն դնի ՚ի միջի տողակէտ, կամ գծնէ բուէ. իբր, *Ստրատանկ. մերենաւորք և արուեստական է ախոյեանն մեր. բայց զէն ՚ի տկարագոյն է քան զմերն։ ՅՃբ. Է։

*Օպսյծառազգեստ, ոստոստաղարթ և ծաղկազարդ ասէր օրինադրեցին նորածնեալոյն։ Նաւ. Ճղէ։

*Ա՛ռնուկս մեզանչական՝ անխրատական և վարատական. առնեաս մահասպրատական՝ տարտամական

և անդրծականն։ Նաբեկոյք ՚ի բառն. է։

•Ո՛չ ապաւաղեցաւ, բարձաւ, տեղի ետ այս բարեկարգութիւն ՚ի միջ՝ ոչ կարծեմ, ՚ի վաղ ժամուց։ Լմբ. ես։

•Հանակեցան՝ բոլորեցան՝ զետեղեցան, և յայժմ կոչմանց անդր ժողովեցան։ Եղիշէ. ո։

Ոտացի՝ աւելի քան զերկուս. զի եթէ երկու միայն իցեն, ոչ է հարկաւոր դնել զստորակէտ, այլ՝ ոչինչ, և կամաւ առաւելն՝ զբուե.ութ։ •Յաղագս գնային այնուհետև ՚ի վէր պահակին հնոյց, զոր ունէին բնութեամբ պաթսիկք. առնուին՝ քանդէին զպահակն։ Եղիշէ։

•Ստոեն՝ անարգեն զՀմարիտ օրէնսն. և զչարն կամաւ ողջունեն. Լմբ. Ոոյ. ՚ի Մտն. ոաղ. 118։

Ոհա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս ընդունայնութեամբ։ Նաբեկոյք. ՚ի բառն. ՀԳ։

•Ո վայելուչ եղբայրական լծակցութիւն պատրաստել ՚ի միջ ոոցա ջանահնար լինիցի. յովն. կոն։

•Ո՞րք էին, զի և լից ՚ի թանձրադանդաղ ձանձրալի մարմնոյս։ Եղիշէ. ը։

Ոսկ եթէ շաղկապաւ յաքեսցին, թէ երկու լինեն՝ և թէ աւելի, ոչ է հարկ դնել զստորակէտ, այլ՝ կամ զբուե, և կամ զոչինչ. ութ։ •Կրկներ և երեքկներ զան սուտ երդումն։ Եղիշ. գ։

•Համբասեմք և յաչաղեմք զեկեղեցիս քրիստոնէից վասն ընդարձակ գործոյն. և զանձինս և ոչ բնաւ կրշռեմք, և ոչ ձանձրեմք։ Լմբ. ՚ի Մտն. պոոյ։

•Ոսղեալ զետարն և զԼճնամէնն՝ սիրելւոյն և բարեկամին բարկանաս։ ոոքն. յոյ. 4. յոչը.

•Ո՛մ գնացից և վարուց և երաց՝ ՚ի չափու պարտ է կալ, և ոչ խոտորել՝ ոչ յաջ և ոչ յահեկ։ Նաբ. էրկ.

•Ո ուխտն աղեղան ետ ՚ի յամպս մէջնորդ Ըստծ և Ըստ երկիր՝ և Ըստ ամ մսեղիս։ Մծբ. ժա։

Ոայլ եթէ յայսպիսի չարահարեալ շաղկապաւոր բառս բերէ յարեսցին այլ բառք իբր բացայայտիչք, կամ իբր յատկացուցիչք, կամ իբր ածականք, կամ իբր խնդիրք, ևն, յայնժամ դնի ստորակէտ, կամ բուե.ութ։ •Ոհն ՚ի միաւին սիմոն պետրոս, և Թովմաս անուանեցեալ՝ երկուսորեակ

և դահճանայել՝ որ ի կանայ գալիլեացւոց, և որդիք զբեզեդեայ, և այլք յաշակերտաց անտի երկու։ յովհ. ի. 2։
*Խոնարհեցիր ի հրեաստանէ և լեռեմ զայր հզօր, և ըզկին զօրաւոր. զզօրուն հայի, և զզօրուն ջրոյ։ ես. 3. 1։
*Հայրգեն զիշխանաւորն, և պարսաւեն զյաջողուածս. ծաղր առնեն զանուն բախտի, և զիաւորսայն այպանեն յայժ. սիրեն դաշնքուն հանդերձից, և յարգեն զանարդն քան զպատուականս. գովեն զմահ, և պարսաւեն զկեանս։ եղեկ. ի։

Այս ևս արժան է նկատել զի ի բանս յորժամ յաղթին զինչևիցէ շաղկապք, պարտ է յետ պահանջելոյ շաղկապին բառից և բանից դնել զկետ որոյ զօրինակս կարես գտանել կարգաւ յառաջին մասին գլ. ի։

Ընդ՝ ամ հարկէ քերթողին ի շարադրելն ինչ ի կիր առնուլ զայսոսիկ կետս յետ յարմարուն տեղւոյն. սոյն պէս ևս հարկ է ընթերցողին կիմաստոցին կշռել զիւրաքանչիւր անդամ և զպատգեռուն խօսից, և առօհ. ժամք բանից ի ձեռն շնչառուն արտասանել, ի ըստորակետս՝ զկնարհուն ձայնին կախ թողուլ՝ իբր կատարել ի. ի մեջակետս՝ զձայնն հատանելով՝ իբր յետ իմիք կատարեալ. և ի վերջակետս՝ զձայնն և զբանն վերջացուցանելով՝ իբր ամենևին աւարտելոյ զատանին դարձեալ՝ և այլ երկու տեսակք գծից, որք երբեմն ի գործածին ի շարադրուին. որոյ միոն ասի ֆոյենիշեղիկ, կամ փոխագիծ. և է այս ( ). և սա՝ ի մէջ բանի զմասնաւոր բան ինչ և կամ բաւ պարագրեմիսէն աւանց ընթեռնելոյ զայն՝ ամբողջ ճառ իմաց, ուստի միւս բանին, յորոյ մէջն զետեղեալ կայ։ և
*Ըզգուշք՝ (թէ ախորժիք), նախ զօրէնս ոչ՝ ի ձեռս մեր, և ընթերցուած. լամբան. ապուլլեր ահա այս բան՝ ըստ ախորժէ՝ որոշել է ի սակագծիւ. առանց որոյ կարէ լմնցուած միւս բանին ճառ ամբողջ. օրդոն, առ ցուք նախ զօրէնս ոչ՝ ի ձեռս մեր և ընթերցցուք։

Ըստ այսմ կ տեսանել և ի յաջորդ օրինակսդ։
*Ոչ ուստ բժշկայ սովրուն է՝ ոչ անարգանս հասմնալ՝ (յորժամ հիւանդանան), յաշակերտայ նոյն բանից ընդունել զեղս բժշկութեան։ ղեղ. ի։
*Պարտ է... հաւատալ սրտիւ, և խոստովանել բերանով՝ (յորմէ կեալն հասցէ), զհայր և զորդի և

զնէ հոգւի յովհոհանէս. ՝ևոսոցուէց։ Ե։

«՝ի ժամանակէ անտի, (զի այնպէս պատուէր եցոյց այգին), խնդաց ընկերց գնա ասր իւր՝ի հաւր ՝ևծէ. Ե։

«՝Ինդէ՞ր ո՛չ կարէ առնել՝ի մեզ երկիւղն ՀՀ գայն, (ոչ ասաց ոմն՝ ի ՝ևէցն), զոր կատարէ առնել ահ ծովուն կամ շան։ Վերփ հարց։

Երկրորդն ասի ՝ևդհաճեայ. և է այս՝ ՝ևևս զերկուս տարակայ վանկս միոյ բառի յարէ՝ի մի։ Ընդ այս յայնժամ լինի, յորժամ մի վանկ բառն է՝ի վերջն նախընթացս առնին, և միւսն՝ի սկիզբն յաջորդ տողին։ ոմն է տեսանել՝ի տուին. «Որ յուսով մեզանէէ, ոմայոյ կորնչի ուրթ. է. պեր. 5։ «՝ահեղերով է՝ի վէ ուրէն երկերորդել. այլ միայն զմեզս զատուղի և անհամամատ սոցա ընդհատս այսուհետև վոքր ինչ քննել։ Լոմբ. պոպ։

Ա՝յլ հնգատել պարտ է, զի մի վանկերն՝ թիւր անջատեսցին՝ի վերջս տողից, այլ ըստ պահանջման փազատուելիք. ուստի և այսպիսի վանկք ոչք բազմանալիս սկսանին, յանջատին՝ բազաձայն նշ ոչ է դնել՝ի վերջն տողից, այլ սկիզբն յաջորդ տողին։ Պետ. թիւր է այս անջատումն՝ Թազաւորել տեսանգնացաք. օրհնեալ. երկեաւ. անկիւն. լաւութիւն. փառակից-ին։ Ա՝յլ պարտ դնել այսպէս. Թազաւորել կամ Թազաւորել տեսանգնացաք. օրհ-նեալ. եր-կեաւ. ան-կիւն. լաւութիւն. փառակ-ցին։ Այսպէս ևս յայնպիսի բառս՝ յորս ո տառն իբրև վերջ հնչէ, ոչ է պարտ անջատել այսպէս՝ տեղ ծուած. պատուել. ՝ինախանձուէ. լռեանալ։ այլ՝ այսպէս. տեղծ-ուած. պատ-ուել. ՝ի նախանձ-ուէ. լռեանալ։

Ա՝յլ եթէ երկու ձայնաւորք միմեանց դիպեսցին, պարտ է միմն՝ի ձայնաւորաց՝ի վերջ նախընթաց տողին դնել, և միւսն՝ի սկիզբն յաջորդ տողին. որ, բազատ. մարդ-ատ. միտն. գաբրիէլ. էմմանուէլ. առնէ-ին. լսու-ին. սիմէ-ոնէ. է-ակ. կայ-ոք. ՇՀայոք. բայ-ից. քոյ-ին. գոյ-ութ։

Սոքա եթէ զինն ուղիղին գայլ վանկ, այլազգ ևս բաժանին. որդոն, բազատ-մայ. մարիա-մու. գաբրիէլին. հա-կոն. միոյ հակ։

Նա ևս յայնպիսի բառս յորս էր տառն զօրուէր և ե-
դեալ, յանջատել ղայնս՝ էին իբր ի բաղումս դնի
ներգործութ. ար,փրտուէ. դը-նել. ղըն-նել. ըս կատ
նիլ. ըզ-նա.ւեա։

Այլ գիտելի է, զի բառք բարդեալք կամ բաղադրեալք
առանց միջանկեալ տառի՝ այլազգ անջատին,յիսկզբն-
նաւորութէ պարզիցն, յորոց զօդին, զԹեև ձայնա-
ւոր տառիւ սկսեսցին. ար, ուրախս-արար. կամ ուրա-
խա-րար դժուար-հմաց. բարե-առեաց. պար-առուէ.
բաց-որոշել. կամ բացա-րոշել. դեր-անուն. անա-ահ.
անեզ. ապ-երախտ. ամ ապե-րախտ.ւեա։

Իսկ որք միջանկեալ տառիւ բարդին, սկզբնաւորու
բաղաձայնիւ ան.ջատին. ար, ձառա. բանել. կենա-դար
ձել. ւեա։

Ա ան նշանագրե,

Բարբառս մեր կան նշանք ինչ, որոյք յատկու-
Թիք հնչմանց տառիցն որոշին ի ձեռն արուեստի
առոգանութեա՝ ըստ որորակին, ըստ հադագին՝ և ըստ ամա
նակին, և են եօթն. ահա, որ է այս՝. ահաղ, որ է
այսօ. նա, որ է այս՝. բա. որ է այս՝ ղեղ, որ է այս՝.
երկայ, որ է այս . պապոյկ, որ է այս՝. Ընդ որս դասին
ուղղին, որ նման է պարոյկի, և կոչի ևս երբեմն պա-
րոյկ, որ և է այս ։

Սոքա անուանին ևս՝ ստահանշան. սղանշան. Թաւա-
նշան. բնթանշան. շեշտանշան. երկարանշան. պարոյ-
կանշան. և ուղղականշ. զորոց եԹէ կամիս տեղեկա-
նալ, տես ի քերականութե հօր մերոյ ամենապատիւ
մխիԹարայ աբբայի, նաև ի հին քերականութիս։

Նայց քանզի սը ի գործ ածին նաև ի շարադրութ՝
առ ի կարգաւ զետեղել և որոշել զբառս և զդաճակ
բանից, ըստ այդմ ուսնիմք աստ խօսել զսոցանէ, ի բաց
Թողեալ զսոսկն և զսուղն, զի սոքին ի չափմունս ոտից
միայն են պիտանացու։

Ձ ան ի գործ ածի ի գրուածս ի մէ ոչ-նչին միայն,
յորժամ ոչ-նի իբրև վնէ՝ հնչէ՝ զկնի ձայնաւոր առ-
ածից՝ ն, և ա.ար. Նչիմ. Թիմ անուանք. Թուանց. շին-
ուածա. պատուհ.ւեա.

Իսկ եԹէ զկնի այլոց տառից յայրելով հնչեսցի իբր

վնաս, ոչ երևի հարկաւոր ներգործուել դնել զիա՛ւ զի յայնժամ լինքնին յայտնի զինչուն իւրն՝ր, | ա՛ւ կանխաւ մանաւանդ՝ աւետիք. դաւիթ. եւայլ դնե՛ս սիրել ւոյ մատանւոյ. հոգւով. բարւոք.ևս։

Ետ այսմհաս՝ի յարիլն զկնի ինչ տաւին իբրև վնաս ընդպէտ՝ի միավանակ և յերկավանակ բառս ընդ՝ի բազմավանակս ոչ ե՛ հարկ դնել՝ն՝ր, համառօտիւ բազմապատիւևս և սակայն եթե բազմավանակքն ուստինքին՝ի վերջոյ զգիր լինչ, հարկ ե՛ դնել զիա՛ւ՝ն՝ր, համառօտիւն. բազմապատիւք.ևս։

Նախ դնի նախ՝ իվեր ընդ ականն անուանց դասակա՛նաց, յորժամ վարին իբր մակբայ. և կամ յորժամ ունիցին զայդ առանց լինելոյ խնդիր բայի և կամ ածականն. ո՛ր, «Երկու միխեաւրուեիս մեզ նիւեթե (դաւիթ). նախ՝ ոչ լքանել՝ի բարեգործուեցս. զի ոչ խնամօքն նոյն յաջողի, և հրեշտակաց գօրավիդն լինելով։ Ու երկրորդ՝ ի յուզելն զնոյն՝ ոչ հպարտանալ զի ոչ ընդ՝ ի՛ մեր զօրութե՛, այլ՝ նո՛ օժանդակութե՛ն՝ի դլուխ ել, և կատարեցաւ. լմբ. առ. 12ա։

«Խորհել եմք նոյնպէս ծառայելոցդ մամուռք. եւ ընդ՝ հաստատեսցես առ մեզ դաշամբք զերիս զայսոսիկ. առաջինն՝ էյիշել զյանցանսն... երկրորդ՝ զի դարձուսցես առ մեզ զմեր ժառանգութիս մեր... երրորդ՝ հանել ընդ՝ փել զմեզ՝ի կայսերէ։ նար. գ.48։

Առաջին աստիճան սանդղոցս այսորիկ՝ հաւատն է, որ զառաքինութիւն ծնանի. և երկրորդն՝ առաքինութիւն. երրորդն՝ գիտութիւն. չորրորդն՝ ժուժկալութիւն. հինգերորդն՝ համբերութիւն. վեցերորդն՝ ծառայասիրութիւն. եօթներորդն՝ եղբայրսիրութիւն. ութերորդն՝ սէրն։ պարգ. ք. պետ. 2։

Ասացի՝ յորժամ վարին իբր մակբայ ևս, զի եթե իբրև ածական վարեսցին հանդերձ դոյականաւ, և կամ յորժամ իբր խնդիր բայի, ոչ ե՛ պիտոյ բուէ դնել՝ն՝ր, Առաջին մարդն՝ երկրէ՝ հողեղէն. իսկ երկրորդ մարդն՝ տէր յերկնից։ ա. կորն. 15. 47։

«Ընդէ՞ր բնաւ առաքեալն պաւղոսն եթողու և պերկրորդն սկսաւ։ ռոմէ՛. ա. 1։

Երկրորդ՝ դնի բուէ՝ի վեր շաղկապիցս՝ այլ. դրձ՛լ արդ. և արդ. իսկ արդ. այլ արդ. կամ բայց արդ. ևս

եր, «Ո՛չ եթէ զամ ինչ զոր խորհեայիմարդ՝ առնել կարօղ ես, այլ զորս Հոգացուցանէ ած։ Վարք. հայց.

Զոչնչեալ եթէ ինձ ընդ ամենայն ալիս կամիցի Ձանասլաբհարդել։ եմաստ. 1ի։

Ամբ՝ ոմն են իմաստունքն քու։ եսայ. 19. 12։

Ն- Ամբ՝ հայեաց յերկինս ի վեր ոմն մարդ, և յերկիր ի խոնարհ։ սղգ. ա. պէտ. 8. յորդ։

*Հոգ ոմն՝ մեր առանց ամն եկեալ իցեմք յերկիրս յայս՝ տալ ընտա պատերազմ։ եսայ. 36. 10։

Ընդդէմ դնի քումէ ի վէր դրադեմ բանից՝ ի լինելն հեռի դիմաւոր բային։ մերձ ես ի մօտ լինելոյն։ ագր.

*Ընդ՝ ի՞ր վէմ զկերպարանս ծառայուեն Հոգել՝ դատաւոր և քննիչ նստիս օրենսդրին։ սողգ. յոհ. 2։

*Հոգ մեծի առն զմահ ընդ հեռոս խառնեալ՝ ամենևին ոչ տայր տեղի չարեաւ ապրատ քննից նըր։ յովհ. հոմ։

*Հնդկին արտաշիր հետամուտ եղեալ միաբանութիւնք զօրացն՝ կոտրեց զնոմ ցեղս կարեւնեն պահանջնջել զամենայն արու։ խոր. է. 70։

*Ընդ այսպէս հաւատոյ քան ի ինեւրքս մտել՝ բաժանեց զբնուն. և ծածկին սէրն ի իվէր հասել՝ յաղթեց անտառոյ սիրոյն։ եփես. ժե։51։

*Ո ուարձագին դիմօք և համեստ բանիւք յառաջ մատուցել՝ տային պատճառ թերբնին։ եղիշէ. է։

Այնպէս ես եթէ դրադեմն յետադատել ինչ, պատ և դնել զբուէ ի վերջնախընթաց բանին. Թէպետ յայսպիսիս երբեմն ստուգիկտ ես դնի. որ, «Ընդեօր ժամէդ ի խրախճանուէն խորանին լուսոյ՝ զև առաջնորդել։ նար. ի բանն. իէ։

*Ո ինձս և ես հանդերձ հառաչմամբ բարբառիմ՝ ի դիպուածոց աստի վտանգեալ։ յովհաննէս եսաս. ա.

*Ընդ որ ես յայտնեցից զբանս՝ բաւն հարեալ զանօս ընդունելոյն զաւազանեն։ լամբրոն. ապէն։

*Ընդաներ ի հոգևոր առագաստ անտի՝ պայազատել զբնաւ հայաստանեայսս։ յովհ. հոմ։

*Ա աղաղշակ յետ այսպիսեաց արուեց և քաջութեանց և բարեաց սքանչելեաց մեռանն ի մեծին, Հոգալորել ամն ինչ։ խոր. է. 7։

Լսակ եթէ դրադեմքն իցեն բազումք հեռիք ի միմեանց կարգեալ իրերաց գկնի, և կամ միոն յառաջոյ՝ և միսն յետոյ, ի միոն դնի բառնալ, և ի միսն ջուրակեսցեն ։

*Լսակ նա ոչ կացեալ հ՚կամ չարին՝ գոյնս չսպի գկենս իւր ի նա թաղել ինքն չուեալ գայ առաջեղս։ յովհ. կոն։

*Ա՚ի սմն ի գօրաց թշնամեացն գինուս հանդերձ եղեալ ի յուս երթիլարին՝ անցանէր ըստ մեծ գետն, ձիապատ պրծեալ ի պատերազմէն ։ եղիշէ վրդ. գ։

*Նս ըստ իւր բերեալ թագ՝ դներ ի գլուխ թագաւորին գադկայ, երեքկին գնա պսակեալ ի վերայ հայոց տանեայցս։ յովհ. կոն։

Ոչ զդրադեմից ասացաք, գնոյն իմա և զդերբայաւորք բանից։ ըր, *Նս արդ՝ որ ոք խնդրոց արժանաւորք վարկանել զինս՝ մատչիմ աղերսել։ Նար. խդ։

*Ա՚արդկայիր, բնուլս մարդկին գոլով՝ անմարմին ուս նի թշնամի և չարախօսս։ լմբ. պոպ.

*Օ ամբարշտագ և գմեղաւորաց տեսանելով զչարիս պաշտպանքն մեր հրեշտակք՝ ամբաստանեն առաջի այ։ ընորհալի. ի նեղեղս. հրեշտ։

*Կազմուիլ մարմնոյս մերոյ ոչ է երբեք զայլ կենդանեաց ցըդ, սր զգլուխն ի խոնարհ ունելով՝ միշտ ըստ երկիր պչնուն, զայն միայն շահ օգտի համարելով՝ կառօրեայ գտեալ կերակուրն. այլ՝ կանգուն գոլով ի վեր միշտ զհայելն գուշակէ առ ամբ։ խոսրով։

*Ել յամեաց ուրախուիլ, ըստ հուպ հասանելով բօշեն։ նարն. ը. 7։

Կպա եթէ գկնի դրադեմ և դերբայաւորք բանից մի՚ջանկիլ ինչ պատահեացն, յայնժամ յետ դնելոյ զբուն ի վեր դրադեմին՝ պարտ է դնել նաև զտարակետ ի վերջոյ միջանկիլ բանին։ըր,*Նս տեսել պիղատոսի՝ թէ ոչինչ օգնէ այլ՝առաւել խռովուն լինի, առել ջուր՝ լուաց զձեռս առաջի ժողովրդեանն։Մատ.27.24։

*Լսակ բրմացն։։գմտաւ ածել՝ զի մի ի խորագոյն հայս վարիցին, պատձառեցան զղջումս։ իբր թէ դիքն անդէն կամիցին զբնակուիս։ նար. ը. 13։

*Ա՚ճծ ասելով գոյ վկայուիլ քան զմարդկան՝ ոչ ըստ հա մմատուե առն, քան յեսի, այլ ըստ լսողացն ակա բառե գիջանին։ սարգ. ա. յովհ. 3։

Ընդդէմ՝ բուռն դնի երբեմն ՚ի վէր այնպիսի բառից
եւս, յորս կարեր դնիլ սաստակաւ։ *Որ խոնարհի՝
խոնարհեցուցանէ զԱստուած. եւ որ ոչ խոնարհի՝ խոնար-
հի ՚ի դիւացն. Լմբրոնացի. ՚ի Ռէյն. սոչ. 126։

*Ո՞ւր ոք՝ որ չար իցէ՝ յուսացցէ անպատիժ լինել։ յոբ. 126։

*Փառք Աչքերիտ՝ որ զփառս արհամարհէ։ ոսկ. ա. 2։

*Նազումք են՝ որք քահանայ՝ կամ կրօնաւոր լինել
լաւ համարին. և յատակս դժոխոց զանձինս և զայլս
առաքեն։ Խոսրով։

Շ եշտն դնի նախ՝ ՚ի վերջն հրամայական բայից. որ-
ինազանդեա՛ սիրով. աղօթեա՛ յուսով. աշխատեա՛ հաւա-
տով. և պայծառացի՛ր երկնաւոր հարսնիքն. Ներսէս։

*Ընձանացիր ՚ի յոյն. մինչդեռ ժամկոնիկ ՚ի ձեռս
է. մատիր առ արքայն ահաւոր, մինչդեռ ՚ի շնորհացն
յոխորտ է. հաւատա զտանել շնորհս ՚ի դէպ ժամա-
նակի օգնականութեան։ Լմբրոն. ողբ։

Ա յլ պարտ է դիտել, զի երէք հրամայական բայն ու-
նիցի յառաջ դան զինքն զայնպիսի բառ, ըստ որում՝ ի
միասին վարի, յայնժամ դնելի է շեշտն ՚ի վերնասկզ-
բաց բառին. որպէս՝ *Յամ ժամ ուրախ լերուք. անդա-
դար աղօթս արարէք.... յամ իրաց չարաց ՚ի բաց
կացեք։ Ա. Ընտոլ. 5. 16։

*Այծրդ լեր ուղւոյն Ճանապարհիս ընթացից. նաւ. 3։

*Դադ իմա զբանն, երէք չգոյ այլ չար՝ քո զգոյն. խոսրով։

*Կուք բուռն հարկք. և ոճ լեզի գործակից. լմբ. պատ.

*Ընդէպ և անմեղ լեցես, զի զպարտաւոր կայց. վրթ. հց. 3։

Ընդ եւս՝ երէք հրամայականն ունիցի նախ քան զինքն
զարգելական մասնիկն՝ դի, մի առընթեր՝ և մի հե-
ռի, յայնժամ դշեշտն պարտ է դնել միայն ՚ի վէր արգե-
լական մասնկանն. որպէս՝ *Յիմաստուն քոյ մի հպարտանար
...մի լինիր իմաստուն յաչս յանձին քոց. առակ. 3. 5։

*Ա՛ի յապաղեր բարի առնել կարօտելոյն.... մի նիւ-
թեր բարեկամի քում՝ չարիս։ առակ. 3. 27. և 29։

*Ա՛ի ամբանի հաւատայցես. և մի՛ ըստ ամենայնի միա-
բանիցիս. վրթ. հպց. 3։

*Ա՛ի ասասցէ զիս փառաւորեր, զի անառնօր պատապար-

առացես. մի նուազուիր այսը անցաւարի գյաւիտենական
բարիսն առաքեր։նորհք։

Ընդեմն ևս վն զգուշուե՝ դնի շշտ ի վերջ անու-
անց ինչ, որք էական բայիւ վաքինակի որք կամա
բայի ուղղական կամ սեռական խնդիր լինին։ը, «Ա ըս-
տահ եմ ի ձեզ տրամբ։ ը. ՚Ի։ասղ.3.4,

*Ա աւ ե անզաւակուե հանդերձ քաջուբ։ եմասո. 4.1։

*Ա՚մասանոյ ե վերակացու լինելն ի։պասիոս. պ. 89։

*Ա՚հահաձայից աթոռ ե (եկեղեցին). ժա ուանգաւորց
իշխանութիւն ե. կրօնաւորաց աղօթարան ե. աշխարա-
կանաց մայր ե. մեղաւորաց քաւարան ե. ամենեցունե
այս տեղի։ լմբ։ ե։էեղ։

Ա՚ստ այամ լինի հասարակօրէն և ի բացարձակ դիմաս
գուբկ բայս։ը, «Պիտոյ ե արօրադրել ամ ոգւոյ ամ ծայնն
երկիւղելն, և զսերմն բանին կենաց ընդունել. և ապա
պտղաբերել ամ։խասով։

*Ա՚նհնար ե՝ թէ ոչ անդ ի։ծ և հրեշտակք իւր
ուր վն իւր փորձուե ի։ցե։. վարփ. հարց. ը։

*Ա՚նկար ե մեզ ընդ դիւաց կռիւն անցանել՝ որչափ
ի կենցաղս պանդխտիմք։ լմբ։ ոող։ 69։

Ընկերս ըդ՝ դնի շնշտ ի վը առաջնոյ վանկի ի կոչա-
կան անուանս, յորժամ առանձինն վարին. դի Ե՚նգ՚ա
՚ի մեր լեզու ամբառք ի վերջին վանկն շնշտին, բայց
՚ի կոչականս՝ յառաջինն։ը, «Յուդա՝ հաւքուբելով
մատնես զորդի մարդոյ։ ղուկ։ 22։ 48։

*Ա՚րդեակ զօրինս իմ մի մուանաբ։ ոոսկ. 3. 1։

*Ա՚ժշկացդ զվերս ցուցանեմ. փուխացիք եղբարբը
վն սիրոյն քրի ի բժշկել զվերս նմ։ լմբ ։ պող։

*Սրբեցիք զձեռս մե՛զաւորք. և ուղիղ արարէք ըղ-
սիրոս երկմիտբ։ յակ։ Դ. 8

Ա՚սացի՝ յորժամ առանձինն վարին. դի եթէ կրկնա-
ցին, շնշտն ըս հաձուե դնի. Ընդեմն ի վերջին վանս
կըն։ը, «Ա՚բրաամ աբրաամ։ ծնն. 22.1 Ն11։

*Ա՚ուխս մուխս, և նա ասէ. զի՞ ե։ էեղ։ 3. Դ։

*Ա՚վ սողոմն սողմն՝ գեղեցիկս բարբառեցար՝ ոչ ե բաս
նել զբարբառախտուե մերոյ մինչև ի վախճան։ խոր։ Ե12

Ասէ երբեմն յառաջին վանկն ուր, *Լսօսեցաւ ամ ըլ
ի՞լի ՚ի տեսլեն գիշերոյ, Եսայ. յակոբ յակոբ։ ՃՆ.46.2։
*Դանիէլ դանիէլ՝ արի առ ձմաշդ։ գառն.14. 36։
*Ա՛րթնա մարթնա, դու հոգաս և ջղջմիւնք զբաղել
ես։ բայց աստ սակաւ ինչ պիտոյ է։ ղուկ. 10. 41։
Ըհա ՚ի սոսա շեշտն Թեպէտ յառաջին վանկն դնի,
բայց հնար էր դնել ՚ի վերջին վանկն ևս, և ներհակ
այսմ ՚ի վերոյդրեալսդ, յորս շեշտն ՚ի վերջին վանկն
եդաւ, հնար էր յառաջին վանկն դնել։
Այլ ևս երբեք կոչական անունք վարեսցին մասնկամբքս
ո՛ և ո՛վ, ըստ որում են կոչականակերտք, շեշտն դնի
՚ի վեր այնց մասնկանցդ ուր, *Մասո՛ղ եղեր ուք ո՛
հովիւք առաջին հովուացն աղքարոց։ ՆՃբ. ֆ։
*Ով ասն քո մարդ եղև քո, և երկն աշխարհ՝ ով մարդ,
զի փրկեսցես դու։ Վարդ. կարդ. ք։
*Ո՛հաջ գիտեմ ով խոհամիտ, երբեք ոչ գտանես յայն-
ժամ զայն, յոր յուսայեալն ես։ Տոփիպղոս։
Ասէ երբեք կոչական անունն զկնի կնոջառաջի իւր ունի-
ցի զայլ անուն, կամ զդերանուն, ևս, շեշտն դնի ՚ի
վերջին վանկն նախընթացին. ուր, *Սիմոն յովնանու
սիրե՞ս զիս առաւել քան զդոսա։ յովհ. 21. 15։
*Ո՛ադեա ՚ի լեռ զայս քաւուե արքայ երկնաւոր։
Նար. ֆբ։
*Ո՛դնեա ինձ բարի վշտակից։ Նոյնն. ֆբ։
*Ո՛ բաց գնա անի բաւո՛ղդ Աշմարտուե։ լամբ. եղեղ
*Ա՛ատեաց նմա և ասէ. դադարեա յունայնաբեդ ամ-
բարհաւաճ և մնաւիանա դու։ Վարդ. կարդ. ք։
*Ո՛այլ դու որդեակ իմ զօրացիր շնորհօքն՝ որ ՚ի քրիստ
ք. պին. 2. 1։
Այս ևս երբեք կոչականքն մեծ՝ իցեն բազումք առան-
ձինն առանձինն, շեշտն դնի ՚ի վերջին վանկն. ուր,
*Ցե՛ր իմ տէր, տուիչ պարգեւաց, ինքնաբուխն բարի...
փառաւորեա՛լ. անքննի՛ն. անե՛ղ. ահարկո՛ւ. սոսկալի՛.
հզո՛ր. սաստի՛կ. անսահմանելի՛. անմերձենալի՛. անըմբռ-
նելի՛. ևայլն։ Նար. գ։
Այս դարձեալ՝ երբեք կոչականն ՚ի վարիլն առանձինն՝
ունիցի զդիմորոշական տառ, շեշտն դնի ՚ի վերջն·

եր, *Ման ինչ ես ինձ ընքեզ՝ իշխանդ։ ս. Ղուկ. 9. 5։
*Հաշտեալ եմ ընդ քեզ տառապանդ և խախտեալդ, մինչև մխիթարեսցիս։ Եսայ. 54. 11։
*Ասարուք լսել ընդ երեսս քո։ Նաիան. 28. 19։
Երրորդ՝ դնի շուշտ երբեմն ի վեր սմանց բացասական և ստորասական մակբայից. և ի վեր բառիս՝ չէ՛ս. մերթ ևս ի վեր բառիցս՝ ոչ, պա, նա, յորժամ վարին եական բայիւ. ուր, *Ո՛չ նախանձի խաւար ընդ աղջամուղջ։ Ծն. ը։
*Պահ ի քէն ասել զայս։ Նայնա. ԺԲ։
*Ա՛յր լուաւ և դատեցաւ լամբ. ասղ. 118։
*Ա՛մէն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ գիտեմ զձեզ։ Մատ. 25. 12։
*Ընկ ակնառնուի առաջի այդ։ Կողոս. 3. 25։
*Այս է անմահութե պողոսի պողոսաբերիչ։ յովհ. ԺՅոան. ը։
*Այս է որդի իմ ընտրեալ։ ղուկ. 9. 35։
*Նա է Աշմարիտ ճշ և կեանք յաւիտենական։ Ա. յովհ. 5. 20։
Երբեմն ևս մարթ է դնել փոխանակ ոյորակի ի վեր հարցական բառից՝ ըստ պահանջմանն տեղւոյն. ուր, *Փութացաւ ուսանել՝ թէ քանի իցէն պարագլուխք քաջ նահատակացն... զինչ անուանք իւրաքանչիւր համհազարացն իցեն.ւ. ո՞ք ի նոցանէ յերկիրս կայցէ. և կամ ո՞ք զանձն ի մահ դնեալով՝ զուն գործիցէ։ Եղիշէ. ը։
Երկարն ի գործածի ի բանս հեգնականս, ողբականս, ցաւակցականս, զարմացականս, ևայլ. ուր. *Ա՛հ որ քակէիր զառաձարն, և զերիս աւուրս շինէիր զնա, ապրեցո՛ զքեզ։ Նաի. 27. 10։
*Ա՛ռնուս մեծի քարերարութե, անարգս մեղայ։ Նաբ. Է։
*Ո՞ղորմի՛ ողորմիմ սիրելեաց ձերոց, և բազում անգամ՝ ողորմիմ՝ անձանց ձերոց։ Եղիշ. վ. գ։
*Ո՞վ գիտէ թէ իբր ոչ այրեմ։ ապշիմ թէ ո՞րպէս չայրեցաւ։ Նաբ. Լգ։
Այլ յայսպիսիս՝ հնար է ևս փոխանակ երկարի դնել շուշտ, մերթ ևս պարոյն, և կամ ոչինչ, ըստ առա-

գանձուղղ բանին։

Պարոկն դնի յայնպիսի բանս՝ որք զկիրս հոգւոյն յուցանեն. որպիսի են այն բանք՝ որք հասարակօրէն ՚ի ձեռն միջարկուեց առաջի դնին. զորոց զօրինական կաքս տեսանել յառաջին մասին. Գլ. ՃԽ։

Ուղղակն՝ որ նմանուի ինչ ուղի ըստ պարոյկին, մանաւանդ թէ՝ երբեմն պարոյկ ևս կոչի, դնի ՚ի վերայ հարցական մակբայից. որ, *Օ՛ի քանաւ պիտոյ են մեզ անցաւոր կեանքս։ եղիշ. վեդ. է։

*Ո՛ան կ՛ը լամք զմեռեալն, մինչ օգտի և ոչինչ։ ոռ. ք. 18։

*Հ՛իմ տրամիս անձն ևս կործանեալ... կ՛ի ընդ՛ը զիս խոովես։ նար. ՚ի բան. խդ։

Երկբորդ՝ դնի ՚ի վերայ հարցական անուանց. զորոց զօրինական տես յերեքան. 355։

Երրորդ՝ դնի ՚ի հարցական բանս՝ ՚ի վեր այնր բառի, որով հարցումն լայնի. որ, *Երկայնամիտ միայն լինիցի առ նոսա։ ղուկ. 18. 7։

*Ո՛ւմանք տեսչուեն ոչ չառնել անտես բնաւ զոք. զի թէ աղքատացուցանէ զմեզ, փորձէ՝ թէ ե՞րբ ժուժկալ կալ ք և համբերօղք, եթէ կարճամիտք և դիւրակործանք։ Ն՛ՇՈՒՐԻՈՒ ՎԵՐԱՊԱՏԻՒ. ԺԲ. 16։

*Տեսանէ՞ք, զի ՚ի գործոց արդարանայ մարդ, և ոչ ՚ի հաւատոյ։ յակ. 2. 24։

Այնպէս և ևթէ ՚ի հարցական բանս դիցի մակբայ երկբայական վհմանակ հարցականի, ոլորակն դնի ՚ի վեր այնր բառի, որով ՚ի մէջ բերի հարցումն. և ոչ ՚ի վեր մակբային. որ, *Ա՛ր թէ տկարանայցէ՞ առ ՚Ի՛ՄՅ բան։ ԴԱՆԻ. 18։

*Ա՛ր թէ բանից դիտուն ք՞ոչ ևցեն վարդապետուն քս, և կի՞ճ ձարտարուն ք մարդկան։ ԿՈՉ. ԺԲ. 20։

*Ո՛ր թէ՞ օք տեսի՞ց գվայելչուն ի ընտանեդ քո պածառուն։ նար. ՚ի բան. նէ։

Ո՛որրորդ՝ դնի ՚ի վերայ առաջնոյ վանկի վարանաւոր կան շաղկապից՝ գէթ. գոնէ. գոնեայ. որպէս երևի յօրինական ոգ յառաջին մասին գլ. ի. երես. 137։ ոմն անդ ՚ի սոսա քաղում անդամ փոխանակ ոլորակի շեշտ միայն դնի. որ, *Ո՛րդ՝ գէթ անագան երբեք դիմես

ցուք առ լոյսն մեր քրիստոս։ խոսրով։

*Ո՛չ եմ աքժանի գինեհ զհովանին պետրոսի տեսա-
նել, թէպէտ եւ զնա զլխովին, ոսկւոյ ։ Ա. պէս, ։ 2. վէրջ։

*Նկայք եղբարք գինեայ-անապատն և մեք զանձինս
աշխարհեսցուք։ լամբ։ ։ Ե. ։ պոպ,

Ա.յլ գիտել ի զի բազումանգամ ՚ի տեղի ոլորակին դնի պարոյկ. և ՚ի տեղի պարոյկին՝ ոլորակ. և երբեմն և՚ի տեղի երկարին՝ ոլորակ, կամ պարոյկ. և և շեշտ. և ՚ի տեղի ոլորակին կամ պարոյկին՝ երկար, ըստ առոգանելոյ ղբանսն, որպէս և յիշեցաք ՚ի վերոյ։

Ա՚ոան պատուաստրուածոյ։

Զատանին և այլ չորս գիծք, որք կոչին տեսակք պատուաստրուեւ. որոց առաջինն ասի «ի՚ա. և ի այս, ։ և սա միայն փոխան այբի դնի ՚ի մէջ միոյ բառի. ոչ ՚ի սկզբան, և ոչ ՚ի վերջոյ, այլ ՚ի մէջն. ար, քղեք. ամչեմ. ձուշկեմ. բուխնդուկեմ. խաղղացել. ևն։ Ա.յլ զայս չէ պարտ յաձախել, բայց եթէ հարկն ստիպեսցէ ՚ի կարգել զառղս բանից։

Երկրորդն ասի երկոքեակ. և ե այս,՚՚։ և սա դնի նախ՚ի վէր բառի փոխան ձայնաւոր տառի եղելոյ ՚ի մէջ բառին. ար, խ՚՚ն՚՚րհուեւ. ս՚՚վ՚՚րեալ. ևն։ Ա.յլ բառք ևս ե յայսոսիկ տեղիս բնաւ ոչ առնուլ ՚ի կիր զայս ՆշնՆի երկրորդ՚ի վերջ կիսատ բառից ին՚ չ, զորս հնար իցէ ընթերցողին եմանալ. ար, զուկ՚. յովհ՚՚. լամբ՚՚. ևն։ յր զուկաս. յովհաննէս. լամբրոնացի. ևն։

Երրորդն ասի պռոբ, որ և պատիւ կոչի, երբեմն ևս քաշ. և ե այս, ՚՚։ և սա դնի ՚ի վերոյ բառի՝ երբեմն փոխան ձայնաւոր և բաղաձայն տառ ից ինչ այնր բառի ար, տէմ. եմ։ ինել. երդ. չերդ. մդ. խնդ. ժամ. փեսկ ևն։ իսկ երբեմն փոխան ձայնաւոր տառ ից միայն, մնաւանդ փոխանակ այբի. ար, քնոյ. պատճառ. սկսեմ. սկիզբ. պրտուր. խնդրուեւ. ժղվրդ. ևն։

Ը՚որրորդն ասի նշանագիրք. որ դնի փոխանակ միոյ ամ բազ ջ բառի. և սորա են կրկին տեսակք։ ոմանք կազմին ՚ի բաղադրուե գրոց. որպիսի են սոքքին։

ար, այօինքն. | ըմն, ըստ այնմ։ | ևն, և այլն
եր, զոր օրինակ | զին, պատասխանի։ | ՚ն, կամ

♈,	ընդ.	♉,	փոխ.	♊,	քան.
♋,	ըստ.	♌,	ուրեմն.	♍,	այսպէս. ևն։

Եւ ոմանք կազմին յայնպիսի գծէից, որք ոչ դասին ի գիրս լեզուի մերոյ. որպիսի են սոքին։

♎	աշխարհ.	♏	աւետարան.	☉ ♑	արեգակն.
♒	երկինք.	♓	եկեղեցի.	☾	լուսին.
☿	երկիր.	♃ · ♄	ամենայն.	☼	աստղ.
♅	որպէս.	♆	լեզու.	☿	լուսաբեր. ևն։

Այլ զայսպիսիս՝ (բաց ի նշանագրէս՝ ♎,) ոչ է պարտ յայլ ինչ հարկաւոր առնել։

Այսչափ ինչ շատ լիցի յաղագս քերականութեան. յոր թէպէտ հնար էր ինչ ինչ ևս յաւելուլ, բայց առ խորհելոյ յերկարուէ՝ զայսքանս բաւական համարեցաք։ Այլ սակայն արժան ևս վարկաք ի վախճան գործոյս կարգել զհամառօտուէ ինչ քերականութեանս, առ ամփոփ ունելոյ առաջի զսահմանս և զբաժանմունս մասանց բանի, և զկանոնս համաձայնուէ նոցա։

Աստուած երբեմն մութ։

—ՀՀՀ—

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԱԿԱՆՈՒԹԱՆՆ

Յորում առաջի դնին սահմանք և բաժանմունք և պարագայք մասանց բանի. և կանոնք համաձայնութե նոցա ընդ միմեանս։

ԳԼՈՒԽ. Ա.

Թէ պէ՛տէ էր հերակնութիւնն, և ո՛յք էին գլխաւորք առաջնեացն ՚ի նմա։

Հերակնութիւն է արուեստ ուղիղ խօսելոյ և անսխալ շարադրելոյ։ Պիտոյ ուսանելիք ՚ի հերակնութե են չորք. գիր. վանկ. բառ. և բան։

Գիրն է գիծ ինչ նշանակիչ տառի։ Վանկ տառն է հընչումն ինչ յօդելի և հեգելի. զի յօդի ընդ այլում հընչմանն. և հեգեալ ընդ նմա՝ հնչէ զկատարեալ ձայն։

Վանկն է ձայն ինչ, որ միով հնչմամբ ելանէ ընդ բերան մարդոյ՝ բաղկացուալ ձայնաւոր և բաղաձայն տառից. որգոն. * մա. գէն. ևայլն։

Բառն է ձայն նշանակական. այ այնպիսի ձայն, որ կարգեալ է ՚ի նշանակել ինչ։ Որ բաժանի յերեսն ազգս. որք են անուն, դերանուն, բայ, ընդունելուն, նախադրութիւն, մակբայ, շաղկապ, և միջարկութիւն։

Բանն է շարամանութիւն բառից՝ յայտնօղ տրամախոհութեամբ մտայ։ Որ է կրկին կատարեալ և անկատար։

Կատարեալն է, որ անթերի յայտնէ զդատումնս մտաց որ, *Յաղագաւոր արդար կանգնէ զաշխարհ։

Իսկ անկատարն է, որ տայ զսկզբնաւորութիւն իմանալոյ զդատմունս մտաց, բայց ոչ աւարտէ. որ, *եթէ անասցես. յոր եթէ յարեսցի բայ ինչ կատարի. որ, *եթէ անասցես, աղերսեմ։

Մասունք բանի են ութ ազգ բառից. անուն դերանուն, բայ, ընդունելուն, նախադրութիւն, մակբայ, շաղկապ, և միջարկութիւն։

ՅՈՂՈՎԱԿ ԱՌԱԱՆ։

Ա՛նունն է մասն բանի, որով իրն յորջորջի. ՚ի ե՛ն՝ *այնպիսի բառ. որով իրն ասի այս ինչ։ կամ որ զեռւր իրին նշանակէ. ՚ի։ *ծառ. լեյս. երկիւղ. չար. ևայլն։

Ընդունի բաժանի յերկուս, ՚ի դասական և յատկական։ Դասական անունն է, որ ինքնին վարի ՚ի բանս, և նշանակէ զիրս էականս, կամ իրը էականս. ՚ի, *մարդ. հաց. սեր. օրհնուէ. ևայլն։ Նա բաժանի, ՚ի յատուկ, ՚ի հաւաքական, և ՚ի յընդհանուր։

Յատուկն է, որ կարգեալ է՝ զմիոջէ միայն ասել. ՚ի, *մովսէս. սիոն. նեղոս. ևայլն։

Հաւաքականն է, որ զհաւաքեալ իրս իրրև զմի ընդ-շանակէ. ՚ի, գունդ. ժողով. շեղջ. ևայլն։

Յընդհանուրն է, որ զհասարակ ինչ բազմաց՝ նշանակէ. ՚ի, *ծաղիկ. գլուխ. բարուէ. ևայլն։

Յատկական անունն է, որ ինքնին ոչ վարի ՚ի բանս, այլ պահանջէ յարել ՚ի դասականս՝ իրը յայտնիչ որպիսուէ նոյ. ՚ի, *քաղցր. դառն. բազում. սակաւ. մեծ. փոքր. անզգամ. արդար. ևայլն. որք յարեալով ՚ի դասականս վարին. օրդոն, *քաղցր ջուր. դառն պտուղ. բազում աշխատանք. սակաւ ժամանակ. ևայլն։

Ա՛յլ սոքա բազում անգամ զօրուէ՛ն ունին զդասականսն. ՚ի. *մեծն ՚ի փոքրուն Յոհաննէս։ ՚ի՛ մեծ իրն ՚ի փոքու իրի։ անզգամն անգոսնէ զխրատ հօր։ ՚ի՛ այր անզգամ։ *աղբիւր կենաց յայ՝ բերան արդարոյ։ ՚ի՛ բերան առն արդարոյ։

Յատկական անունն բաժանի յերիս, ՚ի դրական, ՚ի բաղդատական և ՚ի գերադրական։

Դրականն է, որ ցուցանէ զորպիսուէ կամ զորքանուէ իրին պարզապէս առանց Ձոխացուցանելոյ՝ կամ նուազեցուցանելոյ. ՚ի, *բարձր. խոնարհ. աղտեղի. պայծառ. սուրբ. մաքուր. վեհ. զօրաւոր. ևայլն։

Բաղդատականն է, որ բաղդատելով զմի իր ընդ այլում իրի՝ ցուցանէ զորպիսուէն նորին առաւելեալ կամ նուազեալ քան զմիւսոյն։ ՚ի, *բարձրագոյն. խոնարհագոյն. ևայլն։ կամ ևս աղտեղի. ևս պայծառ. ևայլն։

Գերադրականն է՝ որ ցուցանէ զորպիսուէն իրին յոյժ առաւելեալ՝ կամ յոյժ նուազեալ քան զայլսն.

ոյր, ամենասուրբ. ամենամաքուր. ևն. կամ, ևս վեհադոյն. ևս զօրաւորագոյն. ևն։

Յաղագս պարագայից անուանն։

Պարագայք անուանց են այնք, որք յանուանս մտածին՝ իբր հետևումն որպիսութեանց. և են վեց, սեռ, ձև, տեռակ, թիւ, հոլով և հոլովումն։

Սեռք անուանց են որոշմունք գոյական անուանց ըստ նշանակելոյ նոցա զսերս իրաց։ Եւ են չորս. արական, իգական, հասարակ, և չեզոքական։

Արականն է, որ նշանակէ զարուս. ոյր, *գրիգոր. աբգար. հայր. քեռի. ցուլ. քաղ. ևն։

Իգականն է, որ նշանակէ զկգ. ոյր, *սեսթեր. հեղինէ. մայր. հանի. կով. մաքի. ևն։

Հասարակն է, որ միով ձայնիւ նշանակէ գարուս և զկգ. ոյր, * ղաւակ. կորիւն. ձի. արջ. ևն։

Չեզոքականն է, որոյ նշանակեալն ոչ արուս է, և ոչ կգ. ոյր, *հուր. այգի. մատն. մեծուխ. ևն։

Զևք անուանց են որպիսութիքն նոցա՝ ըստ պարզուս, ըստ բարդուս և ըստ բազադրուս։ Պարզ և անուանք ըստ ձևոյն հնոցս են. պարզ. բարդ, և բազադրեալ.

Պարզ անուն են, որ ոչ է զօրեալ ըստ այլոյժ նշանակական բառի, այլ կայ յինքեան միայնակ. ոյր, *լոյս. բարի. գօտի. բան. լի. ձեռն. աղօթք. արիւն. ևն։

Բարդն է, որ յերկուց նշանական բառից զօրեալ է ի մի անուն. երբեմն ի ձեռն տառիցս՝ ա. է. ի. է. ու. ոյր, *լուսաւոր. բարեկրօն. գօտեմարտ. բանիբուն. լիաւլի։ Եւ երբեմն առանց այսպիսի տառից. ոյր, *ձեռնտու. աղօթակեր. արիւնեղբանգ. ևն։

Ընդ բարդս դասին, և քանի մի անուանք, որք յերկից բառից զօրին ի մի անուն, և կոչին յարաբարդք. ոյր, *երեքտասանամեայ. հորակերտապանծ. հրաշինապետ. ևն։

Բազադրեալն է, որ յառաջոյ զօրեալ ունի զանշան մանկէ ինչ. ոյր, *անձառ. ապերախտ. փղեղ. համաձայն. պարատեպ. ևն։

Տեսակք անուանց են որպիսութիքն ըստ նախնակաւն և

ը ածանցական նշանակուե։ Լատի և անուանք երկու են ը տեսակին նախագաղափար, և ածանցակից։

Նախագաղափար՝ կամ նախատիպ անունն է, որ կայ առաջին նշանակուե իւրում, կամ յայնմ որպիսութեե, զոր ինքնին նշանակէ. տե՛ր, *աւանդ. քան. հուր. հող. կոյս. երիցապետ. անմիտ. ևն։

Ածանցական անունն է նոյն նախատիպ անունն ի ձեռն ածանցակերտ անշնան մասնկանց կերպաւորեալ, և ածեալ յայլ ինն եղանակ նշանակուե. տե՛ր, *աւանդուիւ. քանաւոր. հրային. հողեղէն. կուսանոց. երիցապետական։

Ամանք յայսպիսի անուանց երբեմն ի կրկին, մասնկանց ածանցին, և կոչին կրկնածանցական. տե՛ր, *Թագաւորական. աղգականուե. ևն։

Ածանցականակերտ՝ կամ ածանցիչ մասնկունք են բառզուամ. որգոն, *ած. ակ. իկ. իչ. ին. ի. այի. այինե. ական. աւոր. ոց. ու. ուԹիւն. եղէն. ևն։

Ոսկ տեսակք ածանցականաց են երեսուն. Հ. յրանուական. աղգական. տեղական. ևն. ոմք դնի ի մասն. Զ. գԼ. ը. երես. 170։

Ամիւք անուանց են միուե և բազմաւորուե նշանակուե անուանց ը ձայնին։ Եւ են երկու. եզակի և յոգնական, կամ միաւորական, և բազմաւորական։

Եզական է, որ ը ձայնին զմի իր նշանակէ. տե՛ր, *սեղան. բեւեռ. առաջն. վաԹառ. անմեղ. ևն։

Ոսկ յոգնական է, որ ը ձայնին զբազումս նշանակէ. տե՛ր, *սեղանք. բեւեռունք. առաջունք. ևն։

Հոլով անուանց է պէսպէս փոփոխուին մի և նոյն անուան ի սկիզբն, կամ ի վերջ, և կամ յերկոսին միանգամայն. և է տասն. ուղղական. որգոն. գործ. սեռական. որգոնի, գործոյ. ևն։

Հոլով հոլովք անուանց են պէսպիսի ը վերջաւորուեց սեռական և գործիական հոլովից. և են քսան. չորեքտասաներկու հասարակ. իսկ վեց քն յատուկ։

Ետ այսոցիկ վերադեպ, վեց պարագայիցդ՝ բառս կազմէ և անուն գոյական. ը սեռին՝ չէզոքական. ը ձևոյն պարզ. ը տեսակին՝ նախատիպ. ը Թուոյն՝ եզակին. ը հոլովին՝ գործիականին. և ը հոլովմանն՝ հոլովի ոմք գեա. գետոյ. գետով։

Վարձեալ՝ բառս պլոտոնիկն՝ է ածական անուն դրա
կան. ըստ սեռին՝ հասարակ, կիմանաս. ըստ ձևոյն՝ բարդ,
ըստ տեսակին՝ նախատիպ. ըստ հնոյն՝ յոգնական. ըստ հոլո-
վին՝ հայցական. և ըստ հոլովմանն նախդրիւ և եթ հո-
լովի։

Յաղագս դերանունս։

Դերանունն է մասն բանի, որ փոխանակ անուան
դնի, և առ որոշեալ դեմս վերաբերի։ Ունի բա-
ժանի՝ ի հինգ տեսակս. որք են էական. ստացական.
ցուցական. յարաբերական. և դիմորոշական։

Էականն է, որ գոյականապէս նշանակէ զդեմն իւրին.
ոչխի են սքջ. *ես. դու. ինքն. իւր. իւրեան։

Ստացականն է, որ ածականապէս նշանակէ զիմն ո-
րոշեալ դիմաց. որպիսի են սուօա. * իմ. քոյ. մեր. ձեր.
իւր. իւրոյ։

Ցուցականն է, որ յանդիման ցուցանէ զիմն յերրորդ
դեմս ըստ կարգի. որպիսի են սքջ. * սա, դա, նա. այս.
այդ, այն. սոյն, դոյն, նոյն։

Յարաբերականն է, որ զօրութիւք յառաջ բերեալ՝ ի
բանի զնախընթաց կամ զյաջորդ բառս՝ դնի՝ ի տեղի
նորա, յոր հոլով և պահանջեսցէ բանն. և է բառս՝ որ։

Դիմորոշականք են երեքին տառ քա այս ոքիկ՝ ա. պ. ն.
ոլք իւր յօդք լինէ յարեալով՝ ի մասունս բանի՝ որոշեն
զդեմս նոցա։

Յաղագս պարագայից դերանունս։

Պարագայք դերանուանց են հինգ. տեսակք, դեմք,
թիւ, հոլով, և հոլովումն։

Տեսակք դերանուանց են երկու, որպէս և անուանցն
նախատիպ՝ և ածանցական։

Նախատիպք են սոքքին. * իմ, քոյ, մեր, ձեր, իւր,
ինքն. ևայլն։

Ածանցականք են սոքքին. * մերայինն. քոյինն. ձե-
րոյինն. իւրական. ինքնաւոր. ինքնուին. ևայլն։

Դեմք դերանուանց են յայտարարութիւնք որոշեալ ան-
ձանց. և են երեք. առաջին, երկրորդ, և երրորդ։

Առաջին դեմքն է այն, յորմէ է բանն. ես, եաս։

Երկրորդ դեմքն է այն, առ որ է բանն. դու։

Երրորդ դեմքն է այն, զոյ ոչ է բանն. նա. ինքն։

Ըր երրորդ դէմն վերաբերին և դէմք այլոց դերանունց, թէ ստացականաց և թէ ցուցականաց. թէպէտ ի մէջ նոցա ևս գտանի կարգ դիմաց. զի ոմանք նկատին ըստ առաջին դիմաց. ոմն՝ իմ. մեր. ևս, ոմանք ըստ երկրորդին, ոմն՝ քոյ, ձեր, ևս. և ոմանք ըստ երրորդին, որպէս՝ իւր, իւրեանց. ևս։

Յիւիք դերանունց են երկու. եզական և յոգնական։

Եզականն է՝ որ իբրև զմի իր դիմաւորը նշանակէ. ես, * ես, դու, մեր, ձեր, ևս։

Յոգնականն է՝ որ իբրև զբազում դիմաւորս նշանակէ. մեք, * մեք, դուք, մերք, ձերք. ևս։

Յոլով դերանունց է պէսպէս փոփոխումն մի և նոյն դերանուան յինքեան. ես, * դու, քո, քեզ, զքեզ, ՚ի քէն, զքէն, քեւ, զքեւ, ՚ի քեզ իմ դու։

Յոլովմունք դերանունց են պէսպիսութիւք հոլովից ՚ին՝ ես, * ես, իմ, դու, քո, նա, նորա, ևս։

Ըստ այսոցիկ վերոյհիշեալ հինգ պարագայից բառս ինքն՝ է դերանուն էական. ըստ տեսակին նախ. ըստ դիմին վերաբերի առ առաջինն. ըստ թուոյն՝ եզական. ըստ հոլովին՝ գործիական. և ըստ հոլովմանն՝ հոլովի, ես, իմ, յինէն, ինեւ. ևս։

Դարձեալ՝ բառս ՚ի ՚էրոյ՝ է դերանուն ստացական. ըստ տեսակին՝ նախ. ըստ դիմին՝ կարգաւ երկրորդ. ըստ թուոյն՝ յոգնական. ըստ հոլովին՝ բացառական. և ըստ հոլովմանն՝ հոլովի ոմն՝ իմ, իմոյ, յիմոց. ևս։

Յաղագս բայից։

Բայն է մասն բանի, որ զառս կամ զկիրս, և կամ ըզլինելութիւնս իրաց ըստ ժամանակաւ նշանակէ՝ ըստ որոշեալ դիմաց. ես, հեղում. փոխիմ. գնամ. լինիմ. ևս։

Բայք բաժանին յերկուս, յէական և յատրական։

Էականք են, որք նշանակեն զլինելութիւն իրին ըստ ժամանակաւ. և են չորեքին սորա. * եղանիմ. լինիմ. եմ. և գոլ։

Ասկ առքականք են, որք նշանակեն զառնել ինչ՝ կամ զկրել. որպիսի են այլ ամ բայք. ես, գրեմ. ջերմանում. արձակիմ. ևս։

Ըստքական բայք բաժանին ՚ի կանոնաւորս, և յանկա-

նոնա: Ականատուրք են որք ի խոնարհիլն անփոփոխ մնան ձայնիւ, աՆձերբի ժամանակաւ՝ և անպակաս դիմաւ. որպիսի են սոքին. * գործեմ. աղամ: Թողուամ. հաշտիմ. և որ ըստ սոքօք:

Լսակ անկանոնք են, որք ամբողջապէս ոչ խոնարհին, այլ՝ կիսպակասին ի ժամանակս ինչ, և յայլոց լրանան. և կոչին պակասաւորք. և են սոքին. ուտեմ, կերայ. ըմպեմ, արբի. լսեմ, լուայ. Ճանաչեմ, ծանեայ. ունիմ, կալայ. երթամ, չոգայ: Կիսպայլին ձայնիւ. և կոչին զարտուղիք. և են սոքին. * առնեմ, արարի. դնեմ, եդի. տամ, ետուս մեղանչեմ, մեղայ. յառնեմ, յարեայ. գամ. եկի: Նոյնպէս կիսպատահման պակասին յառաջին և յերկրորդ դէմսն. և կոչին դիմաշուրք. և են սոքին. * յաջողէ. յուսանայ. Թուի. հարկ է. և որ ըստ սոքօք:

Յաղագս պարագայիցն բայից:

Պարագայք բայից են այնք, որք մտածին ի վերայ բայիցն՝ իբր հետևմունք որպիսութե նշ. և են հինգ. սեռ, ձև, տեսակ, թիւ, դէմք, ժամանակ, եղանակ, խոնարհմունք, և յօրդուածիք:

Ներգործականք են, որք նշանակեն գներգործել իրին առ կրօղն. * ես, այրեմ: վատնեմ: և այլն:

Կրաւորականք են, որք նշանակեն դկրել իրին ի ներգործողէ. ես, * այրիմ վատնիմ: և այլն:

Հասարակք են որք միով կրաւորական ձայնիւ մերթ նշանակեն գներգործել իրին առ այլ, և մերթ կկրել իրին յայլմէ. ես, * տանիմ: ծնանիմ: և այլն:

Ընդոքականք են, որք գներգործուն գործողին յինքեան ի գործողն նշանակեն, և ոչ իբր ի ներգործողէ առ կրօղ: Այս են կրկին. ներգործակերպ, և կրաւորակերպ, կամ ձայնակրականն:

Ներգործակերպ ընդոքականք են որք ըստ ներգործականն բայից խոնարհին. ես, * դիմեմ. գնամ: զբօսնուամ. և որ ըստ սոքօք:

Ձայնակրականք են որք ըստ կրաւորակն բայից խոնարհին. ես, * աշխատիմ. տանիմ. փախչիմ. և որ ըստ սոքօք:

Ձևք բայից են որոշմունք նոցա ըստ պարզուն, ըստ բարդուեցն և ըստ բաղադրուեն. և են երեք. պարզ, բարդ,

և բաղադրեալ:

Պարզն է, որ առանց բաղկացուածք ընդ այլում բառի՝ զնշանակուածն առից և կրից պարզապես յայտ առնէ. ինչ, *բերեմ. կերեմ: և այլն:

Խարդն է, որ զօդեալ ընդ այլում նշանական բառի՝ զկրկին իմացուածս առից կամ կրից ի մէջ բերէ. ինչ, * ընծայաբերեմ: բոցակիզեմ. և այլն:

Բաղադրեալն է, որ բաղկանայ բազադրական մասանց կամ քից, աւուր. ոտ. ան. տար. տ. և այլն. ինչ, *աւետ տաւորեմ: խոցոտեմ: անպատուեմ: փորամերժեմ. փշրատանամ: և այլն:

Տեսակք բայից են որպիսուիք նոյն նկատեալք ընդ նախնական և ընդ ածանցական նշանակուածն իւրեանց. և են երկուս. նախադաղափար, և անցողական:

Նախադաղափարք՝ կամ նախատիպ են որք նշանակեն միայն զառաս գործողին. ինչ, *յառնեմ. լամ. յեղնում. պատկառիմ: և այլն:

Անցողականք են, որք ոչ միայն զներգործուին առնողին այլև զգործել կրողին նշանակեն. ինչ, *յարուցանեմ. լացուցանեմ. յեղուցանեմ. պատկառեցուցանեմ. ևայլն:

Ածուք բայից մտածին ընդ եղականուն և ընդ յոգնականուն նոցա. և են երկուս. եզական, և յոգնական:

Եզականն է, որ նշանակէ զմիակի գործողուն, կամ կրելուն միոյ. ինչ, *վառեմ. վառիմ: ևայլն:

Յոգնականն է, որ նշանակէ զբազում գործողուն, կամ կրելուս բազմաց. ինչ, վառեմք. վառիմք. ևայլն:

Դէմք բայից են, որք ցուցանեն զգործողուն լինել որոշել անձին. և են երիք. առաջին, երկրորդ, և երրորդ:

Առաջին դէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողուն այնր, որմէ է բանն. ինչ, * տամ, եառու. ևայլն:

Երկրորդ դէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողուն այնր առ որ է բանն. ինչ, *տաս, եառուր:

Երրորդ դէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողուն այնր, որմէ է բանն. ինչ, * տայ, եառ. ևայլն:

Ժամանակք բայից են, որք ցուցանեն զառաս կամ կրելս լինել յայս ինչ ժամանակի. և են երիք. ներ-

կայ, անցեալ ապառնի։

Ընդհանուր քառակի նկատի. ՝ի՝ իբր անկատար, իբր կատարեալ, իբր յարակատար, և իբր գերակատար. և ՚ի այսմ ժամանակ ք բայից ասին լինել վեց, ներկայ, անկատար, կատարեալ, յարակատար, գերակատար, և ապառնի։

Յղանակք բայից են պէսպէս աստիճանք կամ կերպք նշանակելոյ նոցա զառս և զկիրս. և են չորք, սահմանական, հրամայական, ստորադասական, և անեղական, կամ անորոշ։

Ստնարհմունք բայից են պէսպէս փոփոխուիք միևնոյն բայի ՚ի զանազան վերջաւորուիս, և ՚ի դէմս, և ՚ի ժամանակս, թէ ՚ի եզականին, և թէ ՚ի յոգնականին. պահեմ, պահես, պահէ. պահեմք, պահէք, պահեն. պահեցի, պահեցիր. եւն։ Այս սոքա այնչափ են, որչափ են փոփոխուիք մի և նոյն բայի։

Ծորդուիք բայից են պէսպիսուիք վերջաւորուեց անհմանական՝ ներկային. և են չորք. առաջինն գեալ ՚ի է. ՝ի, գործեմ. երկրորդն ՚ի ա. ՝ի, ազամ. երրորդն ՚ի ու. ՝ի, թողում. չորրորդն ՚ի է. ՝ի, հաշտիմ։

Ըստ վերոյգրեալ լինն պարագայիցդ՝ բառս այս ոճայք՝ ե՛ բայ կանոնաւոր. ՚ի սեռին ներգործակերպ չեզոքական. ՚ի ձևոյն՝ պարզ. ՚ի տեսակին՝ նախատիպ. ՚ի թուոյն՝ եզական. ՚ի դիմին՝ երրորդ. ՚ի ժամանակին՝ անկատար. ՚ի եղանակին՝ սահմանական. ըստ խոնարհմանն՝ խոնարհի ՚ի երկրորդ լծորդուէ՝ ունի ընթանամ, ընթացայ, ընթանայր։

Դարձեալ՝ բառս պարզաբանին՝ ե՛ բայ կանոնաւոր, ՚ի սեռին ներգործական. ՚ի ձևոյն՝ պարզ ՚ի տեսակին՝ անցողական ՚ի թուոյն՝ յոգնական. ՚ի դիմին՝ երրորդ. ՚ի ժամանակին՝ կատարեալ. ՚ի եղանակին՝ սահմանական. ՚ի խոնարհմանն՝ խոնարհի ՚ի առաջին լծորդուէ՝ ունի մատուցանեմ, մատուցի, մատուցին։

Յաղագս ընդունելութեան։

Ընդունելութիւն ե՛ մասն բանի, որ նշանակէ զիրն ՚ի յատնելութեան, կամ կրելութեան. և մերթ զառս՝ կամ ըզկիրս ՚ի ժամանակաւ։ Այս ե՛ չորս՝ ՚ի չորից վերջա-

աստուածն՝ ոչ. եօթ. լոյս. լէ. ՁՐ, գնօղ. գնեալ. գնելոց. գնելի։

Պարագայք ՃՈՒՆԵԼՈՒԵՑ են վեց. սեռ. ձև. տեսակ. և ժամանակ՝ ՃՈՒ բայից. Թիւ, և հոլով՝ ՃՈՒ անուանց։

Ուր ՃՈՒ այսոցիկ պարագայից՝ բառս ի լուսաւորչէս՝ է ՃՈՒՆԵԼՈՒՆ յանգեալ՝ ի եօթ ՃՈՒ սեռին կրաւորական. ՃՈՒ ձևոյն՝ բարդ. ՃՈՒ տեսակին՝ նախատիպ. ՃՈՒ ժամանակին՝ անցեալ. ՃՈՒ Թուոյն՝ յոգնական. ՃՈՒ հոլովին՝ բացառական. և հոլովի ոչ գետ, գետոյ, ի գետոց։

Յաղագս նախադրութեան, նկէսյն, շաղկապի, և ինքնիշխանի։

Նախադրութիւն է մասն բանի, որ ի յարիլն յանուանս ցուցանէ զպարագայս ինչ իրին, զոր անուանն նշանակէ։ Ոմանք ի նախադրութեանց են հոլովական. ՀՐԴՈՆ, ՞Ի, Յ, ԱՌ, ԱՌԱ, ՞Ի, Ց, ՃՈՒ, Զ և ոմանք հոլովառուք. ՀՐԴՈՆ, ՀԱՍՏ. ՔԱՆ. ՎԱՆ. ՞Ի ՎԵՐՋ. ՞Ի ՆԵՐՔՈ. և այլն։

Անակրայն է մասն բանի, որ զպարագայս գործողութեց նշանակէ. ՀՐԴՈՆ, ՀՈՒՐ. ԵՐԲ. ՁԼՈՒՐԴ. ՄԻԹԷ. ԱՀԱ. ԼԱՀ. և ունի երեսունևերեք տեսակս։

Հաղկապն է մասն բանի. որ յարէ ՃՈՒ միմեանս զնոյնս բանի, նաև զնոյն իսկ զբանս. ՀՐԴՈՆ, և. իսկ. ԼԱԷ. զի. ԼԱՀ. և ունի վեշտասան տեսակս։

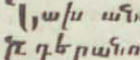
Ինքնարկուն է մասն բանի, որ զբնական կիրս հոգւոյն յայտ առնէ. ՀՐԴՈՆ. ՈՒՂ. ԱԱՀ. ՎԱՀ. ԼԱՀ. և ունի վեշտասան տեսակս։

ԳԼՈՒԽ. Ը.

Յաղագս համաչափութեան տառից բանից։

ամաձայնութիւք մասանց բանի են կապակցութիք նոցա ՃՈՒ միմեանս՝ առ ի կազմել զբան։

Այս կապակցութիք լինին ութ եղանակաւ։ Նախ անուան ՃՈՒ անուան։ Երկրորդ՝ դերանուան ՃՈՒ դերանուան և ՃՈՒ անուան։ Երրորդ՝ բայի ՃՈՒ անուան, ՃՈՒ դերանուան և ՃՈՒ ՃՈՒՆԵԼՈՒԵ։ Չորրորդ՝ ՃՈՒՆԵԼՈՒԵ ՃՈՒ անուան և ՃՈՒ դերանուան։ Հինգերորդ՝ նախադրութեանց ՃՈՒ անուան, և ՃՈՒ այնց՝ որք իբր անուն

հոլովին։ Ա եզակի որդ՝ մակբայի է բայի, և է այնս՝ որք առնին զգործուն բայի։ Յօթեներորդ՝ միջարկութեան է բանի։ Ութերորդ՝ շաղկապի է բանի, և է մասունս նորա։

Յաղագս համայնանուանն ընդ անուանն։

Անուանք որովհետև կան գոյական ևն, և կան ածական, զի գալ սոցա առ միմեանս՝ հարկ է, զի կան գոյականք են գոյականաց համաձայնեսցին, կան ածականք են ածականաց, կան գոյականք են ածականաց, և կան ածականք են գոյականաց։

Ընդ՝ գոյական անուանք երբեմն կարեն համաձայնիլ են գոյականաց, Նախ՝ իբր բացայայտիչ։ Երկրորդ՝ իբր յատկացուցիչ։ Երրորդ՝ իբր խնդիր։ քանզի՝

Նախ՝ յորժամ հարկ լինի՝ ի բանս յայտ առնել զնշանակուածն անուան իրիք, թէ լինչ միոց դնին, կամ փիսկ ուրոյ նշանակէ, յարեմք՝ ինոյն գոյլ անուն առանց շաղկապի՝ թուով և հոլովիւ համաձայն նմին։ և այն լինի նմա բացայայտիչ։ ինր, «Նէ առել հրեշտակին զամբակում տաբատ զնա՝ ի քաղաքն բաբելոն։ Ուր գոյական անունդ էաբելն՝ է բացայայտիչ անուանս՝ է դողմն։ զի յայտ առնի՝ թէ անուամբ դողմ՝ իմացեալ լինի աստ էաբելն, և ոչ նինուէ, կամ գազա։

Սոյնպէս և յայս բան, «Ուր շինեցեր զտուն քո զկնկեղեցի իմաստուն հօր յիւ անուանս կնկեղեցի՝ է բացայայտիչ անուանս պռօն։ զի յայտ առնէ, թէ բաւիւս պռօն՝ իմացեալ լինի աստ կնկեղեցին։ և ոչ թէ սպասարանք լինչ, և կամայլ լինչ շինուածք։ Աստ այսմ անուանդ ցիւ՝ է բացայայտիչ անուանն կռոպռօնկ հօր։

Երկրորդ՝ յորժամ հարկ լինի՝ ի բանս յայտ առնել, թէ արդեօք նշանակեալն անուան իրիք՝ որոյ է, կամ որոմ յատկանայ, յարեմք՝ ինոյն գոյլ անուն՝ (և մերթ՝ ի տեղի անուան զգերանուն, կամ նա և զընդունելոյն և զգերբայ), ի սեռական հոլովին։ և այն լինի նմա յատկացուցիչ։ ինր, «Ձաւարձք մանկունք ըզխրատ հօր։ Ուր անունս հօր՝ է յատկացուցիչ անուանս խրատ։ զի ցուցանէ, թէ խրատն այն՝ հօր է, և ոչ օտարի, կամ թշնամւոյ։

Սոյնպէս և այս բան, «Ընդ գալեան լոյս խաւարեցաւ,

անուանս տիրոջն՝ եւ յատկացուցիչ անուանդ լայնոյ. զի ցուցանէ, թէ այն լոյս՝ արեգական է, և ոչ ձրագի կամ հրոյ, և կամ այլոյ իրիք ասեղ։

Եւ թէ պիտոյ լինի յայսպիսիս նախդիրը դնել, պարտ է յարել զայն՝ ի նախընթացն, թէ յատկացուցիչ իցէ այն, և թէ յատկացուցել. ար, * Օ՛ի՛մարդ պատմեցից զքեզ մեղաց իմոց։ * Ալէլուիա յանձինս զհրեշտակայն սրբոյն։ Այս նախդիրը երբեմն կրկնի՝ ի վերկուսցն եւս, մանաւանդ եթէ անկցի՝ ի միջի բայ. ար, * Օ՛ կենացն եւտուր զհաց։

Երբորդ՝ յորժամ հարկ լինի գոյական անուանց առնուլ զնդիրը՝ յարեաք՝ ի նա զայլ անուն, (կամ՝ ի տեղի անուան զդերանուն կամ զընդունելոյն), իբր խնդիրը նոցա՝ ըստ պահանջելոյ նշանակութեան նոցին։ Այ զի ոմանք՝ ի գոյական անուանց ունելով զհաղորդութիւն բայից՝ ուրեք ուրեք պահանջեն խնդիր առնուլ ըստ որ պիտոյ բայիցն. որպիսի են բայանուանք. խակ թէ զնդրդ, զնդրդոյ զերծիս կանխիս։

Կանոն. ը. Բայանուանք, որք ունին զհաղորդութիւն ըստ գործական բայից, առնուն զխնդիրն սեռի՝ ի սեռական հոլովին, և մերթ՝ ի հայցականն. ար, * Զգման ձեռին. փշմամբ զհոգին։

Եւ երբեմն եւս հանդերձ խնդրով սեռի առնուն նաև զխնդիրը բնութեամբ հոլով՝ զորպիսի պահանջեն բայքն, ըստ որոց ունին զհաղորդութիւն. ար, * Ձգման ձեռին՝ ի ծառն. փշմամբ՝ ի նոսա զհոգին։

Կանոն. թ. Բայանուանք, որք ունին զհաղորդութիւն ըստ կրաւորական բայից, առնուն զխնդիրն սեռի՝ ի բացառական հոլովին. ար, * առաքմամբ՝ ի հօրէ։ Եւ երբեմն նաև զխնդիրը բնութեամբ. ար, * առաքմամբ՝ ի հօրէ յն։

Կանոն. ժ. Բայանուանք, որք ունին զհաղորդութիւն ըստ չեզոքական բայից, զայնպիսի խնդիր առնուն՝ զորպիսի պահանջեն բայքն, որոց հաղորդեին. ար, * գալստեամբ՝ ի տաճարն. հրաժարումն յն։

Յիշեալս կանոնիս ըստ գոյական անուանց ընդ ածականաց։

* ամենայնումն գոյական անուանց ըստ ածականաց՝ և լինելն նոցա խնդիր ածականաց՝ համաձայն նշանակութեանն նոցին. վասն զի բազումք յածականաց՝ ըստ օրէ-

նակի գոյականաց՝ ունելով զհաղորդուիլ ըստ բաչխ, առ նուն երբեմն զխնդիրն՝ ըստ այսօրիկ երից կանոնացս։

Կանոն. ա. Ածականք ներգործականահաղորդք (այսինքն ունին զհաղորդուիլ ընդ ներգործական բայից,) առնուն զխնդիրն սեռի ի սեռական հոլովին. որ, * ժառանգորդ արքայութեան. մատակարար շնորհացն Աստուծոյ։

Այլ որք ի եւ յանգին, երբեմն փխին սեռականի առնուն զհայցական. որ, * փարատիչ զխաւար տըգիտութեան. լցուցիչ զաշխարհս ամ։

Ածականք երբեմն բաց ի սեռական կամ ի հայցական խնդրոյ՝ առնուն նաև զայլ խնդիրն՝ ըստ պահանջելոյ բայիցն, ըստ որոց ունին զհաղորդուիլն. որ, * մատակարար շնորհաց ապգի մարդկան. փարատիչ ի մտաց զխաւար տգիտութեան։

Կանոն. բ. Ածականք կրաւորականահաղորդք՝ առնուն զխնդիրն սեռի ի հոլովին բացառական. որ, * դիւրաշարժ ի հողմոյ. անքննին ի մարդկանէ։

Կանոն. գ. Ածականք չեզոքականահաղորդք՝ հասարակ կօրէն զայնպիսի խնդիրս առնուն, զորպիսի պահանջեն բայքն՝ որոց հաղորդին. որ, * հատասար հրեշտակաց. գործադուխ առ որդիս. մաքուր ի մեղսոյ. ղօրաւոր բանիւք. ժշտատես յաղօթս։

Ոսկանուանք բազդատականք այլազգ առնուն զխնդիրս. երբեմն ի սեռական հոլովին. որ, * վսեմագոյնն ի բարձրեալսն. Երբեմն ի ներգոյականն. որ, * տկարագոյն գոյն յանասունս։ Երբեմն եւ՝ մանաւանդ թէ բաղում անգամ՝ նախադրուելոց կամ. որ, * բարձրագոյն քան զերկինս։

Այնպէս և անուանք Թուականք և մասնականք և հարցականք՝ հասարակօրէն առնուն զխնդիրն ի բացառական հոլովին. որ, * երկու ի նոցանէ. ոմն ի հարցմամբ ի մարդկանէ։

Յաղագս հոմանիշնութեան ածականաց ընդ գոյականաց։

Ածական անուանք յարել ի գոյականս՝ յայտ առնեն զորպիսութիւն իրացն՝ զորս գոյականքն նշանակեն, և քանզի պէսպէս եղանակաւ յարին նոքա ի գոյականս՝ պէսպէս համաձայնին ընդ նա՝ ըստ վեց կանոնաց։

Կանոն. ա. Ածական անուանք յորժամ կատարեալին

դոյականաց, համաձայնին ընդ նմա թուել և հոլովիլ. որ, *Ծառայք իմաստունք աներեսին տերանց անմեաց։

Կանոն. ը. Ածական անուանք յորժամ նախադասին դոյականաց, ոչ համաձայնին ընդ նմա՝ ոչ թուով և ոչ հոլովիլ, թէ մի ինչն և թէ բազում. որ, *Ունայն բանիւք ընդեմ լինին Աշմարիտ և ողջամիտ վէպուածոյ։

Նոյնպէս մեալանկ ածականք՝ երբեմն համաձայն դնին. որ, *Սրբոյ պատարագին. Նորոց կտակարանաց։

Կանոն. փ. Յորժամ ի մէջ նախադաս ածականի և յետադաս դոյականի անկանի բայ, կամ ընդունելոյն. ածականն հասարակօրէն համաձայնի ընդ դոյականի թուով և հոլովիլ. որ, *Ընդկայնադունից կարօտիմք բանից։ *Ծայնով զինեալ զօրաց։

Այլ երբեմն անհամաձայն ևս դնի. որ, *Վերակայ հաս իշխանութեան։ *Ոզեայական ծածկեալ լուսոյ։

Կանոն. ք. Ընդ նախադաս ածականն ունիցի զդիմորոշական տառ, հասարակօրէն թուով և հոլովիլ համաձայնի ընդ յետադաս դոյականին. որ, *Ոհոգեաց բուք զվարդասիրին ոյ։

Նոյնպէս երբեմն առանց համաձայնութեան դնի. որ, *Որ տիրա կանդ իշխանութեանն հաղորդս արարեր զնոր զառաքեալսն։

Կանոն. է. Ընդ նախադաս դոյականքն երեք բազում, յետադաս ածականն դնի ընդ ընդունի յոգնական, և ընդ հոլովին համաձայն. որ, *Ոզջոյն տաջիք անդրոնիկ կեայ և յունեայ ազգականաց իմոց։

Կանոն. ը. Ընդ ածականն իցէ նախադասել դոյականին, կամ դոյականն ածականին, նախդիրն դնի ի վերնախադասին. որ, *Ոարձր զիս ի չար սովորութեց իմոց ի բարի սովորութիւն։ *Ոլականեն զբարս քաղցունս՝ բանք չարք։

Այս ևս՝ եթէ նախադաս ածականքն կամ դոյականքն իցեն բազում, և ունիցին զշաղկապդ և, նախդիրն դնի՛ ի վերնայմն. որ, *Որ զհակառակասեր և զդժնդակ վարս ուղղեսցէ... զսրտմրտիցն կարդ ունի։ *Ոյայրս և՛ ի վայրս խաւարայինս բնակէր։

Այս եթէ նախադաս ածականն կամ դոյականն իցէ մի, իսկ յետադասքն իցեն բազում, նախդիրն ոչ միայն դնի ի վերնախընթացին, այլ և՛ ի վերս երկրորդ և երրորդ

յետադասին. որ, *Ո՞չ էար խորհրդոց, ի բանից և ի գործոց փրկեա զիս։ *Օ այր արիւնահեղ և գենդաւոր պիղծ առնես դու առ նէ։ Լուրք ուրեք ևս ոչ դնի. որ, *Փայլեցոյց զնա ուղղուխս և յաջողուխս։ Օ արդարեցեր նոքօք զտիեզերս ի զգեստս լուսափայլս և նո բափետուրս։

Յաղագս համաձայնաւէ ածական անուանց ընդ ածականաց։

Ածական անուանք չորեքկին համաձայնին ըստ միմեանս. Նախ՝ իբր ածական. որ, Աղհամաձայ խորհըրդատու։

Երկրորդ՝ իբր խնդիր. որ, *Հրաւիրատուք պղպտիանոց

Երրդ՝ իբր բացայայտիչ. որ, *Ասուցանեմ զմեզ այնպէս լինել (որ) հեղ և խոնարհ։

Չորրդ՝ իբր յատկացուցիչ. որ, *Ժուարինք հենոյս զնախանաց՝ դիւրինք նմա երևին։

Յաղագս համաձայնաւէ դերանունաց։

Դերանունք հնգապատիկ են. էական, ցուցական, ստացական, յարաբերական, և դիմորոշական։

Ի մէջ սոցա էական դերանունս ինչ բազում անգամ յարի յայլ դերանունս՝ համեմատ թուով և հոլովի։ և իբր մի վարի լինի. որ, *Ես ինքն, դու ինքն. նա ինքն. սոյն ինքն. որ և ինքն. ևայլն։

Սոյնպէս յարին լինի միմեանս և ցուցական դերանունք. որ, սոյն սա։ դոյն այդ. նոյն այս. ևայլն։

Էական դերանունքս՝ ես, դու, ինքն, ե՛ր, (ևս և ցուցական դերանունքս՝ սա, դա, նա, էականապէս վարեալք), ի գործ ածին իբր դոյական. և լինի դոյական անուանց, Նախ՝ լինին յատկացուցիչ. որ, *զկեանս իմ։ զտուն քո. լինի իբր կամաց. բանք սուրբ։ դիրք դրան. վարք նորա։

Երկրորդ՝ լինին խնդիր անուանց, ևս և լինեն լուեց և նախադրուեց. որ. *անմոռաց յիւրմէ. խնամոյ ինձ քեան. վասն նորա։

Երրորդ՝ լինին բացայայտելի ի ձեռն անուանց՝ համեմատ թուով և հոլովի. որ, *Ես որ խօսեցայ։ *Ի մէջ յաշակերտացս քո փառաւորի պաշտօնն իմ։

Չորրդ՝ յարին յածականս և լինեն լուեալ՝ համաձայն

Թուով և հոլովիւ. որ, *Ոչ քաւեմ զիս զվերազուրս* *Զեզ ներելոյդ հանգիստ։

Յուցական դերանունանքս՝ սա, սոյա, սոյդա, յորժամ հոլոսվին՝ սա, սորին։ սմին. դա, դորին, դմին. ևն. հասարակօրէն իբր ածական վարին՝ համաձայն ընդ գոյականաց՝ ի հինգ հոլովս միայն. ի սեռական. որգոն, * սորին խորհրդոյ, ի վերջահոլով տրականն. որգոն, * դմին կանոնի ի դործիականն. որգոն, * նովքին բանիւ ի պարառականն. որգոն, *զսովքին տեղեաւ ի ներգոյականն. որգոն, ի դմին տան։

Յուցական դերանունանքս՝ այս, այդ, այն, իբր ածականն վարին. և ի յարիւն յանուանս՝ հասարակօրէն համաձայնին ընդ թուով և հոլովիւ, որ, *այսը տեսուածէ. այդմ պաշտամանն. յաշխարհին յայնմիկ. ևն։

Ասէլ սակաւ ուրեք անհամաձայն, ևս դնին. որ, այս պատկերաւս. յայդ ներգուէդ. խորհրդոյն այն. ևն։

Նաև եթէ նախադաս անուանն նախդիրք ունիցի, նախդիրն միշտ և յամի կրկնի նաև ի վեր այսոցիկ դերանունսդ. որ, *Ոչ ես ապաւէն իմ ի ներգուէ յայսմանէ։ *Փիլիկ զի սարարէր դու զբանդ զայդ... օրհնեալ օրհնեցից զքեզ։ *Նա եղև ընդ աւուրսն ընդ այսոսիկ եւ հրաման յօգոստոս կայսերէ։

Յուցական դերանունանքս՝ սոյն, դոյն, նոյն, հասարակօրէն նախադաս լինելով անուանց վարին. և զի՞ք միայն նախդրիւ հոլովին, առանց համաձայնութեան յարին ի նմ. որ, *ի սոյն դատաստանաց. ի դոյն սենեկի. զնոյն չարչարանաց. ևն։

Ստացական դերանունանքս՝ իմ, ում, ձեր, ձեր, նոր, նոցա՝ միշտ իբր ածական վարին. և ի յարիւն յանուանս՝ միշտ համաձայնին ընդ նմ, թէ ի նախադասին՝ և թէ ի յետադասին. (բաց ի չորից յոգնական հոլովից, որք են՝ ուղղական, հայցական, նախդրիւ տրական, և ներգոյական), որ, *Ոտան հօր իմոյ օրհնութիւնք բազում են։ *Տան քումմ վայելել սրբոյն։ *Ի գայթակղեացին բազումք մերով գայթակղութեաւ։ Տեսանեմ զքաջութեանդ ձերոյ նահատակութեանդ։ *Վերնակ իւրոցն վարդապետէ օրինաց։

Ասէլ բազում ուրեք վիճակ ստացական դերանունաց՝ զի ընդ սեռական հոլովք եակական դերանունաց՝ իբրեւ յայ

կացուցիչ։ որ, *Հաշխանուէ քո զօրացան։ *Հարեւ-
ելեան իւր ուխտաւորացան։ ևս։

Այսացի՝ բաց ՚ի չորից յոգնականէ հոլովից. զի ՚ի նոս
սին միշտ անհամաձայն դնին. որ, *Ծառայք իմ. և
ոչ իմք. * գվաստակս քոյ. և ոչ քոյս. * ըստ դրունս ձեր.
և ոչ ձերս. * ՚ի տուն մեր. և ոչ մերս։

Յարաբերական դերանունս ով՝ ՚ի յարաբերելն զա-
նուն. կամ զդերանուն՝ համաձայնի ընդհատ ընդ թուոյն. որ,
*Ո՞ւր ուրդեակ հօր քո, որ ծնաւ զքեզ։

Հոգ ընդ հոլովին՝ դնի յայն հոլով՝ յոր դնելի էր յարա-
բերելին. և այս՝ կամ իբր անուն բայի, կամ իբր խըն-
դիր, կամ իբր յատկացուցիչ, ևս. որ, *Ա՛յ օձեան ե
անձն՝ որ յապաշխարհուէ իցէ։ *Պակաս ողորմութեն
զոր արարեր, զբազմապատիկ պարտսն՝ զոր պարտիր,
թողցէ քեզ ամէն։ *Ո՛չ կարէ կրճել նա յոգի իւր ըզ
բանս աննիւթս, որոյ միտք ծանրացեալ իցէ ՚ի նիւթ-
թոյ երկրի։

Այլ գիտելի է, զի սա երբեմն յարաբերէ զնախընթա-
ցացն. որ, *Երանեալ է այր՝ որ հաւքերիցէ փորձա-
նաց։

Երբեմն զհետեւեալն. որ, *Որ ստեղծ զշունչս ամենն,
նա գիտէ զամն։ Եւ երբեմն զօրութիւն ունի զյարաբե-
րելին. որ, *Որ սիրէ զկեանս՝ խնայէ ՚ի բերան իւր.
այն նա՝ որ սիրէ,

Պիմորոշական յօդքս՝ ո, պ, ն, յարին յանուանս, ՚ի
դերանուանս, ՚ի բայս և յընդունելութիւն, և երբեմն նաև
յայլ մասունս բանի՝ առ որոշումն դիմաց. որ, *տանս
քոյդ. ասէն. ՚ի առաւելութեան։ ևս։

Այլ երբեմն դնին սոքա փոխանակ միմեանց. որ, *Ես
զոր ասեմ՝ այս է։ *Ո՛չ յիշես՝ զոր ասացիդ քեզ։ *Ո՞ր
առնեմն և արարից։ *Ո՞ւմէ առ՝ զոր խօսիմն։

Յաղագս համաձայնութեան բայի։

Պայք կրկնակի համաձայնին ընդ անուանս, և ընդ այլ
մասունս բանի. նախ՝ իբր ընդ այնս, որք ասին անուն
բայի. երկրորդ՝ իբր ընդ այնս, որք ասին խնդիր բայի. ոմն
յայս բան, *Այսին սպան զՀաբէլ. բայս ապա՝ համա-
ձայնի ընդ երկուց անուանցս հայնի և վհաբէլ։ Որոց առա-
ջինն կոչի անուանի բայն. և ցուցանէ զոր գործողութեն

սպանանել լոյս. իբր զսպանօղն. և այն է անուանս Հայկայ: Իսկ երկրորդն, կոչի Խորէն Բայր. և ցուցանէ զննութիւն կայն գործողութեանց սպանանելոյս. իբր զսպանեալն. և այն է հայցական հոլովս՝ զԽորէն:

Այնպէս և յայս բանս. *Տրանջօղն Թէ բահաւոտ է. բառս պրպնջօղն՝ է անուն բային. էն՝ է բայ. ընդհանուրն՝ է խնդիր. Եւ Թէ սոքա զիւրեր պարտին համաձայնիլ

զիցուք զպէսպէս կանոնս,

Կանոն ՚ի վասն անուանն բային:

Կանոն. ա. Եթէ բայն ունի դիմաւոր, անուն բային դնի յուղղական հոլովին. իբր, *Տրդատ յաղթեաց հուժկու. Ուր վէր դիմաւոր գոլոյ բային յաղթեաց, անուն բային՝ որ է բառս պրպոյ՝ եդեալ է յուղղական հոլովին.

Իսկ եթէ բայն ունի անդէմ, անուն բային իբր ՚ի բառնալոյս դնի ՚ի սեռական հոլովին. իբր, *Հաղթահարելոյ տրդատայ դհուժկու պատկերացաւ ՚ի դիոկղետիանոսէ. Ուր սեռական հոլովս պրպոյ՝ է անուն բային յաղնահարելոյ Եւ երբեմն յուղղական հոլովին ևս դնի. իբր, *Նա մնաց շեղ առեալ զղօրս իւր՝ խաղալ յարևելս:

Այլն եթէ բայն ունի ներդեմս յարակատար և գերակատար ժամանակի, և անցեալ սահմանականի յեղակարն, անուն բային իբր ՚ի բառնալոյս դնի ՚ի սեռական հոլովին. իբր, *Թողեալ է իմ տեսեալ իր քոյրեայ ունել ընդ նմա. Իսկ երբեմն դնի յուղղականն. իբր, *Թողեալ է արքայ. տեսեալ իր իշխանն. գնացեալ ունի պահապանն:

Կանոն. բ. Եթէ բայն ունի դիմաւոր, անուն բային համաձայնի ընդ նմա Թուով և դիմաւ. իբր, *Ոմն աղքատացայ. Ուր ոմն դիմաւոր բայս պրպոյ՝ ընդ Թուոյն է եղական, և ընդ դիմին՝ յառաջին դէմն. Նոյնպէս և անուն բային, իբր է ճոխ՝ ընդ Թուոյն է եղական, և յառաջին դէմն ՚ի ձեռն յոդիդ՝ ս. ոմն Թէ ասէը, ես ճոխս աղքատացայ:

Եւ այսպիսի յօդ երբեմն զօրութիւն դնի, մանաւանդ յերրորդ դէմն. իբր, *Պայթակղեսցին չարք առաջի բարեաց. և ամբարիշտք կողկողեսցին առ դրունս արդարոց:

Կանոն. գ. Եթէ անուն բային ունի բաղադրեալ ընդ նոյն

դիմաց, բայց հասարակօրէն դնի յոգնակի։ՈՐ, *Ընդ բեաս և փիլիպոս ասեն ցՅիսուս երբեմն ի հասարակ անուանն դնի և եղակի։ՈՐ, *Յախանձ և հակառակութենէ խռովեցոյց զԹադէոսն։

Կանոն։Բ։ՅԹէ անուն բային ինչ բազում ի զանազան դէմս, բայց դնի ի պատուականագոյն դէմն. և քանզի առաջին դէմքն է պատուականագոյն քան զերկրորդն, և երկրորդն քան զերրորդն, յայսպիսիս՝ բայն դնի յայն դէմս, որ պատուականագոյն է։ՈՐ, *Յոս և դու գնայաք ի միասին։ *Յողովեսջիք անդր դու և զօրք քոյ։

Կանոն։Գ։ՅԹէ անուն բային ըստ ձայնին ինչ եզական, իսկ ըստ նշանակութեն բազմութեական, (որպիսի են անուանք Թուականք), բայն դնի յոգնակի։ՈՐ, *Կաւ են երկու քան զմի։ *Յնկան ի նոցանէ քսան հազար այր։

Կամ եԹէ անուն բային ինչ հաւաքական, բայն երբեմն դնի յոգնակի։ՈՐ, *Կունդ զօրացն դարձան։ՈՐ, *Յզգ եկին ի հիւսիսոյ։ Կու երբեմն եզակի։ՈՐ, *Յըզուեցաւ գունդն։ *Կարաւեաց ժողովուրդն։

Կայլ աստ պարտ է գիտել, զի երբեմն անուն բային զօրութիւ դնի։ՈՐ, *Կերժեցին զկարիս մարմնական կենցաղոյս։ Կուր զօրութիւ իմանի անուն բային, այնինքն, Կու ներհակ այսմ՝ երբեմն բայն դնի զօրութիւ։ՈՐ, *Կեպ ժամանակ՝ այժմու կեանքս։ Կուր զօրութիւ դոյ բայս՝ է։

Կանոն։Վ։Ին խնդրոյ բային։

Կայք ներգործականք և կրաւորականք առնուն ըզկրկին խնդիր. այ զխնդիր սեռի, և զխնդիր բնաւորեԹե։ Կոկ չէզոքականք, իւր որս և եակականք, միայն զխնդիր բնաւե. ոչ տեսցի յառաջիկայ կանոնիդ։

Կանոն։Ե։Կներգործական բայք առնուն զխնդիր սեռի ի հայցական հոլովին։ՈՐ, *Կինգ ծածկէ զձնառագայԹս արեգական. և զմիւս խաւարէ յոլով կերակուր։ Կուր հայցական հոլովս պՀասՀՓայն՝ է խնդիր սեռի բայիս ծածկէ. և հայցական հոլովն պՀասՀ է խնդիր սեռի բայիս խաւարեցուցանէ։

Կանոն. Ը. Կրաւորական բայք առնուն զխնդիր սեռի ՚ի բացառական հոլովէ. որպէս՝ «Ոչ ոք ուղղին գնացք առն. Ուր բացառական հոլովս ՚ի պէտս՝ է խնդիր սեռի կրաւորական բայիս ուղղին։

Կանոն. Գ. Ներգործականք և կրաւորականք բայ ՚ի խնդրոյ սեռի՝ առնուն երբեմն զխնդիր բնաւէ ըստ պահանջելոյ նշանակութեանց ՚ի պէտս հոլովս. ոմանք ՚ի տրակին, ոմանք ՚ի բացառականին, և ոմանք յայլս. որպէս, «Ոչէց անօրէն իշխանն զվասակ առ ինքն, և խոստացաւ նմա մեծութիւն բազում. զի քակտեսցէ զուխտն Հայոց ՚ի միաբանութենէ, և հաստատեսցէ զՅունին զերկրամանն Քաղկեդոնի։

Կանոն. Դ. Ձեղջական բայք առնուն զխնդիր բնաւէ ըստ պահանջելոյ նշանակութեանց ՚ի պէտս հոլովս. որպէս ասացաք ներգործականացն. որպէս, «Ասաց որ օտարացեալն եր ՚ի սերոյն քո, հրնաւ զանդեցաւ ազգքանայ անօրէն իշխանին, և մնարեաւ հնարիւք ըստ բազումն. և ոչք հաւանեցան նմա ինչ ըստ նմա ՚ի դժոխս։

Յաղագս անեղնոյն բայի։

Ընդհանուր բայք որովհետև իրք անուն հոլովին, ՚ի գործածին երբեմն իրք անուն գոյական. և յինչն անուն բայն, խնդիր բայն, խնդիր անուան, խնդիր ընդունելութ. ըստ

Եթէ յորժամ իրք բայ վարին, լինին բազում անգամ արգելիչ խնդրոյ բայից. որպէս, «Որ կամիցի զանձն իւր կեցուցանել, կորուսցէ զնա. Ուր անեղնոյն բայս նեցուցանել ինքնին խնդիր լեալ ՚ի ծածկոյն՝ արգելեալ է զխնդիրն նորա. և ինքն է առեալ զխնդիրն. որ է բառդ պնդի է. ոմն ՚ի ձէ ասէր, որ կամիցի զկեցուցումն անձին իւրոյ՝ կորուսցէ զնա.

Երբեմն ևս լինին ոչ տրական խնդիր բայի իրք դերբայ՝ զորութիւն ունելով զնախդիրդ ՚ի կամ ու. որպէս, «Ո՞ւ զվեհին ժողովուրդք բազումք՝ լսել և բժշկիլ ՚ի հիւանդութենէ իւրեանց. այսու ՚ի լսել, և ՚ի բժշկել։

Յաղագս համաձայնութեան ընդունելոյն։

Ընդունելութիւք յանգեալք ՚ի՝ միշտ իրք ածականաց անուն վարին. և ըստ կանոնի համաձայնութեան ածա-

պանաց յարին ի գոյականս. ՚ի, *Ո՛ քան կաց ՚ի
դժբօղ բերանոյ. *Սակաւ օգտեն խրատք ՚ի առն
բարկացողի։

Աքա ՚ի վարին ներգործականապէս՝ առնուն զխընդ-
դիր սեռի ՚ի հոլովին սեռական՝ կամ հայցական. ՚ի,
*Խնամօղ արարածոց. *Ընդունօղք զբանն կենաց։
Երբեմն առնուն նաև զխնդիրը բնութ՚ իւն պահանջ՚ ելոյ
բայիցն, յորոց բղխեն. ՚ի, *Ոչ որդւոյ չնորհօղիդ
մեզ զկեանս՝ վասն. Յորոգօղք տիեզերաց՚ի նախա
հօրն յանցանաց։

Իսկ որք վարին չէզոքականանալ, ՚ի բայիցն՝ յորոց ելա-
նեն, առնուն զխնդիրը. ՚ի, *Ձամբէրթօղ վշտաց։
Ընդունելութիւնք յանգեալք ՚ի նոյ՝ եթէ ներգործա-
կանապէս առցին, իբր դրադէմ բայ վարին. ՚ի, *Ա
նեալ զմշնամին խորտակեցիք։
Իսկ եթէ կրաւորաբար՝ կամ չէզոքականաբ առցին,
երբեմն վարին իբր զդրադէմ բայ. ՚ի, *Ոչ ազա-
րեալ ՚ի բանից նորա յաղթեցին ընչնամեաց. *Ո-
ջեալ մարմնով ՚ի գերեզմանն՝ զկապեալ հոգինն
վերածեաց։
Ըստ երբեմն վարին իբր ածական անուն՝ ՚ի կանոնի
համաձայնութ՚ իւն ածականաց. ՚ի, *Որ փակեալ
դրամբք երեկոյին՝ երևեցար մեռեալսն. *Ո՛ՙ ի
բարիանալ եղբօր մեղուցելոյ։
Պայպիսի ընդունելութիւնք պայպիսի խնդիր առնուն, զոր-
պիսի պահանջին բայք իւրեանց, ՚ի, *Ձասատառեալ
զանձն յանապատ կեանս՝ առաքինանալոյ ՚ի ձգնութ՚ իւն։
Նահատակք պանծալիք՝ և սիրեցեալք ՚ի յերկնաւոր
հօրէն։ *Ո՛ձնական և դարձելոց առնա։
Ընդունելութիւնք յանգեալք ՚ի լէ՝ իբր բայ վարին՝
յարելով յեական բայս. և առնուն զպահանջին խընդ-
իր, զորպիսի պահանջին բայք իւրեանց. ՚ի, *Ցալոյց է
ամենայն զահագին իւր վձիռ։ *Ընդարձակեցոյց
են ամպովք ՚ի հրեշտակաց յերկինս։ *Ցեանեմ
միշտ զօրն գոյն՝ յորում ՚ի դատաստան գնալոց եմ։
Ընդունելութիւնք յանգեալք ՚ի լէ՝ վարին իբր ածկին.
և՛ ՚ի համաձայնութ՚ իւն ածականաց յարին ՚ի գոյականս.
ՙի, *Ստանարհեցար ՚ի չարչարանս՝ չարչարել զնուա-

թէ մարդկան։ *Պատմող լինել պետրոսի և յովհաննու սիրելւոյն։

Նա որքա հասարակօրէն առնուն զխնդիրը ՚ի տրակին հոլովե՛ր, *Յովելիք աշխրհի, և բաղձալիք վերինցն պետուեցու։

Յաղագս ՚ի հաղորդութեան բանին։

՚Ի համաձայնուէ մասանց քանի կազմի քան. երբեմն ՚ի բազում բառից, և երբեմն ՚ի սակաւուց՝ զոնէ երից. այսինքն՝ ՚ի բայէ, յանուանէ բայէն, և ՚ի խնդրոյ նորին. որ, *Հայկ ծնանի զարմենակ։ Ուր հայկն է անուն բայի. ծնանին բայ. պարբերական խնդիրը. Նայ երբեմն մի ՚ի սորունց զօրութե՛ դնի. որ, *Նա վրիպեցայ։ *Նա անհամբեր։ *Յուսա առ ածե։ այ ես վրիպեցայ ՚ի բարւոյն. ես եմ անհամբեր. զու յուսա առ ածե։

Նոկ երբեմն այլ մասունք քանի ևս յարին ՚ի տոսա, ևս և բազում անուանք՝ ըստ զանազան սպաշտօնի. այր իբր յատկացուցիչ, իբր բացայայտիչ, իբր ածական, ևայ. որոց վասն եդեալ աստ զերիս համառօտ օրինակս՝ լուծցուք զնոսին կարգաւ՝ ՚ի դիւրութե՛ և ՚ի յուսումն համբակաց։

Օրինակ. ա. *Գանձ ցանկալի հանգիցէ ՚ի բերան իմաստնոյ. արք տգէտք կլլեն զնա։ ասաք. 20։ Նոսա՝ գանձն է անուն բայի։ Ցանկալե՛ ածական նո՛ր։ Հանգիցէ՝ է բայ։ Նբերան՝ է ներգոյական խնդիր բային։ Նմաստնոյ՝ է յատկացուցիչ էբերանոյն։ Նլե՛ է անուն բայի։ Տգէտ է ածական նո՛ր։ Կլլեն՝ է բայ։ Զնա՝ է խնդիր սեռի նո՛ր։

Օրինակ. բ. *Որդեակ իմ՝ մի նախանձիր ըստ չարս. և մի ցանկանայցես կալ ըստ նո՛ա։ ասաք. 24. 1։ Նոսա՝ որդեակն է կոչական անուն։ Նմ՝ է ստացական դերանուն. և է լրեալ ածական որդեակին։ Ան՛նախանձիր՝ է բայ. որոյ անունն զօրութե՛ դնի. այ՝ պա՛։ Նընդ չարս՝ է խնդիր նորա։ Նըն է շաղկապ։ Ան՛՝ է մակբայ։

Յանկանայր՝ և քայ. որոյ անունն և նոյն զօրութիւն իմացեալ դերանունն. այս է՝ պատ։ Կալ՝ և արգելուլիչ խնդրոյ նորայր ցանկանալոյն։ Ընդ առաջ՝ և խընդիր նորա։

Օրինակ. Ձ. *Հրեշտակք երկնից փափաքին հանդիսի կատարման սո՛ր. որք՝ ի մահուն իւրեանց կենդանացան. եւ՛ի կամարն երկնից. խառնեցան՝ ի գունդ զուարճանոյն։ ըստ. Ձ՛։ Ա՝ սմա՝ հրեշտակ՝ և անուն քայի. Ընկնել՝ և յատկացուցիչ հրեշտակաց փափուկն՝ և քայ չէզոքական։ Ընդ առաջ՝ և նոր խընդիր բնութիւն՝ ի տրական հոլովին։ Կատարման՝ և յատկացուցիչ հանդիսին։ Սոց՝ և յատկացուցիչ նախադասման։ Որ՝ յարաբերեալ զղերանունս առաջ. և՝ և անուն քայիցս՝ հիմնական, եւ՛ի խոստնեալ։ Ա՝ տհտ։ Ը՛ըն՝ և երկրորդական խնդիր քայիս հիմնական. որոյ բուն խնդիրն զօրութիւն դնել՝ ի գործիական հոլովին. այն է՝ հագուստ։ Ը՛ըն՝ և յատկացուցիչ տհտ։ Ընկնել՝ և չէզոքական քայ. ՝ի հատն՝ և խնդիր նորա։ Ընկնել՝ և յատկացուցիչ հատին. Ստանալ՝ և իւր չէզոքական քայ։ ՝ի գոնդ՝ և խնդիր նորա։ Ը՛ուրախանալ՝ և յատկացուցիչ հիմնին։

Ա Ր Ա Ջ Ի Ն։

Յ Ա Ն Կ

Դարձուած գեաէլէաց պարունակելոց յերելոյթ և յերթոյթ տուին այբ×ենթականաբ՝ զոր կարգէ այբենբենէ։

Ընծական անուն. 165. 352. 379
Ընծականք առանց դոյականի. 165. 373
Ընծանցական անուն. 178
Ընծանցական դերան. 215
Ընծանցականակերպ մասնիկք. 178
Ընդհարեալ բայ. 251. 538
Ընկանոն բայ. 225
Ընկատար ժամանակ. 235
Ընուանական հոլով. 198
Ընուն. 163. 302
Ընուն բայի. 448
Ընցեալ ժամանակ. 235
Ընցողական բայ. 232. 490
Պատուի ժամնկ. 236
Բնական բայ. 225
Ընդհակիչ խնդրոյ. 541
Հաղադրեալ անուն. 177
Հաղադրեալ բայ. 230
Հաղթատակին ածկինք. 167
Հայ 224. 442
Հան. 160. 572
Հաւ. 159
Հարդ անուն. 175
Հարդ բայ. 230
Հացայայտիչ. 303
Հացառական հոլով. 201
Հղմտունք բայից. 260
Հուն. 599
Զանազան բառից յոյնից. 168
Զանազանք բառից ածա'. 235
Զանազանք ժամնկ. 152
Զխրոց. 152
Զլխաւոր մասունք քերականութե 162
Զոյակին անուն. 163. 302
Զոյակինք իւրք ածա'. 376
Զործիական հոլով. 202
Զանանուն. 212. 397
Զերբայ. 253. 544
Զհմք բայից. 234
Զհմք դերանուանց. 217
Զհմրոշականք. 214. 438
Զրադհմ բայք. 238. 559
Զրական ածականք. 167
Ընդհակ բայից. 241
Ընթացիկայ. 597
Ընրկար. 605
Ընական բայ. 225. 526
Ընական դերան. 213. 400
Ընդհանուր կամ հասարակ անուն. 164
Ընդունելութե. 263. 548
Ընդունելի եաւ. 267. 559
Ընդունե'. լի. 269. 565
Ընդունե'լ լոց. 268
Ընդունե'լ օղ. 265. 552
Ծառ. 598
Ծխիք անուանց. 194
Ծխիք բայից. 234
Ծխիք դերանուանց. 218

Ծխիլ ընդունելութ. 265
Ծուական անուանք. 172
383. 381
Ժամանակ բայից. 235
Ժամանակ ընդունելութ. 265
Ծորդուիլ բայից. 256
Ուծմունք շարադրութ. 586
Սնդիր ածական անուանց 333
Սնդիր ածականց յանդեղից ՚ի իչ. 345
Սնդիր բաղադրեալ անուանց. 349
Սնդիր բայի. 462. 531
Սնդիր բնութ կրաւորական բայից. 499
Սնդիր բնութ ներգործական բայից. 470
Սնդիր գոյական անուանց. 321
Սնդիր դիմազուրկ բայից. 524
Սնդիր եական բայից. 526
Սնդիր թուական անուանց. 381
Սնդիր հարցական անուանց. 381
Սնդիր մեանական անուանց. 381
Սնդիր չէզոքական բայից. 500
Սնդիր սեռի կրաւորական բայից. 497
Սնդիր սեռի ներգործական և հասարակ բայից. 470
Սոնարհմունք բայից. 255
Սոտորմունք խոնարհման բայից. 260
Սրթիլն շարադրութ. 574
Կազմուի բանի. 572
Կանոնաւոր բայ. 225
Կատարել ժամանակ. 235
Կերադրութ. 193
Կոչական հոլով. 203
Կրաւորական բայ. 226
Կրկնածանցական անուն 593
Նամանձայնութ ածականն անուանց՝ ըստ ածականաց. 379
Նամանձայնութ ածականն անուանց ըստ գոյականաց. 352
Նամանձայնութիւն անուանց ըստ միմեանս. 301
Նամանձայնութ բայից. 442
Նամանձայնութ դերանուանց ըստ անուանս. 400
Նամանձայնութ դերանուանց ըստ միմեանս 397
Նամանձայնութ ընդունելութ. 548
Նամանձայնութ միջականն անուանց. 381

Համաձայնուիլք մասանց բանի. 301
Համառօտուիլ քերականուիլ. 609
Հարցական հոլով. 200
Հանրական անուանք. 172 208. 386
Հասարակ բայ. 227
Հարցական անուանք. 170 210. 390. 381
Հարցումն և պատասխանի. 569
Հաւաքական անուն. 164
Հոլովմունք անուանց. 203
Հոլով ք անուանց. 198
Հոլով ք և հոլովմունք դերանուանց. 218
Հոլով ք ըստ նեղուիլ. 265
Հրամայական եղանակ. 245
Ձև անուանց. 175
Ձև բայից. 230
Ձև ըստ նեղուիլ. 264
Մակբայ. 281
Մասնական անուանք. 171 208. 210. 392. 381
Մասունք բանի. 162
Միջակ անուանք. 166
Միջակ շարադրուիլ. 572
Միջակն անունք. 170. 381
Միջակէտ. 594
Միջարկուիլ. 297
Յաձախուիլ բայից 231
Յառակացուցիչ. 313
Յատուկ անուն. 164. 310
Յարաբարդ անուն. 177
Յարաբերական դերանուն. 214. 222. 421
Յարակից ժամանակ. 236
Յարմարադրուիլ. 593
Նախագաղափար կամ նախատիպ անուն. 177
Նիգագաղափար բայ. 232
Նիգագաղափար դերբ'. 215
Նախադրուիլ. 271
Նախդիր ածականց. 365
Նախդիր դերանունս՝ այս, այդ, այն. 409
Նախդիր ե բացայայտիչս. 311
Նախդիր ի յատկացուցիչս. 316
Նախդիր խնդրոյ բայից. 335
Ներդրական հոլով. 202
Ներդրծական բայ. 226
Ներկայ ժամանակ. 235
Նշանագիր. 607
Նշանադրուիլ 598
Շաղկապ. 294
Շեշտ. 602
Ոլորակ. 606
Ուղղական հոլով. 198
Չեզոքական բայ. 227
Պատմական հոլով. 202
Պատուադրուիլ. 607
Պարագայք անուանց. 173
Պարագայք բայից. 226

Պարապայք դերան. 214
Պարապայք ընդունի. 264
Պարառական հոլով. 202
Պարզ անուն. 175
Պարզ բայ. 230
Պարզ շարադրուի. 572
Պարոյկ. 606
Պէսպիսուի շարադրուեց. 572
Սահմանակն եղանկ. 241
Սեռական հոլով. 198
Սեռք անուանց. 173
Սեռք բայից. 226
Սեռք ընունելուեց. 264
Սոացական դերանուն. 213
221. 418
Սորադնկն եղանկ. 246
Սորակէտ. 593
Վ անկ. 157
Վերացեալ անուանք վեպկ ածականի. 377
Վերբերական անուանք. 170. 389
Վերջակէտ. 594
Տառ, 152
Տեսակք անուանց. 177
Տեսակք բայից. 232
Տեսակք դերանունց. 215
Տեսակք ընունելուեց. 264
Տրական հոլով. 181
Յուցական դերան՝. 213
218. 474. 416
փարէնթեզիզ. կամ փակագիծ. 596
Քերականուի. 152
Օրինակ պէսպէս շարադրուեց. 575

ՑԱՆԿ

Գլխոց հրատարակչիւր մասանց քերականութեան։

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԶՕՐԵՆ ԼԵԶՈՒԻ։ 1

ՄԱՍՆ ԸՆԴԱՀԱՆԻ։

Յաղագս դարձածութեան մասանց բանին. 3

Ա. Յաղագս հոլովման անուանց. 3

Յաղագս հատորոյ հոլովման անուանց, 5

Բ. Յաղագս յոգնակի հոլովման անուանց. 36

Գ. Յաղագս հոլովման ինքնեան անուանց. 41

Դ. Յաղագս հոլովման ածականաց. 47

Ե. Յաղագս խոնարհման բայից ըստ ընդհանուր կարգացն. 53

Զ. Խոնարհման ներգործականի բայից ըստ ամենայնի կարգացն։ 57

Է. Խոնարհման անցողականի բայից. 66

Ը. Խոնարհման ներգործականի բայից՝ ըստ երկրորդ կարգացն. 70

Թ. Խոնարհման ներգործ՛՛ բայից՝ ըստ երրորդ կարգ՛՛. 77

Ժ. Խոնարհման ներգործականէ ընդհատական բայից՝ ըստ ամենայնի կարգացն. 84

ԺԱ. Խոնարհման ներգործականէ ընդհատական բայից՝ ըստ երկրորդ կարգացն։ 87

ԺԲ. Խոնարհման ներգործականէ ընդհատական բայից՝ ըստ երրորդ կարգացն. 94

ԺԳ. Խոնարհման յաճախական բայից. 97

ԺԴ. Խոնարհման հատորոյ բայից. 102

ԺԵ. Յաղագս խոնարհման անկանոն բայից. 105

ԺԶ. Յաղագս խոնարհման պակասաւոր բայից. 111

ԺԷ. Խոնարհման փոխադարձ բայից. 118

ԺԸ. Յաղագս նախադրութեանց. 120

ԺԹ. Յաղագս մակբայից. 127

Ի. Յաղագս շաղկապից. 138

ԻԱ. Յաղագս ձայնարկութեանց։ 147

ՄԸՆՄՆ ԵՐԿՐՈՐԴ·

Յաղագս որպիսութեաե մասանց բանի· 151

ա. Յաղագս էերկուհանութեաե, ըե պէտէ էրէր, և տանի՛ գլխաւորը տասնեակ նորա· 152

Յաղագս գրոյ· 152

բ. Յաղագս վանիցէ· 157

գ. Յաղագս բառե· 159

դ. Յաղագս բանի· 160

ե. Յաղագս անունաց, ըե պէ՛տէ և տանիլ պատէի էրէր· 163

զ. Յաղագս պարզագրէից անունաց։ Ց– Ասի՝ յղէգն ածո· 173

է. Յաղագս ցնոց անունաց· 175

ը. Յաղագս պէսակաց անունաց· 177

թ. Յաղագս լուսոյ անունաց· 194

ժ. Յաղագս հոլովիցն անունաց· 198

ժա. Յաղագս հոլովմանց անունաց· 203

ժբ. Յաղագս դերանունաց. ըե պէ՛տէ և տանէլ պատէի էրէր· 212

ժգ. Յաղագս պարզագրէից դերանունաց· 214

ժդ. Յաղագս բայի· ըե պէ՛տէ և տանէլ պատէի էրէր· 224

ժե. Յղէգն պարզագրէից բայից։ Ց– Ասի յաղագս ածուցի· 226

ժզ. Յաղագս ցնոց բայից· 230

ժէ. Յաղագս պէսակաց բայից· 232

ժը. Յաղագս լուսոյ և պէտից բայից· 234

ժթ. Յաղագս ժամանակաց բայից· 235

ի. Յաղագս եղանակաց բայից· 241

Յաղագս սահմանական եղանակի· 241

Յաղագս հրամայական եղանակի· 245

Յաղագս ապառիթական եղանակի· 246

Յաղագս անեղական եղանակի· 251

ի ա. Յաղագս ընդարձակաց և նշանակական բայից, և եղանակաց նոցին· 255

ի բ. Խոսոյա–նէ ինչ՝ ի կոնարհման բայից· 260

ի գ. Յաղագս ընդունելութեաե, ըե պէ՛տէ էրէր, և տանի՛ պարզագոյ նորա· 265

ԽԴ. Գնեաւեր ինչ՝ ի վերայ ընդունելութեան ի տունս 265
ԽԵ. Յաղագս նախորդութեանս 271
Ա ոն ընդդատութեան նախորդութեցո, եբդ. եբդ. եբդ. որպէս. տունս 277
ԽԶ. Յաղագս տիեզեր. 271
ԽԷ. Յաղագս շաղիւղի. 294
ԽԸ. Յաղագս ջրբիկութեան. 297

ՄԱՄՆ ԵՐՐՈՐԴ։

Յաղագս համաձայնութեանց մասանց բանից 301
Ա. Յաղագս հոմոյեցնութեան գոյական անուանց ընդ գոյականս՝ եբդ ընդդատելոյ. հմմ
Յաղագս ընդդատելոյ. 303
Բ. Յաղագս հոմոյեցնութեան գոյական անուանց ընդ գոյականս՝ եբդ յատկացուցչի. հմմ
Յաղագս յատկացուցչի. 313
Գ. Յաղագս հոմոյեցնութեան գոյական անուանց ընդ գոյականս՝ եբդ կնդբդ. հմմ
Յաղագս կնդբդոյ գոյականաց. 321
Դ. Յաղագս հոմոյեցնութեան գոյական անուանց ընդ ածականաց. հմմ
Յաղագս կնդբդոյ ածականաց. 333
Ա ոն կնդբդոյ ածականց յանգելոյ ի նէ 345
Ա ոն կնդբդոյ ածական անուանց ընդդատականաց. 349
Ե. Յաղագս հոմոյեցնութեան ածական անուանց ընդ գոյականաց. 352
Գոյական անուանդ եբդ ածականդ. 376
Ա երեցեալ անուանդ ի գոյական ածականի. 377
Զ. Յաղագս հոմոյեցնութեան ածական անուանց ընդ ածականաց 379
Է. Յաղագս հոմոյեցնութեան մէջական անուանց. որդ ասեն նուազական, հանդիսական, վերբերականաց, համեմատական, և տառական. 381
Ա ոն նուազական անուանց. 383
Ա ոն հանդիսական անուանց՝ ասէնէական, և ասէնէական. ընդ որս են և բալրբէական, և բալրբէական. 386

Ալ ասո վէրքէրքիչ ասու-ասոց։ ոչ էն, այսպէսի այրպէսի, այնպէսի. ասյնպէսի, պոյնպէսի. նոյնպէսի. այսիտա, այրիտա. liշ։ 389

Ալ ասո հարցիչա ասու-ասոց, ո՞. ո՞վ. պէ՞նէ. ի՞նէ. ևս՝ ո՞ր. ո՞րչա. չանի՞. ո՞րպէսի. պէ՞նէպէս. 390

Ալ ասո տասնիչա ասու-ասոց, ոմն, ոչ, էմն, էնէ։ էնպէս ոչա էն ևս ասոչա, պ էմուհամ պ ոմն. ոը ոչ. ոը էնէ. ոչ էնէ. ամ էնէ. ոը էնէ պիտիգամ. liշ։ 392

Ալ ասո տասնիչա ասու-ասոց՝ պ-ս. էրկիչտանէբ-ը. ևս ի-ըչտանէբ-ը։ 396

Ը. Յաղագս հոմոչոյնու-է պէրասու-ասոց էնպէս պէրասու-ասոնս. 397

Լ. Յաղագս հոմոչոյնու-է պէրասու-ասոց էնպէս ասու-ասոց. ևս նոսի՝

Յաղագս հոմոչոյնու-է էսիտա պէրասու-ասոց՝ էս. պոս. էնչա. էս-ը. 400

Ժ. Յաղագս հոմոչոյնու-է ցա-ցոհիտա պէրասու-ասոց՝ սս. պս. նս. 404

ԺԱ. Յաղագս հոմոչոյնու-է ցա-ցոհիտա պէրասու-ասոց՝ ոյս. ոյպ. ոյն. 407

ԺԲ. Յաղագս հոմոչոյնու-է ցա-ցոհիտա պէրասու-ասոց՝ ասյն. պոյն. նոյն. 416

ԺԳ. Յաղագս հոմոչոյնու-է սպոցոհիտա պէրասու-ասոց՝ էմ. ոմ. պէր. չէր. էս-ը. ի-ըմ. 418

ԺԴ. Յաղագս հոմոչոյնու-է յոր-էրտոհիտա պէրասու-ասո՝ ոը. 421

ԺԵ. Յաղագս պինդուղհիտա յօտէց, ս. պ. ն. 438

ԺԶ. Յաղագս հոմոչոյնու-է էոյէ ընդ ասու-ան, ընդ պէրասու-ան և ընդ ընդոսնէը-է. 442

Յաղագս ասուՉէն հոմոչոյնու-է էոյէց. հոմ Յաղագս ասու-ան էոյէ. 443

ԺԷ. Յաղագս էրդրդրդ հոմոչոյնու-է էոյէց. հոմ Յաղագս խնդրոյ էոյէց. 462

ԺԸ. Յաղագս խնդրոյ ոէոթ և չէրգոթջհիտա և հասուրսի էոյէց. 464

ԺԹ. Յաղագս խնդրոյ էնու-է՝ էրգոթջհիտա էոյէց. 470

Ե. Յաղագս քննչութեան հրաւոյրական բայից. 497
ԽԱ. Յաղագս քննչութեան էնդատական բայից. 500
ԽԲ. Յաղագս քննչութեան ընդհատական բայից. 524
ԽԳ. Յաղագս քննչութեան էական բայից. 526
ԽԴ. Գիտելիք ինչ՞ ի վերոյ քննչութեան բայից. 531
ԽԵ. Յաղագս անեղնոյն բայից. 538
Ա՛րգելական քննչութեան բայից. 541
ԽԶ. Յաղագս ներքին բայից. 544
ԽԷ. Յաղագս համայնական քննականութեան ի հ՛ոլովակի. 548
ԽԸ. Յաղագս քննականութեան յանգելոյ ի օշ. 552
ԽԹ. Յաղագս քննականութեան յանգելոյ ի եալ 559
Լ. Յաղագս քննականութեան յանգելոյ ի լի։ 565
ԼԱ. Յաղագս համայնական պատահական քննական. 569
ԼԲ. Յաղագս հպմանէ բանի, ի պէսպիսութեան ընդունելոյ. 572
Որնոիկ պարզ շարադրութեան. 575
Որնոիկ ծնօիկ շարադրութեանն. 577
Որնոիկ երկրին շարադրութեանն. 584
ԼԳ. Յաղագս լուծման պէսպէս շարադրութեան. 586
Լուծման պարզ շարադրութեանն. 586
Լուծման ծնօիկ շարադրութեանն. 588
Լուծման երկրին շարադրութեանն. 590
ԼԴ. Յաղագս յարմարադրութեանն. 593
Ա՛ան հնդադրութեանն. 593
Ա՛ան նշանադրութեանն 598
Ա՛ան պատուադրութեանն. 607
Համառօտութեանն չէրոկոնութեանն. 609

2977

2013